

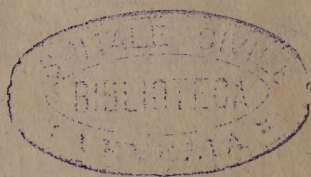

50453/A

30 ~~12~~

10

356

THOMÆ
SYDENHAM
OPERA MEDICA.

THE
SYDNEY
MEDICAL
SOCIETY
OF THE
SYDNEY
OPERA MEDICAL

THOMÆ
SYDENHAM
MEDIC. DOCT.

AC PRACTICI LONDINENSIS
CELEBERRIMI

OPERA OMNIA
MEDICA.

EDITIO NOVISSIMA
omni alia auctior.

PATAVII, Typis Seminarii. M.DCCXIV.
Apud Joannem Manfrè.
Superiorum Permissu, ac Privilegio.

THOMAS
 SYDENHAM
 MEDIC DOCT.
 AC PRACTICI LONDINENSIS
 CELEBRITATE
 OPERA OMNIA
 MEDICA
 EDITIO NOVISSIMA
 OMNI BUS ANNOT.

304161

ATAVI Typis Seminariis M.DCCCXIV
 Apud Johannem Meissner
 Superintendentem Universitatis in Halle

BIBLIOPOLA LECTORI.

Obilissimi Viri Thomæ Sydenham, Medicinæ Doctoris, & Practici quondam Londinensis longè Celeberrimi, Opuscula, quotquot hactenus separatim prodire omnia, unico jam Volumine comprehensa, tibi, *Lector Humanissime*, exhibeo. Hic itaque non tantum reperturus es Observationes Medicas circa Morborum Accutorum Historiam, & Curationem; Sed etiam Epistolas Responsorias duas, primam ad Amplissimum, Doctissimumque Virum Robertum Brady, Med. Doct. Colle-

gii Cajō-Gonevillensis Custodem, nec non
Regium in Medicina apud Cantabrigien-
ses Professore Celeberr. de Morbis Epi-
demicis ab Anno 1675. ad Annum 1680.
in Observationum prius evulgatarum sup-
plementum, & continuationem: Alteram
ad Ornatissimum, Eruditissimumque Vi-
rum *Henricum Paman*, M.D. Collegii Di-
vi Joannis Cantabrigiensis Socium, Aca-
demiæ Oratorem publicum, & in Colle-
gio Greshamensi apud Londinenses in Me-
dicina Professore, de Luis Venereæ Hi-
storia, & Curatione, in qua ultra morbos
acutos divagatus, Chronicorum Histo-
riam aggreditur, quam etiam ulterius
persequitur in ultima sua Epistolari Dis-
sertatione ad Spectatissimum, Doctissi-
mumque Virum *Guilielmum Cole*, Med.
Doct. Nam in ea non tantum de nuperis
suis circa Variolarum Confluentium Cu-
rationem observationibus quædam tradit,
sed præterea de Affectione Hysterica plu-
ribus, iisque accuratissimis edisserit. Sed
Praxim Medicam propè integram absol-
vit, quod ultimò adjicitur; Tractatus ni-
mirum de Podagra, & Hydrope; Schedu-
la monitoria de novæ febris ingressu, item
de

de febre putrida variolis confluentibus superveniente, & de mictu sanguineo à calculo renibus impacto; actandem Processus integri in morbis ferè omnibus curandis, iis sanè, qui in Lipsiensi Editione reperiuntur, multò auctiores, addito etiam tractatulo de Phthisi hætenus minimè vulgato.

Eximias Viri Illustrissimi dotes, atque in edocenda Praxi Medica soliditatem, & accuratationem impari calamo enarrare hic non suscipio; siquidem præterquam quod laudibus tanto Viro dignis jam tota resonat Anglia, Germania, Italia, ac universa Europa: de ejusdem Scriptis, & Obitu quædam in præfatione ad Processus integros, &c. habentur: Hoc etiam sanè minimè meum est, qui in eo tantum desudavi, ut hæc mea Editio & commodior, & correctior evaderet; Commoditati nempe tuæ studens, *Lector Humanissime*, quod antehac in duo distinctum erat Volumina, in unum, sub paulo majori forma, nunc coegi. Correctionem quod attinet, de ea judicium penes te esto, si prius admonitus fueris, me non tantum allaborasse, ut vulgari modo procederet,

sed etiam ejus curam cuidam ex Amicis
Medicinæ Doctori, & Practico Geneven-
si, commisisse, qui hoc negotium lubens,
& minimè negligenter in se suscepit, ed
præcipuè adductus, quòd Nobilissimum
Authorem in Praxi edocenda aliis omni-
bus non tantum parem, sed forsan mul-
tò superiorem crederet, ita ut vix, ac ne
vix quidem ullum Medicinæ Practicæ Scri-
ptorem ipsi æquiparandum arbitraretur.
Unde sibi honori vertebat operam suam
qualemcunque in hoc labore ponere, à
quo itidem fructus non parvi momenti
inter legendum decerperet. Hoc Medici
illius Elogium hic infero, quoniam sic
idem suavit, Excellentissimi Authoris lau-
des imò pectore recondere non conten-
tus, & eas ex parte publicas meis verbis
facere avens.

Indices varii adiecti sunt, scilicet tum
Tractatum, & Caputum, tum etiam Re-
rum in hisce contentarum. Unde nihil
prorsus credo omissum, quo tuæ, *Lector*
Benevole, & utilitati, & commoditati
satisfacerem. *Vale, tuique studiosissimo fa-*
ve.

SERIES
TRACTATUM, & CAPITUM.

- I. Observationes Medicæ circa Morborum Acutorum Historiam, & Curationem. Pag. 33

S E C T I O P R I M A.

CAPUT I. De Morbis acutis in genere. Pag. 33

II. De Morbis Epidemicis. 37

III. Constitutio Epidemica Annor. 1661. 62
63. 64, Londini. 47

IV. Febris continua hujus Constitutionis. 51

V. Febres intermittentes. 62

S E C T I O S E C U N D A.

CAP. I. Constitutio Epidemica Annorum
1665. & 1666. Londini. 114

II. Febris pestilentialis, & pestis. 115

SERIES TRACTATUUM,

SECTIO TERTIA.

CAP. I. *Constitutio Epidemica Annorum*
1667. 68. *partim etiam* 69. *Londini.*

143.

II. *Variolæ regulares.*

145

III. *Febris continua hujus Constitutionis.*

181.

SECTIO QUARTA.

CAP. I. *Constitutio Epidemica partis An-*
ni 1669. *atque integrorum* 70. 71. 72.
Lond.

191

II. *Cholera Morbus.*

196

III. *Dysenteria.*

199

IV. *Febris continua hujus Constitutionis.*

214.

V. *Morbilli.*

221

VI. *Variolæ anomalæ hujus Constitutionis.*

227.

VII. *Colica biliosa.*

235

ET CAPITUM.

SECTIO QUINTA.

CAP. I. *Constitutio Epidemica partis An-*
ni 1673. atque integrorum 1674. & 75.
 248.

II. *Febris continua hujus constit.* 251

III. *Morbilli.* 265

IV. *Variolæ Anomalæ hujus constitut.* 267

V. *Tusses Epidemicæ cum pleuritide, & pe-*
ripneumonia supervenientibus. 277

VI. *Anacephalæosis.* 288

SECTIO SEXTA.

CAP. I. *Febres intercurrentes.* 294

II. *Febris Scarlatina.* 299

III. *Pleuritis.* 301

IV. *Peripneumonia notha.* 309

V. *Rheumatismus.* 313

VI. *Febris Erysipelatosa.* 321

VII. *Angina.* 326

II. *Epistolæ Responsoræ duæ: prima*
de Morbis Epidemicis ab Anno 1685.
ad Annum 1680. ad Robertum Bra-
dy M. D. secunda de Luis Venereæ
Hi.

SERIES TRACT. & CAPIT.

Historia, & Curatione ad Henricum
 Paman M. D. 332

III. *Dissertatio Epistolaris ad Guiliel-*
um Cole M. D. de Observationibus
nuperis circa curationem Variolarum con-
fluentium; nec non de Affectione Hyste-
rica. 398

IV. *Tractatus de Podagra, & Hydrope.*
 496.

V. *Schedula Monitoria de Novæ Febris*
Ingressu. 589

VI. *Processus integri in Morbis ferè o-*
mnibus curandis, unà cum graphica
symptomatum delineatione, & Tra-
ctatulo de Phthisi nunc primum edito.
 648.

ELENCHUS RERUM OBSERVATIONUM SECTIO PRIMA.

C A P U T I.

De Morbis Acutis in genere.

MOrbus naturæ conamen in ægri salutem, *Pag. 33.* Morbi partim ab aere, partim à varia Fermentatione, & Humorum Putrefactione, *p. 34.* Pestis, & Arthritis Naturæ Medicatricis instrumenta; *ibid.* Ratio Morborum Acutorum, *p. 35.* Febres Intermittentes Acutis, licet minùs propriè, accensendæ, *ibid.* Chronicorum ratio, *p. 36.* Acuti ab aeris alteratione impressi Epidemici dicuntur, *ibid.* Acuti a particulari corporum ἀνομαλία, quovis cujuslibet anni tempore invadentes, Intercurrentes, seu sporadici dici possunt. *ibid.*

C A P U T II.

De Morbis Epidemicis.

EPidemicos tum à propriis quibusdam symptomatis, tum à medendi ratione dispari, differre ab invicem constat, *p. 37.* Februm Continuarum Epidemicarum diversæ species, diversa
omni-

ELENCHUS RERUM

omnino Methodo sunt curandæ, *ibid.* Febres Stationariæ ab occulta alteratione in terræ visceribus aerem contaminante pendere videntur, *p. 38.* Stationariæ dicuntur, quæ Generalem anni Constitutionem sequuntur, neque extra illam comparent, *ibid.* Intercurrentes, quæ omnibus annis competunt, *p. 39.* Sensibiles aeris qualitates ad has producendas facere possunt, non ad illas, *ibid.* Unde Epidemicorum alii Regulares, *ibid.* Alii Anomali, *p. 40.* Epidemici vel sunt Vernales, vel Autumnales, *ibid.* Vernalium alii circa Æquinoctium Vernum ad statum perveniunt, circa Solstitium æstivum evanescunt; alii Æquinoctium Autumnale, Brumaleque Solstitium præstolantur, *ibid.* Cholera morbus per unum mensem, Dysenteria, Febres Quartanæ, & Tertianæ Autumnales, vix ultra duos Epidemicè grassantur, *p. 41.* Intermittentes Autumnales aliquamdiu sub Continuarum specie nonnunquam latent, *p. 42.* Epidemici prædominantis genio *συνχερον* omnes se accommodant, *p. 43.* Quo ab hyemis frigore presso, inferioris ordinis Epidemici se efferunt, *p. 44.* Diversarum Febrium rationes a causa morbifica in humano corpore aggesta perperam deducuntur, *p. 45.* In novis Febribus ad magna remedia tardius procedendum; Indicationem à Lædentibus, & Juvantibus præsertim esse sumendam, *ibid.*

OBSERVATIONUM.

CAPUT III.

Constitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64.

Londini.

Tertianæ hujus Constitutionis ab Intermittentibus Tertianis aliis differentia, p. 48. Febris continua hæc intermittantium quasi compendium, *ibid.* Unica hæc fuit Febris Continuæ species ab An. 61. ad An. 65. p. 49. Quo ordine morbi Epidemici hanc Constitutionem pervadebant, & se mutuo excipiebant, *ibid.* Febris Continua hujus Constitutionis aliarum omnium præcipua videtur, p. 50. Cæteris etiam frequentior, *ibid.* Symptomata ejus magis peculiaria, *ibid.*

CAPUT III.

Febris Continua hujus Constitutionis.

Fermentationis, atque Ebullitionis vocabula minus propriè in Februm negotio usurpantur, p. 51. In quibus differt sanguinis ebullitio à liquorum vinosorum fermentatione, *ibid.* Febrilis sanguinis commotio vel ad materiæ Heterogeneæ secretionem dirigitur, vel ad immutandam sanguinis Diathesin, p. 52. In utroque casu id maximè indicatur, ut sanguis intra modum naturæ proposito congruentem contineatur, *ibid.* Quibus nocet Venæ sectio, p. 54. Quibus eadem prodest, *ibid.* Quibus Emeticum est propinandum, quibus ab eo abstinendum, p. 55. Id si prætermissum fuerit, ubi indicabatur, Diarrhœa insequitur, *ibid.* At
non

ELENCHUS RERUM

non semper in Febribus malignis, *ibid.* In quo consistit hujus Diarrhœæ periculum, p. 56. Et ab exhibito Emetico, non verò ab astringentibus statim sistitur, *ibid.* Emetica Antimonialia periculosa, nisi copiosè diluantur, *ibid.* Ubi indicatur utrumque, Venæ sectio Vomitorium debet præcedere, p. 57. Emeticum in morbi initio propinandum, vel quovis morbi tempore, modo vires ferant, *ibid.* Periculum à vomitione cohibita, Emetico prius non propinato, p. 58. Post Emeticum haustus Paregoricus hora somni exhibendus, p. 59. Nonnunquam etiam Diascordii dosis satis larga præscribenda est, *ibid.* Vomitoria ex infusione Croci Metallorum nullis infra adolescentiam constitutis tutò exhibentur, *ibid.* Sanguinis æstus in nonnullis Venæ sectione repetita, in aliis Clystere alternis diebus injecto frænandus, p. 60. Plura de usu Enematum, *ibid.* Cardiaca quibus conferunt, & quo morbi tempore exhibenda, p. 62. Materię Febrilis concoctio nihil est aliud, quam peccantis materiæ a sana separatio, p. 63. Desputatio circa diem 14. peragitur, p. 64. Refrigerantia post diem 14. exhibita morbum protrahunt, *ibid.* Cardiaca moderatiora in morbi principio, calidiora in progressu adhibenda, p. 65. Formulæ Cardiacorum, *ibid.* Si Fermentatio rectè procedat, nullis omnino remediis est opus, p. 66. Circa diem 15. Potio purgans sumenda est, ne scilicet sedimentum à Fermentatione hic illic depositum in sanguinem remigrans recidivam conciliet, *ibid.* Quare Purgatio non ita necessaria est post Febres, aliosque etiam morbos Vernales, atque post Autumnales, p. 67. Purgationis omis-
sio post morbos Autumnales plurium morborum
fons,

OBSERVATIONUM.

fons, *ibid.* Catharsis ad diem decimum septimum
 quandoque est differenda, *ibid.* Diæta, & regimen
 Convalescentium, p. 68. Vinum Malagnum anno-
 sum, vel aliud è generosis, senibus in morbi fine
 confert ad phlegma viscosum expectorandum, *ibid.*
 Errores medentium quandoque in morbi maligni-
 tatem, & Scorbutum solent transferri, p. 69. Non
 tamen negatur, Febres alias malignas esse, alias cum
 Scorbuto complicari, *ib.* Refrigerantia, & Enemata
 serius exhibita materiæ morbificæ despumationem,
 maximè in grandævis, retardant, *ibid.* Adolescentu-
 lorum juxta cubantium calor his præ cæteris o-
 mnibus prodest. Cujus ratio redditur, p. 70. Sympto-
 mata quædam hujus Febris propriam sibi curam po-
 stulant, p. 71. Phrenitis, & vigiliæ quo pacto tra-
 ctandæ, *ibid.* Narcotica vigente Febre non profunt,
 at in morbi declinatione præclaros effectus edunt,
 p. 72. Ejus ratio redditur, *ibid.* Ante diem duode-
 cimum, vel etiam decimum quartum, non sunt
 exhibenda, *ibid.* Æger, si id commodè fieri possit,
 prius est purgandus, p. 73. Vigiliæ post Febrem quo
 modo consopienda, *ibid.* Oleum Amygdal. dulcium
 in Tussi reliquis anteferendum, parcè, at frequenter
 fumendum est, p. 74. Narium Hæmorrhagia huic
 Feбри symptomatica ut curanda sit, p. 75. Ea non-
 nunquam permittenda; utpote qua morbus Criticè
 aliquando solvitur, p. 76. Post Hæmorrhagiam im-
 modicam quamlibet purgandus est æger, ne recidi-
 vam patiatur, *ibid.* Singultus, senibus maximè ac-
 cidens post copiosas evacuationes, sæpè mortis est
 prænuncius, *ibid.* Diascordii dosis liberalior specifi-
 cis omnibus in eo sedando præfertur, p. 77. Diar-
 rhœa, ob vomitorii in principio exhibendi omissio-
 nem oborta, Emetico sistenda est. Si ea exhibitæ

ELENCHUS RERUM

Emetico nihilominus supervenerit, Enema Astringens injiciendum, *ibid.* Ad genuinam sanguinis depurationem duplex secretio requiritur, & quæ per Fæces fit, & quæ per flores, *p. 78.* Hæc sensim, & paulo pleniori *Ἀγρυπνῶν*, potius, quam sudore manifesto peragitur ut plurimum, *ibid.* Separatione hac per flores jam facta, minùs periculosa est Diarrhœa, *ibid.* Passionis Iliacæ causa duplex, obstructio, & irritatio, *p. 79.* Quo pacto ea producitur, *ib.* Argenti vivi, & Globulorum usus in Ileo parum conducunt, noxam sæpè inferunt, *p. 80.* Methodus, qua Ileus curandus est, *p. 81.* Ventriculus priùs est roborandus, quam ingeratur Catharticum, alias Emeticum evadet, *ibid.* Diæta, & regimen hoc morbo laborantis, *p. 82.* Et ab eo jam convalescentis, *ibid.*

C A P U T V.

Febres Intermittentes.

IN Febrium Intermittentium Paroxyfmis tria tempora spectanda sunt, Exhorrescentiæ, Ebullitionis, Despumationis, *p. 83.* Ratio harum omnium redditur, *ibid.* Qui in Febris Paroxyfmo pereunt, Exhorrescentiæ tempore fato funguntur, *p. 84.* Unde est, quod redeunt Paroxyfmi, *ibid.* Paroxyfmorem descriptio, *p. 85.* Paroxyfmorem reduplicatio, vel a materiæ Febrilis excessu, atque activitate, vel à prostratis egri viribus producitur: in hoc casu Paroxyfmus Adventitiuus Primarium insequitur, in illo eum antevertit, *p. 86.* Utriusque ratio indicatur, *ib.* Febres Intermittentes Vernales sunt, vel Autumnales, *p. 87.* Quæ quidem Essentialiter distin-

OBSERVATIONUM.

distinguuntur, *ibid.* Vernales omnes, vel quotidianæ sunt, vel tertianæ, *p.* 88. Quare paucae Febres Continuae Vere occurrant, nisi in Constitutione Epidemica, *p.* 89. Intermittentes Vernales rarissime diuturnæ, semper vero salutares, *ibid.* Tertianæ vernales à Phlebotomia, & Catharsi indebitè celebratis, protrahuntur, *ibid.* Aegrorum ab his Convalescentium nonnulli in Maniam incidunt, *p.* 90. Tertianæ Autumnalis Epidemica haud semper vacat periculo, *ibid.* Quartanæ Autumnales natu grandiores quandoque jugulant, *ibid.* Juniores non nisi appetente Solstitio Brumali, frequentius etiam Aequinoctio Verno, ab iis liberantur, *ibid.* Qui semel Quartana laboravit, haud diu ab ea secunda vice multabitur, *p.* 91. Intermittentes Vernales suo arbitrio possunt permitti, cum neminem jugulent, *ib.* Curantur nunc Emetico, *ibid.* nunc Diaphoreticis, nunc etiam Enematis, *ibid.* & *p.* 92. Phlebotomia manu liberaliori celebrata diuturnas eas reddit, *p.* 92. Intermittentes Autumnales haud ita facile submoventur, *ibid.* Earum Paroxysmi plerumque una, eademque diei hora variis egris contingunt, *ib.* Harum Typus, præcipuè Epidemicarum, primis invasionis diebus difficulter distinguitur, *p.* 93. Quartanæ genuina Autumnis soboles, *ib.* Quotidianam hac tempestate nullam observavi unquam, *ibid.* Intermittentes Autumnales oriuntur à sanguine in decedentiæ statu constituto, proinde impressioni morbiçæ magis obnoxio, *ibid.* In Febribus Autumnalibus, tam Continuis, quam intermittentibus, Fermentatio, naturæ ductu, spatio horarum 336. aut circiter peragitur, *p.* 94. Excipiuntur tamen istæ Febres, quæ à levi aliqua offensa ex sex rerum non naturalium abusu ortum ducunt, *p.* 96. Adolescen-

ELENCHUS RERUM

tulorum item Febres, & eorum, qui sanguine spirituoſo ſunt præditi, *ibid.* Quæ ad Fermentationem requirantur, *ibid.* Febres intermittentes æque, ac continuæ iis ſunt curandæ, quæ ad deſpumationis opus perficiendum adhibentur, *ibid.* Catharſis (niſi modo infra dicendo inſtituta) præſertim verò Phlebotomia in Intermittentibus Autumnalibus ubiq; nocent, *p.* 98. Intermittentium Tertianarum Autumnalium Curatio, *p.* 99. Tertianæ Duplicis Curatio, *ibid.* Cortex Peruvianus inducias ſæpius quartanæ impetrat, quam eam debellat, *p.* 100. Magno cum egri emolumento exhibetur, qui paululum ab ejus uſu reſpirat à morbo, *p.* 101. Methodus exhibendi corticis, *ibid.* Idem & in Tertianis qua Vernis, qua Autumnalibus cum fructu exhiberi poteſt, *p.* 102. In Infantibus, & florentibus ætate, ſive Tertiana, ſive Quartana laborantibus, tota res naturæ permittenda, *ibid.* In proveſtoribus Fermentatio Cardiacorum, & Corroborantis Diætę beneficio ſuſtinenda, *ibid.* Aeris mutatio his neceſſaria eſt, jam perfectæ ſanguinis deſpumatione, ante hoc tempus minùs convenit, *p.* 103. Saltem oportet, ut medicamento Cardiaco forti hoc temporis articulo utantur, *p.* 104. Calidiora citius exhibita, vel morbum duplicant, vel in Febrim Continuum permutant, *ibid.* Sublato morbo æger ſedulò purgandus eſt, *p.* 105. At non niſi elapſo menſe uno, à quo non Paroxyſmi tantùm, ſed etiam ea alteratio, quæ diebus iis, in quos incidere debuerat Paroxyſmus, perſentiſcitur, prorfus evanuerint, *p.* 106. Purgatio quoties repetenda, & quibus intervallis, *ibid.* Quorſum hauſtus Paregoricus hora ſomni aſſumendus ſingulis vicibus, *ib.* Symptomata Febribus Intermittentibus Vernis pauca ſuperveniunt in declinatione,

Autu-

OBSERVATIONUM.

Autumnalibus plura, & graviora, *ibid.* Hydrops hic symptomaticus unde oritur, *p.* 107. Juvenes rarò obsidet, nisi à Catharticis per febris decursum sepè iteratis accersitus fuerit, *ibid.* Recens Catharticis, & Aperientibus facilè sanatur, *ibid.* Hydrops ex Febre Intermittente natus non nisi post Febris discessum Catharticis expugnandus, at infusionibus rad. Raphani rusticani, fol. Absynthii, Baccarum Juniperi, Cinerum Genistæ, & similibus tentari potest, *p.* 108. Infantum ventribus inflatis, Tussi, & Rachitidi quo pacto subveniendum, quoties à Febris Autumnalibus ista nascuntur, *ibid.* Curatio non aggredienda, priusquam Febris penitus evanuerit. *p.* 109. Abdominis inflatio in pueris, & crurum tumor in adultis, Febres has brevi solvendas prænunciant, *ibid.* Verè Rachitides rariùs occurrunt, nisi iis annis, quibus Intermittentes Autumnales prædominium habent, *ibid.* Tonsillarum dolor post Febres, sive Continuas, sive Intermittentes, cum raucedine, oculis cavis, & facie Hippocratica mortem certò imminentem præmonstrant, *ibid.* Mania peculiaris Intermittentes diuturniores excipiens, modo longè diverso ab aliis ejus speciebus, Cardiacis sc. generosioribus sananda, *p.* 110. Nec Venæ sectionem, nec Catharsin, nec Enemata potest ferre, *ibid.* Mania communis alio modo tractanda est, *p.* 112. Ejusdem curatio, *ibid.* Febris Continua, atque Intermittentes jam descriptæ, soli ferme erant morbi Epidemici, qui per annos 1661. 62. 63. 64. emicuerunt. Eadem ab anno 1664. ad hunc usque Annum, quo hæc edimus, rarissimæ Londini comparuere, *p.* 113. De Variolis hujus Constitutionis nonnulla, *ibid.*

ELENCHUS RERUM

SECTIO SECUNDA.

C A P U T I.

Constitutio Epidemica Annorum 1665. & 1666. Londini.

Febbris Continua Epidemica novi generis una cum morbis aliis Inflammatoriis grassari incipit, p. 114. Ejus signa Diagnostica, *ibid.* Diarrhea, quam in priore Febre diximus assumpto Emetico præcaveri potuisse, hîc ab eodem provocabatur, *ibid.* Pestis sævissimè debacchatur. Varia ejus tempora, p. 115.

C A P U T II.

Febris Pestilentialis, & Pestis.

Febrium nonnullarum, quæ pro Malignis vulgo habentur, symptomata, non à morbi indole, sed à Therapeja perperam administrata proficiunt, p. 115. Febris verè maligna cum Peste specie convenit, nec ab ea nisi ob gradum remissionem discriminatur, p. 116. Variolæ, & Pestis ostendunt morbos Epidemicos à diversa Aeris massæ crassitudine pendere, *ibid.* Qualis ea sit, planè ignoratur, *ibid.* Pestis vix Britanniam nostram frequentius, post annorum circiter 40. revolutionem devastat, p. 117. Febres, quæ anno uno, vel altero post graviores pestes grassantur, pestilentes sunt, & similem medendi rationem sibi vendicant, *ibid.* Præter

OBSERVATIONUM.

ter aeris $\Delta\lambda\gamma\delta\epsilon\sigma\iota\nu$ requiritur etiam $\mu\acute{\iota}\alpha\sigma\mu\alpha\tau\omicron$ à pestifero aliquo corpore, vel immediatè, vel mediatè transmissi tomes ad pestem excitandam, *ibid.* Quæ ab aere jam infecto latius propagatur, *ibid.* Quoties Epidemica est, tempore inter Ver, ac Æstatem ambigente exoritur, *p. 118.* Alio aliquo tempore oppido rarò, *ibid.* Aeris dispositio quantumvis $\lambda\omicron\iota\mu\acute{\omega}\delta\eta\varsigma$, Pesti excitandæ per se impar videtur, *p. 116.* Nec pestis Epidemica erit, nisi accedente idonea aeris diathesi, *ibid.* Modus invadendi describitur, *ibid.* Repentina Exanimatio nisi in pestis admodum funestæ exordio vix contingit, *ibid.* Quibus tumores sine Febre, & gravi aliquo symptomate prorumpunt, ii nulla egent Curatione, *ibid.* Morborum Essentiæ perinde, ac Animalium, stirpiumve nos latent, *p. 120.* Non causarum, sed methodi experientia comprobatæ cognitione, affectuum plurimorum curatio absolvitur, *ibid.* Pestis est Febris sui generis, à particularum sanguinis spirituosiorum inflammatione originem ducens, *ibid.* Febres Pestilentes ab inflammatione sunt remissiore, *p. 121.* Ignis sacer Pestis imago quædam, *p. 122.* Pestem ab inflammatione oriri, pluribus argumentis conficitur, *p. 123.* Alexipharmaca, aliaque calidiora medicamenta per accidens tantum profunt, sc. quatenus Diaphoretica sunt, *p. 124.* Vinum liberalius haustum, & antidota fortiora complures verisimiliter in Pestem precipitarunt, *ibid.* In curanda Peste, aut Naturæ succurremus ejusdem ductum sequendo, aut methodum tutiorem ab ejus methodo diversam substituendo, *p. 125.* Alexiteria tam in hoc, quam aliis morbis omnibus, evacuationem potius sollicitando, quam virtute aliqua specifica prodesse videntur, *ibid.* Pestis

ELENCHUS RERUM

per Abscessus in Emunctoriis, Febris Pestilens per Diaphoresin maximè ex Naturæ lege solvi videtur p. 126. Diverſa itaque his morbis medendi ratio adhibenda eſt, *ibid.* Sudores in Peſte excitati non nunquam funeſti, p. 127. Bubonis eruptionem materiam aliovorſum diſtrahendo ſæpe impediunt. *ibid.* In aliis morbis Naturæ ductum ſequi, in peſte ei renunciare Medicus tenetur, p. 128. Vel per ſanguinis miſſionem, vel per ſudores Peſtis expugnanda videtur, *ibid.* Phlebotomia larga manu, ac repetitis vicibus celebrata, nullo tumore protuberante, nemini adhuc, quod ſcimus, unquam funeſta, *ibid.* Parca, vel tumore jam conſpicuo, inſtituta quare ſemper damnoſa, *ibid.* Venæ ſectiōnem in Peſte convenire, plures, iiq̃ue graviffimi Scriptores jampridem ſenſerunt, *ibid.* Botalli teſtimonium luculentiffimum, exemplis probantis innumeris, Venæ ſectiōnem in omni Peſte ſupra omnia remedia ſalutarem eſſe, p. 129. Confirmatur idem Hiſtoria admiranda, & irrefragabili hic apud noſtros, p. 130. Peſtilentis Fermenti per Ἀγ-
φοριον diſſipatio Evacuationi per Venæ ſectiōnem quo nomine anteferenda, p. 131. Quibus illa urgetur difficultatibus, p. 132. Maculæ purpureæ Peſtilentiales à Fibrarum ſanguinearum diſſolutione oriri videntur, non ſecus ac Vibices à plaga fortiori inſlicta, *ibid.* Diaphoreſi juſto præmaturius abrupta, Bubones prodire jam incipientes, vel remeant, vel nunquam ad legitimos Abſceſſus perducuntur, *ibid.* Idem Variolarum Abſceſſulis etiam accidit eadem de cauſa, *ibid.* Quibus argumentis Author inductus eſt, ut aliam ab ea, quam hætenus cum ſucceſſu uſurpaverat, methodum novæ huic Feбри adaptaret. p. 133. Febres Conti-
nuæ

OBSERVATIONUM.

nuæ circa veris finem, & initium æstatis, vel in Intermittentes, vel in Pleuritides, aliosque Generis inflāmatorii morbos promptissime facessunt, p. 134. Febris Pestilentialis (dubitatur, an non vera Pestis illa fuerit) tam Peste jam incipiēte grassari, quàm eadem parcius sevientē, ab Auctore Venæ sectionibus repetitis curata fuit, p. 135. Sanguis hic, aut sufficienti quantitate, aut non omnino detrahendus, p. 136. Quam ob causam Author ab hac methodo desistere coactus est, *ibid.* Ejus rei Historia, *ibid.* Qualem deinde medendi rationem substituit, p. 147. Venæ sectio Diaphoresi præmissa, eam & tutiorem reddit, & expeditiorem, *ibid.* Capitis obtectio ad sudores ciendos multum confert, p. 138. Ubi primum materiæ morbificæ radii versus ambitum corporis se exporrigunt, alvi profluvium, & Vomitiones ab iisdem orta ultrò sedantur, *ibid.* Historia id confirmatur, *ibid.* Diaphoresis ad naturalis diei spatium semper continuanda, p. 139. Ab abstersione sedulò cavendum, *ibid.* Nec indusium nisi post horas 24. à finitis sudoribus mutandum, *ibid.* Si sudores citius abrumpantur, recrudescit illicò symptomatum sævitia, *ibid.* Objectioni Diemerbroechii respondetur, contra prolixiorē Diaphoresin, *ibid.* Ostenditur, ægros haud inde debiliores reddi, at vires è contra recipere, *ibid.* Æger in sudoris vigore jusculis, ac sorbilibus Confortativis refici potest, p. 140. Catharticum postridiè exhibendum, *ibid.* Mirus hujus Methodi successus in Febre pestilentiali, p. 141. Tumore jam enato, venam aperire Author non sustinuit, p. 141. Qua lege tutò id tentari posse videtur, *ibid.* Authoris sinceritas, *ibid.* Quid per Naturæ nomen intelligi is velit, p. 142.

ELENCHUS RERUM

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

*Constitutio Epidemica Annorum 1667. 1668.
partim etiam Anni 1669. Londini.*

Variolæ in Constitutione Pestilentiali rarissime comparebant, *Pag.* 143. Quo anni tempore invalescebant maximè, quo minuebantur, *ibid.* Novum Febris genus cum Variolis exoritur, invalescens, quoties illæ minuerentur, quoties invalescerent, recedens, *p.* 144. Cum Variolis una etiam disparuit, *ibid.* Diarrhæa se his comitem adjungit, *ibid.* Morbus hic nihil aliud esse videbatur, quàm Febris, quæ tùm regnabat introversa, *ibid.* Hæ Variolæ Genuinæ præ cæteris, ac Regulares; à quibus ut in suo genere perfectissimis, tùm vera morbi Historia, tùm medendi methodus est desumenda, *ibid.* Non tantùm Febris quædam propria, sed & peculiare Variolarum genus cuilibet Constitutioni peculiari competit, *p.* 145.

CAPUT II.

Variolæ Regulares.

Quo anni tempore ingrediuntur Variolæ Regulares, quo etiam Irregulares, *p.* 145. Variolæ vel distinctæ sunt, vel Confluentes, *p.* 146. Discretarum symptomata ubi primùm invadunt, *ibid.* Eruptio quo tempore accidit, & quo se habet

OBSERVATIONUM.

habet modo, p. 147. Discretarum Historia, *ibid.* & *seqq.* Confluentium Historia, p. 149. & *seq.* Morbi magnitudo unde æstimanda, p. 151. Salivatio in Adultis, in infantibus Diarrhœa, Confluentes ferè semper comitatur, p. 152. Febris in insultu primo usque ad Eruptionem, dein circa tempus maturationis Pustularum præcipuè dominatur, p. 153. Sub Vesperam exacerbat morbus, *ibid.* Variolis Discretis laborantes octavo, Confluentibus verò undecimo die maximè intereunt, *ibid.* Illorum Catastrophe describitur, p. 154. Regimen calidius quibus minus officiat, *ibid.* Horum item, *ibid.* Alia symptomata utrique generi Variolarum communia recensentur, Phrenitis sc. Affectus Comatosus, maculæ purpureæ, *ibid.* & p. 156. Mictus sanguineus, sanguinis sputum, à qua causa hic nascantur, *ibid.* & p. 157. Urinæ suppressio totalis quibus maximè contingit, & quo morbi tempore, *ibid.* Symptomata à frigore suscepto oriunda pauca sunt, & rarò occurrunt, p. 158. Inflammatio videtur hic morbus tum sanguinis, tum reliquorum etiam Humorum, *ibid.* Duo habet tempora, separationis, & Expulsionis, *ibid.* Indicationes Curativæ duæ. 1. Ut æquabilis tenor Ebullitionis conservetur. 2. Ut abscessuli sustineantur debito modo, p. 159. Cavendum, ne nimium assurgat Ebullitio, & quamobrem, *ibid.* Quo diutius natura separationem molitur, eo certius, & universalius eandem absolvit, p. 160. Regiminis justo calidioris noxæ, *ibid.* Nondum cõstat, vel unum ex eo periisse, quòd Variolæ primò non eruperint, p. 161. Ebullitio Venæ sectione, Clysteribus, Emeticis, Catharticis è contrario non est minuenda, *ibid.* A venæ sectionis, atq; aliarum Evacuationum usu promovetur sepius Eruptio, nūquam

ELENCHUS RERUM

quam impeditur, *ibid.* Argumenta contra remedia Evacuantia, *ibid.* Regimen calidius non tantum secretionis, sed quovis morbi tempore vitandum; & qua de causa, p. 162. Cavendum pariter à frigore: à quo etiam pustularum Eruptio impeditur, p. 163. Gradus caloris earum expulsiōni promovendæ accommodatissimus Naturalis omnino est, *ibid.* Cardiacorum usus quando indicatur, p. 164. Repetitis Ebullitionibus in sanguine excitatis egrorum mors potiori jure tribuenda est, quàm Venæ sectioni, *ibi.* Curatio, *ibi.* Variolæ ante diem quartum, qui Eruptioni proprius est, haud temerè in cutem propel- lendæ, pag. 165. Nimia hac diligentia ex distinctis Confluentes possunt fieri, *ibid.* Non opus est, ut æger ante diem quartum lecto addicatur, p. 166. Sanguinis mictus, & maculæ Purpureæ ætate flo- rentibus ideo nonnunquam superveniunt, quod le- ctulo præproperè nimis affigantur, *ibid.* Cardiacum blandius die quarto exhiberi potest, si Eruptio pa- rum pro votis succedat. Laudanum liquidum, & Diascordium reliquis præferuntur, p. 167. Nec vel urgente Diarrhæa citiùs est illud propinandum, p. 167. In quo casu sanguis mittendus est, *ibid.* In Genere Discreto, atque æstivo tempore, æger sin- gulis diebus per horas aliquot è lecto potest surge- re, p. 168. Ejus commoda, p. 168. In lecto quoties jugiter cubandum est, non sunt adjicienda stragula præter ea, quibus sanus consueverat, p. 168. Sudores non sine ingenti periculo promoventur, p. 169. Vinum Canarinum, vel aliud Cardiacum in fine morbi exhibendum, ne halitus putridi in sanguinis naflam postliminiò revertantur, pag. 169. Diæta tiam calidior eandem ob causam, p. 169. Discre- tum Genus ex sua natura omni vacat periculo, *ibi.*

OBSERVATIONUM.

Phlebotomia regimen calidius minùs periculofum reddit, *p. 170.* Unde est, quòd tenuioribus æquior fit hic morbus, quàm divitibus, *ibid.* Variolæ confluentes haud minùs à Discretis discrepant, quàm ab illis ipsa Pestis, *ibid.* Æger hic in lecto affiduè continendus, at modicè tectus, nec uni ejus parti affixus. At persæpe versandus, ut evitentur sudores, *p. 171.* Ptyalismus, qui Evacuationi per pustulas pleniori hic substituitur, in vigore conservandus, *ibid.* Cum Eruptione incipit, & die undecimo minuitur, *ibi.* Tumor faciei dicto die evanescit; cum quo si salivatio unà dispareat, in lubrico sunt res ægri, *ibid.* Salivatio quo pacto promoveri possit, *pag. 172.* Narcotica ad sustentandum Ptyalismum præcæteris quibusque faciunt, *ibid.* Quare non nisi Adultis ea sunt indulgenda, *ibid.* Paregorica quæ adferunt Adultis commoda, *ib.* Post plenam eruptionem ad morbi usque finem tutò, & utiliter sumuntur, *p. 163.* Qua hora potissimùm exhibenda sunt, *ibid.* In Variolis Confluentibus haud minùs certò Infantes Diarrhœa comitatur, quàm adultos Ptyalismus, *ibi.* Diarrhœa in hac Variolarum specie salutaris, in distincta non item. Muliercularum eandem sistentium opera multa infantium millia periere, *p. 174.* Facies ultimis morbi diebus Oleo Amygdalarum dulcium inungenda, *ibi.* Sub hoc regimine à Cicatricibus non valde metuendum, *ibid.* Olea, & Linimenta officiunt hìc magis, quàm profunt, *ibid.* Curatio symptomatum, *ibid.* Ad promovendum faciei intumescentiam Paregoricum debet propinari, *p. 275.* Nonnunquam die octavo sanguis è brachio copiosè extrahendus, *ibid.* Auræ etiam liberiori exponendus, *ibid.* Non quòd pustulæ recedant, perit æger, sed quòd facies non turgescat, *pag.*

ELENCHUS RERUM

176. In quo Variolarum genere, & quo in casu Phrenitis Venæ sectionem indicat, *ibi*. Phreneticorum exempla suadent, ut aere liberiori isti refocilentur, *ibid*. Historia miranda cujusdam pro mortuo expositi, & eo pacto convalescentis, *p. 177*. In Variolis Confluentibus, si æger die undecimo à saliva jam viscidior pene suffocetur, Gargarismate, vel etiam Emetico fortiori sublevandus est, *ibi*. Coma etiam sanguinis contemperatione, ac ventilatione curatur, *p. 178*. Ut & maculæ Purpureæ, *ib*. Mictus sanguineus, & sanguinis è pulmonibus eruptio ubique mortem prænunciant, *ib*. Urinæ suppressioni quo pacto occurri potest, *p. 179*. Pustularum depressio, & Diarrhœa in Variolis Discretis medicamenta Cardiaca postulant, *p. 179*. Unde natus videtur rumor de crebra pustularum retrocessione, *p. 180*. Post morbum atrocio rem sanguis quare è brachio extrahendus, *ibi*. Æger ad tres, vel quatuor vices purgandus est, *ibid*. Crurum tumor sponte non faciens quo modo tolli debet, *p. 181*.

C A P U T III.

Febris Continua hujus Constitutionis.

DEscribitur hæc Febris *p. 181. & 182*. Ejusdem cum Variolis profapiæ omnino fuit, *ibi*. Methodo tamen eadem, qua ille, curari non debuit, *p. 183*. Natura hic evacuationem per Ptyalismum designasse videtur, *ibi*. Unde oritur Diarrhœa tam in hoc morbo, quàm aliis Inflammatoriis, *ibid*. In Febre Constitutionis Intermittentibus Epidemicæ materia erat crassior, non nisi prævia Digestione à sanguine separanda, *p. 184*. In hac non item, *p. 185*.

Ejus

OBSERVATIONUM.

Ejus Curatio . *ibid.* In hac Febre , aliisque morbis Inflammatoriis Phlebotomia, & Refrigerantia parum prodesse solent, si æger in lecto indefinenter se contineat, *p.* 186. Æger in hoc morbo à sudoribus non levabatur, sed inde pejus habuit , *p.* 186. Quibus rationibus ductus Authorum plerorumque Theoriæ hic adversatur , *p.* 187. Febris hæc à nudo potius calore, quàm ab humore aliquo è sanguine expellendo, pendere videtur, *ibi.* *Cocta, non cruda sunt medicanda*, tam sudores respicit, quàm Dejectiones, *ibi.* Venæ sectio, & sanguinis Contemperatio Diarrhœam huic morbo familiarem præ cæteris sistebant , *p.* 188. Regimen Calidum , & periculosius erat , & pluribus gravabatur symptomatibus , *p.* 188. Febris hæc per Salivationem non raro solvebatur , *p.* 189. Qua oborta nulla convenit Evacuatio , *ib.* Refrigerantia Salivationem promovent, quam reprimunt Cardiaca Calefacientia , *ib.* Diarrhœa Epidemica sine Febre ejusdem cum hac Febre essentia videbatur, eadem planè habens symptomata , & parem medendi Methodum postulat, *ibid.* & *pag.* 190.

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1669. atque integrorum 1670. 1671. 1672. Londini.

Qui morbi ineunte Augusto 1669. sunt ingressi , *p.* 191. Cholera morbus mense Augusto ferè finiebatur , *ib.* Quare Tormina
sine

ELENCHUS RERUM

sine Dejectionibus Dysenterias duratione non æquabant, p. 192. Febris Dysenterica, Dysenteria se ad tempus subducente, magis grassabatur, p. 192. Morbilli Variolis Anomalis Constitutionis Dysentericæ viam sternebant, p. 193. Quo ordine varii morbi se ostendebant per annum 1670. p. 194. Quo etiam, Anno 71. *ibid.* Quo item, Anno 72. *ibid.* Mensis Julius certissima est Febrium Autumnalium Epocha, uti Vernarum Februarius, p. 195. Morborum circulus per omnem hanc Constitutionem, *ibid.* Uti morbi Epidemici in subjectis particularibus, ita etiam Constitutiones Generales suas habent periodos, *ibid.*

CAPUT II.

Cholera Morbus.

CHolerae morbi descriptio, p. 196. Cholera sicca, pag. 197. Curatio Cholerae morbi, nec Catharticis, nec Astringentibus est tentanda, & quamobrem, *ibid.* Quo pacto perficitur, *ibid.* Ægro in extremis ferè versante ad Laudanum rectà confugiendum est, p. 198. Cholera morbus, qui quovis alio anni tempore invadit, ab hoc Legitimo toto Cælo distat, p. 199.

CAPUT III.

Dysenteria.

Tormina sine Dejectionibus, nec sua natura, nec Curationis methodo multum à Dysenteriiis diffidebant, p. 199. Dysenteria Autumnii initio

OBSERVATIONUM.

tio solet invadere, appropinquanti Hyemi cedens pro tempore, *p. 200.* Dysenteriae descriptio, *ibid.* Cardiacorum, & regiminis Calidioris in hoc morbo incommoda, *p. 201.* Intestina quandoque Gangræna afficiuntur, *p. 202.* Aphthæ mortem imminuentem ut plurimum denunciant, *ib.* Hic morbus licet Adultis, maximè Grandævus, sæpe exitialis, Infantibus perbenignus est, *ibi.* Epidemici ubi primum oriuntur, principio magis spirituoso videntur inhærescere, & ad occasum vergentes magis crassi in diem, atque humorales redduntur, *p. 203.* Id contingit ob refractas particularum inimicarum vires, à quibus pendet Constitutio Epidemica, *ibid.* Probatur exemplo Pestis, & Dysenteriarum, *ibid.* & *p. 204.* Curatio, *p. 205.* Dysenterica hæc Febris videtur in intestina introversa, *ibi.* Humores acres vena secta revellendi, & per Cathartica educendi. Sanguis contemperandus, *ibi.* Paregoricum quare temperatius hic exhibendum, quàm post Purgationes solet, *ibi.* Aqua Cardiaca temperatior post Venæ sectionem, & Catharsin semel celebratam concedenda; maximè Grandævioribus, *p. 206.* Hi etiam lectulo magis addicendi, *p. 207.* In morbo contumaciori Paregoricum singulis diebus manè, & serò ad septimanas aliquot tutò potest, & debet exhiberi, *ibi.* Curatio alvi fluxus ad diarrhœam tantùm assurgentis, *p. 208.* Infantes quo pacto in hoc morbo tractandi, *ibid.* Laudani Liquidi simplicior præparatio, *p. 209.* Narcoticorum vis non tam ab artificiosa præparatione, quàm ipsius Opium excellentia nativa videtur pendere, *ibid.* Opium est remedium Cardiacum præstantissimum, si non unicum, hætenus cognitum, *ibid.* Dysentericæ, incipiente illa Constitutione, ad modum serè Cholericæ morbi opti-

ELENCHUS RERUM

mè curabantur; non item fequentibus annis, *p. 210.* Dysenteria eodem modo in Africa per ea tempora sanabatur, *p. 211.* Exempla aliquot adducuntur, *p. 212.* Tenesmus sub finem hujus morbi non est ab ulcere Recti, sed à materia mucosa, qua intestina duplicantur, *ibi.* Topicum quaecunque hìc nocet, *p. 213.* Sola Dieta Analeptica prodest, *ib.* Dysenterie inveterate Venæ sectione repetita curate exemplum, *ibid.* Dysenteria, cum non sit Epidemica, Laudani folius usu est curanda, *p. 214.*

CAPUT IV.

Febris Continua hujus Constitutionis.

Febris Dysenterica describitur, *p. 214.* Aphthæ unde, tam in hac Febre, quàm in Dysenteriis pervicacioribus, *p. 215.* Aeris qualitates manifeste non sunt cause Epidemicorum productivæ; eos tamen vel excludunt, vel admittunt pro tempore, *p. 216.* Febris Stationaria, quæ ad Epidemicum prædominantem attinet, Julio potissimum sævit: Autumno verò appropinquante, magno Epidemico cedit, *ibid.* Nominate Febres symptomata varia à sua natura aliena, à manifestis qualitatibus mutuatur, *ibid.* Unde tot Febres Novæ vulgò audiunt, *p. 217.* Febris speciem optimè dignoscet, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligentius attenderit; & ad symptomata modum Evacuationis spectantia, *p. 218.* Ad Methodum insuper, vel medicamentum, à quibus Febris facillimè vincitur, *ibid.* Februm Stationariarum symptomata vel intensiora sunt, vel remissiora, prout intenduntur, vel remittuntur symptomata Epidemicorum, ad quos

OBSERVATIONUM.

quos pertinent, *ib.* Febris hæc eadem Methodo, qua Dysenteria, curabatur, *ibid.* Nisi quòd Paregorica Purgationibus interjecta obessent, *p.* 219. Tardius convalescentibus Laudanum in parva dosi, biduo, triduo à postrema Catharsi elapso ritè concedebatur, *ibid.* Auræ liberior usus viribus renovandis imprimis conferebat, Febre Fugata, *ibid.* Unde ansa ad hanc Praxin instituendam data est, *ibid.* Ad comprobandam medendi Methodum in Acutis requiritur, ut morbus quasi suo pte genio cedat, *p.* 220. Adolescentes stupore ad Carum accedēte percussi, maximè qui in sudoribus extorquendis operam collocarant, nulla Arte sublevari poterant, *ibid.*

C A P U T V.

Morbilli.

Morbilli quo anni tempore regnant, *p.* 221. Eorum descriptio, *ibid.* Et historia, *ibid.* & 222. Regimen justo calidius, quæ hìc adferat incommoda, *p.* 223. Et quo pacto iisdem possit subveniri, *p.* 224. Morbillorum curatio, *ibid.* Morbillis & natura, & Medendi ratione cum Variolis convenit, *ibid.* Infantes Febre, Dyspnœa, aliisque Accidentibus post Morbillorum discessum laborantes Venæ sectione sola liberantur, *p.* 225. Phlebotomia haud minùs tuta Infantibus, quàm Adultis, *p.* 226. Convulsionibus Puerorum Dentientium præ Specificis quibuscunque opem fert, *ibid.* Infantum item Pertussi, vel Tussi Convulsivæ, *ibid.*

ELENCHUS RERUM

CAPUT VI.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

Variolæ Anomalæ Distinctæ quibus discriminabantur à Genere Distincto Regulari, *p. 227.* Ad Confluentium naturam illæ propius accedebant, inflammationis majoris participes, *p. 229.* Confluentes Anomalæ quibus discrepabant à Confluentibus Regularibus, *ibid.* & *p. 230.* Curatio Variolarum anomalaram utriusque generis, *p. 231.* Inflammatio in his, quàm in Regularibus intensior, regimen temperatum magis adhuc efflagitabat, *ibid.* Fluxus Mensium, tempore non consueto, liberalem liquorum Refrigerantium usum suadet, & quare, *p. 232.* Remedia Cardiaca, & regimen calidius hîc adhibita plurimas mulieres pessundederunt, *p. 223.* Historia cuiusdam fluxu mensium unâ cum Variolis laborantis insignior, *ibid.* In genere discreto satis erat, ut æger pro sitis modo Cerevisiam tenuem potaret, *p. 234.*

CAPUT VII.

Colica Biliosa.

Quo nomine hîc venit tractanda, *p. 235.* Vel Dysenteriam diuturniorem excipiebat, vel à Febre ordiebatur, *ibid.* Ejus morbi descriptio, *ibid.* In iliacam Passionem facilè transit, *p. 236.* Causa morbi est acris aliquis sive humor, sive halitus è sanguine in intestina excussus, *ibid.* Curatio

OBSERVATIONUM.

tio venæ sectione, & Cathartico Leniente perficitur, p. 237. Si à fructibus Horariis, aut cibo *διακίνησις* oritur morbus, ventriculus est eluendus, & Anodynum exhibendum, antequam secetur vena, *ibid.* Quando intendendæ sunt Catharticum vires, & quam ob causam, *ibid.* In magna Ventriculi debilitate, & Vomitione Narcoticum Cathartico præmittendum, p. 238. Anodynum mane, & serò exhibendum quotidie, & spatium inter Purgationes medio, & post singulas Purgationes, *ibid.* Tutissimè repetuntur Narcotica urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit, p. 239. Enemata Carminantia diuturniorem morbum reddunt, *ibid.* Cùm Evacuationes copiosiores non diu ante Colicæ adventum fuerint institutæ, à Paregoricis omnino incipiendum est, *ibid.* Ejus rei exemplum proponitur, *ibid.* Equitatio, ceteris non proficientibus, Curationem nonnunquam absolvit. Cautiones circa eam, p. 240. Exemplum memorabile, p. 241. Unde est, quòd Equitatio tantum præstet in morbis Chronicis quamplurimis, *ibidem.* Qualis Diæta hìc conveniat, p. 242. In morbo diuturniore, & magna debilitate Aquæ Epidemicæ, Mirabilis, aut alterius similis usus debet concedi; & quare, *ibid.* Diæta tenuis quare aliquandiu post depulsum morbum est observanda, *ib.* Colica Hysterica Biliosæ simillima, p. 243. Quibus potissimum fœminis contingit, *ibid.* Ejus descriptio, *ibid.* Levissima animi commotio dolorem revocat, *ibid.* Exercitium item præmaturre nimis susceptum, *ibid.* Vapores, sic vulgò dicti, symptomata pariunt parti, quam obsederint, accommoda, plerosque morbos affabrè simulantes, p. 244. Colica Hysterica Biliosam nonnunquam

ELENCHUS RERUM

mentitur, *ibid.* Quandoque etiam vel Renum, vel etiam Vesicæ calculum, Enematis, aliisque Lithontripticis exasperatur, *ibid.* Sedatur Anodyno, *ibid.* Nulla corporis pars, sive externa, sive interna ab ejus insultu eximitur, p. 245. Nec Venæsectio, nec Catharsis hîc celebranda. Nocent & Enemata, *ibid.* Hic morbus à spirituum *ἀνύξια* potius, quàm vitio humorum videtur nasci, *ibid.* Emetica etiam frustra propinantur, p. 246. In scæminis tamen temperamenti magis sanguinei, & Viraginibus, nonnunquam vel Phlebotomia, vel chatarsi, vel utraque Anodyno via aperiêda est, *ibid.* Hæc methodus doloris symptomata tantum respicit, non causam morbi, *ibid.* Hic morbus in Ictero solet desinere, *ibid.* In cujus ratione nulla purgantia nisi Rhabarbarum, similia sunt usurpanda, p. 247. Hujus Icteri curatio, *ibid.* Curatio Icteri communis, *ibid.*

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.

*Constitutio Epidemica partis Anni 1673. atque
integrorum 1674. 1675.*

EXolescente Constitutione Dysenterica, Nova suboritur circa initium Julii 1673. Syllabus morborum se per hoc triennium excipientium, quo ordine invalescebant, recedebantque, p. 248. &c. Dysenteria, & Diarrhœa pro hujus Febris symptomatis potius, quàm morbis Essentialibus erant habendæ, p. 250. Post subitam tempestatis mu-
tatio-

OBSERVATIONUM.

tationem Catarrhi, & Tusles se huic Febri adjungunt, unde nascuntur symptomata Peripneumonica, & Pleuritica, Febre eadem manente, p. 251. Constitutio hæc perquam est Anomala, & ejus morbi, *ibid.*

CAPUT II.

Febris Continua hujus Constitutionis.

NAscente morbo, majora erant inflammationis signa, quàm eo jam provectiore, p. 251. Symptomata huic Febri peculiaria recensentur, p. 252. Affectus quidam Comatosus hanc Febrim comitabatur, nonnunquam in Aphonia desinens, *ibid.* Qui eo passu discessit, quo vires æger resumpsit, p. 253. Remedia Calidiora, & Diaphoretica symptoma hoc accersebant, *ibid.* Ubi primum erupit hæc Febris, nullum habuit Epidemicum sibi σύχρονον, unde ejus species difficilius investigabatur, p. 254. Phlebotomia in hac Febre haud plus semel celebranda erat; repetitis Enematis, ac Medicamentis refrigerantibus curatio absolvebatur, p. 255. Epispastica posteriori cervici applicita hic magis ex usu, quàm in aliis Febribus, *ibid.* Curatio, *ibidem.* Enemata quo usque repetenda, p. 256. Quare è lecto surgendum erat quotidie, *ibid.* Cavendum tamen, ne diutiùs, quàm par est, æger à lecto abfuerit, p. 257. In morbi declinatione tutiùs æger in lecto jugiter decumbit, quàm vel initio, vel in statu, & quare, *ibidem.* Diaphoresis non omni Febri debetur, pag. 258. Sudores à prævia Digestione fluentes profunt, nocent alii, *ibid.* Intermittentium Paroxyismi, &

ELENCHUS RERUM

Febris ejus Constitutionis in *ᾠδὴν* sudorem criticum postulant, p. 259. Febris item Pestilentialis vel primis morbi diebus, *ibid.* In hac Febris specie, quæ sine sudoribus potuit fugari, non sine discrimine ii sollicitabantur, *ibid.* Stupor comatosus à nimia Curatricum diligentia sudores importunè provocantium ut plurimum invitabatur, p. 260. Quo pacto symptoma hoc vincebatur, p. 261. In Morborum curatione nocet quandoque festinatio, *ibid.* Etiam incongrua ciborum genera convalescentibus nonnunquam indulgenda, p. 261. Spiritus Vitrioli ad Phrenesin debellandam egregiè contulit, p. 262. Dysenteria symptomatrica quo pacto tollebatur, *ibid.* Diarrhœa à Narcotico, ubi opus erat, sistebatur, *ibid.* Narcoticorum usus hoc solo in casu hic erat probandus, p. 263. Convalescentium sudores Nocturni unde orti, & quo modo tollendi, *ibid.*

C A P U T III.

Morbilli.

MOrbilli Anomali hujus Constitutionis quibus maximè differebant à Regularibus jam descriptis, p. 265. &c. Febris Morbillofa, nec Venæ sectionem tulit, nec Enemata: Methodo Morbillis dicatæ concessit, p. 267.

OBSERVATIONUM.

CAPUT IV.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

Variolæ hujus Constitutionis nigras Anni 1670. satis referebant, p. 267. Putredinis majoris erant soboles, natureque magis crassæ, ac inconcoctilis, p. 268. Quanto mitior morbi species, tantò citiùs pustulæ ad maturitatem, morbus ad finem perducitur, *ibid.* Per tres hæc Constitutiones posterior Variolarum species priorem semper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minùs coctilem, p. 269. Species nova hæc videtur è priore jam inveterascente suborta, *ibid.* Morbi Epidemici ab aere effluviis à minerali aliqua fermentatione repleto oriri videntur, *ibid.* Eousque propagantur, donec expiraverit subterranea illa halituum minera, p. 270. Curatio, *ibid.* Indicationes planè contrarias suggerit hic morbus. *ibid.* Quæ in Variolis aliis Confluentibus feliciter cessit methodus, hìc non profecit, p. 271. Spiritus vitrioli omnem numerum absolvit, p. 272. Quo tempore, & modo exhibendus, *ibid.* Quæ ab eo liberaliùs sumpto comoda, *ibidem.* Nihil ab eo incommodi, licèt Salvationem ferè sistat, cujus vicem subeunt Dejectiones aliquot, p. 273. Nullum Variolarum vestigium, vel apud Hippocratem, vel Galenum, unde excusatio Methodus nova, cùm Modernorum tantùm Curationibus adversetur, p. 276. In Curatione Februm Variolosarum eadem pariter de causa innovandum fuit, *ibid.* Videntur morbi certas habere Periodos pro occultis alterationibus, quæ terræ visceribus accidunt, pro varia scilicet ejus.

ELENCHUS RERUM

ejusdem ætate, ac duratione, *ibid.* Unde Novæ Morborum species exoriuntur, prioribus etiam extinctis, *ibid.*

CAPUT V.

Tusses Epidemicæ cum Pleuritide, & Peripneumonia supervenientibus.

EX improvisa symptomatum mutatione Febris, quæ eadem manebat, pro Pleuritide Essentiali, aut Essentiali Peripneumonia ab incautioribus est habita, p. 278. Medendi Methodus eadem, quæ Febri hujus Constitutionis quadrabat; ab illa verò, quæ Pleuritidi verè conveniebat, longè diversa, *ibid.* Non eo anni tempore invadebat Febris hæc, quo solet Pleuritis, *ibid.* Curatio, p. 279. Tussis ex qua *πνεύματι* nascitur, ut & Febris eam comitans, *ibidem.* Nova hæc Febris in Febris Stationariæ tum regnantis nomen, & familiam statim transit, *ibid.* Tussis sine Febre, abstinencia à carnibus, moderato exercitio, & Ptisana Pectorali Refrigerante curabatur, *ibid.* Nec Narcotica, nec Liquores Spirituosi, nec Diaphoretica hic tutò usurpabantur ad sedandam Tussim, p. 280. Et quare, *ibid.* Enemata (tam in hac, quam aliis Febris) fractis jam morbi viribus non sunt repetenda; maximè in Fœminis Hystericis, Virisque Hypochondriacis, p. 281. Pleuritis vera sola repetita Venæ sectione curatur. In hac Febre semel, vel ut plurimum bis, venam secasse satis erat, p. 282. De Pleuresi maligna dicta, quæ Venæ sectionem non fert, *ibid.* In Pleuresi
sym-

OBSERVATIONUM.

symptomata non multo plus sanguinis symptomatis ratione educendum est, quàm Febris nomine, à qua pendet, educi debuerat, *p. 283.* In Febrium Curatione Anni Constitutio, quatenus huic, alterive Epidemico producendo favet, ob oculos semper est habenda, *ibid.* Curatio tussis sine Febre, *ibid.* Malignitas in particulis calidissimis, ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ adversantibus, consistere videtur, *p. 285.* Particulæ dictæ assimilando agunt, *ibid.* Hæ in Peste sudoribus eliminari possunt: Non verò in iis Febribus, in quibus particulæ assimilantes non ita sunt subtiles, *ibid.* Ufu Calefacientium actuatæ, magis assimilant particulæ calidæ, & humores extenuati minus resistunt, *p. 286.* Docet experientia, Purpureas Febrium maculas, & Variolarum Pustulas nigras à calefacientibus augeri: A regimine verò moderatiori minui solere, *ibid.* Particulæ *νοσσοποι* in Peste ita quandoque subtiles sunt, ut ne sanguinem quidem in Ebullitionem attollant, unde æger sine Febre perit, *ibid.* In malignis aliis Epidemicis ita parca Febris signa conspiciuntur, nonnunquam ob Confusionem in sanguine, & humoribus, nonnunquam etiam ob metastasin mineræ malignæ in Genus Nervosum, vel alias corporis partes, *p. 287.* Nulla alia Methodus Medendi malignitati qualicunque, præter eam, quæ Epidemico, cui inhæret, debetur, *ibid.*

ELENCHUS RERUM

CAPUT VI.

Anacephalæosis.

QUINQUE Constitutionum Genera ; quinque nimirum aeris Diatheses , quæ totidem Febrium Epidemicarum species peculiare producunt, hoc tractatu describuntur , p. 288. Harum prima, Depuratoria quæ dici potest , præcipua Naturæ Febris videtur , *ibid.* Huic adaptantur Axiomata , quæ tradiderunt Hippocrates, alique Medici Antiqui : sequentibus Febrium speciebus vix accommodanda , p. 289. hac Constitutione Febres continuæ in Intermittentes , utpote sibi cognatas, faciliè transibant , in aliis verò rarissimè , *ibid.* Febris continuæ species potest dignosci primò ab aliis Epidemicis eo locorum tum grassantibus , *ibid.* & p. 290. Secundò à propriis cujuslibet Febris symptomatis , p. 291. Ægri sive sudatio, sive siccitas in hoc, vel illo morbi tempore, Febris speciem præ cæteris demonstrat , *ibid.* Cognitio speciei Novæ Febris vertente primum anni Constitutione , à perditione, atque accuratissima circumstantiarum omnium observatione pendet , p. 292. Indicatio à Juvantibus, & Ledentibus sumenda ad Curationem saltem relinquitur , p. 293. Ubi nondum constat, quid sit agendum, nihil agendo & Medico, & Ægro optimè consulitur , *ibid.*

OBSERVATIONUM.

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

Febres Stationarię, quę à particulari anni Constitutione pendent, & singulę suo ordine grassantur. Intercurrentes, quę cum Stationariarum quibilibet, ut etiam & secum invicem eodem anno indifferenter commiscuntur, *p. 294.* Intercurrentes sunt Febris Scarlatina, Pleuritis, Peripneumonia Notha, Rheumatismus, Febris Erysipelatosa, Angina. In his, Febris morbus Primarius videtur, & reliqui Affectus tantum ejus symptomata, vel *accessus* modum, vel partem, in qua illa sit, spectantia, *p. 295.* Intercurrentes nonnunquam, licet non ita frequenter, ac Stationarię, Epidemicę grassantur, *ibid.* Duo hæc Februm Genera quoad Causas externas sæpenumerò conveniunt, *p. 296.* Plures præmatura Vestium Abjectione, & subita Refrigeratione post exercitium, quàm Peste, Gladio, & Fame simul omnibus, pereunt, *ibid.* Vestes, quibus quis assueverit, non nisi mense uno ante Solstitium Æstivum sunt deponendę, *ibid.* Quoties hi morbi Essentiales non sunt, sed Februm Stationariarum symptomata, ista Methodo tolli debent, qua Febris illa curatur, *p. 297.* In genere ad Anni Febrim seriò attendendum est, *ib.* Qualia sunt symptomata, quę invasionem Febris Stationarię comitantur, talia omninò erunt symptomata, quę insultum sive Pleuritidis, sive Anginę sequuntur, quoties ejusmodi

ELENCHUS RERUM

modi Febris Accidentia sunt tantum; quo ab Essentialibus morbis distinguuntur, *p. 298.* Anni tempus, quo Intercurrentes plerique infestare solent, Essentiales ii fuerint, an symptomatice, subinnuit, *ibid.* In Februm curatione maximi momenti est scire, qua porta sit excludenda materia Febrilis, *pag. 299.*

CAPUT II.

Febris Scarlatina.

EXeunte estate ut plurimum invadit infantes præ ceteris, *p. 299.* Descriptio morbi, *ibid.* Curatio, *p. 300.* Nec Venæ sectione, nec Enematis, nec Cardiacis est opus. A carnibus tantum, & spirituosus liquoribus eger abstineat, nec foras prodeat, nec lecto perpetuò affigatur, *ibid.* Quid agendum, si convulsiones, vel coma supervenerint, *ibid.*

CAPUT III.

Pleuritis.

QUare tempore inter Ver, & Æstatem medio potissimum invadat, *p. 301.* Temperamento sanguineo præditos, Rusticosque frequentissimè aggreditur, *ibid.* Morbi historia, *ibid. p. 302.* Febris quandoq; supervenit, sæpissimè ex intempestivo, ac præpostero Calidorum Medicamentorum usu, *p. 303.* De Pleuriticorum sanguine quedam notatu digna, *ibid. p. 304.* Curatio pleuritidis, *p. 304.* In adultis rarò minori, quàm 40. circiter unciarum sanguinis impensa sanatur, *p. 306.* Diarrhoea

OBSERVATIONUM.

rhœa repetita Venę sectione sistunt, *p. 307.* Æger è lecto quotidie eximendus ad horas aliquot, *ibid.* Hic morbus Expectorationi eliminandus non sine ingenti periculo committitur, *ibid.* Curatio puncturę tendinis, *p. 309.*

CAPUT IV.

Peripneumonia Notha.

SUB Hyemis exitum emergit: Paulo habitiores, & crassos, virilem ætatem assequutos, vel prætergressos, liquoribus spirituosus addictos præcipuè aggreditur, *p. 310.* Morbi descriptio, *ibid.* In habitioribus nulla fere Febris indicia, vel ob interceptam Circulationem, vel Pituitę, qua sanguis gravatur, copiam, *ibid.* Curatio Venę sectione, Remediis Pectoralibus, & Dięta Refrigerante perficitur, *p. 311.* In crassioribus maximè etatis florem prætergressis cum minùs feliciter cedat Venę sectio repetita, Catharsis crebrior est substituenda, *ibid.* Sanguis è brachio egri in lecto jacentis extrahendus, *ibid.* Vera Peripneumonia à Pleuritide in eo tantum differt, quòd Pulmones universaliùs afficiat, *p. 312.* Notha hæc Peripneumonia ab Asthmate sicco distinguitur Febre, quam illa semper habet comitem, *ibid.* Quàm egregia præstat spiritus vini in ambustorum curatione, *p. 313.*

ELENCHUS RERUM

CAPUT V.

Rheumatismus.

ANnis florentes maximè, atq; Autumno præcipuè invadit: à repentinò frigore post calefactionem admisso plerumque oritur, p. 313. Morbi historia, *ibid.* Febris sæpè recrudescit ob materiam morbificam ab intempestivo externorum usu percussam, p. 314. Arthritis sæpe audit hic morbus, quoties à febre sejungitur: non est tamen, *ibid.* Eo desinente eger nonnunquam membrorum motu ad mortem usque privatur, *ib.* Lumbago Rheumatica, alia hujus morbi species, describitur, p. 315. morbi curatio, *ibid.* Utraque morbi species ab inflammatione orta, Venæ sectione, & refrigerantibus tollenda est, *ibid.* Ab Anodynis abstinendum, quorum usu morbus figitur, p. 316. Quo tempore purgandus æger, p. 317. Dolores à Rheumatismo imperitè tractato reliqui pro Scorbuticis sæpè habentur, p. 318. Scorbutus non ita frequens apud nos morbus est, atque à vulgo putatur, *ibid.* Multi ex iis Affectibus, qui Scorbutici audiunt, vel effecta sunt morborum Fientium, vel nondum perfectè devictorum reliquiæ, *ibid.* Probatum illud exemplo Arthritidis, Podagræ, atque Hydropis, *ib.* Methodus Medendi non adulterinis illis symptomatis, sed ipsi morbo, ceu perfectè formato est accommodanda, p. 319. In Rheumatismo inveterato longius spatium inter Venæ sectiones repetitas est interponendum, *ibid.* Fontanella in crure, & spiritus quivis Volatilis hîc profunt, *ibid.* Rheumatismi scorbutici curatio, p. 320.

OBSERVATIONUM.

CAPUT VI.

Febris Erysipelatosa.

D Escribitur morbi species notissima, p. 321. & 322. Describitur species alia rarius occurrens, pag. 322. Curatio materiam peccantem Evacuantibus partibus jam impactam Discutientibus, & sanguinem contemperantibus, absolvenda, *ibid.* Topicis etiam post Catharsin applicandis, p. 323. Quæ Diæta hic conveniat, *ibid.* Pruritus ferini curationis, p. 324.

CAPUT VII.

Angina.

T Empore Ver, atque Æstatem interjacente Juvenes præ cæteris, & temperamento sanguineo præditos, Rufos item, invadit, p. 326. Morbi descriptio, *ibi.* Curatio sanguine copiosè detracto primum è brachio, mox ex Ranula utraque; Litu ex melle Rosaceo, & spiritu Vitrioli; Gargarismate; dein Catharsi perficitur, *ibi.* Enema etiam Refrigerans, & Emolliens quotidie injiciendum est. A carnibus omnino, à Lecto per horas aliquot singulis diebus abstinendum, p. 327. Angina symptomatice eadem Methodo, qua Febris, cujus symptoma est, debet curari, *ibi.* Nonnullæ Febres intercurrentibus annumerandæ, vulgo pro symptomatis tantum habentur. Hujusmodi sunt Hæmorrhagia Narium, Hæmoptoe, p. 328. Describitur Narium Hæmorrhagia, *ibid.* Ejusdem Curatio. *ibid.*

ELENCHUS RERUM

Quo nomine Catharsis hîc instituenda, *p.* 329. Hemoptoe ejusdem ferè indolis cum Hæmorrhagia jam tractata, *ibi.* & *pag.* 330. Eandem fere, quam Hæmorrhagia, Methodum medendi sibi vindicat, nisi quod Catharsin minus ferat; à qua, præsertim repetita, æger facilè in tabem conjicitur, *ibi.* Conclusio, *ibi.* & *seq.*

Epist. Resp. Prima.

ANnus 1676. eosdem peperit morbos, quos prægressi 1673. 74. & 75. *Pag.* 337. Exolescente hac crasi, mitiores quam pro suo genio evadebant morbi, & minus Epidemici, *ibid.* Non tam manifesta, quam occulta aeris temperies morbis Epidemicis favet, nisi quod symptomata aliquândo, *p.* 338. Morbilli licet non admodum Epidemici, longius tamen, quam pro more suo procurrebant, *ibid.* Non tamen diversam medendi methodum ab usitata postulabant, *ibid.* Exeunte æstate cholera morbus Epidemice sæviebat, atrocioribus solito convulsionum symptomatis stipatus, *ibid.* Anodyna fortiora, & frequentiora, quàm alias unquam indicabantur. *ibid.* Historia eo laborantis, & convalescentis, *ibid.* Usque augenda, & repetenda est Laudani liq. dosis, dum symptomata subjugaveris, *p.* 339. Tres sunt affectus, in quibus ex opio parata indicantur, *ibi.* Dosis, & repetendi vices cum symptomatis magnitudine sunt conferendæ, *ibid.* Annum 1677. sicco pede præterit Author, per integrum ejus decursum valetudinarius, *p.* 340. Anno 1678. Febres intermittentes per 13. annos exulantes

IN EPIST. RESP. PRIMA.

tes Epidemicę rursùs audiunt, *ibi*. Hyeme paulu-
lùm fatifcentes Variolis, aliisque per id temporis
Epidemicis locum cedebant, *p. 341*. Olim quarta-
næ frequentius occurrebant, nunc dierũ aut Ter-
tianæ, aut Quotidianæ, & moris planè diversi, *ibid.*
Cardiacis, & regimine calido adeo præter indolem
suam incruduere, ut tacto cerebro haud pauci ex-
tinguerentur, *ibid.* In Tertianis, & quotidianis per
sudorifica curationem moliri periculosum est, *ibid.*
Ita enim quæ intermittebat febris, fit continua, *p.*
342. Ætiologia ejusdem, *ibid.* Venæ sectio, & Ca-
tharsis morbum protrahunt, *ibid.* Nonnunquam è
longo Corticis Peruviani usu species quædã Rheu-
matismi scorbutici inducitur, sed rarissimè, & faci-
lè curatur, *ibid.* Cortex insignium est virium non
in hoc tantùm morbo, sed & in uteri, & ventriculi
affectibus, *p. 343*. ob quæ præjudicia, & rationes te-
merè deductas Cortex malè audit, *ibid.* Vel ipsos
curavit, quos purgavit, *ibid.* Haud illæ nobis arro-
gandæ sunt facultates, quas Natura negavit, *p. 344*.
Provocantur philosophi ad unicam differentiam
specificam in natura enodandam, *ibid.* In morbo-
rum curatione non oportet alicui hypothese indul-
gere: sed, rejectis speculationum commentis, expe-
rientiam cum recta ratione conjunctam tanquam
Indicem, atque Magistram sequi, *ibid.* Cortex Pe-
ruv. 25. plus minus abhinc annis primum cœpit in-
clarefcere, *ibid.* Duæ causæ memorantur, ob quas
in desuetudinem abierat, *p. 345*. Herculeum est
medicamentum, si qua par est cura propinatur, *ibi*.
Quibus rationum momentis ductus est Author, ut
hanc suam methodum excogitaret, *p. 346*. Metho-
dus exhibendi, *ibi*. vel in forma pilul. vel Electuar.
vel in Infus. *pag. 347*. Si ob idiosyncrasiam (quod

ELENCHUS RERUM

sæpè accidit) expurgetur æger , cum Laudano est exhibendus, p. 348. Eadem methodus (sed in dosi minori) valet in tertianis, & quotidianis, *ibi*. Tertianæ, quotidianæque non ita rarò in continuarum ferè speciem vergunt, præsertim ægro regimine justo calidiore multato, *ibi*. In quo casu à remissione quantumlibet exigua oportet Corticem ingerere, nec paroxysmum præstolari, *ibi*. Maximè continuis apyrexiam conciliat Cortex, modo regimine justo calidiore non impediatur ejus vis, p. 349. nec obstat vinum, in quo exhibetur, *ibid*. Quo magis proclivis est in continuitatem febris, eò majori in dosi detur Cortex, *ibid*. Quibus arridet infusio paretur, *ibid*. Si vomituritio incesserit, laudata hìc methodo est compescenda, & tum Cortex ingerendus, p. 350. Teneræ infantii ætati Julapium accommodatur. *ibid*. Quare in tertianis sæpè, & quotidianis medicam non nisi post biduum curationem absolvit, *ibi*. Si omni adhibita cautela eger recidivam patitur, decoctum amarum exauctorato cortici succenturietur, pag. 351. Æger nec à cibo, nec potu, qui ad stomachum facit, arcendus est, fructibus horariis, & liquoribus frigidis exceptis, *ibid*. Carnibus eupeptis, & euchymis vescatur, vinoque modicè utatur, *ibid*. Aura frigidior vitetur, ut & omnes evacuationes: blandiss. enim Catharsis, vel enema è lacte saccharato in recidivæ discrimen conjicit, *ibid*. Febres intermit. symptomatis stipatæ, quæ Apoplexiam veram mentiebantur, p. 352. Quibus indiciis judicandum, *ibid*. Cautio de methodo medendi. *ib*. Senes imperitè tractati in Diabetem aliquando incidunt, *ibi*. In omni Diabete invigorandus est sanguis, p. 353. Methodus therapeutica, *ibid*. Medicam, formulæ, & diætæ, *ibid*. Eadem methodo (ni-
si quòd

IN EPIST. RESP. PRIMA:

si quòd præmittēda est phlebotomia, & Catharsis) sanatur & fluor muliebris, *ibid.* In tertianis vernalibus, temperamento sanguineo, & florente ætate quid agendum, *p. 356.* Methodus in gratiam pauperum, *ibid.* Anno 1679. sub initium Julii eadem febres vires redintegrabant, & mense Augusto immanissimè debacchabantur, *ibid.* Cum Novembri subingrediebantur tusses *ἑπιδημιώσονται*, quarum mala indoles adumbratur, *ibi.* Ad tussim puerorum convulsivam proximè accedebant, *p. 357.* In earum causam inquiritur, *ibid.* Curatio rectè instituitur venæ sectione, & Catharsi, *ibid.* Pectoralibus gratificamur ægris, sed non diu immorandum, & quare. *ibi.* Sudorifica non ita tutò adhibentur, *p. 358.* Sæpè iis accenditur Pleuritis, *ibid.* Misto sanguine, & epispastico Nuchæ applicato Catharticum propinetur, *ibid.* Qua sola methodo tussis puerorum convulsiva expugnatur, *ibid.* Ratio redditur, quare in omnibus morbis epidemicis phlebotomia Catharsi præmittenda est, *p. 359.* Cui multiplex experientia, dux, & magistra opt. suffragatur, *p. 360.* Empirici, & scioli perstringuntur, *ibid.* In accurata Naturæ operationum observatione vera praxis med. fundatur, *p. 361.* Febres duas è tribus in medicina facienda partes occupant, *ibi.* In quem scopum unicè collimant Empirici in earum curatione, *ibid.* Non facile dijudicant speciem, *ibi.* variae sunt, *ibi.* Quævis peculiarem postulat medendi methodum, *ibid.* Eadem per diversos gradus diversè tractanda, *p. 362.* Minutiora, quæ observanda sunt, non facile enumerantur, *ibid.* Semper erit quod posteri adjiciant, *ibid.* Tusses modo dictæ, si imperitè tractarentur, febrem accendebant, *ib.* methodus therapeutica, *ib.* In febre à tussi si ter purge-

ELENCHUS RERUM

tur eger, sufficit, *p.* 363. Post mensem unum, vel alterum cessabat Tussis, sed Febris quoad cetera ejusdem indolis grassabatur, *ibid.* Eadem febris usque ad initium Anni 1680. se extendebat, *ibi.* Febres intermitt. cum surgente anno apparebant, *ib.* Perseverabant ad initium anni 1685. sed non adeo epidemicè, ac in 4. primis annis, *ibid.* Generalis constitutio intermitt. producendis favet, *ibid.* Verosimile est, Febrim depuratoriam postliminio reversuram, *p.* 364. In Peste, & febribus inflammatoriis obest cortex, *p.* 365. Epidemici alii alios ordine excipient, *ib.* Ager Rheumatismo laborans, si phlebotomia liberiori manu celebrata curetur, variis morbis obnoxius redditur, *ibid.* Diæta è sero lactis phlebotomiæ loco substituta, *p.* 366. Historia, *ibi.* Leviora sunt ingenia, quæ res vilipendunt, quòd simplices sunt, & aperte, *pag.* 367. Dicta methodus aliis etiam morbis accommodaretur, *ibi.* Casus rarior cujusdam, qui mercurium subl. corros. deglutiverat, repetitis aquæ tepidæ haustibus ab Orci faucibus erepti, *ibid.* Cautio de diætâ lactea in virilem ætatem prætergressis, & vino assuetis, *p.* 368. Post tertiam venæ sectionem Cath. exhibeantur, repetanturque, *p.* 369. Ita viam sternes paregoricis, *ibid.* Purgantia sint è lenitivis, *ibid.* Affectus quidam, qui febres intermittentes excipiebat, nunc Rheumatismum, nunc dolorem nephriticum æmulans, commemoratur, *ibid.* Eandem vendicabat medendi methodum, quam morbus, cui adhærebat, *ibid.*

IN DISSERTATIONE EPIST.

Epist. Resp. Secunda.

NIl vetat, at jubet charitas luis venereę curationeñ docere, *p. 374.* Quando primum hic morbus Europam appulit, *ibid.* Cujus regionis Endemius, *ibid.* Magna celeritate grassabatur primum, nunc languet in dies, *p. 375.* Centum retro annis Gonorrhœa Virulentę specie se primum ostendebat, *p. 376.* Quot modis propagatur, *ibid.* Quibus gradibus procedit, *ibid.* Varia enumerantur symptomatica, *p. 377.* Constrictio virgę erectę dolorificę est signum *παθόντων μοι κώπυτον*, *p. 378.* Ardor urine, caruncule in urethra erosa, unde Ischuria, scroti inflammatio, *ibid.* Quomodo Gonorrhœa adolescit in veram luem, *p. 379.* Bubones, dolores vagi nocturni, *ibid.* Crustule, & porrigines leprose, Exostoses, ulcera Phagedenica, Tragediæ Catastrophe, *ibid.* Natura luis essentialis nos latet, *p. 380.* Nec Mercurius, nec ligna exsiccantia propriè hinc audiunt specifica, *ibid.* Alia debet esse evacuatio in Gonorrhœa, alia in lue formata, *p. 381.* Gonorrhœę curationis cardo in remediis catharticis vertitur, *ibid.* Quibus præ ceteris purgantibus cedit, *ibid.* Diætā refrigerans à carceribus ad metas, *ibid.* methodus observanda circa Catharsin, *ibid.* Quid denuo faciendum, si purgationi non cesserit Gonorrhœa, *p. 382.* Quid in Idiosyncrasiis, *p. 383.* Quid in iis, qui ægrè purgantur, *ibid.* Diætā inter curandum, *p. 384.* In quo casu vena tundenda, *ibid.* Catharsis hic ad instar omnium est, *p. 385.* Qui mundificat benè, benè sanat, *ibid.* Incommoda ex aq. mineralibus, & aliis adstringentibus, *ibid.* item è lignis exsiccan-

ELENCHUS RERUM

tibus, *ibid.* Methodus curandi glandem præputio
 contectam, & inflammata, p. 386. atque etiam
 scrotum inflamm. p. 387. Lues confirmata non nisi
 per salivationem ab hydargyro excitatam potest
 extirpari, *ibid.* In ejus curatione corporis per eva-
 cuantia præparatio damnatur, *ibid.* Ut & corre-
 ctiva in unguent. & Cathart. p. 388. Æger ter
 inungendus, *ibid.* Quibus remediis Ptyalismus ex-
 timuletur, p. 389. Gradus salivationis sedulo ob-
 servandus, *ibid.* Quid si purgaretur æger, *ibid.*
 Convalescente egro potius promoveri debet ptya-
 lismus, quàm cohiberi, p. 390. Refrenandus ta-
 men in statu, si justos limites transiliret, pag. 391.
 Post salivationem non necessaria est Catharsis, *ibid.*
 Curatione salivatio importunius urgetur, *quædam*
ἀντιπαράθεσις, p. 393. Qua methodo optata potia-
 ris arena, *ibid.* Mercurius dicatur specificum me-
 diatum, p. 394. Quid agendum, si Lues, & Go-
 norrhœa una stabulentur, *ibid.* Curatio Exosto-
 sis, *ibid.* Oris exulcerati, *ibid.* Diæta, & reliquum
 egri regimen, p. 395. Quare hoc morbo mulcta-
 ti in Galliam commigrare coguntur, *ibid.* Quo
 tempore carnes teneriores indulgendæ sunt egro,
 p. 396. Hæc methodus usitata expeditior, minus
 periculosa, & recidivæ minùs obnoxia, *ibid.*

Dissertatio Epistolaris.

Rationes, quæ Authorem instigarunt ad ob-
 servationes hæc edendas, p. 402. Febres in-
 term. quæ primùm anno 1677. caput extulere, an-
 vero 1681. regnabant, iis tempestatibus grassaban-
 tur maximè, quæ cum earum indole magis facie-
 bant, p. 403. Quo ordine morbi se invicem excipie-
 bant,

IN DISSERT. EPISTOLARI.

bant, *ibid.* Variolę *ἐπιδημικώταται* factę sunt, *ibid.* Qua data occasione maculę purpureę extrudebantur, p. 404. & Variolę insigniter confluebant, *ibid.* Cur magis, minusve periclitatur eger pro exanthematum numero, *ib.* Sanguinis mictus, & maculę purpureę, vel paucissimis, vel nullis apparentibus pustulis ægrum è medio tollunt, *ibid.* Status diverso tempore pro ratione morbi, *ibid.* Confluentes tantò distinctis periculosiores, quantò confluentibus pestis, p. 405. Juvenes in ætatis flore omnium maximè periclitantur, *ibid.* Pustulę, & phlegmonis comparatio, *ibid.* Densa pustularum eruptio coercenda, & quare, *ibid.* Unde oritur, & à qua *προφάσει*, p. 406. Die sexto ab invasione omne pustularum examen conspicitur, *ibid.* Quo morbi tempore æger in solidum lecto adjudicandus, p. 407. Essentia morbi videtur in inflam. consistere, *ibid.* E qua varia symptomata oriuntur, p. 408. Peccantem materiam in sanguine sola febre amolitur Natura, in massa carnea apostemate, *ibid.* Pus resorptum sanguinem inquinat, *ibid.* Ptyalismus ab intenso febris calore sistitur, p. 409. Eventus pendet à jacto fundamento, *ibid.* Quot mala à regimine calido oriuntur, & à modicè frigidiusculo commoda, *ibid.* In quo casu æger libero aeri exponendus est, p. 410. Quomodo accidat, ut eger in morbi principio tollatur, p. 411. Sanguinis missionem non tanti esse, ac ejusdem contemperationem probatur instantia, *ibid.* Quantum valet reiterata Catharsis sanguine nondum inquinato, *ib.* Objectiones contra regimen moderatum retorqueantur, p. 412. Incommoda à pustulis præpropere elicitis, p. 413. Lecti calor quantus, p. 414. Nec febris coercenda, nec sudor provocandus, *ibid.*

Æger

ELENCHUS RERUM

Æger lecto arcendus, ne forte variolæ forent è confluent. genere, p. 415. Nihil suo judicio tribuit author, nisi quatenus experientiæ conformi, *ibid.* Dogmatici invidiam depellit, p. 416. Quocunque modo tractentur variolæ, aliquando insigniter confluent, p. 417. Quantum dandum ægrorum appetitionibus, p. 418. Naturæ, non Arti mos est gerendus, *ibid.* Morbi acuti sunt, qui DEUM habent Authorem, sicut Chronici ipsos nos, p. 419. Quale bonum esset Ars medica, si verè Ars esset, p. 420. Infantes spasmo correpti ut tractandi, *ibid.* Quantum hîc errari solet, cùm symptomata pro affectibus essentialibus habentur, *ibid.* Post spasmos in infantibus rarò insigniter confluant variolæ, è contra post affectus comatosos, p. 421. In utrovis affectu quo modo tractandæ, *ibid.* Quo enormiora sunt symptomata, eò magis confluant variolæ, p. 422. Post missum sanguinem Emeticum eradicativum exhibendum, *ibid.* Sp. vitrioli cerevisiæ tenuiori immiscendus, *ibid.* Liberior aeris appulsus magis confert ad sanguinem contemperandum, quàm evacuantia quævis, p. 423. In quibus hæc methodus observanda, *ibid.* Die ab invasione sexto æger lecto addicetur, *ibid.* De variolis confluent. tantùm hîc agitur, *ibid.* Medicamenta paregorica sunt hîc quasi specifica, p. 424. Quo sedatiores sunt sanguis, & spir. eò commodiùs & separatio fit mat. variolosæ, & pustulæ adulescunt, p. 425. Quo nomine syr. de Meconio laudano liquido est præferendus, *ibid.* Dosis symptomatum gradui adaptanda, *ibid.* De adultis impræsentiarum agitur, *ibid.* Infantibus tamen aliquando danda sunt hypnotica, *ibid.* Toties repetenda sunt, donec metam attigeris, p. 426. observatio, *ibid.*

Calor

IN DISSERT. EPISTOLARI.

Calor lecti eludit medicamento vires, *p.* 427. Quod etiam in Febris intermit. aliquando accedit, *p.* 428. A sexta ab Invasione nocte ad 17. exhibendum Anodynum, *ibid.* Temporiùs in ultimis morbi diebus ob paroxysf. vespertinum, *ibid.* æqua Dosi, *p.* 429. si ægro nauseam creaverit syr. de meconio, laudanum liqu. ejus vices suppleat, *ibid.* objectioni responderetur de discrimine Ptyalismum retundendi, *ibid.* Quare non æquè indicatur Diacodium in infantibus, *p.* 431. quo casu propinandum, *ibid.* Duo Cardines, in quibus variolarum curatio vertitur, *ibid.* die decimo epispast. nuchæ applicandum, & quamobrem, *p.* 432. die undecimo vix micat pulsus, *ibid.* Alium incisum pedum plantis admovendum à die octavo, donec eger extra aleam positus fuerit, *p.* 433. Diæta per totum morbi decursum, *ibid.* Vino instante maturatione indulgendum, *ibid.* sudores evitentur, *ibid.* Casus rarior, *p.* 434. Variolæ insigniter confluentes licet ut plurimum, non tamen semper tertio ab invasione die erumpunt, *p.* 437. Omnia hæc theoremata ad confluentes tantum pertinent, *ib.* Historia insignior de quodam à Petechiis, & mictu sanguineo faciliter liberato, *p.* 438. Par methodus in causarum paritate (quantum fert utriusque morbi Genus) adhibeatur, *p.* 441. Non Phantasiæ, sed phenomenonis practicis litat Author, *p.* 442. Probi medici officium, *ibid.* Unde est, quod quæ Medica appellatur, confabulandi potius, quam medendi Ars evasit, *pag.* 443. Naturæ operationes deprehendimus, sed modus operandi nos semper latebit, *ibidem.* Instantia in Cerebro, *ibid.* Non quæ librorum lectio suggessit, sed quæ propria experientia docuit, hîc tradit Author, *p.* 444. Affectus

ELENCHUS RERUM

fectus hysterici Chronicorum pars media sunt, p. 445. Paucissime fœminæ, vel viri sedentarii ab iis liberantur, *ibid.* Affect. hysteric. & hypochon. analogia, *ibid.* Omnes ferè affectus æmulatur, *ibid.* Apoplexiam refert, & Hemiplegia solvitur, *ibid.* Quas præcipuè adoritur fœminas hæc species, p. 446. Spasmos gignit horrendos Epilepsiæ per similes, *ibid.* strangulatus uteri quibus temperamentis familiaris, *ibid.* Exteriorem capitis partem impetens cum vomitione enormi clavum hystericum parit chlorosi laborantibus familiarem, *ibid.* Cordis palpitacionem excitat in infirmioribus, & febre alba pallescentibus, *ibid.* Tussim etiam hystericam, quæ pituita scatentes fatigat, p. 447. Iliacam passionem mentitur cum frequenti vomendi nixu, & bile porracea rejecta. Ictero solvitur paroxysmus, *ibid.* Desperatio de salute indivisus ejus comes, *ibid.* Quo corporis habitu locum habet hæc species, *ibid.* Paroxysmum Nephriticum mentitur, p. 448. Calculum vesicæ, & Ischuriam parit: sed rarissima est hæc species, *ibid.* In iis, qui fractis sunt viribus à repetitis ejus insultibus, *ibid.* Nunc vomitiones excitat, nunc Diarrhœam, sed sine dolore, *ibid.* Quibus competunt, *ibid.* Partes exteriores, carnemque musculosam infestans dolores excitat, tumoresque, *ibid.* Differentia inter hosce tumores, & hydropicos, p. 449. dentibus licet fartis testis, ab omnique defluxu liberis atrociss. & expugnatu difficillimos dolores affigit, *ibid.* dolorem in Dorso certo certiùs persentiscunt, quoque hoc affectu tanguntur, *ibid.* partem, cui infederat, teneram relinquit, *ibid.* Externarum partium re-

fri-

IN DISSER. EPISTOLARI.

frigeratio quasi vim sternit, *ibid.* de spirit. dejectione, sive subsidencia conqueruntur egrę, p. 450. In Risus, & lachrymas effunduntur nulla data ansa, *ibid.* Limpida urina copiosę red-dita est signum pathognomonicotaton, *ibid.* Flatus nidorosi, & ructus acidi, *ibid.* Atrocissima animi pathemata in sinu foveant, p. 451. Qui hisce affectibus tentantur, ingenio ut plurimum pollent, p. 452. difficile est multiformes affectus hystericos enumerare, *ibid.* Cause eorum procatartice, p. 453. Diagnosıs. Cause *προηγμένας* *ibid.* Antecedens, p. 454. Cur plures scemine, quam mares iis fatigantur, *ibid.* Speciei illius, quę Uteri strangulatus dicitur, descriptio, & origo, *ibid.* Illius, quę Colicam biliosam emulatur, p. 455. Color viridis in rejectis unde, *ibid.* Clavi hysterici etiologya, p. 457. urine limpide, *ibid.* Historia, p. 458. Ptyalismı hy-sterici unde, *ibid.* Frigus, Fletus, & Cachini, p. 459. Casus cujusdam fletui immodico ex nulla *προσπαθεί* obnoxii, *ibid.* Infirma spirituum *σύνταξις* quot animi, & corporis intemperies parit, p. 460. Morbi fomitem in materia non de-litescere instantia elucidatur, p. 461. Spirituum *ἀναξία* humores putridos aliquando gignit, p. 462. Hinc etiam *ἀνροξία*, chlorosis, & hydrops testium, *ibid.* Diathesis hysterica est causa pri-maria, p. 463. Quemadmodum & *μίασμα* spiri-tuosum in febre quartana, p. 463. Precipua indicatio curativa sanguinis corroboracionem in-digitat, *ibid.* Quare venę sect. & Catharsi pre-mittendę, *ibid.* Ab Anodyno aliquando, & re-mediis vulgò dictis hysterics curationis tela or-dienda est, p. 464. Post Venę sect. & Cathars.

omnia

ELENCHUS RERUM

omnia ægro videntur in pejus ruere, *ibid.* Remedia chalybeata per 30. dies fumantur, *ibid.* Nihil magis erigit spiritus, *ibid.* Indicium est effectus in chlorosi, p. 465. In quibus, venæ sect. & Catharsi omiſſis, cum chalybe rectâ incipendum, *ibid.* Nuda chalybis substantia quavis ejusdem præparatione efficacior, *ibid.* Crudæ forſan minere vis maxima, *ibid.* Ab Officiosa Chymicorum ſedulitate medicamenta sæpe nativis ſpoliantur viribus, *ibid.* Præcipue eorum vires à Natura, *ibid.* Quod teſtantur Opium, & cortex Peruv. p. 466. Syr. Chalybis à substantia ejusdem ſecundus, *ibid.* Et in chalybis, & aquar. mineralium uſu Cathartica melius omituntur, *ibid.* Repetita Cathartica in imbecillis, & infantibus plurimum officiunt, p. 467. Unde tumores in infimo ventre, glandulæ præternaturales in meſenterio, &c. *ibid.* Poſt evacuationes univerſales confortentur ſanguis, & viſcera, *ibid.* Medicam. formulæ, quæ huic intentioni inſerviunt, p. 468. In ventris tumoribus poſt longas febres intermitt. repetita Catharſis indicatur, *ibid.* At in Rachitide vera ſemel, vel bis ad plurimum, & dein alterantia, *ibid.* Non pauci infantes à Catharticis ſæpè repetitis interempti ſunt, p. 469. Objectioni fit obviam de chalybis aculeis in inteſtinis hæſuris, niſi expurgentur, *ibid.* Hyſterica dicta remedia in forma ſolida uſurpanda ſunt. *ibid.* Methodus, & remed. formulæ, p. 470. Si chalybeata perturbent, laudanum ſingulis noctibus ſumendum, p. 471. ubi ſymptomata mitiora ſunt, pil. hyſter. ſufficiunt, *ibid.* Idioſyncraſiæ ſunt obſervandæ, p. 472. Inſtantia in laudano liq. ſyr. de me-

IN DISSERT. EPISTOLARI.

meconio vices gerente , *ibid.* Si chalybis malo, vincendo par non sit, adeundę aq. minerales, *p.* 473. observanda inter bibendum, *ibid.* ob purgativa iis mista difficilius operantur, *ibid.* Infus. clavorum equinorum, si modo debito assumentur, eundem cum aq. miner. effectum sortiuntur, *p.* 474. In quo casu aq. Bathonienses adeundę, *ibid.* Theriacę Androm. vis, *ibid.* Vinum Hispan. vel corroborantibus medicatum, vel simplex quantum valet, *p.* 475. Cort. Peruv. ad spir. invigorandos eximia est vis, *ibid.* præcipuè in fœminis, quę spasmiss urgentur, *ibid.* diætã lactea in temperamento bilioso tenui, & colica hysterica affectis, *p.* 476. sed non omnibus ex æquo convenit, *ibid.* Nihil tamen ideo impensè sanguinem, & spiritus firmat, fovetque, ac diu, multumque equo vehi, *p.* 477. Historia notabili comprobatur, *p.* 478. Nec in hypochondriacis magis, quam in tabidis, phthisicisque penè deploratis locum habet hoc exercitii genus, *ibid.* Inter chronicos Phthisis duos ferè Trientes jugulant, *p.* 479. Nec Mercurius in Lue Venerea, nec Cortex in intermit. efficaciores extant, quam in hac curanda (observatis observandis) exercitium laudatum, *ibid.* In Paroxysmo hysterico ad fœtida confugiendum, quę spiritus ab excursibus in ordines compellunt, *p.* 480. Quęcunque fœtent, huic Intentioni inserviunt, *ibid.* Si vehemens dolor, vomitio enormior, aut Diarrhœa incesserit, solo laudano cohibentur, *p.* 481. In quibus evacuationes præmittendę, & quamobrem, *ibid.* In quo casu à laudano incipiendum, *p.* 482. Vomitiones enormes dosin max. & sæpissimè repetitam

ELENCHUS RERUM

titam indicant , *p. 483.* Paregoricum vel in forma solida exhibeatur , vel vehiculo parco , *ibid.* Capitis motus vomitionem provocat , *ibid.* Recidiva ut præcavenda , *p. 484.* A dolore , & vomitione Medicis frequentius imponitur , quam aliis quibuslibet symptomatis , *ibid.* In illa specie , quæ paroxysmum Nephriticum imitatur , judicanda quàm graviter errari solet , *ibid.* Ut & illa , quæ calculum renum , colicam biliosam , vel Iliacam passionem simulat , *p. 485.* Quas repetitis suis evacuationibus Medici non solum non compeſcunt , sed irritant , *p. 486.* præsertim emetico propinato , *ibid.* de Diagnosi ergo sedulò cavendum , *ibid.* Plurimè puerperæ pereunt , quòd debito citius è lecto exurgunt , unde lochiorum suppressio , phrenesis , spasmi , febres , *ibid.* Vix decima perit mulier vel ex dolore , vel quòd vires partui ferendo non sint , *p. 487.* Ad diem saltem decimum jacere debent , *ibid.* Indicationes curativæ duæ , *p. 488.* Si remedia usurpari solita votis non respondeant , ab iis temperandum , *ibid.* Emplast. hyster. umbilico admoveatur , & elect. cum Julap. hîc laudato exhibeatur , *ibid.* Si hæc malum non devincunt , Laudanum una saltem vice tentandum , *ibid.* Quod aliquando lochiorum fluxum revocat , *p. 489.* Narcotica cum hysteriis , & emmenagogis propinentur , *ibid.* Si non sequantur lochia , rejiciantur narcotica , & hysteriis , ac Emmenagogis enema addatur , *ibid.* Enema non repetendum , sed temporis *συνμαχία* præstolanda , *ibid.* Post diem 20. res ferè in vado est , *ibid.* Si remedia nihil proficientia obstinatiùs ingerantur , & morborum , & spir. perturbationem augent ,

IN TRACT. DE PODAGRA.

gent, p. 490. Historia, *ibid.* In quo casu boni Medici est rem totam aliquandiu Naturæ committere, *ibid.* sæpè fluxus mensium immodicus sive in puerperio, sive extra idem Affectus hysterici causa fit, p. 491. Prima species post partum laboriosiore primis solum diebus ingruit, & brevi se proripere solet, *ibid.* victus sit incrassans, *ibid.* Medicam. formulæ, *ibidem.* Species altera, licet omni tempore accidat, circa ætat. Annum 45. vel 50. quo menses cessaturi sunt, præcipuè invadit, pag. 492. Hysterica fortiora evitentur, *ibid.* Methodus medendi cum medicament. form. *ibid.* Uteri procidentia Curatio, p. 493. Conclusio, *ibid.*

Traçtat. de Podagra.

QUos præcipuè invadit Podagra, p. 499. diversus ejus mos pro ratione subjecti, & tempore invadendi, p. 500. Quo tempore, & modo Podagra regularis ægrum aggreditur, p. 501. Quo ordine, & quibus stipata phænomenis partes laceffit, p. 502. Paroxysmus graphicè depingitur, *ibid.* Nunc hic, nunc illic tragædias excitat, p. 503. Dolor semper noctu recrudescit, manè verò remittitur, *ibid.* Ex serie paroxysmulorum constat paroxysmus, *ibid.* In diversis diverso tempore solvitur, *ibid.* Quomodo se habet æger quoad urinam, alvum, & appetitum, *ibid.* Pruritus in discessu, & pedum desquamatio, p. 504. Pro majori, vel minori unius paroxysmi sævitia, vel serius, vel citius revertit proximus, *ibid.* In Podagra inveterata, vel indebita medicatione turbata phænomena sunt diversa, *ibid.* Pedes peccantis materia

ELENCHUS RERUM

sedes genuina sunt, *ib.* Jam varias corporis partes occupat, *ibid.* In digitis, &c. tophos generat, in cubitis tumorem album excitat, *ibid.* Femur, genuque, &c. ut impetit, *p. 505.* Per annum ferè integrum durat paroxysmus, *ibid.* Paroxysmi particulares diutius seviunt, nec ante diem 14. castra movent, *ibid.* In intervallis artus sunt, *p. 506.* Quantò magis æger ambulando pedes firmare contendit, tantò periculosius morbi fomes visceribus imminet, *ibid.* Venarum hæmorrh. dolore, ructu nidoroso, appetitus prostratione infestatur. *ibid.* Urina illam imitatur, quæ in Diabète excernitur. Dorsum, aliæque partes moleste pruriunt, *ibid.* Dolores in metartalo lancinantes, & spasmi in tendinibus musculorum tibiæ, ut egrum invadunt, *Pag. 507.* Doloribus recedentibus, egritudines, lassitudo spontanea, & in diarrhœam propensio succedunt, *ibid.* In Podagra diuturniore egritudine potius, quàm dolore conficitur paroxysmus, *p. 508.* Quo vehementior est dolor, eò citius præterlabitur paroxysmus, & diutius abest, & vice versa, *ibi.* Calculum renum in quamplurimis parit, *ibi.* qui aliquandò meatus urinarios obstruens egrum è medio tollit, *ibi.* Animus corpori compatitur, unde eger variis passionibus obnoxius est, *p. 509.* Morbi Catastrophe, *ib.* Plures divites, & sapientes, quàm pauperes & fatuos interemit, *ibi.* Si quas scæminas (quod perrarò est) non nisi vetulas, & viragines infestat, *p. 510.* Neque pueri, neque juvenibus minores vera, & genuina podagra vexantur, *ibid.* Leviculam tamen vellitationem præsentiant, quibus ex traduce morbi seminium impressum est, *ibid.* Morbus *αρεσής* ortum debet, *ibid.* Qui vino, veneri, laboribus improbis, studiis
in.

IN TRACT. DE PODAGRA.

intensis, cæterisque, quæ spiritus exhauriunt, co-
 ctiones destruunt, & partium tonum laxant, ni-
 miùm indulgere, hunc morbum accersunt, *ib. &*
pag. 511. In curatione Venæ sectio, Catharsis, &
 sudores non indicantur, *p. 512.* Venæ sectio ut pu-
 gnat cum indicatione, quam causa antecedens sibi
 vindicat, præcipuè in iis, qui ætate sunt provectio-
 res, *p. 513.* Quo modo hvdropi aditus aperitur,
p. 514. Quando in juvenibus locum habet, *ibid.*
 Ut ab Emeticis, & Catharticis æger de vita pericli-
 tatur, *ibi.* Ab humoribus intrò versus intestina sol-
 licitatis quæ mala ingruunt, *ibid.* Catharsis nec pa-
 roxysmo ad peccantem materiam minuendam, nec
 in fine ad reliquias amoliendas, nec ad venturi adi-
 tum præcavendum omnino prodest, *p. 515.* Un-
 de spirituum *crisis* infirmatur, & disjicitur, *pag.*
516. Quo pacto fiat, ut æger confestim convalescat,
 sed pœnas impofterum ab *ægritudine* pendat dirissimas.
p. 517. Quibus nominibus sudores officiant, *ibid.*
& p. 518. In omnibus morbis, dempta sola Peste,
 sudores prolicere non tam Medici est, quàm Natu-
 ræ provincia, *p. 518.* Hic affectus ob contra-in-
 dicationes curatu perdifficilis est, *p. 519.* Causæ
 Antecedenti, & Continenti obviam eundum est,
ibid. Quo sensu causa continens intelligenda est,
ibid. Præcipua curandi intentio in eo verti debet,
 ut Coctioni consulatur, *pag. 520.* Quæ propriè di-
 gestiva appellantur, *ibid.* Medicamenta quæ hanc
 intentionem adimplent, *ibid.* Cautio in iis sumen-
 dis, *p. 521.* Quo in casu, quantò major est simpli-
 cium numerus, tantò potentiùs medicamentum
 operatur, *ibid.* Forma Electuarii, quo Author uti
 solet, *pag. 522.* Quo nomine theriacæ Androm.
 præferendum est. *p. 523.* Inter simplicia cortex

ELENCHUS RERUM

Peruv. primas obtinet in sanguine corroborando, *ibid.* Quantum hujusmodi medicamina in aliis Chron. plerisque juvant, *ibid.* differentia inter morbos acutos, & chronicos, *ibidem.* Ejus causa indagatur, *p.* 524. Qui morbi Epidem. audiunt, qui intercurrentes, & sporadici, *ibid.* Indigestio communis est Chronic. parens, *p.* 525. Ex eo probatur, quòd senes magis hisce affectibus obnoxii sunt, quàm juniores, & ad eos gignendos magis facit hyems, quàm æstas, *ibid.* Equitationis emolumenta in morbis chronicis plerisque, Phthisi præcipuè, stupenda sunt, *p.* 526. Herbæ excalefacientes quæ adferunt commoda, *p.* 527. Licet in Podagra lædant, in aliis tamen chronicis plerisque venæ sectio, & Catharsis corroborantibus, & digestivis præmittenda sunt, *ibid.* Sed cùm morbi cujusque curatio remed. corrobor. innititur, evacuationes qualescunq; efficiunt prorsus, *ibid.* Digestiva haud obiter, sed assiduè, & constanter sunt usurpanda, *p.* 528. nam cùm erroribus sive his, sive illis, tota corporis œconomia sit quasi funditus eversa, eadem de novo extruenda, atque redintegranda est, *ibid.* In digestivorum usu, præcipuè in paroxysm. intervallis perseverandum, *p.* 529. In cibo, potuque quæ mediocritas servanda, *pag.* 530. Cur egri palato consulendum, *ibid.* Unica ciborum specie singulis partibus vescatur, *ibi.* Acria, sale condita, & aromata evitentur, *ibid.* Prandere tantùm expedit, *p.* 531. Liberaliorem cerevisiæ tenuioris haustum ob calculum renum generari aptum nocte sibi indulgeat, *ibid.* Diæta lactea qua ratione magis obest, quàm prodest, *ibid.* & *pag.* 532. Potus sit Cerev. tenuis Lond. *ibid.* Vinum de facto officit, & quare, *p.* 533. neque

IN TRACT. DE PODAGRA.

tutiùs à vino assuetis liquores nimis refrigerantes in
 usum revocantur, *pag.* 534. Quis modus in potu
 statuendus, *ibid.* Copia, & luxus nativæ, tum
 animæ, tum corporis rectitudini vim infert, *ibid.*
 Ab ineunte ætate satis commodè potatur aqua,
ibid. In Podagra inveterata potus diæteticus (cujus-
 modi hic forma præscribitur) plurimis nominibus
 prodest, *p.* 535. Quando primùm commodissimè
 in usum trahitur, *p.* 536. In quo casu vinum
 Hispanicum, illudque præ aliis egro indulgen-
 dum, *p.* 537. Ob quas rationes lectus maturè pe-
 tendus, præcipuè hyemis tempore, *p.* 538. Ani-
 mi pathemata, nimiaque ad studia, & res serias
 applicatio spirituum systasin solvunt, ideoque evi-
 tanda sunt, *p.* 539. Cæteris omnibus, quæ indi-
 gestionem impediunt, sanguinem corroborant, &
 partibus firmitudinem conciliant, exercitium cor-
 poris facilè palmam præripit, *p.* 540. Quotidia-
 num, & moderatum sit oportet, *ibi.* Quod qui
 spernit, ad calculi generationem erit proclivior, &
 in discrimine, ne à materia tophacea in articulis
 admodum aucta omni motu privetur, *ibi.* Exerci-
 tatio non tantùm tophorum generationi officit,
 sed veteres, & induratos plerumquæ solvit, *p.* 541.
 Equitatio aliis exercitiis præferenda est, *ibi.* Fre-
 quenter curru vehi eodem ferè recidit, *ibid.* Id-
 que ruri potius, ubi aer est salubris, quàm in
 urbe, *pag.* 542. Quam improvidus senex Veneri
 indulgens, *ibid.* Regimen hoc utut religiosè à
 quovis observetur, ab enormioribus podagræ in-
 sultibus tutetur, eum tamen ab omnibus immu-
 nem præstare non valet, *p.* 543. Totius corporis ha-
 bitus, quoad fieri possit, in paroxysmorum inter-
 vallis est immutandus, *ib.* Morbi fomitis expul-

ELENCHUS RERUM

flo Naturæ (ut in Febribus intermitt.) per-
 mittenda est, *ibidem*. Qui symptomatis coer-
 cendis incumbit, morbi curationem remoratur,
pagina 544. De errore in victu ab ægro sum-
 moperè cavendum, *pagina* 545. A motu cur-
 rus minùs dolebit, quàm in Cathedra quie-
 scens, *ibidem*. A quo etiam somnus invitatur,
ibidem. Et Calculus quadantenus præcaveretur,
pagina 546. Atque etiam totali artuum ad mo-
 tum impotentia occurratur, *ibidem*. Morbi di-
 gestionem sine exercitio in senibus frustra quis
 speret, *ibidem*. In quo casu lectus, & Diæta
 tenuis necessaria sunt, *ibidem*. In quo exerci-
 tium, *pagina* 547. Ipse dolor aliquando, ama-
 rum licèt, magnum tamen est remedium, *ibi-*
dem. Inter symptomata, à quibus æger in pa-
 roxysmo de vita periclitatur, ventriculi debili-
 tas cum torminibus maximè est familiare, *ibid.*
 Qua data ansa ingruit, *pagina* 548. Ei mitigan-
 do vinum Canariense confert maximè, sed nec
 illud, nec Cardiacorum aliud quodlibet ægrum,
 si exercitio non utatur, servare posse existi-
 mandum est, *ibidem*. In quo casu ad lauda-
 num statim confugiendum est, *ibidem*. In quo
 sudores provocandi, *ibidem*. Quibus Author
 aliquandò suæ vitæ consuluit, *pagina* 549. ma-
 teriæ peccantis in pulmonum lobos metastasis
 qua methodo curanda, *ibidem*. Sudores hìc se-
 dulò evitentur, *ibidem*. In paroxysmo nephri-
 tico ut æger tractandus, *pagina* 550. Plures
 indebita medicatione, quàm podagra, perimun-
 tur, *ibidem*. Remedia externa nocere quando-
 que possunt, prodesse nunquam, *ibidem*. Ustu-
 latio partis affectæ Hippocratem non latebat,

IN TRAC. DE PODAGRA.

pagina 551. Nihil interest, utrum Moxa, an lino crudo fiat, *pagina 552.* Dolorem aliquatenus mitigat, sed causam Podagræ Antecedentem non attingit, *ibidem.* In doloribus, quorum in partibus internis sedes est, locum non habet, *ibidem.* De specificis quanta hîc, & alibi decantentur, *ibidem.* Venæ sectio, & Purgatio alternatim celebrata in contusionibus, continui solutione, & quavis organorum læsione quantum valeant, *pagina 553.* Quisquis alia petit medicamenta, ad Lucianum relegandus est, *ibidem.* Therapeja radicalis adhuc in Democriti puteo latet, *pagina 555.* Quam tamen quandoque inventum iri Author nullus dubitat, *ibidem.* Unde elucescet, quantum hallucinati sunt dogmatici in morborum essentiis discernendis, *pagina 556.* Et quàm inauspicatò in febrium causis investigandis vel solertissimi ingenia sua exercuere, *ibidem.* Cujus rei Cort. Peruv. reperimentum exemplum est satis luculentum, *ibidem.*

ELENCHUS RERUM

De Hydrope.

OMnis hominum ætas, sexus omnis ab Hydrope nonnunquam infestatur, pag. 557. Fœminæ magis, quàm viri ei obnoxii sunt, *ibid.* Hi ætate ingravescente, illæ ubi jam parere desierint, *ibidem.* Foveæ à digitorum impressione in furarum parte inferiore primum mali indicium. *ibid.* Quare non perinde certum in fœminis, atque in maribus, *ibid.* In senibus verò à multis annis Asthmate laborantibus, hydropem non certò indicant, p. 558. Si generaliter loquamur, suræ, & tibiæ intumescences etiam in viris pro signo hydropis supervenientis habendæ sunt, *ibid.* Pedibus, cruribusque ad extremum extensis in abdomen ruentes aquæ, dein & umbilicum exomphalon quandoque constituunt, *ibid.* Tria hunc morbum stipant symptomata, Dyspnœa, urinae paucitas, & sitis intensa, *ibid.* Unde originem trahunt, *ibid.* Pro rata, quas partes, quas obsidet morbus, augentur, aliæ magis, magisque gracilescent, p. 559. Impetu tandem in viscera nobiliora, & vitalem arcem facto, eger cataclysmo quasi submersus perit, *ibid.* Causa morbi in genere est sanguinis debilitas, *ibid.* Illi debilitando quæ operam commodant, *ibid.* Hydrops testium in fœminis obiter notatur, *ibidem.* Aliæ sunt duæ species in fœminis hydropem mentientes, pag. 560. Illa carniū intra abdomen excrescentiæ præternaturali, hæc flatibus ortum debet: qui ingravidationis signa pariunt, *ibid.* Neutra harum ad mor-

DE HYDROPE.

morbum, de quo agitur, referenda est, *ibid.* Quas præcipuè exercent, *ibid.* Indicationes curativæ duæ, aquas contentas evacuare, & sanguinis robur instaurare, *ibid.* Cathartica, quæ vel segniùs, vel mitiùs operantur, officiunt magis, quàm profunt, p. 561. Utrum ægri corpus facile, an ægrè Catharticis cedat, sollicitè inquirendum, *ibid.* Purgatio per *ἑνὴν* non tantum non imminuit tumorem, sed adauget, p. 562. Quare expurgatio fortis, vel nimia, justo debiliori præferenda est, *ibid.* Quas ob causas maxima celeritate, quàm ægri vires ferre queant, aquæ exantlandæ sunt, *ibid.* Hydragoga quem usum obtinent in iis, qui difficiles, quàm in iis, qui faciles purgati sunt, p. 563. In istis, qui Catharsi promptè cedunt, syr. de spina Cervina aquas sat copiosè elicit, *ibid.* Id habet incommodi hic syrupus, quòd inter purgandum ingentem sitim provocet, *ibid.* Catharticis lenioribus opus suum cum bona euphoria non peragentibus, fortiora sunt tentanda, quod historia probatur, *ibid.* Quo casu hydragoga sola vix votis respondent, sed lenioribus calcaris vice permista, efficacissima evadunt, p. 564. Potionis forma pro robustioribus, pag. 565. Alia, *ibidem.* Tertia calefaciens inter purgandum, tum & corroborans, *ibidem.* In iis, qui ægrè purgantur, aliis *σπασμώτερά* sunt Elaterium, & infus. Croci metal. *ibidem.* Emeticæ operationis ratio investigatur, pag. 566. Cæcos dari meatus ex abdominis cavitate in intestina, de facto liquet, *ibidem.* Hippocrates in scenam ducitur, *ibidem.* Quàm curiosa corporis humani inspectio, & fabricæ notitia, tum Medicis, tum Chirurgis necessaria est, pag. 567. In acutis qui-

ELENCHUS RERUM

quibuslibet, & Chronicis plerisque specificâ quædam inest proprietas à nulla corporis contemplatione in lucem eruenda, p. 368. Mens divini Senis in loco suprâ citato explicatur, *ibid.* Majora licet organa pateant, exiles tamen meatus oculos acutiss. vel microscopio exquisitissimè elaborato adjutos effugiunt prorsus, *ibid.* Cognitio nostra ad nō nō assurgat, sed nō nō nullatenus attingat, p. 369. Et quæ innotescunt, & ad quæ cæcutimus, impellunt, ut divinum Artificem suspiciamus, & adoremus, *ibid.* Chymix laus, & emolumenta intra quos limites coercenda, *ibid.* & p. 570. Medicinæ faciendæ defectus in eo non vertitur, quod nesciamus, quo pacto huic, aut illi intentioni satisfacere debeamus, sed quod non satis sciamus, quænam sit illa intentio, cui satisfaciendum est, p. 570. Ad judicium in hac re ritè formandum naturalia morborum phænomena, atque juvantia, & lædentia diligenter observata, collata, & trutinata conferunt maximè, *ibid.* Exquisitissimæ speculationum dissertationes quàm labili fundamento innituntur, p. 571. Hypotheses solidas, & genuinas praxi quodatenus originem debere exemplo comprobatur, *ibid.* Vomitus ab Emetico excitata hydropticorum aquas ἀνω γὰρ καὶ κάτω potenter evacuat, p. 572. Hydropicæ cujusdam curatio Emeticis, & Catharticis absoluta, *ibid.* Tria hic notatu dignissima, p. 573. Α' τὰ ἑξῆς ab evacuationibus excitatè ut occurrendum, p. 574. In quo casu convenit, ut tota res evacuantibus per inferiora committatur. Decoct. ex interiore cortice Sambuci eodem modo, quo Crocus metal. morbum hunc depellit, non autem vi aliqua specifica, p. 575.

DE HYDROPE.

In quibus casibus Emetica, & Cathartica malum augent, totaque curatio in sanguine, & visceribus corroborandis, firmandisque vertitur, *p. 576.* Huic intentioni aeris mutatio, & exercitium, quale quale demum sit, apprimè respondent, *ib.* In Constitutione infirma, & hysterice, aquæ diureticis educendæ sunt, *ibid.* Efficacissima è salibus lixivialibus fiunt, *ibid.* Medicam. forma, *ibid.* Cineres genistæ in vino Rhen. ac quantum hîc valent, *ibid.* Aquis evacuatis, debilitas sanguinis medicam. calefacientibus, & corroborantibus præcaveri debet, præsertim in ætate provectioribus, *p. 577.* Quæ in Podagra laudantur, hîc locum habere possunt, *ibid.* Vinum, à quo in podagra abstinendum, pro potu ordinario in hydrope usurpetur, *ibid.* Morbi plerique Chronici Indigestioni ortum debent, *p. 578.* In essentielles, & específicas morborum tam Chronicorum, quàm acutorum differentias penetrare, non datum est, *ibid.* Curationem in utrisque non ad essentialem eorum naturam, sed ad causam magis generalem dirigere cogimur, *ibid.* Curandique methodum naturæ, vel experientiæ indicîis accommodare, *ibid.* Æger intercurandum, post portas aquis datas, vel vinum, vel Cerevisiam generosorem potare teneatur, *ibid.* Liquores generosi, modò spir. destillatione elicitî non sint, soli aliquando hydropicos in principio curarunt, *p. 579.* Cerevisia medicata pro pauperibus, pro ditioribus vina, & Electuarium digestivum laudantur, *ibid.* Liquores minùs generosi parcè admodùm bibendi, *ibid.* Sitis ut restinguenda, *ibid.* Chalybs in hydrope incipiente haud infimum sibi vendicat locum; *p. 580.* Allium so-

lum

ELENCHUS RERUM

lum hunc morbum depulit aliquandò, *ibid.* Cujusmodi hydrops evacuantia non depolcit, *ibid.* Cùm sanguinis corroborationi navatur opera, totaque res in eo solùm cardine vertitur, æger nullo modo expurgandus est, *ibid.* Ita enim tumor, qui minui cœperat, augebitur, *ibid.* Morbus ad supremum gradum provectus artis subsidia spernit, *p. 581.* Quare tamen Medici est, non animo cadere, sed morbum tanquam nuper cœptum aggredi, *ibid.* Topica in forma Cataplasomatis, vel linimenti minùs nocent, *ibidem.* Unguent. à Cathart. fortioribus confecta, atque abdomini applicata, quas turbas faciunt, *p. 582.* Vesicatoria gangrænam sæpè invitant, *ibid.* Quare vulnus leviss. in hydropicorum carne curatu est difficillimum, *ibid.* Conclusio, *ibid.* & *seqq.* Postscriptum de Febre hyemali, cujus historia, & curatio traduntur, *p. 588.* & *seq.* Scheda monitoria de novæ Febris ingressu, *p. 589.* Processus integri in morbis ferè omnibus curandis, *pag. 648.* & *seq.*

NOI REFORMATORI
Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per la Fede di revisione, & approbatione del P. F. Ambrosio Lisotti Inquisitore di Padova, nel libro intitolato: *Thomæ Sydenham Med. Doct. ac Practici Londin. Opera omnia*, non esservi cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per attestato del Segretario nostro niente contro Principi, e buoni costumi; concedemo licenza, che possi esser stampato, osservando gl'ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle Publiche Librarie di Venetia, e di Padova.

Dat. 30. Zugno 1700.

(
(*Ferigo Marcello Proc. Riform.*
(*Girolamo Venier Kav. Proc. Riform.*

Agostino Gadaldini Segr.

THOMÆ
SYDENHAM

M E D. D O C T.

OBSERVATIONES

M E D I C Æ

C I R C A

MORBORUM ACUTORUM

Historiam, & Curationem.

THOMAS
STUDENHAM

WELLS BOOK

ON THE NATIONS

WELLS BOOK

WELLS BOOK

WELLS BOOK

AMICISSIMO VIRO

DOMINO

JOHANNI MAPLETOFT,

M. D.

In Collegio Greshamensi

APUD LONDINENSES

PROFESSORI,

Nec non Societatis Regiæ ibidem Socio.

DUO omnino sunt (*Humanissime Vir*) de quibus hîc mihi tecum agendum est : Primum, ut causas exponam, quibus impulsus Tractatum hunc meum in publicum edo ; alterum, quamobrem eundem Tuo potissimum nomini dicandum censeo . Primum quod attinet, tricesimus
A jam

jam agitur annus , à quo Londinum petens , ut inde Oxonium denuò proficiscerer (à quo primi belli calamitas me ad annos aliquot distinuerat) in virum Doctissimum , & maxime ingenuum Dominum D. Thomam Coxe , (qui per eos etiam annos , atque ad hunc usque diem Medicinam magna cum celebritate factitavit) Fratri meo tunc ægrotanti consulentem , auspicato incideram ; qui quidem Vir pro nota sua humanitate , suavitatemque morum me percontatus est , cui me demum Arti , intercisa jam repetens studia , sumptaque toga virili , pararem addicere . Ego verò incertus adhuc animi , & de medica Arte ne vel somnians quidem , tanti viri hortatu , atque auctoritate permotus , nescio quo fato meo , me ad eam seriò accinxi . Et sanè si quando hæc nostra conamina vel minimum in publica commoda cesserint , illi grato animo accepta referenda erunt , quo Promotore , atque Anspice , ea studia primùm sum aggressus . Post annos aliquot in Palæstra Academica insumptos Londinum reversus , ad Praxin Medicam accessi , quam cum intento admodum oculo , omnique adhibita diligentia curiosè observarem , mox in eam veni sententiam , quæ mecum ad hodiernum usque diem crevit ; Hanc scilicet Artem haud rectiùs perdiscendam esse , quàm ab ipsius Artis exercitio , atque usu ; veroque admodum esse simile , quòd qui ad naturalia morborum Phænomena oculos , animumque accuratissimè , maximeque diligenter adverterit , in eliciendis Curativis Indicationibus veris , ac genuinis maximè pollere debeat . Huic itaque me Methodo totum tradidi , satis securus , quòd Naturam si sequerer Ducem , etiam Avia terrarum peragrans loca,

DEDICATORIA. 3

loca , nullius antè Trita solo , nusquam vel la-
tum unguem à recto tramite discederem. Hoc me fi-
lo regens , primò ad pressiore*m* Febrium observatio-
nem animum appuli , & post devoratum haud medio-
cre tedium , & molestissimas mentis agitationes , qui-
bus me ad annos aliquot fatigandum permisi , tandem
in methodum incidi , qua istæ possent sanari : quam
etiam , amicis flagitantibus , in lucem promendam jam-
dudum concessi . Cùm verò ab illo tempore novas Fe-
brium species , mihi hæctenus incognitas , sibi invi-
cem jugiter succedentes animadverterim , statui apud
me , quæ ad eas pertinebant singula , vel ab eis-
dem pendebant , summa quæ possem diligentia , in
unum congerere ; quo tandem aliquando prioris cæ-
pti mei tenuitatem , atque angustias paulò accura-
tiori , ac magis absoluta horum morborum Historia
pensare valerem . Sed dum hæc animo versarem ,
atque indagarem sedulò , & proinde jam in eo to-
tus essem , ut pro multifariis Naturæ mutationibus ,
& versatili ingenio Medendi Methodum , ceu Gla-
dium Delphicum , procuderem omnibus parem , sta-
tim didici me ideo tantum aperuisse oculos , ut pul-
vere , haudquaquam verò Olympico , iidem comple-
rentur , atque his quidem , proprii cerebri phantas-
mata , illis , nullum me prorsus habere ducem pla-
nè viderer . Quamvis optassem Lucubrationes hæc
meas non nisi annorum porrò aliquot experientia au-
ctas , & confirmatas typis evulgasse , contumeliis
tamen , ac sannis procacissimi cujusque Ardelionis
tandem plus satis delassatus , amicis eo usque mo-
rem gessi (inter quos cum honore mihi semper nomi-
nandus est sagacissimus Vir Dominus Doctor Gual-

terus Needham , tam *Medicæ Artis* , quàm rei *Literariæ decus* , & laus) ut mihi tandem consulerem , ac justam pararem *Defensionem* ; ea nempe facta prodens scriptis publicis , quæ ingenuos , quod spero , omnes mihi *Patronos conciliabunt* . Cæteros quod attinet , expectabo scilicet , quemadmodum acutè *Romanus Philosophus* , ut quicquam *Calumniæ* sit sacrum , cui nec *Rutilius* facer fuit , nec *Cato* ? Si qui itaque reperiantur , quos præ immanitate quadam , ac asperitate naturæ convitiandi libido adhuc incesse- rit , rectene , an secus scripserim , haud æstimantes æqua lance , qui vitio statim vertunt , si quis novi aliquid , ab illis non prius dictum , vel etiam inauditum , in medium proferat , hujusmodi ego homines æquo me animolaturum spero , certè conviti- orum ferram neutiquam reciprocabo . Illud tantum opponam , *Viro Christiano* sane perdignum , quod olim *Titus Tacitus* obtrectanti *Metello* re- gessit : Facile est in me dicere , cum non sim respon- surus : Tu didicisti maledicere : Ego , *Conscientia Teste* , didici maledicta contem- nere . Si tu *Lingux tuæ Dominus* es , ut , quic- quid lubet , effutias ; Ego *Aurium mearum* sum *Dominus* , ut , quicquid obvenerit , au- diant inoffensæ . Atque hæc sunt , quorum victus pondere *Librum hunc* luce donandum esse sentiebam .

Tibi verò (*Charissime Vir*) eundem dedicatum volui , tum ob mutuam , qua nos invicem complectimur , *Amicitiam* , *Benevolentiamque* ; tum etiam , quia nemo te melius judicare valeat , si quo in loco , aut pretio habendæ sint , quas hîc trado *Observa- tiones* , cum per septennium , quod jam ultimò ex-

DEDICATORIA. 3

currit, plura è præcipuis, atque insignioribus, quæ sequentes exhibent pagellæ, Tute etiam oculis usurpaveris. Uti verò ea tu es morum integritate probitateque notissima, ut religio tibi sit fictis insinuationibus alios in errorem pellicere, (maximè ubi de Corio humano agitur) ita ea etiam polles sapientia, atque eruditione, quæ tibi à me imponi, si id seriò agerem, nullatenus paterentur; multo minus tu tibi imposueris istis experimentis, quibus in tuis etiam ægris nonnullorum, quæ vel hìc descripsi, vel tibi alias affirmavi, veritatem comprobasti. Nosti præterea, quàm huic meæ Methodo suffragantem habeam, qui eam intimius per omnia perspexerat, utrique nostrum conjunctissimum Dominum Johannem Lock; quo quidem viro, sive ingenio, judicioque acri, & subactò, sive etiam antiquis, hoc est, optimis moribus, vix superiorem quenquam inter eos, qui nunc sunt, homines repertum iri confido; paucissimos certè pares. Verum non opus est, ut ulterius tuam fidem sollicitem, de qua jamdiu persuasissimus sum. Ceteros quod attinet, jacienda alea est, quæ utcunque ceciderit, sortem haud gravate feram. Cum enim jam senex sim, & summi Numinis favore tantum mihi sit Viatici, quantum restat viæ, de reliquo dabo operam, ut nec ipsi mihi, neque aliis molestus eum assequar felicitatis modum, quem ita eleganter depinxit Vir magnus:

Felix ille animi, Divisq; simillimus ipsis,
Quem non mendaci resplendens Gloria fuco
Sollicitat, non fastosi mala gaudia Luxus:
Sed tacitos finit ire dies, & paupere cultu
Exigit innocuæ tranquilla silentia vitæ.

6 EPISTOLA DEDICATORIA.

Quod restat , exorandus mihi es , ut hoc pro-
 pensi in te animi , & , quo te prosequor , Honoris
 pignus æqui bonique consulas ; præsertim cùm nullo
 jure Tibi imputari possint quotquot in hoc Opere ne-
 vi , ac σφάλματα comparuerint , quorum omnium in me
 solum cudenda est faba ; nec tu plectendus , si quid
 ego fortè deliraverò . Quamlibet neque ejus , quem
 exantlavi , laboris omnis mihi fructus perierit , cum
 vel ex erroribus , & hallucinationibus meis ansam
 nactus fuero , qua omnibus palam faciam , quanta
 te colam amicitia , & quòd ex animo sim

Tibi semper addictissimus

THOMAS SYDENHAM.

PRÆFATIO.

Uemadmodum à natura ita comparata est humani corporis Fabrica , ut nec præ jugi particularum fluxu sibi semper constet , nec præ externarum rerum vi sui juris ubique permaneat , unde multiplex ægritudinum cohors terris ab omni ævo incubuit ; sic procul omni dubio à multis jam sæculis ante natum non *Græcum* modò , sed (qui mille annis hunc antecessit) *Ægyptium* *Æsculapium* , hominum ingenia investigandæ medelæ necessitas exercuit. Et profectò , ut quis primus ædificiorum , aut vestimentorum usum ad depellendam cœli inclementiam instituit , nemo facilè dixerit ; ita & *Artis Medicę* Nates , ut *Nili* fontem indigitare nequimus ; cùm ista , perinde ac cæteræ artes , in usu nunquam non extiterit , licèt nunc diligentius , nunc frigidius exulta , pro vario temporum , ac regionum habitu . Quantum *Ve-*

terea , ac inter primos *Hippocrates* , præstiterunt , abundè notum est ; quibus scilicet , ac eorum scripta compilantibus maximam *Theραπευτικῆς* solertiæ partem acceptam ferimus . Quin & succedentibus deinde sæculis emicuit nonnullorum industria , qui aut *Anatomię* , aut *Pharmatię* , aut *Methodo ἰατρικῆς* operam navando , Medicinæ pomœria ampliare pro virili fategerunt ; ut taceam nec in hac nostra *Britannia* , ipsoque hoc sæculo defuisse , qui in omni scientiarum genere , quo res Medica adaugeri possit , optimè meruerunt ; quorum quidem laudes impari calamo non attingo . Cæterum quantacunque fuerint aliorum conamina , semper existimavi mihi vitalis auræ usum frustra datum fore , nisi & ipse in hoc stadio versatus , symbolum aliquod , utcunque exiguum , in commune *Medicinę* ærarium contribuerem . Quocirca post diuturnam meditationem , ac diligentem , fidamque annorum aliquam multorum observationem tandem aliquando decrevi ; Primò sententiam meam in medium proferre , qua demum ratione Medendi scientia ulterius promoveri possit ; Deinde meorum in hoc negotio conatum specimen aliquale in lucem dare .

Sentio autem nostræ Artis incrementum in his consistere , ut habeatur (1.) *Historia* , sive *morborum* omnium descriptio quoad fieri potest graphica , & *naturalis* ; (2.) *Praxis* , seu Methodus circa eosdem *stabilis* , ac *consummata* .

Sanè

Sanè morbos crassè depingere fatis obvium est ; atqui Historiam eorum ita conscribere, ut evitetur Censura, quam *Clariss. Verulamius* in nonnullos ejusmodi Promissores vibravit, longè majoris est negotii : *Satis scimus* (inquit *Vir Nobiliss.*) *haberi Historiam Naturalem, mole amplam, varietate gratam, diligentia sæpius curiosam : Attamen si quis ex ea fabulas, & authorum citationes, & inanes controversias, Philologiam denique, & ornamenta eximat (quæ ad convivales sermones, hominumque doctorum Noctes potius, quam ad instituendam Philosophiam sint accommodata) ad nil magni res recidet. Longè perfectò abest ab ea Historia, quam animo metimur.* Similiter etiam & morborum curationes pro more facillimè proponuntur ; Atqui hoc ita præstare, ut verba in facta transeant, atque eventus promissis respondeant, magis ardui moliminis illi judicabunt, qui vident haberi apud Scriptores Præcticos morbos complures, quos nec illi ipsi Scriptores, nec quispiam hætenus Medicorum sanare valuerunt.

Quod autem spectat ad *Historiam morborum*, si quis rem attentius perpendat, facilè videbit scribentem ad multo plura animum debere advertere, quàm vulgo existimatur. Quorum pauca hæc impræsentiarum attingere suffecerit.

Primò, expedit, ut morbi omnes ad definitas, ac certas species revocentur, eadem prorsus diligentia, ac ἀκριβεία, qua id factum videmus à *Botanicis* scriptoribus in suis *Phyto-*
tolo.

ologiis. Quippè reperiuntur morbi, qui sub eodem genere, ac nomenclatura redacti, ac quoad nonnulla symptomata sibi invicem consimiles, tamen & natura inter se discreti diversum etiam medicandi modum postulant. *Cardui* quidem nomen ad plures herbarum species extendi nemo nescit: at verò parum accuratè faciet rei herbariæ scriptor, qui generalem hujus plantæ descriptionem, qua scilicet à cæteris stirpibus discrepat, proponere contentus, propria interim, & peculiaria cujusque speciei signa, & characteres, quibus ad invicem discriminantur, contempserit. Eodem planè modo nec satis est scriptori communes duntaxat morbi alicujus *πολυειδῆς* apparentias annotasse. Esto fanè non omnibus morbis eandem contingere varietatem; tamen complures esse, qui, licèt ab authoribus sub eodem titulo citra ullam speciei distinctionem tractentur, dissimilima sint indole, in sequentibus pagellis, uti spero, palàm fiet. Imo etiam ubi distributio in species reperitur, id fit plerumque, ut *Hypothesi* alicui, quæ veris Phænomenis substruitur, suus reservetur honos; ac proinde ejusmodi discriminatio non tam ad morbi, quàm ad Authoris ingenium, philosophandique theoriam accommodata est. Quantum Medicinæ obfuerit *ἀκριβείας* hac in parte defectus, ostendunt multorum morborum exempla; quorum nempe curationes hodie non desideraremus, si scriptores, dum Experi-

men-

imenta , & Observationes Medicas benevolo saltem animo communicarint , unius scilicet speciei morbus pro alio speciei diversæ substitutus non fefellisset . Atque hinc etiam arbitrator profectum esse , quòd materia Medica in sylvam tam immensam , sed fructu perexiguò , excreverit.

Porro autem in scribenda morborum Historia seponatur tantisper oportet quæcunque *Hypothesis Philosophica* , quæ scriptoris iudicium præoccupaverit ; quo facto tum demum morborum *Phænomena* clara , ac *naturalia* , quantumvis minuta , per se accuratissimè adnotentur ; exquisitam *Pictorum* industriam imitando , qui vel nævos , & levissimas maculas in imagine exprimunt . Enimverò dici vix potest , quot erroribus ansam præbuerint *Hypotheses* istæ *Physiologicae* , dum scriptores , quorum animos falso colore illæ imbuerint , istiusmodi Phænomena morbis affigant , qualia , nisi in ipsorum cerebro , locum nunquam habuerunt ; debebant autem in conspectum venire , si Hypothesis , quam ipsi pro concessa , ac rata habent , constaret veritas . Adde , quòd si quando symptoma aliquod , quod cum dicta Hypothesi appositè quadret , revera morbo competat , cuius typum delineaturi sunt , tum illud supra modum evehunt , ac planè reddunt *ὡς μὴ ἐλέφαντι* , quasi in hoc scilicet totius negotii cardo verteretur : sin Hypothesi minùs congruat , aut prorsus silentio , aut levi saltem pede transmittere consueverunt,

runt ; nisi fortè beneficio subtilitatis alicujus Philosophicæ in ordinem cogi , ac quoquo modo accommodari possit.

Expedit autem tertio , ut in describendo aliquo morbo peculiaria , & *perpetua Phænomena* seorsim ab *accidentalibus* , & adventitiis (qualia sunt , quæ non tantum ob ægrotantium temperiem , & ætatem , sed etiam ob rationem medendi diversam variè se habent) enarrentur . Nam sæpè accidit , ut facies morbi variet pro vario medicandi processu ; ac nonnulla symptomata non tam morbo , quàm Medico debentur ; adeò ut eodem morbo laborantes , sed varia methodo tractatos , varia etiam symptomata exerceant . Unde nisi cautela adhibeatur , necesse est , ut admodum vagum , & incertum sit circa morborum symptomata judicium . Prætereo , quòd *Casus oppido rari* ad morborum Historiam propriè non pertineant ; quemadmodum & in descriptione *Salviæ* , v. gr. Erucarum morsus inter signa discriminantia istius plantæ neutiquam recensentur .

Denique , *Anni tempestates* , quæ scilicet cuius morborum generi potissimum faveant , diligenter observandæ sunt . Non inficior nonnullos esse omnium horarum : alii tamen , nec pauciores , occulto quodam Naturæ instinctu , annorum tempora , non secus quàm quædam aves , aut plantæ , sequuntur . Sæpè quidem subiit mirari hoc morborum quorundam ingenium , satis obvium , à paucis tamen
fuisse

fuisse hæctenus observatum ; cùm quo sydere stirpes , aut pecudes solenniter procreentur , plurimi curiosius adnotarint . Sed quæcunque sit hujus oscitationis causa , pro certo statuo , tempestatum , in quibus ægritudines ingruere consueverunt , notitiam multùm Medico prodesse , tam ad speciem morbi dignoscendam , quàm ad ipsum morbum extirpandum , atque horum utrumque minus feliciter evenire , ubi istiusmodi observatio negligitur .

Hæc quidem etsi non sola , saltem insigniora sunt , quæ in scribenda morborum Historia observari convenit . Cujus *Historiæ* utilitas ad Praxin omnem æstimationem excedit , ac præqua subtiles Disquisitiones , ac argutiolæ , quibus Neotericorum libri ad nauseam ferè inferciuntur , nullo in numero sunt habendæ . Quæ enim aut compendiosiore , aut etiam alia via , vel causæ morbificæ , quibus obviam eundum est , apprehendi , vel indicationes curativæ eliciri possunt , quàm certa , ac distincta peculiarium symptomatum perceptione ? Neque enim ulla est circumstantia tam levis , aut exigua , quæ suos usus ad utrumque non habeat . Nam ut demus aliquid varietatis à temperamento individuorum , & tractandi ratione proficisci , nihilominus adeò æquabilis , ac sibi ubique similis est naturæ ordo in producendis morbis ; ut in diversis corporibus eadem plerumque reperiuntur ejusdem morbi symptomata ; ac illa ipsa , quæ in *Socrate* ægrotante observata fuerint , etiam generaliter ad *Hominem* quemcunque

que eodem morbo laborantem transferri possint; non secus ac universales plantarum Notæ ad omnia cujusque speciei individua ritè se diffundunt. Qui v. g. *Violam* accuratè descripserit quoad colorem, saporem, odorem, ac figuram, cæteraque id genus, omnibus ubique terrarum *Violis*, quæ sub ea specie continentur, Historiam illam in plerisque ferè omnibus convenire facilè animadvertet.

Et quidem existimo, nos ob eam potissimum causam accuratiori morborum Historia ad hunc usque diem destitui, quia scil. plerique eos pro confusis, inconditisque Naturæ malè se tuentis, & de statu suo dejectæ, effectis tantùm habuere, ac proinde laterem lavare crederetur is, qui justam eorundem enarrationem moliretur.

Sed ut ad rem revertamur; non minus certò etiam à minutissimis morbi circumstantiis Indicationes curativas possit Medicus desumere, quàm ab iisdem sumpsit Diagnostica. Atque adeò non semel mihi in mentem subiit, quòd si morbi cujuslibet Historiam diligenter perspectam haberem, par malo remedium nunquam non scirem adferre, variis ejusdem Phænomenis viam, qua mihi incedendum foret, haud dubiam præmonstrantibus; Quæ quidem Phænomena, si inter se sedulò conferantur, manu quasi ducerent ad Indicationes illas maximè obvias, quæ ex intimo naturæ sensu, non verò Phantasie erroribus depromuntur.

Atque his sanè gradibus, &, ut ita dicam, his

his adminiculis ad cœlum ascendit, ad medicinæ nempe fastigium, Medicorum ille *Romulus*, nunquam satis laudatus *Hippocrates*, qui hanc Arti Medicæ insuper struendæ solidam, ac inconcussam substernens basin, viz. *τίσων φύσιν ἐντροί*, i. e. *Naturæ morborum medicatrices*, id egit, ut morbi cujuslibet Phænomena aperte traderet: nulla Hypothesi adscita, & in partes per vim adacta; ut in ejus libris *de Morbis*, *de Affectionibus*, &c. videre est. Regulas etiam quasdam tradidit ex observatione methodi istius, qua utitur natura tam in morbo provehendo, quàm in eodem amoliendo, natas; cujusmodi sunt *Coacę Prenotiones*, *Aphorismi*, & reliqua id genus. Atque in his ferè stetit magna illa Divini senis *Σωεία*, non ab irritò lascivientis Phantasiæ conamine desumpta, ceu vana ægrorum insomnia, sed legitimam exhibens Historiam earum Naturæ operationum, quas in hominum morbis edit. Cùm verò dicta *Σωεία* nihil esset aliud, quàm exquisita naturæ descriptio, par erat omninò, ut in praxi eò tantùm collimaret, ut eidem laboranti, quibus posset modis, subvenire contenderet; unde etiam non aliam Arti mandat provinciam, quàm ut deficienti naturæ succurrat, effrænem coerceat, & in ordinem redigat; utrumque verò hoc, tum passu illo, tum etiam methodo, quibus natura morbum expellere satagit, atque amovere. Animadverterat nempe sagacissimus Vir, quòd sola Natura *τὰς νόσους κείναι, καὶ ἑξαρκέει τὴν πύλιν*

τα πᾶσι , Atque hæc omnia peragit Natura paucissimis, simplicissimisque adjuncta remediorum formulis, alicubi etiam prorsus nullis.

Altera ab hac Methodus, qua Ars medendi, si quid ego judico, possit ulterius provehi, in eo potissimum cardine vertitur, ut certa aliqua, & consummata undique, ac fixa Methodus medendi in publica commoda tradatur; eam intelligo, quæ satis magno Experimentorum numero corroborata, suffultaque, huic, vel illi morbo devincendo suppar invenitur. Neque enim satis esse arbitror, ut successus particulares, siue Methodi cujuslibet, siue etiam Remedii, scriptis prodantur, si neque hoc, neque illa universaliter, atque in omnibus scopum attingere deprehendatur, (positis saltem his, vel illis circumstantiis.) Contendo verò ego nos æquè certò scire debere, hunc, illumve morbum expugnatum iri, si huic, aut alteri intentioni satisfecerimus, ac certò jam scimus, nos hoc, aliove remedii genere huic, aut alteri intentioni satisfacere posse: quod quidem licèt non semper, & ubique, frequentissimè tamen, καὶ ὅτε τὸ πολὺ votis respondet exhibentium: ita *sennæ foliis* v. gr. alvum subducimus, *Papavere* invitamus somnum. Non is sum, qui negem, debere Medicum animum diligenter ad particularia tùm Methodi, tùm Remedii evenire, quibus est usus in morborum curatione, & in usus suos reponere, tam ad sublevandam memoriam, quàm ut anfas inde arripiat, quibus

bus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque post diutina, & repetita sæpius experimenta, Methodum sibi figat, firmetque, a qua in hujus, aut illius morbi curatione ne hulum sibi recedendum putet. Observationes autem particulares in lucem dare, non ita magnam, me judice, adfert utilitatem. Nam si id tantum agit *Observator*, ut nos doceat hunc morbum semel, vel etiam sæpius, huic remedio cessisse, quid mihi, obsecro, profuerit, si infinitæ ferè medicamentorum decantatissimorum copię, qua jamdiu obruimur, adhuc aliud mihi hætenus inauditum accrescat? Quòd si, repudiatis cæteris omnibus remediorum formulis, huic me unicè addixero, annon innumeris ferè experimentis probanda mihi venit ejus vis, innumeræ etiam circumstantiæ trutinandæ, tum ægrum, tum ipsam Methodum spectantes, antequam ex observatione solitaria fructum aliquem queam decerpere? Si *Observatori* nunquam non responderit Medicamentum, quare in particularibus versatur, nisi aut sibi diffidat ipse, aut minutatim potius, quàm in solido imposuisse orbi videri præoptet? Quàm verò in proclivi sit densissima hujus generis volumina conscribere, nemo vel mediocriter in praxi versatus ignorat; uti nec e contra quàm sit illud difficile, perfectam, & confirmatam undique Medendi Methodum in quovis morbo condere, ac stabilire. Si vel unus tantum per singula mundi sæcula hoc modo unicum tractaverit morbum, Medendi Ars

(quæ Medicorum est provincia) à multis retrò annis ad ἀρχὴν pervenisset, omnibus absoluta numeris, saltem in quantum fert mortaliū fors. Quæ verò fundi nostri est calamitas, jamdiu ab antiquissimo, & peritissimo duce *Hippocrate*, & prisca Medendi Methodo, causarum conjunctarum (utpote quæ certò se prodant) cognitioni superstructa, descivimus; unde est, ut quæ hodie exercetur, à Logopedalis conficta, confabulandi magis sit Ars, quàm Medendi. Sed ne hanc ego dicam temerè impegisse videar, fas mihi sit è via parumper deflectere, quo scilicet evincam Causas illas remotiores, in quibus assignandis, & in lucem extrahendis hominum Curiosorum, & θεωρητῶν vanæ speculationes unicè desudant triumphantque, prorsus esse ἀκαταλήπτas ac inscrutabiles; solas verò proximas, & conjunctas à nobis posse cognosci, atque ab his folis Indicationes curativas esse mutuandas.

Observandum est itaque; quòd si Humores vel diutius, quàm par est, in corpore fuerint retenti, (quia sc. Natura eosdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere) vel ab hac, aut illa aeris Constitutione labem morbificam contraxerint; vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejusdem castra transierint, his inquam modis, & his similibus, dicti Humores in formam substantialem, seu *speciem* exaltantur, quæ his, aliisve Affectibus cum propria Essentia convenientibus se prodit; quæ quidem symptomata, licèt minùs cautis videantur

tur oriri vel à natura partis, quam humor obsedit, vel à natura humoris ipsius, antequam hanc induerat speciem, nihilominus revera Affectus sunt ab essentia dictæ speciei, in hunc gradum recens evectæ, pendentes: Adeo ut quilibet *morbus specificus* Affectio sit ab hac, vel illa specifica Exaltatione, vel specificatione succi cujusdam in corpore animato ortum ducens. Sub hoc genere potest comprehendi maxima pars morborum, qui certum aliquem typum, ac formam agnoscunt. Et profectò haud minùs se Natura methodo astringit in his tum producendis, tum maturandis, quàm in *Plantis*, sive etiam *Animalibus*. Quinimò ut cuilibet sive Plantæ, sive Animali proprii quidam, ac peculiare Affectus competunt, ita se res habet in quolibet succi cujuscunque Exaltatione, ubi semel in *speciem* proruperit. Exemplum hujus rei satis luculentum quotidie nobis ingerunt, & ob oculos ponunt variæ istæ Excrecentiarum species, quas Arbores, Fruticesque emittunt, vel ob succi Nutritii perversionem, & depravationem, vel alias ob causas, in forma scilicet *Musci*, *Visci*, *Fungorum*, aliorumque id genus: quæ omnia *Essentiæ* sunt, sive *Species*, à parente, seu Arbore, seu Frutice, diversæ planè, atque distinctæ. Et sanè qui seriò, atque adamussim pensitaverit *πανόμεια* illa, quæ Febrem v. gr. *Quartanam* comitantur; Quòd viz. ferè semper ab Autumno ingreditur; quòd certum ordinem,

ac typum ubique servat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minus certò repetens, quàm suas repetit Horologium, si-ve aliud quoddam ejusmodi *αὐτόματον*, (nisi ab accedente aliquo extrinsecùs adveniente hic ordo perturbetur) quòd cum rigore, ac notabili frigoris sensu aggreditur, quem excipit caloris perceptio non minus sensibilibis, quæ tandem in sudore effusissimo terminatur: quòd denique morbus hic, quemcumque demum invaserit, vix ante *Vernum Æquinoctium* abigi poterit, & fugari: Qui hæc, inquam, omnia pensiculatiùs trutinaverit, haud minus firmis rationibus inducetur, ut credat, morbum hunc *speciem* esse, quàm sunt illæ, ob quas credit Plantam esse speciem, quæ parem semper ad normam è terra nascitur, floret, interitque, atque in reliquis afficitur pro ratione Essentiæ suæ; neque facilè comprehendi potest, qui fiat, ut hic *morbus* oriatur à combinatione sive principiorum, sive qualitatum evidentium, cùm *planta* substantia, ac species distincta in rerum natura ubique agnoscatur. Illud interim non diffitemur, quòd cùm species sive Animalium, sive Plantarum singule (demptis perpaucis) per se subsistant, istæ Morborum Species ab iis dependent humoribus, à quibus generantur.

Tametsi verò ex jam dictis constare videatur, morborum plerorumque causas inscrutabiles prorsus esse, ac *ἀνεκδιηγύτης*, non tamen

men insolubilis erit illa quæstio, *Quo pacto sanari possint?* cùm de causis remotioribus hoc asseramus: Nemo autem est, qui non videat, curiosos istos speculatores in causis primo primis ferè ac remotissimis indagandis, ac in lucem (ut ut invita Minerva, ac reclamante naturæ sensu) protrahendis operam perdere; immediatas verò, & conjunctas, ceu ante pedes jacentes, contemnere, quæ tamen necessariò debent cognosci, & possunt etiam, sine ficulneis hujusmodi adminiculis: cùm Intellectui se apertè sistant, vel proprii sensus testimonio, vel Anatomicis Observationibus ab aliis jampridem factis, resectæ. Atque ut impossibile planè est, ut Medicus eas morbi causas ediscat, quæ nullum prorsus cum sensibus habent commercium, ita neque est necesse; abunde enim sufficit, ut sciat, unde immediatè oritur malum, talesque ejus effectus, atque symptomata, ut inter hunc, aliumque morbum hujus non dissimilem valeat accuratè distinguere. In *Pleuritide* v. gr. diu, atque incassum se fatigabit aliquis, nec tamen mente assequetur pravam illam Crasin, & malè coherentem sanguinis texturam, quæ prima est hujusce mali origo; qui verò causam, à qua immediatè producitur, rectè cognoverit, & ab aliis morbis quibuscunque ritè valeat distinguere, non minus certò curandi scopum attinget, etiam neglecta otiosa ista, atque inutili remotissimarum causarum

indagine . Sed hæc ὡς ἐν παράδῳ .

Jam verò si querat aliquis , an ad prædicta in Arte Medica desiderata duo (Veram scilicet , & Genuinam morborum *Historiam* , & certam , confirmatamque medendi *Methodum*) non etiam accedat tertium illud , Remediorum nempe *Specificorum Inventio* ? Assentientem me habet , & in vota festinantem . Et si enim *Methodus* sanandis morbis *Acutis* maximè accommoda mihi videatur , quibus exigendis cùm natura ipsa certum aliquem Evacuationis modum statuerit , quæcunque *Methodus* eidem fert opem in promovenda dicta evacuatione , ad morbi sanationem necessario conferet ; optandum est tamen , ut beneficio *Specificorum* , si quæ talia inveniri possint , æger rectiori semita ad sanitatem proficeret ; & (quod majoris etiam momenti est) extra aleam malorum , quæ sequuntur aberrationes istas , in quas sæpè invita dilabitur Natura in morbi causa expellenda , (ut ut potenter , & doctè ei ab assistente Medico subveniat) possit collocari .

Verùm quod ad morbos *Chronicos* sanandos attinet , licèt nihil dubitem ultiores in medendo profectus vel à sola *Methodo* posse sperari , quàm qui in primam statim cogitationem incurrant ; attamen plus satis constat deficere illam in curatione *Chronicorum* aliquot , vel maximè spectabilium inter eos , quibus homines urgentur ; quod ob hanc præcipuè causam usu venit , quia scilicet Natu-

ta in hujuscemodi morbis non habet Methodum tam efficacem, qua materiam morbi-
ficam foras ejiciat, (perinde atque in *Acu-
tis*) quò nos cum eadem manus jungentes,
& ad debitum dirigentes scopum, morbum
debellare valeamus. In vincendo itaque mor-
bo Chronico is demum jure, meritoque Me-
dici nomen sibi vindicat, penes quem est
ejusmodi medicamentum, quo morbi *Species*
possit destrui: non qui id tantum agit, ut
è primis, secundisque qualitatibus nova ali-
qua introducatur, & prioris subeat vicem;
quod fieri quidem potest non extincta spe-
cie: v. gr. calefieri potest, aut refrigerari,
qui *Podagra* laborat, vigente adhuc *podagra*,
necdum devicta. Methodo hac, qua diversæ
tantum qualitates introducuntur, morbi *Spe-
cifici* non magis immediatè perdomantur,
quàm ignis gladio extinguitur. Quid enim,
obsecro, Calor, Frigus, Humidum, Sic-
cumve, aut è secundis qualitatibus, quæ ab
his pendent, alia aliqua ad morbi curatio-
nem faciet, cujus essentia in harum nulla
consistit? Si quis hic objecerit, satis magnum
Remediorum Specificorum numerum jamdiu
nobis innotescere, hunc ipsum, si examen
paulò diligentius instituerit, in oppositas par-
tes facile transiturum confido, cum unicus
Cortex Peruvianus à suis militet. Toto enim
cælo distant, quæ huic, aliive *Indicationi Cu-
rativæ* specificè respondent Medicamenta, cui
si faciamus satis, morbus abigitur; & quæ

hunc, aliumve *Morbum* specificè, atque immediate persanant, nullo habito respectu ad hanc, aut illam Intentionem, sive Indicationem Curativam, v. gr. *Mercurius*, & *Sarsæ radices* in *Lue Venerea* specifica vulgò audiunt, quæ tamen pro specificis propriis, atque immediatis non debent haberi, nisi argumentis satis validis, atque irrefragabilibus possit confici, *Mercurium* nulla excitata *Salivatione*, *Sarsæ* verò radices sine motis *Sudoribus* tam egregiam operam præstitisse. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis Evacuationibus curantur, cum tamen quæ adhibentur Remedia, non magis propriè competant immediate curationi istorum morborum, qui eis sanantur Evacuationibus, quibus faciendis ejusmodi remedia maximè propriè designantur, quàm *Scalpellum Phlebotomum Pleuritidi*; quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi facile appellaverit.

Specificæ proinde medicamenta, si ad hanc mentem nostram restringantur, non cuivis homini contingunt, neque oscitantibus temerè se ingerunt; nullus tamen dubito, quin in exundanti illa plenitudine, qua turget *Natura*, diffluitque, ita jubente *Optimo Maximo* rerum omnium *Conditor*, in singulorum præservationem prospectum pariter sit de curatione malorum magis insignium, quæ homines vexant; idque pro foribus, & in patrio cujuslibet solo. Et sanè dolendum est, *Plantarum* naturam nondum magis exploratò nobis inno-

innotescere; quæ mihi videntur reliquæ omni, qua patet, *Materiae Medicæ* palmam præripere, & quæ inveniendorum, de quibus jam diximus, *Remediorum* uberrimam nobis spem faciunt: Cùm *Animalium* partes cum humano corpore nimium convenire videantur, nimium dissidere *Mineralia*: unde est, quòd *Mineralia* *Indicationibus* potentiùs respondere, quàm vel plantas, vel ex animalibus desumpta, lubens fateor; at non specificè tamen mederi, eo, quo diximus, sensu, ac modo. Me quod spectat, non hic aliud mihi fumo præter laborem, ac tædium hæc, atque hujusmodi diu, multumque jam per aliquot annos animo versandi; necdum mihi tam feliciter cessit, ut cum prudenti fiducia, quæ de iis cogitaverim, in publicum dare ausim.

Quantumlibet verò mihi præ cæteris arrideant *Plantæ*, non tamen is sum, qui eximia illa *Medicamenta* ex alia tribu desumpta, quæ vel hoc, vel alio aliquo sæculo hominum industria, atque labore *Intentionibus* aptè respondentia reperta fuere, contemnam. Inter quæ primum sibi locum vendicant, quæ nomine *Guttarum Doctoris Goddard* insigniuntur, & à Viro *Doctissimo*, & *solertissimo* tam *Methodi*, quàm *Remediorum* indagatore, *Domino Doctore Goodall* præparantur; quorum vim, ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgò diriguntur, scopo, cæteris quibusque *Spiritibus Volatilibus* jure præfero.

Coronidis loco, cum in hac introductione
fue.

fuerim pollicitus, me daturum specimen eorum, quæ in hujus Artis augmentum ut-
 cunque conatus sum; fidem liberare jam tenta-
 bo in tradendis Historia, Curationeque *A-
 cutorum Morborum*. Qua in re licet fatis adver-
 tam, me supinis, atque ignorantibus fructum
 omnem eorum, quos per meliores vitæ an-
 nos corpore, animoque exantlavi laborum;
 expositurum, malum tamen pessimi hujus sæ-
 culi genium fatis habeo perspectum, ut non
 aliam ex hac semente, quam convitiolorum,
 atque contumeliarum messem expectem, Me-
 que famæ meæ longè melius consuluisse, si
 inanem aliquam, atque inutilem speculatio-
 nem commentatus fueram. Hoc verò mihi
 perinde est: Mercedem aliunde præstolor. Si
 quis hinc objiciat alios æquè in hac arte
 versatos non idem mecum de his rebus senti-
 re; meum non est quid sentiant alii, disqui-
 rere, sed meis observationibus adstruere fidem,
 quod ut faciam, Lectoris patientiam deside-
 ro tantum, non favorem. Res ipsa etenim
 brevi loquetur, an fideliter, & sincero animo
 hinc egerim, an econtra ad instar sceleratissimi
 hominis, morumque profligatissimorum, ho-
 micidam me præstiterim vel in terra defossus.
 Illam tantum mihi veniam peto, quod minùs
 accuratè, quàm proposueram, morborum Hi-
 storiam, ac Curationem descripsero; cum non
 tam metam figam, quàm animos iis addam, qui
 feliciore ingenio præditi ad hoc opus posthac se
 accingent, quod jam ego imperfectè molior.

Unum

Unum adhuc restat, de quo monendus est Lector, mihi in animo non esse, sequentes paginas infinito particularium observationum numero distendere, quibus Methodo ibidem traditæ fidem astruam: Frustra enim, & cum tedio Lectoris repeterentur ista singulatim, quæ in summas contraxi. Satis autem habui ad calcem Observationis cujuslibet Generalis (saltem quæ ad annos nuperos spectat) Particularem hic illic adnectere, qua Methodi præcedentis medulla contineretur. Hoc interim spondeo, nullam à me Methodum Generalem fuisse evulgatam, quæ experientia reiterata non est stabilita, atque confirmata. Sed & spe frustrabitur, qui ingentem Remediorum, seu Formularum sylvam hinc expectaverit, cum Medici judicio permittatur, ut pro re nata iis utatur; mihi sufficit innuisse, quibus Indicationibus satisfaciendum est, quo etiam ordine & tempore; Etenim in eo præcipuè stat Medicina Practica, ut genuinas Indicationes expiscari valeamus, non ut remedia excogitemus, quibus illis satisfieri possit; quod qui minùs observabant, *Empiricos* armis instruxere, quibus Medicorum opera imitari queant.

Quòd si quis objecerit, me in aliquibus non tantum medicamentorum pompæ renunciasse, sed ea insuper remedia proposuisse, quæ ad materiam medicam vix possint referri, ad eò sunt simplicia, atque inartificiofa; vulgaribus tantum opinor, ac plebejis animis hac in

in re displicebo. Norunt enim Sapientes, Bona ea esse omnia, quæ sunt utilia, atque *Hippocratem*, dùm Follium usum in *Ileo* faciendo proponit, & in *Cancro* nihil prorsus agendum præcipit, atque ejusmodi alia, quæ in singulis ferè pagellis scripta leguntur, non minùs benè de re medica meruisse, quàm si pomposius remediorum formulis omnia implevisset.

In animo erat & *Chronicorum* morborum *Historiam* tradere, eorum saltem quos frequentissimè tractaveram, sed cùm operosius id sit, cùmque harum, quas jam edo, Lucubrationum fortunam experiri primùm libuerit, impresentiarum supersedendum mihi esse duxi.

AUTHORI

IN

TRACTATUM EJUS

DE

FEBRIBUS.

F*Ebriles æstus, victumque ardoribus orbem
Flevit, non tantis par Medicina malis.*

*Nam post mille artes, Medicæ tentamina curæ,
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.*

*Præda sumus flammis; solùm speramus ab igne,
Ut restet paucus, quem capit urna, cinis.*

*Dum quærit Medicus Febris causamque modumque,
Flammarum & tenebras, & sine luce faces;*

*Quas tractat, patitur flammæ, & Febre calefcens
Corruit ipse suis victima rapta focus.*

*Qui tardos potuit morbos, artusque trementes
Sistere, Febrili se videt igne rapi.*

Sic

*Sic faber exesos fulsit tibicine muros,
Dum trahit antiquas lenta ruina domos.*

*Sed si flamma vorax miseras incenderit aedes,
Unica flagrantes tunc sepelire salus.*

*Fit fuga, tectonicas nemo tunc invocat artes,
Cum perit artificis non minus usta domus.*

*Se tandem Sydenham Febrisque Scholæque furori
Opponens, Morbi quærit, & Artis opem.*

*Non temere incusat tectæ putredinis ignes;
Nec fictus, Febrës qui fovet, humor erit.*

*Non bilem ille movet, nulla hic pituita: Salutis
Quæ spes, si fallax ardeat intus aqua?*

*Nec doctas magno rixas ostentat biatu,
Queis ipsis major Febribus ardor inest.*

*Innocuas placide corpus jubet urere flammæ,
Et justo rapidos temperat igne focos.*

*Quid Febrim extinguat, varius quid postulat usus,
Solari ægrotos qua potes arte, docet.*

*Hactenus ipsa suum timuit Natura calorem,
Dum sæpe incerto, quo calet, igne perit:*

*Dum reparat tacitos male provida sanguinis ignes,
Prælusit busto, fit calor iste rogos.*

*Jam secura suas foveant præcordia flammæ,
Quem natura negat, dat Medicina modum.*

*Nec solum faciles compescit sanguinis æstus,
Dum dubia est inter spemque metumque salus;*

Sed

*Sed fatale malum domuit, quodque astra malignum
Credimus, iratam vel genuisse Stygem.*

*Extorsit Lachescultros, Pestique venenum
Abstulit, & tantos non sinit esse metus.*

*Quis tandem arte nova domitam mitescere Pestem
Credat, & antiquas ponere posse minas?*

*Post tot mille neces, cumulataque funera busto,
Victa jacet parvo vulnere dira Lues.*

*Ætheriæ quanquam spargant contagia flammæ,
Quicquid inest istis ignibus, ignis erit.*

*Delapsæ cœlo flammæ licet acrius urant,
Has gelida extinguere non nisi morte putas?*

*Tu meliora paras victrix Medicina; tuusque
Pestis, quæ superat cuncta, triumphus erit.*

*Vive liber, victis Febrilibus ignibus; unus
Te simul, & mundum qui manet, ignis erit.*

J. Lock A. M. Ex Æde
Christi Oxon.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILL.

1911

RECEIVED

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

OBSERVATIONUM

MEDICARUM

CIRCA

MORBORUM ACUTORUM

Historiam, & Curationem

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in Genere.

Ictat ratio, si quid ego hic judico,
Morbum, quantumlibet ejus Cau-
se humano corpori adversentur, ni-
hil esse aliud, quàm Naturæ cona-
men, materiæ morbificæ extermina-
tionem in egri salutem omni ope molientis. Cùm
enim hominum genus, ita volente supremo re-
rum omnium arbitro, ac moderatore Deo, variis
impressionibus, forinsecus advenientibus, exci-
pien-

cipiendis aptum natum sit, fieri non potest, quin idem variis etiam malis fuerit obnoxium: quæ quidem partim ab istis aeris particulis nascuntur, quæ, cum corporis humoribus malè convenientes in idē se insinuaverint, nudo sanguini permistæ, corpus omne morbifico afflant contagio, partim à variis fermentationum generibus, vel etiā putrefactionibus humorum, qui in corpore ultra justum tempus ideò sunt cōmorati, quia scilicet iisdē digerēdis primū, dein excernendis, vel ob nimiam eorundem molem, vel qualitatem incongruam, suppar idem non fuit. Hisce rerū circumstantiis ita intimè essentiæ humane intertextis, complicatisque, ut nemo quisquam se ab aliis in solidum queat liberare, Natura de ejusmodi methodo, ac symptomatum concatenatione sibi prospexit, quibus materiam peccantem, atque alienam, quæ totius Fabricæ conpagem aliter solveret, è suis finibus possit excludere. Quamlibet autem frequentius longè, quàm fieri cernimus, illum, ad quem remediis hisce ingratis collimat, sanitatis scopum attingeret, nisi ab ignaris à recto, quæ tenet, cursu detorqueretur: verūtamen cū sibi relicta, vel nimio opere satagendo, vel etiā sibi deficiendo hominē letho dat, ferreæ illi, atq; insolubili mortalitatis legi obsequitur, cui debemus nos, nostraq; Rectè enim Boetius, atq; ex rerū sensu:

Constat æterna, positumque lege est,

Constet ut genitum nihil.

Sed ut instantia una, alterave jam dictorum veritatem asseramus, ipsa *Pestis* quid, obsecro, aliud est, quàm Symptomatum complicatio, quibus utitur natura ad inspiratas unā cum aere particulas *pestis* *modis*, per emunctoria, Apostematum specie, vel aliarum eruptionum opera, excutiendas? Quid *Ar-*
thritidis,

febris, nisi Naturæ providentia ad depurandum sanguinem, atq; expurgandū corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loquamur? Potest & idem affirmari de plerisq; aliis morbis perfectè formatis.

Jam verò nunc hoc munere celerius fungitur natura, nūc verò tardius, pro varia methodo, qua causam morbificā deturbare nititur. Nam cum *Febris* opem deposcit, qua adjutrice particulas inquinatas à sanguine divellat, divulsasq; progressu adhuc ulteriori per Sudores, Diarrhœam, Eruptiones, aut aliam istiusmodi evacuationem expellat; cumq; in sanguinis massa corpore pertenui, ac fluido res omnis peragatur, idq; motu partium violentiore, necesse omnino est, non solum, ut subito, vel in salutē ægri, vel in mortem determinetur (prout sc. Natura vel materiam morbificam Criticè norit solvere, vel ab eadem oppressa fatiscat) sed etiam, ut pejora, vehementioraque symptomata se ubique comites adjungant. Atque hujusmodi planè sunt morbi isti, quos *Acutos* appellamus, qui velociter sc. atque cum impetu, & periculo ad statū moventur. Quamvis, si minùs accuratè, haud tamen minùs verè loquamur, isti etiam morbi pro *Acutis* sint habendi, qui, licet respectu Paroxysmorum, si omnes simul sumantur, tardius moveant, respectu tamen Paroxysmi cujuslibet particularis citò, atque etiam Criticè ad finem perveniunt, quales sunt Febres Intermitteutes omnes.

Ubi verò continens morbi materia ejus est indolis, ut febrē in partes suas pertrahere non valeat ad dictæ materiæ separationem universalem; aut cum hujusmodi materia parti alicui affigitur, quæ eidem explodendæ prorsus est impar, sive ob propriam conformationem (uti se res habet in materia Mor-

bifica *Paralyticorum* nervis impaeta, in materia item suppurata in cavitate Thoracis *Empyricorum*) vel ob defectum caloris naturalis, & spirituum, (ut cum Pituita in pulmones decidit vel Senio, vel Tussi diuturniore labefactatos) vel denique ob continuum materiae novae affluxum, qua sanguis vitiat, & ad ejusdem eliminationem unice dispositus, partem obruit, gravatque. In his, inquam, casibus, vel tardè admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omnino; adeoque morbi ab hujusmodi materia inconcoctili provenientes, *Chronici* & nuncupantur, & sunt: A duobus his itaque principiis sibi invicem contrariis, de quibus modò egimus, morbi alii *Acuti*, alii verò *Chronici* exurgunt.

Acutos quod spectat, quos impræsentiarum tractare mihi est animus, eorum alii à secreta, atque inexplicabili Aeris alteratione, hominum corpora inficientis, gignuntur, neque à peculiari sanguinis, & humorum crasi omnino depēdent, nisi quatenus occulta aeris influentia dictis corporibus eandem impresserit. Hi durante arcana illa aeris constitutione nec ultra pergunt laceffere, neque alio ullo tempore invadunt. *Epidemici* hi dicti sunt.

Acutorum alii ab hac, vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλία oriuntur, qui cum à causa magis generali non producantur, ideò neque plures simul corripiunt. Hi insuper *Acuti*, quibuslibet annis, & quolibet anni tempore indifferenter invadunt; exceptis tamen iis, quæ dicemus, ubi de genere hoc peculiariter agetur. Hos ego *Acutos Intercurrētes*, sive *Sporadicos* appello, quia nullo nō tempore contingunt, quo *Epidemici* grassantur. Ab *Epidemicis* primum exordium mihi sumā, generalem eorundem historiam ante omnia proponens.

CAPUT II.

De morbis Epidemicis.

Nihil quicquam, opinor, animum universæ quæ patet Medicinæ pomœria perlustrantē tanta admiratione percellet, quàm discolor illa, & sui penè dissimilis Morborum Epidemicorum facies, non tam qua varias ejusdē anni tempestates, quàm qua discrepantes diverforum ab invicem annorum *Constitutiones* referunt, ab iisque dependent. Quæ tam aperta prædictorum morborum diversitas tūm propriis, ac sibi peculiaribus symptomatis, tūm etiam medendi ratione, quam hi ab illis disparem prorsus sibi vendicant, satis illucescit. Ex quibus constat, Morbos hosce, ut ut externa quadantenus specie, & symptomatis aliquot utrisq; pariter supervenientibus convenire paulò incautioribus videantur, re tamen ipsa, si benè adverteris animum, alienæ admodum esse indolis, & distare, ut *Æra Lupinis*. Haud equidem satis scio, an diligentius examen (quali ritè instituendo vix unius hominis brevis ætas par esse videatur) nos edoceret, Epidemicorum alios continua quadam serie, ceu factō circulo, alios semper excipere; an verò omnes indiscriminatim, nulloq; servato ordine, pro occulta Aëris diathesi, & inexplicabili tēporum ratione, mortales incessere. Hoc saltē pro comperto habeo ex multiplici accuratissimarum observationum fide, prædictas morborum species, præsertim Febres continuas, ita toto, quod ajunt, cælo differre, ut qua Methodo currente anno ægrotos liberaveris, eadem ipsa anno jam vertente forsitan è medio tollas: quodque, ubi semel in ge-

C 3

nuinam

ruinā Medendi rationem, quam hæc, vel illa Febris species sibi vendicat, auspicato inciderim, ad eundem scopum collimans (favente, ut fit, optimo Numine) metam quasi semper attingam, respectu ad temperamētum, ætatem, & reliqua ejusmodi usquequaque habito, donec, extincta illa specie, novoque glisciente malo, anceps rursus hæreo, qua mihi via insistendum, ut egris subveniam, ac proinde nisi ingenti adhibita cautela, intētisque omnibus animi nervis, vix ac ne vix quidē possum efficere, ne unus, aut alter eorum, qui se primi meæ curæ commiserint, vita periclitetur, donec, investigato jugiter, tandemque perspecto morbi genio, ad eundem perdomandū recto pede, & intrepidus denuò procedam.

Quamvis autem diversas diversorum annorū habitudines, quoad manifestas aeris qualitates, maxima, qua potui diligentia, notaverim, ut vel exinde causas tantæ Epidemicorū vicissitudinis expiscarer, me tamen ne hilum quidem hætenus promoveri sentio; quippe qui animadverto annos quoad manifestam aeris temperiem sibi planè consentiētes, dispari admodum morborum agmine infestari, & vice versa. Ita enim se res habet. Variæ sunt nempe annorum *Constitutiones*, quæ neque calori, neque frigori, non sicco, humidove ortum suum debent, sed ab occulta potius, & inexplicabili quadā alteratione in ipsis terre visceribus pendent, unde aer ejusmodi effluviis contaminatur, quæ humana corpora huic, aut illi morbo addicunt, determinantq; stante scilicet præfatæ Constitutionis prædominio, quæ exacto demum aliquot annorum curriculo facessit, atque alteri locum cedit. Unaquæque harum Constitutionū generalium propria, ac peculiari sibi Febris specie funestatur, quæ extra illam nusquam compa-

compareret, cujusmodi Febres idcirco *Stationariæ* nobis audiunt.

Ad hæc sunt & particulares quedam ejusdem anni, ut ita dicam, Crasæ, in quibus licet secundum manifestas aeris qualitates, ejusmodi Febres, quæ generaliorem anni Constitutionē sequuntur, magis, minusve Epidemicè grassentur, vel lenius, occlusivè ingruant, præ cæteris tamen ejusmodi Febres, quæ omnibus in univèrsam annis competunt (quas idèò *Intercurrentes* voco) ab hoc, illove manifestò aeris temperamento ortum ducunt; verbi gratia, *Pleuritis*, *Angina*, & reliquæ ejusdem farinae, quæ à subito calore, intensus, ac diuturnum frigus statim excipiente, plerumque invadunt. Potest itaque fieri, ut sensibiles aeris qualitates ad illas quidem Febres producendas faciant, quæ in qualibet constitutione se exerunt, non verò ad istas alias, quæ certæ alicui constitutioni quasi propriæ, ac peculiare existunt: Fatendum tamen est, prædictas aeris qualitates corpora nostra ad hujus, illiusve morbi Epidemici generationem magis, minusve disponere; quod & de quocunque errore circa *sex res non naturales* dictum volo.

Animadvertendum autem est, Epidemicorum alios in hoc, aut illo anno regulariter, & eodem semper modo se habere, iisdem planè phænomenis, & conformi symptomatum agmine in plerisque ferè omnibus, quos adoniuntur, stipatos, atque eadem prorsus via sibi fugam, & exitum parantes. Ex his itaque tanquam in suo genere perfectissimis, vera, & certa Morborum Epidemicorum Historia ediscenda est, atque tradenda.

Sunt verò alii aliorum annorum Morbi, qui licet Epidemicorum insigniantur nomine, enormes ta-

men sunt, & perquam *anomali*, utpote qui nulli se Typo patiuntur astringi, & revera mali sunt moris, tum quoad incertam symptomatum varietatem, certissimamque dissimilitudinem, tum quoad methodum, qua se ipsi expediunt, & amoliuntur. Hæc tanta illorum disparitas exinde oritur, quod scilicet quælibet Constitutio morbos parit, à morbis ejusdem generis, qui alio tempore grassabantur, multum abludentes, quod non tantum in Febribus locum habet, sed in plerisque aliis Epidemicis.

Neque hic finitur *Orestes*: restat enim & aliud paulò subtilioris *serpici*, luxuriantis, si fas est dicere, naturæ lusus; quod nempe idem morbus in ipsissima anni constitutione varia sæpè, & dissimili se facie ostendat, quod ad tempora attinet Principii, Status, & Declinationis; quod quidem tanti potest esse momenti, ut pro ejus arbitrio Curativæ Indicationes ponendæ, sumendæve fuerint.

Porro observandū est, Epidemicos quoscunque in duos omnino ordines dispesci; *Vernos* dico, & *Autumnales*: & quamvis fieri potest, ut alia qualibet anni tempestate subnascantur, ad illam tamen sunt relegādi, Ver, Autumnusve fuerit, quam proximè contingunt: Accidit enim nonnunquam, aeris temperiem cum Epidemicorum aliquo in tantum conspirare, ut, eo fautore, ante tempus sibi debitum miseros invadat, & è contra est, ubi tam parum illis inter se convenit, ut corpus prædispositum non nisi aliquandiu post aggrediatur. Cum itaque *Ver* dico, vel *Autumnus*, non de ipso statim *Æquinoctio*, sive *Verno*, sive *Autumnali* adamussim loquor.

Epidemicorū, qui *Verno* tempore grassantur, alii maturè admodum se ingerunt, mense scilicet *Januario*, & exinde pedetentim increbrescentes circa

Æqui-

Æquinoctium Vernale ad Statum perveniunt, à quo sensim imminuti circa *Solstitium Æstivum* evanescent, nisi quòd paucissimi postea forsitan hunc, illumve petant. In horum numero sunt *Morbilli*; ut & *Febres Tertianæ Vernales*; quæ, licet seriùs aliquanto emergant, *Februario* nempe, tamen appetente *Æstivo Solstitio* pariter se subducunt. At verò alii *Vere* orti, & de die in diem invalescentes non nisi sub *Æquinoctium Autumnale* statû indispiscuntur, quo præterlapso paulatim cedentes tandem adventante brumali frigore vertuntur in fugam; hujusmodi sunt *Pestis* ipsa, & *Variolæ*, istis annis, quibus eorum utervis aliorum morborum prædominio fuerit potitus.

Cholera Morbus ex Epidemicorum Autumnalium familia, mens. *Augusto* exorsus, intra angustos unius mensis cancellos conclusus percurrit sua tempora. Sunt tamen alii, qui eadẽ tempestate prognati usque ad hyemem excurrunt, v. gr. *Dysenteria*, *Febres Quartanæ*, & *Tertianæ Autumnales*. Hi omnes utut eorum aliquos, quos semel invaserint, longiori, vel breviori tempore affligant, plerumque tamen intra duorum mensium spatium, & nomen, & Epidemicorum naturam prorsus amittunt.

Febres autem speciatim quòd attinet, observandum est, maximam earum partem, quæ *Continuæ* sunt, nulla hucusque nomina, in quatum à Constitutionis generalis Influentia pendent, obtinuisse; appellationes autẽ, quibus dignoscuntur, ab insigni aliqua alteratione sanguini impressa, vel evidentiori symptomate mutuari. Hac ratione *Putridæ* dicuntur, *Malignæ*, *Petechiales*, &c. Quandoquidem verò singula ferme constitutio præter has, quas parturit *Febres*, ad alium morbum aliquem magis Epidemicum

cum eodem tempore propagandum proclivis est celebrioris nominis, cujusmodi sunt *Pestis, Variolæ, Dysenteria, &c.* non satis video, cur istiusmodi Febres nō potius sortirentur nomina à Cōstitutione, quatenus horū morborum alterutri producendo favet, eodem illo tempore, quo comparebant, quàm à qualibet sanguinis alteratione, vel symptomate particulari, quæ diversæ speciei febribus pari jure possunt competere. *Intermittentes* verò nomina sibi desumunt ab intervallo Paroxyismi interjecto, atq; hoc quidē charactere satis discriminantur, si variarum etiam anni tempestatū, quibus cōtingunt, Veris sc. & Autumni, habeatur ratio. Licet nonnunquam earum aliquę de Intermittentiū natura revera participant, nullo charactere admodum visibili easdem prodente. Ut cum præmaturę *Julio* mense, v.g. *Intermittentes Autumnales* ingrediuntur, atq; increbescunt, non statim genuinum Typum induunt (quod intermittētib; Vernis quidem solenne est) sed continuas Febres ita per omnia imitantur, ut nisi castigatissimo utraq; examine trutinaveris, ab invicem discriminari non possint, at retuso paulatim Cōstitutionis impetu, & frēnata vi, jam in Typum regularem migrant, atq; exeunte Autumno, larva abjecta, Intermittentēs se esse, quales ab initio reapse fuerunt, palām fatentur, sive *Quartanæ* illæ fuerint, sive *Tertianæ*; quod si non diligenter animadverterimus, cum magno ægrorū nostrorum malo medicantes hallucinabimur, dum hujusmodi Febres, quę ex Intermittentium numero sunt, pro Cōtinuis veris, & genuinis habeantur.

Porrò, quod sedulò advertendum, cum plures aliquot horum morborū eūdem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorū prædominio potitur,

cæteris

cæteris in ejus quasi ditionem redactis, & parcius id temporis sævientibus, ita ut illo augeſcente imminuantur hi, eodemque rursus imminuto, mox recrudescant. Atque ita vicissim mortales laceſſunt, prout anni genius, & ſenſibilis aeris temperies huic, aut illi magis ſuffragantur. Qui verò morbus circa *Æquinoctium autumnale* maximopere furit, & cumulatissimam edit stragem, totius anni *Constitutioni* nomen impertit ſuum; quifquis enim fuerit morborum, qui ea tempeſtate præ cæteris invaluerit, principatum omnium, qui iſto anno invadunt, obtinuiſſe facile deprehendetur, cujus ingenio *Epidemici*, quotquot ſunt, *σύνχεροναι* ſe accommodant, in quantum eorum fert natura: v.gr. cum *Variolæ* eo tempore latiffimè depopulatur, Febris toto anno ſparſim oberrans ejuſdem planè inflammationis eſt particeps, quæ *Variolas* parit. Uterque nempe Morbus ad eandem ferè normam adoritur, maximaque inter maximè propria utriuſq; *Symptomata* intercedit cognatio, (excepta *Variolarum* eruptione, & reliquis, quæ ab illa pendent) ut ex ingenti illa tum ad ſpontaneos ſudores, tum ad ſalivam excernendâ propenſione, in qua utrique convenit, abundè conſtat. Pariter, cum *Dysenteria* dicto tempore præcipuè fuerint graſſatæ, Febris, quæ eo anno infeſtat, earundem indolem non leviter emulatur, niſi quòd illæ cauſam morbificam per ſedes eliminant, & pauca alia exinde naſcantur ſymptomata, quod tum à conſimili utriuſq; morbi inſultu, tum etiam quòd utroque malo correpti *Aphthis*, ſimilibuſque invicem ſymptomatibus admodum ſint obnoxii, ſatis evincitur. Et ſanè *Dysenteria*, de qua agitur, iſſiſſima illa Febris eſt; hoc tantùm discrimine, quòd introvertatur, & in inteſtina ſe exonerâs per eadem
viam

viam sibi faciat. Notandum autem est, Epidemicorum illum principem, qui sub Æquinoctio Autumnali, ceu rupto aggere torrens, omnia straverat, ingruente hyemis frigore intra suum se alveum condere: cum ex adverso Epidemici inferioris ordinis, qui sub eo mereretur, tunc temporis præsertim ingravescant, & rerum potiatur, donec dictus anni princeps eorum vires denuò frangat, & deleat nomen.

Postremò observandum est, quoties Constitutio aliqua varias Epidemicorum species parit, singulas has species genere ab illis differre, quæ cum idem planè nomen sortiantur, alia tamen Constitutione generentur. Quotcunque sint autem Species illæ peculiare, quæ in una, eademque Constitutione invadunt, in communi una, atque generali causa singularum productrice omnes conveniunt, hac scilicet, aut alia aeris Diathesi peculiari; & ex consequenti quocunque ab invicem, quoad Typum, & Formam specificam, intervallo distent, Constitutio tamen omnibus communis subjectam singularum materiam ad ejusmodi conditionem, atque statum effingit, formatque, ut præcipua symptomata, quæ ad particularem evacuationis modum nihil attinent, omnibus paria sint; singulis etiam in hoc conspirantibus, ut eodem pariter omnes tempore & intendant sevitiam, & remittant. Notandum est insuper, quibus annis variæ illarum species grassantur uno, eodemque tempore, eas omnes modo, quo primùm aggrediuntur, atque invasionis symptomatis consentire.

Hinc itaque cernere est variam admodum, & accuratam naturæ methodum, quam ad morborum generationem adhibet, quam nemo hominū, arbitror, hætenus pro rei dignitate satis observan-

do est affecutus. Atqui ex pauculis hisce omnino conficitur (cùm specificè Popularium morborum differentia, nominatim Febrium, arcanæ annorum constitutioni innitantur) incassum desudare illos, quotquot diversarum Febrium rationes à causa morbifica in humano corpore aggesta deducunt; nam liquidò patet, quemlibet, pancreaticè licet valentem, si certa quædam hujus nostræ regionis loca adeat, Febre ibidem grassante, intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile sit, *manifestam* aliquam mutationem ab aere præfati viri humoribus tam brevi impressum iri. Neque minus difficile est, generales regulas Febribus his debellandis accomodare, & certos aliquos limites figere, quos ultra, citraque progredi, aut in iisdem consistere, non liceat. In hac itaque tam spissa rerum caligine nihil mihi prius est, quàm quando novæ Febres grassari incipiant, cunctari paulisper, & ad magna præsertim remedia non nisi suspenso pede, ac tardius procedere: diligenter interim illarum ingenium, atque morem observare; quibus itidem præfidiorum generibus egri juventur, vel lædantur, ut quamprimum his repudiatis, illis utamur.

Verbo dicam, Epidemicorū Species omnes juxta Phænomenon suorum varietatem in classes redigere, ac characteres cujusque idiopathicos enucleare, necnon propriam medendi rationem unicuique figillatim accommodare, ut res est multi otii, ac summè ardua, ita etiam cùm nullo certo (aut saltem nondum explorato) annorum ordine emergāt, ad justum de iisdem observationum apparatus congerendū fortassè unius Medici ætas non suffecerit. At verò hic labor, ut ut sit improbus, prius est exantlandus, quàm nos aliquid memoratu dignum
in

in extricanda tam multifaria horum morborum serie præstitisse jure possumus gloriari.

At verò quibus demum modis rationem reddemus distinctarum specierum *Epidemicorum*, qui non tantum, quatenus saltem nobis liquet, fortuito incursant, sed etiam qui uno anno, aut certa aliqua annorum serie ejusdem sunt generis, anno alio specie ab aliis alii distinguuntur? Nulla hic mihi unquam methodus equè commoda est visa, atque illa, quæ per sufficientem annorum numerum protensa, eodem illos ordine describeret, quo se invicem excipiebant, & insequiebantur. Quod ut jam pro meo modulo efficiam, Historiam, & Curationes Epidemicorum, qui ab anno 1661 ad annum usq; 1676 (per 15 videlicet annorum spatium) depopulabantur, ex accuratissimarum, quas mihi facere licuit, observationum fide orbi erudito tradam; Cum mihi impossibile planè videatur, effectum id dare, vel causas eorundem exortus assignando à manifestis aeris qualitatibus desumptas, vel multò etiam minus à particulari aliqua dyscrasia in sanguine, atque humoribus, nisi in quantum secretæ aeris influentiæ illa deberetur. Quin & magis adhuc, si fas est dicere, impossibile fuerit variorum Epidemicorum species tradere, qui à specificis aeris alterationibus oriuntur, quantumvis in proclivi illud esse videatur, istis videlicet, qui Februm nomina atterere norint notionibus, in speculatione istarum alterationum, quæ in sanguine humano, atque ejus humoribus per hanc, illamve principiorum degenerationem fieri possunt, malè fundatis. Quo quidem pacto, cum non naturam sequamur, optimam semper ducem, sed conjectandi libidini indulgeamus, tot nobis erunt morborum species, quot com-

mi-

minisci placuerit: Eam nobis interim arrogamus licentiam, quam nemo facile Botanico concesserit, à quo in describenda Plantarum Historia sensuum requirimus testimonium, ac fidem, non rationis Commentationem, quantumlibet ista polleat, atque aliis longè antecellat.

Haud equidem tantum mihi sumo, ut me in his, quæ jam trado, omnem absolvisse numerum existimem, fortè ne in recensenda quidem universa Epidemicorum familia; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapsis, de quibus nobis sermo est, annis, ordine infrà dicendo se mutuò exceperunt, venturis sæculis eundem perpetuò servaverint. Unum hoc molior, ut, quo pacto hæc se res habuit nuper, astipulante paucorum aliquot annorum observatione, enarrem, quod ad has scilicet regiones spectat, & hanc, in qua degimus, Urbem, ut meum, quale quale sit, symbolum conferā ad opus inchoandum, quod, si quid ego iudicando valeo, in maximū humani generis emolumentum cedit, ubi tandem à Posteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis sibi invicem succedentiū intueri dabitur, ad umbilicum perducetur.

C A P U T III.

Constitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64, Londini.

ANno 1661 Febres Autumnales Intermittētes, quæ jam ab aliquot retrò annis obtinuerant, de novo vires redintegrabant (*Tertiana præsertim mali moris*) sub initio Julii, & quotidie increbrescentes, mense Augusto quàm immanissimè debac-

cha-

chabantur, inque multis locis, correptis ferè integris familiis, maximā hominum stragem edebant; dein verò sensim decrescētes superveniente hyemis frigore extinctę sunt, perpauca Octobris mente aggressę. Quę dictę Tertianę famulabantur Symptomata, illa ab Intermittentiũ Tertianarum aliorum annorum Symptomatis, his præsertim discriminabantur. Ægri Paroxysmus atrocior, lingua magis nigra, siccaque, extra paroxysmum *καρπύζια* obscurior, virium, & appetitus prostratio major, major item ad paroxysmum ingeminandũ proclivitas, omnia summam Accidentia immaniora, ipsęq; morbus quàm pro more Febrium Intermittentium funestior. Si quando ætate provectiores, aut etiam Cachecticos invasisset, quibus pariter vena secta, aut alię quęvis evacuationes minuisent vires, nũc ad duos, nunc ad tres menses perdurabat.

Quartana, rariores licet, Febres jam descriptas committabantur, utrisque verò primum brumę impetum non sustinentibus (neminem enim, antè intactum, feriebant) subsecuta est *Febris continua*, ab intermittentiũ Autumnaliũ genio in hoc tantũ abhorrens, quòd hæ statim solum temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem fermè modo ægrotos adoriebantur; qui utrisque pariter vehementer laborabant, vomituriabant, cum partium externarum siccitate, siti, linguę nigredine, & sudoribus sub morbi finē materia morbifica in utrisque promptissimè exterminabatur. Quinimò vel hinc liquebat, Febrem hanc ad Autumnaliũ Intermittentium classem attinere, quod rarò admodum surgente anno compareret. Dicta itaq; *Febris Continua* Intermittentium quasi compendiũ quoddã, & è contra singuli earum Paroxysmi compendium

hujusce mihi videbantur; atque adeò discrimen in hoc maximè versari, quod *Continuæ* conceptam semel effervescentiam $\sigma\omega\upsilon\epsilon\chi\omega\varsigma$, eodemque semper tenore perficerent; *intermittentes* autem partitis vicibus, ac diversis temporibus eadem defungerentur. Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat dicendo non sum, cum mihi hætenus satis fuerat ad generalia Februm Symptomata attendere, utpote qui nondum, vel juxta varias annorum crases, aut ejusdem anni varia tempora easdem distingui posse animadverteram. Hoc saltem scio, unicam fuisse *Continuæ* Febris speciem usque ad annum 1665. ac *Intermittentes Autumnales*, quæ ad illum usque annum frequentes incurfabant, jam deinceps rarissimas occurrisse.

Sed ut ad rem redeamus: *Febris* illa *Tertiana*, quæ dicto anno omnia longè, lateque fuerat prædata, eodem elapso intra angustiores limites se cōtinuit: insequentibus verò Autumnis *Quartana* Epidemicis reliquis prædominabantur, stante hac aeris Cōstitutione. *Quartanis* semper post Autumnum vella contrahentibus, *Febris continua* (quæ per hoc omne tempus, parciùs licèt, se immiscuerat) jam inclementiùs debacchabatur ad usque ver, quo tempore *Febres Intermittentes Vernales* succedebant, quibus ad Calendas Maii pariter fatiscentibus, *Variolæ* hinc, & inde sparsim se ostendebant, quæ de nuò ad conspectum *Epidemicorum Autumnalium* (Febrem continuam volo, & *Quartanas*) terga dabant victoribus. Hoc ordine Morbi Epidemici integram hanc aeris Cōstitutionem pervadebant, & se mutuo insequiebantur. De his mihi sermo erit in specie, & nominatim, tum de Febre hac, tum etiam de *Intermittentibus*, sive Ver, sive Autum-

D num

num attinerent, quibus hæc constitutio præ cæteris infamabatur.

Telam ordiar ab hac *Febre Continua*, quæ aliarum, quotquot sunt, omnium præcipua, & Coryphæa mihi videtur, eo quod Natura in hac præ aliis quibuscunque uniformiter, & ad eandem ferè normam tum Materiam Febricam ad debitam Concoctionem perducatur, tum coctam certo, ac præfinito tempore exigat, eliminatque. Ad hæc, quandoquidem illæ annorum cōstitutiones, quæ Intermittentes Autumnales promovent, communibus annis multo sæpius recurrunt, quàm illæ, quæ ad cæteros Epidemicos faciunt, necessariò sequitur, ut quæ illas comitatur Febris Continua frequētius accurset.

At præter Symptomata, quæ cæteras Febres stipabant, dicta Febris sequētibus insuper urgebatur. Æger plerumque animam tantum non agebat, vomituriebat, lingua sicca, & nigra, ingens, ac subitanea virium consternatio, & partium externarum siccitas, Urina ubique, vel crassa, vel tenuis, utraque ex æquo cruditatis indicium. in morbi declinatione Diarrhœa, nisi fortè Medicus principio obstitisset, superjungebat, unde Morbus pervicacior redditus diutiùs affligebat. Sed suoapte ingenio, ac propria indole vix ultra diem 14. vel 21. perdurabat, quo primum tempore, oborto sudore, vel potius leni madore, morbus solvebatur. Neque priùs Urinæ Coctionis signa prodebant, quod jam ut plurimum eveniebat. Quin & alia superveniebant Symptomata, quoties hic morbus minùs peritè tractabatur. At verò tum hæc, tum etiam omnis morbi genius clariùs elucescent ex peculiari Methodo, quam olim huic Febri accommodaveram, quam itaque huc transferam, (saltem quod ad rem nostram ap-

primè

primè faciat) prout jamdudum typis evulgaveram;
 Quo quidem tempore nondum mihi innotuerat,
 aliam aliquam Febris speciem in rerum natura
 inveniri.

C A P U T IV.

Febris Continua Annorum, 1661. 62. 63. 64.

1. **P**rimò quidem adverto inordinatam illam
 massæ sanguineæ commotionē Febris hu-
 jus seu causam, seu comitem, à natura concitari,
 vel ut heterogenea quædam materia in eadem con-
 clusa, ac ipsi inimica secernatur, vel ut sanguis
 in novam aliquam diathesim immutetur.

Atque in hoc negotiò magis arridet latius, &
 generalius *Commotionis* vocabulum, quàm vel *Fer-*
mentationis, vel *Ebullitionis*; quippe quod inanis
 λογομαχίας occasionem præscindat, quam fortassis
 istiusmodi voces (quæ etiam si explicationem non
 incommodam admittant, tamen minùs propriæ, ac
 non nihil duriores nonnullis videntur) haud satis
 caverent. Quamvis enim Cruoris in Febribus *com-*
motio, liquorum vegetabilium aliàs *fermentationem*,
 aliàs etiam *ebullitionem* æmuletur, non desunt nihi-
 lominus, qui eandem non uno modo ab utraque
 plurimum differre arbitrantur. De *Fermentatione*
 unum, alterumve ab illis sumatur exemplum. Pri-
 mò, licèt fermentescentia liquida vinosam quan-
 dam indolem ita nancisci soleant, ut spiritum
 ardentem ex iisdem destillatio eliciat, atque in
 acetum facilè desciscant, quod ipsum insigni acore
 pollet, & spiritum acidum destillando exhibet; neu-
 tram tamen ejusmodi mutationem in sanguinè ha-
 tènùs observatam fuisse contendunt.

Deinde adverti volunt, quod cum in liquoribus vinosis *fermentatio*, & *depuratio* eodem tempore peragantur, & quasi paribus passibus procedant, *depuratio* tamen sanguinis in Febris ejusdem *æstuationem* non comitetur, sed cōsequatur, id, quod in paroxysmo febrili per sudores soluto, vel oculorum testimonio patere existimant.

Quod autem ad *Ebullitionem* attinet, difficilior illis hæc videtur analogia, quæque experientiam habet summopere refragantem, in multis nimirum casibus, quoties non adeò effrænis est cruoris orgasmus, ut *Ebullitionis* appellationem mereri possit. Verum utut sit, (neq; enim hisce controversiis me ullatenus immisceri patiar;) quandoquidem *Fermentationis*, & *Ebullitionis* vocabula apud recentiores Medicos plurimum invaluerunt, ego quoq; eadē subinde usurpare non dubitaverim, dummodo ex jã dictis satis constet, voces istas in hoc Tractatu clariori solummodo dicendorū explicationi inservire.

Porro febrilem hanc sanguinis commotionē ob materię cujusdam heterogeneę, ipsique naturę adversantis secretionem ab eadem concitari, omne genus febrium, quæ eruptionibus stipantur, testatum facit, utpote in quibus, istius ebullitionis sanguinis beneficio, fit excretio ad cutim excrementi in eodem latitantis, & prava qualitate affecti.

Quinimò neque mea quidem sententia minùs liquet, febrilem sanguinis commotionem sæpè (ne dicam sæpiùs) non aliò collineare, quàm ut ipse sese in novum quendam statum, & diathesin immutet, hominemque etiam, cui sanguis purus, & intaminatus perstat, febri corripì posse; sicuti in corporibus sanis evenire, frequenti observatione compertum est, in quibus nullus apparatus morbificus,
vel

vel quoad plethoram, vel quoad cacochymiam fuerit, nulla insalubris aeris anomalia, quæ febris occasionē subministraret. Nihilominus etiam hujusmodi homines, præcedente insigni aliqua aeris, victus, cæterarumque rerum non naturalium (ut vocant) mutatione, identidem febre corripuntur; propterea quòd eorum sanguis novum statum, & conditionem adipisci gestit, qualem ejusmodi aer, aut victus postulaverint; minimè verò quòd particularum vitiosarum in sanguine stabulantiū irritatio febrim procreat. Etsi nequaquā dubitem, materiā in sanguinis despumatione post febrilē commotionem, solenniter excretā, vitiosam esse, quamvis sanguis laudabilem antea diathesin obtinuerat; id quod vix magis mirandum est, quàm quod esculentorum portiones aliquot corruptæ, & fœtidæ evadant, postquàm insignem in corpore alterationem subierint, ac jam à reliquis segregatæ fuerint.

II. Secundò ita mecum reputo, Indicationes veras, ac genuinas, quæ in hoc morbo consurgunt, in eo versari, ut sanguinis commotio intra modū naturę proposito congruentem sistatur; ea nimirum ratione, ut nec hinc plùs æquo gliscat, unde periculosa symptomata insequi solent, nec illinc nimis torpeat, quo pacto vel materiæ morbificæ protrusio impediretur, vel sanguinis novum statum affectantis labefactarentur conatus: Adeò ut sive materiæ heterogeneæ irritanti, sive cruori res novas molienti febris ortus debeatur; Indicatio utrobique eadem existat. Hisce positis fundamentis Therapiæ methodum hoc ritu instituo.

Quoties mihi cum ægris res est, quorum sanguis vel per se imbecillior existit, uti ferè in pueris) vel iusta spirituum copia destituitur (ut in decliviore

etate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis) à venæ sectione manum tempero. Enimverò si Phlebotomiā his imperarem, sanguis etiamnum citra ejusmodi imminutionē plus satis debilis, despumationi suę obeundæ prorsus impar redderetur; unde totius massæ perversio, ac proinde forsan ipsius ægri interitus sequeretur (quemadmodum si cerevisiæ, aut alius cujusvis musti fermentatio intempestivè sistatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt.) Quippe particularum, quas semel exterminare cœperit, quęque, tametsi dum reliquę cruoris massę æquabiliter immiscerentur, purę extiterant, jam verò putredinem determinam acquirere, & cęteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaserint, consortium natura ferre amplius non potest. Quanquam haud me latet ægros temeraria sanguinis missione multatos, convenientium Cardiacorum usu aliquandò servari, sanguinemque ad tenorem defæcationi suę peragendæ idoneum restitui posse, Sed præstiterat plagam non infligi, quàm sanari.

Attamen ubi in contrariæ indolis sanguinem incido, qualis in juvenibus athletico habitu, & temperamento sanguineo præditis reperiri consuevit, primum in curatione locū Phlebotomię attribuo; quæ (præterquam in casibus inferiùs memorandis) sine salutis periculo hîc omitti nequit. Nam aliàs non solum præ nimia sanguinis ebullitione, Phrenitidum, Pleuritidum, aliarumq; id genus inflammationum periculum immineret, sed præ copia etiam impeditio omnimoda Circulationis, & totius massę quasi strangulatus consequeretur.

Mensuram quod attinet, mihi solenne est eam duntaxat sanguinis quantitatem detrahere, quantum

tum conijcere liceat, quæ egrum ab incommodis, quibus immodicam ejusdem commotionem obnoxiam esse diximus, incolumem præstet. Æstuationem verò illam deinceps rego, ac moderor, Phlebotomiam vel repetendo, vel omitendo, Cardiacis calidis vel insistendo, vel parcendo, ac denique alvum vel laxando, vel compescendo, prout motum illum vel efferari, vel languescere animadverto.

Post Venæ sectionem (siquidem ipsa juxta casus præmemoratos necessaria fuerit) sollicitus, sedulusque inquirō, nunquid egrum, vel vomitus, vel inanis aliqua vomendi propensio sub Febris initium inturbaverit. Id si cōtigerit, omninò medicamen *Emeticum* præscribo; nisi vel ætas tenella, vel insignis aliqua debilitas egrī ab eo temperandum suaserit. Sanè Vomitorium propinare, ubi istiusmodi prægressa est vomendi proclivitas, adeò est necessarium, ut nisi humor ille expellatur, in sentinam complurium malorum difficilium sit abiturus, quæ crucem figent Medico toto durante medicationis tempore, egrumque in haud leve periculum conjicient. Ex horum præcipuis, & maximè solitis est *Diarrhæa*; quæ ut plurimum in deservescencia Febris consequitur, quotiescunque Emetica, quando ea suadebat indicatio, omiſsa fuere. In febris quippe progressu, ubi malignum in ventriculo humorem nonnihil subegerit Natura, & ad intestina amandaverit, illa ab acri humore ex hoc in stomacho fonte perpetim scaturiente usq; adeò corroditur, ut non possit non insequi *Diarrhæa*. Observavi nihilo minus in Febris inflammatoriis, quæ malignæ vulgò habentur, omissionem Vomitorii, tametsi talis vomendi propensio præcesserit, *Diarrhæam*

rhœam, quemadmodum in hac Febre, necessario non inferre; sed de ista re plura in sequentibus.

Jam autem in eo versatur istiusmodi *Diarrhœa* periculum, quod æger satis jam morbo debilitatus enervatur ulterius, & præterea (id, quod majoris est in ipsius noxam momenti) in febris declinatione, quo tempore contrahere se sanguis, ac viam suam exercere debebat ad despumationis officium peragendum, penitus præpeditur hac emissionem.

Jam verò nequid dubites, humorem hunc in ventriculo nidulantem, nisi fortè vomitu eliminetur, hanc Tragédiā (*Diarrhœam* dico) quasi ex insidiis aliquāto post daturum, inquisitione instituta nunquam ferè non comperies, siquando Febrim hanc *Diarrhœa* comitetur, ægrum in morbi principio in vomitum proclivem fuisse, nec tamen Emeticum fuisse propinatū. Porro etiam compertum habebis, etiamsi proclivitas illa ad vomendum jampridem præterierit, *Diarrhœam* tamen, quamprimū Vomitorium exhibueris, plerumque cessaturam; dummodo Emetico ferendo pares fuerint egri vires. Sæpius autem observavi, *Diarrhœa* semel oborta, medicamenta adstringentia vel nihil omnino, vel parum admodum ad eandem sistendam conferre, sive introsumpta, sive exterius applicata.

Emeticum, quale passim à me propinatur, hujusmodi ferè est: *℞ Infus. Croc. Metall. ʒvi. Oxymel. Scilit. & Syr. Scabios. comp. aa. ʒss. M. F. Emet.* Quod hauriri jubeo tempore pomeridiano, duabus horis post leve prandium. Verum quò tutius, ac felicius vomitio subsequatur succedat, illud etiam in mandatis habetur, ut *Zythogalæ* lib. vi. vel viii. sint in promptu, quippe quòd periculosa sint ista medicamenta, nisi copiosè diluantur: Ideoque quoties

vomuerit æger, aut alvum exoneraverit, è vestigio sumendus erit haustus: quo facto & inania illa tormina præcaventur, & vomendi conatus auspiciato procedunt.

Sæpe miratus sum, dum fortè materiam vomitu rejectam aliquando curiosè contemplabar, eamque neque mole valde spectabilem, nec pravis qualitatibus insignem, qui factum fuerit, ut ægri tantum levaminis exinde senserint; Nempe vomitu peracto, sæva illa symptomata (nausea, v. c. anxietas, jactationes, suspiria luctuosa, linguæ nigredo, &c.) quæ ipsos excruciarant, & adstantes perterrefecerant, mitigari solent, ac solvi, quodque morbi reliquum est, *ἄσύνως* tolerari.

Illud hic loci non omittendum erit, si ægri conditio utrumque auxilium postulaverit (Venæ sectionem intelligo, & vomitorium) tutum omnino esse, ut Venæ sectio Emetici exhibitionem præcedat; aliàs enim, dum vasa sanguine distenta sunt, periculum imminet, ne ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vasa pulmonum, vel Cerebrum lædatur, affuso cum impetu sanguine, atque effuso, adeoque eger Apoplexia correptus pereat. Cujus rei quamvis historias aliquot commemorare possim, illis tamen hic supersedere visum est, monuisse contentus maxima hac in re cautela utendum esse.

Siquis autem quærat, quo tempore Febris Vomitorium exhiberi velim; dico, In ipso planè Febris initio, siquidem optio daretur, Emeticum propinarem: ita enim fiet, ut ab horrendis illis symptomatibus, ex humorum in ventriculo, locisque vicinis delitescentium illuvie ortum ducentibus, egrum præmuniamus; immò verò & fortasse in ipsis quasi incunabulis opprimamus morbum, qui aliàs cum
ægro-

ægroti periculo grandescet, ac longævus evadet; nutritus nimirum dictis illis humoribus, qui vel substantia sua in penitiores corporis partes transmissi cum sanguinis massa commiscentur, vel ex ipsa mora pejores facti, atq; venenata pravitate inquinati, ex foco suo jugiter pertranseunti sanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (ne longius abeamus) Cholera morbus exemplum nobis exhibet; fit enim aliquando, ut intempestiva opera vomitum in illo morbo cohibere satagentes (sive illud Laudano fiat, sive adstringentibus medicamentis) eo cohibito non minus periculofam malorum catervam invehant. Humores enim acres, corruptique, quorum exclusionem tantisper permittere oportuerat, ut satis evacuantur, hoc pacto repulsi vires suas, ac sevitiam in sanguine exercent, febremque accendunt, quæ ut mali moris, & gravibus symptomatis stipata esse solet, ita nisi propinato Emetico, tolli vix poterit, etiam ægro jam nequidem vomituri.

Quod si nobis (ut sæpe fit) serò accersitis non licuerit Emeticum propinando ægrorum salutem sub febris initium consulere, certè tamen convenire existimaverim, ut quovis morbi tempore illud fiat, modò vires eo usque morbus non attriverit, ut Emetici vim ferre jam amplius nequeant. Equidem ego die febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cum æger vomiturire desiisset, neque sine fructu: Eo namque Diarrhœam sustuli, quæ sanguinem in peragenda despumatione impedivit; quin & seriùs idem facere minimè dubitarem, nisi virium attritarum ratio prohiberet.

Vesperis, celebrata jam vomitione, semper illud ago, ut tumultum ab Emetico in humoribus excitatum consopiam, & quietem conciliem; ideoque sub

noctem, vel hora somni Paregoricum quempiam haustum exhibere jubeo. Ex. g. ʒ Aqua. papav. rhæad. ʒii. aq. Mirab. ʒii. syr. de mecon. & syr. papav. errat. aa. ʒss. M. F. *Haustus*.

At si vel ob copiosam sanguinis jacturam, quam curationis decursu passus est æger, vel ex movendi frequentia, dejectionibusque in Emetici hujus usu factis, vel ex præsentis ejusdem *ὑποψίᾱ*, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis vetustate, nullum jam supersit in posterum concitandę nimię Ebullitionis periculum; tum metu procul habito, vice haustus præscripti, Diascordii satis largam dosin vel impermixti, vel aquę alicui Cardiacę sociati exhibere jubeo. Præclarum sanè Medicamentum, modò ea quantitate exhibueris, quæ remedii potius, quàm tituli mensuram impleat.

Hic autem loci, priusquam de Emeticis dicendi finem faciam, prætereundum non est, omnino tutum non esse (saltem in hac Febre) Vomitoria ex infus. Croc. Metall. parata, puerulis, ullisve infra adolescentiam constitutis vel minima quantitate exhibere. Optarem equidem, ut illius loco alia nobis tutiora, sed satis interim efficacia suppeterent, quæ humorem hunc in febris declinatione ferè semper Diarrhæam minitantem radicitùs extirpare possent, vel saltem ut medicamento aliquo idoneo acrem istam materiam, ejusque vim corrosivam ita mutare liceret, ac retexere, ut commovere Diarrhæam nequiret. Sæpiùs profectò mihi molestum illud accidit, quòd ad infantes, puerosque febre correptos accersitus, indicationem conspexi, quæ quidem medicamenti usum suavit, cujus ope extra periculum collocari potuissent, quod tamen exhibere, veritus infelicem exitum, non sum ausus. Verum in adultis
nul-

nullam inde noxam hætenus observavi, modò cum cautionibus prædictis Emeticum propinetur.

Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulterius disquirere soleo, utrum evacuationibus prægressis non obstantibus, sanguis etiamnum adeò exstuet, ut illius effervescentiæ limites adhuc ponendi sint, ac sufflumen addendum; an verò eo usque elanguerit, ut indigeat incitamento; vel denique, an Fermentatio ad gradum idoneum, ac debitum reducta permitti sibi absque ægri periculo possit. De horum singulis nonnulla mihi dicenda sunt.

I. Itaque si sanguis eo usque exstuet, ut meritò adhuc suspicari liceat, ægrum vel Phrenitidi, vel alii alicui molesto symptomati, ex nimia sanguinis ebullitione prognato, obnoxium esse, postridie Emetici exhibiti *Enema* præscribo. Ut *24 decocti communis pro Clystere* lib. j. *Syr. Violarũ & Sacchari culinaris aa. ʒij. M. F. Enema*. Idemque repeti pro re nata jubeo, quo sæpè fit, ut sanguine nonnihil ventilato, refrigeratoque, illius effervescentia satis compescatur. Interdum tamen usu venit, ut Venæ sectionem etiam semel adhuc, atque iterum repetere necesse sit, nempe in temperamentis admodum sanguineis, & ætate florentibus, aut in iis, qui nimio vini usu inflammatoriam quandam diathesin sanguini suo impresserunt. Verùm plerunque tanto, tamque insigni remedio (quale quidem est repetita Venæ sectio) non opus est; ac proinde, si prædictos casus exceperis, effervescentiam illam Enematum adminiculo satis reprimemus. Quare si sanguis nimium exstuet, atque effervescat, singulis, vel alternis diebus, prout res postulaverit, Clysterem injici jubeo, idque ita fieri ad decimum usq; morbi diem, vel circiter. Veruntamen si magna vis sanguinis missa fuerit, vel

eger sit etate provecta, tunc temporis Enemata nulla impero, etiam si sanguis multum efferbuerit. In his etenim casibus, ut metuendum non est, ne, omiffis Clysteribus, ebullitio concepta eo usq; procedat, ut insignis alicujus, & infesti symptomatis periculum immineat; ita certissimum est, eorundem usu sanguinis robur, ac vim, atque (ut ita dicam, etsi minus propriè) tonum relaxari, eatenus quidem, ut in senibus præcipuè (neque enim illis Enemata tam prosperè, ac juvenibus cedere solent) Naturæ opus interturbetur, atque impediatur. Quod si vena secta quidem fuerit, sed non multum sanguinis emissum, tunc, uti dixi, Clysteres ad usq; decimum, plus minus, diem impero: nonnunquam etiam ad usque duodecimum; quod in illis præsertim obtinet, quibus sanguinem demere non audeo. Sunt enim, qui post Intermittentes Autumnales (sive Tertianæ fuerint illæ, sive Quartanæ,) febribus continuis, ex purgationis, in præcedentis morbi fine, defectu, corripiuntur; His si sanguinem miseris, periculum est, ne sedimentum illud, quod prægressa fermentatio deposuerat, in massam sanguineam resorbeatur, novaque turbas excitet: Venæ sectionis itaque loco, rebus ita se habentibus, Clysteribus utor, & quidem ad diem usque duodecimum, modò æger sit juvenis, atque fermentatio nimis exaltata.

2. Verùm è contrario, sive Venæ sectionem adhibueris, sive omiseris, si sanguinis effervescentia nimis elanguescat, adeoque stimulo egeat, ne Naturæ juvandæ impar fuerit, tunc equidem Clysteribus etiam ante diem decimum, multoque magis eo præterlapso, prorsus abstinendum arbitror. Quorsum enim jacentem jam, & nimis elanguidam fermentationem ulterius compescere, atque reprimere cona-

conaremur? Quòd si verò post tempus illud, in morbi nempe declinatione, Clysteribus utaris, profectò non minus absònum id fuerit, atque ab omni ratione alienum, quam si quis effervescenti Cerevisiæ nimis amplum spiraculum aperuerit: Etenim aperto illo spiraculo præpeditur Natura, quo minus ad morbificæ materiæ separationem unitis viribus incumbat. Postquam igitur vel mediantibus evacuationibus idoneis, atque opportunis, æger ἔξω βελῶν positus fuerit, quantum ad illa symptomata attinet, quæ ex nimia ebullitione nascuntur, vel morbus jam declinaverit, quantò magis adstrictam illi alvum præstitero, tantò magis eum extra periculi aleam colloco; nempe febrili materia ad sui concoctionem suaviter, ac blandè propendente. Quocirca si præcedentes evacuationes sanguinæ massæ quasi laxitatem quandam induxerint, vel inducereminentur, vel eger ante debitum tempus febre levatus fuerit, vel etiam febris ad ultimam suam periodum pervenerit, non solum Enemata procul haberi volo, sed & Cardiacorum opem, atque auxilium suggerendum arbitror, atque mox ad alvum adstringendam memet accingo.

Cardiaca verò quod spectat, quoniam usu mihi compertum est, eadem properè nimis exhibita non contemnendam noxam inferre (vena scilicet nondum secta metuendum est, ne materia cruda adhuc existens in Cerebri membranas, &c. aut pleuram decumbat) ideò curæ mihi semper est, ne Cardiacæ exhibeantur, dummodo vel nihil omnino, vel parvum sanguinis emissum, nullaq; alia insignior evacuatio facta fuerit, aut eger ætatis vigorem nondum exegerit: neque enim video, quorsum sanguis ejus per se satis locuples ulterius in ipsius perniciem ditesceret:

ret: Locuples autem, atque opulentus satis est, neq;
succendiculis eget, quamdiu evacuationes insignes
calorem ejus insitū non prostraverint. Hujusmodi
egris domi nascuntur Cardiaca, & quę foris addun-
tur, aut frustranea sunt, aut etiam damnosa: qua-
propter ego vel nulla omnino, vel saltem levissima
permiserim. Interim vero si eger ex profusis evacua-
tionibus lassus, & languidus, vel ætate fuerit prove-
ctus, solenne mihi est, Cardiaca vel in ipso febris
initio propinare; Morbi autem die duodecimo, ne-
gotio tunc temporis ad secretionem vergēte, medi-
camentis calidioribus liberalius indulgendum cen-
seo; imo paulo maturius idem fieri potest, modò nō
metuendum sit, ne febrilis materia in partes princi-
pes præceps agatur; Namque hoc tempore quo ma-
gis calefecerim, eò magis concoctionem accelera-
vero. Neque revera cogitando assequi possum, quid
sibi velint Medici, cū sua præcepta toties ingemi-
nant, de remediis ad promovendam febrilis materię
concoctionem administrandis, id, quod in morbi
initio accersiti sæpè faciunt; nihilominus tamen eo-
dem ipso tempore medicamenta ejusmodi imperare
non dubitant, quæ febrim scilicet attemperare pos-
sint. Profectò enim est Febris ipsa Naturæ instru-
mentum, quo partes impuras à puris secernat: hoc
illa modo planè imperceptibili præstat ab initio,
atque etiam in *ἀρχῇ* morbi, verū in ejusdem de-
clinatione apertius, atque manifestius idem opus
aggreditur, id, quod ex urina cernere licet. Materiæ
febrilis *concoctio* nihil aliud revera significat, quàm
peccantis materię à sana separationem. Hanc igitur
ut acceleres, non satagendum nescio quibus attem-
perantibus, sed Febris effervescentia tamdiu permit-
tenda est, quamdiu salus ægrorum passa fuerit; cū
autem

autem finem spectat, atque declinationem, secretionem jam conspicua, tunc quidem calidioribus medicamentis illam à tergo insequemur, ad rem eo celerius, ac certius perficiendam. Atque hoc re ipsa est, febrilis materiæ concoctionem promovere; cum evacuationes, & refrigerantia moras nectant, & curationem impendant, ipsamque sanitatem jam appropinquantem abigant, uti sæpius à me fuit observatum.

Si fermentatio satis progrediatur, despumatio circa diem decimum quartum peragetur; Verum si refrigerantia quælibet seriùs adhibueris, atque ita eorum ope effervescentia sufflaminetur, mirum non est, si febris ad diem vicesimum primum, quin & in effetis corporibus malè tractatis multo longiùs excurrat.

Illud porrò observatu dignum est, quandoque accidere, ut æger Clysterum, aliorumve cathartico- rum usu, circa declinationem morbi intempestivè præscriptorum, parùm alleviari videatur, imò nonnunquam Apyrexia omnimoda frui, post diem autem unum, alterumve sēties, non tam pristinam febrim vires suas redintegrasse, quàm novam accendi; rigor nimirum, atque horror subitò invadet, quem mox excipiet calor, atque febris, idem stadium (nisi forsan in intermittentium classem se reponat) decursura, quod in præcedentibus mōstratum fuit. Cum ita se res habeat, non aliter tractandus est æger, quàm si antea febre non detentus fuisset, verum quoad res agendas calcata jam vestigia repetenda; despumatio enim, quæ cœptæ jam ebullitioni debetur, non nisi prædicti temporis, scilicet 14. dierum spatio peragetur, utcunque molestum fuerit ægro à prægresso morbo satis jam debilitato, eousque sanitatem expectare.

Febris continua An. 1661, 62, 63, 64. 65

Cardiaca, quę adhibeo, passim sunt ejusmodi, quę statim subindicabo, quorum *moderatoribus* u-
tor in morbi principio, æstuatione maximè ferve-
te; gradatim ad usum calidiorum, juxta morbi pro-
gressum, vel ebullitionis gradus pergens; semper
memor licere, si quidem multum sanguinis missum,
vel eger senex fuerit, ut *Cardiaca* fortiora admini-
strentur, quàm cùm vel nulla præcesserit *Venæ se-*
ctio, vel æger etate floruerit.

Moderata autem illa, quę dixi, *Cardiaca* fiunt ex
aquis stillatitiis (*verb. gr.*) *Borag. Citr. Scord. com-*
pos. fragor. Theriacal. cum admixtis Syrup. Melisso-
phyl. Fernel. Caryophyl. & de succo Citr. &c. fortiora
verò ex pulv. è *Chel. Cancr. Comp. Bezoar. Confect.*
de Hyacinth. Theria. Androm. aliisve ejusdem in-
dolis. Quę sequuntur in frequenti usu sunt.

24 *Aq. borag. citri, Scordii compos. & cerasor. nigr. aa.*
3ij. aq. cinnamomi bordeati 3j. margarit. præparat.
3ij. sacchari crystallini q. s. Misce, sumat cochl. iiij. sa-
pins in die, præcipuè in languoribus.

24 *Aq. totius citri, & fragor. aa. 3iij. aq. cord. frig. Sa-*
xon. 3j. aq. theriac. stillat. syr. melissophyl. Fernel.
Caryophyl. & de succo citri, aa. 3ss. Misce f. Julap-
pium, de quo capiat sæpiùs.

24 *Pulv. è chelis cancrorum compos. lap. bezoardici O-*
riental. & Occidental. contrayervæ, aa. ʒj. fol. auri
n. j. Misce, f. pulvis subtilissimus: Capiat ad quant.
gr. xij. quoties opus fuerit, ex syr. è succo citri, & ca-
riophyll. aa. 3ij. superbibendo cochl. aliquot Julap.
præscript.

24 *Aq. theriac. stillat. 3iiij. semin. citri 3ij. contundan-*
tur simul, & f. Emulsio. Colaturæ adde sacchari
perlati q. s. ad gratum saporem, sumat cochl. 2. ter
in die.

E

Plures

Plures verò formulas recensere supervacaneum arbitror, quoniam & innumeræ sunt, aut esse satem possunt, & in morbi decursu juxta varia ejus tempora, ac diversa symptomata variandæ sunt.

3. At si Fermentatio neque nimium æstuet, neque langueat, eam in isto gradu relinquo, nec ullis remediis utor, nisi ægrorum, vel amicorum, quibus stipantur, importunitas à me aliquid extorqueat, quod ipsis citra instituti, & scopi mei fraudem placeat.

Atque hoc loco non prætermittam, me sæpius ad *tenuis conditionis homines*, quorum crumena prolixo apparatusi Medico ferendo non erat, accersitum, nil fecisse aliud post Venæ sectionem, & vomitionem peractam (siquidem eas postulasset indicatio) nisi quod ipsis præscriberem, ut toto morbi tempore lecto defixi, nonnisi juscula avenacea, & hordeacea, vel similia haurirent; tenuem cerevisiam (dempto frigore) moderatè biberent ad sitim sedandam; Enema ex lacte Saccharato singulis, vel alternis diebus usq; ad diem decimum, vel undecimum injici curarent; & versus febris finem, cepta jam separatione, si quidem segnior esset, ad eam juvandam fortio-rem subinde potum Cardiacorum loco, bibere ipsis permisi: Atque ita sine ulteriore aliquo apparatu, nisi quod leve Catharticum in fine morbi addere soleam, eos salvos, & incolumes dimisi.

Sed, ut ad institutum meum revertar, si prædicta methodus sollicitè observata fuerit, usitato circa 15 diem tùm ex laudabilis in Urina separationis signis, tùm etiam ex manifesta omnium symptomatum remissione, percipio tempestivum tunc esse potionem purgantem exhibere, quæ sedimentum è prægressa fermentatione hic illic depositum subducatur; quod
nisi

nisi tempestivè factum fuerit, periculum est, ne in sanguinis massam remigret, ejusdemque febris recidivam conciliet, vel etiam sua in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, mora, in mineram tenacium deinceps in corpore malorum feracem abeat. Nimirum separatione jam facta, humores crassi, ac impuri ex arteriis sanguini in venis refluxo immixti, regressum ejus faciliè impediunt, ex quo varia obstructionum, ac tandem fermentorum genera nascuntur.

Ubi tamen animadvertendum, non adeò planè necessarium esse post febres Vernales, atq; post Autumnales purgationem celebrare; idque propterea, quòd sedimentum à Vernalibus depositum tum copia, tum qualitate terrea, malignaque ab autumnali superetur. Quod ipsum etiam in Variolis obtinet, multisq; morbis aliis Verno tempore grassantibus, in quibus purgantium omissio non tam grave periculum (quod ego quidem observaverim) quàm in casibus priùs memoratis, inferre solet.

Et sanè non multùm is à veritatis scopo aberraverit, qui affirmaret ab hoc capite (purgandi scil. post morbos Autumnales ommissione) plurium morborum colluviem, quàm ab ullo alio, quo demum cunque causarum fonte, dependere.

Si valde debilis sit æger, vel alioquin perfectà ad eò depuratio facta non fuerit, ut audacter possim purgas exhibere die decimo quinto, rem differo ad decimam septimam; quo tempore sequentem, vel similem pro ratione ægri virium, potionem propino. *℞. Tamarind. ʒss. fol. sennæ ʒij. rhabarb. ʒiss. Coq. s. q. aq. Colaturæ ʒiij. dissolve mannae, & syr. rosac. aa. ʒj. Misce, f. poti. cap. mane.*

Purgatione peracta, ægrum, hætenus lecto, ex

præscripto meo defixum, surgere, & paulatim ad pristinam victus rationem reverti jubeo. Ea quippe, quam ad hoc usque tempus præscripsi, eadem prope modum est cum illa, quam modò commemorabam; Uti juscula avenacea, & hordeacea; panatellæ ex pane, & vitello ovi, in aqua cum saccharo confectæ: juscula tenuia ex decocto pulli: Cerevisia tenuis lupulata, cui quandoque æstuante ardore Febrili immisceri potest succus Aurantiorum recens expressus, & super ignem ad cruditatis tantummodò sublationem coctus, & his similia, quamvis juscula avenacea sint instar omnium. Negare verò cerevisiam tenuem, quæ subinde in mediocri quantitate sumatur, severitas est minimè necessaria, imò sæpenumero etiam detrimentosa.

Accidit interdum (maximè in senibus) ægrum, Febri jam curata, & corpore fatis jam superque purgato, nihilominus valdè debilem esse; & quandoque tussi, interdum etiam screatu, magnam glutinosi, viscosique phlegmatis copiam expectorare: quod symptoma non tantum ægro terrorem iniecit, sed & ipsi Medico, præsertim minùs cauto, imposuit, eumque in opinionem induxit, quasi affectus iste Phthisi viam sterneret: licèt observaverim ego, rem adeò periculosa non esse. Hoc in casu ægrum jubeo Vinum Malaganum, annosum, vel Falernum, sive Muscatum, cum pane tosto ei immisso bibere; quod cras in sanguinis multum prægressa æstuatione debilitati (proindeque nuper ingestorum succis assimilandis imparis) corroborans, symptoma illud paucorum admodum dierum spatio abigit, ut crebra experientia mihi constat.

Hac ipsa, quam proposuimus, ratione, ægrum à multis affectibus, symptomatibusque, quæ maligni-

tati tribui solent, tutum præstabimus; cum nihil magis solitum sit Medicis in arte sua minùs exercitatis, quàm quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel usu Enematum intempestivo, cras in sanguinis ita relaxarint, Naturamque in perficienda sanguinis depuratione adeò debilitarint, ut animi deliquia, aliaque symptomata (quæ genuina sunt ejusmodi impedimentorum arte positorum effecta) contingant, *malignitati* culpam transcribere: at si diuturnitas, in quam abierit morbus, eum ab hoc vicio vindicet, tùm quicquid eos in medela deinceps fatigat, id *Scorbuto* acceptum referunt: quamvis re ipsa neque symptomata, quæ accidebant, quamdiu vigeat morbus, *malignitatis* erant effecta, neque ea, quæ contigerunt in declinatione ejus, *Scorbuti*, sed utrumque rei malè gestæ debetur, quemadmodum crebrò id à me observatum est.

Non quòd ego, aut quisquam alius, qui Morborum historiam vel delibaverit, nescius esse possit, Febres esse, quæ non intemperie sola, aut putrido tantùm calore, sed etiam maligna qualitate (cujus signa evidentissima in ægris non possunt non apparere) constent: vel etiam quòd inficias eam, complicari aliquando cum Febre *Scorbutum*, & complures alios morbos posse; hoc tantùm dico, has affectiones immeritò sæpè in litem vocari.

Si fermentatio sanguinis ritè processerit, fiet omninò materiæ morbificæ despumatio intra tempus modò dictum. At si remedia refrigerantia, vel Enemata seriùs exhibita fuerint, multò longiùs excurreret Febris, præcipuè in hominibus grandævus, malè à medico curatis; ad quos quandoque accersitus, postquam Febri per quadraginta dies, & ampliùs laboraverant, nihil non expertus fui, quò despuma-

tionem sanguini inducerem : sed nempe usque adeò debilitatus erat sanguis , partim senio , partim Ene-
matibus, & medicamentis refrigerantibus , ut neque
Cardiacis, neque ullis aliis corroborantibus reme-
diis scopum meum assequi possem ; sed vel illorum
Febris virium suarum tenax permanebat , vel alio-
qui , si adesse videretur *Σαρπηλία*, vires ægrorum ad-
modum prostrate erant, & tantum non emortuæ.

Aliorum autem remedium successe frustratus,
aliò consilium vertere sæpè coactus fui , cum suc-
cessu non vulgari ; nempe adolescentulorum vivum,
vegetumq; calorem ægris applicando . Nec est, quod
quis multum miretur, hac methodo, licet inusitata,
ægrum tantoperè corroborari, naturamque debili-
tatam juvari , ut semet à materiæ secernendæ, eli-
minandæque reliquiis exoneret ; cum proclive sit
intelligere , insignem effluviis vegetorum co-
piam à sano , & athletico corpore in corpus egri ex-
haustum transfundi . Neque unquam comperi itera-
tam calentium linteorum applicationem ullatenus
id præstare valuisse , quod modò præscripta metho-
dus præstitit ; ubi calor applicatus tum magis est hu-
mano corpori congener , tum simul blandus, humi-
dus, æqualis, perennisque . Atque hæc ratio, spiritus,
& halitus , forsitan Balsamicos , in egri corpus im-
mittendi , ex eo , quo ipse illam adhibui tempore ,
licet aliena primum videretur , ab aliis cum successe
felici fuit adhibita : neque profectò me pudet hujus
remedii meminisse , tametsi petulci quidam homi-
nes , atque arrogantes , omniaque vulgaria ingenti
supercilio contemnentes , me forsitan hoc ipso no-
mine aspernabuntur . Ego enim proximi mei com-
modum , ac salutem vanis illorum opinionibus lon-
gè antefarendam censeo.

Methodus hæcenus enarrata, si quis illam prudenter, & cum destinato animi consilio observaverit, egros, si non ab omnibus, saltem à plerisque molestis illis symptomatibus immunes præstabit, quæ hanc Febrem vel comitari, vel eidem supervenire solent, quæque Medicum animi ancipitem, atque sæpe in curationis decursu consilii penè expertem reddunt, imò & illius curæ commissos non rarò è medio auferunt, etiamsi morbi natura mortem non interminari visa sit. Sed quandoquidem vel ægrorum culpa, Medicum non satis opportunè accersentium, vel ipsius Medici minori sive peritia, sive cautela, ejusmodi accidentia sæpissimè oborta cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam summatim hìc attingere; verùm ad ea tantum symptomata me restringam, quæ, tametsi sæpe numero præverti potuerint, modò via, atque ordine prædicto quis usus fuisset, cum tamen semel acciderint, diversam quandam, sibi que propriam curam postulant.

Atque (ut hinc ordiar) si eger, vel calidiora medicamenta minùs properè atque intempestivè sumendo, vel calido nimis temperamento sua natura fretus, in * *Phrenitidem* prolapsus fuerit; vel (quod proximè illuc accedit) si non omninò dormiat, sæpè exclamet, aut inconditis vocibus utatur, si vultu, ac loquela ferociat, si medicamenta, potumve communem avidè, & quasi raptim bibat, vel denique urinam habeat suppressam; in hoc, inquam, casu liberaliori manu, quàm suprà indulsi, ad venæ sectionem, clysteres, ac medicamenta refrigerantia me accingo, verno tempore præsertim, (quo etiam alias symptomate hoc non apparente, juvenes, atque

E 4 ve-

* *Phrenitis*.

vegeto calore præditi, ejusmodi auxilia sine multo discrimine admittunt) atque talibus remediis utens egrum eousque sustinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tempore non admodum difficile erit eum & à morbo, & à symptomate una, eademq; opera liberare: id, quod fiet, *Narcoticum* aliquod medicamentum in largiori paulò dosi exhibendo. Quamvis enim febre vigente, quæ *vapρώδης* vi prædita sunt, non omnino profint, neque destinatum à Medico scopum feriant, tamen opportunè, & in declinatione morbi adhibita, præclaros effectus edunt: antea verò prodesse non possunt, partim quia fermentationem vi, atque impetu procurrentem sistere nequeunt, etiam in maxima dosi exhibita, partim verò (quod quidem majoris adhuc momenti est) materiæ peccanti tunc temporis massæ sanguineæ æquabiliter admistæ, neque versus separationem adhuc vergenti ab exhibito hujusmodi medicamento manus injicitur, adeoque depuratio illa tantopere expetenda impeditur. Verùm sive hæc ratio sit hujusce phænomeni, sive alia aliqua magis abstrusa, judicent illi, quibus animus, atque otium est talia speculari. Interim ex fideli, atq; idoneo observationum plurimarum complexu rem ipsam certissimam esse pronuncio, *Laudanum*, vel alia quævis Narcotica in principio, augmento, vel statu hujus febris ad symptoma hoc levandum, vel non prodesse omnino, vel, quod sæpè accidit, etiam obesse; verùm in ejusdem morbi declinatione eadem mediocri dosi adhibita non sine successu usurpari. Semel equidem Narcotico die morbi duodecimo usus sum, nec frustrà; citiùs autem nunquam prosperè exhibitum novi. Quod si autem illius usum ad decimum quartum usque diem distuleris, tantò magis

gis proficuum evadet, separatione nempe perfectiori
tum facta. Neque verò hæc mora, tametsi forte
astantes magnopere perterrefaciet horrendum hoc
symptoma, mortem statim subinfert; cùm sæpe
observaverim, hanc rem plerunque inducias ferre
posse, ac solere, donec ad Narcotica descendere fue-
rit opportunum; saltem si caveatur, ne *Cardiacis*,
calidisque medicamentis adhibitis, intemperies ce-
pta accendatur uberius, quo casu ægri subito per-
eunt. Narcotica, quibus ego uti soleo, sunt vel
Laudanum Lond. ad gr. iſs. vel sequens. *Rec. flor.*
Paralyf. M. i. Coq. f. q. aq. cerasor. nigr. Colaturæ
℥iii. Dissolve syr. de meconio ℥ſs. succi limonum Co-
cbl. ſs. Misce. vel Rec. aqu. cerasor. nigr. ℥iſs. aq.
Epidemicæ ℥ii. laudani liquidi gutt. xvi. Syr. Carya-
phyll. ℥i. misce.

Illud unicum hic addere placet, quod ad hanc
rem observasse non inconsultum arbitror; nempe
si symptoma hoc eousque inducias ferat, & Febris
adeò in diuturnitatem abeat, ut eger ante assum-
ptum Narcoticum commodè purgari possit, medi-
camentum illud tanto felicius effectum suum edi-
turum. Quocirca ego imperare soleo *Pil. coch. ma.*
℥ii. in aq. Betonicæ dissolut. atque hoc 10 vel 12
horis ante Narcotici exhibitionem. Neque metuen-
dum est à tumultu illo, quem calidior illa massa pil.
aliàs excitare solet; subsequenter enim Narcotici vis
pensabit illas turbas, & quietem suavissimam, blan-
dissimamque inducet.

Quod si vigiliæ ultra febrem excurrant, cessanti-
bus aliis symptomatibus, observavi, linteum in
aqua rosar. immersum, & frigidè syncipiti, ac tem-
poribus applicatum, plus quam Narcotica quævis
prodesse.

Sæpe accidit ægrum per totum morbi decursum
 * *tussi* molesta divexari; nimirum commota vehementer, ac tumultuante sanguinea mole, omnibus jam ad seditionem & partium studia spectantibus, fit, ut humores quidam soluti, diffuentesq; è massa sanguinis per vascula pulmonaria, vel etiam per diapedesin in trachæ membranam internam, tene-riorem scilicet, atq; exquisito sensu præditam, trans-ferantur: hinc *tussis* oboritur; quæ primò sicca est, quoniã tenuis adhuc materia vim expultricem elu-dit; mox crassescit, atque expectoratu difficilis eva-dit, eò quòd sensim febrili calore torreatur, atque affetur: hinc fit, ut suffocationis metu percellatur æger, utpote cui vires defunt ad lentam hanc, visci-damque materiam *tussi* eliminandam. Ego in hoc effectu rarò alio aliquo medicamento utor præter *oleum amygdalarum dulcium* recenter expressum, nisi forsan acciderit, (accidit autem aliquoties) ut æ-grotus oleum prorsus aversetur, tunc enim vulga-ribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre cona-mur. Interim oleum illud amygdalarum, si quidem illo per ægrum uti licuerit, Bechicis aliis anteponen-dum censeo, ob eam causam præcipuè, quòd cum necesse sit hæc liberaliùs, & majori quantitate exhi-bere, modò prodesse velimus, hoc pacto ventricu-lum jam satis superque debilem, & ad nauseam pro-clivem oneramus, nonnūquam etiam eadem opera præpedimur, ne reliqua, eodem ipso tempore trans-igenda, procuremus. Neque verò satis aut intel-lectu assequor, aut experientia edoctus sum, cur ab hujus olei, quod jam diximus, usu in febribus ab-horreamus, eò quòd scilicet inflammabile sit, adeo-que metuendum, ne febrim adaugeat. Fac enim,
 illud

* *Tussis.*

illud sua natura calidum esse, certè tamen calor ille tantus nõ est, ut aliunde non abundè pensetur: præceteris enim manifesta vi pectori conducit, aperitque vias, ac lenit, adeoque expectorationem promovet, qua (præsertim si copiosior acciderit) tùm exoneratur sanguis à molesto humore, commodè iam excreto, tùm eadem opera nonnihil refrigeratur; adeoque me non admodum malè habet, si quando viderim symptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam ægro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, una, eademque vice tutum non esse, totis cochlearibus hoc oleum exhibere; periculum enim est, ne & ventriculo nauseam, & alvo fluxum inducamus: parcè itaque, sed frequenter interdiu, noctuque propinandum erit, quo non solum expectoratione facta tussim leniemus, verùm etiam, quod alicujus momenti est, attritas egri vires blando nutrimento nonnihil solabimur.

Fit nonnunquam, ut * *hæmorrhagia narium* superveniat; sive quòd medicamenta nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, sive quòd ebullitio non satis coercita fuerit, ægro nempe vel in florenti ætate constituto, vel anni tempestate coadjuvante. Hoc si fiat, non admodum juvabunt ea, quæ ad sistendum sanguinis motum vulgò fieri consueverunt, qualia sunt venæ sectiones, ligaturæ, medicamenta adstringentia, atque agglutinantia, vel etiam sanguinis acrimoniam contemperantia, &c. quamvis enim pro Medicorum consilio, ac prudentia, his, atque hujusmodi aliis uti liceat; in eo tamen cardo rei vertitur, ut idoneo aliquo medicamento sanguinis ebullitioni frenum imponatur, quod sistat, figatque illius impetum in præcipitia quæque ruentem.

Ve-

* *Narium hæmorrhagia.*

Verum quidem est, si symptoma seorsim spectetur, ea, quæ suprà enumeravimus (ac venæ sectionem potissimum) accommoda fatisse, nec ego ipse dubitarem iisdem uti; sed nempe symptomatis huius causam (saltem si phlebotomiam exceperis) non satis attingunt, quam profectò non majori ratione per prædicta tollere, quam si gladio ignem extinguere, satageres. Ego itaque in hoc casu, frustra aliis tentatis, tale quidpiam adhibere soleo, quale nunc subnectam. *Rec. aq. portulacæ, & papaveris erratici aa. ʒjss. syr. de meconio ʒvj. syr. paralyseos ʒss. M.f. haustus.* Nolim autem hæc ita intelligi, quasi hæmorrhagiam quamlibet ita statim curari velim, quin potius illa sæpe permittenda est, atque ægro plurimum prodesse potest, partim nimiam ebullitionem reprimendo, partim etiam criticè aliquando morbum solvendo. Atque revera parum proderit huic symptomati frænum prædictum aptare, priusquam illud aliquantisper excurrerit, vel etiam priusquam vena in brachio secta fuerit. Illud diligenter advertendum est, hanc ipsam, atque alias omnes immodicas hæmorrhagias peculiare illud obtinere, quòd quamprimum illæ quomodocunque sedatæ fuerint, nisi leniens aliqua purgatio celebretur, metus est, ne recidivam eger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis (si Febris tempora spectentur) serius aliquanto id fieri soleat, atque debeat, nisi symptoma hoc accesserit.

Hoc symptoma plerumque senibus accidit post copiosas evacuationes, vel per secessum ex diarrhœa, vel maximè per vomitiones, atque sæpenumero mortem præ foribus adesse denunciat. Ingenuè fateor, me mihi met ipsi de * *Singultus* causa disqui-

renti

* *Singultus.*

renti satisfacere non posse; nihilominus observavi sepe illum ex turbis, ac tumultu ab asperioribus medicamentis in ventriculo, locisque vicinis excitato, ortum ducere, quibus sedandis, atque in pristinam pacem reducendis cum naturæ vires non suffecerint, fit, ut ingens periculum immineat: proindeque consentaneum existimavi curam eò dirigere, ut quod natura per se nequibat, artis adminiculo suffulta perficeret. *Diascordium* igitur larga dosi exhibitum, nempe ad ℥ij. à scopo meo non aberravit; cum *semine anethi*, aliisque, quæ tanquam specifica decantantur, usus nihil profecissem.

Si in morbi hujus decursu * *Diarrhæam* abortam conspexeris, quæ (uti jam alicubi suprà notavimus) accidere tum solet, cum in morbi initio vomitorii propinandi indicatio se obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc casu convenire, ut quovis morbi tempore (nisi vires contra indicaverint) *emeticum* exhibeatur, etiamsi jam pridem illa ad vomendum propensio præterierit. Quoniam autem hæc de re satis, opinor, in superioribus pagellis à nobis dictum est, illud hoc in loco duntaxat annexam, quid facto sit opus, si exhibitio licet emetico, nihilominus *Diarrhæa* supervenerit. Quod tamen oppidò rarum est, nisi in Febre inflammatoria, ubi vomitorium hoc symptoma non solum non impedit, sed quandoque creat, quod notatu dignum est. Itaque cum sic se res habuerit, præ quibusvis astringentibus hujusmodi clysterem profuisse comperi. *Rec. Cort. granator. ℥ss. ros. rubr. p.ij. Coq. in lactis vaccin. f. q. Colaturæ lib. fs. dissolve Diascordii ℥ss. M. F. Enema.* Non suaserim, ut majori quantitate Clysterem injicias. quamvis enim propria vi adstri-

* *Diarrhæa.*

adstrictionem polliceatur, metuendum tamen est, ne sua mole laceſſat intestina, adeoque fluxum alvi, quem consopire animus erat, uberius provocet.

Sed forsitan objiciet his aliquis, magis è re videri, ut, præsertim declinante morbo, diarrhœam, si quidem acciderit, permittas potius, quàm sistas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus est, morbūque solvit. Respondeo, me non inficias iturum, fieri aliquando, ut Febris per hanc portam sibi viam faciat, atque effugiat; verùm illud rariùs accidit, quàm ut illius spe quicquam moliamur: quin & ratio illa, qua de medela Febrium universim loquuti, fluxus hujusce sistendi necessitatem ostēdere conati sumus, etiam hìc omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum est, mea quidem sententia animadversione non indignum, nempe ad genuinam sanguinis depurationem nō tantum necessariam esse illam quarundam partium secretionem, quæ per *fæces* fit; sed requiritur etiam, ut secernatur aliæ, tanquam *flores*, id, quod in aliis etiam liquoribus opulentis, atq; heterogeneis quotidie cernimus. Itaque si Diarrhœæ nimium indulseris, mediam solummodò depurationem, tantoperè expetitam, procurabis, atque etiam forsan, quod postremo in loco rejiciendum erat, primò excernetur. Fateor equidem separatione illa per flores jam facta (quæ, ut obiter id attingam, sensim, & sine sensu peragi solet, atque plerunq; paulò pleniori *διαρροή* potius, quàm sudore manifesto) Diarrhœam, si fortè acciderit, periculi non multum interminari. Sciendum tamen est, illam tum non aliunde accidere, quàm quòd purgatio subducendis fœcibus dicata, non opportunè exhibita fuerit, quæ quidem fæces mora sua fermēti alicujus maligni indolem adeptæ, intestina jam ad
excre-

excretionem irritant, stimulantque; ut omittam dicere, liquidissimam illam excrementorum consistentiam (tali enim forma plerunque visuntur) satis indicare, ea pro critica morbi solutione habenda non esse.

Forſan etiam inter ſymptomata Febribus ſuper-venientia recenſeri poteſt* *Iliaca paſſio*, eo quòd vomitus enormes, qui initio Febrium accidere ſolent, huic occaſionem quandoque ſubminiſtrent.

Horrenda hæc affectio eſt, & huc uſque omnium fere judicio funeſta, ex inteſtinorum motu inverſo, ac præpoſtero originem ducens. Nimirum inteſtinorum fibræ, quæ à ſuperioribus verſus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad ſuperiora, & quæcunque in inteſtiniſ continentur, non verſus alvum, ſed ventriculum protruduntur, & impetu factò ad os regurgitant; adeò ut Enemata, quantumcunque acria, Emetica evadant, ubi etiam Cathartica per os aſſumpta per vomitum ſubitò excernuntur. Et, mea quidem ſententia, exquiſitus ille, ac intolerandus dolor huic morbo ſuperveniens, non aliunde oritur, quàm ex præpoſtero inteſtinorum motu modò dictò. Cùm enim ſinus illi, quos multiplices inteſtinorum circumvolutiones conſtituunt, ita à natura formati ſint, ut ad deſcenſum fecum quàm aptiſſimè conducerent, cùm ii, inquam, motui ſuis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde prædictus dolor; qui quidem uni parti inſtar terebelli infigitur, cùm aut valvula, quæ ad initium coli appoſita excrementorum ad ileon regreſſum impedit, aut alia quævis membrana ad ſinum pertinens, vim hujus præpoſteri impulſus ſola ſuſtinet.

Hujus verò inverſionis, unde dolor ille exoritur, duplicem

* *Ileus*.

duplicem causam assignare licet : Obstructionem nempe , vel irritationem.

Primò igitur quæcunque intestina vehementer obstruunt , ut nihil per inferiora descendere valeat , hunc contrarium in intestinis motum ut producant necesse est , & nemini non notum. In horum censum ab Authoribus referri solent fæces induratae , flatus crassi magna copia collecti , ac intestina velut in nodum convolventes , constrictio intestinorum in hernia , inflammatio denique , alique tumores magni , qui cavitatem internam intestini occludunt . Interim verò haud negandum , quòd motus contrarius hisce causis originem debens , potius ingestorum , quàm intestinorum motus habendus , neque hæc totius intestinorum ductus inversio est , sed illorum tantum , quæ supra sedem istius obstructionis sita sunt . Quam ob causam *affectio iliaca* hinc profecta à me *notha* appellatur.

Secundò verò opinor , quòd in affectu iliaco causa inversionis peristaltici intestinorū motus ut plurimum ita se habet . Nimirum ex tumultuante sanguine in Febre nuper concepta , in ventriculum , & proxima intestina deponuntur humores acres , & maligni , ex quibus ventriculus primò motum suum invertere , ac violento impetu materiam molestant in eo contentam per os rejicere cogitur . Ventriculi tandem motui validiori intestina *tenuja* ipsi continua jam debilitata cedunt , & cum his demum *majora* in consensum trahuntur , vomituriente ventriculo quasi choream ducente . Hunc affectum *verum ileum* voco , & ille hujus loci est . Methodus eum curandi hætenus ferè incognita fuit , quicquid nonnulli jactent de usu *argenti vivi* , & *globulorum* , quæ præterquam quòd parum conducunt , noxam sæpè haud

haud contemnendam inferunt. Ego cum felici successu hac methodo utor.

Quando liquet ex Clysteribus per os rejectis, & aliis signis verum esse ileum, tunc in hæc tria enitor:
1. Ut contrarius iste ventriculi motus, qui similem motum in intestinis efficit, impediatur. 2. Ut intestina acri humore debilitata corroborentur. 3. Ut ventriculus, ac intestina ab istis humoribus liberentur. Quibus indicationibus ut satisfaciam, curationem hoc ritu instituto: Primo *salis absinthii* ℥i. ex cochleari uno *succi limonum* mane, & serò sumendum præscribo, intermediis vero temporibus *aquæ menthae stillatiæ* sine saccharo, aliove quovis additamento cochlearia aliquot bis quaque hora propino, cujus vel solius repetito usu & vomitus, & dolor ex eo natus subito evanescent. Dum hæc fiunt, *catulum viventem* nudo ventri indefinenter accumbere jubeo. Postquam verò dolor cum vomitu per spatium bidui, triduive omninò cessaverit, tum *pil. coch. maj.* ℥i. in *aquâ menthae* dissolutam exhibeo, quam etiam aquam (quò certius vomitus recursum prævertam) toto cathartico tempore sæpius sumendam injungo. Neque catulus removendus, antequam usum pilularum æger aggrediatur.

Observavi frustra pilulas istas, vel quodvis aliud catharticum, utcunque forte propinari, donec ventriculo corroborato, atque adeò ad motum naturalem reducto, intestina etiam ad proprium motum equè reducta fuerint. Aliàs enim cathartica omnia intus assumpta emetica evadent, & plus damni, quam commodi inferent. Inde est, quòd remediis purgantibus viam facere non aggredior, donec per spatium quoddam medicamenti istis ventriculum respicientibus usus fuerim.

82 *Febres continua An. 1661. 62. 63. 64,*

Viſtum valde tenuem egro præſcribo , ita ut non-niſi cochlearia aliquot juſculi ex pullo Gallinaceo parati ſorbenda bis, vel ter in die permittam . Interim vero , ut per totam egrotationem in lecto decumbat , jubeo , donec perfectæ ſanationis ſigna appareant, ac etiam poſt ſanationem per longum tempus in prædictæ aquæ uſu perſiſtere , & laneis duplicatis ventrem à frigore benè defendere impero, quo minus recidiva fiat , cui hic affectus præ omnibus aliis eſt obnoxius .

Pauca hæc univerſam meam in curando hoc affectu methodum exhauriunt , quam à nemine conſulto ob ſimplicitatem ſuam , & ſplendidioris ſive verborum , ſive pharmacorum apparatus defectum, aſpernatum iri conſido .

Atque hæc ſunt illa ſymptomata, quæ in febre hac occurrere ſolent . Sunt autem & alia quædam, quibus memorandis nunc ſuperſedebimus , partim quidem , quoniam ea minoris momenti ſunt ; partim verò , quod peculiarem nullam curationem poſtulent: febre enim ritè tractata, ſponte ſua ceſſant .

De *Febre continua* hujus Conſtitutionis , ac de ſymptomatibus ejus hætenus .

C A P U T V.

Febres Intermittentes Annorum 1661. 62. 63. 64.

Q Uandoquidem, ut jam ſumus præfati, quæ prædictos annos omnes Conſtitutio pervafit, producendis omnium generum *Intermittentibus* tam egregiè favit , quas tum de illis feci obſervationes haud indiligentes, hinc impertiam : Addam inſuper & quæ de paucis illis intermittentibus obſervavi ,
quæ

quæ ab illo deinceps tempore sporadicè contigerunt, quò minus orationis filum insequentium deinceps annorum historiam complectentis cogar intercidere.

Primo loco, quò naturam illarum, atque genium conjectura saltem assequamur, advertendum est, quod in paroxysmis Febrium intermittantium hæc tria tempora spectanda sunt. 1. Tempus *Exhorrescentiæ*. 2. Tempus *Ebullitionis*. 3. Tempus *Despumationis*. Et quidem ad *exhorrescentiam* quod attinet (ut de his rebus summam loquar) ego illam exinde oriundam arbitror, quòd materia Febrilis, quæ nondum turgescens à massa sanguinea utcunq; assimilata fuerat, jam tandem non solum inutilis, verum & inimica naturæ facta, illam exagitat quodammodo, atque laceffit: ex quo fit, ut naturali quodam sensu irritata, & quasi fugam molita, *rigorem* in corpore excitet, atque *horrorem*, aversationis suæ testem, & indicem. Eodem planè modo, quo potiones purgantes à delicatulis assumptæ, aut etiam toxica incautè deglutita, horrores statim inferre solent, aliaq; id genus symptomata. Natura itaque hoc pacto irritata (ut ad tempus *ebullitionis* jam transeamus) quòd facilius hunc hostem à suis cervicibus depellat, *fermentationem* aggreditur, solennem nempe machinam, qua in Febribus, & quibusdam aliis acutis morbis uti consuevit, cum sanguinis molem ab intestinis inimicis liberare conetur: hujus enim effervescentiæ beneficio disjunctæ peccantis illius materiæ partes, quæ sanguini equabiliter admixtæ fuerant, aggregari quodammodo incipiunt, atque adeò leviori opera subigi possunt, ut ad *despumationem* opportunè evadant. Equidem, ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre constat, quod qui

ex Febribus Intermittentibus moriuntur, siquidem in paroxysmo pereant, in primo illo tempore *exhorrescentiæ* scilicet, fato fungantur: nam si ad tempus effervescentiæ pertigerint, saltem pro illa vice non moriuntur. Atque per hæc duo tempora res ægrorum in angusto versantur; quibus elapsis, tertium tempus, quod *despumationi* dicatum est, insequitur, quo succedente, symptomata omnia primò leviora fiunt, atque tandem planè evanescunt. *Despumationis* autem nomine nihil aliud significatum volo, quàm materiæ Febrilis jam subactæ, & quasi devictæ, expulsionem, seu separationem; atque illud, quod separatur, partim (ut in aliis liquoribus cernere licet) *florum*, partim *fæcum* rationem, & sortem obtinet.

His ita positis, videamus, quomodo fiat, ut redeat Paroxysmus, quandoquidem ægrorum fors in vado jam constituta videtur. Nimirum Febrilis materia nondum tota emigravit, sed quemadmodum apum Embrya statis temporibus sensim succrescunt, ita latens hæc materia pro typorum ratione denuò caput effert, ac novum negotium naturæ facessit, idem stadium decurrens, quod in præcedentibus modò ostendimus. Nunc autem si quis à me causam quæsiverit, cur fomes ille delitescens effervescentia præcedenti non satis subactus, ac proinde cum reliqua materia peccante non expulsus, proindeque novas tragædias daturus, non eodem modo in omni Febre intermittenti progrediatur (nam nunc unum, nunc duos, nunc tres dies exigit, priusquam ad maturitatem perveniat, novumque Paroxysmum excitet) de hac re, inquam, si quis mihi negotium exhibeat, ego plane me nescire fateor. Neque verò quisquam alius, quod sciam, in hac causa tam præclare

clare se gessit , ut arcanum hoc opus naturę satis enarrasse videatur. Ego Philosophi nomen non ambio , & qui titulum illum se mereri existimant , atq; me fortassis hoc nomine culpandum putabunt,quod in hæc penetralia non irrumpere conatus sim , moneo illos , ut in aliis naturę operibus , quę ubique nobis observantur , vires suas experiri velint , antequam aliis dicam scribant . Libenter enim quęsierim , cur *equus* ad ἀκμὴν suam pertingat septem annorum spatio , *homo* 21. cur in *plantarum* regno , hæc mense *Majo* , illa *Junio* , ista alio florere soleat , ut innumera alia nunc fileam . Quod si doctissimos quosque viros non pudeat suam ignorantiam in his rebus palam fateri , non video , cur mihi vitio verti debeat , si in re non minus difficili , atque forsitan prorsus inexplicabili, manus ab αἰτιολογία abstineam : quippe cum persuasissimus sim,naturam non minus hic loci , quam in aliis quibuscunque, methodo quadam certa, atque ordine progredi : *quartanosa* enim (ut sic dicam) ac *tertianosa* materia non minus naturę legibus subjacet, iisque regitur, quàm alia corpora qualiacunque .

Cum rigore , atque horrore in universum *Intermittentes* omnes incipiunt , cui mox calor succedit , atque huic deinceps sudor ; Per utrumque paroxysmum, tum illum , quo riget eger , tum quo plus satis incalescit , vomiturit , ut plurimum , vehementer egrotat,cum siti , & lingua arida , &c. Quę quidem Symptomata iisdẽ omnino gradibus recedunt , quibus provehitur sudor , quo uberius prorumpente Paroxysmus solvi videtur. Satis rectẽ valet, qui modò egrotabat , donec Paroxysmus periodo sibi consueta denuò recrudescat; in *Quotidiana* scilicet quolibet *ῥηθιμέρῳ* , in *Tertiana* alternis diebus , in

Quartana tertio quoque die, calculatione videlicet facta ab unius Paroxyfmi initio ad initium subsequētis. Licet haud rarò ingeminentur posteriores duo, ita ut *Tertiana* quolibet die invadat, *Quartana* per duos dies continuos, tertio quidem ab insultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infestet, cū *Triplex Quartana* est; morbo ab isto, quem primū assumpsit, Typo nomen sortiente.

Quæ sanè Paroxysmorum reduplicatio nonnunquam à materiæ Febrilis excessu, activitateque nimia producit, quo in casu Paroxysmus *adventitiu* *primarium* antevertit; nonnunquam etiam à virium prostratione, cū in *Ægro* nempe nimium illæ fuerint dejectæ, & Paroxyfmi vigor retusus, sive refrigeratione intensiore, sive etiam evacuationibus præter modum effusis: in hoc verò casu cū Paroxysmus *adventitiu* *primarium* insequitur, mitius insuper, neque ita prorsus diu atque alter ægrum affligit. In priore instantia, materiæ turgescētia, sive ὀργασμὸς tardius revertentem, & sibi debitam periodum nequaquam præstolatur, ac proinde aliquanto prematurius despumatione sua defungitur: in posteriore autem cū sanguis non jam ea vi polleat, quæ materiæ Febrili uno impetu excutiendæ sufficiat, mox alium de novo Paroxysmum substituit, quo ejus reliquias è sinu suo exturbet. Quinimo è duabus hisce causis sibi invicem adversantibus fortè etiam pendet, tam Paroxysmorum Anticipatio in Febre Intermittente ordinaria, atque regulari, quàm eorundem tardior accessio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quæ *πυχρόμερον* omne percurrunt, vel solitum Paroxyfmi tempus anticipantes, vel eò seriùs accedentes.

Febres intermittentes An. 1661. 62. 63. 64. 87

Febrium autem Intermittentium quædam *Veris* sunt, quædam *Autumni*: quamvis enim in tempestatibus intermediis nonnullæ oboriantur, quoniam tamen illæ & minus frequentes sunt, & ad prædictas reduci possunt (illas nempe, quibus magis appropinquant) idcirco omnes sub duobus hisce generibus, *Vernalibus* nempe, atque *Autumnalibus*, completar. Tempora, ad quæ particulariter *ὁς ὅτι τὸ πᾶν* referuntur, menses sunt *Februarii*, atque *Augusti*; licet quandoque maturius invadant, tardius etiam nonnunquam; prout scilicet uberior, parciore in aere apparatus, vel ad easdem producendas facit, vel officit, & ex consequenti magis etiam, minusve Epidemice deprædantur. Cujus rei exemplum habemus satis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus Anni 1661. quo anno memini fœminam quandam ædibus meis vicinam primo Quartanæ suæ Paroxysmo, ipso scilicet *Joannis festo* correptam fuisse. Et complures alii circa idem tempus præmaturum Febribus illis correpti fuere, quæ postmodum adeo Epidemicæ evaserunt; quod argumento est magnum tum fuisse in ista, quæ tunc obtinebat, aeris temperie, ad istos morbos apparatus, qui deinceps procedente anno stipatiores grassabantur.

Et quidem usque adeo necessaria est hæc Febrium distinctio, ut nisi eandem in praxi sedulò contemplerur, neque de earum duratione prognostico aliquo rite factò quicquam pronunciare, neque commodo regimine egrorum corpora curare poterimus, habita tum tempestatum, tum naturæ Febrium diversa ratione. Verum quidem est, Febres utriusque tempestatis ingenium non planè dissimile nancisci, sive modum spectes primi insultus, qui cum horrore primum incipit, mox in calorem erumpit, ac tan-

dem per sudorem solvitur; sive typorum discrimina, quorum respectu quædam *Tertianæ* sunt, tum *Vere*, tum etiam *Autumno*. Interim tamen non dubito, quin *Febres* istę tota sua natura, sive essentialiter distinguantur.

Atque ut de *Vernalibus primò dicam, illæ ferè omnes vel *Quotidianæ* sunt, vel *Tertianæ*, & vel seriùs, vel ocyrùs ingruunt pro vario tempestatis apparatu. Nam per brumale frigus spiritus concentrati vires in suo recessu sibi acquirunt, quos appropinquantis postea solis calor jam vegetos evocat, qui cum viscidis humoribus (minùs tamen viscidi sunt hi, quàm quos in *Autumno* prægressi fervores excoxerunt, ac torrefecerunt) commissi, quos durante hyeme natura in sanguinis massa congeslerat, dum avolare nituntur, implexi detinentur, & quasi irretiti, adeoque vernam hancce ebullitionem concitant. Eodem plane modo, quo vasa cerevisia repleta, atque in arena, vel cella frigida diutius reposita, si igni admoveantur, tumultum statim concipiunt, & liquor ad volatum pronus est. Sanguis hoc modo affectus purgationem sui molitur, atque spirituum volatiliu opo negotium hoc sat cito peragit, nisi forte nimia viscidorum succorum vi instructus fuerit, qui fermentationem ceptam remorentur: & licèt hoc ipsum accidat, effervescentia tamen verna raro continua, sui que similis manet, verum dissilire, atque in diversos *Paroxysmos* quasi findi solet. Sanguine enim opulenti hisce spiritibus jam turgido, natura negotium suum quasi præceptis aggreditur, & quarundam partium secretionē ad modum perfectę solutionis per *Paroxysmos* particulares peragit, priusquam universali separatione defungatur: Atque hæc

* *Intermittentes Vernales.*

hæc mihi quidem ratio non inidonea videtur, quod verna tempestate, præsertim illa, quæ æstatem propius attingit, pauce Febres continuæ occurrant, nisi forte constitutio fuerit Epidemica. Fermentationes enim tunc temporis obortæ vel subito conso-
piuntur, vel ad intermissionem properant; vel denique partes humorum ad separationem proniores, præmaturæ, & cum vi quadam aliò transferuntur; ex quo mox *Angina*, *Peripneumonia*, *Pleuritides*, aliæque id genus pestes succrescunt, quæ desinente potissimum Vere caput suum exerunt.

Animadverti *Febres Intermittentes Vernales* rarissime fuisse diuturnas, semper verò salutares; ita ut vel maxime senex, vel debilis quispiam, officiosissima, damnosissimaque imperitissimi cujuslibet *ᾤσις* modo probus is fuerit, è medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre *Tertianas Vernales*, quæ ob Phlebotomiam, & Catharsin indebite celebratas, & regimen insuper cum morbo malè quadrans, moras traxere etiam usq; ad tempus illud, quo Autumnales solent invadere; quæ tempestas cum hujus morbi genio sit admodum contraria, eundem continenter extinguit; Ægro interim frequenti Paroxysmorum reduplicatione, & duratione longiore ita penè confectio, ut in extremis versari videatur; quæ nihilominus (quatenus mihi hætenus observare licuit) semper est eluctatus. Neque in convalescentibus ab hoc morbo mihi adhuc subiit videre gravissima illa symptomata, quæ, ut infra dicetur, intermittentes Autumnales diuturniores sequuntur, *Lethalem* intelligo *tonsillarum inflammationem*, *ventrem induratum*, *tumores Hydropicos*, &c. Plus semel tamen adverti egros à morbi diuturnitate, & Paroxysmorum ingeminatione (accedentibus

tibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis) ad summam debilitatem redactos , ubi primum cœperint convalescere , in *Maniam* incidisse , quæ pari cum illo passu recessit , quo eorundem vires de novo redintegrabantur .

Intermittentes verò *Autumnales* longè aliter se habent . Primò enim *Tertiana* , licèt quibus annis Epidemica non est , & sanos invadit , citò nonnunquam se proripit , neque pluribus stipatur Symptomatis , quàm quæ Verno tempore contingere solent *Tertianæ* ; ubi tamen Epidemice grassatur , & ætate provectiores , aut pravo corporis habitu præditos ferit , haud vacat periculo ; quin etiam ad menses duos , vel tres , fortè etiam in sequuturum usque Ver tyrannidem exercet . Deinde *Quartana* & periculosiores sunt , & obstinatioris longe , quàm sunt illæ , de quibus ultimo diximus : Ubi enim natu grandiores impetunt , eosdem paucis adhuc Paroxyismis multatos quandoque jugulant ; quo in casu æger tempore *exhorrescentiæ* , ineunteque adeo Paroxyismo ut plurimum moritur , quod jam dictum . Quod si æger in senectutis tantùm fuerit confinio , nec dum ejus limen prætergressus , licèt non in eodem versetur discrimine , ne inter Paroxyismos primo lacescentes luce privetur , haud tamen facile à Febre hac elabetur , nisi vertente anno , appetenteque illo tempore , quo primo corripiebatur . Nonnunquam etiam hæret lethali arûdo , nec nisi à morte , languescenti deëntitur . *Quartana* interim Typum subinde variat , plurima etiam parit Symptomata , *Scorbutum* v. g. *Ventrem induratum* , *Hydropem* , &c. Juniores verò ferendo huic morbo pares sunt , a quo nonnunquam circa *Solstitium Brumale* liberantur , frequentius tamen non nisi adveniente Verno *Æquinoctio* , vel etiam

etiam Autumno insequenti, ubi sc. venæ sectionem, aut Catharsin admiserint. Sæpe non sine stupore sum intuitus, infantes tenellos cum hoc morbo per totos menses sex commissos, nec oppressos tamen, sed de eodem, *Herculis* instar pueri, in cunis triumphantes.

Hic notandum, quòd cujuscunque demum ætatis, aut temperamenti fuerit is, qui *Quartana* corripitur, si quolibet alio vitæ tempore (vel etiam ab hoc remotissimo) eadem semel laboraverit, non diu admodum eum secunda hac vice fatigabit morbus, sed post paucos aliquot *Paroxysmos* sponte sua solvetur, quod scitu dignum erat.

* *Intermittentium* autem *Vernalium* curationem quod spectat, licet illas suo semper arbitrio permitendas existimaverim, & nihil prorsus movendum, cum nemo quisquam, quod sciam, earum unquam opera fatis concefferit; atque ex adverso, qui illas abigere sategerunt, remediis præsertim evacuanti-bus, id tantum egerint, ut morbus inde confirmatior pertinacius obsisteret; si tamen importuna egrî impatientia medici opem obnixe efflagitet, *Intermittentes Vernales* variis modis, & quidem cum optato exitu aggredi licet, uti mihi non infrequenti observatione abundè constitit.

Nonnunquam *Emeticum* tempestivè propinatum, ut nempe ante *Paroxysmum* negotio suo defungi possit, felicissimè successit; præsertim si quantitatem mediocrem *Syr. de Meconio*, vel cujusvis *Narcotici* post finitam *Emetici* operationem exhibueris immediatè ante *Paroxysmi* insultum.

Est ubi sanitatem videas restitutam per *diaphoretica*, quæ sudorem in *Paroxysmi* solutione obortum

pro-

* *Intermittentium Vernalium Curatio.*

promoveant, ægro interim optimè stragulis cooper-
to, id, quod tantopere, ac tamdiu faciendum est,
quamdiu vires ægri patiantur. Atque hoc in Veris
Intermittentibus, præcipuè Quotidianis, sæpe obti-
nuit: humoribus enim in hac tempestate non ad-
modum crassis existentibus, solutio aliàs imperfe-
cta futura, in perfectam adolescit, quod quidem in
Autumno nunquam accidit.

Quid quod Clysteris in diebus intermittentibus
per triduum, vel quatrimum adhibiti beneficio,
Tertianas aliquando curaverim?

Interim si ob Phlebotomiam liberiori manu cele-
bratam (quo tempestas ipsa parum cautos facilè in-
clinat,) vel ob ægri debilitatem antecedaneam spi-
ritus illi, qui subito ad despumationem se accinge-
rent, pauperiores facti minus valeant, accidere po-
test, ut huiusmodi Febres Vernales, auxiliis quibus-
cunque frustra tentatis, Autumnalium diuturnita-
tem æmulentur. Sed sane non solent illæ eousque
durare, quippe quæ vel sponte sua desinant, vel le-
viori remediorum ope facilè in fugam vertantur.

* *Intermittentes autem Autumnales* non tam levi
opera se amoveri patiuntur. De illis igitur non-
nulla mihi dicenda sunt. Si autumnalis Constitutio
fuerit Epidemica, circa *Junium* adultum solent in-
vadere. Sin minus, *Augustum* præstolantur, & *Se-
ptembris initium*; in subsequenteribus verò mensibus
rariis occurrunt.

Cum earum ingens aliquod agmen simul invase-
rit, observare licebit earum Paroxysmos plerunque
una, eademque diei hora contingere, accessionibus
nunc prævertentibus, nunc postponentibus, simili
planè modo, atque eodem tenore, nisi quod acci-
de-

* *Intermittentes Autumnales.*

dere queat, ut ordo ille, medicamentis adhibitis, quæ retardandi, vel præcipitandi vi pollent, in quibusdam corporibus immutetur, vel pervertatur.

Observandum est etiam, quòd in principio *Febrium Intermittentium* (*Epidemicarum præcipuè, quæ Autumno contingunt*) haud ita in proclivi est *Typum* sub primis Invasionis diebus ritè distinguere: quandoquidem *Febre continua* adscita primum adoriuntur, neque facile est aliquandiu, nisi diligenter adverteris animum, quicquam aliud præter aliqualem morbi remissionem deprehendere, quæ tamen paulatim in perfectam desinit *Intermissionem*, & *Typum anni tempestati aptè respondentem*.

Typorum ratione vel *Tertianæ* sunt, vel *Quartanæ*. Atque de *Quartanis* quidem illud meritò affirmari potest, eas genuinam esse *Autumni sobolem*. Utræque profectò ea affinitate inter se connexæ sunt, ut sæpenumero vices permutare, saltem ad tempus, deprehendantur, mox fortassis ad pristinum genium redituræ. Sed *Tertianæ Vernales Quartanarum* typos nunquam induunt, cum toto (ut ita dicam) cælo à se invicem distinguantur. Neque porro observavi unquam hac tempestate *Quotidianam* contigisse, nisi quis *Tertianam* duplicem, vel triplicem *Quartanam* hoc nomine censuerit: ἀκυρόλογος appellandam.

Has autem *Febres intermittentes* eo fere modo suam originem nancisci arbitror, quem nunc summatim attingemus; Nempe anno surgente, atque progressu, sanguis etiam pro rata proportionem exaltatur (haud secus ac vegetabilia quævis augmentis, atque declinationibus suis anni cursum referunt) donec ad ἀκμὴν suam, ultimumque vigorem perverit; hinc parallelis motibus cum tempestatibus

anni pergens, eo declinante relaxari tandem & ipse incipit; ac tum præcipuè, cùm ab accidentali aliqua causa promotus fuerit, puta sanguinis immodica jactura, frigore admissio, cibis crudis, atque excrementitiis, balneorum usu intempestivo, aliisque non paucis. Jam verò sanguis in hoc decidentie statu constitutus impressioni morbificæ cuicunque obnoxius est, quam in illum faciet quælibet aeris constitutio, quæ hoc tempore dictis Intermittentibus est Epidemica. Atque huc spectat ebullitio mox inducta, qua liquorem sanguineum quandoque valde degenerem corripiente, Febris inde oriunda mali moris esse solet, & malignis, atque horrendis symptomatibus plenissima. Illud utcunque accidit, ut sanguis spiritibus suis magnam partem exutus, & ab æstate præcedenti plurimum adustus, ebullitione sua non nisi tardissimis motibus defungatur, suæque despumationi longissimam periodum postulet.

Jam verò ut manifestum evadat, quàm difficulter hæc Febres (Autumnales puta) curationem admittant, hoc loco perpendendum est, Continuarum hujus tempestatis, atque intermittantium discrimen in eo maximè versari; quòd *Continuæ* conceptam semel effervescentiam *συνεχὸς*, unoque tenore perficiant, *Intermittentes* autem partitis vicibus, ac diversis temporibus eadem defungantur: Interim in utrisque fermentatio naturæ ductu peragitur spatio horarum 336. aut circiter. neque enim citius, aut tardius massa sanguinea in humano corpore ordinario repurgatur, si negotium naturæ permiseris; haud secus ac pomatium suam, vinum, atque cerevisia suam, ac peculiarem habet periodum, qua depurentur. Quamvis autem in Febribus intermittentibus sanguis nonnunquam (ut in Quartana contingit) sex men-

mensium spatium despumationem suam moliatur, ac tandem perficiat; non tamen (si ritè calculum ponas) plus temporis in eadem absolvenda impenditur, quàm quod in continuis impendi naturaliter solet; quatuordecim enim *νοχθήμεραι*, sive dies naturales efficiunt horas 336; tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet Paroxysmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem 14. dierum, h. e. horas 336. Jam si quis dixerit quartanam, verbi causa, (eadem enim reliquarum intermittantium ratio subintelligenda est) ultra sex mensium spatium aliquando excurrere, antequam periodum suam absolvat: respondeo, idem etiam non rarò in continuis Febribus hujus constitutionis spectari, quæ sepe ultra dies quatuordecim protrahuntur: in utroq; nimirum casu, si effervescentiam (præsertim circa Febrium finem) ritè, atque ordine decurrere, ac sustineri vegetam curaveris, despumatio intra prædicti temporis spatium, hoc est, quatuordecim dierum, vel 336. horarum peragetur: quod si vero effervescentiam illam, seu fermentationem refrigerantium medicamentorum, aut Clysterum usu tunc temporis (scilicet versus Febrium declinationem) importunè inhibueris, & quasi frænum illi injeceris, mirum non est, si in longum evagentur, ordine quippe naturæ perturbato. Namque hoc modo relaxatur quodammodo sanguinis humani tonus; unde se ad despumationem accingere cum effectu nequit. Imo verò in corporibus debilibus, & effæctis idem aliquando vel sponte accidit, nisi cardiacorum ope naturam in illis languentem adjuveris, quo sanguini despumando par sit.

Verùm illud hîc jam porrò notandum arbitror, ea quæ de fermentationis spatium, atque continuatione
suprà

suprà tradidimus, de illis solummodo Febribus intelligenda esse, quæ statam quandam naturam, atque habitum nactæ sunt. Sciendum enim est, neque præterit, Febres quasdam esse, tum continuas, tum intermittentes, quæ transeuntis, & incerti genii sunt, neq; in suis effervescentiis ad destinatum periodum pertingunt. Hujus generis sunt, quæ à levi aliqua offensa ex sex rerum non naturalium, quas appellant, ut cibi, potus, aeris, & his similibus, abusu, nonnunquam ortum ducunt; his enim morbis correpti subitò sæpe convalescunt. Idem etiam in adolescentulis, sanguine puro, ac multis spiritibus referto præditis, aliquando accidit: nimirum Febres illorum spirituosæ quadam, ac nimis tenui, volucrique materia nixæ, fermentationes suas citius perficiunt, ac celeri gradu spatia sua emensæ evanescent. Ad fermentationem enim illud primò requiritur, ut materia fermentescibilis, sive illa sanguis sit, sive vinum, aut alius aliquis liquor quilibet, ea tenacitate, & viscositate polleat, ut spiritus implexos, atque irretitos eatenus detinere valeat, ut in liquoris massa moveri, atque agitari possint, eodem ferè modo, quo aves visco captæ, aut muscæ, atque apiculæ melle detentæ, motitare quidem, & murmura sua peragere possunt, avolare interim non valentes. Neque tamen, (ut obiter illud dicam) eam tenacitatem obtinere debent liquores memorati, ut spiritus prorsus obruant, opprimantque, adeò ut non omninò moveantur.

His jactis fundamentis (quæ quidem nescio an aliis, mihi certè ratione non contemnenda niti videntur) mirum non erit, si illis non aliam medendi methodum superstruam, quàm quæ in Febribus continuis ad despumationis debitum opus ritè perficien-

ficiendum, adhibenda videatur: cùm nimirum illæ à continuis nullo discrimine sejungantur, si ordinem spectes; quo natura earundem materiam expellere solet, scilicet per effervescentiam certa periodo comprehensam. Etsi quod ad earum speciem, atque naturæ proprietatem attinet, illas & à continuis, & à se invicem plurimum differre non diffitear. Itaque vel methodum, qua se natura liberare ab hoc morbo solet, cautè, solíciteque observando indicium sumere oportet, quo fermentationem obortam acceleremus, atque ita ad sanitatem ægros perducamus; vel in ipsam causam specificam penetrando, danda erit opera, ut remediis efficacibus, ac specificis morbo obviam eatur. Ab horum alterutro indicationes sumendæ sunt. Ego utramque viâ ingressus aliquando fui, atque illæsa, (uti opinor) verecundia profiteri possum, non sine summa cura, atque attentione animi indefessa, sed nondum eam felicitatem adeptus sum, ut Autumnii Febres intermittentes certa aliqua praxi, atq; medicandi ratione tollere possim, antequam statas illas Fermētationes (de quibus suprâ locuti sumus) peregerint, utcunque molestum hoc febricitantibus videatur, qui eo usque sanitatē suam expectare inviti coguntur. Revera autem si quis inter mortales reperiatur, qui sive methodo aliqua certa, sive remedio specifico adhibito, Febrium harum intermittantium cursum non solum inhibere, sed etiam omninò abrumpere novit, existimo eum omni jure teneri, ut humano generi rem illam summopere expetendam patefaciat; quod si non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomē mereri pronunciare ausim; neque enim civis boni est, illud in rem suam vertere, quod toti generi humano tam ingens beneficiū apportet,

nec viri prudentis, divina benedictione semetipsum privare, quam à summa bonitate liceret expectare, si ad publicum bonum promovendum se accingeret. Honoris autè, ac divitiarum longè minor apud probos ratio habetur, quàm virtutis, & sapientiæ.

Quantumlibet autem fuerit difficile, Intermittentes has Autumnales certò fugare, tradam tamen quicquid ad earundem curationem præ reliquis facere mihi visum est.

* Intermittentium Autumnalium curationem non sine ingenti discrimine per Catharsin tentari, (nisi eo, quem mox dicemus, modo instituatur) præsertim verò per Phlebotomiam, frequenti nimis observatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maximè si ea Constitutio admodum fuerit Epidemica) hac methodo sanandis, nisi Chirurghi gladio eodem ictu, quo venam pertundit, ipsam etiam Febrem confodiat, dictæ Febres, etiam in vegetioribus, & Athleticè cætera valentibus, non nisi longo temporis tractu expugnari se patiuntur: In provectioribus autem diutinum Febris cruciatum tandè etiam mors exceperit, quam præ foribus jam esse haud rarò denunciat lethalis illa Tonsillarum inflammatio, cujus fecimus mentionem. Adde, quòd Venæ sectio alia etiam symptomata illa maturiùs accersivit, quæ Febres Autumnales Intermittentes in statu declinationis vel comitari diximus, vel à tergo sequi. Quartanis vero in tantum obest Phlebotomia, ut Juvenes, qui à morbo aliàs intra sex menses fuissent liberati, per sex adhuc alios ab eodem detineantur: Ætateque provectiores, qui, nisi sanguinem detra-xissent, intra annum poterant sanari, morbum etià ultra statum illud tempus alere periclitentur, ac de-

* *Intermittentium Autumnalium Curatio.*

Febres intermittentes An. 1661, 62, 63, 64. 99
denique ab eodem victi succumbere. Quæ de Venæ
sectione jam dixi, levi opera ad Catharlin possunt
transferri, nisi quòd hæc non usque adeò perniciosa
sit, nisi crebrò repetita.

Intermittentes Tertianas Autumnales hoc pacto
aggredior. Ægro in lectulo composito, & stragulis
undequaque cooperto, sudores provocho sero lactis
Cerevisiato, cui Salvie folia incocta fuere, quatuor
circiter horis ante Paroxysmi adventum; quibus jã
obortis mox præcipio, ut devoret ℥ii. *Pilularum*
Cochiarum majorum solutarum in ℥i. sequentis mi-
sturæ. ʒ Aq. vitæ lib.i. *Theriac. Andromach.* ℥iii.
Croci Angl. ℥i. M. stent simul pro usu. Hæc ubi
assumpserit, in sudoribus continuo eliciendis persi-
stat, donecelapsæ fuerint aliquot horæ ab illo tem-
pore, quo Paroxysmus ingruere debuerat, magna
cum cautela se muniens contra illas sudationis inter-
ruptiones, quas illi forte creabunt dejectiones ali-
quot à medicamento Cathartico profectæ. Sepiùs
mihi ex animi voto cessit medicamentum hoc in
fugandis Tertianarum Paroxysmis, quàm usu rece-
ptum illud ad eundem scopum tendens, Decoctum
sc. *Rad. Gentian. Summit. Centaur. &c.* cum pauca
Sennæ, atque *Agarici* quantitate. Cùm enim duos il-
los contrarios sudandi, ac deijciendi motus eodem
tempore excitet, eundem cum vulgari isto effectum
obtinet, ordinatum scil. Paroxysmi processum con-
fundendo, atque interturbando; idque efficacius, nec
tamen tuto minus. Atque hac sanè methodo Inter-
mittentes Autumnales Tertianas benè multas pepu-
i; necdum præstantiorem aliam experiri his annis
mihi licuit.

In *Tertiana duplici*, quæ Typum variavit, ob
Ægrum vel evacuationibus, vel alio quovis modo

debilitatum, sudor pari etiam modo provocandus, & pari tēporis intervallo à futura Paroxyfmi invasione, vel medicamento jam laudato (omittantur verò *Pilule Cochiae*, cū nec tutum fit, nec ad rem faciat, Cathartico jam ab eodem fractas ægri vires amplius deicere, & Paroxyfmi ejusdem ope ingeminatis suppetias ferre) vel diaphoretico alio aliquo *σπασμοτέρω*, atque efficaci, quod etiam repeti potest Paroxyfmo genuino proximè subsequente: In sūma ægri debilitate à dicta Paroxyfmi ingeminatione Electuarium, quod jam sequitur, præscribo: *℥ Conserv. fl. Borag. Buglos. an. ʒi. Conserv. Anthos. ʒss. cortic. citri condit. Nucis Mosch. cond. Theriac. Andromachi a. ʒiii. Confec. Alkermes ʒii. M. F. Opiata*, de qua capiat ad magnitudinem avellanæ mane, & vesperi, superbibendo cochl. 6. sequentis *Julepi & Aquæ Ulmarie, & Theriacalis stillat. an. ʒiii. Syr. Caryophyl. ʒi. M.* vel hujus loco Aquam aliquam Epidemicam simpliciore saccharo dulcoratam exhibeo, interdicto Enematum usu; ægro Juscula è pullorum carnibus, Avenacea, &c. concedo.

Quartanarum quod attinet Curationem, nemo est, opinor, in hac arte vel mediocriter versatus, qui nesciat, quàm parum votis respondeant methodi istæ omnes, quæ huic medicorum opprobrio eluendo hætenus destinantur, si *Corticem Peruvianum* excipiamus, qui tamen inducias sæpius impetrat morbo, quam eundem debellat, cū postquam ad septimanas duas, vel tres delituerit, magno cum ægri emolumento, qui ab illo male multatus paululum interim respirat, mox de novo recrudescens haud segnius, quam prius, laceffit; atque ut plurimum, quotiescunque demum repetatur illud medicamentum, non nisi longo temporis tractu expugnatur.

Referam tamen quicquid de methodo ejusdem exhibendi habeo compertum.

Curandū est ante omnia, ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante sc. quā morbus suo se marte aliquantisper protriverit (nisi collabescentes, & jam fractę ægri vires eundem temporiūsumendum esse dictaverint) Neque enim illud solum est metuēdum, ne à præproprio ejus usu inefficax iste reddatur, & spem ægri fallat, sed etiam, ne de ægri vita agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti eā de repente injiciamus remoram. Proximo loco, neque Catharsi, multò minus Venæ sectione, subducenda est materiæ Febrilis pars aliqua, quo liberiūsum cortex suo fungatur munere: cū enim ab utraque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eò promptiūsum, certiusque recrudescunt Paroxyismi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur, ut sanguinem dicto medicamine sensim, longioreque à Paroxysmis intervallo leviter inficiamus, quam ut uno omninò ictu Paroxysum jam instantem tentemus confodere: hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur, quò suum opus pleniūsum absolvat, & evitatur quicquid id est periculi, quod ægro poterit oriri ex subito isto, atque intempestivo nimis sufflamine, quo Paroxysum jam invalescentem, atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremò brevibus istis temporis intervallis repetendus est pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus, antequam altera exhibeatur: crebra enim repetitione ista *Δεξι*a tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum ceteris antepono; *Peruviani corticis. ʒi. cum Syrup. Rosar. rubr. ʒii. misceatur*; eger verò quantitatem

Nucis moschatæ majoris manè, & serò quotidie devoret diebus à genuino Paroxyfmo vacuis, donec confectiorem omnem absumpserit. Repetatur porò ad tres alias vices, interjectis semper diebus quatuordecim.

Neque fortè cum minori fructu usurpari poterit cortex hic in Tertianis, qua Vernis, qua Autumnalibus, quàm in Quartanis adhibetur. Sed ut vera loquamur, nec Artem *ἁγία διονύσιος* ostentemus; Si harum Febrium alterutra correptus æger vel infans sit, vel ætate floreat, convenit omninò (quantum ego hætenus edoctus sum) nihil medicamentorum quorumvis ope, aut aeris, ac diætæ mutatione moliri: Nihil enim hinc mali natum hucusque intellexi, si modò totam rem naturæ permiserim: Id, quod ego non sine admiratione, præcipuè in infantulis, sæpè observavi; sanguine namque depuratione sua defuncto, Febres illæ sponte sua evanuerunt. Quod si autem è contrario vel strictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia subinde adhibeas, (adhiberi scilicet solent eo prætextu, ut obstructions expediantur, atque humores in primis viis stabulantes exturbentur) vel si, quod præcipuum est, in constitutione Epidemica Venæ sectio celebretur, fiet, ut morbus in longissimum tempus procurrat, atque interim ut ægri mille symptomatis, iisque periculossimis exponantur.

Si verò febricitantes provectioris ætatis sint, ex utroque morbo (Tertianas dico Autumnales, ac Quartanas) non solum diuturnitatis, verum etiam ipsius mortis grave periculum imminet. Hic itaque Medicum illud agere oportet, si neque cortice *Peruviano*, nec alia quavis methodo morbum submovere valuerit, ut naturæ saltem suppetias ferat,

eamque illis adminiculis sublevet, quibus ad negotium suum peragendum opus habuerit. Certè enim in effētis corporibus, nisi fermentatio cardiacorum, & corroborantis diætæ, ut vini *absinthitis*, acid gestus similium, beneficio sustineatur, illud accidet, ut ægri incertis, atque frustraneis Paroxysmis divexati debilitentur, atque morbus eousque duret, donec languida prius natura Paroxysmo aliquo graviore correpta, ad ebullitionis tempus pertingere non possit, adeoque in ipso exhorrescentiæ tempore diem suum obeant egroti. Atque hoc in senibus non raro usu venit, qui longa Catharticorum serie debilitati fuerunt, imò, ut aliquando visum est, in ipso vel primorum Paroxysmorum rigore penitus defecerunt, cum exhibito cardiaco satis forti saltem ad tempus aliquod sustineri potuissent.

Cum sanguis tempus illud exegerit, quod ad despumationem suam perficiendam requiritur, necessarium est, ut provectioris ætatis ægri eodem ipso tempore, vel paulò ante insignem aliquam aeris mutationem subeant, sive (quod potius optandum esset) in calidiorem aliquam regionem commigrando, sive mutando saltem locum, in quo primum hoc morbo correpti sunt. Mirum sanè est, quantum valeat hæc aeris mutatio ad morbum hunc prorsus abigendum. Interim ut ante hunc temporis articulum aer mutetur, non tantum non necessarium est ad sanitatem ex hoc morbo restituendam, sed & minus convenit. Etiam si enim quis in regionem quantumcunque Australem, & calidam migraverit, sanguis tamen ejus in morvido hoc motu semel constitutus depurationem suam ut peragat necesse est, quod quidem beneficii frustra expectabitur ab inusitato, novoque aere, priusquam, procedente, atque

adulto jam sanguinis motu, sanitatis recuperandæ capax fuerit. Insignis ergo illa aeris mutatio tum demum adeunda est, cum primùm eger à Paroxysmo liberari potest. Exempli causa: In Quartana, quæ primùm in Autumno invasit, non citiùs aer mutandus est, quàm circa Februarii initium. Interim si æger mutare locum vel nolit, vel commodè nequeat, oportebit, ut hoc ipsius temporis articulo forti aliquo medicamento utatur, cujus eë sint vires, ut uno quasi ictu languescentem illam depurationem potenter promoveat, &, si fieri poterit, perficiat. Ad hanc rem consulerem ego, ut *Electuarii de Ovo*, vel *Tberiaca Andromachi sesqui drachma in aqua Cælestis*, vel *aqua Vitæ communis unciis duabus dissoluta exhibeatur*, duabus scil. horis ante paroxysmum. Id, quod à me, cum successu non infelici, in morborum hujusmodi declinatione factum est. Licet agnoscam calidiora hæc citius exhibita vel morbum duplicare, vel in Febrim continuam permutare, quod à *Galeno* jamdudum observatum est. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri potest, cautela adhibita. Ut autem in puerili etate idem fiat, non tantùm non convenit, verùm etiam periculo non vacare dudum observavi.

Priusquam huic argumento clausulam addamus, illud monendum venit: Ea, quæ de Februm Autumnalium intermittantium duratione, atque de tempore ad sanguinis despumationem requisito jam dicta sunt, ita intelligenda esse, ut nos solum illud nunc spectemus, quod Natura vulgaribus, atque usitatis tantùm medicamentis suffulta præstare soleat. Nequaquam enim eo consilio de his rebus ita locuti sumus, ac si doctos, ac solertes Medicos despondere animum velimus, atque vel de melioribus medendi

ratio-

rationibus excogitandis ; vel nobilioribus remediis inveniendis spem totam abjicere , quorum ope hujusmodi morborum sanationem accelerent ; tantum enim ego profectò ab hoc proposito absum , ut non desperem , vel à me ipso tale quidpiam sive methodi , sive remedii aliquandò repertum iri.

Sublato morbo æger sedulò purgandus est ; incredibile enim dictu , quanta morborum vis ex purgationis defectu post Febres Autumnales subnascatur. Miror autem hoc à Medicis minus caveri , minus etiam admoneri. Quandocunque enim horum morborum alterutrum paulò provectioris ætatis hominibus accidisse vidi , atque purgationem etiam omis- sam , certo prædicere potui periculosum aliquem morbum eosdem postea adoriturum , de quo tamen illi nondum somniaverant , quasi perfectè jam sanati.

Omninò interim cavendū est , ne purgetur æger , nisi morbo penitus depulso . Quamvis enim partes Naturales illuvie ista , quam in illas congeffit Febris , hoc pacto quadantenus sublevari videantur , nova tamen materia de repente succrescet , Febre scil. à Cathartici impetu , atque humorum agitatione jam revocata , eandem suppeditante , ac proinde id tantum à Purgatione lucrifecerimus , ut morbus contumacior evadat . Quotidiana id nos docent eorum exempla , qui in morbi *ἡσυχίᾳ* , ut *Theoria* isti morrem gerant , quæ in tollendis obstructionibus , & evacuando humore melancholico , qui mali fons , & origo vulgò habetur , Curationis spem omnem ponit , repetitis purgationibus miserè plectuntur ; quibus sanè , quicquid id demum est humorum , quod à corpore divellitur , atque eliminatur , compertissimum est nobis Febrē altiores exinde radices agere , & pertinaciùs stationem suam tueri , quàm si non fue-

fuerit proritata. Quapropter religio mihi est Catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantum Paroxyfmi perceptibiles, sed etiam alteratio ista, qualis qualis ea fuerit, quæ diebus illis, in quos Paroxyfmi incidere debuerat, persentiscitur, omnino evanuerit, atque unus insuper mensis fuerit elapsus, quo quidem effluxo Potionem aliquam ex Lenitivis vulgaribus præscribo, atque eandem semel in septimana ad menses duos, tresve subsequentes repetendam impero; addito etiam singulis vicibus haustu aliquo Paregorico hora somni assumendo, finita jam medicamenti operatione; ut nempe Paroxyfmo se de novo ingerendi anxiæ præscindamus, quam aliter fortè arriperet ex occasione tumultus, atque orgasmi, quos vel mitissima excitant Cathartica.

Purgationibus instituendis idcirco spatia ista ampla interpono, ut sc. æger à recidivæ metu liberetur, quæ quidem à nimis crebra, & confertim repetita sanguinis, atque humorum exagitatione de facili poterat induci. At cum jam ista res vacet periculo, Apozema sequens frequenter usurpari poterit. *℞. Rad. Rhabarb. Monachor. ℥ii. Rad. Asparag. Brusci, Petrosel. & Polypod. quer. an. ℥i. Coric. Median. fraxini, & Tamarisci an. ℥ss. fol. Agrimon. Ceterach, & capill. Ven. an. M. i. Sennæ mund. ℥. iss. (irrorat. ℥. iii. vini albi) Epithimi ℥. ss. agarici troch. ℥. ii. sem. fœnicul. ℥. iii. Coq. in aqua fontana ad lib. iss. sub finem adde succi aurantiorum ℥. iii. In colatura dissolve Syr. Cichor. cum Rheo, & Magistral. ad melancholiam an. ℥. iss. F. Apozema, de quo capiat lib. ss. singulis matutinis per triduum, & repetatur quoties opus fuerit.*

Ut tandem *Symptomata* illa memoremus, quæ
Febres

Febres intermittentes in declinationis statu comitantur, observandum est, Vernarum paucissima esse, si ad illa comparentur, quæ Autumnalibus accidunt, tum quia non ita diù hærent istæ, tum etiam quia in humoribus non usque adeò terrenis, & minùs etiam malignis fundantur.

Primum hic sibi locum vendicat, subinde occurrens * *Hydrops*; unde primò quidem Crura intumescunt, deinde etiam venter; qui exinde nascitur, quòd scil. sanguis crebris illis fermentationibus, quas peperit morbi diuturnitas, (præcipuè in natu grandioribus) plures Spirituum manipulos prodegit, unde summa eorundem inopia jam laborans, succos cum alimentis ingestos non amplius valet assimilare, quorum cruda adhuc, indigestaque moles in crura tandem deponitur, atque his jam distentis, neque ulterius quicquam admittentibus, in ventrem etiam, unde verus *Hydrops* formatur. Rarò autem juvenes obsidet hæc malorum Ilias, nisi Catharticis per Febris decursum sæpenumerò iteratis eandem inconsultò nimis accersiverint.

Verùm *Hydrops* ex causa memorata superveniens aperientium, & catharticorum usu facillè sanatur, si modò recens fuerit. Neque mihi molestum est, quoties hunc natum morbum audio, atque intelligo, nempe de rei exitu omnia bona tunc temporis animo concipiens: Nonnullos enim usu Apozematis jam appropriatorum persanavi.

Veruntamen observavi, frustra esse, si quis *Hydropem* ex Febre intermittenti natum medicamentis purgantibus tollere conetur, Febre illa adhuc duranti: Febris enim hoc pacto radices profundius agere deprehendetur, non autem amovebitur *Hydrops*:

drops: expectandum itaque, donec Febris exulet, ac tum demum negotium prosperè suscipiendum.

Verùmenimverò si tam importunè, atq; acriter instet symptoma hoc, ut ejus curatio non eo usque videatur differenda, donec Febris recessus Cathartorum usum permittat, aggredienda omninò illa est Infusionibus *rad. Raphani rustici, summitat. Absintii, & centuarii min. baccarum Juniperi, Cinerum Genistæ, &c.* in vino factis; quæ non solum huic symptomati obsistunt, effoetas sanguinis vires de novo instaurando, sed naturæ etiam de morbo jam triumphaturæ tempori subveniunt.

* Infantes autem post Febres Autumnales tum Continuas, tum Intermittentes, Hædici aliquando fiunt. Ventres eorum inflati, tumentes, ac duri evadunt; sæpè etiam tussis, aliaque tabidorum symptomata subnascuntur, quæ *Rachitidem* planè mentiantur. Hos ego sequenti modo tractandos consulo. Paretur potio Cathartica, quam in Febrium continuarum sine assumendam præscripsi. Hujus capiat infantulus *Cochl. i. vel ii. plus minus pro ætate, mane per 9. dies, uno, atque altero die, si opus fuerit, intermisso.* Interim verò purgatio ita moderari debet, ac regi, dosin vel augendo, vel minuendo, ut ultra 5. vel 6. sedes singulis diebus non procedat. Post finitâ catharsin totus venter inungatur linimento aliquo apertivo per aliquot dies. Sequenti uti soleo. *℞ Ol. lilior. & tamarisci an. ʒ. ii. Succi rad. brionie, & apii an. ʒi. bulliant ad succorum consumptionem, addendo unguenti de albæa, & butyri insulsi an. ʒi. gummi ammoniaci in aceto soluti ʒss. ceræ flavæ q. s. f. linimentum.* Sanè quam plurimi infantes, etiam vera *Rachitide* laborantes, hac methodo à me liberati fuerunt.

Verun-

* *Rachitis.*

Veruntamen (ut ante monuimus) cavendum sedulo, ne purgationem aggrediamur, nisi Febre jam perfecte fugata; licet enim hoc pacto humoris in partes naturales amandati portio quædam evacuari non sine causa videri possit, nihilominus ab ipsa Febre nova subinde pravæ materiæ copia suggeretur, quæ non solum purgationem reddet frustraneam, verum & ipsum morbum diuturniorem præstabit, ob rationes antea memoratas.

Observatu non indignum est, quod cum Febres Autumnales teneram ætatem diu cruciarint, nulla spes sit easdem abigendi, donec abdominis regio, circa lineam præcipue, indurari, atque tumesceri occæperit; iisdem enim gradibus, quibus hoc symptoma supervenerit, Febris etiam fugam meditatur. Neque forte ex meliori aliquo prognostico morbum hunc brevi abiturum dixeris, quam si sedula animadversione suboriri hoc symptoma prospexeris. Idem porro in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquandò spectantur.

Ventris tumor, qui Infantibus accidit post has Febres, quibus annis aeris constitutio Intermittentibus Autumnalibus progignendis Epidemice determinatur, tangentis digitum haud aliter ferit, ac si materiam aliquam continerent viscera in Scirrhum induratum; cum qui aliis annis, simili licet *πορφύρεα*, contingit, tactum ita afficit, ceu Tensio tantum foret Hypochondriorum à subjectis flatibus. Hinc nisi annis, quibus intermittentes Autumnales prædominium habent, verè Rachitides rarius occurrunt, quod observatu dignum.

Tonsillarum dolor, & inflammatio post Febres, sive Continuas, sive Intermittentes, cum deglutiendi primum difficultate, & molestia, supervenientibus deinceps

deinceps raucedine, oculis cavis, & Hippocratica facie, mortem certo imminentem præmonstrant, intercisa plane omni redintegrandæ sanitatis spe. Funesto huic symptomati producendo evacuationes iusto copiosiores in ægris vi morbi jam ferè attritis, ut & longiorem Febris moram sociam operam ut plurimum commodasse observavi.

* Multa alia sunt accidentia, quæ morbos hosce consequi solent ob purgationem vel non omninò, vel non ritè celebratam, quibus impræsentiarum enumerâdis supersedebimus, cum curationis eadem fere ratio sit utrobique, nempe sedimenti ab effervescentia præcedanea depositi repurgatio, quippe quod sua mora malis huiusmodi materiam præbuerit. Quanquam licet hîc loci non contemnendum symptomatis genus referre, quod non tantum purgationibus, & evacuationibus aliis quibuscunque, Venæ sectioni præsertim, cedere dedignatur, verum & ab illis vires sibi acquirit. Illud autem peculiaris quædam est, ac sui generis *Mania*, Intermittêtes diuturniores (Quartanas præcipuè) nonnunquam excipiens, quæ communem medicandi rationem aspernatur, & post evacuationes fortiores adhibitas in miseram quandam stultitiam degenerans, non nisi cum ipsa ægrorum vita terminatur. Miratusque sæpenumero sum nullam hujus rei mentionem ab Authoribus factam fuisse, cum non raro accidisse viderim. Cum reliquæ Amentię species copiosis evacuationibus, & Venæ sectione, & Catharsi ut plurimum persanentur, hæc neutram potest ferre. Sed cum jam æger in sanitatis limine est, si vel Enema ex lacte saccharato semel injeceris, statim de novo recrudescet malum. Et si reiteratis Purgationibus,

* *Mania species quædam*

Febres intermittentes An. 1661. 62. 63. 64. III
venæ sectioneque contranitamur, ejusmodi evacuationes morbi quidem ferociam possunt domare, ægrum verò certissimè non tantùm Fatuum, sed & incurabilem omninò reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui secum reputaverit, alteram Amentię speciem à nimis exaltata, & vivida sanguinis crasi produci, hanc verò ab ejusdem debilitate, & ut ita dicam, vapiditate à diutina Fermentatione, quam invexit Febris, qua mediante Spiritus functionibus Animalibus obeundis impares planè sunt.

Huic malo ad hunc modum mederi soleo. Ægroter in die Cardiacum aliquod è Generosioribus exhibeo dosi paulò liberaliori, e. g. *Theriacam Andromachi. Elect. de ovo. pulverem Comitissæ pul. Gualteri Raleigh*, vel similem in *Aq. Epidemica, Theriacali*, vel alia. Possunt etiam in alia quavis forma exhiberi Cardiaca medicamenta. Æger interim victu quidem moderato, Analeptico tamen, & Potu generosiore reficiendus est; foras ne exeat, in lecto se diù, multumque contineat. Alvus sub hoc regimine justo erit astrictior, unde etiam à calidiorum medicamentorum usu à Febre quis sibi metuat, sed vano prorsus timore; cùm spiritus antecedente morbo penè exhausti novum deinceps non valeant accendere. Post aliquot septimanas paulatim in melius proficiet, quo tempore omitti possunt Cardiaca ad dies pauculos: Diætā verò Analepticā jugiter instituenda, & post brevem intermissionem repetendus est denuò Cardiacorum usus, atque in eo persistendum, donec integra sanitate fruatur.

Diætā methodus *Maniam*, etiam quę has Febres minimè excepit, quandoque sanavit, frigidiori scilicet atque infirmiori temperamento præditis. Anno nuper elapso *Sarisburiam* accersabar, ut cum Medico
eru-

erudito, & sagaci, mihiq̃e conjunctissimo, Domino Doctore *Thoma* fœminæ nobili consulerem, cui imaginatio haud parum fuit læsa. Verùm adhibitis, etiam cùm jam prægñans esset, remediis modò dictis, ad sanam omnino mentem rediit.

Attamen *Mania communis*, quę vegetis hominibus, atque etiam nulla Febre pręgressa, accidere solet, alius sane profapiæ est, ac proinde longè diversa, quoad evacuationes, methodo tractanda, tametsi vel in hac specie, ea, quę cerebrum, atque spiritus animales corroborant, haud omitti debent. Curationem autem ejus, etsi non sit hujus loci, obiter tamen prædictæ speciei subnectere non gravabor, ne quis fortè præ similitudine morborum in errorem illabatur.

In Junioribus, ac sanguineo habitu præditis, mittatur sanguis ex brachio ad uncias octo, vel novem bis, vel ter, diebus tribus inter singulas venę sectiones interpositis: Deinde semel extrahatur sāguis ex venis jugularibus. Ultra hunc modum repetitę venę sectiones ægrum potius in *stultitiam* ducunt, quàm curationem absolvunt. Postea aggrediatur usum *Pil. ex duobus*, quarum drachmā senis, vel scrupulos duos (pro ratione operationis) capiat semel singulis septimanis statò die, ita ut si, ver. gr. die lunæ primo Pilulas assumpserit, præcisè eodem ipso die, nec frequentius, sequentibus septimanis eadē repetantur per longum tempus, usque dum perfectè convalescerit. Hac methodo humores, qui in hoc morbo mentis arcem impetere solerent, sensim in inferiores sedes dilabentur, alia quasi ποπή eis inducta.

Diebus à purgatione liberis per totum decursum Electuario sequenti, vel alio medicamento eadem virtute prædito, utatur.

Febres intermittentes An. 1661, 62, 63, 64. 113
24 Conf. Absinth. Rom. Anthos, & Theriac.
Androm. aa. ʒi. conf. flaved. Aurant. Angelic.
condit. nuc. mosch. condit. aa. ʒss. cum s. q. Syrup.
Caryophyl. f. *Electuarium*, capiat ad magnitudinem
nucis moschatae bis in die, superbibendo haustulum
vini Canarini, cui fuerint frigide infusi Flores *Pa-*
ralyscos.

Febris continua, atque *Intermittentes*, quas supra
descripsimus, soli ferme erant morbi Epidemici, qui
durante illa Constitutione, quæ per annos 61, 62, 63,
64. regnabat, emicere: quot retro annis eum ob-
tinuerant principatum, non habeo dicere, id certo
scio, quod ab anno 64. ad Annum usque 77. rarissi-
mè omnino Londini comparuere.

Dicendum mihi etiã erat de *Variolis*, quales-
nam scilicet erant istæ, quæ tum contingebant, re-
spectu habito ad Constitutionem illam; quando-
quidem (ut jam subindicavi) vario admodum se
habent modo pro varia Constitutione, qua inces-
sunt: sed cùm non satis attente per id temporis ani-
mum ad eas adjecerim, missas jam facio: id tan-
tùm tradam illis peculiare, quod sc. iis annis laben-
tibus, sub initio Maii confertissimæ invadebant,
supervenienti verò Epidemicorum Autumnalium
cohorti (Febrem volo Continuam, atque Inter-
mittentes) locum dare solebant. In pustularum
summitate foveolæ quædam ad instar capitum aci-
cularum minorum plerumque subsidebant; atque
in discreto genere æger octavo maxime die pericli-
tabatur, quo tempore, abrupto derepente, qui hu-
cusque dimanaverat, sive sudore, sive madore, ex-
terna exarescebant, nec revocari poterat sudor
Cardiacis quibuscunque; eger phrenitide, atque
anxietate insigni corripiebatur, cum magno dolore

H & ægri.

114 *Constitutio Epidemica An. 1665., & 1666.*
& ægritudine, urinam frequenter, at in parva quantitate, reddebat, ac intra paucas horas de magna spe decidens ad plures migrabat.

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1665. & 1666. Londini.

PRægressa Hyeme frigidissima, & sicco gelu in veris usque tempora indefinenter perdurante, cum ex improvise solveretur, fine sc. *Martii*, inunteque, ex Anglorum Computo, Anno 1665. *Peripneumonia, Pleuritides, Anginae*, alique id genus morbi Inflammatorii magnam derepente stragem edebant: quo ipso tempore caput etiam extulit *Febris* quædam *Continua Epidemica*, à Februm Continuarum genio, quæ præcedenti Constitutione vigeant, longe diversa; quarum vix ullæ ea anni tempestate solebant invadere. Dolor Capitis quàm in priore illa intensior, & vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Febrem accedebant; in plerisque *Diarrhæa*, quam prius diximus assumpto emetico præcaveri potuisse, jam ab eodem provocabatur, nec tamen cessabat Vomituritio. Externa hîc pariter, ac in Febris Constitutionis præcedentis, sicca reperiebantur, attamen, præmissa maxime Venæ sectione, æger in sudorem solvi poterat, quo provocato leviora mox Symptomata; atque hoc nullo non morbi tempore fieri potuit, cum in Febre
pre-

Constitutio Epidemica An. 1665, & 1666. II
 prægressa nec tuto ante diem 13 vel 14 id tentaveris,
 nec facilè voti fueris compos. Sanguis sepe Pleuri-
 ticorum, & Rheumatismo laborantium sanguinem
 colore referebat, non verò usque adeo Gelatina illa
 albescente, qua illorum sanguis prætexitur. Hæc
 primo erant Phænomena hujus morbi Διαγνωστικά.
 Anno verò surgente ipsa *Pestis* irrupit magno sym-
 ptomatum Pathognomicorum numero stipata, *Car-*
bunculis, viz. *Bubonibus*, &c. Hęc in dies magis,
 ac magis invalescens, circiter Æquinoctium Au-
 tumnale *ἐκπλὴν* attigit, quo jam instante unius septi-
 manæ decursu octo plus minus hominum millia de-
 levit; tametsi duo ad minimum Civium trientes ob-
 metum contagii se in rus subduxerant; à quo tempo-
 re receptui canere cæpit, & urgente Brumali Frigore
 tantum non evanuit, nisi quod sparsim unum, atq;
 alterum hinc inde feriret per omnem hyemem, &
 insequentis veris exordium; quo appetente, & ipsa
 omnino est deleta; mansit tamen *Febris*, quamvis
 non ita Epidemica, excurrente integro anno sequen-
 te, imò ad Ver usque ortum Anni 1667. De his non-
 nulla hic subnectam.

C A P U T II.

Febris Pestilentialis, & Pestis Annorum
 1665, 66.

IN superioribus obiter admonui è febribus non-
 nullas in malignarum classe vulgo reponi, cum
 indomita symptomatum sævitia, quæ huic opinioni
 patrocinari videtur, non à venosa morbi indole,
 sed à therapeja perperā administrata proficiatur.
 Nam cum ad morbi solutionem à natura destinatā

haud satis attenditur, sed alia medendi ratio temere instituitur, hinc perturbata totius corporis œconomia, ac omnibus fusque deque converfis, non modò tristissima rerum facies ultra consuetum morbi morem inducitur, verùm morbus jam à seipso alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum satellitio stipatur. Atqui *Febris verè maligna* non est omnium dierum morbus, utpote quæ ab aliis Februm speciebus ob symptomatum anomaliam ea nomenclatura utcunque insignitis, tota sua idea, ac ingenio diffideat. Revera enim cum ipsissima Peste specie convenit, nec ab ea, nisi ob gradum remissionem, discriminatur. Quocirca utriusque affectus ortum, ac curationem in eodem capite complectar.

Aeris massæ occultam ejusmodi sive crasin, sive texturam obtingere, quæ diversarum diversis temporibus ægritudinum ansa, atque pararia existat, nemini obscurum est, qui modò animadvertit unum, eundemque morbum certa aliqua tempestate infinitam mortalium vim corripere; ac Epidemicum fieri, aliàs tamen unum, alterumve hominem afflixisse contentum ulterius non grassari. De Variolis, ac imprimis de Peste, hujusce capitis argumento, res est sat superque manifesta.

At verò quæ, qualisque sit illa aeris dispositio, à qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter, ac complura alia, circa quæ vecors, ac arrogans Philosophantium turba nugatur, planè ignoramus: quicquid sit, hoc saltem nomine Dei Opt. Max. clementiam, ac bonitatem meritissimo jure veneramur, quod aeris constitutiones *λοιμός*, id est, Pestem malorum omnium immanissimum, ac humano generi maximè internecinum inferentes, rarius evenire voluerit, quàm quæ cæteris affectibus

minùs

minùs exitialibus fuscitandis inferviant. Unde fit, quòd hunc orbem nostrum *Britannicum* Pestis vix frequentius, quàm post annorum circiter triginta, vel quadraginta intervalla (summo sc. perniciiei vigore, ac tota furiarum acie) adoriatur. Quæ per annos aliquot Pestem insigniorem subsequentes, sparsim occurrunt pestiferorum funera, paulatim imminui, ac evanescere solita, Pestilenti aeris diathesi etiamnum ex parte perseveranti, nec dum in aliam salubriorem penitus immutatæ attribuenda sunt, quippe quæ antegressæ messis duntaxat spicilegia reputari debeant. A quibus etiam nuperæ luis reliquiis fit, ut Febres, quæ anno post graviorem Pestem uno, aut altero passim grassantur, Pestilentes esse soleant; & licet aliquibus veræ Pestis notis destitutæ, tamen ejusdem naturam, ac indolem quamplurimum referant, nec non consimilem medendi rationem sibi vendicent, quemadmodum inferiùs ostendemus.

Verùm præter istam aeris constitutionem, ceu causam communiorem, accedat oportet & alia procatarctica, nimirum *μιάσμα*, sive seminii à pestifero aliquo corpore, vel immediatè, ac propiore consortio, vel mediatè, ac per fomitem aliunde transmissi, susceptio. Hoc enim si instante, qualem diximus, aeris diathesi fieri contingat, ab exigua primum scintilla mox horribile erumpit incendium, ac densatis undique funeribus, universo aeri per istum terræ tractum à Peste, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes, & contagium inducitur; adeò ut ad tristissimæ egritudinis propagationem jam non ampliùs vel fomite, vel personali consortio opus sit, verùm quemcunque hominem, vel summa cura à Peste correptis semotum, ipse aer cū spiritu intro subjens per se, ac suo Marte inficere

valeat, modo ille corpus habeat humoribus ad afflatum excipiendum paratis refertum.

Quanquam autem hic morbus, cum duntaxat sporadicus existit, nullo tempestatis discrimine paucos aliquot, tradito quasi per manus contagio, affligat, tamen, ubi adest etiam Epidemica aeris constitutio, exoritur circa eam anni partem, quæ inter Ver, ac Æstatem ambigit, utpote quæ ad producendam ægritudinem, cujus essentia in humorum φλογώσι sive inflammatione, ut postea ostendemus, imprimis consistit, maximè idonea, atque accommodata sit. Porro & sua habet Incrementi, ac Declinationis tempora, non secus ac ceteræ rerum naturalium species. Nascitur eo, quo diximus, tempore, crescente anno adolefcit, eodemque vergente collabascit, donec tandem aerem in diathesin huic morbo adversantem glacialis bruma transmutet.

Quod si tempestatum anni vicissitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verum seminium Pestilentialis, nulla aeris mutatione domabile, de alio in alium perpetua propagationis serie transmitteretur, fieri non posset, quin, ubi in frequentiores aliquam Urbem semel pedem intulisset, continuata strage funera usque & usque densaret, donec tandem nemo superesset, in quem Pestilentis miasmatis labe impingat. Atqui contrarium sæpè evenisse animadversum est numero extinctorum, quos unica mensis *Sextilis* septimana ad aliquot millia extulerat, sub *Novembris* exitum valdè imminuto, ac propemodum nullo. Nec tamen diffiteor fieri posse, quod & nonnulli authores factum prodiderunt, ut Pestis aliis etiam anni tempestatibus caput primum exerat; hoc autem rariùs accidit, nec ejusmodi lues in populum admodum debacchatur. Interea, aeris dispositionem

quan-

quantumvis λοιμός, pesti suscitandę per se impar-
rem esse vehementer suspicor, quin Pestilentię mor-
bum alicubi semper superstitem aut per fomitem,
aut per pestiferi alicujus appulsum, e locis infectis
in alios deferri, ibidemque non nisi accedente simul
Idonea aeris diathesi popularem fieri. Alias enim
non assequor, quĩ fiat, ut in eodem celi tractu dum
unum aliquod oppidum Peste gravissimè affligitur,
aliud non longè distitum, omnem commercii neces-
situdinem cum loco contagioso cautè inhibendo,
prorsus immune se pręstiterit, quemadmodum non
ante multos annos Pesti per universam ferè *Italiam*
immaniter grassanti *Magni Ducis* cura, atque pru-
dentia aditum in *Hetrurię* fines penitus interclusit.

Primus insultus rigorem, ac horrorem, quemad-
modum & Februm intermittentium accessiones,
ferè perpetuum habet comitem. Mox vomitus enor-
mes, dolor circa cordis regionem, ac si torculari
premerentur, Febris ardens usitata symptomatum
συνδρομή stipata, indefinenter egros divexant, donec
aut mors ipsa, aut benigna *Bubonis*, vel *Parotidis* e-
ruptio, quę materiam morbificam foras ablegat, eos
ab luctuosissimo discrimine liberet. Rarius quidem
accidit, ut circa ullam Febris pręsensionem ingruat,
ac homines de improvviso è medio tollat, *maculis*
purpureis, pręsentanei interitus nuntiis, etiam dum
in foro versantur, erumpentibus. Quę repentina
exanimatio (quod animadversione dignum) nisi in
Pestis admodum funestę exordio vix contingit, re-
mittente, ac refracta jam lue, aut in annis, in quibus
non existit popularis, nunquam observata est. Fit
etiam nonnunquam, ut tumores prorumpant, nec
Febre, nec graviore aliquo symptomate pręgresso;
quanquam suspicor rigorem, & horrorem leviuscu-

lum, ac minus perceptibilem semper præcessisse. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum est per publicas plateas pro lubitu obambulare, ac communia vite munia, sanorum more, spreta omni regiminis cura, obire.

Cæterum quod ad morbi essentiam spectat, eam enucleatè definire in me non suscipio. Nec fortasse hominibus cordatioribus rem minùs importunam ille facere videbitur, qui à me postularit, quid hanc, aut illam ægritudinis speciem constituat, quam ego etiam facerem, si ab illo idem de *Equo* v. c. inter animalia, vel de *Betonica* inter stirpes vicissim sciscitarer. Nimirum certissimis ubique legibus, ac artificio sibi soli intellecto rerum omnium generationes natura parens exequitur, quæque uspiam è causarum gremio in actum, ac quasi in lucem educit, eorum essentias, quidditates, ac differentias constitutivas altissimis tenebris obvelat. Hinc unaquæque morborum non minus, quàm animalium, aut vegetabilium species, affectiones sibi proprias perpetuas, ac pariter univocas ab essentia sua promanantes, sortita est. Neque interim magnopere urgebit ista Quæstio, Qui demum morborum medela administrabitur, dum causæ ipsorum nos latent? Quandoquidem non causarum, sed methodi convenientis, atque experientia comprobatæ cognitione, affectuum plurimorum curatio absolvitur. Sed ut ad rem redeamus: Quoniam simularium omnium morborum ortus à qualitatibus vel primarum, vel secundarum vitio (quod solum in hac rerum caligine nobis licet) deducere solemus, propè est, ut credam Pestem peculiarem ac sui generis Febrim esse, quæ à particularum sanguinis spirituosiorum inflammatione originem ducit, utpote cujus naturæ subtilissimæ,

mæ, præ tenuitate sua , maxime proportionatæ , ac adæquatæ videntur . Quod si subtilitate qua potest maxima pollet (ut in principio , & statu constitutionis Epidemicæ videre est) subito, ac quasi ex improvviso calorem nativum dissipat, & egrum è medio tollit : Cadaveribus interim hujus morbi ferocia tam subito extinctorum maculis purpureis undequaque conspersis , atque fœdatis; nempe Fibris cruoris præ intestini conflictus violentia dissilientibus , & compage ipsius prorsus dissoluta . Atque hæc tragœdia præ hujus quasi flammæ subtilitate eximia , etiam sine aliqua sanguinis Febrili ebullitione, vel alterius egritudinis præensione, cietur: Secus quàm ut plurimum accidit , ubi causa morbifica minùs subtilis existit, & quasi obtusiori telo vitam impetit. Discriminis modus pinguiori exemplo sic adumbretur . Si acus, vel quid aliud cuspidè graciliori præditum pulvinari supponatur , ac vi adigatur , illud , æque ac ab obtusiore instrumento similiter adacto , in sublimè non attollitur, sed perforatur. Verùm ejusmodi subitanea extinctio rariùs occurrit , nec nisi (ut supra innuimus) circa initium Pestis , vel incrementum. Etenim, ut in aliis Febris, plerumque rigor, atque horror primùm invadit , quem calor mox excipit , & tantisper excurrit , donec particule cruoris inflammatæ provido naturæ ductu ad Emunctoria amendantur, ac ibidem ad instar phlegmonum communium in pus vertantur . Jam si inflammatio adhuc remissior existat, Febres, quas pestilentes vulgò appellant , producere solet ; ut in fine pestilentis constitutionis sæpenumerò accidit , ac forsitan etiam uno , alterove post anno , donec ista Februm species prorsus dispereat.

Certè, me judice , in inflammatione ista , quam
La-

Latini *Ignem Sacrum* appellant, quandam *Pestis* imaginem non obscuram intueri licet. Est enim morbus hic apud saniores Medicos *Febris Continua* à sanguinis parte tenuiori corrupta, ac inflammata originem ducēs, qua ut natura se liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua tumor, aut potius (cùm tumor adeò notabilis sepè non appareat) *Macula rubra*, lata, dispersa, quam *Rosam* appellant, oritur. Solvitur autem ista *Febris*, postquam uno, atque altero die ægrum afflixit, criticè per hunc tumorem, & proinde aliquandò in glandulis sub alis, vel in inguinibus dolor, ut etiam in *Peste* fieri consuevit. * Et ferè invadit hoc malum, ut *Pestilentia*, cum horrore, & insequenti calore *Febrili*, ita ut qui ipsum ante non sunt passi, existiment lue pestifera se corripì, donec tandem in crure, aut alio loco sese affectus prodat. Quibus accedit, quòd & maligni aliquid huic morbo inesse nonnulli Auctores suspicantur; ac proinde curationem in sudoriferorum, atq; alexipharmacorum usu constituent. Hæc quidem flamma, ubi *Ebullitionem* commoverit, cujus ope particule sanguinis leviusculè ustulatæ, ac quasi syderatæ brevi spatio foras ablegantur, sponte sua, nec ulteriorem noxam molita, extinguitur.

Veruntamen *Ignis* noster isto *Sacro* longè *divinior* est, ut qui summa, qua pollet, substantiæ tenuitate intimiores corporis recessus ad instar fulgetri permeare aptus natus sit, spiritibus cruoris derepente profligatis, ipsiusque compage nonnunquam citius dissoluta, quàm *Natura* præcipiti malo oppressa, *Ebullitionem* *Febrilem* (solennem nempe machinam, qua quicquid sanguini infestum est, suis è finibus amovere satagit) concitare valeat.

Quòd

* *Vid. Sennertum lib. 2. cap. 16. de febr. Sympt. contin.*

Quod si quis mihi hîc litem paret de eo, quod hunc morbum ab Inflammatione oriri existimem, is attendat non modò Febris præsentiam, sed & complura alia huic sententiæ suffragari, nempe sanguinis detracti calorem, qui Pleuriticorum, ac Rheumatismo laborantium sanguinem planè æmulatur; adustam *Anthraxum* faciem, Pyrotici actualis impressioni non absimilem; necnon *Bubones* ipsos, qui inflammationem æquè solenniter excipiunt, ac eandem alii cujuscunque generis tumores consequi solent, uti & inflammationes pleræque omnes in abscessum terminantur. Quin & anni tempestas, qua Epidemica Pests ut plurimum exoritur, ad hanc rem symbolum suum conferre videtur. Eodè enim tempore, nimirum quod inter vernum, æstivumque medium est, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliæque inflammati sanguinis affectiones populariter ingruere consueverunt: quemadmodum etiam nunquam frequentiores mihi visæ sunt, quàm per aliquot septimanas, quæ nuperæ *Pestis Londinensis* exortum antecesserunt. Nec verò nullius est momenti, illum ipsum annum tot millium strage funestum, alioquin mitissimum, ac saluberrimum extitisse; omnesque, qui à Peste immunes perstiterunt, numquam meliori valetudine usos fuisse; quin & eos, qui ab eadem convalescent, cachexiæ, aliisq; affectibus à residua priorum morborum labe provenire solitis, non magis obnoxios deinceps vixisse. Quibus accedit, quòd & quantæcunque latitudinis *Apostemata*, & *carbunculi*, postquam inflammatae particulae una cum sanie decessissent, Chirurgicis auxiliis, iisque non admodum exquisitis, facilè sanata fuerint.

Verum perquirat hîc fortasse aliquis, si Pests in inflammatione quadam cōsistat, quâ fiat, ut medica-

men-

menta calidioris census, qualia sunt *Alexipharmaca* propè omnia, tam ad hujusce affectus *Therapejam*, quam *Prophylaxin* tanto cum fructu usurpentur. Cui respondeo, illa duntaxat per accidens auxilium præstare, nempe *Diaphoreseos*, quam suscitant, beneficio, quo particulæ sanguinis inflammate diffiantur, atque exterminantur. Quod si fortè exhibita sudores commovere non valeant (ut persæpè accidit) mox sanguinis incendium ab additio calore magis efferatum eorum noxam palàm proclamat. *Prophylaxin* ut verbo attingam, non sum nescius etiam ad illam *Antidotalium* calidorum usum passim de prædicari, at quo emolumento, adhuc probandum restat. Imò vinum liberius ingurgitatum, aliaque fortiora præservativa statis horis diètim assumpta, complures, qui aliàs salvi, intactique verisimiliter permanfissent, in hunc affectum conjecerunt.

Quod ad harum *Febrium Therapejam* attinet, erunt fortassè, qui me temeritatis, atque arrogantie eo nomine insimulabunt, quòd ab Urbe, dum nupera *Pestis* grassaretur, maximam partem compluriùm milliariū intervallo semotus, adeoque observationum copia minus instructus, de hac re tamen disse-rere sustineam. Verùm cùm Medicis illis longè peritioribus, quibus per totum calamitosæ luis decursum inter media pericula, & mille mortis imagines commorandi animus, ac fiducia non defuisset, tamen ea, quæ crebriori usu de hujusce morbi ingenio annotassent, in lucem edendi voluntas hætenus defuerit, mitiorem, uti spero, de consilio meo sententiam laturi sunt omnes boni, quòd meam de truculentissimo affectu sententiam, paucis quidem, sed propriis observationibus superstructam, in medium expromam.

Ac primus quidem locus *Indicationibus curativis* debetur, quæ eò in universum dirigendæ sunt, aut ut naturæ ductum in exterminando morbo accuratè sequentes, eidem subsidiariam porrigamus manum; aut ut methodo, qua natura in intestino hoc hoste debellando uti solet, minimè fidentes, diversam, ac tutiorem ex nostro penu, atque artificio vice illius substituamus. Nisi fortè hic aliquis regerat rem etiam satis feliciter per pestifuga alexiteria geri posse, quorum ingentem apud Practicos copiam reperire est. Verum enim verò annon auxilium, quod præstant hujusmodi medicamenta, potius manifestæ ipsorum facultati, qua sudores affatim proliciendo simul materiæ morbificæ exitum aperiant, quàm occultæ cuidam indoli, qua à Natura ad Pestilentis malignitatis labem delendam donata fuerint, referri debeat, magnam, atq; ancipitem habet disceptationem. Nec de hisce tantummodo, sed & de aliorum morborum Alexiteriis dubitare fas est, utrum evacuationem aliquam sollicitando potius, quàm virtute quadam specifica ægrotantibus non succurrant. Qui enim, v. g. in *lue Venerea*, vel *Mercurium*, vel *salsaparillam*, veneni in isto morbo reperti alexipharmaca abjiciat, adducenda sunt ei curationum exempla, in quibus ille sine sputo, aut secessu, hæc verò sine sudoris suscitatione sanitatem aliquando restituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem verisimile est, peculiare Pestis remedium, propriumque ipsius perniciæ alexiterium adhuc in naturæ sinu abditum delitescere, nec eandem nisi ratione quadam mechanica tolli posse.

Quocirca ut intentionem illam priorem paulò plenius expendamus, quæ eò spectat, ut Naturæ in materiæ morbificæ exterminatione suo more, & mo-
do

do auxilium suppeditetur, advertendum venit, quòd in vera Peste Natura, dum neq; sponte sua aberrat, neq; vi aliqua transversim agitur, per *abscessum* aliquem in Emundtoriis erumpentem, unde materiæ exitus patescit, negotium suum exequitur. Atque in Febre, quam Pestilentem nuncupamus, mediante diaphoresi per universam corporis superficiem idem efficitur. Unde colligere est, pro diversa, quam natura in utroque morbo præmonstrat, via, ac ordine, etiam diversam medendi rationem institui debere. Nimirum si quis materiam veræ Pestis ope sudoris amoliri satagat, is diversa à natura via insistit, utpote quæ id per apostemata molitur. Contra verò qui aliàs, quàm per sudores Febris Pestilentis materiam eliminare tentat, is cursum instituit cum naturæ ductu, ac *πονη* nequaquam convenientem. Ceterum in Peste vera, quonam idoneo, ac certo remediorum genere naturalis morbificæ materiæ ejectio, id est, apostematum eruptio promoveri possit, nondum constat, nisi quis fortè victum corroborantem atque Cardiaca ad illud conferre posse existimet; quæ tamen multum dubitarem, ne egrum, jamjam plus æquo calefcentem, in majorem æstum conjiciant. Certè sudores in hoc casu frustra esse compertissimum habeo; quamquam haud inficior post magnos sudores ad trium quatuorve horarum spatium productos, ac deinde abruptos, tumorem se in conspectum dare, quem ego à sudore proficisci minimè arbitror, utpote quo vigente nullum appareat eruptionis indicium, finito quidem veluti per accidens consequatur, nimirum cum jam aliquam sarcinæ partem, quæ naturam plus satis gravabat, sudores abstulerint, ac corpus à Cardiacis ad Diaphoresin suscitandam propinatis vehementius incalescat. Verum

rùm,quàm fallax,& infida sit hæc peccantis materie per apostemata à sudoribus foras evocatæ exterminatio, testor funestos eorum exitus, qui hoc modo tractati fuerunt, è quibus vix tertius quisq; (ut modestissimè dicam) medicationis, ac morbi periculum evasit. E contra verò multi, quibus laudabili ritu tumores eruperunt, etiam dum negotiis suis intenti versarentur, nec illius, sive naturalis, sive vitalis, sive denique animalis facultatis læsione percepta, sanitatem brevi recuperarunt; nisi qui malo suo fato in medicastrum aliquem incidentes, ejusque monitu, quantūvis corpore pariter, ac animo optimè valentes, ad sudandum in cubilibus compositi, ab eo ipso tempore deterius se habere incæperint, ac demum ingravescente ægritudine, inauspicati consilii noxâ suo interitu comprobarunt. Verùm lubricam, atq; alexæ plenam in se esse hujusce morbi per tumores indicationem, ex eo manifestum est, quòd interdum *Bubo*, qui primum laudabiliter, ac cum symptomatum remissione protuberavit, postea ex improvise dispareat, ejusque loco *Maculæ purpureæ*, certissimi mortis indices, succedant; cujus retrocessionis causa magnis illis sudoribus ad eruptionem promovendâ destinatis, jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiæ partem, quæ tumoris molem infercire, ac sustentare debuerat, alio vorsum per ambitum corporis distrahendo, ac dissipando leves in auras difflasserint. Ut ut sit, hoc saltem planissimè constat, cæteris affectibus, à Dei Opt. Max. benignitate, certam amoliendæ causæ morbificæ rationem, huic autem, enormium delictorum flagello, non nisi lubricam admodum, & versatilem adjunctam esse. Atque hinc fortasse non minùs commodè, quàm à *Malignitate*, ut loqui amant, eximie perniciiei causa,

atque origo peti possit . Nam & in *Artbritide*, aliisque morbis, qui exiguam habent malignitatis suspicionem , materiæ morbificæ recursus non minori certitudine fatum accersit . Ex quibus omnibus manifestò consequitur , Medicum , qui in aliorum morborum medicatione naturæ ductum , ac propensionem pressim, ac passibus æquis sequi tenetur, hîc ejusdem auspiciis renunciare debere. Cujus effecti veritatem quia paucissimi hætenus perspexerunt, hinc numerus eorum , quos tumulto Pestis intulit , haud paulo auctior evasit .

Quare cùm minime securum sit in exterminando hoc morbo naturæ vestigiis insistere , proximo loco dispiciendum venit, qua demum arte secundæ, quam diximus, Intentioni, satisfiat, nempe aliam, atque à Naturali diversam , hujusce morbi solutionem aggrediendi . Hoc autem dupliciter omnino fieri posse existimo ; scilicet vel per sanguinis missionem , vel per sudores. Priorem quod attinet, non sum nescius sacram apud plerosque audire in hoc morbo venæ sectionem. Verùm vulgi præjudicia parùm moratus, rationum in hac quæstione momenta , qua par est equitate , atque candore , paulisper expendam . Ac primum quidem Medicorum , qui grassante nuperæ lue in Urbe perstiterunt , fidem appello , Numquis eorum, Phlebotomiam larga manu, ac repetitis vicibus , nec non tumore nullo adhuc protuberante celebratam , Peste laborantibus funestam esse animadvertit ? Parcā quidem , vel tumore jam conspicuo , sanguinis detractionem semper damnosam esse , neutiquam mirandum est ; Siquidem cùm mediocris tantum quantitas cruoris adimitur , hinc Naturæ , quæ tumori protrudendo totas intendit vires , rei administratio è manibus eripitur , nec

interea alia satis efficax materiam morbificam evacuandi ratio substituitur. Apparente autem jam tumore, celebrata venę sectio, cū à peripheria ad centrum trahat, motui nature, quę fit à centro ad circumferentiam, inducit motum planè adversantem. Nihilominus vix quicquam frequentius factitatum videas, quàm Phlebotomię, perverso hoc ritu administratę, noxam, à contrarię sententię patronis universim, ac in genere adversus sanguinis in hoc morbo detractiōē validissimi argumēti loco torqueri, uti in *Diemberbroeckio*, aliisque Observationum scriptoribus passim videre est. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi assentiri non possum, donec intellexero, quid Quęstioni superiùs propositę respōdeant. Sanè venę sectionem in Peste convenire, complures, iique gravissimi Scriptores jam pridem senserunt, quorum præcipui sunt *Ludovicus Mercatus*, *Joannes Costæus*, *Nicolaus Massa*, *Ludovicus Septalius*, *Trincavellius*, *Forestus*, *Mercurialis*, *Altomarus*, *Paschalius*, *Andernachus*, *Pereda*, *Zacutus Lusitanus*, *Fonseca*, aliique. Verū qui totum curationis negotium in copiosa, qualem nos postulamus, sanguinis detractiōe collocaverit, unus, quod sciam, repertus est *Leonardus Botallus*, medicus superioris sæculi celeberrimus, quem, ne solus in hac palęstra versari videar, Lector accipiet suis ipsius verbis de hac re disserentem. * Ego (inquit) ut uno verbo dicam, nullam Pestem esse puto, cui hæc non possit esse salutaris supra omnia remedia; modò opportunè, & quantitate convenienti usurpata sit; ratus eam aliquando inutilem inventam fuisse, propterea quod aut tardius, aut parcius, quam opus esset, aut quod utroque modo circa eam usurpandam

pecca-

* Cap. 7. de curatione per venę sectionem.

peccatum sit. Et paulò post hæc subjungit: *At in tanta timiditate, & parca detractiōe qui fieri potest, ut quis recte possit judicare, quantum ea in Pestilenti morbo prodesse valeat, aut obesse? Non enim morbus, pro cujus curatione requirebatur detractiō librarum quatuor sanguinis, in quo una tantum detrabitur; si hominem interficiat, ideo interficit, quia sanguis est missus, sed quia non justo modo missus est, nec fortè etiam opportune. Verum nebulones nequissimi, & ignavissimi in id semper culpam convertere satagunt, non quod nocuit, sed quod per fas, & nefas à cunctis vituperari exoptant. Aut si id nequitia non faciant, ignorantia tamen prava dispositionis efficiunt; utraque certe perniciosa, sed illa magis. Quæ omnia experientia confirmaturus, paulò inferius sic pergit: His observatis nemo rationis capax jure in his morbis vituperare missionem sanguinis potest, sed mirificè, & tanquam divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter usurpare: quod ipse profectò ab annis quindecim facio. Ideo in morbis Pestilentibus, in obsidione Rupellarum, & Montibus Hannoniæ abhinc quadriennium, & Parisiis toto hoc biennio, & Cameraci anno proximè actò, in omnibus meis agrotis (qui innumeri fuerunt) nullum præsentius, ac salutarius reperi ipsa larga, & tempestiva sanguinis missione.*

Deinde ad curationum exempla descendit, quæ brevitati studens huc transferre supersedeo. Libet tamen rei in hac nostra Britannia ante aliquot annos gestæ historiam oppido raram, ac à proposito nostro non alienam, hic loci apponere.

Cùm inter cæteras belli civilis calamitates, quæ hanc patriam nostram miserrimè afflixerunt, pestis etiam multis in locis grassaretur, ac fortè in Castrum Dunstar, quod in provincia Sommertonensi situm est, aliun-

aliunde inuenta, aliquot præfidiariis cum macularum efflorescētia derepente exanimatis, complures etiam alios corripuisset; Chirurgus quidam, qui à longa in regionibus exteris peregrinatione redux tunc temporis stipendia inter alios faciebat, à præfidi Præfecto enixè rogat, ut sibi liceret commilitonibus suis truculento morbo correptis pro virili succurrere: quo annuente, singulis ægris, statim à primo morbi insultu, atque nullo adhuc tumore conspicuo, sanguinem ingenti copia detraxit, donec pedibus deficere inciperent: nam stantibus, ac sub dio vena pertusa est, nec aderant vascula, quæ cruoris in terram effluentis mensuram definirent. Hoc facto eos in tuguriola sua ad decumbendum dimisit. Et quanquam à Phlebotomia nullum omnino remedium adhibuit, tamen ex complurimis iis, quos hoc modo tractasset, mirum dictu, ne unus quidem desideratus est. Vir nobilissimus juxta ac morum probitate, atq; fide spectabilis *D. Franciscus VVindham*, militum Tribunus, ac prædicti castrì tunc temporis Præfectus, mihi hæc retulit, & etiamnum in vivis est, pro ea, qua est humanitate, rei gestæ veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihi met ipsi circa hanc rem singulare, ac memoratu dignum aliquando observare contigit, Lector inferiùs accipiet, ubi pauca ea, quæ desæviente nupera Peste *Londinensi* à me usu, atque experientia annotata fuerunt, inferiùs ostendam.

Hujusce autem praxeos utilitatem etsi non mēte tantum, ac judicio assequor, verum etiam re ipsa, atq; editis experimentis dudum exploravi, tamen Pestilentis fermenti per diaphoresin dissipatio, præ ejusdem per Venæ sectionem evacuatione mihi multis nominibus arridet; utpote quæ nec ægrorum vires

equè prostrnat, nec medicum infamie periculo obijciat. Atqui & hæc difficultatibus suis non vacat; primò enim, multis, ac præsertim calidioris temperamentii juvenibus, sudores ægrius proliciuntur; cujusmodi ægrotos, quò hydroticis fortioribus, ac cumulationi tegumentorum pondere diaphoresin conciere satagas, eò in manifestius Phrenitidis periculum adduces; aut, quod tristioris adhuc ominis est, vana spe aliquantisper lactatus, tandem pro sudoribus *Exanthemata Pestilentialia* elicies. Cum enim præcipua hujusce mali labes in spirituofiori massæ sanguineæ parte resideat, unde crassiorum particularum exagitatio nonnihil languidior, quàm in aliis inflammationibus plerumq; existat, tenuior illa portio novi caloris accessione in majorem rabiẽ acta, impetu demum facto omnes cruoris fibras ultra texturæ modum distensas prorsus frangit, ac comminuit. A qua fibrarum sanguinearum dissolutione macularum Pestilentialium causam petendam esse censeo, quippe non secus ac *vibices* à plaga fortiore in partem aliquam corporis musculosam inflicta, primò intensius rubicundæ in cute efflorescunt, ac brevi post tempore livorem quendam, aut nigredinem induunt.

Deinde verò in corporibus, quæ satis promptè in sudorem solvuntur, si diaphoresis justo præmaturius (nempe tota materia morbofa nondum penitus dissipata) abrumpatur, bubonum, qui laudabiliter quidem sub finem sudoris prodire incœperāt, postea deterior evadit conditio. Nam subducta, quæ eos in molem attollere deberet, materiæ parte, aut de facili intrò remeant, aut saltem ad legitimos abscessus nunquam perducuntur, (quemadmodum etiam in Variolis accidere solet, quoties æger per primos dies

dies impensius sudavit) Recepto autem denuò intra muros hoste ferali, in sanguine commotio excitatur, cujus opera eo, quo superius innuimus, modo sæpè ecchymata imminentis lethi indicia foras propelluntur.

Verùm quibusnam modis his, aliisque difficultatibus obviam iri possit, ut luculentiùs pateat, quid in hoc morbo à me pro modulo meo factum, observatumque fuerit, initio à nuperæ luis primordiis ducto, summa fide edisserere lubet.

Nobilem fœminā ineunte *Majo* anno 1665. ætatis circiter 21 annorum, ac temperamento sanguineo præditam invisi. Præter Febrem ardentem, quæ paulo ante invaserat, vomitiones importunæ, aliaque symptomata febrilia ægram excruciabant. Curationem à Venæ sectione auspicatus, postero die ad præcavendam Diarrhœam, (quæ, ut in hujusce Tractatus initio monuimus, ob omissam, quod postulabat in principio morbi vomendi propensio, Emetici exhibitionem, defervescente Febre supervenire consuevit) Vomitorium imperavi, quod satis commodè ventriculi saburram elicuit. Postero mane, cum ægram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quæ res ab aliquot annorum usu insolentior visa, mihi non levem sollicitudinem iniecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis esse judicavi, (quemadmodum etiam eventus docuit) proindeque aliam ab ea, quæ superius tradita est, quæque cōstanti successus serie hætenus à me usurpata fuisset, medendi rationem sibi vindicare. Quocirca adscito in negotiū societatem medico alio seniore, venæ sectio, quam ægrotantis ætas, temperamenti, ac inordinata sanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex cōmuni nostro consilio iterum celebrata

est; etiam cardiaca moderatè refrigerantia propinata, ac denique clysmata alternis diebus injecta sunt. Sub finem ægritudinis, quoniam symptomata valdè anomala, ac inconfueta (malignitatis egregiè indicia vulgò habita) ingruebant, ex Alexipharmacorum classe fortiora aliquot præscripsimus. Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus; ægra circa diem decimum quartum è vivis excessit. Insolitum hujusce Febris ingenium per aliquot post dies animum meum variè exagitabat; ac tandem in memoriam revocans, summum ardorem etiam post reiteratam venæ sectionem in prædicta ægra perseverasse; ruborem genarum adfuisse; cruoris aliquot guttulas paulò ante mortem è naribus fluxisse; nec non sanguinem ipsius in acetabulis refrigeratum, ei, qui à Pleuriticis detrahitur, non absimilem fuisse; quin & tussim aliquam, & obscuros quosdam in partibus vitalibus dolores emicuisse; porrò & eam anni tempestatem incubuisse, quæ finem veris, ac initium æstatis complectitur, quæque Febris continuis producendis minus esset idonea, (illæ enim hoc tempore sua sponte quasi dissiliunt, & in intermittentium classem se reponunt, vel in Pleuritides, atq; id genus alias inflammationes præcípites ruunt) denique Pleuritides eo ipso tempore admodum populares fuisse: His inquam omnibus ritè perpensis, in eam deveni sententiam, ut Febrim hanc, etsi pathognomicis Pleuritidis, aut etiam Peripneumonix signis destitutam, tamen symptomatis rationem habuisse judicarem, inflammationis cujusdam respectu circa partes spiritales delitescens, etiam si nullus aderat lateris dolor, nulla insignis spirandi difficultas. Ut rem contraham, eò tandem deveni, ut eadem omninò mihi methodo procedendum fuisse in præ-

dicto casu arbitrarer, qua in Pleuritide sæpius cum successu singulari usus fueram. Quæ sententia deinceps feliciter, atque ex voto cessit. Vocatus enim non multò post ad hominem consimili prorsus modo ægrotantem, reiteratis venæ sectionibus, quales ad Pleuritidem suprà laudantur, curationem commisi, & absolvi. Circa mensis modò memorati exitum, atque initium *Junii*, complures operam meam implorantes ab eadem Febre (quæ jam valdè populariter grassabatur) prædictæ praxeos beneficio convaluerunt. Ab hoc tempore immaniter debacchari cæpit calamitosa illa Pests, quæ eò tandem truculentia devenit, ut septem dierum spatio totidem animarum millia in hac una urbe extinxerit.

Febri autem illi, de qua modò loquebar, an pestis appellatio attribui mereatur, nō ausim definitò pronuntiare. Hoc tamen exploratè cognitū habeo, omnibus, quos illo, & aliquanto post tempore ipsissima Pests cum universo symptomatum sibi peculiarium apparatu in mea vicinia afflixit, eandem tam in primo morbi insultu, quàm in decursu, accidentium *συνδρομῶν* adfuisse. Cæterum cùm proximo pariete ardente propiùs edibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum suasu numerosissimis fugientium turbis me adjunxi, familia etiam mea ad aliquot ab Urbe lapides subducta. Eò tamen vicinis meis maturiùs redi, ac dum calamitosè illius luis in tantum perseveraret sevitia, fieri non potuit, quin meliorum medicorum penuria ad Pestiferorum auxilium advocarer. Nec multo post complures Febricitantes invisi, quorum Febrem, illius, quæ ante decessum meum tam prosperis egrorum rebus à me tractata fuisset, morem, atque genium emulari non sine magna admirationeprehendi.

Ideoque propria experientia fretus ceu duce, quibus-
cunque præceptis umbratilibus anteponendo, Phle-
botomiam similiter administrare non dubitavi.

Hunc autem ritum imminuēdi liberalius sangui-
nem (cui etiam Ptisanæ, ac diætæ id genus refrigerā-
tis usus accessit) in multis ægris miro profectu conti-
nuavi, donec tandem in nonnullorum tractatione
solito successu destitutus præ adstantium protervia,
qui præjudiciis inanibus occupati debitam sanguinis
quantitatem auferri non patiebantur (magno ægro-
tantium malo, quibus saltem dum in hoc cardine
curandi scopus versaretur, sanguis aut sufficienti
quantitate, aut non omninò detrahendus fuerat) in-
signem obicem conatibus meis oppositum sensi, ac
proinde alium à venę sectione huic morbo occurren-
di modum reperiri, magnopere ex usu futurum ju-
dicavi. Nocumenti, quod aliquando insons dedi, nō
ex eo, quòd sanguinem ademerim, sed quòd ex vo-
to eundem adimere impeditus fuerim, exemplum
hic adducam. Vocatus ad juvenem quendam, tem-
peramento sanguineo, ac habitu athletico præditum,
quem Febris vehemētior cum doloribus capitis ver-
tiginosis, vomitu enormi, aliisque id genus sympto-
matibus à biduo corripuerat, cū nullum adesse tu-
moris signum interrogatus responderet, statim libe-
rali manu sanguinem emitti imperavi, cujus refrige-
rati superficies puriformem Pleuriticorum sangui-
nem referebat; præscripta etiam ptisana cum juscu-
lis, ac Julapiis refrigerantibus. A meridie pro secun-
da vice parem sanguinis jacturam subiit, qua etiam
sequente aurora similiter mulctatus est. Sub hujus
autem diei exitū ægrum meum invisens, eum qui-
dem multò melius se habere, & nihilominus amicos
ejus adversus ulteriorem venę sectionem animis ve-
he-

hementer obstinasse deprehendo ; quam tamen ego denuò celebrandam esse enixè contendì , superesse alteram duntaxat venæ sectionē dictitans, quæ egrum in sicco collocaret , sin contra niti pergerent , satius fuisse , ut nullo omninò sanguine detractò , curatio per sudores instituta fuisset ; uno verbo, ægrum certò certius interiturum . Prælagium eventus confirmavit ; nam dum hæc altercatio rei agendæ occasionē corripuisset, maculæ purpureæ postridie eruperunt ; nimirum materiæ peccantis reliquiis , quas radicitus evacuari oportuit , cùm jam omnem abscessus spem Phlebotomia toties repetita abstulisset, mora sua universam cruoris massam pervertentibus, ejusdemque compagem subtilitate eximia disrumpentibus, Æger autem post aliquot horas fatis concessit. Cùm ergo frequentior hujusmodi obstaculorum occursum mihi molestiam facesseret, magna cogitandi sollicitudine mecum agitavi , ecquis demum reperiri possit medendi modus , qui morbum non minus efficaciter abigeret , nec hominum offensionem æquè incurreret . Re diu , multumque apud animum meum deliberata , tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuum, ac omnibus numeris absolutam deinceps expertus sum.

* Primò, siquidem tumor nondum protuberaret, sanguinem pro ægrotantis viribus, ac temperamēto, moderatè detraxi , quo factò , Diaphoresis , cujus aliàs sollicitatio in nonnullis corporibus non modò summam habebat difficultatem , verùm etiam majoris incendii , proindeque ecchymatum purpureorum periculum minitabatur, facilis erat, atque expedita . Atque hanc sanguinis jacturam , quæ utut exigua aliàs gravissimum incommodum attulisset , dia-
pho-

* *Curatio.*

phoreseos immediatè insequentis beneficium abunde compensavit. Post Venæ sectionem (quam in læto celebrandam curavi, cùm jam omnia ad sudores proliciendos in promptu essent) ne vel minima interposita mora stragulis ægrum obrui, ac laciniam laneam syncipiti alligari jussi; quæ quidem capitis obtectio ad sudorem ciendum plus proficit, quàm quis facilè crediderit. Deinde, si vomitus non adesset, hæc, & similia hydrotica exhibui. *℥ Theriac. Androm. ʒss. Elect. de ovo Di. pulv. è chel. cancr. comp. gr. xii. cochinell. gr. viii. croci gr. iiii. cum s. q. succi. hermes. f. bolus, quem sumat 6. quaque hora, superbibendo cochl. vi. seq. Fulapii.*

℥ Aq. Card. benedicti, & scord. comp. an. ʒiii. aq. theriac. still. ʒii. syr. caryophyl. ʒi. misc. f. Jul.

Quod si vomitio interpellaret, ut in Peste, ac Febris pestilentialibus sæpiissimè accidit, medicamentum sudoriferum tantisper propinare distuli, donec solo tegumentorum pondere (nisi quod lintheaminis pars subinde ad colligendos halitus vultui superinduceretur) sudor promanare inciperet. Nam (quod quidem observatu summè dignum est) cùm materiæ morbificæ radii versus ambitum corporis sese exporrigant, illico alvi profluvium, & vomitiones, ab eisdem introrsum reflexis, ac in ventriculum, & intestina decumbentibus provenientes, ultro sedantur: Adeo ut quantacunque stomachi subversio præcesserit, assumpta deinceps medicamenta probè retineantur, ac ad sudores ex voto proliciendos conducant.

Memini, cùm me aliquando Pharmacopola quidam ad fratrem suum ex Febre pestilentiali graviter ægrotantem vocasset, atque ego de medicamento ad sudorem suscitandum exhibendo sermonem injicerem,

rem, retulit se jam jam varia, eaque fortiora sudorifera incaſſum propinaſſe, ſiquidem æger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, ex omnibus iis, quæ antea exhibuiſſet, vel ingratiffimū, ac ſummè ſaſtidioſum, me facilè effecturum, ne illud deinceps evomeretur. Promiſſi fidem eventus liberavit; quippè eger, ubi à ſola ſtragulorum mole paululum maduiſſet, largiorem *Theriaca Veneta* bolum deglutivit, ac retinuit, cujus beneficio in copioſiorem ſudorem conjeſtus incolumitatem recuperavit.

Sed ut ad inſtitutum redeam, inceptam jam diaphoreſin hauſtibus *Zythogala ſalvia alterata*, vel *cereviſia*, cui *macis aliquantulum incoxerit*, ſubinde repetitis, ad naturalis diei ſpatium continuari præcepi, abſterſione interim omni religioſè interdicta; imò nec infra quatuor, ac viginti horas à ſudoribus finitis induſium utcunque madidum, ac immūdum mutari permitto; Id, quod ſumma cautela obſervari velim. Quod ſi ſudatio anguſtiori temporis limite circumſcribatur, recrudescit illicò ſymptomatum ſævitia, atque ægroti ſalus, quam prolixior diaphoreſis extra aleam conſtituiſſet, in acie novacula relinquitur.

Et proſecto *Diemerbroeckium*, alioſque nequeo ſatis mirari, quoties adverto eos tam levi prætextu ad diaphoreſin interpolandam adduci, ut ſcilicet ægrotantium viribus conſulatur. Primò enim ægrū ſudore diſſluentem viribus melius, quàm antea, conſtare, nemini in huius morbi medicatione vel tantillum verſato non poteſt eſſe animadverſum. Quid me in hac re uſus, atque experientia docuit, palàm eloqui, ac etiam propugnare non verebor. Multi me authore in 24 horarum diaphoreſin conjeſti, tantū abeſt,

abest, ut se exinde debiliores factos quererentur; quin potius quantum supervacanei humoris sudando decessisset, tantundem novi roboris sibi accrevisse profiterentur. Circa horas autem aliquot posteriores sepe non sine stupore observavi erumpere sudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expresserat, magis naturalem, genuinum, copiosum, quique multo plus levaminis afferret, plane ac si verè criticus foret, ac totius morbi eradicativus. Porro in summo sudoris vigore jusculis, ac sorbilibus confortativis egrum reficere, quid secum trahat incommodi, non video, ideoque ad nihilum recidit illa objectio de virium ad longos sudores perferēdos impotentia. Si qua igitur defectio sub finem imminere videatur, jusculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his similia sorberi permitto; quæ cum cardiacis, & haustibus ad sudorem continuandum ex more destinatis, virium labefactioni abundè succurrunt. Ceterum in re adeò manifesta non opus est, ut plura argumenta adducam: Etenim, quod hujus praxeos utilitatem palàm proclamat, videre est, quòd quamdiu eger sudore diffluit, benè se habere existimet, neque minus ex astantium judicio res tota in vado constituta videatur; Atqui quamprimum corpus arefcere incipit, ac sudor abrumptur, omnia in pejus ruant, morbo quasi postliminio redeunte.

Per horas à finito sudore viginti quatuor, moneo, ut frigus cautè vitetur, indusium sponte sua in corpore arefcere permittatur, potulenta omnia calidiusculè hauriātur, & Zythogalę salvia alteratę usus etiamnum continuetur. In sequenti luce commune Catharticum exhibeo, ex infusione sc. *thamarind. fol. sennæ, rhabarb. cum manna, & syr. rosar. sol.*

At-

Atque hac medendi ratione, anno à Peste proximo, complurimis Febre pestilentiali correptis sanitatem restitui, adeo ut ne unus quidem ex eo morbo mihi desideratus sit, postquam eandem exercere incœperam.

Verum ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad sudandum quantumvis inhabili, hætenus non sustinui, veritus, ne materia morbifica in depleta vasa confertim remeante, subitaneus egri interitus destinatam diaphoresin anteverteret. Nihilominus fortasse satis tutò administrari poterit Phlebotomia, modò confestim ab ea peracta, ac nulla mora interjecta eliciantur sudores, qui ad spatium superius requisitum producti, omnem tumoris molem paulatim absumere, ac dissipare valeant; idque longè minore salutis periculo, quàm si legitima apostematis maturatio, quæ in præcipiti affectu admodum incerta, ac fallax existit, seriùs expectaretur.

Denique, ut ad calcem tandem perveniam, sicubi circa Theoriam me hallucinatum fuisse Lector deprehendat, errori veniam peto; verum quod ad Præxim attinet, profiteor me omnia ex vero tradidisse, nihilque uspiam proposuisse, nisi quod probè exploratum habeam. Sane cùm supremus vitæ meæ instabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordiis testem, me non solum ægrorum omnium, cujuscunque demum sortis, qui sese curæ meæ concrediderant, summa fide, ac diligentia salutem procurasse (quorum interim nemo à me aliàs tractatus est, quàm ego memet tractari cuperem, si mihi ex iisdem morbis ægrotare contingeret) verùm etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendisse, ut si quo modo fieri possit, morborum

me-

medela post cineres meos majori cum certitudine administraretur ; ratus quantulamcunque in hoc scientiæ genere accessionem , etsi nihil magnificentius , quam *odonthalgia* , aut *clavorum pedibus* innascentium curationem edoceat , longè maximi faciendam esse , præ inani subtilium speculationum pompa , ac levicularum rerum notitia , quæ fortasse Medico ad abigendos morbos non magis ex usu futura est , quàm *Architecto* ad construendas ædes *Musicae* artis peritia.

Unicam hanc annotatiunculam , ne quis fortè sinistra interpretatione mentem meam detorqueat , aut eam saltem non satis assequatur , postremo loco subjungam. In præcedenti nempe Diatriba, *Naturæ* nomine sæpius utor , illique varios effectus attribuo , perinde quasi rem aliquam singularem , & seorsim subsistentem , sed per totam hanc mundi machinam ubique diffusam sub hoc titulo mihi representarem , quæ ratione aliqua , & consilio freta corpora quævis regeret , ac moderaretur , quale quidpiam de *Mundi Anima* nonnulli Philosophorum cogitasse videntur. Verum ad me quod attinet , uti nec rerum , ita nec verborum novitatem affecto ; adeoque antiquam quidem vocem , sed sensu (ni fallor) & sobrio , & à sanis omnibus non intellecto solum , verum etiam usitato , in hisce pagellis usurpavi . Ego enim , quoties *Naturam* nomino , toties *causarum naturalium complexum* quendam significari volo ; quæ quidem causæ , brutæ licèt , atque omni consilio destitutæ , non tamen sine summo consilio reguntur , dum suas quæque operationes edunt , suosque effectus exequuntur . Nimirum supremum illud Numen , cujus vi producta sunt omnia , & à cujus nutu dependent , infinita sua sapientia sic disponit omnia , ut ad opera desti-

Const. Epidem. An. 1667, 1668, 1669. 143
destinata se certo quodam ordine, atque methodo
accingant, neque frustra quicquam molita, neque
nisi quod optimum est, ac toti rerum Fabricę, suis-
que privatis naturis maximè accommodum, exe-
quentia, perinde atque *automata* non pro suo, sed
artificis consilio moventur.

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

*Constitutio Epidemica Annorum 1667. 1668. partim
etiam Anni 1669. Londini.*

ANno 1667. appetente Æquinoctio Verno, *Va-*
riolæ, quæ durante illa, quæ proximè est præ-
gressa, constitutione Pestilentiali, vel prorsus deli-
tuerant, vel rarissimè comparuerant, caput ceperunt
attollere, jamque in dies latius grassantes, sub Au-
tumno *Επιδημικώτεται* factæ sunt; à quo tempore pau-
latim imminuta vi, superveniente brumali frigore
parcius lacescebant; at proximo Vere adolescente,
postliminio invaluit hic morbus, viguitque, donec
ab insequentis hyemis gelu, uti prius, retuso im-
petu coerceretur. Post hæc tertio demum cum Vere
surgente increbuit, at jam languidior, & succiso
quasi poplite, minus late dominabatur, quam dua-
bus, quæ præcesserant, æstatibus: Mense verò Augusto
1669 penitus intercidit, Dysenterię Epidemicę
locum cedens. Labente primo illo biennio, quo
hec constitutio regnabat, Variolæ plures in urbe
aggrediebantur, quàm unquam aliàs, quantum ego
me-

memini, seu prorsum spectes, seu retro: Quo non obstante, cum genuinæ per id temporis fuerint, neque mali moris, paucos jugulabant, si ingentem laborantium numerum reputemus.

Quo primum tempore Variolæ inceſſebant, & novum quoddam Febris genus exortum est, à Variolis, quales se tum gerebant, non multum abhorrens, si pustularum eruptionem demas, & quæ ab illa pendent, de qua in sequentibus speciatim agemus. *Febris* hæc, licet multo pauciores invaderet, quàm Variolæ, easdem tamen duratione æquabat. Hyeme verò cum jam illæ minuerentur, invaluit, atque, illis Vere novo invalescentibus, recessit, prædominium Epidemicorum hujus constitutionis hoc pacto illis relinquens; nihilominus per hæc tempora non planè desiit unquam, donec tandem cum Variolis mense Augusto 1669. omninò disparuit.

Binos hosce morbos Epidemicos & tertius combatatur, ultima præsertim æstate, quam dicta Constitutio defamabat, *Diarrhœa* scilicet, aeris Constitutione jam tum ad subsequenter *Dysenteriam* vergente: Utut verò hæc se res habuerit, id saltem constabat, morbum hunc Febrem, quæ tunc regnabat, ita proximè attingere, ut nihil aliud esse videretur, quàm ipsa Febris introversa, & visceribus incumbens.

De tribus hisce morbis, qui soli in hac *Constitutione* Epidemicorum nomen sibi jure vendicabant, sigillatim jam agam, à *Variolis* initium faciens, quas idcirco paulò fusiùs tractabo, quoniam quæ per hos annos regnabant, mihi genuinæ præ ceteris, & *regulares* maximè videbantur, utpote eadem prorsus exhibentes *παρόμεια*, & parili symptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur, ubique impen-

Variolæ Reg. An. 1667.68. & partim 69. 145
tentes, & à quibus proinde, tanquam in suo genere
perfectissimis, tum vera morbi Historia, tum etiam
medendi methodus est desumenda. Notandum enim
est, non tantum Febrim quandam propriam, & pe-
culiarem cuilibet peculiari constitutioni competere,
sed peculiare etiam Variolarum genus, quæ hanc
quidem speciem referunt durante hac annorum se-
rie, aliam verò annis sequentibus, quantumlibet in-
ter se convenire videantur, quoad certa *παρόμωφα* o-
mnibus communia. Ita ludit natura in morborum
Epidemicorum generatione. Sed ut ad rem redeam;
Variolarum hujus generis Historiam ante omnia
perscribam; quas ideo *Regulares* mihi licebit indigi-
tare, ut ab *Anomalis* subsequantium annorum va-
leam discescere: Tum etiam methodum adjiciam,
quæ mihi in earundem *Σεπτεμβρίου* ex animo, votoque
maxime cessit.

C A P U T II.

Variolæ Regulares An. 1667.68. & partim 69.

Variolæ, quibus annis Epidemicè grassantur, si
Regulares etiam sint; atque mitiores, circa
Æquinoctium Vernalium (uti hæc, de quibus sermo no-
bis est) ingrediuntur; quibus verò annis non tantum
grassantur Epidemicè, sed & *irregulares*, atq; peri-
culosioris sunt generis, maturius nonnunquam mense
puta *Januario*, invadunt. Integras familias conta-
gio suo afflantes, nemini parcunt, cujuscunque de-
mum ætatis is fuerit, nisi prius hoc morbo labora-
verit; Neq; tamen eximuntur illi, quos adulterinum
Variolarum genus aliquod, ad hunc morbum nihil
attinentium, prius obsederit. Duplex est harum
K spe-

species, (ut & Variolarum, quæ quibuslibet annis infestant) vel sunt enim *Distinctæ*, vel *Confluentes*; quæ licet essentialiter, ut ajunt, non differant, per illustriora tamen quædam symptomata, quæ *hanc* comitantur speciem, *illam* verò non item, haud difficulter ab invicem discriminantur.

I. *Interstinctæ*, vel *Discretæ* cum rigore, atq; horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intensus admodum, Capitis, & dorsi vehemens dolor, vomituritio, ingens in sudores propensio (quod de Adultis dictum volo, neq; enim in infantibus hujusmodi *Ἀγέσται* mihi unquam observare contigit, vel ante pustularum eruptionem, vel etiam post) doloris sensus in partibus, quæ scrobiculo cordis subjacent, si manu premantur, stupor etiam, & somnolentia, in infantibus præsertim, nonnunquam & Paroxysmi Epileptici: Qui si infantes Dentitione jam perfunctos corripuerint, suspicor ego ubique Variolas in procinctu stare, quæ intra pauculas horas se exerente Prognostico ut plurimum fidem conciliant, & auctoritatem; ita ut si fortè infans insultum Epilepticum sub vesperam, quod fieri solet, patiatur, Variolæ sequente aurora in conspectum se dederint; & (quod sæpè sæpius observavi) quæ Variolæ infantes statim ab hujusmodi paroxysmis aggrediuntur, pustulas emittunt magnitudinis conspicuæ, mites etiam sunt, atque boni moris, & rarissime confluunt. Atq; hæc ferè sunt illa symptomata, quibus hic morbus sub initio stipatur, quæque eruptionem pustularum ut plurimum antecedunt. Quamvis interim hic loci consentaneum fuerit subindicasse, in sanguine laxiori, atque *ἀμεταβλήτω* nonnunquam accidere, ut separationis periodus sensim, atque gradatim sine insigni aliqua egritudine transi-

transigatur ; priusquam expulsio materię pustularum eruptione se prodatur .

Variolę discretę quarto, ut plurimum, die, (si primum etiam incluseris) ab invasione erumpunt, nonnunquam seriùs aliquanto, ante illum verò rarissimè; quo quidem tempore, vel minuuntur admodum symptomata, quod plerumque fit, vel etiam penitus evanescunt ; ac proinde iis affectus satis pulchrè sibi videtur valere, nisi quòd adulti in sudores propensi vix ab illis possint cohiberi, utut leviter tegantur ; quę quidem *Algedines* non nisi pustulis jam maturationem attingentibus egrum deserit, idque sua demum sponte . Eruptionem quod spectat, hoc se ferè habet modo : Primò pustulę subrubrę, tenuissimarum acicularum puncta equantes magnitudine, sparsim se produnt, faciem inprimis occupantes, vel etiam collum, & pectus, dein corpus universum. Per id temporis & fauces dolor infestat, qui una cum pustulis surgentibus augetur, quę in dies grandescunt, & in majus fastigium elevate, cutem, carnesq; vicinas rubore afficiunt, atque inflammatione.

Circiter enim *octavum* à primo insultu diem (quam in hoc morbo Epocham ubique servo) intervalla, quę priùs subalbebant, pro pustularum, quibus obsidentur, numero, rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non sine partium dictarum dolore tensivo, & lancinante, qui in horas auctus inflammationi, & tumori prædictis viam sternit ; ita ut progrediente morbo palpebrę usque adeò impleantur, extendanturque, ut eger luce quandoque priveatur ; qui quidem palpebrarum tumor vesicam inflamat, ac resplendescentem per easdem extensam nonnalè refert . Est etiam ubi temporius oculis capiuntur egrī, si nempe major pustularum vis à prima

eruptione se in illos effuderit. Proximæ à facie intumescunt manus, digitiq; pro pustularum numero distenduntur. Usque ad hunc diem pustulæ, quæ faciem obsederant, leves ad tactum fuere, atque rubræ, jam verò asperiores evadunt (quod quidem primum est incipientis maturationis indicium) & subalbidæ; paulatim insuper succum quendam luteum, colorẽ à flavo non abludentem, evomunt. Faciei interim, & manuum inflammatio ad summum evecta apicem, colorem exhibet in pustularum interstitiis satis floridũ, & Rosarum Damascenarum emulum. Et sanè quo mitiores sunt Variolæ, & genuinæ magis, eò etiam magis tum ipsæ pustulæ, tum & cutis in earundem interstitiis dictum calorem ad vivum exprimunt, qualem jam descripsi. Uti vero quæ faciem occuparunt pustulæ, asperiores quotidie, ac magis flavæ pro maturationis ratione; ita è contra, quæ manus, & reliquum corpus, minùs asperæ, albæque magis conspiciuntur in dies.

Die *undecimo*, faciei tumor, atque inflammatio satis apertè recedunt, & pustulæ tam faciei, quàm reliqui corporis jam maturitatem, & justam magnitudinem adeptæ, (quæ his annis ad pisum grandiusculum ascendebat) exarescunt, deciduntque; atque, in hac variolarum specie, die *decimo quarto*, vel *decimo quinto* ut plurimum funditus pereunt. Veruntamen manuum pustulæ, cæterarum partium pustulis pertinaciores plerumque, recentes adhuc, albæque, diei unius, aut alterius mora illas vincunt. Faciei, & reliqui corporis pustulæ desquamatione, at verò manuum quæ sunt, diruptione ab itum sibi parant. Pustulis faciei succedunt squamulæ furfuraceæ, quas aliquando excipiunt foveæ cutis. Et enim ubi primùm decidunt pustulæ, nulla adhuc in

cute cernitur inæqualitas; at verò hujusmodi squa-
mulis exurgentibus, recedentibusque vicissim, tan-
dem excavantur foveæ istæ, quæ sæpenumero in con-
valescentibus ab hoc morbo diu visuntur, quamvis
rarò admodum *Variolæ interstinctæ* ulla sui linquant
vestigia; atque illæ fermè solæ, quæ sex postremis an-
ni mensibus invasere, cum quæ hos præverterint,
nullas cuti notas imprimant, nisi fortè confluerint,
ut postea dicetur. Decurrente morbo omni, eger,
vel constipatam prorsus habet alvum, vel saltem ra-
rissimè dejicit. Atque hæc de Variolis *Discretis* di-
cta sunt.

2. Symptomata cum *Discretis* communia habet
& illa Variolarum species, quas *Confluentes* appel-
lavimus, nisi quòd hæc atrociora sint omnia: Febris
scilicet, anxietas, atque egritudo, vomituro, &c.
immaniùs affligunt, quibus signis Medico sa-
gaci, etiam ante eruptionem, *Confluentes* se produnt.
Nihilominus non ita promptè hæc in sudores dissol-
vitur eger, ac in alio genere jam suprà descripto, ubi
magna, ut fit, in eisdem propensio ut plurimum
prænuñciat variolas, quæ mox erumpent, minimè
confluxuras: Diarrhœa insuper nonnunquam eru-
ptionem præcedit, & ad diem unum, alterumve post
illam protrahitur; quod quidem in *Discreto* Vario-
larum genere nondum mihi contigit observare.

Tertio ut plurimum die erumpit species hæc, ante
illum aliquando, vix unquam post illum; cum *Dis-
cretæ* vel ipso die quarto inclusivè à primo insultu
morbi, vel postea, ante illum rarò admodum se
monstrent. Quantoque magis quartum illum diem
præverterint Variolæ, tanto etiam confluent magis.
Quamvis autem, ut generaliter loquamur, *Con-
fluentes* diem quartum vix præstolentur unquam, fit

tamen, licet oppido raro, ut ob atrocius aliquod symptomata, ad quartum, vel quintum usque diem differatur eruptio: Verbi gratia, acutissimus dolor nunc in regione lumborum, Paroxyfmi Nephritici æmulus, nunc in latere, qualis Pleuriticos vexat, nunc in artubus, ut in Rheumatismo, nunc denique in ventriculo cum ingenti egritudine, & vomitu enormi ante eruptionem egrum fatigat, angitq; Hisce in casibus, licet infrequentes sint, Variolas solito ferius erumpere animadverti, utpote ab immani symptomatum dictorum violentia constrictas, atque impeditas: Quæ quidem symptomata solitis vehementiora, cum agmen ducant, mihi satis aperte indicant secuturas Variolas, & è *Confluentium* genere esse, & periculo minimè vacare.

At verò (quod jam proximè dicendum) licet in *Discretis*, mox ab eruptione (ut dictum est) quæ morbi insultum comitabantur symptomata, nullum jam amplius faceflant negotium, in *Confluentibus* longè aliter se res habet; cum tam Febris, quàm alia symptomata etiam ad multos dies à pustularum eruptione egrum discrucient.

Variolæ dictæ nunc Erysipelatis ritu, nunc Morbillorum, erumpunt, à quibus non nisi à Medico in his morbis versatissimo distinguuntur, saltè quoad faciem externam: Nam qui ad dispar in utroque morbo eruptionis tempus, aliasque circumstantias, quas utriusque historia longè ab invicem discrepantes exhibet, sedulò animum advertit, haud difficulter hunc ab illo discriminaverit. Crescente morbo, non in molem aliquam spectabilem, uti *Discretæ*, attolluntur, quæ faciem præsertim occupavere; at sibi invicem implicitæ primò se habent instar vesiculæ rubræ vultum omnem contegentis, quem

maturiùs etiam in tumorem elevant, quàm solent *Discrete*: dein ad instar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ solitam cutis superficiem non multum superantes. Præterlapso die *octavo*, pellicula alba quotidie paulatim magis exasperatur judice digito, & ad colorem fuscum, non verò flavum, ut in *Discretis*, accedit; intenduntur in dies tum asperitas, tum etiam cutis color, donec tandem pellicula dicta latioribus laminis desquamatur, quod in quibusdam faciei partibus, si morbus truculentior fuerit, non nisi post vicesimum diem solet contingere. Quantò atrociores fuerint Variolæ, tantò magis pustulæ maturescentes ad colorem subfuscum vergunt; tantò etiam lentius, si suo utantur genio, abscedunt; ut è contra quantò minùs confluxerint, tantò magis & flavescent, & se ocyùs proripiunt. Pellicula hæc, seu scabies omnia pervadens, ubi primùm deciderit, nulla quidem scabricie vultum afficit, at verò mox illam excipiunt squamulæ furfuracæ indolis perquã corrosivæ, quæ non modò patentiores excavant foveas, quàm solent Variolæ distinctæ, sed etiam faciem cicatricibus fœdè deturpant. In *Confluentium* genere, si admodum sevierit morbus, humerorum etiam, & dorsi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis partibus subjectis, expositisque.

Animadvertendum est autem, Morbum hunc magnum estimari, non pro Variolarum frequentia, quæ reliquum corpus, sed pro earum numero tantum, quæ faciem obsedere, quæ si his tanquam injecta arena ubique contegatur, utut paucæ, atq; *Discretæ* sint eæ, quæ in reliquo corpore cernuntur, haud minùs periclitatur æger, quàm si membra omnia denso agmine pervaserint: Atque ex adverso quantumlibet spissè truncum, & artus occupaverint, si in facie

rariores comparuerint, magis in vado res est. Quod de numero diximus, & de Variolarum more potest affirmari, malusne scilicet is fuerit, an secus, vultus apertè indicat.

In *Confluentium* genere ubique observavi Pustulas manuum, atque pedum majores fuisse, quàm reliqui corporis, & quò altiùs ab artuum extremitate truncum versus ascenditur, eò sensim minores, & contractiones semper extitisse. Atque hæc de *Pustulis* censui dicenda,

Sunt verò & alia symptomata duo, quæ Variolis *Confluentibus* accidunt, haud minoris momenti, quàm vel Pustulæ ipsæ, vel tumor, vel aliud quodlibet è prædictis, *Salivatio* nempe in adultis, atque in infantibus *Diarrhœa*. Horum prius ita perpetuum se comitem adjungit, ut unicum tantùm viderim Variolis *Confluentibus* laborantem, nulla superveniente Salivatione: Posterius autem, nempe *Diarrhœa*, Infantes hac specie laborantes non ita certò discruciat. Utrum providens natura has evacuationes idcirco substituerit, quòd in pusillo hoc, ac humili genere materia morbifica ita penitus nequeat exterminari, ac in pustulis istis majoribus, ac magis fastigiatis generis *Discreti*, nullus definitio, cùm Historiam tantùm scribam, non solvam Problemata. Hoc certò scio, quod non solum Variolas *Confluentes* plerumque comitantur, sed etiam quòd, quæ per illas fit evacuatio, tam est necessaria, quàm sunt vel Pustulæ, vel faciei, & manuum intumescencia.

Dicta *Salivatio* nonnunquam sub primum eruptionis tempus se prodit, nonnunquam non nisi postridie, biduove præterlapso. Materia primò tenuis excernitur, ac facile ad tempus aliquod rejicitur, ægro interim multa lintea eadem nocte conspurcante.

tante. Neque sanè multum cedit Ptyalismus hic alteri illi, qui ope *Mercurii* excitatur, nisi quòd non ita malè oleat. Die autem ferè *undecimo* saliva viscidior jam facta ægerrimè excreatur; siticulosus est eger, tussit subinde inter bibendum, & potus per nares revertitur, atque ab hoc die cessat ut plurimum Salivatio; licèt aliquando, (rarius tamen id accidit) ubi per diem unum, alterumve omnino cessaverit, tandem postliminio recrudescat. Dicto autem die, *undecimo* scilicet, tumor faciei unà cum Salivatione imminui incipit, ac tunc primum ejus loco manus intumescere solent, aut debent.

Diarrhœa non ita maturè infantes solet invadere, atque adultos *Ptyalismus*; quocunque vero tempore ingruerit, nisi ante sistatur, singula morbi stadia decurrit.

In utraque Variolarum specie Febris à primo statim insultu ad eruptionem usque præcipuè dominatur; qua peracta inducias ferè dat usque ad pustularum maturationem & tempus, in quo pus conficitur, quo demum elapso, prorsus desinit.

Observavi semper in morbo vehementiori, egrum sub vesperam quasi Paroxysmo laborasse, & funestiora symptomata vespertinis præsertim horis se ostendere, atque exacerbari.

En justam Variolarum hujus generis Historiam, vera, ac genuina hujusce morbi Phænomena, prout scilicet naturaliter se habet, complectentem: De *Accidentibus Anomalis*, quæ eidem, ubi minus rectè tractetur, superveniunt, jam proximè differemus.

Animadvertendum est itaque, ista, quæ die *octavo* in genere *Distincto* occurrūt Symptomata Anomala, & quæ *undecimo* die in *Confluente*, (facto semper à primo morbi insultu computandi initio) maximum

mum ad ægri five vitam, five interitum pondus ha-
 bere, magisque adamussim expendi debere, cum li-
 quidò constet, maximam eorum partem, qui utroli-
 bet morbi (sc. *jam descripti*) genere intereunt, præ-
 fatis singulatim diebus defungi. Primò enim qui
Discretis Variolis laborat eger, cum satis promptè
 sudoribus diffuat, (quod hìc in adultis fieri solere
 jam diximus,) ac sibi omnia bona promittat, si
 morbi, ut sperat, virus per cutis poros hoc pacto
 amandaverit; diligenter ideo huic methodo insistit,
 tum remediis Cardiacis intro assumptis, tum regi-
 mine calidiore, ut par est, adhibito; (atque hæc eò
 facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in prin-
 cipio sibi meliùs videatur habere, tum etiam ad malè
 fundatam Astantium opinionem propiùs accedat,) Tandem verò eliminatis per *Ἀφόρρυσιν* particulis
 istis, quæ ad pustularem elevationem, atque intume-
 scentiam faciei debuerant facere, die *octavo*, quæ
 turgescere, & per interstitia pustulis interjecta in-
 flammari debuerat facies, flaccida è contra reperi-
 tur, & albescent interstitia, licèt interim rubescant
 pustulæ, atque eleventur, etiam post ægri mortem.
 Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat
 sudor, jam subito, suaque sponte evanescit, neq; re-
 mediis ullis Cardiacis, vel etiam calidissimis, revo-
 cari potest. Æger interim Phrenitide corripitur,
 anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; uri-
 nam parcè reddit, ac frequenter; ac tandem paucis-
 simarum horarum spatium amicorum spem fallit, &
 ad plures migrat. Veruntamen hìc est notandum,
 quòd, si paucæ compareant Variolæ, hyems si fue-
 rit, æger ætate provectior, aut venæ sectio fuerit
 celebrata, regimen illud calidius, in quod jam ani-
 madvertimus, non ita certo faciei turgescentiam

impedit, & proinde mortem accersit, atque ubi confertæ Variolæ, Ver, æstasve fuerit, æger ætate florens, neque sanguis detractus.

At vero in *Confluentibus* maxime periclitantur ægri, & plerique etiam moriuntur die *undecimo*; nam cum hoc fere tempore *Salivatio*, quæ ægrum hætenus in tuto posuit, soleat desinere sponte sua, nisi faciei intumescencia adhuc aliquantulum persistens, ac manuum, insigniter jam incipiente ejus vicem subeat, necesse est ut pereat æger: Id enim est perpendendum, quod in hoc Variolarum genere, ubi pustulæ tam sunt exiguæ, non *Salivatio* tantum, sed faciei insuper, & manuum intumescencia ad materiam morbificam rite eliminandam omnino requiruntur; quarum utralibet, si vel non adsit, vel ante justum tempus recedat, ægro protinus moriendum est. Jam verò nimio sæpius evenit in hoc morbo calidiori, ut sanguinis crasi à regimine præfervido disjecta, fractaque, atque eo usque accensa, ut particularum inflammatarum exterminationi sensim faciendæ non amplius competat, (ut quæ sudoribus importunè extortis debentur mala, jam taceamus,) hinc vel non omnino intumuerint facies manusque, vel tumor ille una cum salivatione evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipso hoc die aliquantisper debeat remitti, non debet tamen nisi post diem unum, alterumve omnino recedere, manuum interim tumore persistente, vigenteque; quo quidem vix aliud est minus fallax Convalescentiæ *απορρωσικόν*, uti neque contrario certum magis imminenti periculi indicium.

Sed utut id sit, materia Ptyalismi, quæ ad hunc usque diem cruda fuit, tenuis, & facilè excreabilis, viscida jam facta, & tenax, ægro suffocationem in-

ten-

tentat ; Potus, quem assumit , in pulmōnes ferè dilabitur, unde cum Tussi violenta per nares rejicitur, voce est rauca, somnolentia , & stupore corripitur ingentibus, oppressus undique vi morbi , atque in hujusmodi agone ut plurimum extinguitur , eo, quem jam diximus, die .

Sunt & alia adhuc symptomata, quæ in quolibet morbi statu occurrunt, tam *Discreto* Variolarum generi, quàm *Confluenti* pariter communia .

Phrenitis, v. g. à nimia sanguinis ebullitione nonnunquam ægrum corripit, & caloris tam parum est patiens, ut magnis viribus, ac furibundo nisu injectasprehendentium, & lecto incarcerationum manus eludere conetur .

Aliquando eadem causa effectum longè diversum, seu contrarium, ut videtur, producit, Affectum sc. *Comatosum* ; ita ut æger nunquam fermè evigilet, nisi continuo pulsu excitatus .

Est etiam ubi in hoc morbo, perinde atque in Peste, laxata inflammationis vi, sanguinis compage, *maculæ purpureæ* se ostendant Pustulis interspersæ, mortis ferè semper Prænunciæ. Frequentius hoc evenit, ubi aeris Constitutio morbo isti Epidemicè grassanti præ ceteris favet . Aliquando in pustularum summitate maculæ nigræ exiguæ, acicularum capita vix æquantes, in medio verò subsidentes, se produnt variis in locis ; quæ cum nimio fervori ortum debeant suum, tandem beneficio regiminis magis temperati fuscum colorem acquirunt, posteaque pedetentim subflavum illum, qui variolis genuinis, ad suum morem obtinentibus, naturaliter competit, quod satis liquido cernitur in illa, quæ circa morbum hunc versatur, praxi, in quo omnia Symptomata eò sunt mitiora, quò magis pustulæ
ma-

maturitatem adeptæ ad dictum colorem accedunt ,
atque è contra .

Adolescentum porrò , & ætatis flore vigentium ,
(præcipuè si vino, aut alio quovis liquore spirituofo
se nimium impleverint) usque adeo in hoc morbo
nonnunquam sanguis accenditur , furitque , ut per
Arterias , & vesicam viam sibi faciat , & qua data
porta ruat ; quo quidem *mißtù sanguineo* vix aliud
symptoma pejoris notæ , atque ominis invenire
licet , per omnem hujus morbi tragœdiam .

Ab eadem insuper causa nonnunquam , licèt ra-
riùs, sanguis è pulmonibus ejicitur . Utraque verò
Hemorrhagia hæc sub morbi initio plerumque con-
tingit ; pustulis nondum erumpentibus, vel si in qui-
busdam locis se ostendant , in plerisque tamen aliis
adhuc sub cute densæ latent , atq; ejus sunt generis,
quæ in maximè *Confluentes* adolescerent , nisi jam
dictum symptoma ægri morte morbum finierit .

Aliquando etiam *Urinæ suppressio* totalis ad malo-
rum cumulum accedit, in juvenibus præsertim, idq;
in statu , vel etiam declinatione *Discreti* generis .

Sunt & alia symptomata , quæ a *σφοδράτι* aliqua
jam dictis contraria interdum oriuntur , si nempe
eger à frigore nimis intenso fuerit læsus, vel si præter
jus , fasque vena fuerit pertusa ad ingentem san-
guinis amissionem, aut alvus nimia Catharsi subdu-
cta , unde pustulæ nonnunquam fastigiis cedunt , &
derepente confidunt , superveniente insuper *Diar-
rhœa* , à qua egro (adultus si fuerit, ut suprà innui-
mus) ingense est discrimen , & anceps morbi exitus,
materia sc. Variolosa introversa , ita ut natura
eidem per cutis poros debite exterminando impar
prorsus inveniatur . Huc accedit , quòd faciei , ma-
nuumque tumor ab his retunditur, qui non minus

in bonis ægri rebus est censendus, quam ipsa Pustularum eruptio, nisi ex fuerint *perpaucæ*.

Quæ vero à suscepto frigore pendent symptomata, raro admodum occurrunt, si cum illis conferantur, quæ à contrario, calidiori nempe regimine, nascuntur; Cum enim morbus hicce inter calidissimos jure optimo habeatur, longe minus ab hac parte peccatur, quàm ab altera.

Qualis verò sit hujus morbi essentia, ob naturalem, & communem mihi cum reliquis hominibus Intellectus defectum, nescire planè me fateor; veruntamen prædicta symptomata pensiculatim trutinata mihi videntur subindicare, *Inflammationem* eum esse (à ceteris tamen Inflammationibus specie diversam) tum sanguinis, tum reliquorum humorum, in qua amolienda, per dies priores duos, tresve id agit natura, ut particulas inflammatas digerat, coquatq; quas postea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc, & sub Abscessulorum forma suis demum finibus expellit. Quapropter, ut fundamentum alicui medendi methodus superstruatur, notandum est, duo esse hujus morbi tempora, quorum primum *separationis* est, secundum *expulsionis*. Atq; primum quidem illud tempus plerumque cum Febrili ebullitione transigitur, quod tribus, vel quatuor primis diebus peragi solet, quorum decursu natura id satagit, ut partes ejusmodi inflammatas seligat, congregetque, quæ sanguinem laceffunt, atque etiam ut illas in carnosas corporis partes relegatas ibidem deponat, quo facto pristina quiete fruitur, sedato jam tumultu, qui, dum hoc ageretur, in sanguine ciebatur. *Separatione* sic ope ebullitionis in sanguine peracta, *Expulsio* jam locum obtinet, quæ per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis illis
abscess-

abscessibus, in carne perficitur. Sicut enim à natura abscessuum sua specie non abluunt, ita parem cum aliis, cruditatis, maturationis, atque exarescentiæ statum percurrere solent; quæ omnia si ritè, atque laudabili modo absolvant, & exequantur, in tuto res est, cum exinde curationis summa dependeat; sin minus, omnia pessum ruitura sunt. Et quidem postremum hoc negotium, priori illo *separationis* opere, tanto plus temporis sibi vendicat, quod prius illud in tenui, fluidoque corpore transigatur, atque in ipso (ut sic dicam) nature foco; posterius autem denso, spissoque theatro, atque à vitæ fonte paulo remotiori, partes suas exequi cogatur.

His ita præmissis, Indicationes exurgunt: 1. Ut æqualis ille tenor ebullitionis in sanguine conservetur, qui neque nimis properè separationem nimia sua vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu eandem remoretur, vel non satis idoneam præstet. 2. Ut abscessuli, pustulæve summa cura sustineantur, quo debita tempora percurrentes, tandem contentam in se materiam omnino avehant, ipsæque etiam evanescant.

Ut itaque paucis de *primo* agamus, sollicitè imprimis cavendum est, hoc tempore præsertim, ne nimium assurgat ebullitio, sive id fiat ex congestis tragulis, sive ex aere loci, in quo decumbit eger, igne nimium exalfacto, sive ex calidorum medicamentorum, & cardiacorum usu; præcipuè vero ab his cavere oportet, si æger in ætatis flore constitutus fuerit, vel sanguinem habeat generosiori potu nimis exaltatum, vel anni tempestas aut Verna sit, aut saltem ultra ætatis initium non processerit. Hinc enim fiet, ut separatio, quæ sensim, lentisque gradibus peragi debebat, ut ad universalem quandam despumatio-

tionem opportuniùs pergat, præcipiti cursu feratur, atque ita vel non satis idoneus partium numerus congregetur, vel (quod fortè contingat) nonnullæ partes ad secretionem damnentur, quas alias Natura illam subire noluisse, nisi quod ultra debitos limites excurrere coacta, noxam hanc sibi creet: secretis enim illis, quæ ad separationem minus opportune sunt, aliorum illuc propendentium motus eorum commixtione impeditur, adeoque redduntur expulsionis minus accommodæ. Mihi quidem rationi consentaneum videtur, ut quo diutius natura *separationem* molitur, ac perficit, dummodo ebullitio non omnino torpeat, eo certius, atq; universaliùs eadem *separatio* absolvatur. Atque ex illa sic absoluta, curationis insequentis successus potissimum ut dependeat, necesse est, uti ex methodo contraria contrarius plane rei exitus: ex calido enim isto regimine nihil boni nascitur; sicut ex præcoci fructu nihil frugi, cum frequenter usu veniat, ut vel in Phrenitidem æger prono lapsu ruat; vel (quod peioris notæ est) sudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non secerni aptæ, neque *puris* naturæ respondentes (quod ipsum tamen pus genuina soboles est hujusce excretionis) eliminantur, vel ex cardiacis illis administratis, calidaque custodia, Variolæ nimis protrusæ in unum confluant, sædo certè spectaculo, tristemque eventum interminanti.

Atque hæc, & hujusmodi symptomata ex his erroribus progigni solent, cum ex altera illa methodo nihil unquam mali observaverim. Natura enim sibi permissa negotium suum suo tempore exequitur, materiamq; debito ordine, ac via tum secernit, tum etiam expellit, ut (in Junioribus præsertim, vegetisque temperamentis) nostra ope, nostris artificiis,

atque

atque auxiliis non indigeat, suis viribus optimè instructa, suis opibus locuples, suo denique ingenio satis edocta. Neque sanè vel ipse vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periisse, quòd Variolæ primò non eruperint, etsi nimis multi perierint, quorum Variolæ primùm laudabiliter, & cum summa spe erumpentes, postea recedentibus pustulis præmaturrè detumuerunt.

Quemadmodum autè inconsultum est, atque periculosum, calidioris regiminis, vel Cardiacorum ope cœptam ebullitionem nimis evehere; ita è contrario non minùs vacat periculo, mediantibus venæ sectione, clysteribus, emeticis, catharticis, aut id genus aliis eandem minuere, cum hoc pacto partium separabilium commoda secretio plurimùm impediatur. Licèt enim vulgare illud, atque tralatitium argumentum, quo adversus Phlebotomiam, aliasque evacuationes utuntur (nempe quòd non liceat à circumferentia ad centrum movere humores, cum natura in hoc morbo contrariū affectare videatur) nullarum planè virium sit; eo quòd ex earundem usu contrarius omninò effectus, subitanea scilicet variolarum eruptio, sæpissimè consequi deprehendatur; aliæ nihilominus rationes in promptu sunt, quæ vehementer suadent, ut, si quidem ullo modo vitari possit, ab hac praxi manus abstineamus. Namque (ut earum præcipuas paucis attingamus) per hæc evacuationes, non tantùm ebullitio nimis imminuitur, cujus interim ope partes despumandę accuratè secerni debuerant, verum etiam illud ipsum subducitur, quod cœptæ secretioni quasi pabulum continenter suppeditaret; unde sæpenumero contingit, ut variolæ primùm laudabili impetu erumpentes (eoque fortasse melius, quòd evacuationes jam

dictæ præcesserant) paulò post ex improvîso quasi repercussæ detumescant , idque ob eam potissimum causam , quòd materia desit , quæ quasi à tergo præeuntem insequeretur , atque agmen clauderet . His verò non obstantibus , si vel minimum suspicari liceat variolas mox erumpentes è Confluentium genere futuras esse , utile prorsus erit , ut non solum sanguis quàm primùm mittatur , sed & Emeticum propinetur , ob rationes alio in loco fusè dicendas .

Tandem ut ad secundam illam Indicationem pedem promoveamus ad tempus *expulsionis* accommodatam ; quo tempore materia separata parvorum abscessuum , sive pustularum ope , amandatur , atque expellitur ; nempe illud hîc agendum est , ut pustulæ debito modo sustineantur , quo ritè , atque ordine destinatam periodum assequantur .

Sicut itaque suprà satis , ut opinor , ostensum est , imprimis periculosum esse , si æger præsentî Febre , at pustulis vix dum apparentibus , in ipso *secretionis* tempore nimium calefiat ; ita etiam non minori periculo plena res est , si idem quovis morbi tempore fiat , atque illo præsertim , quod ad *expulsionis* initium vergit , crudis adhuc existentibus pustulis : Quamvis enim sanguis , peracta jam *separatione* , atque relegata ad carnosas partes materia , ab intestino tumultu magnam partem immunis sit , interim tamen tener adhuc , recensque , ac vix novo statu , & quasi textura indutus , ἀπαθήs est , facileque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur , atque adeo levissimo momento irritatus flammam concipit , & in novam ebullitionem proclivis est ; quæ quidem nova ebullitio , non uti prior illa , *separationem* jam molitur (illam quippe peractam supponimus) verum illius loco non tantum sympto-
mata

mata superius memorata excitat, sed & cœptam per pustulas *expulsionem* interturbat, & contentam materiam exagitando noxam parit. Vel itaque partes jam secretæ, atque in corporis *æxi* depositæ, vehementi illo, rapidoque sanguinis ebullientis cursu abreptæ in ejusdem massam resorbentur; vel partes carnosæ ultra gradum supurationi debitum excoactæ, minus commodè illam exequuntur; vel denique fortassis oborta hac nova ægritudine, sanguinis œconomia, ipsarumque carniū tonus pervertitur, usque adeo ut materiam illam expulsam vincere, eamque foris annuū more abscessuum coquere nequeat.

Interim non usque adeo nos illuc intentos esse oportet, quo ebullitionem nimiam in sanguine prævertamus, ut ægrum frigoris injuriis exponendo pustularum eruptio impediatur. Gradus ille caloris ad harum expulsionem promovendam accommodatissimus, naturalis sit oportet, atque ejusmodi, qui carnosarum partium temperiei conveniat, quique hunc excedit, aut ab eodem deficit, utrinque periculosus est.

Ex dictis itaque satis manifestum videtur, inquam incerto, lubricoque sit loco, tum morbus ille, de quo loquimur, tum praxis medica, quæ eidem accommodanda est. Atque etiam exinde pronunciare ausim, illius famam, qui in medicando hoc morbo frequenter sese exerceret, in angusto versari; quandoquidem non vulgus solummodo mortis causam satagenti nimis Medico transcribere paratum sit, verum etiam ejusdem artis professores calumniandi ansam inde cupidè arripiant, atque coram iniquis iudicibus causam dicentes, severissimam sententiam faciliè eliciant;

eo scilicet consilio, ut ipsi pluris æstimentur, & super aliorum ruinis viam sibi sternant ad famam: id, quod viris literatis indignum prorsus est, imo & vilioribus Artificibus, modò probitatem colant. Hinc porro cernere est, quod minus mirum sit, si Nutricibus, per se nimium plerumque officiosis, & satagentibus, res malè sæpenumero succedat; Nempe res ardua est, & quæ muliercularum ingenium, atque iudicium superat, gradum caloris huc requisiti definire, præsertim cum anni tempestas, ægrorum ætas, & vitæ ratio, aliaque huc spectantia simul pensanda veniant, id, quod prudentem profectò, atque sagacem Medicum omnino postulat.

Si contigerit, ut vel Phlebotomia minus opportunè celebrata, vel admissio frigore pustulæ reciderint, vel facies, ac manus detumuerint, Cardiacis utendum est: Sed cavendum tamen, ne in his exhibendis nimii simus: Quamvis enim sanguinem ademeris, fieri tamen potest, ut virium inde jacturam metuens, adeoque Cardiacis aut fortioribus, aut sæpe repetitis utens, novam ebullitionem ex improviso suscitet. Nimirum sanguis adhuc tenuior est, & vim calidioris stimuli facile sentit; unde fit, ut sæpe repetitæ ebullitiones in eodem excitentur, quibus ægrorum mors majori jure tribuenda est, quàm prægressæ venæ sectioni. Atque hæc generatim de iis, quæ primariis Intentionibus satisfacere possint, dicta sunt.

* Jam ut calcata vestigia repetam, ac ad Praxin propius accedam: Quam primùm manifesta hujus morbi indicia se produnt, egro aura liberiore, vino, ac carniū esu interdico, cerevisiam verò tenuiore

pane

* *Curatio.*

pane tosto leviter tepesactam pro potu ordinario, ac subinde pro arbitrio hauriendam concedo; pro victu etiam juscula avenacea, hordeacea, poma cocta, aliaque, quæ neque frigoris, neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocturo molestiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam, rusticamque diætam admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto, & contuso vescatur, modò cautum sit, ut eo per vices utatur, & modicè, dempto etiam lactis frigore. A regimine calidiore protinus inhibeo, ut & ab usu medicamentorum Cardiacorum quorumcunque, quibus variolas in cutem ante diem *quartum*, qui eruptioni proprius est, ac naturalis, temerè propellere nonnulli fatagunt; Cùm pro certo habeam, eò magis universalem fore materiæ variolosæ separationem, quò tardiùs istę prorumpunt: proinde & securiores possumus esse, ne se denuò intro condant, & rectiùs maturescant: cum, si ante tempus extrudantur, præcipitatur materia cruda adhuc, atque inconcocta, quæ ad instar fructuum præcociorum inani spe lactat. Adde, quòd ab hac nimium festinata diligentia periculum est in calidioribus præsertim temperamentis, ac vegetioribus, quorum principia Activa plus satis Cardiacorum suppleant vicem, ne natura nimis incitata, coactaque, universam pene corporis substantiam in variolas effundat; ita ut jam *confluant* illæ, quæ, nisi plus equo properasses, in *distinctarum* ordine lætiori omine substitissent. Porro non ideò statim foras propellendæ sunt Variolæ, ubi primum aliqua morbi hujus suspicio oritur, quia sc. æger ante eruptionem vehementer ut plurimum laborat, angiturque; cùm ne vel una quidem instantia possit ostendi, quempiam ideo interiisse, utut graviter egrotaverit,

166 *Variolæ Regulares An. 1667, 68,*
quod non mox prodirent Variolæ, vel naturam iisdem serius ocyus extrudendis defuisse, nisi sicubi regimine calidiore, & remediis Cardiacis, præmature ingestis, fuerit impedita. Etenim non semel observavi in junioribus, & temperamento sanguineo præditis, regimen calidius, & Cardiaca eo animo exhibita, ut Variolas ante justum tempus exturbent, ita parum eruptionem accelerasse, ut eidem è contra obicem ponerent: Sanguine enim his modis excelsa, & in motum violentiorem, quàm qui materiæ Variolosæ separationi ritè peragenda par esset, concitato, certa tantùm quædam morbi indicia se prodidere, latentibus intra cutim pustulis, neque se ultra efferentibus, quibuscunque demum Cardiacis sollicitarentur, donec tandem sanguine ad moderatam, debitamque temperièm redactò, concessa scil. Cerevisia tenuiori, demptoque partim stragulorum, quibus torrebatur, onere, pustulis exiturientibus commodam viam stravi, atque ægrum in tuto, favente Numine, collocaui. Neque magis, si quid ego judicando valeo, ab illis stat Ratio, qui ægrum ita pertinaciter ante diem *quartum* lectò addicunt, modò cubiculi ambitu se contineat, quàm ab his, qui adeo præmaturè, atque intempestivè Cardiaca ingerunt. Etenim *Sanguinis mictus, maculæ purpureæ,* & reliqua symptomata lethalia, (de quibus suprà) eo tantùm nomine, præsertim ætate florentibus, superveniunt, quòd nempe lectulo præproperè nimis affigantur. *Quarto* verò die lectulo ægrum adjudico, ac tum temporis, si eruptio parum pro votis succedat, rectè exhiberi potest Cardiacum aliquod blandius, unica saltem vice, quo exigantur pustulæ. Inter ista, quæ huc faciunt medicamenta, *Paregorica dicta*, qualia sunt *Laudanum Liquidum, Diascordium,*

dium, &c. si in pauca quantitate Aquis Cardiacis appropriatis admisceantur, cæteris prælucent: Hæc enim cum sanguini æstuanti frænum injiciant, Natura materiam morbificam opportunius, atque liberius ejicit, atque amolitur. Neque etiam confulerem, Cardiacum ante hunc diem propinare vel urgente *Diarrhæa*, atque illud, ut videtur, indicante. Licet enim, quod antea innuimus, nonnunquam Variolarum *Confluentium* eruptionem præcedat *Diarrhæa*, (quæ oritur ab halitibus inflammatoriis, vel humoribus à massa sanguinis per primos dies exagitati, atque æstuantis, in intestina exoneratis) non tamen hic magis deerit natura dictis materiæ variolosæ halitibus in corporis habitum propellendis, (quo facto, sua jam sponte sistetur *Diarrhæa*) quam solet in halitibus istis controvertendis, eliminandisque, qui in ventriculum inversi sub initio morbi vomitum provocant.

Animadvertendum verò est, quod si ad adolescentem vegetiorem accersor, & qui insuper liberaliore, sive vini, sive liquoris cujuscunque spirituosius computatione morbo ansam dedit, non satis habeo ad frænandam sanguinis ebullitionem, ut tam Lectulo, quam Cardiacis abstineat, nisi ad hæc sanguis è brachio mittatur: Quod si non concedatur, obtinente vulgi præjudicio, missionem mihi saltem esse petendam existimo. Superinducta enim Inflammatione ista, quam sanguini impressit liquorum spirituosorum fervor, intenso illi calori, quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita furit sanguis, ut non raro in vesicam vasorum ductu irruat; vel maculas pariat purpureas, aliaque ejusmodi symptomata, quæ per omnem morbi decursum crucem figunt Medico, atq; egrum è medio tollunt. Atque

168 *Variolæ Regulares An. 1667, 68,*
hæc de illis , quæ ante pustularum eruptionem sunt
peragenda .

Ubi primum eruperint Pustulæ, jam proximò diligenter mecum perpendo , an *Discreti* fuerint generis, an verò *Confluentium* ; cùm longo hæc intervallo ab invicem distent , quantumlibet convenient quoad symptomata quædam utrisque communia . Si itaque ex pustularum magnitudine, & paucitate, tardioreque eruptione, tum etiam *Ægritudinis*, aliorumque symptomatum gravissimorum , quæ in *Confluentibus* etiam post eruptionem fatigant , evanescentia, de genere *Discreto* mihi constet; *Ægrum* Cerevisia tenuiori , jusculis avenaceis, hordeaceis, &c. reficiendum curo , modo , quem suprà descripsimus . Atque si tempore *Æstivo*, eoque calidissimo *Variolæ* non ita multæ obtingant , quorsum attineat *ægri* in lecto jugiter stratum , obrutumque detinere , ego quidem non video . Quin potius singulis diebus per aliquot horas de toro surgat , ea lege , ut tam loco , quàm vestitu , frigoris pariter , ac caloris nimii incommoda præcaveantur . Quid quod *ægroti* à cubili quandoque abstinente , morbus minori cum molestia , ac etiam breviori spatio tempora sua peragat, quàm si eidem continenter affigatur? quod non modò *ægritudinis* tedium adauget, verùm etiam Febrilem *estivationem* fovet, & prodeuntibus vesiculis dolorificam inflammationem conciliat . Quòd si aut frigidior anni tempestas , aut copiosior *Exanthematum* eruptio perpetuò decubendi necessitatem *ægrotanti* imponat, prospicio, ut non intensiore caloris gradu , vel adjectis pluribus stragulis in lecto decumbat , quàm quibus in prospera valetudine uti solebat, accenso interim non nisi hyeme incubente, manè, & serò foco mediocri . Neque etiam
exigo,

exigo, ut in eodem loco semper jaceat, nempe ne sudores erumpant, quos ego tum rationibus suprà allatis, tum ipsa experientia fretus, fidenter affirmo non absque ingenti periculo promoveri posse.

Determinante morbo, cùm halituum à materia jam in pus conversa prodeuntium eruptio liberior à pustulis tandem crustosis, ac duriusculis impediatur, abs re non erit *Vini Canarini semicocti cochl. 5, vel 6*, vel aliud medicamentum Cardiacum temperatum exhibere, ne scilicet halitus illi putridi in sanguinis massam postliminio revertantur. Et sanè jam nunc, neque prius, Cardiacis locus est. Eodem pariter tempore Diæta paulò calidior, & Cardiaca magis potest concedi; juscula v. g. ex pane, & cerevisia saccharata, è farina avenacea cum cerevisia, & saccharo, &c. Neque aliis omnino erit opus, in genere scil. *Discreto*, ac leniori, si æger hac Methodo, ac Diæta, utrisque moderatis, se tractari patiatur; nisi forte inquietudo, vigiliæ, aut symptomatica Phrenitidem minitantiæ; Paregorici usum subinde suadeant.

Hęc sanè, reclamante licèt immuni isto, ac malè fundato hominum præjudicio, quod ex adverso militat, vera est, ac genuina Methodus huic Variolarū generi medendi, & obtinebit demum, me vita functo. Et licèt non negem, multos regimine admodum opposito tractatos nihilominus convalescere, fatendum est tamen (& sanè dolendum etiam, si nobiscum reputemus, quàm omni prorsus periculo vacat ex sua natura hoc *Discretum* genus) plurimos etiam interire: quin & alii complures fati pariter concederent, nisi vel à frigidiorē tempestate, in quam incidit morbus, vel à Phlebotomia (aliter supervacanea, atque inutili) nuper celebrata serva-

rentur. Quo nomine, si vel obstinatio amicorum, vel legri diffidentia prædicto regimini intercesserit, tutius mihi videbatur sanguinem detrahare; quod quidem, licet in hac specie per se officiat (quatenus sc. & separationem perturbat, confunditque, & pabulum insuper tum pustulis, tū tumoribus elevandis destinatum subducit) aliquantisper tamen secuturum regimen calidius pensat, ac proinde hanc, quam non nisi coacti usurpamus, Methodum, non usque adeò periculofam, atque ancipitem reddit.

Ex dictis (ut obiter attingam) facile erit vulgare illud Problema solvere; qui fiat scil. ut perpauci adeò è plebe hoc morbo pereant, si ad eos comparentur, qui inter divites eodem trucidantur; quod quidem vix ad aliam causam potest referri, quàm quòd ob rem domi angustiolem, & agreste vivendi genus vix illis fiat copia sibi nocendi regimine magis accurato, ac delicatiori. Quinimo & plures inter vulgus jugulavit hic morbus, ex quo *Mithridatii*, *Diascordii*, *Decocti C. C. &c.* usum didicere, quàm in sæculis indoctioribus quidem, at magis sapientibus; cum in singulis fermè edibus reperitur stolidi aliqua, ac sciola muliercula, quæ in hominum perniciem, quam non didicit, Artem exerceat. Atque hæc de Variolarum; quas *Interstinctas* appellavimus, curatione.

At si confluant Variolæ, periculose plena res aleæ est; arbitror enim ego genus hoc non minus ab altero illo discrepare, quàm ab hoc ipsa pestis, licet apud hominum vulgus, quibus nomina, & verba pro rebus sunt, utriuslibet Curatio ex equo prædicetur. In hac morbi specie, cum intensioris sanguinis inflammationis proles sit, major pariter adhibenda est cura, ne calefiat æger, ut in prioris Curatione jam di-

dictum est. Quamvis autem species hæc ex sua natura majorem sibi vendicet refrigerationem, quàm altera ista, ad promovendam tamen faciei, ac manuum intumescentiam, (sine qua de egro actum est) & pustularum elevationem, atq; augmentum, tum etiam, quia æger ob exulcerationes dolorificas lecto abstinere nequeat, expedit, ut in eodem contineat & se, & manus etiam suas, modò stragulis modicè contactus sit, & concessa fuerit venia ab hac in illam lecti partem corpus pro arbitrio suo transferendi, ut in genere *Discreto* innuimus. Præsertim verò morbo exeunte, cùm jam appetat *Febris Maturatio*, non tantùm hac libertate privandus est æger, sed monendus etiam, ut ea utatur, quin & versandus persæpè nocte atq; interdiu, ut ingens calor contemperetur, & evitentur sudores, quibus amandatur lenis iste humor, quo diluendæ sunt Variolæ, ut mitescant.

Quandoquidem verò, ut diximus, *Ptyalismus* hanc speciem jugiter comitatur, qui cùm è præcipuis sit Naturæ evacuationibus, atque hîc in ejus locum, quæ per pustulas fieri debuit, substituatur, (quæ quidem per pustulas evacuatio in hac specie humili, ac depressiore non equè atque in altera procedit) summoperè annitendum est, ut dicta Salivatio in vigore persistet, & conservetur, nec ante diem suum sistatur, vel remediorum calidorum usu, vel à cerevisia tenui, aut simili alio liquore liberaliter hauriendo egrum arcendo. Jam cùm Ptyalismus sic naturaliter se habentis, ut cum prima eruptione incipiat, & die *undecimo* minuatur, neque tamen nisi post diem adhuc unum, aut alterum omninò desinat, si ante diem illum penitus cesset, inlubrico sunt egri res. Nam cùm faciei tumor (per quem nonnihil materiæ morbificæ evacuatur) nunquam

quam non eo ipso die dispareat, si Salivatio eodem pariter tempore se subducatur, æger materia Variolosa jam putrescente, ceu veneno, inficitur; cumque nulla amplius detur porta, per quam evacuari possit, in busti limine constituitur; nisi fortè (quod fit nonnumquam) manuum intumescencia, quæ ut ferrius quàm illa faciei se ostendit, ita tardiùs recedit, ejus sit molis, ac momenti, ut ab Orci faucibus illum eripiat. *Salivatio*, quæ tanti hìc est, tamque necessaria, admodum promovetur, si ægro affatim propinetur Cerevisia tenuis, vel liquor alius quilibet, qui nec illum calefaciat, nec ad sudores provocat.

Præter hæc verò, ut consopiatur vehemens illa sanguinis ebullitio, qua hæc Variolarum species alteram illâ longè superat, & sustentetur *Ptyalismus*, (necessaria nempe hujusce morbi evacuatio) conveniunt medicamenta *Narcotica* præ aliis quibuscunque: quæ, licet ob vim, qua donantur, incrassantem, educendæ Salivæ videantur officere, jamdiu tamen ego me isto liberavi præjudicio, atque eadem in hoc morbo adhibui, astipulante ubique rerum eventu, modò æger pubertatem excesserit. Sanguis enim Infantium, Puerorumque (qui per integrum morbi stadium plerumq; satis benè dormiunt) cum mitiùs ferveat, minus hujusmodi eget sufflamine; atque insuper horum usu *Diarrhœa*, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationē natura instituit, cum ægri damno sistitur. Adultis verò *Paregorica* Medicamenta, si frequenter usurpentur, hæc adferunt commoda: Primò, somnum moderatè conciliando, efferam minus sanguinis ebullitionem, ac proinde Phrenesim cohibent, præcaventque. Dein, ab eorum usu Faciei, & Manuum intumescencia, quam insignem in hoc morbo natura habet evacua-

tionem, rectius procedit. Quinetiam, quod non parum facit ad ægri securitatem, cum nō rarò iusto citius detumescat facies cum malis ægri rebus, tumor Narcoticorum ope ad debitum usque naturæ terminum suffulcitur, & protrahitur; mitigato enim sanguinis fervore, radii inflammati opportunè ad manus, faciem, atque omnem corporis superficiem pro morbi ingenio feruntur. *Ptyalismus* denique hisce propagatur, qui licèt vi medicamenti ita fortiter incrassantis ad horas aliquot sistatur in quibusdam, mox tamen aucto novis hisce suppetiis robore, insurgit denuò natura, & cœptum opus feliciter peragit. Quin etiam animadverti, *Salivationem*, quæ circa diem *undecimum*, aliquando etiam citius, cum ingenti ægri periculo minui solet, exhibitis plus semel *Paregoricis*, de novo fuisse redintegratam, nec ante diem *decimum quartum*, alicubi etiam & post illum, desiisse. Propino ego ut plurimum, vel *Laudaniliquidi* guttas 14. aut circiter, vel *Syr. de Meconio* ℥i. in *Aq. flor. Paralys.* vel simili stillatitia solutam: Quæ si Adultis post plenam eruptionem ad morbi usque finem singulis noctibus propinentur, non modò incommodi nihil, sed & magnum inde emolumentum capient, quod frequenti experientia didici. Expedit verò, ut censeo, paulò temporius, quàm aliter fieri solet, *Paregoricum* exhibere; facile enim observatu est in Variolis pessimi moris, *caloris*, ut ita dicam, *Paroxysmum* vesperti plerumque ægrum inquietudine, anxietate, aliisque symptomatis lacerare, quæ, si *Paregoricum* hora sexta, septimave vespertina sumatur, aliquatenus præcaveri possint.

Proximo loco, cum in Variolis *Confluentibus* haud minus certò *Infantes Diarrhœa* comitetur, quàm

quàm *Adultos Ptyalismus*, natura, ut suprà ostendimus, alterutram harum evacuationem materie morbificæ eliminandę ubique constituyente, ut nec hìc *Ptyalismo*, ita neque istic *Diarrhœæ* frēnum injicio, cūm utrumque ex equo sit absurdum: Malè locata interim imprudentium aliquot muliercularum opera in sistenda hujusmodi *Diarrhœa*, multa infantium millia letho dedit, dum falsò secum reputant, *Diarrhœam* par in hac *Variolarum* specie, atque in *Distincta* discrimen apportare; nesciæ scilicet, illic tantūm officere *Diarrhœam*, ubi per pustulas fit evacuatio, hìc verò nature opus illam esse, morbo effugium quærentis. Missa itaque *Diarrhœa*, καὶ τῇ φύσει ex præcepto Divini senis συμπράττον, quo cœpi pede pergo; in cunis, ut nunc jaceant infantes, ut nunc istinc auferantur, consulo; & si fuerint ablactati, eandem, quam superiùs *Adultis*, *Diætam* istis concedo.

Ultimis morbi diebus, cūm facies ob pustulas crustosas, duras, aridasque fermè riget, eandem *oleo Amygdal. dulc.* inungo persæpè, tūm ad mitigandum dolorem à rigiditate ortum, tūm ut effluvia calidiora liberiùs exhalent.

Facies ne cicatricibus deturpetur, nihil quicquam molior; cūm *Olea, Linimenta, &c.* id tantūm agunt, quò tardiùs evanescant albi isti furfures, quibus se invicem pellentibus, excipientibusque, postquam æger jam lecto surrexit, ac mediocriter valet, paulatim succedunt fœdę illę cicatrices. Sed ab his non valdè metuendum est ægro, ubi ob regimen moderatius pustulæ minus exacerbatae nullam qualitatem Cautericam contraxere.

* Jam verò, licèt Methodus hæc (si cautè scil.

* *Curatio Symptomatum.*

ac prudenter circumstantiis particularibus accom-
modetur) prædicta illa à natura abhorrentia, atque
periculosa symptomata præoccupet, & securum, at-
que perbenignum morbum reddat; à quacunque ta-
mē causa exorta sint hæc, me nondum accersito, ne-
cesse habeo in aliquibus, quæ hîc subnectam, alia via
insistere, eadem ut submoveam, atque debellem.

Imprimis igitur, si in *Discreto* genere ob regi-
men iusto calidius, & continuos sudores, ægri facies
die *octavo* non intumescat, (pustulis interim satis
densè se exerentibus) sed flaccida sit, & palleant pu-
stularum interstitia, in casu posito, ultra quod ad
temperatum magis regimen, & compescendum
sanguinis ὀργασμὸν velis remisque contendo, *Pare-*
goricum aliquod medicamentum è vestigio haurien-
dum præcipio; quod quidem somnum blandè con-
ciliando (nisi plus nimio cerebrum incaluerit) &
mitigando proinde effrænem sanguinis ferociam,
sanguinem una cum calore ad faciem, prout morbi
ratio postulat, tempestivè determinat. Quod si eo
usque processit malum hac *πορῶσαι* ortum, ut su-
dor, qui huc usque copiosè manavit, sponte sua
defecerit, eger Phrenitide corripiatur, de vehementi
queratur egritudine, urinam paucam, at frequenter
reddat; jam non aliis auxiliis (cùm in propinquo
mors sit) egro subveniri posse autumo, quàm vel
Narcotica affatim exhibendo, vel sanguinem libe-
raliter extrahendo, corpusque auræ exponendo. Et
profectò haud ita temerarium, atque ἀτοπὸν videbi-
tur, quod jam proposui, si ad illos animum adver-
tamus, qui ob copiosas narium Hæmorrhagias su-
bitò ingruentes, ferreas imminētis lethi manus salvi
evafere. Illud insuper est perpendendum, quòd in
extremo hoc agone non idcirco instat mors, quòd
pu-

pustulæ intrò recedant, (extant enim hæc, eminent-
que cum insigni rubore, etiam animam agēte ægro)
sed quòd facies non turgescat: ad promovendam ve-
rò hanc faciei intumescētiā, quicquid id demum
est, quod ad sanguinem contemperandum facit (Ve-
næ sectionem autem, & modicā refrigerationem
eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit) neces-
sariò æquè, ac Paregoricorum usus, atque ob eas-
dem planè rationes, debet conferre.

Non hæc ita velim intelligi, ac si in qualibet
Phrenitide Variolis superveniente, (cū nullum
hìc symptoma frequentius occurrat) Venæ sectio-
nem statim suaderem, sed in illa tantū, quæ ideo
accidit, quia facies non turgescit, in *distincto* sc. ge-
nere, & pustulis copia satis magna comparentibus;
vel ubi ob regimen admodum calidum, & Cardia-
corum usum, sanguis adeò efferus est, atque ultra
omnem modum evehctus, ut inducias ferre nequeat,
donec medicamentis *Paregoricis*, & reliquis eodem
facientibus, ad debitam temperiem reduci possit.
Cū enim ita se res habent, Medicus ad conscien-
tiam suam potius, quàm ad incertam famam se
componens, vel sanguinem, ut antè dictum, detra-
here debet, vel ut æger aere liberiori refocilletur,
præcipere: Quod ut satis efficeretur, sæpè mihi vi-
sum est in tali agone phrenetico, ut æger lecto ali-
quantisper exsurgeret; quo factò plures à morte li-
beravi. Præter ista verò, quæ oculis ipsis usurpa-
vi, innumera sunt illorum exempla, qui his modis
quasi Orci faucibus erepti sunt. *Phreneticorum* enim
nōnulli Nutricum curam fallentes (miris sc. artibus
utuntur homines ita affecti) atque è lecto dilapsi
aeris frigori semetipsos etiam noctu exposuerunt:
Alii frigidam vel furtim, vel raptim nacti, vel etiam
pre-

precibus à nutrice emendicatam hauserunt ; adeoque felici errore salutem jam planè desperatam consequuti sunt.

Unicam hìc loci historiam adscribere non gravabor, quam ab eo ipso accepi, cujus res agebatur. Is nempe *Bristolium* profectus, juvenis adhuc, inque ipso ætatis flore, circa mediam ætatem Variolis correptus est, iisque paulo post Phrenitis accessit: Nutrix in urbem ingressa, interim egrum suum aliorum curæ commisit, mox nempe reditura. Verùm dum paulo diutius moratur, ægrotus (ut astantibus visum est) interea moritur. Astantes, & anni tempestatis, & habitus ægri, crassi scil. atque corpulenti, rationem habentes, ne oleret cadaver, è lecto sublatum, ac nudum mensæ imponunt, linteo superstrato. Nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat tristissimo spectaculo interfutura; mox amoto linteo, vultuque conspecto, subobscura quedam vitæ indicia conspici sibi visa est, ac proinde statim projectum corpus in lectum reposuit; adeoque sub manu consilium capiens, ac nescio quid fatagens, egrum suum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpositis sanum conspexit.

Sed ut ad propositum revertar; Proximo loco, si in Variolis *Confluentibus* Saliva eousq; excocta sit, & viscida ob calorem præcedentem, ut tantum non suffocetur æger, (quod *undecimo*, ut suprà diximus, die non insolens est) *Gargarisma* necessario in usum trahatur, &, ut sæpè die, nocteque syringa in fauces sedulò injiciatur, feriò imperandum. Componatur verò illud è Cerevisia tenui, vel aqua Hordei, cum melle Rosarum. Vel sequens usurpari poterit: ℞: Cort. Ulmi ℥vi. Rad. glycyrrhiz. ℥ss. Passular. enucleat. n. xx. ros. rubr. p. ii. coq. s. q. aq. ad lib. ijs. com-
M latura

latura dissolv. Oxymel. simp. & mel. rosar. aa. ℥ii. M. s. f. Gargarisma. Quòd si æger ritè fuerit tractatus, *Ptyalismus*, etiam cùm jam cœperit imminui, ita pulchrè suo fungetur munere, ut hoc remedio opus non fuerit. Et profectò ubi eò res rediit, ut æger singulis momentis à suffocatione periclitetur, stupore obrutus, & spiritu ferè undequaque præcluso, non satis tutò huic remedio fiditur: Ægro ita ad incitas redactò *Emeticum* peropportunè, ac feliciter nonnunquam exhibui ex *Infusione Croci Metallorum*, sed dosi paulò majori, sc. ad ℥iss; quando ob eximiam, qua laborat eger, stupiditatem, minor dosis haudquaquam operabitur, atque interim eos exagitando humores, quos nequeat educere, egrum in magnum vitæ discrimen conjiciet. Sed neque huic remedio satis fidere possumus, atqui (quod verè dolendum) aliud adhuc certius desideratur ad truculentissimum hoc symptoma debellandum, quod solum, ac suo marte eos ferè omnes jugulat, quo quot in hac Variolarum specie *die undecimo* intereunt.

Cætera, quæ in hoc morbo accidunt symptomata, ut *præcaventur* ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam *tolluntur*: e. gr. ut *Phrenesis* antedicta, à nimia cerebri excalefactione prognata, sanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eadem *Methodo & Comati* (quod alteri contrarium prorsus videtur symptoma, & ab obstructione corticis cerebri fit, dum halitus calidiores à sanguine regiminis, ac medicamentorum calidorum usu attenuato, magna copia, ac vi illic impelluntur) facilè occurritur.

Eadem hac sanguinis contemperatione & *Maculas Purpureas* vidi sublatas: Sed neque hac, neque alia *Methodo* quacunque, vel *mictum sanguinis*, vel
 violen-

violentam ejusdem è pulmonibus eruptionem adhuc sufflaminare potui; utraque verò Hæmorrhagia hæc, quatenus mihi hætenus observare licuit, indubiè mortem prænunciat.

In *Urinæ suppressione*, quæ juniores, ac vegetos nonnumquam incescit (à confusione sc. magna, & spirituum ἀταξία, ejusdem excretioni subservientium, ob sanguinem, & humores nimio fervore agitados) omnes *Diureticorum* tribus in auxilium accersivi, sed nihil equè feliciter hîc mihi cessit, atque è lecto eximere egrum, qui postquam adstantium manibus suffultus cubiculum bis, terve circumambulaverit, mox urinam satis copiosè reddet, haud parvo cum levamine. Testes hic possim compellare Medicos quosdam è familiaribus meis, qui in hoc casu ex meo consilio idem fieri præceperunt, neque eos fefellit eventus.

At verò, quæ à materiæ Variolosæ repercussione ob frigus extremum, vel evacuationes indebitè factas, proveniunt symptomata, usu Cardiacorum, & conformi regimine sunt tollenda, qui tamen non ultra spatium, quo ista perstant, continuandus. Horum præcipua sunt Pustularum depressio, seu procidentia, & *Diarrhœa* in Variolis *Discretis*. Neque enim in *Confluentibus*, vel Pustularum depressio mali quidquam ominatur, cum ea sit morbi natura; neque *Diarrhœa* infatium iisdem laborantium, cum salutem ista adferat, non periculum. In utroque hoc casu potio Cardiacæ ex *Aquis stillatitiis* appropriatis, cum *Diascordio*, *Laudano liquido*, &c. jure optimo concedetur, idque non tantum ad dicta symptomata submovenda, sed quolibet morbi tempore, si eger de cordis dolore, atque egritudine conqueratur. Sed ut verum loquamur, symptomata

hujus generis oppidò rara sunt , si cum illis conferantur , quæ extremorum alteri , exitiabili magis , licèt minus culpato , debentur . Et quidem opinor , rumorem illum , qui de crebra pustularum retrocessione invaluit , ex eo natum esse , quòd qui earundem depressionem in genere *Confluentium* observaverint , illam pro materiæ Variolosæ ob susceptum frigus recessu habuerint , cùm nihil sit hic præter morbi morem : Atque in genere *Distincto* idem suspicantur , quia sc. pustularum eruptionem , atq; augmentum ante diem expectant , cùm non satis attenderint ad tempus illud , quo natura fructum hunc ad maturitatem solet perducere .

Ægro jam convalescēte , pustulisque deciduis , ubi per dies aliquot carnes idem degustaverit , circa diē nempe *primum* , & *viceſimum* , sanguinem è brachio extrahendum censeo , si morbus fuit vehementior , cùm inflammatio , quam sanguini impresserunt Variolæ , sive adultus fuerit æger , sive infans , non minus Venæ sectionem indicet , quàm colluvies , quæ eidem accrevit , Catharsin : quod satis liquet , tum à sanguinis colore , qui post atrociorē morbum educitur , Pleuriticorum sanguini omnino similis , tum etiam à magnis istis inflammationibus , quæ post morbum hunc in oculos decumbunt , aliisque diris sanguinis excalesacti , & à morbo depravati effectibus ; unde etiam , qui antea pancraticè valebant , postea cum humoribus calidis , acribusq; in pulmones , aut aliam aliquam partem depluentibus , per reliquam vitam omnem configunt . At si pauciores extiterint pustulæ , Phlebotomia non opus erit . Post venæ sectionem Catharticum exhibeo ad tres , vel quatuor vices .

Ad hæc , egro à *Confluentibus* Variolis jam diu liberato , & è lecto quotidie surgenti nonnunquam acci-

Febris continua An. 67, 68, & part. 69. 181
accidit *Crurum tumor* ferus, ac molestus; qui tamen
vel sponte facessit post *Venæ sectionem*, & *Cathar-*
sin, vel usu *Herbarum Emollientium*, ac *Discutien-*
tium, (quales sunt *Malvæ*, *fol. Verbasci*, *Sambuci*,
Lauri, cum *flor. Chamomillæ*, & *Meliloti*) in lacte
coctarum, facile fugatur. Atque hæc de *Historia*
Variolarum, quæ hosce annos grassatæ sunt, quas,
ut ab aliis speciebus, quæ infecutæ sunt, dirimam,
Legitimas appellare libuit.

C A P U T III.

Febris Continua Annorum 1667, 68.
& partim 1669.

IAm ut de *Febre* illa dicam, quæ durante *Vario-*
losa hac *Constitutione* dominabatur, & cum *Va-*
riolis ingressa, stetit cum iisdem, ceciditque: Ita
se hic res habuit; Doluit æger in regione, quæ cordis
scrobiculo subjicitur, nec sustinuit, ut manu illa
premeretur; quod quidem symptoma non memini
me observasse in alio morbo præter hanc *Febrem*,
& hanc speciem *Variolarum*. *Capitis dolor*, & ca-
lor totius corporis, ut etiam *Petechiæ*, satis mani-
festo indicio se prædebant. *Sitis* interim non urge-
bat. *Lingua sanorum* similis non rarò comparuit,
nisi quòd quandoque albida, sicca rarissimè, nun-
quam verò nigra. Æger in spontaneos, eosq; effusif-
simos sudores ab initio morbi solvebatur, sed cum
nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medica-
mentis, & regimine provocabantur isti, periculum
erat, ne mox *Phrenitide* corriperetur. *Petechiarum*
insuper numerus augebatur, atq; alia symptomata
adhuc efferebantur omnia. *Urinę separatio*, quę satis

videbatur laudabilis ; vel ab initio, spem faciebat salutis ; neq; tamen eger magis exinde in melius proficiebat, quàm post *Διφθέρησις*, de qua priùs diximus . Si minus rectè tractaretur hic morbus , diutissimè protrahebatur plerumque, neque Crisi aliqua facta, nec spontè more aliarum Februm desinens , sed vehementibus symptomatis miserum excrucians ad septimanas sex, vel octo, nisi mors intercederet. *Ptyalismus* quandoque satis copiosus sub finem accedebat, si nempè nulla insignior præcesserat evacuatio , atque egro Julapia refrigerantia imperata fuerant , quo quidem, si neque evacuationibus, neque usu Medicamentorum calidorum fuerit interceptus , morbus ultra spem omnem fugam sibi querebat .

Ut verò Febris hæc ab ista aeris Constitutione Epidemica pendebat, quæ eodem tempore Variolas producebat, ita profectò dicta Febris , si non eadem plane esset , ejusdem ferè cum illis naturæ, atque indolis per omnia videbatur , demptis solummodo symptomatis istis, quæ eruptionis vel consequentiæ, vel effecta erant necessaria : Nam eodem modo uterque morbus aggrediebatur, dolor idem in partibus, quæ cordis scrobiculo subjacent , si manus admovebatur , linguæ item color , urinae consistentia , &c. Sudores spontanei copiosi ab initio oborti ubique respondebant . Propensio itidem, quam habebat hic morbus, quoties in flammam vehementiorem assurgeret, se per *Ptyalismum* exonerandi, eadem prorsus erat, atque in Variolis hisce, quoties scilicet *confluebant* . Cum insuper hæc Febris eo præcipuè tempore sæviret , quo latius, quàm unquam aliàs, quantum ego observavi , hinc locorum grassabantur Variolæ, nemini dubium esse potest, quin ejusdem omninò sint profapiæ . Id certò scio , Phænomena practica
omnia,

omnia, quæ Curationem respiciebant, eadem planè fuisse in utroque morbo, exceptis istis, quæ Variolarum eruptio, ejusque effecta in isto morbo indicabant, quæ, cùm nulla essent in hac Febre, indicari proinde non potuere; quod quidem mihi abundè constabat ex accuratissimis illis observationibus, quas feci, dum utroq; morbo laborantes tractarem. Quapropter danda mihi est venia (non quòd nova rerum nomina affectem, quæ perinde mihi sunt invisæ, atque illi cui maximè, sed ut hanc Febrim à cæteris distinguam) ut istam à similitudine, quam cum hac Variolarum specie habet, *Febrem Variolosam* insigniam.

Utut verò Febris dicta Variolas referebat, nemo tamen sanus eadem illam methodo debere curari facile sibi persuaserit, cùm in his mediantibus Abscessibus particulæ inflammatae in habitum corporis amendantur, eliminanturque; in hac Febre autem nonniù per Salivationem ejiciantur: Qui enim in morbi principio manabant *Sudores* profusi, *Symptomatici* erant, non *Critici*; cùm natura non aliam hic evacuationem videretur designasse, quàm *Salivationem*, quam tamen ipsa eadem natura pervertit ut plurimum, vel *Diarrhæa*, quæ sæpissimè à radiis inflammatoriis per arterias mesentericas in intestina delatis, atq; eadem ad excretionem sollicitantibus, exoritur (quod etiam in *Pleuritide* usu venit, aliisque Febribus Inflammatoriis, ob sanguinis, particularumque fervidarum orgasmum, ut eventilentur, fatagentium) vel immensis etiam *sudoribus*, qui morbum hunc pariter cum Variolis ex naturæ præscripto ubique comitabantur: quibus cùm symptomatici essent ipsi, *Salivatio*, quæ Critica aliàs erat futura, aliò derivabatur; ita ut nisi evacuationem

184 *Febris continua An. 67. 68., & part. 69.*
aliam suggereret Ars, ad septimanas aliquot perseveraret morbus, nec aliarum Februm more Concoctionem subiret.

Sed ut paulò ulteriùs progrediamur, quo & Febris hujus naturam rectiùs capiamus, & ea pariter substernamus, quibus *Indicationes Curativæ*, tanquam immobili fundamento, superstrui possint; omnino animadvertendum est, quòd in *Febre* illa, quæ in *Constitutione Intermittentibus Epidemica* vigeat, materia, quæ à sanguine erat sejungenda, tantæ erat crassitudinis, ut separari nequiret sine prævia Digestione, qua ad debitam evacuationem disponderetur, (determinato scil. ad hoc tempore) idque vel *Alapvoñ* paulò pleniori, vel Dejectionibus Criticis; ita ut id tantum negotii Medico daretur, sic se ad morbi genium accommodare, ne ex una parte in symptomata periculosa assurgeret, atq; ebulliret, neq; ex altera ita parum effervesceret, ut materiæ inimicæ exterminandæ impar prorsus esset, cùm Febris Naturæ instrumentum fuerit ad hujus secretionis opus dedita opera fabricatum. Quin & in *Peste* materia aliqua reperiebatur à sanguine segreganda; sed cùm subtilissimarum fuerit partium, & maximè inflammabilium, (ita ut quandoque ubi summè exacerentur, sanguinem, fulguris instar, pervaderent, nec ebullitionem quidem in eodem ciere valerent) ictu oculi per eum trajiciebat, nec nisi in glandula, aut parte aliqua externa sistebatur; ubi irrétita carnes circumjacentes primò in inflammationem, postea in Apostema, pertraxit. Est autem *Apostema* Naturæ machina, quæ ista, quæ carnibus infesta sunt, amolitur, sicut *Febris* ejusdem est machina, ad diffianda ea, quæ sanguinem malè habent. Quo in casu Medicorum est, evacuationem mate-

materiæ Pestilentialis, quam per hos abscessus natura molitur, prout decet, regere; nisi fortè quis magis consultum esse putaverit, aliam aliquam evacuationem substituere, quæ magis penes illum fuerit, ejusque arbitrio certius obtemperaverit, quàm illa Naturæ. Eodem etiam modo procedit Natura in expellenda *Variolarum* materia, licèt ea species sit inflammationis pinguioris, ac magis crassæ, quæ per pustulas ubique sparsas ejicitur, *Carbunculorum* loco, ac *Bubonum*, &c. Atque in hoc etiam casu Indicationes Curativæ eò sunt dirigendæ, ut naturalis per pustulas evacuatio ritè administretur. Jam verò cum in hoc *Febris inflammatoriæ* genere, de quo nunc agimus, non inveniatur crassior illa materia, non nisi prævia Digestione egerenda, sicut in Febre superius descripta, incassum Ebullitioni obsecundamus ad obtinendam hujuscemodi Digestionē; quinimò è contra, haud leve est periculum, ne huic viæ insistentes stimulos addamus morbo, cujus esse in inflammatione plus satis violenta consistit: atque porrò, cum natura nullam huic Febri evacuationem per modum eruptionis constituerit, quod in Febre Pestilentiali & Variolis fieri cernimus (utut rebus aliis posteriori huic morbo respondeat) necessariò in hoc stabit rei summa, ut sedetur *inflammatio* evacuationibus, & medicamentis contemperantibus. Hunc mihi proponens scopum, hujusce Febris Curationem aggressus sum, quæ methodo hac haud difficulter expugnata fuit.

* Ad ægrum accersitus, mox sanguinem è brachio educendum curavi, modò nimia debilitas, præsertim verò proVectior etas, non contra indicaret; & Venæ sectionem insuper alternis diebus ad duas adhuc

* *Curatio.*

adhuc vices repetendam jussi, nisi redeuntis sanitatis signa aliter suaderent. Diebus interjectis *Enema* è lacte, & saccharo, vel simile injiciendum præcepi; præscripsi & *Julapium* sequens, vel aliud ejusmodi, frequenter per omnem morbi decursum assumendum; ʒ *Aq. Portul. Lactuc. fl. Paralys. an.* ʒiiii. *Syr. de Limon.* ʒiss. *Syr. Violacei* ʒi. *Cap.* ʒiii. quater, vel quinquies in die; & ad libitum; serum lactis, Aquam hordei, & similia ejus farinæ pro Potu ordinario concessi: pro victu juscula etiam *Hordeacea*, *Avenacea*, *Panatellam*, *Poma cocta*, &c. jusculis verò è carne pullorum, vel alia quacumque interdixi.

Præ reliquis omnibus edixi, ne se in lecto assidue contineret, sed illo abstineret bonam diei partem, idque quotidie; quando observaverim in hac Febre, (uti etiam in *Pleuritide*, *Reumatismo*, aliisque omnibus morbis Inflammatoriis, in quibus abigendis *Venæ sectio*, & *Refrigeratio* primas obtinent) medicamenta summè Refrigerantia, & repetitam sæpissimè *Phlebotomiam* ne hilum prodesse, dum interim æger lecto indefinenter affixus ejus calore torreatur, æstate præsertim. Quocirca nec sudores, quibus subinde difflebat æger, ab hac methodo refrigerandi, tum Medicamentis exhibitis, tum jugem lecti usum vetando, me deterrebant: Etsi enim, sumpta à plerumque juvantibus *Indicatione*, magnum sibi quis inde emolumentum haud injuria pollicitaretur, refragabatur tamen ubique experientia, qua magistra didici, ægrum non modò nihil exinde commodi capere, sed è contra vehementiùs incallescere; ita ut non rarò *Phrenesis*, *Petechiæ*, cæteraque pessimi ominis symptomata mox hujuscemodi sudores exciperent, quæ non tam à morbi malignitate, quàm sinistro regimine oriri videbantur.

Si è contra dicatur, jam laudatam Februm curandarum Methodum Authorum Theoriæ omnimodè adversari, qui omnes uno ore pronunciant, Febrim per *Ἀγρόρην* rectissimè, ac maximè naturaliter expediri; hæc habeo, quæ pro me militant, præter certissimè, ac constantis Experientiæ testimoniū mihi in hujus particularis Febris curatione nunquam non suffragantis. Suppono ante omnia viros doctos, qui sudorum provocationem ad tollendam Febrem efflagitant, eos velle sudores, qui à prævia Digestione humoris alicujus in sanguine stabulantis excernuntur, in quo humore elaborando, præparandoq; ut per *Ἀγρόρην* eliminantur, natura certo aliquo, ac determinato tempore fuerit occupata. Verum enimverò longè aliter hîc se res habet; æger enim à primo statim morbi impetu in sudores uberrimos solvitur, qui soli morbi hujus pars magna sunt, & si Phænomenis omninò omnibus sit habenda fides, morbus hicce à nudo potiùs calore, & sanguinis æstu, quàm ab humore aliquo delitescente, & post debitam Concoctionem è sanguine per sudores expellendo, pendere videtur. Quod si demus, hujusmodi humorem Digestione maturandum in hac Febre pariter, atque in multis aliis reperiri, quorsum attinet, Naturæ (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opis est nostræ) plus nimio satagenti morem gerere, hujusmodi sudores vel Cardiacis provehendo, vel regimine calidiore, cum non minùs sudores respiciat, quàm Dejectiones, tritum illud Axioma, *Cocta, non cruda, sunt medicanda*.

Stante hac Constitutione, accersabar ad virum doctissimum D. D. *Morrice* (qui tum temporis *Londini*, jam *Petuvorthiæ* Medicinam cum laude
fa-

facit) hac Febre cum effusissimis sudoribus, & frequentibus Petechiis laborantem; Consistentibus aliis aliquot medicis, utrique nostrum familiaribus, Vena secta fuit, surrexit è lecto, absterfo primùm sudore, Medicamentis, & Diætâ Refrigerantibus usus est, præsentissimo cum levamine, multis malis, atque periculosis symptomatis mox diffatis, & cum eidem methodo insisteret, intra paucos dies sanitati restitutus est.

Sed ad rem: Neque etiam *Diarrhœa*, quæ Febrim hanc sæpissimè comitabatur, me à dictâ Methodo vel latum unguem dimovit; quinimò expertus sum (cùm sc. ab halitibus inflammatoriis è sanguinis massa per Arterias Mesentericas in intestina excretis, atque eadem vellicantibus, illa nasceretur) nihil huic profluvio sistendo æquè conducere, atq; Venæ sectionem, & sanguinis contemperationem, *aqua Hordei*, *sero lactis*, atque aliis suprâ nominatis procurandam.

Hæc sanè Methodus optimè mihi cessit in hujus morbi curatione, ad quam quidem apta nata præceteris mihi videtur. Non quòd ego nunquam via longè contraria incedentibus spectator interfuerim, adhibitis sc. Cardiacis, & calido regimine, egro nihilominus à morbo sæpè liberato, ita tamen, ut mihi semper videretur is nō mediocri discrimen adiisse, nulla id suadente necessitate. Etenim *Petechiæ*, quæ aliter perpaucae erant, his modis numerosissimæ scatebant; sitis, quæ ut plurimum vix molestabat, jam intensius urgebat; Lingua, quæ aliàs humida solebat esse, neque à sanorum lingua, nisi quòd, ut diximus, subalberet aliquantisper, multum abhorrens, sicca in hoc regimine, arefactaque, quin & nigra sæpè comparebat. Postremò illi ipsi sudores,

quos

quos Cardiacorum usu extorquere satagebant, tandem eorundem ope penitus intercideret: Exacta enim per corporis habitum nimis larga feri copia, sanguis humori istiusmodi ulterius suppeditando par non erat, cumque ista, qua dilui debuerat, humiditate, in solidum jam spoliaretur, exarescebat protinus eger; atque in externis partibus constringebatur, omnino præter naturæ morem, quem in hac Febre observare solet, donec tandem sanguis humiditate ab absumptis mutuata denuò repletus, partim Medicamentorum, partim etiam Febris vi, serum hoc recens ingestum, ac cum illo Febrem, à finibus suis pelleret. Quæ quidem Crisis erat coacta nimis, & nimis periculosa, & (quod adhuc pejus) rarius etiam contingebat.

Jam verò, ut supra monuimus, Febris hujus solutio, ut etiam Variolarum, (quæ soror ejus germana meritò audiunt,) per *Salivationem* non raro fiebat; quæ quidem nunquam non salutaris fuit, ita ut eadem liberalius prodente tam maculas revera purpureas, quam Febrim ipsam evanescere oculis viderim meis. Oborta itaq; *Salivatione*, nulla omnino Evacuatio convenit, nec quæ vena pertusa, nec injecto quæ fit Enemate; cum ab utraq; periculum sit, ne humor aliò divertatur. At serum lactis, atque alia refrigerandi vi pollentia necessariam in *Salivatione* elicienda operam navabant, ut è contra Cardiacæ, & quæcunque alia calefaciebant, materiam inspissando ejusdem educationi officiebant.

Superstite adhuc Febre hac, necdum extincta penitus, anno maximè 1668. * *Diarrhæa*, sine manifesto aliquo Febris indicio, Epidemicè grassabatur: Jam enim *Constitutio* ad *Dysentericam* illam accedebat, quæ insequenti anno invaluit, ut jam proxi-

mè
* *Diarrhæa*.

mè dicemus. Hanc nihilominus eandem ego censui Febrem esse cum *Variolosa* adhuc regnante, forma tantùm diversa, atq; alio se symptomate efferentem. Cùm enim mihi constaret, rigorem, atq; horrorem hanc etiam *Diarrhæam* præcedere solere, atque illam insuper ut plurimum ex eadem *πορράται* invadere, ex qua solebat ista, quæ tùm depopulabatur, Febris, verisimile mihi est visum, Febrem hanc ortum suum debere radiis inflammatoriis in intestina inversis, atque eadem ad expulsionem hanc sollicitantibus; cùm interim sanguinis massa, ope hujus diverticuli à malis, quos aliter radii isti attulissent, effectibus integra maneat, atque illæsa, nullo Febris visibiliter signo exteriùs se prodẽte. Ad hæc eger partes cordis scrobiculo accumbentes manu premi non tulit (quod quidem symptoma, & *Variolis*, & *Febri* hujus *Constitutionis* accidisse jam pridem ostendimus) Idem etiam dolor, atque eadem carniū teneritudo sæpenumero externè in Epigastrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quæ in Apostemate, atque ægri morte demum terminabatur. Quæ omnia luce clarius indicabant, *Diarrhæam* hanc ejusdem omninò naturæ fuisse, atq; essentia cum illa, quæ tum dominabatur, Febri. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus, quem Venæ sectio, & Medicamentorum, Dietæ atque Regiminis refrigerantium usus, quæ in *Febris Variolosæ* curatione usurpasse nos sæpè diximus, in sananda etiam hac *Diarrhæa* perpetim habuere, utpote quæ huic Methodo prompte cessit: Cùm verò alia longè diversa tractaretur, sive exhibitis *Rhabarbaro*, aliisque *Catharticis lenitivis* (ad deturbandos sc. mordaces istos succos, qui intestina ad hujusmodi Excretiones putabantur irritasse) sive etiam

Const. Epid. par. an. 1669 & integ. 70, 71, 72. 191
etiam Astringentibus ; ex levi, sua natura , morbo
in exitialem sæpissimè evasit ; ut , qui eo anno con-
cinnabantur *Diem obeuntium Indices* , plus satis te-
stantur . Atque hæc dicta sunt de *Morbis Epidemi-*
cis , qui ab hac *Constitutione* pendebant .

SECTIO QUARTA.

C A P U T I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1669. atque inte-
grorum 1670. 1671. 1672. Londini.

INeunte *Augusto* * *An. 1669. Cholera Morbus* ,
immania *Ventris tormina sine Dejectionibus* , uti
etiam *Dysenteria* , quæ per decennium jam parcius
comparuerat , grassari cœperunt ; *Cholera morbus* ,
quem nunquam antehac ita fuisse Epidemicum a-
nimadverterã, hoc non obstante, eo etiam anno, uti
semper, intra *Augusti* cancellos stetit, vix in priores
Septembris Hebdomadas evagatus . *Ventris autem*
Tormina absque dejectionibus ad *Autumni* exitum
usque perseverabant, & *Dysenterias* comitabantur,
quibus etiam latiùs spargebantur illa; Superveniente
verò hyeme tormina ista sine dejectionibus penitùs
disparebant, nec deinceps infestabant per sequentes
Annos , quibus vigeat hæc *Constitutio* , qua nihilo-
minus *Dysenterix* ἐπιδημιότητος sæviebant . Cujus
rei hanc ego causam fuisse arbitror , quòd scilicet
Constitutio ista nondum ita perfectè in *Dysentericam*
transierat, ut symptomata illa omnia, quæ *Dysente-*
ricos

ricos affligunt, in singulis valeret producere. Etenim insequente Autumno cum jam redirent tormina, nullo non symptomate Pathognomonico stipatus incessit morbus. Inter *Tormina* hæc dejectionibus casta, & *Dysenterias* jam memoratas, quæ ubique populabantur, exoriebatur & novum *Febris* genus, utique morbo comes, quæ non eos tantum invadebat, qui priorum alterutro laborabant, sed etiam illos, qui ab utroque adhuc immunes perstabant; nisi quod nonnunquam (at rarius id quidem) ventris tormina admodum levia accederent, nunc soluta alvo, nunc verò astricta; quæ cum illam Febrem quadantenus referret, quæ morbis præfatis non infrequenter adhærebat, *Febris Dysentericæ* nomine ab aliis distinguenda est; maximè cum, ut mox docebimus, à *Dysentericæ* genio, atque indole in eo tantum recederet, quod *Dejectionibus* istis caruerit, quæ in *Dysenteria* indefinenter molestabant, cæterisque iis effectibus, quæ huic evacuationi necessario debebantur. Appetente jam Brumali frigore *Dysenteria* ad tempus se subduxit; *Febris* autem *Dysenterica* magis grassabatur; *Variolæ* etiam, at mitiores, & fractis admodum viribus, quibusdam in locis impetebant.

* Anno verò subsequente vix dum ingressio, ipso nempe *Januario*, succedere *Morbilli*, qui in dies auctiores facti, nullam ferè familiam, nullos saltem infantes intactos sinebant, atque ad *Vernum* usque *Æquinoctium* sensim invalescentes, ab illo tempore iisdem fermè, quibus insurrexerant gradibus, paulatim referebant pedem, & *Julio* mense evanuerunt, non amplius visi per eos annos omnes, quibus dominabatur *Constitutio* hæc; nisi quod proximo anno ea ipsa

ipsa tempestate, qua in præcedente eruperant, rari hac illac dissiparentur.

Morbilli isti *Variolarum* generi, mihi hæcenus non cognito, viam sternebant, quas ut à cæteris distinguam, ob Phenomena irregularia, inusitataque à me observata (quæ postea in earundem Historia tradentur) à præcedentis *Constitutionis Variolis* longè distantia, *Variolas Anomalas Constitutionis Dysentericæ* compellare lubet. *Variolæ* hæ, licet morbillis longè infrequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante mense *Julio Febres Dysentericæ* prævalerent, Epidemicè incursantes; approximante verò Autumno, *Augusto* scilicet, *Dysentericæ* postliminio revertebantur, atque omnia pervastabant, etiam inclementiùs, quàm prægresso anno desævientes. Hyberno tamen frigori terga dederunt, ut prius. Verum enim verò his fugatis, *Dysenterica Febris*, & *Variolæ* hyemem omnem funestabant.

At circa initium *Februarii* * Anni insequentis, substitutis *Tertianis Intermittentibus*, uterque morbus rarior prodibat. Dictæ *Intermittentes*, licet non admodum Epidemicæ, frequentiores tamen erant, quam quovis alio tempore observasse me memini, à quo scil. expiravit *Constitutio* ista, quam sibi adeo faventem illas habuisse supra notavimus. Atque hæ pro more *Intermittentium Vernarum*, Solstitio æstivo vix præterlapso, omnino evanuerunt. Incipiente mense *Julio*, *Dysentericæ Febres*, quam præcedentibus annis obtinuerant stationē, de novo repetebant; Autumno verò aliquantum provectiore, *Dysenteria* jam tertiò regressa est, sed contractior, quàm anno ultimo elapso, quo ad æquum pervenisse videbatur; superveniente autem Hyemi tertium etiam cessit,

N   Febræ

194 *Constitutio Epidemica partis An. 1669.*
Febre Dysenterica, & Variolis reliquam eam tempe-
statem iterum contristantibus.

* Cùm verò, ut jam monuimus, sub ingressu utriusque anni præcedentis morbus aliquis valdè Epidemicus invalesceret, *Morbilli* scilic. exoriente Anno 1670, *Intermittentes* autem *Tertianæ* Anno 1671 inchoato, quorum prædominio ita intercidebantur *Variolarum* copiæ, ut fines suos, prædictis annis ineuntibus, longè, lateque propagare nequissent: Hac inquam de causa remoto jam obice, (nempe initio Anni 1672) cùm solæ dominarentur *Variolæ*, *Epidemicè* admodum ex consequenti grassabantur, donec subintrâre rursus *Julio*, *Febres Dysentericæ* denuò invaderent, quæ redeuntibus jam quartò *Augusto Dysenteriis* mox faceſſebant: *Dysentericæ* verò non pauciores tantum, quam prioribus annis fuerant, sed mitiora insuper apportabant symptomata. Porro *Variolis* hinc, indeque simul sparsis, haud facile erat dictu, quis morbus propelleret. Existimo quidem ego, *Constitutionem* aeris ad *Dysenterias* progignendas minus facientem, *Variolis* eam subministrasse facultatem, qua pari passu procedere valerent, secus, atque iis annis, quibus *Dysentericæ Augusto* mense confertim magis trucidabant. *Hyems*, ut solebat, *Dysenterias* ablegavit, sed neque *Febrem*, nec *Variolas*: *Variolæ* hîc etiam pro more suo, exulantibus *Dysenteriis*, rerum denuo potiebantur, & per omnem reliquam brumam regnabant. Quinimò subsequente *Vere*, ut etiam *Æstatis* initio, huc, atque illuc deferebantur, longè tamen mitiores, quam pro hoc genere.

Verum enimvero quando assero, *Epidemicorum* alterum ab altero, ut clavum à clavo, pelli, non sta-

statim dico, eum, qui pellitur, ac cedit, morbum in solidum evanescere, at verò rarius invadere. Durante enim hac *Constitutione* uterque morbus reperiatur, etiam illa tempestate, quacum minus ei conveniebat; ex. gr. *Dysenteriae*, etsi morbus *Autumno* maximè proprius, unum fortasse, aut alium, icèt raro admodum, *Vere* incessabat.

Satis itaque evicimus, quod per integram hanc *Constitutionem*, subintrante *Julio* (qui mensis certissima est *Februm Autumnalium Epocha*, uti *Verarum Februarii*) *Febres Dysentericae* grassabantur, *Autumno* vero se jam propius admovente, *Dysenteriae* (morbus, si accuratius loqui velimus, verè *Autumnalis*) iisdem succedebant, quas ab hyeme distatas excipiebant *Febris Dysenterica, & Variolae*; quæ quidem *Variolæ* non eam tantum *Hyemem*, sed & subsequens etiam *Ver*, necnon *Æstatem* illi conjunctam peragrabant, donec reverso *Julio*, à *Febris Dysentericis* Epidemicè prædantibus ejicerentur: Atque hæ rerum erant vices, dum vigeret prædicta *Constitutio*.

Observare insuper est, quòd sicuti *Epidemicorum* quilibet in subjecto particulari suas habet periodos, *Augmenti* sc. *status*, & *Declinationis*; ita etiam *Constitutio Generalis* quæcunque, quæ huic, alterive morbo *Epidemicè* producendo favet, pro ratione temporis, quo dominatur, suas etiam periodos habet, quatenus sc. in dies magis, ac magis *Epidemicè* grassatur, donec ἀκμὴν attigerit suam, atque exinde iisdem fere gradibus decrescat, donec tandem penitus exoluerit, alteri *Constitutioni* locum cedens. Symptomatum enim quod attinet vehementiam, atrociora sunt omnia, ubi primum se ostendit; quæ quidem paulatim mitescunt, & in *Constitutionis*

Catastrophe tam sunt benigna, atque ἀφώρητα, quàm patitur morbi natura, in quo fundantur; quod satis demonstrant *Dysenteriae*, & *Variolæ* hujus *Constitutionis*, ut mox fusius declarabimus. Hujus *Constitutionis* morbos particulariter tractandos aggredior, eo, quem ipsi servarunt, ordine.

C A P U T II.

Cholera Morbus An. 1669.

MORBUS hic, qui, ut antea diximus, Anno 1669. se latius diffuderat, quam alio quovis anno, quantum ego observaveram, eam anni partem, quæ Æstatem fugientem, atque Autumnum imminentem complectitur, unice, ac eadem prorsus fide, qua Veris primordia Hirundines, aut insequentis tempestatis fervorem Cuculus, amare consuevit: Qui ab ingluvie, ac crapula nullo temporis discrimine passim excitatur affectus, ratione symptomatum non absimilis, nec eandem curationis methodum respuens, tamen alterius est subsellii. Malum ipsum facile cognoscitur: adsunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate, & angustia per alvum dejectio, Ventrìs, ac intestinorum dolor vehemens, inflatio, & distentio; Cardialgia, sitis, Pulsus celer, ac frequens, cum æstu, & anxietate, non rarò etiam parvus, & inæqualis; insuper & nausea molestissima, sudor interdum diaphoreticus, crurum, & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, cum aliis consimilis notæ symptomatis, quæ astantes magnoperè perterrefaciant, atque etiam angusto viginti quatuor horarum spatio ægrum interimant.

Est

Est etiam & *Cholera sicca* à spiritu flatuoso supra, & infra erumpente, idque sine vomitu, vel secessu, cujus unicum dumtaxat exemplum me vidisse memini, ineunte hujus anni Autumno, quo tempore prior illa species mihi creberrimè, & facto quasi agmine sese obtulit.

* Sedula mentis applicatione, & multiplici etiam experientia edoctus, quòd si hinc acres istos humores, fomitem morbi Cathartici expellere conarer, idem agerem, atque is, qui ignem oleo extinguere satagit, cum Cathartici vel lenissimi operatio omnia magis perturbaret, & novos insuper excitaret tumultus: & si ex adverso medicamentis Narcoticis, aliisque astringentibus in ipso statim limine primum humoris impetum compescerem, dum naturali evacuationi obfisterem, & invitum humorem detinerem, æger, inimico visceribus incluso, bello intestino indubiè conficeretur: Has, inquam, ob causas, media mihi via insistendum esse duxi, ut partim scilicet humorem evacuarem, partim etiam diluerem: morbum itaque hac arte mihi à multis retro annis comperta, ac comprobata, toties quoties in ordinem coegi.

Pullus tenerior in tribus circiter aquæ fontanæ congiis elixatur, adeo ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat; hujus decocti (vel defectu ejus, liquoris possetici) capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhaurire jubetur; eodemque tempore bona ejusdem quantitas pluribus *Enematis* successivè injiciendis inservit, donec quæ per superiora, quæ per inferiora, tandem omne jusculum absumptum, ac denuò rejectum fuerit. Hisce haustibus pariter, ac Clysteribus, Syruporum *Lactucæ, Violæ*

rum, portulacæ Nymphææ, eorumve alicujus, Unciâ subinde admisceri poterit; quanquam & citra ejusmodi additamenta jusculum ipsum per se rem satis commodè exequatur. Ita Ventriculo insigni liquoris quantitate sæpius onerato, atque, ut sic dicam, subverso, ac reiterata Enematum injectione, humores acres vel foras eliminantur, vel retusa acrimonia ad debitam temperiem revocantur. Exantlato hoc eluvionis penso, quod tres, vel quatuor horas sibi vendicat, medicamentum aliquod *Paregoricum* curationi coronidem imponit. Mihi hoc crebro in usu est, *℥. Aq. Paralys. ℥i. Mirab. ℥ii. Laudani liquidigutt. xvi.* cujus loco Narcoticum quodvis officinale succenturiari poterit. Atque hæc, quam proposui diluendi humores, via multo tutius, ac expeditius, quam quæ vel per evacuantia, vel per astringentia vulgo instituitur, periculosissimo affectui occurrit, quippe cum ab *illis* tumultus concitior, & ferocior evadat, ac omnia fusque deque vertantur; hæc contrà hostem in mediis visceribus detineant, ac ex advena reddant plane inquilinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo præter periculum ex ejusmodi mora, qua in massam sanguinis tandem humores vitiosi irrepunt, atque mali moris febrim faciliè accendunt, etiam ægris gravissimi mali tædium procreari.

At verò diligenter est animadvertendum, quòd si non accesserit Medicus, nisi postquam eger vomitu, ac dejectionibus ad horas quàm multas continuatis, puta 10, vel 12 fuerit exhaustus, & jam frigescant extrema membrorum; hoc, inquam, casu, omissis aliis quibuscunque auxiliis, recto cursu ad sacram hujus morbi anchoram, *Laudanum* intelligo, confugiendum est; quod non tantùm exhiben-

Dysenteria partis anni 1669. &c. 199

bendum est urgentibus symptomatis, sed etiã cef-
fantibus Vomitu, ac Diarrhœa, mane, & serò quo-
tidie repetendum, donec pristinas vires æger, ac sa-
nitatem tandem receperit.

Hic morbus, quantumlibet Epidemicus, rarissi-
mè tamen (quod supra dictum est) *Augusti*, quo
primum cœpit mense, terminos excessit, ex quo mi-
hi subest contemplari elegantissimum illud, subti-
lissimumque artificium, quo utitur natura in Epi-
demicorum natalibus, atque ortu: Licèt enim eæ-
dem prorsus maneant causæ, unde plures sub finem
Septembris æquè ac mense præcedente, hoc morbo
possunt corripì, nimia scil. Fructuum Horariorum
ingestio; eundem tamen non sequi videmus effe-
ctum: Quisquis autem *Choleræ morbi legitimi*, quo-
cum solo nobis impræsentiarum res est, Phæno-
mena studiosè collegerit, fatebitur morbum istum,
qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex
eadem occasione prognatum, atque eorundem sym-
ptomatum nonnullis stipatum, ab hoc nostro toto
cœlo distare, haud aliter ac si in aere peculiaris
mensis hujus lateat reconditum, ac peculiare quid-
dam, quod specificam hujusmodi alterationem soli
huic morbo adaptam, vel cruori, vel ventriculi
fermento valeat imprimere.

C A P U T III.

*Dysenteria partis Anni 1669, atque
integrorum 1670, 71, 72.*

VEntris tormina sine dejectionibus initio *Augusti*
1669, ut supra innuimus, invadere cœperunt;
& excurrente eo Autumno, *Dysenterias*, quæ cum
N 4 iisdem

iisdem ingrediebantur, æquabant numero, ne dicam, exuperabant. Febris nunc iis accessit, nunc aberat. *Dysenteriarum* per id tempus grassantium torminibus dicta *Ventris* tormina omnino respondebant; atrocissima nempe hæc erant, & per intervalla cruciabant, nullæ verò sequebantur *Dejectiones* vel *Stercorosæ*, vel *Mucosæ*. Pari passu cum *Dysenteriis* per *Autumnum* hunc omnem procedebant, sed, ut jam docuimus, non cum iisdem per *Annos* sequentes hujus *Constitutionis* Epidemicè amplius invadebant. Cùm verò tormina hæc sine dejectionibus neque natura sua, neque illa, qua promptissimè sopiebantur, methodo, à *Dysenteriis* multum dissideant, ad has me conféro.

Animadverti, morbum hunc uti nunc, ita ferè semper, *Autumni* initio invadere solere, & appropinquanti hyemi pro tempore cedere; cùm verò annorum series eidem Epidemicè producendo nimium faveat, unum, alterumve, etiam quovis alio tempore potest ferire; quin & circa *Veris* ingressum, fortè etiam maturius, (si nempe aura calidior intemperantiori gelu derepente soluto mox supervenerit) plures aliquot incessere. Unde, perpaucilicèt fuerint, qui hoc corripiantur morbo, cùm tamen id tempore ita alieno contingat, satis scio illam *Constitutionem* haud mediocriter huic morbo suffragari. Atque ita se res habuit per eos annos, quibus *Dysenteria* ita latè depopulabantur; quandoque enim circa finem Hyemis, aut *Veris* initium, uti dictum, hic morbus hunc, illumve vexabat.

Nunc cum rigore, horroreque aggreditur hic morbus, quos sequitur totius corporis calor (ut in Febribus solenne est) atque hunc brevi post ventris tormina; ista verò dejectiones: Sæpè verò nulla

antecedit Febris præsenſio, agmen autem ducunt tormina, dejectiones ſubſequentur: Semper tamen adest ingens cruciatus, & inteſtinorum depreſſio cum dolore, quoties exoneratur alvus; cum crebris itidem dejectionibus, & moleſtiſſimo viſcerum omnium quaſi deſcenſu. Dejectiones *mucosæ* ſunt omnes, non *ſtercorosæ*, niſi quod nonnunquam ſtercoroſa interponitur, idque ſine dolore inſigni. Mucosis hiſce dejectionibus intertexuntur ſanguinis quedam lineamenta; quandoq; tamen ne minimum quidem ſanguinis per omnem morbi decurſum iſdẽ admiſcetur; quo non obſtante (modò frequentes ſint Dejectiones, cum ventris torminibus, & colluvie mucoſa) morbus haud minus rectè *Dyſenteria* vocabitur, quàm ſi unà maneret ſanguis. Interea temporis eger, ſi vel ætate floreat, vel Cardiacorum ope incaleſcat, febricitat, lingua ſubalbida quadam mucilagine deſe obſita, &, ſi vehementius fuerit excalefactus, nigra etiam, atque ſicca: Proſternuntur admodum vires, diſſipantur ſpiritus, nullum non adest Febris malè moratæ indicium. Non dolores tantum ſummos, atque ægritudinem adfert hoc malum, ſed, niſi peritè tractetur, ingens etiam in vite diſcrimen ægrum perducit; cum enim jam imminutæ caloris vitalis, & ſpirituum copiæ à crebris hiſce dejectionibus ante exhauriātur, quam peccans materia poſſit è ſanguine exturbari, manuum, ac pedum frigore ſuperveniente, à morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos oppetenda; quod ſi intentatas *Parcarum* manus hac vice eluſerit, plura tamen diverſi generis ſymptomata miſerum expectant: v. gr. nonnunquam progreſſo morbo, loco filamentorum ſanguineorum, quæ eodem incipiente dejectionibus permixta conſpici ſolebant,

ſanguis

sanguis sincerus, ne muco quidem intermixto, largiori quantitate singulis conatibus egeritur, quod, cum corrosione majorum aliquot vasorum, quæ intestina perreptant, argumentum sit, ægro interitum minatur. Nonnunquam etiam intestina à magno illo incendio, quod excitavit materiæ calidæ, atque acris ad partes læsas affluxus copiosior, *Gangrena* insana-bili afficiuntur. *Aphthæ* insuper exeunte morbo oris interna, faucesque sæpenumerò obsident, imprimis ubi corpus diu fuerit excalefactum, & materiæ peccantis evacuatio medicamentis astringentibus impedita, non exacto priùs per Cathartica morbi fomite. Atque hæc quidem mortem imminentem ut plurimum denuntiant. Quòd si prædicta symptomata superaverit eger, & morbus in longum trahatur, tandem intestina ordine quæque suo deorsum versus affici videntur, donec in *rectum intestinum* malum omne detrudatur, & in *Tenesmū* desinat; quo factò, longè secus atque in Dysenteriis Dejectiones *stercorosæ* vehementissimum intestinis dolorem inferunt, alvi scilicet fecibus teneriora adhuc intestina inter descendendum radentibus; cum Dejectiones *Mucosæ* eo tantum tempore inferiori intestino, *Recto* nempe, molestias creent, quo materia in eo solo conficitur, atque inde excernitur. Hic autem morbus licet *adultis*, maximè *grandævis*, haud rarò exitialis, *Infantibus* nihilominus perbenignus reperitur, qui ad menses aliquot ab eodem quandoque afficiuntur sine quovis incommodo, modò res naturæ permittatur.

Quantam cum hac, quam descripsimus, affinitatem habeat *Endemia* ista *Hibernorum Dysenteria*, non satis scio, cum nondum ea mihi innotuerit; quin & in his, quas incolimus, regionibus quomodo se ha-

habeat *Dysenteria*, quam jam depinximus, si ad illas referatur, quæ aliis annis infestabant, mihi pariter incompertum est, cum fieri quidem possit, ut varie enascantur *Dysenteriarum* species, ut sunt *Variolarū*, & *Epidemicorum* aliorum, diversis *Constitutionibus* propriæ, & quæ proinde medendi methodum in aliquibus diversam sibi suo jure vendicent. Neque est, cur hos Naturæ lusus hac in re tantoperè demiremur, cum in confesso apud omnes sit, quòd quò profundius in quæcūque Naturæ opera penetramus, eò luculentiùs nobis affulgeat ingens illa varietas, & divinum pene artificium operationum ejus, quæ captum nostrum longissimè superant: Adeò ut quisquis ille fuerit, qui in se receperit hæc omnia mente assequi, & multifarias Naturæ operationes *κτ πο- δας* indagare, partim magnis ausis excidat, neque voti per omnia compos reddatur: Convitia interim, (si quid judicando valet) pro repertorum vel utilissimorum quam fecit semente, certò certius sibi mētenda proponet, idque eam tantum ob causam, quòd primus invenit.

Porro observandum est, quòd *Epidemici* omnes, ubi primùm è Naturæ sinu emergunt, exiliuntque, quantum ex eorum Phænomenis licet conjicere, principio magis spirituoso, ac subtili videntur inherescere, quàm ubi jam magis adoleverint, quoque magis ad occasum vergunt, eò magis in dies crassi, atque humorales fiunt: Etenim quales quales demum fuerint inimicę istę particule, quas aeri intimè permixtas *Constitutionem Epidemicam* formare opinabimur, omninò par est, ut easdem majori agendi potentia per ea tēpora pollere existimemus, quibus primùm eruperint, quam postquam earum vires fuerint refractę. Ita primis mensibus, quibus
graf-

grassabatur *Pestis*, nullo ferè non die ejus contagio afflati, dum in triviis versarentur, inopinanter extincti sunt; nihil prorsus mali præsentientes, cum, ubi morbus magis adoleverat, neminem, nisi Febre, atque aliis symptomatis præcedentibus, unquam prostraverit. Ex quo abundè conficitur, morbum hūc in ipsis incunabulis magis efferatum, atque acutum fuisse, quàm post principia, licèt pauciores prima acie jugulaverit, aucto jam sc. quem habebat, in humana corpora influxu. In *Dysenteriis* pariter, de quibus jam agimus, omnia universim symptomata atrociora sub primo morbi ingressu comparebant, & licèt, si ad egrorum numerum respexeris, latius in dies malum serperet, donec tandem ad statum pervenisset, in quo ex consequenti plures interibant, quàm ineunte morbo; symptomata tamè sub initio sæviebant magis, quàm in *statu*, ac multò adhuc magis, quàm in *Declinatione*, & cæteris paribus plures pro egrorum numero Ελαβε πορφύρεθ' θάνατον, & μάλιστα κραταιή. Adde, quòd quò diutius perseverabat morbus, eò magis Humoralis etiam videbatur, v.g. primo, quo invalit, Autumno, quamplurimi nullis omnino Dejectionibus molestabantur; Torminum verò quod spectat atrocitatem, Febris intensiorem, subitam virium prostrationem, aliaque symptomata, insequentium annorum *Dysenterias* longo intervallo post se reliquit. Quinimò *Dysenteria* cum Dejectionibus, quæ primæ incessabant, principio magis spirituosos, ac subtili videbantur inhærere, quàm quæ illas sequebantur. Et enim in primis *Dysenteriis* & conatus, & ad desendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipsæ verò Dejectiones, stercorose præsertim, & minores, & magis insolentes: Quibus autem

gradibus morbus in genere se promovit, iisdem etiam imminuebantur Tormina; Dejectiones verò magis stercorese erant, donec tandem fatifcente *Epidemica* hac *Constitutione*, Tormina vix perciperentur, Dejectionesque *stercorese* magis essent, quàm *mucose*.

* Ut ad Curativas Indicationes tandem procedamus; cùm varia, quę huic morbo accidunt symptomata, diligenter, ac maturè mecum pensitassem, *Febrem* eum esse (sui se. generis) in intestina introversam deprehendi, cujus ope humores calidi, atque acres in massa sanguinea contenti, atque eandē exagitant, per Arterias Mesaraicas in dictas partes deponuntur; unde à vehementiori sanguinis, atque humorum eò contendentium impetu, patefactis vasorum orificiis, sanguis per sedem effunditur. Interea temporis importuno intestinorum nisu, quę omnem adhibent operam, ut humores acres continuò instantes expellant, mucus iste, quo naturaliter obducuntur, singulis sedibus, nunc parcius, nunc copiosius, unà egeritur. Proinde ultrò se *Indicationes* offerre videbantur, neque mihi aliud quippiam incumbere existimavi, quàm ut primùm acres istos humores secta vena immediatè revellerem, quo facto insuper reliquam massam contemperarem, tum etiam dictos humores per Cathartica subducerem.

Hac itaque Methodo sum usus; Quo primùm accersabar die, venam cubiti tundendam suasi, eadem nocte & *Paregoricum* propinavi, & sequenti aurora Potionem hanc Catharticam Lenitivam, mihi familiarem, ʒ *Tamarind.* ʒss. sol *Sennæ* ʒii. *Rhei* ʒiss. Coq. s. q. *Aquæ*, *Colaturæ* ʒiii. dissolve *Mann.* & *Syr. Ros. solut. an.* ʒi. m. f. Potio sumenda.

* *Curatio.*

da summo mane. Hanc ego Potionem Electuario cuilibet cum Rhei pauca quantitate parato soleo præponere; licet enim *Rhabarbarum* Cholerae, atque acrioribus quibusque humoribus evacuandis sit dictum, attamen nisi *Mannæ* aliquid, aut *Syrupi Rosacei*, vel aliud ejusmodi, ea quantitate admisceatur, ut ad pleniorum Catharsin assurgat, in *Dysenteriiis curandis* non admodum conducit. Quandoquidem verò satis est obvium Medicamentum Cathartica etiam lenissima, & tantum *Εκκρωτική*, ventris tormina intendere, spirituum etiam dejectionem, atque *ἀπεξίδω* universalem ægro inferre, adventitio nempe illo tumultu, quo sanguinem, ac humores commovent inter operandum; eapropter solenne mihi est *Paregoricum* temporarius aliquanto subicere, quàm post Cathartica consuevimus, hora sc. pomeridiana quacunque, modò Catharticum suo defunctum munere videatur; quo sc. quem concitavi motum, denuò sufflaminare valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum Catharticum præscribo, alternis scilicet diebus hauriendum; Paregoricum etiam post singulas Purgationes, quo supra monuimus tempore. Hoc insuper diebus à Purgatione vacuistam mane, quàm serò exhibendum curo, quo sc. symptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem, dum cum humore peccante exterminando mihi res est. *Anodyno* autem utebar maximè *Laudano liquido*, guttis nempe 16, vel 18 in Aqua qualibet Cardiaca, pro dosi una.

Post Venæ sectionē, & Catharsin semel celebratam per totum morbi decursum Cardiacum quodvis è temperatioribus, ut *aq. epidem. aq. scord. comp.* & his similibus, subinde degustandum concessi. *Ex. gr. ʒ. aq. cerasor. nigr. & fragor. an. ʒiii. aq. epide. scor.*

scordii comp. & cinnamomi hordeat. an. ℥i. margarit.
 præparat. ℥iss. Sacchari Crystallini q. s. adde aq. ro-
 sarum Damasc. ℥ls. (ad gustum sc. gratiorem) mis-
 f. Jul. de quo cap. coch. iiii. vel v. in languoribus, vel
 ad libitum. Hæc autem imprimis in senioribus, ac
 Phlegmaticis usurpavi, quo nempe spiritus magna
 Dejectionum vi, quod in hoc morbo usuvenit,
 prostratos erigèrem quadantenus, & refarcirem:
 Potus erat Lac coctum cum Aquæ triplo; aut De-
 coctum album (quod appellant) ex C. C. C. & mica
 panis albiss. an. ℥ii. coctis in aq. font. lib. iii. ad lib. ii.
 & postea s. q. sacchari albiss. edulcoratum: aliquan-
 do etiam lac Cerevisiatum; vel, ubi dejectio virium
 id postulaverit, Aq. font. lib. ii. cum Vini Canarini
 lib. ss. simul coctæ pro potu ordinario frigidè assume-
 bantur. Panatella item nonnunquam vescebatur,
 nonnunquam jusculo è carnibus ovinis macilentio-
 ribus. Grandæviores lectulo magis addixi; Aquam
 item Cardiacam illis familiarem liberaliùs indulsi,
 quàm infantibus, aut junioribus par erat. Laudata
 Methodus omnibus, qui mihi hætenus innotuere,
 in hoc morbo vincendo facilè palmam præripuit,
 qui perraro ultra tertiam Purgationem duravit.

Quod si morbus præfractior his non cederet, di-
 ctum Paregoricum egro exhibui singulis diebus ma-
 ne, & hora somni, donec omnino convalesceret;
 imò quo certiùs adhuc hic affectus debellari potue-
 rat, Laudanum prædictum octava quaque hora, i. e.
 ter spatio diei naturalis, propinare non dubitavi,
 idque in majore dosi, quàm suprà recensui, nempe
 ad gutt. xxv. si prior dosi fluxui cohibèdo haud par
 fuerat. Insuper Enema ex lactis vacc. libra dimidia,
 & Theriac. Andromac. sesquiuncia sing. diebus injici-
 dum curavi, quod quidem in quibuscunque alvi de-
 je-

jectionibus mirè confert. Nec vel minimum quidem incommodi à tam frequenti Medicamenti Narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit (quantamlibet noxam inde sequuturam comminiscantur inexperti,) licèt plures noverim, qui in morbo contumaciori idem ad septimanas aliquot continuas quotidie usurpaverint. Hic autem admonendum, quòd cùm alvi fluxus ad *Diarrhœam* tantùm assurgat, satis erit, ut (Phlebotomia, ac Catharsi fortiori omissa) *Rhabarbarum* solum singulis matutinis exhibeatur, nempe ejusdem *pulv.* ʒss. (plus minus pro ægri virium ratione) in *Bolum* s. q. *Diascordii concinnata*, addendo ol. *Chym. cinnamomi* gutt. ii; noctibus autem insequentibus *Paregoricum ex aq. Cinnamomi* bordeat. ʒi. & *laudan. liquid.* gutt. xiiii. Diætam interim observando, qualem in curatione *Dysenterix* suprà descripsi, atque etiam singulis diebus, si opus fuerit, clysterem injiciendo ibidem laudatum. Sed hoc obiter.

Ut unica instantia (neque enim pluribus Convalescentium exemplis, nulla cogente necessitate, Lectori tædium creabo) Methodum jam à me propositam commendatam faciam; Vir pietate, atque Eruditione insignis *Th. Belke S. T. P. & Comiti Sancti Albani* à Sacris Domesticis, durante hac Constitutione *Dysenteria* Acutissima laborans, me in subsidium accito, ipsissima hac methodo restitutus est.

Infantes hoc morbo correpti eodem planè modo erant tractandi; sanguinis tamen extrahendi quantitate, tum etiam Medicamentorum, tam Cathartici, quàm Anodynini viribus pro annorum ratione imminutis; ita ut v. gr. Narcotici guttę duæ infanti unius anni suffecerint,

Laudanum Liquidum, quod in quotidiano, ut
di-

dictum, usu mihi erat, hanc ad normam simplicio-
rem præparavi. ʒi. Vini hispanici lib. i. Opii ʒii.
Croci ʒi. pulv. Cinnamomi, & Caryophyllorum an.
ʒi. infundantur simul in B. M. per duos, vel tres dies,
donec liquor debitam consistentiam acquirat; Cola-
tura servetur pro usu. Hanc nostram præparationem
Laudano Officinarum solido anteferendam virtuti-
bus quidem non censeo, sed ob formam saltem
commodiorem, & majorem Dosis certitudinem,
eidem antepono; cum sc. Vino, Aquæ Distillatæ,
aut liquori alii cuicunque instillari possit. Et pro-
fectò non hìc mihi tempero, quin gratulabundus
animadvertam, Deum Omnipotentem πάντων σωτῆ-
ρα ἑαυτῶν non aliud remedium, quod vel pluribus malis
debellandis par sit, vel eadem efficacius extirpet,
humano generi, in miseriarum solamen concessisse,
quàm sunt Opiata, Medicamenta sc. ab aliqua Pa-
paverum specie desumpta. Et quamlibet sunt non-
nulli, qui credulis persuadere velint, omnem ferè
Narcoticorum, Opii præsertim ipsius, virtutem ab
artificiosa, ac debita, quam soli adhibent, præpara-
tione pendere; qui tamen experientia iudice certa-
verit, & tam simplicem succum à natura oblatum,
quàm ejus præparata cum diligenti observatione in
usum frequenter revocaverit, nullum ferè discrimen
intercedere comperiet, & mirandos illos effectus,
quos edit, nativæ ipsius plantæ bonitati, atque excel-
lentia, non verò artificis polydædali solertia deberi
certò sciet. Quinimo ita necessarium est in hominis
periti manu organum, jam laudatum Medicamen-
tum, ut sine illo manca sit, ac claudicet Medicina;
qui verò eodem instructus fuerit, majora præstabit,
quàm quis ab uno Remedio facile speraverit: Rudis
enim sit oportet, & parum compertam habeat hujus

medicamenti vim, qui idem sopori conciliando, demulcendis doloribus, & Diarrhœe sistendæ applicare tantum novit, cum ad alia plurima, gladii instar *Delphici*, accommodari possit, & præstantissimum sit Remedium Cardiacum, unicum penè dixerim, quod in rerum natura hætenus est repertum.

Hac Methodo erant tractandæ *Dysenteriae* in genere. Observandum est autem, quod cum primo, quæ ingrediebantur, anno, indolis magis subtilis, uti dictum, ac spirituosæ essent, quàm quæ sequentibus annis infestabant, idcirco non ita promptè Catharticis parebant Medicamentis, atque illis, quæ tam sanguinem diluebant, contemperabantq; quàm acres istos humores, qui ex eodem in fistulam intestinalem excernebantur. Quamobrem primo autumno, quo *Tormina sicca*, & *Dysenteriae* invadebant, Methodum sequentem constanter ad utrumq; morbum abigendum adhibui, eventu ubique astipulante; donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minus efficacem esse sentirem, atque annis sequentibus, cum jam magis à subtilitate recederet morbus, prorsus inutilem.

Ita verò processit: si æger ætate florens febricitaret, cubiti venam tundendam præcepi, atque elapsa hora una, aut altera, eundem ingesto affatim liquore diluendum, ut in *Cholera morbo* factitaram; non verò, ut illic, iusculo è carnibus pullo rum, aut Lacte Cerevisiato, at Lactis ipsius sero, quod eadem, qua illic, copia frigidè propinandum, tepidè verò inferius injiciendum curavi, nec Saccharo adjecto; nec alia re quacunque. *Tormina*, & *Dejectiones* sanguine permistas, rejecto jam quarto Enemate, semper evanescere animadvertēbam: Hoc labore exantlato, & transmissio sero lactis omni (quod duarum, triumve hora-

horarum spatio fiet, si diligenter operam navaverit æger) lectulo protinus eum commisi, ubi brevi sponte sua in madorem solvebatur (à fero lactis sanguini immixto) quem ad horas 24 continuari, minimè provocari jubebam; nihil interim concedens præter Lac crudum paulò tepefactum, quo etiam utebatur solo ad dies tres, vel quatuor, postquam è lecto surrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis usum nimis præmaturè intermissum, recidivam pateretur æger, eadem vestigia denuò repetenda erant. Hæc Methodus, si certa, atque expedita fuerit, non ideo à viro quolibet prudente repudiabitur, quòd fastoso Remediorum apparatu non se venditet.

Hujusmodi *Febrem* symptomatis, qualia suprà descripsimus, stipatam iis in locis, & temporibus reperiri, quibus *Dysenteria* Epidemicè regnat, & Methodum hanc, quam delineavimus, eidem omnino deberi, testimonio viri probi, atque eruditi Doctoris *Butler* ampliùs confirmabitur, qui Nobilissimum D. D. *Henricum Howard* à S. Maj. Regia *Britannica* ad *Moroccensem* in *Africa* Legatum comitabatur; quibus in regionibus, ut mihi ipse retulit, observavit *Dysenteriam* per ea tempora, uti semper, Epidemicè grassari, & *Febrem*; quæ cum illa jungebatur, omnino illi similem, quam depinximus; quibus ille medebatur tam in urbe *Tigintana*, quàm aliis in locis, sive *Nostrates* essent ægri, sive *Mauri*, dicta Methodo, felici semper exitu. Quam quidem neuter alteri debemus, sed pari fortuna in eandem diffitissimi incidimus. Profitebatur autem, optimè istic sibi cessisse in illius morbi Curatione Methodum illam, qua liquoris diluvio submerguntur *Dysenteria*. Atque existimo ego, omnino par esse, ut in calidiori isto Climate longè rarius

successu careat hæc Methodus , quàm in nostra *Britannia* .

Primo illo Autumno , quo vigeat hæc *Constitutio* , *Daniel Coxe* M. D. vir ingenio , & eruditione ornatissimus , *Dysenteria* acutissima laborans , me quem consulit , suadente , ope Methodi jam laudatæ , Citò , Tutò , & Jucundè sanatus est ; post tertium sc. quartumve Enema , dum lecto assiderem , & Tormina , & Dejectiones sanguineæ evanuerunt ; nec qualibet re alia , præter lecti ad dictum spatium patientiam , & Lacteam Diætam , ad sanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem planè modo & idem postea alios quam plurimos hoc malo affectos restituit exeunte eo Autumno . Anno autem proximo , illum etiam idem molientem spe fefellit .

Jam olim diximus , quòd sæpenumero hic morbus , si diutius excurrat , intestina seriatim omnia deorsum versus afficiat , donec tandem omni ejus vis in *Rectum* decumbat cum assidua desidendi cupiditate , qua nihil præter Mucosum quiddam , & subcruentum excernitur . Hoc si fiat , frustra erit , me judice , qui medicari sataget , vel quavis Methodo prædicta , vel Clysteribus Abstergentibus , Glutinantibus , atque Astringentibus , quæ pro variis ulceris , quod supponitur , temporibus injici solent ; vel etiam Fotu , Infessu , Suffumigiis , ac Suppositoriis dictos scopos respicientibus . Liquet enim , hoc ab ulcere *Recti* non procedere , sed ex illo potius , quòd *Intestina* quibus gradibus vires resumpserint , iisdem etiam materiæ morbificæ reliquias in *Rectum* deturbaverint ; quod quidem indefinenter proritatum singulis sedibus mucosam illam materiam , qua ex naturæ providentia intestina duplicantur , elidit . Corroboranda est itaque pars affecta ,
quo

quo possit, aliorum intestinorum exemplo, jam fatiscentes mali reliquias funditus eliminare. Hoc autem ea sola præstabunt, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata sunt. *Topicum* enim, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cum Alienum quid sit, contactu molesto debilitatem magis adferet, quam robur subministrabit. Tolerandum itaque est ægro, donec Diæta Analeptica, & liquore aliquo Cardiaco, qui palato arridet maximè, pro libitu ingesto, revocari possint vires; quibus redeuntibus, pari passu, suaque sponte proripiet se hoc *Tenesmi* symptoma.

Accidit etiam nonnunquam, licet rarò admodum, ut *Dysenteria* sub initio non ritè curata particulare subiectum ad annos aliquot discruciet, integra sanguinis massa Crasin quasi *Dysentericam* jam indepta, unde acres, calidique humores intestinis continuo suppeditantur, ægro interim singula vitæ munia mediocriter benè obeunte. Hujus speciem se mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis edibus vicina, quæ per tres annos hujus *Constitutionis* postremos hoc malo continenter exercebatur. Cum remedia quàm plurima esset experta, antequam ad me accederet, Venæ sectionem tantùm, missis ceteris præfidiis quibusque, celebrandam censui, quam ut sæpiùs repeterem, longioribus tamen intervallis, tum sanguinis color, Pleuriticorum sanguinis emulus, tum insigne illud, quod post singulas vices magis, ac magis actum sentiebat levamen, mihi addebant animos; cujus ope tandem pristinam sanitatem consequuta est.

Antequam finiam, hoc est notandum, quòd tamen in his annis, quibus *Dysenterie* adeò *Epidemicè* grassarètur, evacuationes priùs memoratæ prorsus

necessariæ erant , antequam ad usum Laudani de-
ventum fuisset ; attamen in *Constitutione* quavis huic
morbo minùs faventi , istæ tutò omitti possint , ac
curatio compendiosiori via , solo nempe usu Lauda-
ni, absolvi, eo, quem descripsimus, modo . Atque hæc
de *Dysenteriiis* dicta sunt ,

C A P U T I V.

*Febris Continua partis Anni 1669 , atque
integrorum 1670, 71, 72.*

EO ipso tempore , quo sæviebat *Dysenteria* , &
Febris quædam illi simillima, quæ *Dysentericis*
accidere sæpè solebat , unà exorta est ; quæ quidem
non eos tantùm , quos jam sauciaverit *Dysenteria* ,
sed ab illa prorsus immunes (nisi quòd subinde, at
rarò, tormina haud quidem atrocia , nunc cum *De-*
jectionibus , nunc *sine* illis , paterentur ægri) parit er
incessit ; Easdem enim ubique *σπράξεις* , seu causas
manifestas , & apparentes habuit , quas *Dysenteria* ,
eadem etiam per omnia symptomata , quæ *Dysen-*
tericorum Febrem comitabantur . Ita ut, si evacua-
tiones per alvum *Dysenteria* laborantium excipias ,
& quæ ab istis necessariò pendebant symptomata ,
dicta *Febris* ejusdem prorsus naturæ cum ipsis *Dy-*
sentericis videretur ; & deinceps, per hujus *Constitu-*
tionis decursum omnem , parem cum illis subiit
symptomatum quorumlibet alterationem , eisdem
scilicet differentiis, quoad Augmentum, Statum, &
Declinationem , affecta , quibus afficiebantur in
genere *Dysenteriae* . Hæc itaque *Febris Dysenterica*
mihi audiebat .

Memorata *Febris* nonnunquam, uti dictum, cum
alvi

alvi Torminibus, sed mitioribus, ingrediebatur (prioribus annis maximè, quibus invasit,) vel ista ad eam post accedebant, sæpius verò nulla erant. Sudores, qui in Febre *Constitutionis* prægressæ copiosissimierant, ut suprà notavimus, in hac rari, ac parci, sed Capitis dolor in hac, quàm in illa specie immanior; Linguae ægrorum, licet humidæ, atque albæ, ut in altera specie, crassa insuper pellicula oblinebantur. Rarius hæc per *Ptyalismum* sibi fugam quærebat, quod in alia non erat infrequens. Ad *Aphthas*, cùm jam discessum meditaretur, erat propensior, quàm vel prior ista, vel alia quævis Febris species, quam mihi hætenus contigit videre; huic etenim perquam familiare fuit (uti & Febri etiam illi, quæ Dysenteriis supervenit) cùm jam ferè desineret, materiam fœdam, atque acrem è sanguine in os, atque gulam deponere, unde nascebatur dictum symptoma, in iis præsertim, quos contumacior morbus diutius maceraverat, & regimen justo calidius amplius infirmarat.

Eodem etiam morbo generabantur *Aphthæ* istæ, quæ *Dysenteriis* pervicacioribus cum Febre conjunctis nullo non die accidebant; præsertim si præter regimen calidius evacuationes etiam per alvum medicamentis astringentibus priùs fuerint coercitæ, quàm morbi fomes è venis Phlebotomia, & Catharsi exigeretur.

Hæc erant certissima hujusce Febris *æstiva*; reliqua symptomata variabant quotannis, & pro manifestis aeris qualitatibus certis quibusdam temporibus, & pro Dysenteriæ in genere progressu, tum etiam vario ejusdem statu. Sed ut hæc clarius intelligantur, cùm hoc præsertim artificio in *Epidemicorum* productione triumphet natura, rem paulò

altius repetam. Notandum est itaque, quod, licet aeris *qualitates manifestæ* non eam vim cuilibet *Constitutioni* imprimant, ut causæ sint Epidemicorum, qui ad illam propriè referuntur, Productivæ, (cum à recondita, atque inexplicabili ejusdem conditione fluant isti) pro tempore tamen in eos habent potestatem, & proinde intromittuntur *Epidemici*, aut etiam excluduntur, prout illis favent *qualitates manifestæ*, vel adversantur; *Universalis* autem *Constitutio* eadem prorsus manet, sive eam promoverint istæ, sive quadantenus retardarint. Unde etiam est, quod, cum varii *Epidemici* in eandem incidant *Constitutionem*, hic, aut ille morbus particularis ea potissimum tempestate se exerat, ad quam sensibiles aeris *qualitates* eundem destinaverint, atque alteri demum *Epidemico* locum cedat, quem sc. diversæ subsequenter temporis *qualitates* advocaverint. Ex quo fit, ut *Febris Stationaria*, quæcunque demum illa sit, quæ ad *Epidemicum* eo anno regnantem attinet, *Julio* mense potissimum se viat; cujus initio plures hominum catervas simul aggreditur; *Autumno* verò appropinquante, magno illi *Epidemico*, à quo annus insignitur, rursus invalescenti decedit, & parcius infestat, ut quilibet semper annus satis docet. Excalefacta enim à prægressa estate hominum corpora Febres, *Constitutioni Generali* propriæ quæ sunt, promptissimè eo tempore invadunt; appetente verò *Autumno*, quo qui prædominatur *Epidemicus*, fasces resumit, istis omnino recedendum est.

Sicuti verò nominate *Febres* sensibili aeris *Qualitati* acceptum referre debent, quod jam hoc mense exoriantur; ita etiam symptomata varia, à sua natura, quatenus ab ejusmodi *Constitutione Generali*

pendent, prorsus aliena, à manifestarum qualitatibus, quæ in illum incidunt *mensē*, peculio sumunt mutuo. Hinc est, quòd quibus annis dictæ Febres hoc mense turmatim ingrediuntur, variis symptomatis novis stipantur, præter illa, quæ eis sunt propria, quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali procreantur, eedem tamen ipsæ maneant, licet apud vulgus ob *παροξισμῶν* diversitatem *Nova* quotannis Febres audiant. Ad paucas verò tantum septimanas perseverant symptomata hæc magis peculiariora, quibus elapsis propria solummodò symptomata, quæ eis accidunt, quatenus Febres sunt *Stationariæ* talis *Constitutionis*, reperiuntur per reliquum annum.

Hoc tùm in aliis liquebat Febribus, tùm magis peculiariter in *Dysentericis* mensis *Julii* 71. & 72. in quarum *priore* vehemens ægritudo, & Bilis eruginosa, cum magna in Diarrhœam propensitate sub morbi finem, continuò observabantur: In *posteriore*, doloris sensus in partibus corporis musculosis, Artubus maximè, ad Rheumaticorum ferè dolores accedens: Faucium insuper inflammatio, mitior tamen, quàm in Angina laborantibus. Utraque tamen hæc in eadem *Febre specifica* coibant; & eadem planè medendi ratione utraque profligabantur, differebant autem respectu tantum qualitatum sensibilium, quibus donabantur tempora illa, in quæ incidebant. Improvisa verò, subitaneaque harum Februm circa dicti mensi, initium eruptio, & nova ad tempus aliquod peculiarium symptomatum facies (licet neque specie distarent, neque methodo medendi, quam postulabant, à Febre illa, quæ integrum percurrerat annum) Hæc, inquam, plus satis evincunt, quàm sit difficile certam Febris spe-

speciem omni tempore è Phænomenis elicere ; licet eam satis rectè possit dignoscere , qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter attenderit, & propria insuper Febris symptomata , quæ ad hunc, vel illum *Evacuationis* modum spectant , ritè observaverit . Nec parùm facit ad investigandam Febris speciem consideratio sive Methodi , sive Medicamenti , à quibus eadem minimo cum negotio expugnatur .

Quod ad reliquas symptomatum , Febres *Stationarias* comitantium , differentias spectat , *varia* Constitutionis tempora eæ tantùm respiciunt , atque eo nomine vel sunt intensiora , vel remissiora , illa prout intenduntur , vel etiam remittuntur symptomata aliorum Epidemicorum , ad quos ipsa pertinent .

Sed, ut ad rem revertamur, *Febris* hæc, quæ cum *Dysenteriis* , ut suprâ dictum , est ingressa , parem cum iis passum tenuit , nisi , quòd se paululùm subduceret , dum alii horum annorum Epidemici prævalerent ; persistebat tamen illa, nunc plures , nunc pauciores petens , durante hac *Constitutione* .

* Pro hujusce *Febris Curatione* , cùm observassem, uti prius dictum, Phænomena *Febris Dysentericorum* quamplurium eadem planè esse cum illis , quæ hujus anni *Febres solitarias* comitabantur, consentaneum mihi videbatur sanatos iri ægros meos, si evacuationem illam quadantenùs imitarer , qua natura materiam illam corrosivam, atque acrem, quæ & ipsius *Dysenterix*, & supervenientis *Febris* causa *Continens* est, solet ablegare. Ac proinde eadem ipsa *Methodo*, tùm quoad *Venæ sectionem*, tùm repetitas *Purgationes*, Febrem hanc aggressus sum, quam

in Dysenteriae curatione suprà fusiùs deduximus; Nisi, quòd *Paregorica* Purgationibus interjecta non tantùm nō hic juvare, sed & obesse deprehenderim, (secùs atque in *Dysenteria*) cùm ab his detineretur materia illa, quæ Catharsi eliminari debuerat. Pul-
ticula Avenacea, Hordeacea, Panatella, & simili-
bus sub primis morbi diebus victitabat æger; potus
erat Cerevisia tenuis parum tepesacta: Post celebra-
tam verò semel, iterumve Catharsim nulla suadebat
necessitas pullorum carnibus, aut similibus. Eupe-
ptis ægro interdiceret; cùm hæc per Purgationem
Medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi,
si alii viæ insisteretur. Tertia ut plurimum Purgatio,
interposito semper die, morbum absolvit; neque ta-
men perpetuum id fuit, sed alię insuper nonnūquam
instituentæ erant. Si Febre jam pulsa, fractiores
adhuc essent, ac magis effœtæ ægri vires, atque is tar-
diùs convalesceret. (quod *Hystericis* frequentissimè
accidebat,) *Laudano* in parva dosi exhibito easdem
restaurare, & spiritus transfugas, ac dissipatos in de-
sertas stationes revocare conabar; rarò autem reme-
dium illud repetebam, neque unquam præscripsi,
nisi biduo, triduove à postrema Catharsi. Nihil verò
æquè ad renovandas vires, refocillandosque spiritus
faciebat, atque auræ liberior usus, mox ut Febris
recesserit.

Ansam autem ad praxin hanc instituendam hinc
primùm arripui, quòd nempè, nascente fermè *Con-*
stitutione hac, dum irrequieto, sollicitoque animo
novæ hujus Febris naturam volutarem, ad juven-
culam mihi vicinam advocabar, Febricitantem qui-
dem illam, atque acerbissimo syncipitis dolore ferè
enectam, aliisque symptomatis, quibus *Febrem Dy-*
sentericam onerari jam diximus: Hæc cùm à me
in-

interrogaretur, & de modo, quo Febris primum invadebat, & de ejusdem duratione, facta est se à *Dysenteria*, quæ tum ubique ferè grassabatur, à quatuordecim retrò diebus fuisse liberatam; cui sive sua sponte discedenti, sive medicamenti ope depulsæ protinùs successit dicta Febris cum dolore capitis; Quibus ego me rectissimè occurrere posse conjectabam, si *Dysenteria* loco aliam evacuationem substituerem, ejus simillimam, qua præclusa Febris oborta est; ac proinde methodo suprà laudata eandem restitui; Atque huic quidem se promptissimè debebant hujus *Constitutionis* Febres. Semper enim rebar, non sufficere ad comprobandâ in *Acutis* Medendi rationem, ut feliciter ea cederet, (cùm ab imperitissimarû muliercularum temeritate sanentur nonnulli) sed requiri adhuc, ut morbus nullo negotio victus quasi suo pte genio cedat, atque abitum affectet, quantum ejus fert natura. Sed hæc obiter.

Ineunte *Junio* 1672. Vir Nobilissimus, ac Prudentissimus Dominus Comes *Salisburyensis* hac Febre laborans cum torminibus, alvo tamen non soluta, accersiri me jussit; & Methodo proposita sanitati redditusest. Neque alia mihi ulla fuit opus, dum hæc staret Febris.

In Adolescentibus, aliquando & in paulo provectioribus, Febris hæc caput nonnunquam petebat, unde delirabant, non quidem ut in aliis Febribus Phreneticorum more, sed quasi stupore, ad *Carum* proximè accedente, perculsi. Hoc illis præ cæteris accidebat, qui sub morbi principio in sudoribus quoquo modo extorquendis operam inauspicatò collocarant. Non id mihi contingebat Felicitatis, ut his sublevandis par tunc temporis essem, licet nullum non moverem lapidem, nullumque non è re-

è remediis hætenus notis in suppetias advocarem .
Atque hæc de Febre hujus *Constitutionis* possint
sufficere .

C A P U T V.

Morbilli Anni 1670.

SUb initio *Januarii* 1670. (ita ut solent præma-
turè) *Morbilli* sunt ingressi, atque in dies magis
invallescebant, donec instante *Verno Æquinoctio*
ἀπὸν adepti, exinde iisdem gradibus imminuti tan-
dem *Julio* sequenti penitus extinguerentur. Horum
jamego Historiam (cùm omnium, quos hætenus
vidi, in suo genere perfectissimi illi mihi videan-
tur) certam, atque exquisitam, quatenus mihi tum
observare licuit, literis consignabo .

Ortum habet hic morbus, atque Occasum tem-
poribus suprà notatis. *Infantes* plerumque aggre-
ditur, omnesque adeò ex illis, iisdem mœniis con-
clusos. A rigore, atque horrore, calorisque, & fri-
goris, quæ se mutuo *primo* die expellunt, inequali-
tate tragœdiam orditur; tandem affulgente *secundo*
die in Febrem consummatam desinit, vehementi e-
gritudine, siti, inappetentia, lingua alba, (non verò
sicca) tussicula, capitis, atque oculorum gravedine, &
somnia perperua stipatam. Plerumque etiam
è naribus, atque oculis stillat humor; atque hujus-
modi lacrymarum in oculos effusio certissimum est
signum morbillorum ingruentium. Cui & hoc ad-
dendum haud minùs certum; quòd etsi in facie,
exanthematum specie, hic affectus ut plurimùm se
prodit, in pectore tamen non tam exanthemata,
quàm maculæ latæ, & rubræ superficiem cutis non
supe-

superantes, conspiciuntur, sternutat æger tanquam à suscepto frigore, intumescunt palpebræ (paulò sc. ante eruptionem) vomit, sæpiùs tamen laborat *Diarrhæa*, cum Dejectionibus coloris subviridis, Dentientibus autem maximè id convenit. Infantes etiam per hunc morbum solito sunt morosiores. Ingravescunt ut plurimùm symptomata ad *quartum* usque diem, quo tempore plerumque (licèt ad diem *quintum* aliquandò differantur) circa frontem, & reliquam faciem maculæ parvæ rubræ, pulicum morsibus persimiles, prodire incipiunt, quæ tam numero, quàm magnitudine auctæ, racematim coalescunt, & faciem maculis rubris majusculis variæ figuræ interstinguunt. Quæ quidem maculæ rubræ è parvulis quibusdam papulis rubris haud longè ab invicem dissitis, supra cutis superficiem paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantia, digito leviter admoto, tactu potest deprehendi, licèt oculorum longiùs remotorum aciem ferè effugiat. A facie, quam primò solam occupant, sensim ad pectus, ventremque, crura deinde, ac tibiae se diffundunt hæ maculæ, licèt truncum, atque artus rubore inficiant tantùm, nulla eminentia sensibili cutis æquabilitatem transgressæ. Eruptione *Morbillorum* non perinde deliniuntur symptomata, atque *Variolarum*; Vomitus tamen post eruptionem nunquam observavi. Tussicula nihilominùs, Febrisque intenduntur, cum spirandi difficultate, oculorum debilitate, defluxioneque in eosdem decumbente, somnolentia perpetua, atque inappetentia, uti priùs adhuc perseverantibus. Die *sexto*, aut circiter, frons, & facies asperescunt, emorientibus pustulis, ruptaq; cuticula, & per id temporis maculæ per reliquum corpus & latissimæ sunt, & maximè rubescunt.

Octavo,

Octavo circiter diē maculæ in facie evanescunt, & vix in reliquo corpore cernuntur; *nono* verò nullæ sunt prorsus, facie, atque artubus, quandoque & toto corpore quasi farina conspersis, particulis scilicet disruptæ cuticulæ paulum elevatis, & vix coherentibus, quæ morbo jam abituriente in frustra distrahitur, & postea à toto corpore squamularum forma decidit. Evanescunt itaque *Morbilli* die fere *octavo*, quo tempore vulgus (à spatio, quo perdurare solent Variolæ, deceptum) eosdem introverti affirmat, licet revera illi cursum à natura destinatum absolverint, & symptomata, quæ iisdem recedentibus superveniunt, ex eo nata autumat, quòd justo citius se intro *Morbilli* receperint. Observare enim est, Febrem, atque spirandi difficultatem tunc temporis augeri, importuniùs urgere Tussiculam, ita, ut nec interdiu, nec etiam noctu ferè somnus possit obrepere. Infantes præsertim sub regimine calidiori, aut qui calidioribus usi sunt medicamentis ad promovendam Morbillorum eruptionem, huic malo sunt obnoxii, quod Morbillis jam facescentibus se ostendit, unde in *Peripneumoniam* conjiciuntur, quæ plures jugulat, quàm aut Variolæ ipsæ, aut symptoma quodcunque ad eum spectans morbum; licet omni prorsus periculo vacent *Morbilli*, si modò peritè tractètur. His etiam non rarò accidit *Diarrhæa*, quæ vel morbum statim excipit, vel etiam ad plures septimanas excurrit post morbi, omniumq; ejus symptomatum fugam; haud sine magno ægri discrimine, in quo abhinc orta spirituum profusione continua versatur. Aliquandò etiam post regimen intensè calidum Exanthemata livescūt primo, mox nigrescunt; id verò *Adultis* tantùm contingit, de quibus conclamatum est, ubi primùm nigredo ista

con-

conspicitur, nisi Phlebotomia, & temperationis regiminis refrigerio iis actutum subveniat.

* *Morbillis* ut natura, ita & medendi, quam sibi poscit hic morbus, ratione, cum *Variolis* satis convenit: Medicamenta, & regimen calidiora periculi plenissima sunt, utut frequenter in usum revocentur ab ignavis egrorum Curatricibus, eo animo, ut morbus à corde procul submoveatur. Feliciter præ aliis mihi cessit methodus illa, qua æger ad dies binos solum, terno sive ab eruptione lecto adstringebatur, quo sanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facile separabiles, a quibus offendebatur, per cutis spiracula diffaret, nec lodicibus, nec igne, præter modum, quem sanus tenebat, adjectis: A carnibus quibuscunque arcebam, juscula avenacea, hordeacea, & similia, nonnumquam & pomum coctum concedebam; Potus vel erat Cerevisia tenuis, vel Lac, cum Aquæ triplo coctum. Tussim, quæ huic morbo ferè assidua est, decocto aliquo Pectorali subinde hausto delinitam volui; uti etiam eclegmate aliquo eundem scopum attingente. At præ reliquis *Diacodium* omni nocte ab ipso morbi insultu per totum ejus decursum exhibendum curavi. Ex gr. ʒ. *Decoct. pectoral. lib. iss. syr. violac. & capill. Veneris an. ʒ. iss. mis. f. Apozema. Cap. ʒ. iiii. vel iiii. ter, vel quater in die. ʒ. ol. amygdal. dulc. ʒ. ii. syr. violac. & capill. Ven. an. ʒ. i. sacchari cand. albi q. s. mis. f. eclegma, de quo sæpius lambat, præcipuè quando tussis urget. ʒ. aq. cerasor. nigr. ʒ. iiii. syr. de meconio ʒ. i. mis. f. haustus sumendus sing. noctibus. Si verò infans fuerat eger, minuenda erat tam Pectoralium, quàm Narcotici dosis, pro ratione sc. ætatis.*

Rarissimè perit, qui hoc utitur regimine; nec,

* *Curatio.*

pre-

præter necessaria, atque inevitabilia morbi symptomata, novis insuper malis atteritur: Tussis præ reliquis fatigat; à qua tamen nihil est periculi, nisi morbo jam prætergresso, cumque adhuc per septimanam unam, aut alteram persistat, auræ liberioris usu, ac remediis Pectori dicatis, haud difficulter fugatur; quinimo sponte sua, & paulatim decrescit, & tandem fatiscit.

Si autem æger à Cardiacorum, vel Regiminis justo calidiorum usu, post eorum discessum (quod valde est familiare) Febre vehementi, atq; *Dyspnæa*, aliisque accidentibus, qualia *Peripneumonicos* solent affligere, in vitæ discrimen adducatur, felicissimo semper eventu *vel* tenerrimorum infantum venas in brachio secui,educta ea sanguinis quantitate, quam ætas, viresque indicarent. Quandoque etiam urgente morbo, Phlebotomiam iterare haud sum veritus. Profecto haud paucos Infantes hoc statim symptomate enecandos, benedicente summo Numine, misso sanguine eripui. Infantibus autem accidit illud post *Morbillorum* recessum, quibus ita est exitiale, ut inter præcipuos *Parcarum* ministros jure habeatur, plures jugulans, quam vel ipsæ Variolæ; nec dum mihi visusest, qui certa alia methodo eidem potuit occurrere. Quin & *Diarrhæa*, quam *Morbillos* excipere diximus, Venæ sectione pariter sanatur; cum enim halitibus inflammati sanguinis in intestina ruentibus ortum suum debeat (quod etiam in *Pleuritide*, *Peripneumonia*, aliisque, qui ab *inflammatione* creantur, morbis usuvenit) à quibus illa ad excretionem stimulantur, sola Venæ sectio levamen adferet, à qua tum revelluntur acres isti humores, tum etiam sanguis ad debitam redigitur temperiem.

Neque est, cur quis miretur me in teneris infantibus venæ sectionem instituendam suadere, cum sanguis, quantum ego hætenus potuerim observare, haud minus tuto ex eorum venis, quam ex adultorum extrahatur. Et profecto ita est illa necessaria, ut nec symptomati memorato, nec aliis quibusdam, quæ infantibus accidere solent, omissa Phlebotomia, certò mederi valeamus. Ex. gr. quo pacto Puero-*rum Dentientium Convulsionibus*, quæ nono, decimo-*que* mense superveniunt (cum gingivarum intumescencia, doloreque, à quibus comprimuntur nervi, atque irritantur, unde etiam Paroxysmi isti nascuntur) sine Venæ sectione opem feremus? Quæ sola in dicto Affectu *specificis* quibuscunque, *vel* decantatissimis, quæ hætenus innotuere, longe est anteferenda: quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam, & dum occulta aliqua proprietate morbo adversari creduntur, manifesto calore eidem militant, atque ægrum ad plures deducunt. Præter-*eo* impræsentiarum ingens illud solatium, quod adfert Venæ sectio Infantum *Pertussi* (quam Nostrates vocant *Hooping Cough*) in qua Remedia quælibet Pectori dicata post se linquit intervallo.

Quod de horum symptomatum *Morbillis* decedentibus supervenientium curatione jam diximus, nonnunquam etiam eisdem florentibus potest competere, si nimirum artificiali, si fas est dicere, atque adscititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670. famulam Dominæ *Anne Barington* hoc morbo laborantem, una cum *Febre*, *Dispneæ*, *Maculisque purpureis* corpus omne deturpantibus, aliisque symptomatis quamplurimis periculosis, Medicus invisebam; cum regimini, & medicamentis, quæ satis multa usurpaverat, calidioribus ista omnia tribuerem,

rem, sanguinem è brachio extrahendum curavi; & Ptilaniam Pectoralem, atque Refrigerantem sæpe assumendam præscripsi, quorum ope, & regiminis simul temperatoris, & maculæ, atque alia omnia symptomata pedetentim evanescebant.

Hicce Morbus, mense *Januario*, ut dictum est, natus, ad *Æquinoctium* usque *Vernum* crescebat in dies; à quo tempore imminuta paulatim vi, sequenti *Julio* planè desiit; nec est reversus per omnes annos, quibus hæc *Constitutio* dominabatur, nisi quod infrequenti Vere, nonnullibi, licèt rarius, se ostenderet. De *Morbillis* hæc dicta sunt.

C A P U T VI.

Variolæ Anomala Annorum 1670, 71, 72.

MOrbilli prædicti, (quod jam supra innuimus) *Variolarum* speciem, ab illa, quam propagaverat *Constitutio* præcedens, diversam introducebant, eodem fere cum illis tempore ingredientem, initio scil. *Januarii* 1669. quæ licèt non usque adeo Epidemica, atque ipsi Morbilli, eosdem tamen comitabatur per omne illud tempus, quo dominabantur, atque iis etiam fatiscentibus, per residuos hujus *Constitutionis* annos perseverabat. *Dysenteriiis* nihilominus primas concedebat, sub auspiciis *Autumni* iisdem faventis, atque amicissimi, grassantibus; *Hyeme* verò, *Dysenteriiis* aliena tempestate pressis, denuo recrudebat hæc, de qua agimus, species. Arque hunc servabant ordinem per singulos hujus *Constitutionis* annos, nisi quod postremo, quo illa vigeat, *Autumno*, Anno sc. 72. (languescente jam ista *Constitutione*, & *Dysenterias* jam exolescen-

res seignius promovente) *Variolæ* præter solitū hoc quoque tempore grassabantur, atque ita pares *Dysenterii*s concurrebant, ut haud facile esset dictū, quis morbus plures occuparet; licet, quantum ego conjectando valui, prævalere *Dysenteria* adhuc videretur. Quin & hæc etiam *Variolæ*, ad exemplum Epidemicorum aliorum quorumlibet, primo statim insultu atrociores erant, atque in dies increbrescebant, donec ad statum pervenissent, quem semel transgressæ, tum quoad symptomatum vehementiam, tum ægrorum numerum, sensim imminuebantur.

Sed ut particularia earum Phænomena referamus; haud parum præter opinionem mihi primum comparebat hoc *Variolarum* genus, cum animadverterem istud quam plurimis phænomenis insignioribus ab eo differre, quod produxerat *Constitutio* præcedens, & in quibus observandis me operam satis sedulam olim collocasse rebar. Hæc tantum earum Phænomena ab alterius generis Phænomenis dissidentia impræsentiarum tractabo, prætermittis iis, quæ cum Variolis ita prolixè suprâ descriptis habebant communia.

Discretum Variolarum genus his tantum à genere *Discreto communi* alterius *Constitutionis* distinguebatur: Primò, quod cum in iis, quoties erat *interstinctæ*, Eruptio diem *quartum* prævertere non soleret, hîc in *tertium* plerunque incidebat; quod *Confluentibus* solenne quidem est. Deinde non ad eam magnitudinem, procedente morbo, hîc assurgebant pustulæ, atque in alio genere; magis autem exasperabantur in minori mole, & sub diebus ultimis, ubi jam maturuerant, *nigræ* frequentius viscebantur. Illud etiam addam, quod nonnunquam, licet rarius, ægrum etiam paucissimis notatum pustulis,

stulis, *Ptyalismus*, haud secus, atque in *Confluentibus*, exerceret. Ex quibus conficitur, *Distinctas* hujus *Constitutionis* Variolas ad *Confluentium* naturam propius accedere, atque *Inflammationis* magis intensæ esse participes, quam quæ in *Distincto* genere usuvenire solet.

Confluentes vero ab aliis, quas per alios annos ego observaveram, *Confluentibus*, in multis, quæ jam recensebo, discrepabant. Nunc *secundo*, nunc *tertio* die se primùm monstrabant, specie tumoris subrubri, atque uniformis, vultum omnem contegentis, *Erysipelate* quidem densioris, nullo fere visibili pustularum discrimine; reliquum corpus congeries quædam (ceu panni latiores) ex infinitis propemodum pustulis rubris efferatis in unam conflatae variegebant, inter quas sparset, in femoribus præcipuè, vesiculæ quædam satis conspicuæ, ambustorum ad instar, sero limpidiore distentæ eminebant, quod quidem disrupta subinde pellicula copiosè effluebat, subjecta carne nigredine, & Sphacelo quasi affecta. Rarius autem occurrebat hoc tam dirum symptoma, idque primo tantum mense, quo hæc species regnabat: Quo tẽpore inter alios ita male multatos, ineunte *Januario* 1669. 70. accersiri me curavit vir probus, nomine *Collins*, *Zythepfa* in Parochia *S. Ægidii*, cujus filius adhuc infans vesiculas habuit in femoribus juglandem nucem exequantes, sero limpidiore repletas; quibus disruptis substrata caro quasi mortificata omnino comparebat, atque non ita diu post æger fatis concessit; quæ & eorum omnium fors fuit, quos hoc tam funesto symptomate correptos vidi unquam. Die *undecimo* circiter, pellicula alba resplendens tumori subrubro, variis faciei partibus, & paulatim vultui omni obducta est. Pel-

licula hæc alba brevi post materiam quandam cristosam splendentem eructabat, colore quidem neque flavo, neque fusco, (qui duo in aliis Variolarum speciebus reperiuntur) sed rubro saturato, concretum sanguinem imitante, qui maturescente pustula ad nigrorem in dies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino æmula, tingeretur: Cùmque in alia Variolarum *Confluentium* specie dies *undecimus* in maximum vitæ discrimen ægros adduceret, & plerisque emorientium supremus esset, in hac specie æger, nisi regimine immoderatè calido oppressus mortis refrigerium maturiùs præoccupasset, *decimum quartum* ut plurimum diem, aliquando etiam *decimum septimum* expectabat, quo demum elapso, salva res erat. Notandum est tamen, quod qui lethalibus istis vesiculis, ac mortificatione, quæ nonnullis primo mense, quo hæc species invadebat, accidisse memoravimus, *Libitinæ* destinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

Et Febris, & symptomata alia omnia, quæ vel præcedebant, vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant, quam in præcedente, & Inflammationis adhuc majoris manifesta dabant indicia. Ægri ad Salivationem erant procliviores: Pustulæ & efferatiores, & mole longe minores; ita ut non facilè, ubi primum apparebant, ab *Erysipelate* quis eas discreverit, vel etiam à *Morbillis*, nisi quòd hi ex die Eruptionis, & aliis signis in historia morbillorum supra recensitis, certò innotescant. Pustulis decidentibus furfures diutius hærebant, fe-dioraque stigmata inurebant cuti.

Operæ pretium est & illud adjungere, quòd durante hac anni *Constitutione*, qua tam Epidemicè sævie-

sæviebant Dysenterix, *Variola* regimine iusto calidiorè provocatæ per Dysenteriam nonnunquam viam sibi facerent, quod ne semel accidisse hætenus quidem animadverteram.

Observare autem convenit, *Variolas* hæc non ita diris symptomatis per omnia sua tempora fuisse stipata; postquam enim binos exegerant annos, tertio, scil. 1672. mitescere cœperunt, & exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum, & *favorum* similem, accedebant, qui *Variolis Legitimis* mature-scentibus est proprius, ita ut postremo hujus *Constitutionis* anno benigne plane essent, & boni moris, habita generis ratione. Quo non obstante, satis liquebat illas ad aliam prorsus Classẽ relegendas esse, ex pustularum nimirum exiguitate tam eximia, ad salivationem dispositione, atque aliis.

* Quamlibet ob causarum Differentiæ cujuslibet specificæ, qua immergimur, ignorantiam, impossibile fuerit *rationem* harum Variolarum *formalem* comprehendere, quatenus ab illis, quas alia promit *Constitutio*, contradistinguuntur; mihi tamen liquido constabat ex singulis Phenomenis *inflammationem* in his, quam in illis longè immaniorẽ fuisse, ac proinde omnem medendi rationem in eo stare, ut pluribus adhuc repagulis susteretur effrænata sanguinis ebullitio. Id autem maximè efficiebatur (post *Hypnotica* dicto modo exhibita) regimine temperato, indulgendo scil. egro- usum liberaliorem liquoris alicujus, qui non eum excalefaceret, sed potius fervidissimum illum estum (quo hic morbus, pustulis maximè ad maturitatem jam pervenientibus, miseros præ ceteris quibusque morbis fatigat, atque exurit) illicò committigaret. *Decoctum Album* di-

ctum, ex pane sc. & C. C. C. exigua quantitate in multa aqua factum, & Saccharo dulcoratum hic juvabat; at Hydrogalæ è tribus Aquæ partibus, & Lactis una simul coctis, & egri palato, & votis magis, ut plurimum, refrigerando respondit; nec eo tantum profecit ingesti liquoris copia, quo insignem calorem, cum *Maturationis* Febre præcipuè vigentem, restingueret, sed quatenus Ptyalismum etiam promoveret, atque eundem diutius protraheret, quàm poterat fieri, si eger nimio æstualet calore. Præter hæc omnia, sæpenumero ita bene cessisse liquores hosce affatim haustos observavi, ut eorum usu *Variolæ*, quæ cum pessimis *Confluentiæ* signis exhibant, progrediente morbo *Distinctæ* sint factæ; pustule, quæ maturescentes rubram primò, mox nigram materiam aliter evomuisent, flavissimæ comparerent; pro efferatis insuper, atque minutulis, *benignæ*, atque optimi moris haberentur.

Neque etiam *Fluxus Mensium*, qui scæminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum usum quicquam prohibet; imo vero & suadet, si nempe tempore non soluto isti fluant. Etenim non jam alia de causa periclitantur scæminæ, nisi quòd sanguis ab immodico morbi calore plus justo attenuatus, qua data porta ruat, naturæ ductus sequens; præsertim ubi noxia Curatricum temeritas, regimine calidiori, & *Decocto C. C. cum floribus Calendulæ*, &c. adhibitis, oleum igni affuderit. Quicquid autem sanguinem potenter diluit, temperatque, licèt non immediatè, in quantum tamen ejusdem fluxum cohibet, tū pustulis, tum faciei, manuumque tumori in statu conservandis necessariò conferet; cùm ex adverso Remedia calidiora, licèt ad hunc scopum rectius videantur col-

collimare, cùm tamen jugem hunc sanguinis fluxum promoveant, longissimè aberrant. Quinimo nec dubium mihi est quamplurimas mulieres hoc errore periisse, dum sc. Assistentes, ne pustulæ ob sanguinis fluxum conciderent, veriti, malo huic Cardiacis medicamentis, & regimine adhuc calidiori adhibitis occurrere niterentur, quo factò misellas certius pessundederunt; quantumlibet *adstringentia* varia Cardiacis admiscentes, Hæmorrhagiã sistere, atque pustularum unà, tumorisque debitam elevationem tueri sategerint.

Haud ita pridem *Dominam* tam virtutibus, quam stirpe prænobilem, *Variolis nigris*, & mali moris laborantem, tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram, à quibus sanguis exagitari poterat, cùm tamen temperamento esset admodum sanguineo, viridi juvena, vegetaque, fervida etiam anni tempestas accederet, derepente, tertio scilicet die ab eruptione, ita largo *Mensium profluvio*, tempore illis non debito, correpta est, ut astantes mulieres eam jam abortivisse suspicarentur. Licet hoc symptoma ad dies multos importunè urgeret, non tamen idcirco existimavi Lactis, & Aquæ usum à me præscriptorum intermitteri debere: quid quod magis jam necessarium illum esse, & liberalius adhuc indulgendum censuerim; quod etiam per omnem morbi decursum factitavimus, præsertim cùm appeteret *Febris Maturatio*. Quo quidem tempore Medicus Doctissimus, Candidissimusque, Dominus *Do. Millington*, ejusdem mecum olim *Collegii Socius*, jam amicissimus, ad sociam operam invitabatur; qui cùm omnia satis benè respondere, pro hujus morbi genio animadverteret, mihi lubens assensit, ut pergeret ægra dictos liquores affatim hau-

haurire, quos ipsa sibi gratissimos, & tam ad salivam facere, quàm ad refrigerium, & refectionem sæpè affirmabat. Cùm vero jam indurari facies cæperit, & frustra obduci, ab halitibus putridis à materia purulenta, quæ in hoc pessimo *Variolarum* genere malè olebat, intromittendis egrè nostræ metuentes, vini Canarini semicocti cochlearia paucula, semel in die assumenda, vel quoties in ventriculo ægritudinem aliquam persentisceret, concessimus. Pauculis hisce, nisi quod haustulum etiam *Paregoricum* hora somni quotidie imperavimus, convaluit; neque delirio, neque alio quovis symptomate, præter dictam Hemorrhagiam, grave aliquod periculum minitante. Facies, manusque satis intumescebant; pustulæ, quantum tulit morbi species, satis magnæ erant; Salivatio copiosa, & facilis ad metas usque; postremò, quantumlibet pustulæ, quæ faciem obsidebant, cùm maturescerent, nigredinem affectare viderentur, in plerisque tamen ejus partibus flavescabant.

Quibuscunque verò caloris, atque inflammationis gradibus *Variolarum* species, huic *Constitutioni* peculiaris, alias aliarum *Constitutionum* species superaverit, cùm tamen *Discretæ* essent Pustulæ, vel saltem *paucæ*, docuit experientia, non opus esse tanta prædictorum liquorum quantitate ingerenda; satis autem fuit, ut eger pro fitis modo, atque imperio cerevisiam tenuem potaret, jusculis Avenaceis, Panatella, & pomo cocto subinde vesceretur, & si ex Ephebis excesserat, *Paregoricum ex Syrupò de meconio*, cùm vel ægrotaret, vel ob nimias vigilias delirare inciperet, assumeret. Neque aliud quicquam tentabam (nisi quòd egros lecto addicerem) ubi pustulæ rarè comparebant. Atque hac sola Methodo Charissimus mihi filius, *UWilliam Sydenham*, di-

distincto hujuscemodi Variolarum genere laborans
mense *Decembri* 1670, favente Numine, restitutus est.

De Variolis hujus *Constitutionis* nihil superaddam, cum jam aliam speciem fusiùs tractaverim, à quibus hæ in eo tantum discrepant, quod nature sc. calidioris fuerint, & magis *inflammatorię*; unde sequitur, diligentio rem adhuc operam fuisse navandam, ut restingeretur intensior iste calor, qui tam iis naturalis erat, & egro ita certum minitabatur incendium.

C A P U T VII.

Colicę Biliosę An. 1670, 71, 72.

PER omnes hujus *Constitutionis* annos, cum sanguis ad humores cholericos, fervidosque in viscera deponendos propensior esset, *Colica Biliosa* præter solitum plures invasit; qui morbus licet *Chronicis* annumerari debeat, ac proinde extra oleas mihi sit, cum tamen ab eadem sanguinis indispositione penderet hoc tempore, à qua & *Epidemici* plerique, qui tum grassabantur, vel eo nomine hic mihi veniet tractandus, præcipuè verò quia animadverti, morbum huncce eadem planè præcessisse symptomata Febrilia, quæ *Dysenteriam* per illa tempora regnantem præcedere solebant; atque eundem etiam aliquando (quod suprà notavi) *Dysenteriam*, quæ post diuturnos cruciatus ægro tandem valedixisse videretur, fuisse insecutum. Ubi verò *Dysenteriam* diuturnam non excipiebat, plerumque à Febre ordiebatur, quæ per horas aliquot tantum affligens, in hunc morbum solebat desinere. Juvenes ut plurimum
tem-

temperamento calido, ac bilioso præditos, estate præfertim adoritur. Intestinorum dolor atrocissimus est, & præ cæteris omnibus, quibuscum mortalium calamitosissimi committuntur, maximè intolerabilis. Intestina nonnunquam quasi injecta fascia constringit, nunc in punctum contractus quasi terebello perforat: subinde remittitur dolor, mox recrudescit Paroxysmus, quem æger præsentiens, vultu miserabili, atque ejulatu ceu præsentem exhorret, & averfatur. Sub initio hujus morbi non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur dolor atque in ejusdem progressu, neque tam crebra est vomituritio, neque alvus ita pertinaciter *Cathartorum* vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eò obstinatiùs in puncto figitur, vomituritio succedit frequentior, & major alvi adstrictio; donec tandem ab ineluctabili horum symptomatum vi *totalis Peristaltici intestinorum motus inversio* (nisi maturiùs quistulerit suppetias) atque *Iliaca Passio* procurantur; in quo morbo *Cathartica* Medicamèta omnia in *Emetica* statim trās-eunt: Enemata etiam injecta, unà cum alvi fæcibus, per omnem intestinorum ductum sursum lata, vomitu ejiciuntur. Quæ hoc modo excernitur materia, sincera si fuerit, atque ἀμύγῃς, viridis aliquando, aliquando etiam flava, aut insoliti cujusdam coloris spectatur.

Cùm singula hujus Affectus Phænomena eum ab acri aliquo sive humore, sive halitu, è massa sanguinea in intestina excusso, nasci apertè doceāt, Indicatio Curativa primaria mihi hæc est, ut sc. evacuetur dictus humor, tam *Antecedens* in venis, quàm *Continens* in visceribus conclusus; altera verò ab hac, ut Anodynorum usu & compescatur humorum eò tēdentium impetus, & mitigetur immitissimus dolor.

* Sanguinem itaque è brachii venis paulo liberius educi (si nempe id fuerit hætenus intentatum) & post horas 3, vel 4 Anodynum exhiberi curo. Postero die Catharticum aliquod Lenitivum præscribo, interposito die uno repetendum, ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquæ plures mihi videntur, aut pauciores. Observandum est autem, quod si malum hoc sive Fructibus Horariis nimis avidè ingestis, sive alii cibo cuiunque *δυσπείψω* originem suam debeat, unde scil. succi pravi, corruptique primùm in sanguinem transmittabantur, atque ex eodem postliminio in viscera; rebus, inquam, sic stantibus, ventriculus ante omnia eluendus est, Lacte Cerevisiato affatim hausto, & per vomitum rejecto, quo exantlato, Anodynum propinandum est; sequenti autem die primùm vena secanda, & in ceteris eo, quem jam docuimus, ordine procedendum.

At vero cum & doloris vehementia, & vomitum, ob quam intestina ad inversionem quasi feruntur, Catharticum operationi obsistant, intendendæ sunt eorundem vires, neque Leo subere excipiendus: frustra enim mitius Catharticum exhibueris, nisi fortè æger alvo sit facile solubili, quod diligenter inquirendum est: Cùm enim hujusmodi medicamen viam sibi facere per intestinorum canales non valeat, æger ab eo læditur magis, dum scilicet ab ejusdem inefficaci agitatione & vomitus, & dolor augentur. Potio Cathartica Lenitiva ex infusione *Tamarin. fol. Senn. & Rhei*, in qua dissolvi possunt *Manna, & Syr. Rosac.* Catharticis aliis anteferenda, cùm humores minus exagitet, & commoveat: Cùm tamen sive ob ægri aversationem medicamenti

* *Curatio.*

formę liquidioris, five vomituritionem, in ventriculo retineri vix queat, *Pilulæ* necessariò in subsidium vocandæ; inter quas *Cochiæ* mihi præ cæteris semper placuere, utpote certissimo pede quam cœperunt viam insistentes, tum in hoc casu, tum in aliis plerisque. Ubi verò tanta est five Ventriculi debilitas, five etiam Vomiturio, ut nec *Pilulæ* possint detineri, ibi remedium primò *Anodynum* impero, & paucis horis elapsis *Catharticum*, eo temporis spatio interjecto, ut *Catharticum* à *Narcotico* tanto distet intervallo, ut ab eo non vincatur, & pereat, eas autem in ventriculo moras trahat, quæ ad virtutem Purgativam eidem communicandam sufficiant, ut suam demum exerat operationem, cessante altero. Licet *Catharticum*, modò id possit fieri, diu post *Anodynum* rectissimè propinetur, cum etiam ad horas duodecim ab hoc assumpto alvus isti ægrius respondeat, atque non nisi operosius solvatur.

Cum autem hic, uti in aliis plerisque morbis, in quibus indicantur *Narcotica*, *Catharticum* semper dolorem intendat (saltem finita jam operatione, qua quidem vigente mitius nonnunquam cum egro agitur) idcirco solenne mihi est *Anodynum*ingere, ubi primùm expiravit *Cathartici ἐνέπρητα*. Quale quidem mane etiam, & serò quotidie hauriendum impero, spatio sc. omni inter Purgationes medio, quo certius dolorem consopiam, donec Catharsis debitè fuerit celebrata.

Peracta *Catharsi*, humorum ὀργασμὸν compescere (quod jam solum restat agendum) *Anodyno* mane, & vesperi jugiter exhibito, contendo; quod etiam sæpius aliquando est repetendum: nec unquam mihi contigit, dolores vehementiores sedare posse, nisi Dosi largiori, & reiterata; quæ enim alteri malo

de-

debellando par esset, ab hoc vincitur, violentia doloris remedii vires frangente. Tutissimè autè repentuntur *Narcotica* urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit. Quamobrem doloris indicium secutus, *Narcoticum* repeto, donec vel cessaverit ille, vel admodum fuerit mitigatus; eo nihilominus interjecto temporis spatio, ut compertum mihi sit, quid à dosi præcedente sperari debeat, antequam alteram superaddam. Plerumque verò, nisi ubi summè viget dolor, *Paregoricum* mane, & serò exhibitum sufficiet. *Anodynum* mihi familiare *Laudanum* istud *Liquidum* est suprà descriptum, cujus *gutte* xvii in Aqua Cardiaca stillatitia solvuntur, vel augetur dosis pro doloris magnitudine.

Simplicissima hæc methodus, qua primùm Humor peccans Venæ sectione, & Purgatione evacuat, deinde *Narcoticorum* ope conciliatur quies, semper mihi felicissimè cessit præ aliis, quæ mihi hætenus innotuere omnibus. Cùm *Enemata* Carminantia, eo fine injecta, ut humores acres exterminent, crabrones irritent tantùm, & concitatio humorum tumultu diuturniorem reddant morbum. Hic autem imprimis animadverti volo, quòd licet tam Phlebotomiam, quàm Catharsin huic sedandi Methodo necessariò esse præmittendam affirmavero, nonnunquam tamen, re ita postulante, ea utraque dimissa, à *Paregoricis* ordièda tela est: Exempli gratia, ubi ob prægressam ægritudinem aliquam Evacuationes copiosiores non ita diu ante *Colicæ* adventum institutæ fuerint (non rarò enim ob viscerum debilitatem, maximè si accedat major caloris gradus à vino, vel spirituofo liquore alio immodicè hausto, qui nuper ab alio convaluere morbo, in hunc præcipitantur) hoc, inquam, in casu non modò non necesse.

cessarium, sed & noxium esse censeo, alia insuper adjiciendo Cathartica novos excitare tumultus; atque omnia denuò perturbare. Illud jam taceo, quod in hoc Affectu eger ut plurimum, priùs quàm consulatur Medicus, repetito *Enematum* usu intestina satis proluit; ita ut partim hac de causa, partim ob diuturniorem morbi moram *Narcotica* ferè sola in usum videantur revocanda.

Mense *Augusto* 1671, Nobilissimus Dominus Baro *Annesly Colica Biliosa* laborans cum cruciatu intolerabili, & frequenti vomituritione, jam ab aliquot diebus ad Castellum de *Belvoir* accersiri me jussit: nullum non *Enematum* genus, atque alia insuper remedia à Medicis Doctissimis, Expertissimisque eo locorum degentibus præscripta jam tentaverat. Ego nullis usus ambagibus, repetitum *Narcoticorum* usum ad normam jam traditam suasi, quorum ope propediem convaluit, & mecum ad urbem sanus rediit.

Quandoquidem autem dolor hic præ cæteris quibusque ex sua natura reciduus sit, omnis ei revertendi ansa *Anodyno* bis quotidie ad aliquot dies exhibitò præscindenda est. Quòd si, quoties intermittitur *Narcoticum*, dolor subinde recrudescat, (ut nonnunquam fit) nihil à me hætenus excogitari potuit, quod ad persanandum ægrum ita certò faceret atque *Equitatio*, vel in curru vestio, quo longiora itinera confici debuere; *Anodyno* interim manere, & serò indefinenter propinato. Hujusmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, & sanguis perpetua agitatione comminutus de novo quasi depuratur; ipsaque demum intestina caloris nativi excitatione haud parum corroborantur, ac refocillantur. Nec pudet fieri,

teri, me dicto exercitio in partes adscito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus semel penitus expulisse. Neque verò illud tentandum est, nisi post evacuationes debitas sufficienter celebratas, neque ab eo nisi post dies aliquam multos desistendum.

Pauper quidam mihi vicinus, qui & adhuc est superstes, *Colica Biliosa* vehementissima per hos annos laboravit; quam *Catharticis*, *Clysteribus*, *Globulisque plumbeis* devoratis expugnare diu, sed frustra erat conatus: Hic *Ego* ad frequentem *Narcoticorum* usum confugi; neque pœnitenda opera; quamdiu enim ista repeterentur, satis rectè habuit; sed cùm his palliaretur tantum malum, non extirparetur, (revertebatur enim ut primùm erat exhausta *Narcoticorum* vis,) ego hominis misertus, & gravi morbo, & re angusta afflictissimi, Equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggrederetur; eoque ad dies pauculos continuato, viscera eas vires recepere, ut morbi reliquiis excutiendis paria jam essent, & sine *Anodynorum* præsidio omnino convalesceret.

Et ut quod res est loquar, non in hoc tantùm casu, sed in morbis aliis *Chronicis* quàm pluribus hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu usurpatum memini, modò quis in illo improbius perseveraret. Si enim nobiscum reputemus ventrem inferiorem; in quo disponuntur organa secretoria, hoc maximè exercitio vibrari, eaque succussionibus aliquot mille uno in die exagitari sole-
re, facile credemus, eadem succum quemlibet recre-
mentitium ibi impactum ope dicti exercitii posse
excutere; & (quod majoris adhuc est momenti) validiori ista caloris nativi excitatione ita corrobo-
rari,

rari, ut munere, quod iis mandavit natura, in sanguine depurando rectè defungantur.

Dietam, si junior fuerit æger, & calidioris temperamenti, refrigerantem, atque incrassantem impero, puta Hordei cremorem, Panatellam, &c. & tertio quoque die, si latret adhuc stomachus, pullum teneuiorem, merulamve piscem coctum; Potum non alium concedo, quàm cerevisiam tenuem, mitemq; vel lac cum Aqua coctum, neque ulterius quidquam indulgeo, nisi Equitatio ad redintegrandam sanitatem necessaria pleniorum victum, & generosiorum postulet liquorem, quibus rependantur spirituum exercitio exhauriendorum damna.

Quinimò observatione constat, quòd ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutissimè fatigaverit, ita ut viscera elanguescerent, atque æger extrema jam macie, atque debilitate tantùm non esset confectus; in hoc, inquam, casu liberalior sive *Aqua Epidemica*, sive *Mirabilis*, sive alius demum cujuscunque, qua sanus maximè delectabatur, usus, hoc tempore eundem ultra spem omnem juverit; hujus enim ope paucissimæ istè caloris nativi, spirituumque reliquæ excitabantur, & fermentum præternaturale visceribus adhærens, & novis paroxysmis fomitem subinde ministrans, à liquoribus magis spirituosius extinguebatur.

Porro ut in morbi curatione, ita etiam & eodem jam depulso, *Dieta* illa tenuis, de qua diximus, adhuc aliquandiu est observanda. Cùm enim morbus hic recidivam præ aliis omnibus affectet; atque insuper sedem sibi delegerit præcipua Coctionis instrumenta (viscera intelligo jam ab eodem infirmata) vel levissimus hujus generis error malum haud leve confestim apportabit. Quocirca tam in hoc, quàm in

ceteris omnibus viscerum Affectibus cibi *δυσάρεστος*, cane pejus, & angue sunt vitandi; & qui conceduntur *ἀπέναντι*, ea tantum quantitate sumendi, quæ ad vitam sustinendam possit sufficere.

* Feminarum nonnullas vexat *Affectus Hysterici* species quædam, *Colicam Biliosam* ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate, quam situ, tum etiam humoribus coloris flavi, viridisque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne à quopiam pro jam dicto morbo hæc habeatur.

Quæ habitu corporis laxo, crudoque sunt mulieres, cum hoc malo præ ceteris conflictantur, quæque alio aliquo Affectu Hysterico jam pridem laboraverunt, aut (quod sæpenumero fieri solet) quæ à partu difficili, ac laborioso ob natum infantem grandiusculum, qui vires, & naturam maternas nimis exhaustit, vix evasere. Regionem ventriculi, nonnunquam & paulo inferiorem, dolor haud mitior, quam in Passione Colica, Iliacave primùm obsidet, quem vomitiones sequuntur enormes, nunc viridis materiæ, nunc verò flavæ. His accedit (quod sæpe observavi) major animi dejectio, desperatioque, quam in morbo alio quocunque. Post diem unum, alterumve facessit dolor, qui post paucas septimanas revertitur, nihilo lenius sæviens, quam antequam solveretur Paroxysmus, *Icterus* quandoque satis spectabilem, comitem sibi adsciscit, intra dies pauculos sponte evanescentem. Cessantibus jam symptomatis omnibus, ubi ægra sibi satis valere videatur, levissima animi commotio, sive ab ira, sive à dolore ea fuerit excitata (quibus hoc in casu promptissimè afficiuntur fœminæ) dolorem ferè revocat; quod etiam & de Ambulatione, & de alio exercitio quolibet præmaturè

Q 2 nimis

* *Colica Hysterica*.

nimis suscepto dicendum est; cum ab huiusmodi causis eleventur vapores in habitu corporis laxo, atque imbecilliori. *Vapores* cum vulgo dico, cum five istiusmodi sint, five *Convulsiones* particularum partium, utrovis pariter modo solventur *παινίμνα*. Hi vapores, five *Convulsiones* hæ, ubi hanc, illamve corporis regionem invaserint, pariunt symptomata, ei, quam invasere, parti accommodata; ac proinde licet unum, atque eundem ubique morbum faciant, plerosque, tamen, quibus miseri cruciantur, affabrè simulant; quod vel ex hoc liquet Affectu, qui cum partes *Colo* adjacentes infederit, *Colicam Biliosam* adamussim imitatur. Neque minùs id patet in multis aliis corporis partibus eodem morbo tactis; e. g. nonnunquam *Renum* alterum vehemētissimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per uretheris ductum per sepe delatus, *calculum* simulat, & cum ab Enematis, aliisque medicamentis Lithontripticis, & calculo exturbando dicatis exasperatur, uno, eodemque tenore diutissimè affligit, subinde etiam (præter morem suum, cum per se omni vacet periculo) ægrum ad plures deducit. Vidi insuper & symptomata ab eodem prognata, quæ *vesicæ calculum* omnino referebant: Non ita diu est, à quo noctu excitabar, ut Comitissæ mihi vicinæ, dolore in vesicæ regione admodum violento, & urinæ suppressione derepente correptæ, consulerem: Cum ego illam Affectibus Hystericis variis obnoxiam certò scirem, atque ex eo augurarer, non isto eam, quem putabat, laborare morbo, Enemata, quæ parabat ancilla, injici non patiebar, ne ab iis cresceret morbus, at horum loco, atque Emollientium, v. gr. *Syr. de Althæa*, &c. quæ adferebat Pharmacopola, *Narcoticum* exhibui, quod symptoma illud subito

compescuit. Neque sanè *vel* una aliqua pars corporis ab hujus mali insultibus penitus eximitur, sive interna ea fuerit, sive externa, ut sunt Fauces, Coxæ, Crura, in quibus omnibus dolorem excitat intolerabilem, atque, ubi discesserit, teneritudinem quandam, quæ tangi recuset, relinquit, perinde ac si carnes multo verberare fuerint emollitæ.

Quemadmodum autem quædam ad *Colicæ Hystericæ* historiam pertinentia obiter tradidi, ne sc. illa pro *Biliosa* falsò haberetur; ita & quædam etiam alia ἐν παρόδῳ attingam, ad *symptomatis* doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: *Curatio* enim *radicalis*, quæ *morbum* sublata causa tollit, alterius omnino est & speculationis, & loci.

Venæ sectio, & repetitæ purgationes, quæ in *Golica Biliosa* incipiente apertissimè indicantur, hic locum non habent, nisi in casu infrà dicendo. Docet enim experientia, & exasperari dolorem, & invalescere symptomata alia omnia, à tumultu, quem ista cient, adjuncta; atque adeò plus semel animadverti, *Enematum*, vel lenissimorum, repetitionem, continuam symptomatum seriem invexisse. Experientiæ ratio etiam astipulabitur, quæ morbum hunc à spirituum potius ἀταξία, atque inordinato motu, quàm humorum vitio aliquo produci dictabit, si expendamus nempe circumstantias illas, quibus ut plurimum originem suam debet: Hujusmodi sunt magnæ, atque indebitæ sanguinis profusiones, motus animi, uti etiam & corporis violentiores, & alia id genus. Quæ omnia remedia illa suadent proscribenda, à quibus major spirituum perturbatio possit excitari, atque eorum loco *Anodyna* esse usurpanda, licet *viridis*, ac pravus materiæ vomitu rejeclæ color contrarium indicare videatur: Subtilior

enim est, atque minutior colorum speculatio, quàm ut evacuationibus, quas ipso facto nocentesprehendimus, auctoritatem conciliare valeat. Nullusque dubito, morbum hunc (qui licet acerbissimum dolorem, nullum tamen vitæ discrimen apportat) ob errores hoc nomine commissos, lethalem sepe numero evadere. Adde, quòd si quis *Emeticum* vel fortissimum hodie propinaverit, ut sc. eam, quam putat, morbi mineram exhauriat, ægra postero die materiam æquè viridem, aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Observandum est tamen, eam quandoque sanguinis, atque humorum copiam reperiri, quæ *Narcotici* operationi eò usque obsistat, ut, quamlibet sæpissimè repetatur, orgasmum tamen cohibere nequeat, nisi secta prius ægræ vena, aut alvo subducta; quod in feminis temperamenti magis sanguinei, atque viraginis mihi subiit notare. Si ita se res habeat, vel Phlebotomia, vel Catharsi, fortè etiam utraque, *Anodyno* via aperienda est. Celebrata enim harum utraque, *Narcoticum*, quod prius summa licèt dosi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri dosi, effectum obtinebit, cui destinabatur. Rarò autem hoc contingit, neque tum reiteranda sunt hæc remedia. Quibus præmissis, ubi opus iis fuerit, in *Anodynis* ea methodo, quam in *Colica Biliosa* proposuimus, exhibendis progrediendum est, quæ crebrius, parciusve sunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quæ quidem Methodus præsens, atque instans vehementissimi doloris *symptoma* tantum respicit; cum non hic loci illam, qua morbi *causæ* occurritur, tractandam in me receperim.

Cum verò hic morbus tam in Hypochondriacis, quàm Hystericis (nam utrobique, ut alio loco dicetur,

cetur, par est ratio) sæpissimè in *Ictero* desinere soleat, atq; iisdem passibus, quibus hic ingreditur, iste se proripiat; observandum occurrit, quòd in hac *Icteri* specie curanda Cathartica omnia vel omnino omittèda, vel si adhibèda fuerint, *Rhabarbaro* solùm, vel leni quovis Medicamento utendum. Etenim metuendum, ne à Catharsi novi tumultus cieantur, ac proinde Symptomata omnia postliminio recurrant. In hoc itaque casu nihil omnino agendum, cùm *Icterus* huic occasione originem debens sensim sponte sua faceßat, ac tandem brevi temporis spatio penitus evanescat: Sin autem *Icterus* longas moras neçtat, atque non nisi ègre discedere videatur, ad Remedia confugiendum. Hoc uti soleo, *℞. Rad. Rub. Tinctor. & Curcumæ an. ʒi. Chelidon. maj. cum toto, & summitat. Centaur. min. an. M. i. coq. in æqualibus partibus vini Rhenani, & aque font. ad lib. ii. Colatura dissolve syrup. de quinque Radicibus ʒii. M. s. f. Apozema, capiat lib. si. calidè mane, & serò usq; dum convaluerit. At ubi Icterus per se invadit, Colica neutiquam prægressa, omnino oportet, ut præter alterantia jam dicta, etiam *Cholagoga*, i. e. quæ per alvum bilem subducunt, ægro exhibeantur, nempe semel, vel bis antequam aggrediatur usum præscripti Apozematis, & postea semel singulis septimanis durante ejusdem usu. Ut *℞. Electuar. è succo rosar. ʒii. Rhabarb. subtiliss. pulv. ʒss. Cremor. tartari ʒi. cum seq. syr. Cichor. cum Rheof. Bolus. Sumat summo mane, superbibendo vini Rhenani haustulum. At si vel his diu continuatis morbus adhuc obstiterit, ad Aquas ferreas, quales sunt istę Tunbrigenses, ad-eundum, quę ex ipso fonte bibendę sunt singulis matutinis, dum convaluerit. Atque hæc de morbis hujus Constitutionis.**

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.

*Constitutio Epidemica partis Anni 1673.
atque integrorum 1674. 1675.*

CIrca initium mensis * *Julii* 1673. alia quædam *Febris* species est ingressa, *Constitutione* verò, nec dum ita ad eam unicè disposita, ut penitus excluderentur *Constitutionis præcedentis* morbi, non admodum fuit Epidemica. Nondum enim desierat ista *Variolarum* species, quæ Anno 1670. primum cœpit invadere, licèt jam & rariùs occurreret, & mitiora essent symptomata; ita ut bini hi morbi pariter passu procederent, neuter verò multùm grassaretur: *Priori* *Constitutione* nondum ita prorsus evanescente, ut nullos proferet morbos veteris *prospiciæ*, (*Dysenteria* enim perpauca adhuc reperiebantur,) neque *Nova* ita adhuc confirmata, ut eos produceret, qui alios exterminarent omnes.

Et per Autumnum hunc, & Hyemem omnem *Variolæ* pari cum hac *Febre* incedebant passu, neutro tamen morbo admodum grassante, atque interim tantùm non exstinguebantur *Dysenteria*. *Novembri* autem tum currente, post acerrimum Gelu ad dies aliquot perdurans, succedente insperato tempestate calidiori, quàm ego me per istud anni tempus unquam observasse memini, pauculæ *Dysenteria*, & paulò ante, & circiter Festum *Nativi-*

tatis

tatis Domini hic illic spargebantur: Hęc autem extremum morientis Lucernę conatum referebant, mox enim morbus hicce (ista saltem ejus species) omnino intercidit.

* Prematurę admodum sequente Anno, mense sc. *Januario*, invadebant *Morbilli*, haud minüs Epidemici, atque erant isti, qui eodem fermę tempore Anni 1670. fuerant ingressi. Etenim in nullam non ferę familiam se insinuabant, infantes præ cæteris omnes adorti. Non autem perinde Regulares erant, neque Typum ita adamussim servabant, atq; isti, qui prædicto anno infestabant. De hac autem illorum ab invicem discrepantia plura dicam, ubi de illis agam particulariüs. Hi magis in dies magisq; grassabantur ad *Æquinoctium* usq; *Vernale*, à quo tempore iisdem gradibus decrescebant, donec paulò post elapsum *Solstitium Æstivum* tandem evanescerent.

Sicut autem *Morbilli Epidemici*, qui invadebant initio anni 1670, *Variolas nigras* ibidem descriptas introducebant, hi pariter haud minüs Epidemici, qui initio hujus anni comparebant, *Variolarum* speciem introducere isti persimilem. Cùm enim (quod priüs est notatum) *Variolæ* præcedentis *Constitutionis* post priores annos duos pustulas emitterent minüs, ac minüs nigricantes, majores insuper sensim, & majores, donec sub finem anni 1673, pro speciei ratione, mites essent, & benignę, jam recepta pristina feritate, & pessimis symptomatis stipatę revertebantur. Invaluit hæc *Variolarũ* species Autumno proximo, longiüs etiam in Hyemem excurrens, quę cùm solitis calidior multò esset, morbo favebat; appetente verò tempestate frigidiorē imminuta est, Febri jam grassanti mox locum credens.

* 1674.

* Fe-

* *Febris* hæc, quæ per annum perseverarat omnem, initio *Julii* 75. longè, latèq; depopulata est; sed *Autumno* jam appropinquante in viscera, cœpit converti, nunc *Dysentericæ* symptomatis, nunc *Diarrhææ* se prodens, licèt quandoque neque hanc haberet comitem, neque illam, sed caput magis tentabat, stupidiore reddens ægros. *Variolæ* interea, quæ jam pauculos hinc inde affecerant, sub *Æquinoctium Autumnale* penitus disparebant, vix unum, alterumve jugulantes. Jam enim *Febris* alios vincens Epidemicos anni prædominio potiebatur. Observandum est nihilominus, quòd cum proclivior esset *Febris* hæc materiam morbificam in viscera deponere, quæ *Dysenteriam* quandoque, sæpius autem *Diarrhæam* excitabat, ex hac occasione *Ventris* *Tormina* eam edidisse stragem vulgò putabantur, quæ *Febri* huic revera fuerat imputanda, licèt nemo, qui ægrotos hoc *Autumno* tractaverit, nesciùs sit quantum invaluerit hæc *Febris*; ut nec etiam *Dysenteriam* dictam, & *Diarrhæam* pro symptomatis magis, quàm morbis *Essentialibus*, ac *Primariis* haberi debuisset.

Hunc *Febris* ista cursum tenuit per omnem *Autumnum*, nunc caput petens, nunc viscera, ubique sæviens sub persona symptomatum iis partibus accidentium, ad finem usque *Octobris*: Quo tempore quæ eo usque tepida, atque ad instar æstatis placida fuerat tempestas, derepente in frigidam, humidamque est mutata; unde etiam *Catarrhi*, & *Tussis* increbuerunt magis, quàm alio ullo, quod memini, tempore. Quod autem maximi erat momenti, *Tussibus* hisce supervenire solebat *Febris* hujus *Constitutionis Stationaria*, quæ ansa hinc arrepta, & magis gra-

faba-

fabatur, & quedam etiam symptomata variabat. Cum enim paulò ante insultus, ut jam dictum, in prefatas partes plerumq; fieret, nunc in pulmones, & Pleuram præ ceteris detorquebatur, unde symptomata nascebantur *Peripneumonica*, & *Pleuritica*: licèt eadem omnino Febris esset, quæ *Julio 1673.* ingressa sine quavis symptomatum alteratione progrediebatur, donec *Catarrhi* isti accederent.

Hi *Catarrhi*, & *Tusses* usque ad exitum *Novembris* perseverabant, quo elapso derepente minuebantur. Febris autem eadem planè mansit, atque erat, antequam *Catarrhi* se ostenderent; licèt nec ita prorsus *Epidemica*, neque iisdem symptomatis stipata, cum horum utrumque per *Accidens à Catarrhis* penderet. Quinetiam recedentibus *Catarrhis* *Variolæ* hinc inde spargi cœperunt, ejusdem planè generis cum *Variolis* anni præcedentis; sed cum jam secundum fermè annum explevissent, non ita atrociam erant symptomata, ac ubi primùm invaderent. Quamdiu adhuc stabit hæc *Constitutio*, dicere non habeo; id certo scio illam perquam *Anomalam*, atque irregularem hæcenus fuisse, atq; morbos omnes per eam natos ejusdem omninò indolis.

De hujus *Constitutionis* *Epidemicis*, eo, quo se invicem ordine excipiebant, jam agam.

C A P U T I I.

Febris Continua Annorum 1673, 74, 75.

HÆc perinde atque alii *Epidemici*, mox ab ingressu socia habebat symptomata, quæ indicia haud obscura dabant majorè, & spirituosam magis tunc esse inflammationem, quàm ubi morbus magis
ado-

adoleverat. Etenim primo, quo invadebat, anno, uti & *Vere* insequente, symptomata Pleuritida Febri superveniebant, & sanguis è venis extractus (saltem pro prima, & secunda vice) *Pleuriticorum* referebat sanguinem; at morbo jam proVectiori cessabant ea signa Inflammationis intensioris.

Præter symptomata Febribus *universis* communia, *hanc* Febrem ista sequebantur: Ut plurimum afficiebatur eger dolore Capitis, & Dorsi satis atroci, stupore item, & dolore Articulorum, Artuumque tensivo, & imò & totius corporis, at mitiori aliquanto quàm Rheumatismo laborantes. Primis diebus calor, & frigus sibi invicem succedebant, quandoque etiam ineunte morbo æger in sudatiunculas erat propensior. Lingua, ubi Febris suo genio erat permissa, nec sicca, nec à colore naturali multum recedens, nisi quòd magis alberet, neque sitis multum urgebat: Quòd si excalesceret eger ultra ordinariam Febris sortem, lingua aridissima erat cum flavedine subfusca, sitis etiam intendebatur; Urinaque, quæ aliter colorem ferè naturalem servare solebat, intensè rubebat.

Febris his tantum gravata symptomatis, si peritè tractaretur, die *decimo quarto* ægro valedicebat; pertinacissima, *primo post vicesimum*.

Inter hujusce Febris symptomata eminebat affectus quidam *Comati* haud dissimilis, quo correptus æger obstupebat, delirabatque, imò ad septimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec nisi valido clamore expergiscebatur, à quo egrè excitatus oculos aperiebat tantum, & post ingestum sive medicamentum, sive potum, cui assueverat, mox in stuporem dilabebatur, ita quandoque profundum, ut in Aponia desineret absolutissima.

Qui sic fuerat affectus æger, ubi ad se rediit, die *vicesimo octavo*, vel *trigesimo* cœpit convalescere; cuius primum signum erat, quòd cibi, aut potus genus aliquod insuetum, aut absurdum deperiret. Convalescentis caput ad dies aliquot debile, atque infirmum, nunc versus hanc partem, nunc illam nutabat; aliaque aderant signa, quæ caput plurima fuisse passum ostenderent. At quo passu vires restituebantur, eo ipse discessit dictum symptoma.

Quandoque non tam dormitabat æger, quàm tranquillè delirabat, incongrua tamen subinde effluens, ceu iratus, ac mente motus; at non eò excaescentiæ, & furoris ascendebat, quò solent ii, qui à Variolis, atq; aliis Febribus Phrenetici fiunt; à quibus hic in eo etiam discriminabatur, quòd per intervalla abruptè dormiebat, stertebat etiam profundius. Adhæc non ita erat acutum hoc symptoma atque illud, sed erat diuturnius. *Pueris* etiam hoc plerumque accidebat, aut iis, qui nondum adoleverunt, illud *Adultis* maximè. In utrisque verò, si ingererentur Calidiora remedia, & sollicitarentur sudores, malum in caput faciliè transferebatur, & dictis symptomatis ansam præbebat.

Ubi verò symptoma hoc nec sponte sua accessit, nec medicamentorum vi coactum; morbum intra diem *decimum quartum* terminabatur ut plurimum, nonnunquam etiam intra tertium, quartumve, quod factum vidi.

Autumno 1675, ut suprà innuimus, Febris hæc per Dysenteriam sibi fugam quærere, nonnunquam & per Diarrhœam affectabat: Harum posterior præcipuè sæpe excurrebat, stupore adhuc manente. Utraque verò quantum diligenti observatione assequi poteram, nihil erat aliud, quàm Febris symptoma.

* Curationem hujus Febris quod attinet; sub primum introitum, nempe *Julio* 1673, tum ex variis Phænomenis ab istis longè diversis, quæ præcedentem comitabantur, tum ex eo, quòd Catharticis minus pareret, quibus felicissimè Febres omnes Constitutionis prægressæ deviceram, statim didici, Febrem hanc esse alterius planè familiæ, & diutius, quàm solebam aliàs, in ejus specie investiganda hærebam, & ex consequenti anxius dubitabam, quem mihi Curationis scopum proponerem. Quo enim tempore primum erupit hæc Febris, nullum habuit alium Epidemicum sibi σύγχρονον, cujus perspecto genio de hujus natura verisimile aliquid conjectare possem, cum Variolæ, uti dixi, quæ illam comitabantur, nigrarum istarum, quæ anno 1670. invaserant, reliquias omnino referrent, jamque & mitissimæ essent, & tantum non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam restabat, nisi ut in hunc morbum nudum, & ab aliis sepositum accuratissimo examine inquirerem, atque oculo ad *Juvantia*, & *Ladentia* quàm diligenter maximè potui semper intento, viâ pro virili, Exploratoris instar, prætentarem. Atrox capitis dolor, propensioq; quam habebat hic morbus ad dolores lateribus insigendos, tum etiam sanguis Pleuriticorum similis, me statim edocebant, Inflammationem haud mediocrem huic Febri subesse, nec tamen eam posse ferre largiorem istâ evacuationem, quæ Pleuritidi convenit: Sanguis enim post primam, aut secundam saltem vicem detractus Glutinis colorem, quo tegebatur superficies, protinus amisit, nec repetita adhuc venæ sectione levabatur æger, nisi fortè morbus in Pleuritidem veram transiret, quod nonnunquam accidebat post regimè
justo

* *Curatio.*

justo calidius, præsertim primo *Vere*, quo invadebat, sc. Anno 1664. quo tempore à solis accessu occasionem nactus (cùm etiam nondùm adolesceret morbus, & principio magis spirituosò inniteretur, quàm postea) ad genus Peripneumonicum videbatur accedere. Cùm verò & experientia, & exemplo à repetita Phlebotomia deterrerer, licèt luce clarius esset, Febrèm hanc, præcipuè sub primum ingressum, haud parum inflammatoriam fuisse, nihil jam restabat, quo ejus calor restingui posset, præter *Enemata* sæpiùs repetenda, & medicamenta Refrigerantia. At præter hos Affectus Inflammationem apertè prodētes, illud *stuporis* Phænomenon, Febri huic, quàm alii cuilibet familiaris, omnino indicabat, continuò repetenda esse Enemata, quibus materia Febrilis, quæ ita promptè caput petebat, ab eo diverteretur; quin & Venæ sectioni repetitæ, quam ægrè tulit propria hujus morbi natura, substituebantur illa, atque ejus pensabant defectum, sanguinis fervorem placidè, ac sensim contemperantia, & causam eliminantia morbificam. Porro judicabam Emplastra *Epispastica* satis ampla cervici posteriori applicita in hac Febre potius ex usu fore quàm in aliis, quibus materia Febrilis haud ex æquo caput tentabat. Etenim à cruciatu, & fervore vehementibus, quos dicta Epispastica parti, cui imponuntur, solent imprimere, materia, quæ secus in caput ascenderet, in locum affectum corrivatur. His, & regimini ad eundem refrigerandi sanguinis scopum facienti, tandem morbus quasi naturaliter, sponteque sua cedebat, quantumlibet sæviret, si methodo ab hac diversa eum quis aggrediretur; quod mihi ab experimentis plus satis frequentibus abundè liquebat.

Hunc itaq; cursum institui: Sanguinem è brachii
venis

venis mittendum, ea quantitate, quæ egrî viribus, ætati, aliisque circumstantiis convenire mihi visa est, ante omnia curabam, atque eodem ferè tempore Emplastrum Epispasticum benè largum Nuchæ applicandum. Die proximo Clysterem Lenitivum ita tempori injiciendum præcepi, ut ante noctem sedari posset tumultus, qui ab eo inter operandum excitaretur, hora scilicet secunda, tertiave post meridiem. Repetebatur Enema illud singulis diebus, donec imminueretur morbi vis. Quo quidem tempore ab eo cessandum esse duxi, imò & maturius, si nempe Febris diem quartum & decimum excessisset, jamque inveterasceret; quo in casu licet ab Enematis præcedentibus debellata non fuerit, eadem tamen post elapsos hos dies supervacanea esse comperi: Morbi enim acie per Ebullitionem prægressam jam retusa, atque ægro ἑξω βέλγῃ constituto, & à symptomatis violentioribus, quæ ab eo pendebant, securo, nihil prius erat, quàm ut morbum suo uti Genio, & quasi sensim deflagrare, ac suis viribus ruere sineremus. Quod mihi semper cessit melius, quàm evacuationem qualemcumq; violentiorem hoc tempore moliri. Ægro interim carnibus interdixi, cerevisiam verò tenuem ad arbitrium concessi.

Restat & aliud, quod, quia multiplici experientia astipulante egris optimè solebat vertere, in describendo hujusce morbi regimine mihi minimè prætereundum fuit, nempe ut æger quotidie lecto abstineret, saltem ad horas aliquot; vel, si id vetaret major ejus debilitas, vestes saltem indueret, & supra lectum cubaret, capite paulò elatiori: Etenim cum magnum illum impetum, quo Febris in caput ferebatur, & inflammatoriam simul sanguinis Diathesin contemplerer, subiit mihi in mentem ægrum à

corporis positura nonnihil emolumentum capere posse, si nempè ea talis fuerit, ut à circumambiente nullatenus augesceret calor (quod omninò fieri necesse est, si in lecto se jugiter contineat) neque sanguinis in capitis arcem tendentis impetus promoveretur, cum illinc cerebri fervor intendatur, proindeque spiritus animales calefiant, atque exagitentur, à quibus & vehementior cordis vibratio, & Febris augmentum.

Quantumlibet autem ægris cōducatur in Febribus omnibus, quæ inflammationis intensioris sunt participes, ut non semper lecto incarcerentur; animadvertendum est tamen, eosdem, si diutiùs, quàm par erat, pro una vice à lecto abfuerint, declinante præsertim morbo, in dolores vagos, qui in *Reumatismo* desinere possint, nonnunquã de facili incidere; nonnunquam etiam superficiem corporis *Ictero* deturpari; quæ si cui contingant, lecto addicendus est, quo apertis cutis spiraculis commodè difflari possint istiusmodi particulæ, quæ malorum alterutri fomitem præbent; hoc verò ad diem unum, aut alterum tantum, sudore non provocato: Hujusmodi autem Accidentia oppidò rara sunt, nec nisi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore, cum jam morbus mitior est, longè tutius egro permittes, ut in lecto assiduè decumbat, quam vel initio, vel in statu; quinimò per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam, quæ, si æger maturiùs lecto affigatur, efferatur magis, atque incenditur.

Hic si quis objecerit, dictam Methodum, licet ad sanguinis impetum à capite amoliendum, reficiendumque ægrum satis commodam, minus tamen expedire, eò quòd evacuationi per sudores, qua

materia Febrilis jam concocta eliminanda omninò erat, officiat: Respondeo, nihil agere contra sentientem, nisi priùs argumentis confecerit, hujusmodi evacuationem omni Febri deberi, quod haud ita in proclivi, atque facile est. Docet enim Experientia, non autem Ratio, quænam Februm species per Diaphoresin, & quæ per Catharsin sit exterminanda, &c. Quinimò est cur arbitremur, dari quasdam Februm species, quas Natura methodo sibi peculiari, sine visibili aliqua Evacuatione, ablegat, reducendo scilicet in sanguinis massam, eique assimilando materiam illam morbificam, quæ cum eodem minùs quadrabat. Qua ego nixus ratione, sæpè numero tam in hac Februm specie, quàm aliis, modò Intermittentes non essent, mox à primo insultu, totoque sanguine nondum inquinato, easdem in ordinem redegi, imperato tantum Cerevisiæ tenuissimæ, quoties, ac quantum desiderarent, potu, esuque tam jusculorum, quàm aliorum, cujuscunque generis sint, ægris interdicto; Permissis interim & exercitii consueti usu, & aura liberiore, nullaque prorsus evacuatione vel semel instituta. Sanè omnimoda solum hujusmodi per biduum, triduumve abstinentia liberos meos, ac amicitia mihi conjunctissimos curavi: Verùm hoc remedio non nisi in junioribus, ac temperamento sanguineo præditi est utendum.

Quòd si demus, Naturam non alia methodo, quàm per Diaphoresin morbum vincere posse, an non eos volumus sudores, qui morbo jam fatiscente prorumpunt, & à prævia Digestione fluunt, non verò istos, qui primis morbi diebus protrusi, ab interrupta furentis naturæ œconomia nascuntur? Hujusmodi, opinor, sudores non erunt promovendi, at compescendus potius tumultus ille, cui ortum suum

debent. Istiusmodi autem sudores multas Februm species, licet non omnes, solent comitari. Neque enim sum nescius, quasdam Februm species ejus esse indolis, ut in *ἄγχιμῃ* sudorem hunc Criticum sibi postulent. Tales sunt particulares Intermitterium Paroxyismi; magna item, & frequentissima Naturæ Febris ab illa pendens Cōstitutione, quæ ad Intermitterentes Epidemicè producendas unicè facit. In his enim, si cui methodo insistatur, quæ non eo tēdit, ut materia morbifica digeratur primum, dein per sudores eliminetur, augebitur morbus: Quocircā nullæ hīc evacuationes locum habere debent; nisi quatenus morbi impetum primis diebus, quibus aggreditur, sufflaminare valent, ne inter medentium operas eger fato succumbat. Quin & Febris Pestilentialis causa, cū tenuissima sit, & perquam subtilis, vel primis morbi diebus, sudoribus diffuari potest, suffragante ubique experientia.

Istis autem in Febris, in quibus ordinario symptomatum ductu, & si suo genio uti permittantur, nusquam videmus naturam materiam morbificam jam præparatam tempore præfinito evacuare solere; nescio, an non plūs satis temerarius is fuerit, qui sudore provocando vim morbo inferre cogitet, atque ægrum ea sola methodo restituere, cū, ut docet divinus senex, *ἡ φύσις ἀντιπαρτέσης κενὰ πάντα*: Atque illud quidem usuvenire autumnō in Febre hac particulari, de qua hīc agimus, quam, multiplici experientia edoctus, satis scio sine sudoribus fugari posse; ægrum etiam, dum eosdem importuniūs sollicitamus, sæpenuerò nulla cogente necessitate in manifestum vitæ discrimen conjici, à materia morbifica in caput sursum lata: Attamen neque in hac Febre, neque in alia qualibet, vel ex eis, quæ sudore

Critico solvi non solent, si fortè hujusmodi sudor morbo jam imminuto spontè supervenerit, quem ex symptomatum omnium remissione debite concoctionis sobolem esse arbitremur, medicorum prudentissimus quisque eum contemnet; ubi verò non ita sponte exit, qui certò scire possumus, an non hominem è medio tollamus, dum humores regimine, & cardiacis calidioribus ad ejusmodi sudores dispo- nere nitimur? Si quis fortè in Thesaurum inciderit, nisi desipiat, humo tollet; stultus autem sit oportet, qui hac fretus fortuna omnem adhibet operam, ut alium ejusmodi cum vitæ periculo adipiscatur. Quo verò cunque modo hæc se res habeat, mihi abundè constat, solam Febrem calorem eum secum adferre, qui materie Febrili ad Coctionem preparandè pos- sit sufficere, neque eo intensiorem à regimine fervi- do forinsecus accersendum.

Præfatam Methodum per Venæ sectionem, atque Enemata in hujusce Febris curatione, quàm felicis- simè succedere comperiebam; eam verò, quoties à Diaphoreticis laceretur, nō solùm Anomala, ma- lique moris symptomata, sed etiam dubium semper exitum habuisse; Inter symptomata eminebat taci- tum illud delirium, quod non tam insana loquaci- tate se prodebat, quàm *stupore*, Coma æmulante, quod, uti diximus, huic Febri frequens solebat ac- cidere. Hoc symptoma (licet nonnunquam spontè sua ortum illud viderim) à nimia tamen Curatri- cum diligentia in provocandis sudoribus malè posita, ut plurimum invitabatur: Hoc enim pacto materia morbifica, quæ in hac Febris specie sudoribus mo- rem gerere recusabat, vehementer exagitata in ca- put tandem elevabatur cum ingenti ægrorum di- scrimine.

Jampridem animadverti in Curatione Febris Constitutionis alterius, quod per ultimos annos hujusmodi *Stupor* Pueros maximè, atque eos, qui ex ephebis vix excefferant, subinde invadebat, sed nec ita profundus, nec perinde Epidemicus, atque erat is, qui hanc Febrem comitabatur. Neque tamen illum licet huic inferiorem, multò minus hunc, ubi primùm ingrederetur morbus, edomare potui; licet nullum non lapidem moverem, repetitis Venæ sectionibus, non in brachiis tantùm, sed cervice etiam, & pedibus, Emplastris Vesicatoriis, Cucurbitulis, Enematis, Diaphoreticis omnis generis, &c. in partes adscitis. Tandem statui, post sanguinem è brachio eductum, Epispasticum Cervici applicatum, atque Enemata duo, vel tria è Lacte, & Saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam ampliùs moliri, nisi quod ægrum & à carnibus, & à liquoribus spirituosis quibuscumque arcerem: Ad naturæ methodum interim attendebam, cujus ego vestigiis inhærens symptoma hoc superare tandem discerem. Morbus interim, cui invigilabam, tutò, licet tardè recedens, tandem evanuit. Huic itaque methodo insistendum mihi esse duxi in Febris, quas deinceps tractavi, uni versis; quod quidem, si & symptomatis magnitudinem, & eventum ubique votis respondentem spectamus, haud parvi momenti mihi videtur.

Et sanè mihi nonnunquam subiit cogitare, nos in morbis depellendis haud satis lentè testinare, tardiùs verò nobis esse procedendum, & plus Naturæ sæpenumero committendum, quàm mos hodie obtinuit. Errat enim, sed neque errore erudito, qui Naturam Artis adminiculo ubique indigere existimat. Namque id si fieret, parcius humano Generi ea pro-

spexisset, quàm postulat Speciei Conservatio: cum ne minima sit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, & facultates, quibus pollent homines ad eosdem fugandos, vel iis sæculis, quibus Medendi Ars maximè caput extulit, & à quampluribus exculta est. Aliis in morbis quid hoc profecerit, nescio. Illud satis scio ex diligenti observatione mihi astipulante, quòd in Febre, de qua jam agimus, dictum symptoma post usurpatas evacuationes generales, Venæ sectionem dico, & Enemata, solo tempore feliciter solebat vinci.

Antea diximus, Convalescentiæ prænuncia Signa ut plurimum ad diem usque *Tricesimum* differri solere (in *stupore* scilicet paulò confirmatori) ægro nonnunquam etiam *Aphonia* correpto: quibus elapsis, incongruum aliquod, atque absurdum sive cibi, sive potus genus importunè flagitabat, Ventriculi fermèto à morbo diuturniore impensè vitiato. Hoc in casu quandoquidem jam exhaustæ corporis vires refectiōe omnino indigerent, lubens ea etiam concessi, quæ minùs ego convenire viderentur, modò palato magis arriderent.

Mense Septembri 1674. filiū novennem Librarii cujusdam ædibus meis vicini, nomine *Not*, hac Febre una cum symptomate jam sæpe memorato laborantem tractabam. Extracto è brachio sanguine, & Clysteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importunissimæ Matri obstabam, quæ rem ocyùs expedire acriter urgebat, quàm ego cum salute filii stare posse arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato præter Julapium aliquod è vulgaribus, quod pacandæ quidem matri potius destinabatur, quam filio restituendo; trigesimum circiter diem melius habere cœpit; edu-

edulia varia etiam absurda misere discupiens, quorum pars aliqua concedebatur, licet nullo alio nomine concedi debuisset; atque ita tandem prorsus convaluit.

Quamvis autem *Stupor* hic ad *Comatis* accedens naturam huic Febri aliis symptomatis frequentius superveniebat, quandoque tamen, at rarius, *Phrenesis* absque stupore nonnullos invadebat, in qua æger infomnes dies, noctesque agebat, nulla ratione poterat regi, aliaque patiebatur symptomata iis similia, quæ vel ab aliis Febribus, vel à Variolis in Phrenesin actos infestabant. Inducias non tulit symptoma hoc, ut solebat affectus Comatosus jam memoratus, donec fieret digestio, ægrum vero intra paucos tollebat, nisi inflammatio cohiberetur. Atque hic mihi suppetias præ cæteris tulit *Vitrioli spiritus*, quem post *Venæ sectionem*, atque *Enematis* unius, alteriusve injectionem cerevisiæ tenui instillatum pro potu ordinario concessi: Qui intra dies paucos & somnum conciliabat, & sanitatem, superatis symptomatis, ægro reddebat: quod quidem nulla alia methodo efficere valebam. Atque hoc reiterata sæpe Experientia mihi abundè constabat.

Febri huic, Autumno 1675. & *Dejectiones Dysentericæ* superveniebant, quandoque & *Diarrhæa*. Istas ego statim perspexi *Symptomaticas* fuisse huic Febri, non verò, ut in Constitutione præcedenti, *originales*, & primò ortas. Quo non obstante, cum morbi causa in sanguinis massa clauderetur, *Venæ sectionem* ea indicabat, quæ quidem, propinato etiam post Narcotico ad duas vices, symptomati huic debellando par erat.

Septembri 1675. Domina *Conysby* juxta *Equilia* Regia habitans me accersivit; laboraverat ea hac

Febre, ventris torminibus derepente jam correpta, quę deinceps excipiebant Dejectiones sanguineę, ac mucosę: Licet protritę jam ab aliquot diebus ob morbum diutinum vires essent, maximè verò à Dejectionum frequentia, quę nocte prægressa, multum fatigaverant, sanguinem tamen è brachio statim educendum curavi, & paulò post Narcoticum exhibendum, quibus peractis, ea ipsa nocte Dejectiones stercorosę conspiciebantur. Manè, & vespere sequentibus Narcoticum repetebam prædictum, imperato etiam Medicamento Cardiaco moderatio-ri, quo spiritus refocillarentur: atque ab his statim convaluit.

Diarrhœam quod attinet, quę eodem ferè anni tempore huic Febri haud rarò accidebat, minus adhuc ista faceſſebat negotii, cumque ea neque egro prodesſet, neque etiam officeret, quantum mihi obſervare licuit (ſive adeſſet ſtupor, ſive etiam abeſſet) nullam ab illa indicationem Curativam elicere valebam, modò intra eos ſtaret limites, ut eger ab ea de vita non periclitaretur: quo in caſu Narcoticum ſine dubio indicabatur, atque in eo ſolo probandus Anodynorum uſus per omnem morbi huius decurſum: ingens enim illa propenſio, qua hac Febre laborantes in ſtuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde niſi urgente neceſſitate in uſum nunquam erant revocanda.

Notandum eſt haud rarò accidere tam ab hac Febre, quam Febribus aliis convaleſcentibus, iis maximè, quos illę diutius maceraverant, nec niſi poſt longas, magnasque evacuationes tãdem dimiſerant, (præſertim ſi invalidiori eſſent corporis habitu) ut noctu in lecto cubantes incaleſcerent primùm, mox ſudore diffluerent, à quibus vehementer infir-

mabantur, & vires tardius recipiebant, nonnulli etiam præcipitabantur in tabem. Cùm symptoma hoc non aliunde nasci existimarem, quam à sanguine ob morbum contumaciorum eousque depauperato, debilitatoque, ut succos, quos recenter advectos nequireret assimilare, per sudores ejicere moliretur, ita affectis author semper fui, ut singulis auroris, noctibusque cochlearia quinque, vel sex Vini Malacensis annosioris haurirent, cujus usu ægri vires crescebant jugiter, & evanescebant sudores. Atque hæc de Febre hujus Constitutionis continua, quam ob insignem stuporem eam ferè semper comitantem, lubet *Comatosam* appellare.

CAPUT III.

Morbilli Ann. 1674.

ORiente anno, mense sc. *Januario* 167 $\frac{3}{4}$ ingressa est *Morbillorum* species quædam ab ea diversa, quæ eodẽ mense Anno 16 $\frac{6}{7}$ invaserat; neque tamen minus Epidemicè sæviebant hi, atque isti, sed non perinde erant regulares, neque ita cõstanter Typum observabant: Nunc enim citius, nunc serius erumpebant; cùm in alia specie eruptio in diem ab invasione *quartum* semper incideret. Ad hæc humeros, & cæteras trunci partes primùm occupabant; cùm isti alteri faciem primùm peterent, & in reliquum corpus paulatim spargerentur. Nec hac in specie observare licuit, nisi rarissimè, eas cuticulæ desquamations ad instar farinæ inspersæ, quoties recederent Morbilli, quæ in alia specie haud minus certò conspiciebantur, quam post Febris Scarlatinæ decessum conspici solent. Plures insuper è medio tolle-

tollebant, quoties imperitè tractarentur, quam priores illi. *Febris* enim, & *Dyspnœa*, quæ Morbillis abiturientibus solebant accidere, vehementiores erant, & *Peripneumoniam* hîc propiùs referebant, quam in altero genere. Quantumlibet autem fuerint *Anomali*, atque irregulares hi *Morbilli* quoad jam memorata symptomata, in præcipuis tamen satis iis compete-
bat Historia, quam de Morbillis tradidi, cum morbos An. 1670. Epidemicos describerem, quæ idcirco impræsentiarum repetenda non erit. Hi, uti etiam priores isti, ad Vernalius usque Æquinoctium invalescebant, à quo tempore decrescentes, appetente Solstitio Æstivo, aut non diu post, evanuerunt.

* Curatio, cum nulla ferme in re ab illa differat, quam in Morbillorum historia jam fusè tradidi, exinde petenda est. Unicam tantum hîc, pro meo more, instantiam adferam Methodi, qua illas aggredebam.

Februario 1674. Domina virtutibus ornatissima, atque in exemplum nata, Comitissa *Satisburiensis* me accersivit: Infantium unus tantum tum temporis ægrotabat, mox reliqui (5 autem, vel 6 erant) quos omnes eadem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos, ternosve ante eruptionem, ut sanguis, pro suo genio, particulas facile separabiles morbum committentes per cutis poros eliminaret. Neque autem vel stragulis, vel ligni, quibus sani assueverant, quidquam adjici patiebar, ab esu carnum arcebam, juscula avenacea, hordeacea, ac subinde pomum coctum concedens, cerevisiam tenuem insuper, vel lac cum aquæ triplo coctum pro potu: Urgenteque pro more Tussi, Ptisanam Pectoralem sæpe assumendam præscripsi. His peractis omninò

con-
* Curatio.

convaluere, brevi illo spatio, quod hic morbus solet percurrere; neque vel per ejus decursum, vel eodem fatifcente, symptomate quovis morbo huic non familiari tentabantur.

Duobus primis mensibus, quibus hæc morbillorum species se prodebat, intercurrerebat & *Febris* quædam *Morbillosa* hîc illic sparsa, in qua ἐκθύματα nonnulla per truncum corporis, colli præsertim posteriora, atque humeros erumpebant, Ecchymata Morbillorum imitantia; à quibus in illo saltem determinabantur, quòd non universum corpus pariter occuparent, quas diximus, partibus contenta: *Febris* etiam (licet ejusdem plane generis) immajor erat, & ad dies 14, nonnunquam etiam plures, protrahebatur. Nec Venæ sectionem tulit hæc *Febris*, nec Enemata, ab utrisque irritata; at *Methodo*, quæ *Morbillis* superius dicata est, lubens concessit. Atque hæc de *Morbillis* fuerunt dicenda.

C A P U T IV.

Variolæ Anomalæ Annorum 1674, 75.

QUemadmodum *Morbilli* Epidemici initio anni 1670 incurfantes *Variolas nigras* ibidem delineatas introduxere, ita etiam hi, qui haud minus Epidemicè grassabantur initio Anni 1674, *Variolarum* speciem introducebant tam earum similem, ut eadem istæ revixisse omnino viderentur, non aliæ subnasci: cùm enim (uti jam diximus) in priore illa *variolarum* specie post elapsos priores annos duos, pustulæ minus in dies nigræ comparerent, & grandiores etiam pedetentim conspicerentur, donec exeunte anno 1663, morbus jam mitis, habita

habita generis ratione, ac benignus esset, jam pristina ferocia, & infausto malorum symptomatum agmine stipatus denuò revertebatur. Etenim pustulæ fuliginem nigredine equabant, ubi nempe confluerint, & æger non prius extingueretur, quam ad maturitatem istæ pervenerint; immaturæ enim fuscæ tantum erant colore. Pustulæ quinetiam perpusillæ erant, si numerosæ, (paucæ enim ubi fuerant tantum, haud erant minores, quam in aliis Variolarum generibus, nigræ verò rarissimè) Verbo dicam, istas, quas anno 1670. descripsimus, satis referebant; licet non in omnibus cum iis quadrarent, distarent autem pauculis quibusdam, quæ quidem majorem sub his, quam illis aliis putredinem latere, naturæque eas esse magis crassæ, & incoctilis ostendebant. Mature enim pejus olebant, ita ut eisdem graviter laborantes, præ fœtore vix quirem accedere. Tardiùs etiam periodum absolvebant, hærebantque diutius, quam ulla species alia, quam mihi adhuc videre contigit.

Notatu interim est perdignum, quod quanto minor est morbi species, tanto citius pustulæ ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in specie ista regulari Variolarum Confluentium, quæ anno 1667 ingressa est, Dies *Undecimus* maximum adferebat vitæ discrimen, quo semel elapso, non amplius ut plurimum egro metuendum erat. In proximè sequenti specie anomala Confluentium, quæ initio anni 1670 cœperunt invadere, æger die *Decimoquarto*, vel ad extremum *Decimoseptimo* maximè periclitabatur, quos si æger superaverit, salvus omnino erat, nec quenquam post hunc diem ab hoc morbo interemptum hætenus observavi. At verò in hac specie Confluentium, æger etiam post diem *Vicesimum* contrucidabatur; nonnunquam etsi con-

vale-

valesceret, quæ paucorum fors erat, non tantum tibiæ intumescebant (quod quidem in Variolis Confluentibus quibusque familiare est) sed brachia insuper, humeri, crura, partesque aliæ; qui quidem tumores ab intolerabili dolore *Rheumaticorum* per omnia æmulo, tragœdiam ordiebantur; postea haud rarò suppurabantur, & in sinus ingentes, & partium musculosarum apostemata desinebant, ægro in vitæ periculo etiam ad multos dies à discessu Variolarum adhuc versante: Adeò ut mihi luculenter constaret de gradibus, quibus hic se Epidemicus promoveret per tres hæc Constitutiones, quarum posterior priorem semper exuperavit, tum quoad maiorem putredinem, tum quoad morbi materiam minus coctilem.

Videntur autē mihi hæ, quas jam tracto *Variolæ*, nova quædam Variolarum species, è priore jam inveterascente suborta. Quamvis pro aeris diathesi eum producente Epidemicum, Variolæ nigræ, quæ initio anni 1670 primùm se ostendebant, ad *паракрийн* suam usq; progredierentur, tamen ad instar recidivæ alicujus morbi à materia pristina denuo fermentescente, aer rursus ad Variolarum productionem faciens, ex veteri penu easdem deprompsit; qui quidem morbus redintegratus, sumptisque de novo viribus, reviviscere planè, & quasi rejuvenescere videbatur. Tanto autem magis anomalæ hæ erant, tantoque magis intensam redolebant putrefactionem, quanto materia, è qua generabantur, ista crassior erat, atque feculentior, ad quam præcedentes primum ortum referebant. Quod ut magis elucescat, existimandum omnino est, nullam ejusmodi diathesin in ipso aere supponi debere, quæ hunc hoc in loco Epidemicum propaget, alium vero longe diver-

versum in alio non ita multum distante; hoc enim si fieret (sit autem subinde) quilibet ventorum motus Constitutionem diffilare valeret; vero autem similis mihi videtur, hunc, vel illum particularem aeris tractum effluviis repleti à minerali aliqua fermentatione, quæ aerem, per quem feruntur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contaminantia, morbos variis terræ Affectibus appropriatos eò usque propagant, donec expiraverit subterranea illa halituum minera, quæ pariter in novam denuo fermentationem agi possit, ex reliquiis nempe materiæ exolescentis, ut in casu jam memorato. Mihi vero, qui non ultra, quam res ipsa loquitur, sapere audeo, perinde est, an hæc, an alia aliqua Hypothesis Phænomena rectius solvat. Id saltem pro comperto habeo, quas jam tractavi Variolas, præcedentis Constitutionis Variolis fuisse simillimas, nisi quòd & crassiores naturam, & putredinem longè intensiorem redolere viderentur. Quibus etiam de causis duabus, ubi admodum confluerent, plures orco dabant, quam species alia quælibet, quam mihi hætenus videre contigit; & si quid meo iudiciotribuendum sit, Pestem ipsam, pro numero sc. ægrorum, pernicie æquabant; licet, ubi *Discretæ* invaderent, haud certius intentarent periculum, quam alia quævis species, & tam pustularum magnitudine, quam colore, aliisque circumstantiis boni se moris esse faterentur.

* Curationem quod attinet; jam à multis annis miratus sum Indicationes planè contrarias, quas hic mihi morbus subinnuere videbatur. *Hinc* enim luce clarius fuit, à calidiori regimine symptomata, quæ à nimia inflammatione pendent, statim produci,

Fe-

* *Curatio.*

Febrim scil. Phrenesin, maculas purpureas, & similia, quibus hic morbus præ ceteris quibusque est obnoxius; *inde* verò regimen iusto frigidius faciei, manuumque intumescentię, quę hic apprimè est necessaria, officere, & pustulas flaccidiores reddere. Postquam hæc diu, multumque apud me satis anxie revolveram, intellexi tandem, utrique huic incommodo eodem simul tempore posse occurri. Usus enim Aquę cum Lacte coctę, Cerevisię tenuis, aut liquoris alterius similis liberaliorem concedendo, penes me erat internum sanguinis ὀργασμὸν frēnare; Atque ex adverso egrum in lectulo jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore pustularū elevationem, & faciei, manuumque intumescētiā valebam promovere. Neque hæc secum methodus pugnare videtur; sanguis enim, eruptione jam finita, particulas inflammatas in corporis habitum eructasse putandus est, neque jam stimulis ad ulteriorem materię secretionem indigere: Ita ut, cū jam in habitu corporis, maturandisque Abscessulis rei cardo versetur, id tantū sit agendum *sanguinis* nomine, ut sc. sanguis ab halitibus calidis, à carne pustulis obsessa retro agendis, fartus tectus conservetur, *Pustularum* verò, ut blando partium externarum calore ad maturitatē illæ perducantur. Jam verò, ut ut feliciter mihi cesserit hæc Methodus, uti prius docui, in Variolis aliis *Confluentibus*, in istis tamen hujusce Constitutionis illa me fefellit; ita ut eorum plerique, qui vehementius laborabant, interirent, sive methodo jam à me laudata, sive regimine, & Cardiacis calidioribus uterentur. Omnino itaque intellexi, desiderari adhuc aliquid præter ista, quæ vel ad compescendam sanguinis ebullitionem, vel ad pustularum elevationem, manuumque, atque faciei

faciei intumescantiam facerent, desiderari scil. aliquid, quod putrefactioni magis intense, quam in his Variolis præ cæteris quibusque observaram, vincendæ par esset. In mentem mihi tandem venit *Vitrioli spiritus*, quem existimabam utrique intentioni, tum putredinis oppugnandæ, tum perdomandæ caloris ferociæ, satisfacere posse. Quamobrem egro sibi relicto, donec & dolor, & vomituritio, quæ eruptionem præcedere solent, jam desinerent, & Variolæ conferto agmine prodirent omnes, tandem die quinto, sextove dictum spiritum, cerevisiæ tenui ad levem aciditatem instillatum, pro potu ordinario concessi ad libitum sumendum; liberalius verò, cum appareret Febris maturationis; quem potum, donec perfectè convalesceret, imperavi usurpandum quotidie.

Hic spiritus, ceu morbo revera specificus, symptomata omnia ad miraculum ferè compescebat: Facies & maturius, & longè altius intumescerebat: Variolarum interstitia ad calorem magis rubrum, & Rosæ Damascenæ emulum magis accedebant: Pustulæ quoque minutissime glandescebant, saltem quantum ea species pateretur: Pustulæ etiam, quæ aliter nigre cõparuissent, hîc materiam quandam flavam, & colore favum referentem eructabant. Facies deinceps, pro nigra, colore flavo saturato ubiq; tincta conspicebatur; celerius maturefcebant, atque tempore alia omnia diei unius, aut alterius spatio, citius percurrerant. Hæc autem accidebant omnia, si liquorem nempe laudatum liberalius haurirent: Quapropter, quoties egrum copiam subjugandis symptomatis debitam respuere animadverterem, spiritum istum, vel Syrupo aliquo in cochleari permixtum, vel Aquæ Destillatæ cum Syrupo junctæ additum, subinde ingessi, quo pensaretur sc. liquoris parciore usus.

Varia hujus Medicamenti commoda recensui ,
incommodi ne minimum quidem ex eo natum ha-
ctenus potui deprehendere: Licet enim Salivatio die
undecimo, decimove ferè ab eo sistatur, cujus vicem
per id temporis Dejectiones aliquot subire solent ;
tamen ab his minus ægro erit periculi , quàm ab ista
fuit ; Quandoquidem , quod plus semel diximus ,
qui Variolis *Confluentibus* laborant , eo præcipuè ur-
gentur discrimine , quod saliva his diebus viscidior
reddita fauces præcludat , cui quidem symptomati
hoc in casu Diarrhœa succurrit, quæ vel sponte sua
desinet , vel saltem , ubi nullum amplius à variolis
periculum est, Lactè , & Aqua mistis , & Narcotico
assumptis faciliè compescetur .

Ægro interim in lecto jacenti , inclusis quoque
brachiis , stragula præter solita adjici non patiebar ;
concessi etiam , ut ab hac in illam lecti partem se pro
arbitrio transferret , ad sudores arcendos , in quos
proclivissimuserat, hoc non obstante remedio . Jus-
culis interim avenaceis, atque hordeaceis victitabat ,
nonnunquam & pomo cocto . Ultimis diebus, si vel
langueret æger , vel ægrotaret stomacho , Vini Cana-
rini cochlearia tria, quatuorve indulsi . Haustu verò
Paregoricum jam à quinto, sextove die singulis ve-
peris temporius propinandum Adulto (Infantibus
enim eo non erat opus) præscripsi ; *Laudani Liqui-
di* sc. guttas 14. in *Aq. fl. Paralyf.*

Die decimo quarto ægrum è lecto surgere per-
misi ; vicesimo primo sanguinem è brachio educen-
dum curavi , Catharticum deinde ad duas , vel tres
vices exhibui ; quibus peractis ægri facies colora-
tior , ac magis vivida conspiciebatur , quàm solebat
eorum, quos hic morbus ita malè multaverat : Ad-
de, quòd Methodus laudata vix patitur faciem cica-

tricus deturpari, quæ ab humoribus calidis, effertisque proveniunt cuticulam rodentibus.

Die *Julii* 26. 1675. Vir Nobilis, mihiq; Amicus Dominus *Elliot* Regi à cubiculo, Domesticum è suis mee cure commisit, fera hac Variolarum *Confluentium Nigrarum* specie propediem laboraturum: Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum sanguineo, & in hunc morbum à nimia Computatione recens inciderat: Confluebant pustulæ densiore agmine, quàm alias vidi unquam, ita ut nulla ferè inter eas intercapedo linqueretur, qua distingui possent. Remedii hujus *σπασικωτίτης* confusus viribus, venam nullus secui, licèt tempus, quo accerserbar, id mihi liberum faceret, atque etiam secare debuissem, cùm à nimia Vini ingurgitatione invitaretur morbus. Post Eruptionem finitam, die viz. quinto, vel sexto, *Spiritum Vitrioli* in lagenas aliquot cerevisia tenui repletas jussi instillari, atque hunc Potum ordinarium concessi pro arbitrio sumendum. Die octavo ea sanguinis quantitas è naribus fluxit, ut Nosocoma hoc symptomate territa, meocyùs accersendum putaret; Adveniens ego, cùm ab immodico sanguinis calore, & impetu inusitato illud oriri animadverterem, Cerevisiam tenuem dicto spiritu impregnata uberiùs adhuc hauriendam imperavi, quo facto Hemorrhagia dicto citius est coercita, Salivatione satis copiosa, faciei, & manuum intumescencia, pustularumque augmento ritè procedentibus, morbus se satis feliciter expedivit; nisi quòd ultimis diebus Dejectiones aliquot mucosæ, sanguineæque interpellarent, quæ fortè nullum successissent negotium, si venam, eo, quo diximus, nomine, mox accersitus aperuissem. Nihilominus nullo alio præsidio Dysenteriam adoriebar, quàm

Nar-

Narcotico illo, quod aliàs etiam, si hoc symptoma non urfisset, singulis noctibus fuisset assumendum, quo vis ejus retusa erat, donec evanescerent pustule; posteaque extracta è brachio sanguinis quantitate satis larga, Lacteque, atque Aqua Affatim haustis, subito convaluit.

Eodem ferè tempore quidam è meis vicinis Dominus *Clench* duos mihi liberos sanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum sextum mensem attigerat. Pustule utrisque perpusille erant, *Confluxiles* admodum, & ad Erysipelatis modum prodibant, generisque nigri dicti. *Vitrioli spiritum* utrisque in potu omni instillandum curavi, quem, non obstante etate, Junioris præsertim, tenellula, ne hilum averfabantur; quin & nullo symptomate graviore affecti convaluere illico. Amicissimus mihi vir, Dominus Doctor *Mapletost*, utrosque mecum invisens, etate majorem jam convalescentem reperit, minorem verò in cunis adhuc laborantem.

Animadvertendum est autem, quòd, sicuti Variolæ hujus Constitutionis, quæ non confluebant, satis erant benignæ, ita neque remedio jam præscripto opus habebant; satis verò erat ista eas Methodo tractare, quam generi *Distincto* jam suprà deberi docuimus.

Habes jam, Lector, quæ de *Variolis* mihi erant dicenda omnia; quæ licet non nemo fortasse parvipenderit pro sæculi genio, scio tamen ego haud parvo mihi labore, cura, atque industria, per multos annos continuos ea steterisse; neque jam à me fuisse evulganda, nisi vicisset charitas in proximum, & studium aliis benefaciendi, vel pretio existimationis propriæ, quam satis intelligo à subjecti novitate

gravandam fore. Neque tamen video, cur aliquem male habeat nova Methodus ei morbo medendi, cuius nec apud *Hippocratem* vestigium ullum, nec apud *Galenum* invenitur (nisi quis fortè locus difficillima ratiocinatione torqueatur) cum quæ à Modernis adaptantur Curationes, à magnis illis rei Medicæ luminibus non institutæ, æquo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni fiunt.

Quin & pari ratione nemini mirum debet videri, si quid immutavero in ea Methodo, qua expugnandæ sunt istæ Febres, quæ ab iis pendent Constitutionibus, quæ Variolis Epidemicæ sunt. Etenim si in prioribus illis mundi sæculis Variolæ nusquam gentium comparuerint, sequitur neque istiusmodi Febres uspiam locorum extitisse unquam. Vero autem simillimum est, ne quid dicam audacius, Variolas nondum tunc temporis in rerum natura fuisse reperi-
tas: si enim per antiquiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluisset, sagacissimum *Hippocratem*, opinor, is nunquam latuisset; qui cum morborum Historias & clariùs intellexerit, & descripserit accuratiùs, quàm Post natorum quispiã, & hujus etiam descriptionem genuinam, atque simplicem pro suo more nobis reliquisset. Quocirca opinari mihi fas sit, morbos certas habere periodos pro occultis illis atque adhuc incompertis Alterationibus, quæ ipsius terræ accidunt visceribus; pro varia sc. ejusdem ætate, ac duratione: quodque, sicuti alii morbi jam olim extitere, qui vel jam ceciderunt penitus, vel ætate saltem penè confecti exolvere, & rarissimè comparent (cujusmodi sunt *Lepra*, atque alii fortasse nonnulli) ita qui nunc regnant morbi, aliquando demùm intercident, novis cedentes speciebus, de quibus nos ne minimum
qui-

Tusses Epidem. An. 1675. cum Pleuritide, &c. 277
quidem hariolari valemus. Hæc se ita res habere
potest, quicquid de ea videatur nobis *βραχυβόις*,
qui heri tantum nati sumus, cras forte interituri,
neque quas de morbis Authores, vel antiquissimi,
congresserunt rationes, ævi multò productioris, si
cum Antiquissima mundi Epochæ conferantur.

C A P U T V.

Tusses Epidemicæ Anni 1675. cum Pleuritide]
& Peripneumonia supervenientibus.

CUM tempestas placida, ac tepens, imò verò
æstatis simillima, præter solitum ad postre-
mos usque *Octobris* dies perseveraret, Anno 1675,
eam verò mox exciperet alia multum diversa, fri-
gida scilicet, atque humida subitò ingruens, *Tusses*
ubique numerosiores grassabantur, quam alio quovis
quod memini, tempore, nemini ferè parcentes, cu-
juscunque is fuerit sive ætatis, sive temperamenti,
integras verò simul familias pervadentes. Neque
numero tantum erant spectabiles (cùm quælibet
hyems haud paucas nobis generet) sed etiam ob
anceps illud periculum, in quod eos, quos affece-
rant, per accidens conjiciebant. Cùm enim *Con-*
stitutio, & jam, & per Autumnum omnem modo
elapsus, in producenda Febre Epidemica suprà de-
scripta omnes nervos intenderet, cumque jam nul-
lus existeret morbus alius Epidemicus, cujus contra-
nifu hujus vires alquantisper possint refringi, *Tusses*
istæ Febri sternebant viam, atque in eam quàm li-
bentissimè commigrabant. Interea, quemadmodum
Tussis Constitutioni opitulabatur in Febre produ-
cenda, ita etiam Febris occasionem ex *Tussi* natam

278 *Tusses Epidem. An. 1675, cum Pleuritide*
arripiens, jam Pleuram, ac Pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaserat vel septimana illa, quæ harum Tussium exortum fuerat prægressa; Quæ tam improvise symptomatum mutatio nonnullis, qui minus diligenter adverterant animum, ansam præbuit, Febrem hanc pro *Pleuritide Essentiali*, aut *Essentiali Peripneumonia* habendi, licet eadem omninò illa maneret, atque fuerat per integram hanc Constitutionem. Nunc enim, uti prius semper, cum dolore Capitis, Dorsi, atque Artuum quoslibet aggrediebatur; quæ symptomata omni ubique hujusce Constitutionis Febri conveniebant. Materia tantùm Febrilis, cum stimulante Tussi in Pleuram, ac Pulmones uberiùs deponeretur, symptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen Febris, quantum mihi licuit observare, eadem prorsus cum illa fuit, quæ ad eum usque diem fuerat depopulata, quo hæ Tusses primùm comparebant; quin & remedia, quibus promptissimè parebat, idem planè demonstrabant. Et quantumlibet lateris dolor punctorius, spirandi difficultas, color detracti sanguinis, & reliqua signa Pleuritidi familiaria, *Essentialem Pleuresin* subesse innuerent, non aliam tamen medendi methodum postulavit hic morbus, quàm quæ Febri hujus *Constitutionis* quadrabat: ab illa verò, quæ *Veræ* Pleuritidi conveniebat, abhorrebat admodum, ut ex infrà dicendis liquebit. Addo, quòd cùm Pleuritis, quoties est morbus primarius, eo plerumque anni tempore soleat invadere, quod inter Ver, atque Æstatem ambigens, utriusque quasi fibula est; hic morbus alieno prorsus sydere natus, pro symptomate tantùm Febris, quæ isti anno propria fuit, ducendus est, atque accidentalis Tussis sobole.

* Ut ad eam methodum ritè procedam, quam hujus Anni Tussibus, tùm etiam istis, quæ aliis annis contingunt (modò ab iisdem causis nascantur) deberi monuit experientia; animadvertendum est, effluvia ista, quæ à sanguinis massa per insensibilem transpirationem ablegari solent, à frigore cutis spiracula subito contrahente intrò verti, & in Pulmones deponi, quos irritando, Tussim mox excitant. Cùmque hoc pacto detineantur calidæ istæ, & recrementitiæ sanguinis exhalationes, quo minùs per cutis poros exeant, Febris in sanguinis massa facillè accenditur, ubi scilicet vel tanta est halituum copia, ut pulmones iis eliminandis haud sufficiant, vel calore adventitio sive Remediorum, sive Regiminis justo calidiorum quasi adjecto oleo ignis augetur, & qui in Febrim jam plus satis erat proclivis, in eandem præceps agitur. Verumenimverò, qualiscunq; fuerit Febris *Stationaria*, quæ illum annum funestat, atque per id temporis dominatur, Nova hæc Febris statim in ejus nomen, ac familiam adoptatur, ejusdem ubique genio obsequens, licet symptomata quædam adhuc retineat, à Tussi, quam habuit parentem, pendentia; Ac proinde satis constat in Tussi qualibet ex hac *opposita* nata, non tantùm ipsi morbo, sed & Febri, quæ Tussi huic paratissima accedit, occurrendum esse.

Hac innixus basi, iis, qui meâ implorabant opem, hoc modo succurrere conabar. Si Tussis nondum Febrim, atque alia symptomata, quæ ut plurimum se adjungere solere diximus, accersiverat, satis esse arbitrabar, ægrum à carnibus, & liquoribus spirituosius quibuscunque arcere: hortabar itè, ut exercitiis uteretur moderatis, & frueretur aura liberiore,

S 4 Ptisa.

* *Curatio*

Ptisanam Pectoralem refrigerantem subinde hau-
riens. Sufficiebāt nimirum paucula hæc & ad Tussim
perdomandam, & Febrim, aliaque symptomata, quæ
illam comitari solebant, prævenienda. Sicut enim
abstinentia à carnibus, & liquoribus spirituosus, tum
etiam refrigerantium usu ita contemperabatur san-
guis, ut impressioni Febrili ineptior esset; ita etiam
exercitii ope fervida illa sanguinis effluvia, quæ, quo-
ties corporis Pori à repētino frigore occluderentur,
intro acta Tussim excitabant, via sibi naturali, ac
genuina exhalabant opportuniùs, & cum bonis ægri
rebus difflabantur.

Tussim quod spectabat sedandam; haud vacabat
Periculo Narcoticis, atque Anodynis illam aggredi;
nec minus periclitabatur, si quis liquoribus spirituo-
sis, calidisque medicamentis idem moliretur, cum
utroque modo inviscata, atque indurata Tussis ma-
teria, halitus isti qui à sanguine placidè, ac sensim
discedentes tussiendo in auras evanescerēt, jam exitu
negato, in cruoris massa præclusi Febrim ibidem
ciebant. Atque hoc sæpenumero non paucis è vulgo
incōsultioribus pessimè cessit, qui cum spiritu vini u-
stulato, aliisque calidis liquoribus Tussi obicem po-
nere niterentur, Affectus Pleuriticos, & Peripneu-
monicos invitabant, atque insana hac sapientia mor-
bum sua natura levissimum & facilè sanabilem, in
periculosum, ac sæpè lethalem transformabant: Nec
minus haullucinabantur (licèt magis cum ratione
insanire viderentur) qui provocatis sudoribus mor-
bi causam exterminare volebant: Quamvis enim
non diffiteamur, sudores spontè prorumpentes
haud rarò præ ceteris quibuscunque præfidiis cau-
sam morbificam expellere, liquet tamen, nos
dum in iis extorquendis sumus, sanguinem incen-
dere,

dere, & quem servare volumus ægrum, letho dare posse.

Quandoque verò, non tantùm ubi minùs ritè tractaretur morbus, quo scil. suprà descripsimus modo, sed etiam nonnunquam sua sponte (maximè in delicatioribus, ac tenellulis) nunc statim ab initio, nunc post diem unum, aut alterum, Tussis superveniebat caloris, ac frigoris vicissitudo quædam, capitis, dorsi, atque artuum dolor, ad sudores nonnunquam propensio, noctu maximè (quæ omnia pariter Symptomata Febrim hujus *Constitutionis* plerumque sequebantur) quibus sæpè adungebatur lateris dolor, nonnunquam etiam Pulmonum quasi constrictio, coarctatioque, unde difficulter spirabat æger, inhibebatur Tussis, excitabatur Febris vehementer.

Febri, & pessimis ejus symptomatis rectissime, (quantum accuratè facta observatione mihi constitit) occurrebatur venæ sectione in brachio, & Epispastico Nuchæ applicato; Clystere item quotidie injiciendo. Ægrum interim monebam, ut singulis diebus ad horas aliquot lecto absisteret, abstinere à carnibus, nunc Cerevisiam tenuem, nunc Lac Aquæ permistum, nunc Ptisanam aliquam Refrigerantē, ac Lenientem forberet. Elapso jam biduo, triduoque, si nondum minueretur dolor lateris, sed adhuc vehementer urgeret, sanguinem secundò detraxi, & ut in usu Enematum persisteret adhuc, suasi. Enemata autem quod attinet, diligenter advertendum est (tàm in hac, quàm in aliis Febris) ea, jam fractis morbi viribus, & retusa acie, non diu, & continuò repetenda esse, maximè in Fœminis Passioni Hystericæ obnoxiiis, aut Viris Hypochondriacis; cùm taliū sanguis, atque humores ἀμετάβλητοι sint, ac nullo ferè

ferè negotio exagitentur, atq; æstuent, unde perturbatur corporis œconomia, & symptomata Febrilia etiam ultra solidam periodum ægros discruciant.

Sed ut ad rem revertamur, dum hoc pacto spatium morbo concederemus, quo sanguis calidas illas particulas, quæ in Pleuram, ac Pulmones impigerant, sensim excuteret, symptomata universa placidè solebant evanescere; cùm qui morbum ferociùs, atque hostili manu aggrediebantur, ingenti remedium molimine bellũ inferentes, vel suos Ægros amitterent, vel saltem Phlebotomia sæpiùs repetita, quàm vel postulabat morbi genius, vel etiam tutò ferebat, eorundem vitam redimere cogerentur. Cùm enim in vera Pleuritide Venæ sectio repetita omnè numerum absolvat, solaq; ad Curationem sufficiat (modò non obstiterint medicamenta, & regimen calidiora, quæ contrà militant) ex adverso in hoc symptomate fatiserat semel, vel ut plurimum bis venam secasse, modò egro concederetur, ut è lecto exsurgeret, & potu refrigeranti uteretur. Nulla autem cogebat necessitas, si bene observaverim, sanguinem sæpius educere, nisi ubi à calore foris accedente admodum intenderetur dictum symptoma: neque etiam in hoc casu periculo id omnino vacabat.

Hanc jam nactus ansam, paucula de eo dicam, quod omnium ore tritissimum est, *Pleuresin* scilicet quandoque ita *Malignam* reperiri, ut per eos annos Phlebotomiam ferre nesciat, saltem toties repetitã, quoties hic morbus communiter deposcit. Censeo quidem *Pleuresin* Veram, atque *Essentialem*, quæ, ut posthac dicetur, omnibus annorum omnium Constitutionibus indifferenter infestat, omnibus indifferenter annis Venæsectionem pariter repetitam indicare: aliquandò tamen accidere, ut Febris ejus anni

pro-

propriè Epidemica, à repentina aliqua manifestarū aeris qualitatū alteratione, materiam morbificam in Pleuram, aut Pulmōnes libenter deponat, ipsaq; Febris nihilominus eadem prorsus maneat. In hoc casu, etsi Venæ sectio possit concedi, ut huic symptomati, si multum seviat, occurratur; generaliter tamen si loquamur, non multò plus sanguinis symptomatis ratione educēdum est, quàm Febris nomine debuerat educi, à qua pendet istud symptoma: Namque si hæc ejus sit indolis, ut à repetita Venæ sectione non abhorreat, potest ea repeti in Pleuritide, quæ ejusdem symptoma est; at verò si Febris repetitam Venæ sectionem respuat, neq; juvabit ista, imò & nocebit in Pleuritide, quæ cum Febre stabit, cadetve. Hoc autem modo se res habuit, me saltem judice, in *Pleuritide symptomatica*, quæ Febrem comitabatur hoc in loco grassantē, quo tempore subingrediebantur *Tusses*, hac nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideò reticendum non erat, quod existimem dubio illum tramite errare, atque incerto duci filo, qui in Februm Curatione non cōtinenter ob oculos habet anni *Constitutionem*, quatenus huic, aut alteri morbo Epidemicè producendo favet, ceterisque morbis omnibus unà concurrentibus in ejus similitudinem, ac formam detorquendis.

Novembri anni præfati, Dominum *Thomam VVindham*, Domini *Francisci VVindham* Equitis filium natu maximum, hac Febre laborantem tractabam. Querebatur is de lateris dolore, aliisque symptomatis, de quibus cæteri hoc morbo affecti. Venam haud plus semel tundendam curavi, Epispasticum Nuchæ apponi, Enemata quotidie injici; nunc Ptisanas, atq; Emulsionem refrigerantes, nunc Lac Aquæ immistum, nunc Cerevisiam tenuem
pro-

propinavi;suasi,ut lecto absteret quotidie ad horas pauculas, qua methodo intra paucos dies restitutus est, & celebrata Catharsi omnino convaluit.

Notandum autem est,quòd tametsi symptomata hæc,quæ tussi supervenire solerent,ea propè essent, quæ hanc hyemem funestabant; attamen tussis ipsa sine illis sola invadens, ea tempestate magis dominabatur. Hujus autem medela neque venæ-sectionem, neque Clysteres sibi vendicabat, modò febris à regimine,vel medicamentis calidioribus non excitaretur.Cùm satis erat ad eam compescendam ægro liberioris aeris foras usum concedere,& carnis esum, ut & vinum, ac id genus liquores spirituosos, qui Febri ansam præbeant, omnino interdicere. Porro *Tabellas* sequentes sæpiusculè devorandas imperavi; quæ quidem ad tusses à frigore susceptas coercendas omnibus aliis, quæ mihi adhuc innotescunt, longè præcellunt. *℥. Sacchar. Cand. lib. iiss. Coq. s. q. aq. communis usque dum adhærescat extremis digitorum; tùm adde pulv. Liquirit. Enul. Campan. sem. anisi, & sem. Angelic. an. ʒiiss. pulv. Irid. & flor. Sulphur. an. ʒii. ol. chym. sem. anisi Di. f. s. a. tabellæ, quas secum continuò portet, ac earum unam frequenter assumat.*

At priusquam his, quæ de morbis Epidemicis differui, ultimam imponam manum, Objectioni, quam contra eorum nonnulla adferendam prævideo, occurrendum mihi est; quòd nempe non satis cum *malignitate* ista pugnare videantur, quæ pluribus horum morborum adheret. Non is sum, qui receptam à Viris doctissimis, sive hujus seculi, sive antiquioribus, de malignitate opinionem convellere aut possim, aut etiam velim, cùm ista indiciis plus satis se prodant manifestis, in Epidemicis plerisque.

Liceat mihi tantum, quæ de ejus natura sentio, in medium proferre, quo hæc nostra Praxis minus à ratione abhorrire videatur. Ipse enim cum eruditissimo *Scaligero*,

Non mihi, sed Rationi, aut quæ Ratio esse videtur Milito; securus quid mordicus hic tenet, aut hic.

Censeo itaque ego *malignitatem* eam omnem, quæ Epidemicis competit (qualiscunque tandem fuerit specifica ejus natura) particulis calidissimis, ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ plus, minusve adversantibus, consistere, ac terminari; quia solæ istiusmodi particulæ humores ita subito alterare valent, atque in morbis malignis fieri videmus. Censeo item calidas illas, & spirituosas particulas assimilando maximè agere; Cum ex naturæ lege quodlibet Principium Activum sui simile procreare satagat, & quæ ei cunque obstant, ad propriam indolem inflectere, atque accommodare: Ita ignis ignem generat, & maligno infectus morbo socium inficit, spirituum sc. emissionem, qui humores mox inficiendos sibi assimilant, & in naturam suam perducunt, trahuntve.

His præmissis, omnino sequitur nihil esse prius quam ut dictæ particulæ sudore eliminentur; hoc enim modo morbus cōfestim funditus extirparetur: At hic reclamationem experientia, docetque hoc in omni *malignitatis* specie fieri non posse. Quamvis enim in ipsa *Peste* particulæ pestilenciales, tum quod admodum fuerint subtiles, tum etiam quod sanguinis partibus maximè spirituosissimis infideant, dissipabiles sint, atque excitato sudore non interrompendo ejici queant; in aliis tamen Febribus, ubi particulæ assimilantes non in eam subtilitatem sunt evectæ, atque
etiam

etiam humoribus magis crassis incorporantur, minera illa maligna non tantum sudoribus diffilari non potest, sed sæpenumero etiam augetur, quibus isti sollicitantur, Diaphoreticis. Quamto enim magis usu calefacientium actuantur particulæ hæ calidæ, ac spirituosæ, tantò magis intenditur ea, quam habent, assimilandi facultas, quantoque etiam magis excalefiunt humores isti, in quos agunt, tantò libentiùs in assimilantium castra migrant, earundem impressio- nibus cedentes: Cum ex adverso ratio dictare videatur, medicamenta illa, quæ contrariæ sunt naturæ, non tantum particularum calidarum, atque acrium vim inhibere, sed etiam humores condensare, obfirmareque, quo spirituum morbificorum fortius sustineant impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hîc mihi venit Experientia, qua magistra edoctus sum, & Purpureas Febrium maculas, & Variolarum pustulas nigras, eò promptius sumpsisse incrementum, quò magis calefieret æger, easdem verò pro ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino debetur, decrescere solere, ac minui.

Jam si quis me roget, qui fiat, ut cum *malignitas* in ejusmodi particulis calidis, ac spirituosis cõsistat, haud rarò ita parca Febris signa conspiciantur, etiam in morbis summè malignis; responderem percontanti: Primò in præcipua illa, & maximè insigni malignitatis instantia, ipsa *Peste*, abunde constat particulas *νοσθηδὲς* ita supra modum subtiles esse, atq; aculeatas (præsertim ubi primùm incipit grassari) ut auræ ad instar sanguinem pervadant, ac syderatis quasi ejus spiritibus, ne in Ebullitionem quidem illum attollant, unde æger sine Febre perit.

At verò in minori isto malignitatis gradu, qui in aliis Epidemicis reperitur, symptomata Febrilia ita

parum conspicua redduntur, nonnunquam à confusione in sanguine, atque humoribus excitata à particulis inimicis eorum in gremio conclusis; unde natura quasi oppressa non potis est symptomata illa magis regularia exercere, quæ morbo competunt, at anomala sunt *πανόμια* fere omnia ob *οἰκονομίαν* penitus everfam, dirutamque, quo in casu deprimitur sæpè Febris, quæ, obtinente genuino naturæ ductu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora se ostendunt Febris indicia, quàm pro morbi genio, ob metastasin mineræ malignæ, vel in Genus Nervosum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra sanguinis pomœria, dum turgeret adhuc materia morbum committens.

Quicquid verò id fuerit, ne hariolari quidem possum, quænam alia Medendi Methodus *malignitati* qualicunque adhibenda sit, præter eam, quæ Epidemico, cui inhæret, debetur: Ita ut sive Epidemicus de eorum numero sit, qui primò Concoctionem materiæ Febrilis, mox ejusdem ritè dispositæ eliminationem per sudores sibi vendicant; vel eorum, qui per eruptionem aliquam fugam sibi quærunt; vel etiam eorum, qui ab artis præsidio viam sibi aperiendam præstolantur; in singulis his, inquam, generibus, *Malignitas* morbi comes, cum ipso morbo stabit, cadetque, pari usâ fortuna, & pari etiam passu recedens; atque ex consequenti, quæcunque evacuatio Febri in genere competit, eadem & malignitati debetur: quantumlibet evacuationes istæ sibi invicem fuerint contrariæ. *Malignitati* itaque isti, quæ *Febres Autumnales Intermittentes* comitatur, uti & *Febrem Continuum*, quæ ejusdem est indolis, medebitur Diaphoresis, quæ concoctionem subsequitur, ceu ejus effectum. *Variorum*

larum malignitati subveniet tempeſtiva Abſceſſulorum maturatio, atque ita de reliquis: in quibus omnibus, peculiaris *malignitatis* ſpecies iſtis præſertim modis, ac methodo illa optimè ſuperatur, quibus libentiſſimè cedunt peculiareſ iſti morbi, ad quos illa ſpectat, ſive hac methodo procedendum fuerit, ſive altera. Hoc mihi dictat ratio, niſi pro Junone nubes, atque huic etiam Experientia jugiter ſuffragatur.

C A P U T V I.

Anacephaleoſis.

ATque ita demùm animadvertimus, ſpatium illud annorum, quo finiuntur prægreſſæ obſervationes, genera *Conſtitutionum* omnino *Quinque* peperiffe; *Quinque* nimirum peculiareſ aeris *Diatheſes*, totidem *Epidemicorum* ſpecies peculiareſ, *Februm* nominatim, producentes: *Februm* autem harum prima, quæ iis annis infeſtabat, quibus *Intermittentes Autumnales* maximè graſſabantur, unica mihi videtur (quantum obſervatione diligenti, fidaque hætenus aſſequi potuero) in qua Natura ita omnia ſymptomata moderabatur, ut materiam Febrilem debita Coctione præparatam certo ſuo tempore ad exitum diſponeret, vel per juſtam *Αγρόρροσιν*, vel *Αγρυπνίαν* paulo liberaliorem (quæ idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit) Et proſectò facilè adducor, ut credam, præcipuam hanc eſſe, atque *Primariam Nature Febrem*, tùm ob regularem illam methodum, qua utitur in promovenda materia morbigica, eademque, præſinito tempore, digerenda; tùm etiam, quia hæc Febribus aliis quibus-

libet frequentior occurrit, cùm credibile sit *Febres Intermittentes* Epidemicè sæpius grassari, quàm alios morbos quoscunque, si illis nempe habenda sit fides, qui de earum frequentia in sæculis jam elapsis tot, & tanta scripserunt; quicquid demum in causa fuerit, quòd ita raræ cõparuerint, à quo *Pestis* hanc urbem est depopulata: enimverò *Febris hæc Pestilentialis Inflammatoriis* iis omnibus, quæ post invasere, se ducem præbebat, ac πρόδρομον. *Febri* autem isti *Primariæ*, de qua suprà, adaptantur, ni fallor, illustria illa, atque necessaria Axiomata, quæ tradiderunt *Hippocrates*, aliique medici antiqui; quorum ope ita est regenda, ut præparetur materia Febrilis ad Crisin per sudores ritè faciendam: Neque enim satis video, qui possint accommodari dicti Aphorismi subsequentiis istis Februm speciebus, quæ diversam longè habent indolem; & rarò ejusmodi Methodo aliqua solvi solent, qua nos adjuti, si ad eam accedamus scilicet, eamque perficiamus, morbos hosce subjugare possumus. Utut verò hæc se res habeat, notatu dignum esse autumo, quòd cùm *Febris hæc*, quæ ab illa *Constitutione* pendebat, qua *Intermittentes* ceteris prædominabantur (si vel diutius persisteret, vel eger nimis evacuationibus fuerit exhaustus) subinde in *Intermittentium* castra de facili transiret; istæ *Febres*, quæ sequentes funestabant annos, etiam si diutissimè cruciarent, rarissimè tamen *Intermittentes* fierent; indicio satis manifesto eam *Febrem Continuam*, atque *Intermittentes* istas, vel natura quadantenus convenire, vel non tantum ab invicem abhorrere.

Jam si quis à me percontetur, quo demum pacto *Febris Continuæ* speciem ex notis in Februm descriptionibus à me traditis queat expiscari, cùm ple-

T

rum.

rumque singulæ iis implicentur symptomatis, quæ omnibus in genere competunt Febribus (cujusmodi sunt calor, sitis, inquietudo, &c.) Huic ego responderem, difficile id quidem esse, at non planè impossibile, modò quis seriò, atque ad amussim exegerit circumstantias eas omnes, quas in Historia præcedenti indigitavimus; maxime si in urbe aliqua, aut loco alio hominibus referto, examen instituat. Ponamus enim Medicum ad Febre Continua laborantem accersiri, id primò habet adminiculi ad iudicium ritè formandum, quòd vel ex observatione propria, vel aliis indicantibus faciliè resciscat, quoniam alii morbi præter hanc Febrem, & cuius demum generis, eo locorum Epidemicè grassantur; quocognito, non ampliùs dubitabit cuius generis esse debeat Febris ista, quæ huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim fieri possit, ut Febris iis tantùm se prodatur symptomatis, quæ omnibus omnino Febribus sunt communia (præsertim si in ætate, & confusionem agatur è Methodo, quæ ab ejus curatione prorsus aliena est) alii tamen Epidemici characteres naturæ, atque indoli suæ proprios, ac peculiare apertissimè agnoscent. Verbi gratia, qui *Variolas* inspexerit, faciliè conjectabit (modò ejus morbi Historiam probè calleat) vel à die, quo primùm erumpunt Pustulæ, vel ab earum magnitudine, atque colore, &c. ad quodnam Variolarum genus species illa particularis fuerit referenda: atque ubi semel cognoverit, quænam sit illa Variolarum species, quæ eo anno, atque per loca ista increbrescit, satis illi constabit de specie Febris cujusvis per id temporis, atque eo locorum grassantis. Et sanè si morborum Historias ad unguem perdidicissem (quam ego mihi laudem minimè sumo) sicuti Epi-

demico quovis conspecto non dubitarem de Febris
tùm regnantis genere pronunciare, licèt ne unam
viderim quidem, ita *Febris* quælibet conspecta, quif-
nam ei jungeretur *Morbus Epidemicus*, me satis
doceret, an *Variolæ* scilicet, vel *Morbilli*, vel *Dy-*
senteria, &c. Cùm tam peculiare aliquot horum
genus, quàm *Febris peculiaris*, particularem quam-
libet *Constitutionem* jugiter comitetur.

Secundò autem, præter indicia illa, quæ *Epidemi-*
corum una invadentium consideratio nobis sugge-
ret, & ipsa cujuslibet *Febris* symptomata ad ejusdem
speciem dignoscendam, haud obscuram lucem fœ-
nerantur. Quamlibet enim, ut suprà innuimus, *Fe-*
bres in universum omnes quædam habent sympto-
mata omnibus communia, sunt tamen & certè ali-
quæ *Distinctionis* notæ, quas singulis speciebus sigil-
latim impressit *Natura*; quæ cùm subtiliores sint, ac
magis reconditæ non nisi à cautissimis, & minutis-
sima quæque pensculatim trutinantibus erui solent,
aut investigari. Inter hæc signa distinguētia semper
existimavi ego, ægri sive sudationem, sive siccitatem
in hoc, vel illo morbi tempore, *Febris* speciem præ-
cipuè præ cæteris demonstrare, modò illa à statu
naturali, ac suo, methodo minùs congrua non fue-
rit dejecta. Atque hoc ipsum liquidò mihi consta-
bat in *Febribus* omnibus *Epidemicis*, quotquot ob-
servationes hæ nostræ hætenus complectuntur.
Exempli gratia, iis in *Febribus*, quæ vigeant exo-
lescente *Intermittentium Autumnalium* prædominio,
ægri externa arescebant, nec vel minima sudoris
præsignatio ante materiæ *Febrilis* concoctionem,
quæ die decimo quarto plerumque perficiebatur, in
conspectum se dabat. Neque etiam cieri hîc poterat
sudor sine ingenti ægrorum discrimine, qui in *Phre-*

nesin, aliaque symptomata periculosissima mox à co-
 acto sudore præcipitabantur. In *Febri Pestilentiali*,
 quæ hanc quidem subsecuta est (*Inflammatoriarum*
 autem omnium, quæ ab illo tempore invasere, cho-
 rum duxit) nulli sudores sponte sua prorumpabant,
 at à sudorificis excitari poterant, vel primis morbi
 diebus, atque iis semel obortis æger nullo non sym-
 ptomate levabatur. Febre proximè succedente, quæ
Variolas iis annis comitabatur, quibus illæ *Regula-*
res erant, æger sua sponte effusissimis sudoribus to-
 tus dimanavit, vel à morbi initio; at qui istis indul-
 gebat æger, intendebat illico symptomata omnia,
 haud mitigabat. In binis Febribus, quæ duabus *Va-*
riolarum Anomalarum speciebus, atque *Dysenteriis*
 se comites adjugebant, & sudores Anomali etiam
 fuere; at plerunque solis primis diebus exeuntes,
 licet qui primam febrem comitabatur sudor, quàm
 qui posteriorem, aliquantisper esset copiosior, sed
 in neutra emolumento fuit ægro, cum non à præ-
 via Concoctione, sed à confuso particularum noxia-
 rum motu is eliceretur.

Arduum vero id mihi imprimis videtur, novæ Fe-
 bris speciem, vertente primùm anni *Constitutione*,
 indagare, cum necdum specimen ejus aliquod quis
 oculis usurpaverit, nec dum resciverit, qualesnam
 demum sint futuri morbi Epidemici, quos ut pluri-
 mùm Febris prævertit. Molestum esset singula enu-
 merare, quæ iis annis, de quibus egi, occurrebant,
 quò liqueret ansas haud obscuras à natura nobis
 suggeri, quibus adjuti hoc præstare valeamus; ac
 proinde Cognitio hæc à perdiligenti, atque accura-
 tissima circumstantiarum omnium observatione ne-
 cessariò pendeat. Quantumlibet autem difficile id
 fuerit, imo si & impossibile plane supponamus, no-

væ Febris, ubi primum ingreditur, speciem certò distinguere; tamen ad Curationem quod attinet, Indicatio à *Juvantibus*, & *Lædentibus* sumenda, nobis saltem relinquitur; cujus ope viam paulatim prætentantes ægrum in tuto possumus collocare, modò ne plus satis properemus; qua quidem *festinatione* nihil ego quicquam exitius esse autumo, nec re ulla alia Febricitantium plures vita spoliari. Neque pudet fateri, me non semel in curandis Febribus, ubi nondum constaret, quid mihi agendum esset, nihil prorsus agendo, & mihi, & ægro consuluisse optimè; dum enim morbo invigilarem, quo eum opportunius confodere valerem, Febris vel sponte sua sensim evanuit, vel in eum se typum redegit, ut jam mihi innotesceret, quibus armis esset debellanda. Sed, quod dolendum omnino est, ægrorum quamplurimi, haud satis gnari, quod perinde sit Medici periti quandoque nihil agere, atque alio tempore efficacissima adhibere remedia, probitatis, atque fidei fructum hunc capere nolunt, sed vel negligentie, vel ignorantie id imputant; cùm Empiricorum insulsissimus quilibet medicamenta medicamentis adjicere æquè novit, ac solet magis, quàm Medicorum prudentissimus.

Hæc sunt ferè, quæ hætenus observavi, saltem quæ ad normam aliquam reduci potuerint, de *Morborum Epidemicorum* speciebus, atque ordine illo, quo invasere ab anno 1661 ad finem usque anni 1675. Quo quidem tempore *Variolæ*, & *Febres Continuae* earum comites, quæ fermè à biennio dominatæ sunt, mitiores jam factæ videntur exolescere. Qui post sequentur morbi, solus novit, qui novit omnia.

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

Observationes annorum, quos jam descripsi, satis arguunt Febrium alias *Stationarias* meritò audire; ejusmodi Febres intelligo, quæ, cum à particulari quadam, ac nondum satis cognita hujus, aut alterius anni *Constitutione* pendeant, singulæ suo ordine invalescunt, grassantur admodum, & quasi cæteris dominantur per continuam illam annorum seriem. An dentur etiam aliæ species præter jam dictas: An etiam exacto quodam annorum curriculo, aliæ alias certo, ac constanti ordine excipiant, an secus se res habeat, nondum mihi licuit deprehendere. Sunt verò & aliæ *Febres Continuae*, quæ licet jam parcius, jam inclementius sæviant, & depopulentur, tamen cum Stationariarum quibuslibet, ut etiam & secum invicem eodem anno indifferenter commiscentur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas censeo. Quid tam de illarum ingenio, quam de Methodo Medendi eisdem adhibenda, hætenus observando didici, in sequentibus tradam. Sunt verò, *Febris Scarlatina*. *Pleuritis*. *Peripneumonia Notha*. *Rheumatismus*. *Febris Erysipelatosa*. *Angina*. Et fortè alię quædam.

Jam vero cum universos hosce morbos vel adhuc comitetur Febris, vel saltem fuerit comitata, donec exonerata in partes, sive has, sive illas, pro morbi ratione, materia Febrili, sibi exitum inven-

rit;

rit; nullus dubito Febrem ipsam pro morbo primario habendam; reliquosque affectus, à quibus ut plurimum morbi isti nomen mutuuntur, symptomata esse, quæ vel peculiarem ~~certum~~ modum, vel partem, in qua ruit vis morbi, præcipuè spectant. Verùm modò de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc, vel illo nomine designare, pro arbitrio meo.

Animadvertendum est, quòd sicuti *Febres Stationariæ*, de quibus supra egimus, magis, minusve Epidemicè infestant, quod jam diximus, prout annorum Constitutio in secreta, atque inexplicabili aeris temperie fundata, eisdem favet; ita etiam *Intercurrentes* hæ nonnunquam, licèt non ita frequenter, atque istæ, Epidemicè grassantur. Quamvis enim plerunque oriantur ab hac, vel illa particulari corporum particularium *ἀνωμαλίᾳ*, qua sanguis, atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent suam mediatè quidem causæ alicui generali in aere, manifestis qualitatibus hominum corpora ita disponente, ut exinde tales, talesve sanguinis, atque humorum dyscrasie generentur, quæ *Intercurrentium* ejusmodi *Epidemicarum* causæ fuerint immediate: Uti cùm Gelu acrius diu perseveraverit, se in Veris usque pomeria longius extendens, derepente autem calidior tempestas succedat, *Pleuritides*, *Anginæ*, similesque morbi alii solent invadere, qualiscunque demum fuerit *Constitutio* annorum *Generalis*. Et quoniam hi nonnunquam Epidemicè grassantur perinde, atque alii isti, idcirco ut hos ab illis Febribus dissociam, quæ ad certam annorum seriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Quanto autem à se invicem intervallo diffideant duo hæc Febrium Genera, quantum ad causas ab aere subministratas, quoad alias tamen causas externas, ac Procatasticas spectat, sæpenumero conveniunt. Ut enim jam mittamus Contagium, quod quidem nonnunquam Febrium Stationariarum aliquibus ansam exporrigit, & crapulam taceamus, qua matre profeminantur tùm istæ Febres, tùm hæc etiam de quibus jam ago; causa evidens externa Febrium quamplurimarum inde petenda est, quòd quis scilicet vel præmaturiùs vestes abjecerit, vel ab exercitio incalescens se frigori incautiùs exposuerit, unde Poris subito occlusis, retentisque iis halitibus, quibus aliàs per cutis spiracula patebat exitus, hæc, vel illa Febris species in sanguine succenditur, prout vel Generalis Constitutio, quæ tùm temporis obtinet, vel particulares humorum dyscrasiæ in hanc, vel illam Febris speciem potentiùs determinaverint. Et sanè existimo plures modo jam designato, quàm *Peste*, *Gladio*, atque *Fame* simul omnibus perire: Etenim si quis egrum Medicus de prima morbi occasione paulò minutiùs interrogaverit (modò ex Acutorum istorum numero sit, quos suprà tractavimus) audiet quasi semper, vel eum vestem aliquam temerè deposuisse, cui pridem assueverat, vel corpus motu excalesfactum subito frigori permisisse, atque ex alterutra harum προπαίεσς incidisse in morbum. Quam ob causam familiares meos semper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam vestium, quibus assuevere, sibi detrahant, nisi mense uno ante *Solstitium Æstivum*: Nec minori cum studio eisdem hortor, ut ab exercitio calescentes frigus sedulò evitent.

At verò diligenter hìc loci notandum est, quòd
licet

licèt morbi isti , qui sub Intécurrentium titulo jam mihi tractandi veniunt , plerique , si non omnes , *Essentiales* fuerint morbi , sæpenumero tamen *Affectus* quidam , tum eos quoad *Phænomena* referentes , tum eodem etiam insigniti nomine , istis *Febribus* superveniunt , quas *Stationarias* appello , & sunt nuda earum *symptomata* : Quo in casu non jam illa *Methodus* adhibenda est , quæ iis debetur , quoties morbi sunt *Essentiales* , at ista potius quam sibi postulat *Febris* , cujus nunc sunt *symptomata* , ad quorum quidem curationem ea leviter tantum inflectenda est : In genere autem ad Anni *Febrim* seriò attendendum est , investigandumque , quo illa pacto facillimè expugnari possit , *Venæ* sectione , an sudoribus , vel alia methodo qualibet . Hoc si fusque , deque habeatur , cum ingenti ægrorum discrimine persæpe errabimus . Si quis objecerit hos ipsos *Affectus* , quos ego *Essentiales* voco , & de quibus jam ago , revera *symptomata* tantum esse ; respondeo , *symptomata* ea fortè esse respectu *Febris* , ad quam proprie spectant , at *symptomata* sunt saltem *Februm* , quæ illa semper , ac necessario producant . V. g. in *Pleuritide* *Essentiali* *Febris* ejus est indolis , ut semper materiam morbificam in *Pleuram* deponat ; in *Angina* *Essentiali* ejus indolis est , ut eandem ad fauces semper amandet , atque ita se res habet in cæteris : Cum ubi *Affectuum* memoratorum utervis *Febri* superveniat , quæ ad hanc , illamve annorum *Constitutionem* spectat , atque ab ea pendet , idem per accidens tantum , neutiquam verò necessariò producitur . Quo nomine haud parum à se invicem determinantur .

Jam autem , ut *Affectus* *Essentiales* mihi dictos ab iis , qui *Symptomatici* tantum sunt , ritè distinguamus ,

mus, multum confert nobiscum perpendisse, quòd qualia sint symptomata, quæ invasionem Febris hujus, alteriusve *Stationariae* comitantur, talia omnino erunt symptomata, quæ insultum sive *Pleuritidis*, sive *Anginae* sequuntur, quoties ejusmodi Febris accidentia sunt tantum. Quod quidem cernere erat in *Pleuritide symptomatica* prædicta, quæ Febri per hyemem grassanti anno 1675 superveniebat. Quotquot enim hac laborabant *Pleuritide*, ubi primum corripiebantur, Capitis, Dorfi, & Artuum patiebantur dolorem, quæ certissima erant, & maximè vulgaria Febrium earum omnium symptomata, quæ & antequam ingrederentur *Pleuritides*, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant: Cum quoties uterlibet horum *Intercurrentium* morbus *Essentialis* est, omnibus indifferèter annis pari modo aggrediat, nihil prorsus habens commune cum Febre *Stationaria* per id tempus regnante. Ad hæc symptomata omnia, quæ post emergunt, magis perspicua sunt, cum non obscurantur, ac confundantur ab aliorum *παρορσμένων*, quæ naturæ sunt diversæ, & ad aliam spectant Febrem, admixtione. Præter hæc, Anni tempus, quo essentielles *Intercurrentes* plerique, non tamen omnes, solent infestare, haud rarò subinnuit, ad quam classem hujusmodi Affectus referendi sint. At vero ad morborum tum horum, tum aliorum etiam omnium Diagnosin is demum instructissimus accedet, qui observatione assidua, ac diligenti ita intimè eorum Phenomena rimando perscrutatus fuerit, ut ubi eos inspexerit, genus statim norit distinguere; licèt Differentiarum characteristicarum aliæ ita sint fortasse subtiles, & delicatæ, ut easdem alteri verbis nequeat exprimere.

Quandoquidem autem variæ hæc Febrium species
(quan-

(quantum quidem assequi possum ex Phænomenis, quæ tum morbos ipsos, tum medendi rationes attinent, sedulo pensitatis) peculiari, ac cuilibet morbo proprię sanguinis inflammationi ortum debent suum; in eodem refrigerando, contemperandoque omnis mihi ferè Curationis vertitur cardo: Methodo interim pro morbi genio variata, & cui, experientia jugiter suffragante, ea species libentissimè concedit, materiæ morbificæ eliminandę ubique satego. Et profectò in Februm quarumlibet curatione omne punctum tulerit, qua porta excludenda veniat materia Febrilis, qui certò norit; Venę sectione v. gr. Sudoribus, Catharsi, aut si qua est alia magis apposita.

CAPUT II.

Febris Scarlatina.

S*carlatina Febris*, licèt nullo non tempore possit incidere, ut plurimum tamen exeunte *Æstivo* se prodit, quo quidem integras Familias, Infantes vero præ ceteris infestat. Rigent, horrentque sub initio, ut in aliis Febris, qui hac afficiuntur, neque vehementer admodum egrotant: postea cutis universa maculis parvis rubris interstinguitur, crebrioribus certè, & multò latioribus, magisque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac sunt illę, quæ *Morbillos* constituunt. Ad duos, tresve dies persistunt hæ maculæ, quibus demum evanescentibus, decedenteque subjecta cuticula, restant fursuracę quædam squamulæ ad instar farinę corpori inspersæ, quæ ad secundam, aut tertiam vicem se promunt, conduntque vicissim.

Cum

* Cum hic morbus nihil aliud mihi videatur, quam mediocris sanguinis effervescencia à prægressæ *Æstatis* calore, aut alio aliquo modo excitata, nihil quicquam molior, quo minus sanguis sibi despumando vacet, & materiæ peccanti, quæ satis promptè adjungitur, per cutis poros ablegandæ. Quamobrem tum hinc & à Venæ sectione, & ab Enematum usu mihi temperans (quibus remediorum formis facta revulsione particulas sanguini infestas cū eodem intimius permisceri, & motum Naturæ magis congruum sufflaminari autumo) tum ex altera parte ab exhibendis Cardiacis, quorum æstu impetuosius fortè exagitabitur sanguis, quàm pro pacata, & leni illa separatione, in qua jam totus est; (quid quod & vehementior Febris hoc fomite possit accendi?) satis habeo, ut æger à carnibus in solidum abstineat, & à liquoribus spirituosiss quibuscunque, tum ut neque usquam foras prodeat, neque se perpetim lecto affigat. Cute jam penitus desquamata, & cessantibus symptomatis, è re fore existimo, ut purgetur æger leni aliquo medicamento, ætati, atque viribus accommodo. Simplici hac, & naturali plane methodo, hoc morbi *nomen* (vix enim altius assurgit) sine molestia, aut periculo quovis facillimè abigitur: Cum econtra si plus negotii ægris facessamus, vel lectulis continenter incarcerando, vel Cardiacis, aliisque remediis supervacaneis nimis doctè, & (ut vulgo videtur) secundum artem supra modum ingestis, morbus statim intenditur, & æger non raro nulla alia de causa, quam nimia Medici diligentia ad plures migrat.

Veruntamen hoc animadvertendum volo. Si *Convulsiones Epilepticae*, vel etiam *Cama*, huic morbo

* *Curatio.*

sub initium eruptionis supervenerint (quod quandoque accidit in pueris, ac junioribus hoc morbo laborantibus) omnino oportet, ut *Epispasticum* amplum, ac forte posteriori cervici applicetur, atque porro, ut *Paregoricum* è Syrupo de Meconio statim exhibeatur, repetendum singulis noctibus usque dum convaluerint, imperando interim, ut æger bibat pro potu ordinario lac cum triplo aquæ coctum, & à carnis esu abstineat.

CAPUT III.

Pleuritis.

Hic morbus, quo nec alius frequentior, nullo non tempore infestat, potissimum vero anno inter Ver, & Æstatem ambigente. Nam per id temporis sanguis à nova solis vicinia excalesfactus in effervescentias, & inordinatos motus effrenatius ruit. Temperamento sanguineo præditos præ reliquis aggreditur, sæpe etiam rusticos, & *duro jam fractos membra labore*. A rigore plerunque, atque horrore orditur, quos excipiunt calor, sitis, inquietudo, & cætera Februm symptomata plus satis nota. Elapsus pauculis horis (licet aliquando multo serius ingruat symptoma hoc) æger vehementi dolore, eoque punctorio, in laterum alterutro circa costas corripitur, qui nunc versus Omoplatas, nunc Spina, nunc ex adverso versus anteriora pectoris se propagat. Tussi etiam crebra affligitur, quæ magnum adfert cruciatum, à partium inflammatarum contentione ortum, unde spiritû subinde reprimat, ut prima tussendi molimina coerceat. Quæ singulis vicibus *Anacatharsi* rejicitur materia, sub initio mor-

morbi pauca, & tenuis conspicitur, & sæpè sanguinis particulis intermixta; sed precedente morbo copiosior est, & magis concocta sanguine etiamnum permixto. Febris interea pari passu incedit, quin & vires sumit à symptomatis illis, quæ ab ipsa nascuntur. Atque dicta Febris cum funesto comitatu omni (*Tussi* scilicet, *sputo sanguinis*, *dolore*, &c.) pro ratione liberioris materiæ morificæ expectorationis, sensim minuitur. At verò materia hunc morbum committens, non semper, eodem precedente, concoctionem expectorationi debitam attingit: fit enim non rarò, ut materia paucula adhuc, & tenuis, sicut in principio morbi, tussiendo educatur, & consequenter Febris cum reliquis symptomatis nihilum remittat, donec ægrum jugulaverit. Æger interea nunc alvo est nimis adstricta, nunc soluta nimis, dejectionibus crebris, & liquidissimis. Est ubi morbo admodum invalescente, & Venæ sectione non celebrata, æger ne tussire quidem valeat, sed immani dyspnœa laborans, tantum non suffocetur inflammationis vi; quæ tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad spatium quidem respirationi debitum sine exquisitissimo dolore queat expandi. Est etiam ubi post ingentem inflammationem, & omisam Phlebotomiam, quæ nascente morbo fuerat imperanda, mox ad Apostema res redit, *pure* in thoracis cavitatem subinde depleto; quo in casu, quamvis Primaria Febris vel omnino cessat, vel minùs saltem urget, attamen in vado non est æger, sed *Empyemate*, atque *Febre Hæctica* succedentibus, miser *Tabes* extinguitur.

Jam verò licet *Pleuritis* propriæ illi, atque specificæ sanguinis inflammationi, quæ eam, quando affectus primarius existit, producere solet, originem

nem suam debeat; per accidens tamen aliis Febris quandoque supervenit, cujuscunque demum generis eæ sint, ex præcipatione scilicet materiæ Febrilis in pleuram, vel musculos intercostales. Atque illud quidem in ipso ferè Febris initio accidit, cruda adhuc existente materia Febrili, nondumque per idoneam ebullitionem subacta, adeoque nec ad separationem debitam per loca magis conferentia præparata. Hoc autem incommodi sæpissimè ex intempestivo, ac præpostero calidorum medicamentorum usu infertur, qualia à nobilibus quibusdam fœminis exhiberi solent; quarum interim benevolentia, charitasque multò melius in pascendis pauperibus, quàm in iisdem medicandis collocaretur. Atque illæ quidem eo consilio (si tamen ullo utantur) id faciunt, ut in primo statim Febris insultu provocetur sudor; parum cogitantes, quàm inconsultò, atque infelici-ter idem tentent. Natura enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos existentes expellere, qua data porta, cogitur; atque adeò nunc in cerebri Meninges impetu fertur materia Febrilis, indeque *Phrenitis* nascitur; nunc ad membranam costas succingentem idem malum appellit, ex quo *Pleuritis* oboriri solet; præsertim ubi ægrorum ætas, ac temperamentum, annique tempestas inter Ver, atque Æstatem ambigens, sua etiam symbola ad hanc rem contulerint: Certè enim tempestate illa Febres in Pleuritidem transire proclives sunt.

Pleuritidem autem ejusmodi quam diximus præcipationem ortum suum debere, evacuati per Venæ sectionem cruoris color subindicare videtur. Nimirum sanguis (saltem ille, qui post primam vicem extrahitur) ubi refrixerit, sevi liquati præ se fert speciem ad crassitiem satis conspicuam, ac superficiem

ciem habet veri *puris* æmulam, & tamen ab eo longè diversam, utpote quæ fibris, instar reliqui sanguinis, arctè contextitur, nec ad modum *puris* defluit, quin à reliquo divulsa discolor illa pars, formam cuticulæ tenacis, & fibris refertæ exhibet; & fortassè nihil aliud est quàm Fibræ sanguineæ, quæ rubicundo, ac naturali suo integumento per præcipationem exutæ, ambientis aeris frigore in membranam hujusmodi subalbidam concrevere. At verò (ut id obiter attingam) animadvertendum est, quòd si sanguis è secta vena non recto flumine versus Horizontem profiliat, sed per cutim repens perpendiculariter dimanet, utut celeri se proripiat gradu, sæpe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me causam nescire fateor: Neque æger ab istiusmodi sanguinis missione perinde levatur, ac si modo primum descripto fluat: Quinimo cùm hoc ipso modo extrahitur, sive orificium angustius, sive quid aliud obstiterit, quo minùs pleniori exeat gurgite, neque hic sanguis *Pleuriticorum* sanguinem colore æmulatur, neque æger par exinde commodum capit. Observavi etiam, quòd si sanguis recens extractus, quocunque demum modo fluxerit, immisso digito agitur, superficie rubenti, ac florida, ut in aliis morbis quibuslibet, spectabitur.

Utut verò sanguis se habet, Morbus hic tametsi infamis, & plerisque aliis suapte natura periculosior, tamen si peritè tractetur, facilè vincitur; & quidem non minùs certò, & constanter, quàm alii Medicorum conatus ad homines ab orci faucibus liberandos, morbosque averruncandos, perducere ad exitum felicem solent.

Variis hujusce morbi Phenomenis diligenter perpen-
sensus, nihil aliud illum esse arbitror, quàm Fe-
brem

brem à propria, & peculiari sanguinis inflammatione ortam, qua natura materiam peccantem in Pleuram deponit, nonnunquam & in Pulmones, unde *Peripneumonia* suboritur; quam à priore, gradu tantum, & pro maiore ejusdem causæ intentione, extentuque latiori differre autumo.

* Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi scopum propono, ut scilicet sanguinis inflammationem reprimam, & particulas ejusdem accensas, quæ in membranam costas succingentem vim fecerunt, & incendio collabefactarunt omnia, per evacuationes debitas revellam.

Quamobrem in Venæ sectione spem ponens maximam, ut primùm accersor, sanguinem è brachio lateris affecti ad *uncias decem* aut circiter mittendum curo. Potionem deinde sequentem statim a Venæ sectione primùm celebrata sumendam præscribo.

℥. *Aq. Papav. Rhæad.* ℥i. *Sal. Prunell.* ℥i. *Syr. Violar.* ℥i. *M. F. Haustus.* Eodem tempore sequentem Emulsionem præscribo.

℥. *Amygd. dulc. N.* vii. *Sem. Melon. & Pepon. an.* ℥ss. *Sem. Papav. alb.* ℥ii. *contundantur simul in mortario marmoreo, sensim affundendo Aq. Hord. lib. iss. Aq. Rosor.* ℥ii. *Sacchar. cand.* ℥ss. *M. F. Emulsio. Cap.* ℥iiii. *quarta quaque hora.* Pectoralia etiam impero frequenter usurpanda, e. gr.

℥. *decoct. Pectoral. lib. ii. Syr. Violar. & Capillor. Ven. an.* ℥iss. *M. F. Apozema; Cap. lib. ss. ter in die.*

℥. *Olei Amygdal. dulc.* ℥ii. *Syr. Violar. & Capill. Ven. an.* ℥i. *Sacch. cand.* ℥ss. *M. F. s. a. Eclegma, de quo lambat sæpius in die. Oleum etiam Amygd. dulc. per se, vel Oleum Sem. Lini recenter extractum magno sæpe cum fructu assumuntur.*

V

Die

* *Curatio.*

Dietam quod spectat, carnibus omnino interdicto, atque insuper earundem decocto quamlibet limpidissimo. Consulo, ut jusculis vescatur Hordeaceis, Avenaceis, & Panatella, & pro Potu utatur Ptisana ex decocto Hordei cum rad. Acetosæ, Liquirit. &c. ac nonnunquam Cerevisia lupulata tenui. Porro, sequens Unguentum præscribo. ʒi. *Ol. Amygd. dulc.* ʒii. *Ung. Pomati*, & *Dialthææ an.* ʒi. *M. F.* Linimentum, quo inungatur latus affectum manè, & serò, superimponendo folium brassicæ. Jubeo item, ut in dictorum remediorum usu persistat per omnem morbi decursum.

Eodem ipso die, quo primùm accersor, si dolor vehementer urget, sanguinis eandem quantitatem rursus detrahi præcipio, vel nihilominus die sequenti, ut etiam tertio die; atque hoc modo ad quartam usque vicem, continuis quatuor diebus (nisi prius eger convaluerit) Venæ sectionem repetô, ubi scilicet dolor, atque alia symptomata admodum seviunt: At verò, si vel morbus remissior, & minoris periculi, patiatur, ut lentiori pede progrediar, vel etiam dejectæ ægri vires non facilè ferant Venæ sectionem post tam brevia intervalla repetitam; Phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto, nisi interjecto die uno, aut altero inter singulas vices. Qua quidem in re normam mihi statuo Cōtra indicantia; hinc nempe morbi violentiam, inde verò imminutas, fractasque ægri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi esse volo, ut plus, minusve sâguinis pro rei ratione demendum præcipiam, rarò tamen observavi *Pleurēsî* confirmatam in Adultis minori, quàm 40. circiter *unciarum* sanguinis impensa sanatam: licet in Pueris semel tantùm, aut bis secuisse venam, ut plurimum suf.

suffecerit . Neque , quę nonnunquam supervenit , *Diarrhæa* , repetendis jam dictis Venę sectionibus obicem ponit , quę quidem ipsa hac Methodo brevi sistetur , etiam non adhibitis medicamentis restrin- gentibus .

Enemata vel in solidum omitto , vel maxima , qua fieri potest , inter repetitas Venę sectiones interca- pedine curo injicienda , eaque non nisi simplicissima illa è Saccharo in lacte soluto .

Durante morbo id ago , ne æger nimis exestuet , ac proinde liberum illi facio , ut lecto quotidie exi- matur , idque ad horas aliquot , prout vires suasce- rint ; quod quidem tanti est in hoc morbi genere , ut si æger lecto jugiter affigatur , neq ; hæc tam larga sanguinis evacuatio , neque remedia alia utcunque refrigerantia ad dicta symptomata perdomanda vel minimum aliquandò proficiant .

Mox ab ultima Venę sectione , nisi fortè prius id contingat , symptomata omnia mitescent , & æger (qui per aliquot adhuc dies , & à liquoribus spirituo- sis quibuscunque , & à crassioribus cibis arcendus est) pristinas vires non ita diu post resumet : quo quidem tempore non abs re erit , ut alvus tenuiori aliquo Cathartico sollicitetur .

Jam verò si quem moveat , quòd huic viæ insi- stentes *Expectorationem* vix quidem attingamus , nedum , quibus illa rationibus per varia morbi tem- pora sit promovenda , operosius disleramus ; sciat ille hæc non per incuriam nobis excidisse , sed de- dita opera , diuque satis cogitata , neglecta tandem fuisse , & præterita : Cùm semper existimaverim in summo discrimine versari illos , qui morbum hunc expectorationi eliminandum committerent . Nam ut tædium hujus methodi , qua Natura materiæ

morbificæ ejiciendæ satagit, omittamus', nimiùm periculosa insuper res est aleæ, cùm non rarò eveniat, parte aliqua materiæ jam concocta, fortè etiam per *ἀνακάθαρσιν* rejecta, reliquam adhuc crudam manere, idque successivè, præstantissimis quibusque remediis maturantibus, expectorantibusque incassum usurpatis, cùm expectoratio nunc quidem satis auspiciatò procedat, nunc penitus supprimatur; ægro interim usquequaque periclitante, atque pro meo in expectorationem imperio (quod sanè nullum prorsus est) sive vivis, sive etiam mortuis adjudicando: Cùm è diverso, mediante Venæsectione, morbifica materia penes meum sit arbitrium, & orificium à Phlebotomo incisum tracheæ vices subire cogatur. Quinimò constanter assero, huncce morbum, qui, si juxta præcepta à nobis damnata tractetur, inter patentissimas orci januas meritò recensetur, æquè certo, ac tutò Methodo jam à me præscripta (ut de brevissimo, quo jam profligatur tempore, nihil jam dicam) ac alium quemlibet morbum debellari. Nec dum mihi innotuit vel minimum damni à tam larga sanguinis (ut imperitis videri potest) detractiōe cuiquam fuisse illatum.

Sæpè quidem aggressus sum in tractando hoc affectu, *ὑπερπνεύσις* rationem aliquam stabilire, quæ citra ingentem hanc sanguinis jacturam subsisteret: nempe vel humorem resolvendo, vel expectorationis promotione illum evacuando: Sed nondum ea fors mihi contigit, ut huic ipsi, supra memoratæ praxi, partem aliquam reperire potuerim, cujus beneficio (non obstante tristi illa apud Hippocratem de *Pleuritide sicca*, prognosi) ægrum etiam non moratus expectorationem ab insultu morbi vindico; per ipsum sectæ venæ orificium, & Pleuritidi fugam parans, & sanitati reditum.

Quan-

Quandoquidem verò hujus morbi curatio in re-
petita venæ sectione ferè tota stat, quæ tamen ab
imperitis Chirurgis, & nescio quibus Medicastris in
locis ab oppidis populosioribus longè diffitis cele-
brata, miseros à *Punctura Tendinum* in artus amit-
tendi, atque adeò in vitæ magnum discrimen sæ-
pissimè conjicit; non è re fore duxi, rationem huic
malo succurrendi, si fortè fortuna impingatur, hic
subnectere. Qui verò punctura hujusmodi plectun-
tur, dolorem non statim sentiunt, sed duodecim
horis post Phlebotomiam se eodem affici conque-
runtur, non tam in orificio nuper facto, quàm in
partibus ad axillam tendentibus, ubi tandem dolor
se figit, & tunc maximè percipitur, cùm brachium
extenditur; attamen læsa pars tumore admodum
insigni non afficitur, eodem avellanæ magnitudinem
vix superanti, sed ex orificio humor aqueus, vel ichor
quidam jugiter destillat, quod quidem præcipuum
puncturæ tendinis diagnosticum est habendum. Ita
curatur, ut & propriis oculis ipsius observavi.

℞. Rad. lilior. albor. ℥i. Coq. ad teneritudinem in
lactis vaccini lib. ii. Deinde ℞. farin. lini, & avenac.
an. ℥i. Coquantur farinæ ad Cataplasmatidis consisten-
tiam in seq. lactis a radicibus prædictis colati, & ra-
dicibus contusis misceantur f. Cataplasma, parti affe-
ctæ calidæ applicandum mane, & vesperi.

C A P U T VI.

Perineumonia Notha.

HYEME ingruente, at sæpiùs sub ejusdem exi-
tum, Vereque adhuc nascente, quotannis
emergit Febris *Symptomatis Peripneumonici* haud

paucis conspicua. Paulò habitiores, ac crassos ea præ cæteris aggreditur; virilem etatem vel assequutos; vel etiam (quod sæpius accidit) prætergressos; liquoribus spirituosos (vini maximè spiritui) plus æquo addictos. Cùm enim in hujusmodi hominibus sanguis humoribus pituitosis, brumę tempore congestis, fuerit oneratus, atque idem ab ineunte Vere in novum motum cieatur; Tussis hanc nacta occasionem, mox subingreditur, qua ministræ dicti humores pituitosi in pulmones irruunt: quo tempore si fortè æger nullo vivens consilio, liquores ejusmodi spirituosos adhuc liberaliùs hauriat, crassescente jam ferè, quę tussim excitabat, materia, & ab ea præcluduntur Pulmonum aditus, & Febris omnem sanguinis massam depascitur. Primo Febris insultu nunc incalescit æger, nunc friget: Vertiginosus est, de capitis dolore queritur lancinante, quoties Tussis importuniùs fatigat. Potulenta omnia vomitu rejicit, nunc sine Tussi, nunc illa vexatus. Urina turbida cernitur, & rubens intensè. Sanguis detractus Pleuriticorum sanguinem refert, Anhelus sæpenumerò spiritum crebro, ac celeriter ducit. Si moneatur, ut Tussim provocet, haud aliter dolet caput, ac si in partes mox dissiliret (qua loquendi formula ægri ut plurimum utuntur) Dolet & Thorax omnis, vel saltem pulmonum coarctatio adstantium auribus percipitur, quoties tussit æger, pulmone non se satis dilatante, præclusis adeò ab intumescencia, ut videretur, meatibus Vitalibus, unde intercepta circulatione, sanguineque quasi præfocato, nulla ferè, præsertim in habitioribus, Febris indicia sunt; licèt hoc accidere etiam possit ob materię Pituitosę copiam, qua horum sanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit assurgere.

* In curanda hac Febre id mihi negotii dari sentio, ut sanguinem istum, qui ad Pulmonum & suffocationem, & incendium facit, Phlebotomia revelam; ipsos pulmones remediis Pectoralibus deobstruam, atque eventilem; & dietæ refrigerantis opem totius corporis calorem compescam. Cum verò hinc materiæ Pituitosæ saburra in venis contenta Pulmonum inflammationi fomitem quotidie subministrans, Venæ sectionem sæpè repetitam videretur indicare; illinc verò observatio, quam facere potui diligentissima, me doceret Phlebotomiam sæpè repetitam Febricitantium iis, qui crassiore essent corporis habitu (præsertim ætatis florem prætergressis) pessimè cessisse, atque adeò ab ejusmodi repetitione haud minùs abstergeret; Catharsin ego crebriorem Venæ sectioni succenturiabam, quæ ei satis rectè substituitur in illis, qui à largiori, & iterata sæpiùs Phlebotomia abhorrent.

Ad hunc itaque modum processu; sanguinem à brachio in lecto jacentis extrahendum præcepi, nec passus sum, ut ex eo surgeret ad duas, tresve horas; cum omnis sanguiniseductio, quæ universam corporis compagem labefactat quadantenus, concutitque, hoc pacto faciliùs toleretur; ita ut mitiùs cum ægro agatur, cum in lecto cubanti uncia decem fuerint detractæ, quam si sex, septemve tantum amiserit, postquam è cubili surrexerit. Die sequenti Potionem sequentem manè sumendam propino.

℞. Cassiæ extract. ℥i. Glycyrrhizæ ℥iij. Ficus pingues N. iij. fol. Senn. ℥iijss. Agarici trochiscat. ℥i. Coq. s. q. aq. Colat. ℥iij. dissolve Mannæ ℥i. Syr. Ros. solut. ℥ss. Mf. f. potio.

Postridie sanguinem secunda vice mittere soleo,

atque interjecto die uno Potionem Catharticam modo præscriptam iterum exhibeo, diebus alternis jugiter repetendam, donec omnino convaluerit æger. Diebus à purgatione vacuis, *Decocto Pectorali*, *Olco Amygdal. dulc.* ac id genus aliis ut utatur, consulo.

A Carnibus, & earum jusculo, maximè verò à liquoribus spirituosus quibuscunque, ægrum interim inhibeo; quorum loco Ptisanam ex hordeo, & liquiritia (Cerevisiam item tenuem, si eam efflagitet) pro potu ordinario concedo.

Atque ista quidem methodo vincenda est *Peripneumonia* hæc *Notha*, orta ab exundanti colluvie Pituitosa in sanguine aggesta ob Hyemis analogiã, & in pulmones explosa, in qua non tantum iterata Venæ sectio, sed & Catharsis etiam indicabatur, secus atque in *Vera Peripneumonia*: quam ego ejusdem plane indolis cum *Pleuritide* esse arbitror, atque ab illa in eo tantum differre, quod *Peripneumonia* Pulmones universalius afficiat. Quin & utriq; morbo pari omnino methodo medemur, Venæ sectione sc. præ ceteris, & medicamentis Refrigerantibus.

Notha hæc *Peripneumonia*, licet ad *Asthma siccum* aliquantulum accedat, tunc quoad spirandi difficultatem, tunc etiam alia quædam symptomata, ab illo tamen satis dignoscitur, cum in ista manifesta Febris, atque inflammationis signa se prodant, quæ in hoc nusquam comparent; quamlibet in hac specie minora sint longè, ac obscuriora illis, quibus insignitur *Vera Peripneumonia*.

Diligenter autem animadvertendum, quod ubi Vini spiritui, aut aliis id genus liquoribus, cum hoc morbo conflictantes se olim addixerint, minimè tutum erit eos statim, ac derepente ab iis depellere; sed

sed sensim id agendum, quo minus *Hydropi* tam repentina mutatio, ac abrupta viam sternat. Quod etiam in morbis quibuscunque ab hac *πρωπαία* oriundis observari debet. Cum vero de *Spiritu Vini* mentio fuerit facta, hic obiter dicam. Optandum sane esset, quod aut idem omnino exulet, aut saltem spiritibus reficiendis, non verò iisdem extinguendis usurpetur; nisi quis internum ejus usum prorsus abdicandum maluerit, proindeque à Chirurgis solum ad *Ulcerà digerenda* foribus immiscendum, aut *Ambustis* extus admovendum: quo postremo casu omnibus remediis, quotquot adhuc inventa fuere, hic liquor facile palmam præripit, cum cutem subjacentem ab omni putrefactione tueatur, ac vendicer, atque eo nomine curationem quàm citò absolvat, *digestionem*, quæ non nisi admodum tardè sua tempora percurrit, etiam non moratus: nempe si lintea spiritu vini imbuta partibus ab aqua ferventi, pulvere pyrio, vel simili lēsis quam primum hoc infligitur malum, applicentur, eademque spiritu dicto madefacta subinde repetantur, donec dolor ab igne penitus evanuerit, postea solum bis in die.

C A P U T V.

Rheumatismus.

Nullo non tempore incessit hic morbus, maxime *Autumno*, & præ cæteris annis florentes, & οἱς γένεσι χλωρόν. Hac ut plurimum occasione nascitur; æger sc. sive exercitio aliquo vehementiori, sive alio modo excalesfactus, mox repentinum frigus admisit. A rigore, atque horrore orditur tragœdiam, quos statim excipiunt calor, inquietudo, sitis, & reliqua
illa

illa infelix symptomatum caterva, quibus stipantur Febres. Elapso die uno, alterove (est & ubi citius) æger atroci dolore, nunc in hoc, nunc in illo artu infestatur, in carpis, humeris, genubus præsertim, qui locum subinde mutans, vicissim illos occupat, rubore quodã, & tumore in parte, quam postremum affecit, adhuc residuis. Primis aliquot diebus, Febris, & symptomata jam memorata quandoque coincidunt; Febris autem sensim evanescit, manente dolore, quin & nonnunquam immaniùs sæviante, materia sc. febrili in artus translata; quod satis arguit Febris ipsa sæpiùs recrudescens ob materiam morbificam ab intempestivo Externorũ usu reperiussam. Morbus hic quoties à Febre sejungitur, *Arthritis* sæpe audit: quamvis essentialiter ab illa distinguatur, prout cuiusvis facilè constabit, cui uterque morbus intimiùs fuerit perspectus: unde forsitan petenda est ratio, cur tam sicco illum pede trāsiverint scriptores Medici: Nisi forte arbitremur, hanc morbi speciem ad reliquam malorũ Iliada de novo accessisse. Ut se res habeat, jam plus satis grassatur hic morbus; & licet rarissimè hominem è medio tollat, Febre semel depulsa, tamen & vehementia doloris, & diuturnitas eum prorsus contemni non sinunt. Etenim si minus peritè tractetur, non ad menses tantum, sed ad annos etiam aliquot, imò per omnem adeò vitam miserum haud infrequenter discruciat; quamvis in hoc casu, non eodem semper vigore, sed Paroxysmis quibusdam periodicè repetitis, ad instar Arthritidis, subinde laceffit: imò verò potest fieri, ut ubi diu, multumque vexaverint dicti dolores, tandem sponte desistant, atque interim æger omni membrorum motu ad mortem usque privetur, digitorum articulis quasi inversis, & protuberantiis, ut in Arthri-

thritide, nodosis in interna magis, quàm externa digitorum parte se prodentibus: stomacho nihilominus valeat, & cætera sanus vitam toleret.

Est & alia hujus morbi species, licet non hujus esse profapiæ vulgò credatur, quæ *Lumbago Rheumatica* aptissimè dicetur: immanis dolor sc. idemque fixus circa lumborum regionem, ipsumque aliquando ad os sacrum se demittens, *Paroxysmum Nephriticum* mentitur; nisi quòd æger non vomituriat: nam præter dolorem atrocissimum, & vix ferendum circa ipsos renes, aliquandò & ureteres per omnem eorum ductum ad vesicam usque, eodem licet mitiori, tentatur. Qui & mihi olim imposuit, tanquam à materia aliqua fabulosa in iis partibus hærente penderet; cùm revera materie *Rheumatismi* peccanti, & inflamatæ ortum suum debeat, quæ quidem partes illas jam solas urit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor, nisi abligatur eodem modo, quo prior species, pariter etiam perdurat, pari sevitia excrucians; adeo ut mihi nequeat procumbere, sed vel è lecto exiliat, vel super eodem erectus sedeat, corpore interim perpetua agitatione nunc versus anteriora, nunc posteriora inclinato, reductoque.

* Cùm utraque hæc morbi species ab inflammatione videatur oriri, quòd tùm jam dicta arguunt Phenomena, tùm præsertim sanguinis Venæ sectione educti color, utpote qui Pleuriticorum sanguini tam est similis, quàm ovum ovo, neque quisquam reperiatur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit; his, inquam, ita se habentibus, censeo ego, Curationem non aliunde, quàm à Phlebotomia debere sumi, sanguine interim contempe-

rato,

* *Curatio.*

rato, ejusque nimio fervore represso, tùm medicamentis refrigerantibus, atque incrassantibus, tùm etiam conveniente regimine.

Ac proinde ut primùm accersor, statim sanguinis ʒ x è brachio lateris affecti mitti jubeo, & Julapium refrigerans, incrassansque ad hanc ferè normam prescribo. ʒi. Aq. Nymph. Portulac. & Lactuc. an. ʒiiii. Syr. è limonibus ʒiss. Syr. Viol. ʒi. M. f. Julap. de quo bibat ad libitum: vel etiam Emulsionem in curatione morbi lateralis jam descriptam. Ad dolorem sedandum, Cataplasma è mica Panis siliginæ, & lacte crocotincto, vel fol. brassicæ parti affectæ applicandum, & sæpè renovandum curo. Dietam quod spectat, carnibus prorsus interdico, quin & eorum jusculo, quantumlibet tenui, limpidoque; quibus substituo juscula Hordeacea, Avenacea, Panatellam, & ejusmodi. Cerevisiam tenuem, mitemque pro potu tantùm concedo, vel etiam (quæ magis ad rem facit) Ptisanam ex hordeo, rad. Liquirit. Acetosæ, &c. in aqua fontana incoctis. Volo interim, ut per aliquot horas singulis diebus lecto se abstineat, cùm calor, qui à jugi decubitu nascitur, morbum promoveat, intendatque.

Die sequenti sanguinis tantundem detrahi precipio; atque intercalato die uno, alterove, pro ægri viribus, tertio; dein interjecto trium, quatuorve dierum intervallo (prout ægri vires, ætas, constitutio, aliæque circumstantiæ suadent, monentque) quarto, atque ultimò ut plurimum, Venæ-sectionem repeto, rarò enim usuvenit, ut ultra quartam vicem venam incidamus, nisi vel regimen justo calidius præcesserit, vel medicamina calidiora ægro præter necessitatem fuerint ingesta. Quin & Anodyna, sive Paregorica dicta Remedia effusiorè sanguinis

nis missionem postulant : Quamobrem , utut seuiat dolor, per omnem hujus morbi decursum , religiose mihi ab his temperandum existimo , modò mihi animo sit curationem à sanguinis missione solùm petere , cum illorum usu figatur morbus , neque tam facile Venæ sectioni cedat ; quæ ideò ob hæc ipsa medicamenta officiosè nimis exhibita, sæpius quàm erat opus , celebranda est . Quid quod & in morbi statu, neque eam , quam titulo pollicentur , ἀναλγησιδὸν valeant præstare ?

Interim dum prædicta remedia , diætæque sedulò usurpantur, *Enema* è Lacte saccharato subinde injicuro , diebus scilicet à Phlebotomia vacuis . Porro ut hæc omnia ad dies minimum octo ab ultima Venæ sectione diligenter observentur , seriò hortor , moneoque ; quibus elapsis , *Potionem Catharticam* è Lenitivis præscribo manè hauriendā, & insequenti vesperi dosin paulò liberaliorem *Syr. de Meconio in Aqua fl. Paralyf.* quo sc. sanguinis orgasmus , unde & recidivæ periculum aliter intentari poterit , penitus reprimatur . Quibus ritè peractis , ut in pristinum vitæ genus (quoad victum , exercitia, atque aerem) pedetentim se recipiat , lubens patior ; ita tamen , ut neque vinum , neque liquorem spirituosum quemlibet, neque etiam cibos, sive sale, sive aromatis conditos , sive etiam δύσπεπτα quæcunque , nisi diù postea degustare liceat .

Post venam , quoties supra innuimus, pertusam, ægri dolores admodum imminuentur, neque tamen adhuc prorsus evanescent , at verò refarcita , quam fecerat sanguinis detractio , virium jactura (superveniente maximè proximo illo anni tempore , quod magis faciet ad redintegrandum corporis robur , quàm id, quo primum decubuit æger) symptomata

ad unum omnia cessabunt, atque æger pancreaticè imposterum valebit.

Jam verò, tametsi prædicta Methodo, aut alia huic simili, tempestivè, atque sub ipso morbi ingressu adhibita, eum, quem jam dixi, finem ut plurimum fortiatur; non raro tamen accidit, ut ubi æger per errorem contrario planè modo fuerit tractatus, doloribus vagis, nunc quidem mitioribus, nunc verò atrocioribus, per omnem vitam miserè discrucietur: qui quidem minus cautis nullo negotio imponunt, & pro *Scorbuti* symptomatis vulgò habentur. Hic enim obiter, sed & liberè tamen dicam, quod licèt nullus dubitem, quin *Scorbutus* in his Plagis Borealibus reverà inveniatur, tamen eum morbum non tam frequentem, quàm fert vulgi opinio, occurrere persuasum mihi habeo; multos autem ex iis Affectibus (ne pluribus dicam) quorum nomine *Scorbutum* incusamus, vel morborum *Fientium*, nondum verò *Factorum*, quique nullum adhuc certum induerunt Typum, effecta esse; vel etiam infelices reliquias morbi alicujus nondum penitus devicti; à quibus sanguis, cæterique humores contaminantur: Verbi gratia, quibus in corporibus materia aliqua *Arthritidi* producendæ apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia se ostendent symptomata, quæ *Scorbuti* suspicionem facient, donec *Arthritis* jam formata, atque actu se exercens, nullum amplius dubitandi locum relinquat. Neque ignoramus, non pauciora symptomata *Scorbutum* mentientia, *Podagricos* jam à Paroxysmo liberatos infestare; dum scilicet vel intempestivus evacuantium usus, vel ægri effœta ætas, vel alia aliqua causa naturam interpellaverit, quò minus materiam omnem Arthriticam in artus exonerare

valuerit; quæ adhuc retentam, cum *πενιθδειον* existat, totam sanguinis massam inquinat, & confertissimo pessimorum symptomatum agmine hominem laceffit: Quod quidem non de *Arthritide* tantum, sed & de *Hydrope* adhuc incipiente dictum volo, de quo morbo licet vulgò jactetur, *Ubi desinit Scorbutus, ibi incipit Hydrops*, hæc tamen regula sæpe sæpius non aliter est accipienda, quàm quòd, ubi primum se *Hydrops* manifestis prodit indiciis, præconcepta de *Scorbuto* opinio statim collabascit. Potest & idem hoc affirmari de quamplurimis aliis morbis Chronicis, vel adhuc in corpore humano nascentibus, quique proinde nondum certum aliquem sibi cuderunt Typum; vel etiam de illis, qui, licet partim fugati sint, nondum tamen penitus debellati, exterminatique videntur. Et sanè nisi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodiè fit, in imensum cresceret, & omnem ferè morborum numerum absolveret: Cum, si id sedulò agamus, ut abdita cujusque morbi penetralia perscrutemur, eumque post irregularium symptomatum vela latentè eruamus, sua se mox specie sit proditurus, & ad illam, ad quam attinet familiam haud difficulter relegandus. Quin & Methodus, qua hujuscemodi morbi sunt abigendi, non adulterinis illis symptomatis, sed ipsi morbo, qualisnam is demum fuerit, ceu perfectè formato, jamq; actu existenti accommodanda.

Sed hìc notandum, non adedò consultum esse, quandò *Rheumatismus* aliquot annorum Diuturnitate altas radices egit, sanguinem tam brevibus, ac sub ejusdem primordiis fiebat, intervallis mittere; quin præstare, septimanarum aliquot intercapedine repetitas illas Venæ sectiones disterninare; quæ tandem vel penitus materiam morbificam averruncabunt,

bunt, vel saltem eò conducent, ut Fontanella in crurum alterutro excitata, & Spiritu quovis Volatili in vino Canarino manè, & serò exhibito, reliquiæ ejus extirpentur.

Jam verò quantumcunque discriminis inter verum Rheumatismum, ut suprà innui, & Scorbutum intercedat, aliam tamen speciem esse Rheumatismi, quæ ad Scorbutum quàm proximè accedit, omnino confitendum est, utpote quæ insigniora hujus morbi symptomata æmulatur, & pariter eadem fermè remedia sibi vendicat, ideoque mihi *Rheumatismus Scorbuticus* audit. Dolor nunc hanc, nunc illam partem obsidet, sed eadem in tumorem, ac in alia specie rarò attollit, neque febrim sibi comitem adjungit. Insuper non adeò fixus manet, sed indolem magis vagam, ac incertam refert, cum anomalis, inconditisque symptomatis stipatus. Nunc hunc, vel illum artum discruciat, mox internas solùm partes afficit, proindeque ægritudinem parit, quæ redeunte externarum partium dolore iterum se proripit; ita ægrum alternatim divexans, ac in diuturnitatem longam se protrahens, ad instar morborum, qui vel maximè Chronici habentur. Fœminas præ reliquis adoritur, ut & viros qui imbecilliori natura sunt; adeoque ad effectuum hystericorum classem referri debere planè suspicarer, nisi quòd iterata experiëntia comprobasssem, eum remediis hystericis minimè cessisse. Illi etiam, qui longum, & repetitum *Corticis Peruviani* usum experti sunt, huic malo sunt obnoxii; quod quidem (ut obiter attingam) unicum est incommodum, quod ex hoc remedio illatum novum unquam. Sed utut id sit, hic affectus sive ex hac occasione, sive ex alia quacunque causa originem ducit, quàm facillimè debellatur, vinciturque usu sequen-

quentium, quæ, nisi privato commodo publicum prætulissem, prorsus mihi reticenda essent. Etenim his solis quam multos, eo quo descripsimus, modo laborantes sanavi, quibus Venæ sectiones, quantumlibet repetitæ, Cathartica, Diætæ lactea, Pulveres testacei, &c. ne hilum profecerunt. Atque hæc sunt.

℞ *Conserv. Cochlear. hortens. rec. ℥ii. lulul. ℥i. pulv. Ari Comp. ℥vi. cum s. q. syr. Aurant. f. Electuar. Capiat. ℥ii. ter in die per mensem integrum, superbibenda aquæ ferventis ℥iii.*

℞ *Cochlear. hortens. M. viii. Beccabung. Nasturt. aquat. Salviæ, Menthæ, an. M. iv. Cort. Aurant. n. vi. Nuc. Moschat. contus. ℥ss. Infundantur in Cerevisiæ Brunsvicensis lib. xii. ac distillantur organis communibus, & eliciantur tantummodo Aquæ lib. vi. pro usu. Atque præcisa dosi pulv. Ari comp. observetur, aut saltem eadem non minuatur.*

C A P U T VI.

Febris Erysipelatosa.

NUllam non corporis partem, idque nullo non tempore incessit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præsertim Æstate; quo tempore sæpe dum sub dio versatur, corripitur æger. Facies siquidem ex improvise in tumorem attollitur, qui subito exorsus cum dolore, ruboreque summis, denso minimarum pustularum ordine distinguitur, quæ aucta magis inflammatione in vesciculas subinde fa-
cessunt: hinc per frontem, ipsumque caput latius serpit, oculis interim tumoris magnitudine plane obrutis (rusticis *Syderatio* audit) neque multum

profectò abludit, nisi quòd adsunt pustulæ, ab iis symptomatis, quæ inflicta ab apum, vesparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc se habet modo *Erysipelatis* notissima species, ac vulgaris.

At verò quamcunque corporis partem hoc vitium obsederit, ut etiam quocunque anni tempore rigor, atque horror, nisi præcesserint (quod nonnunquam pridie, aut nudius tertius solet contingere) huic se inflammationi ut plurimum adjungunt, sitis insuper, inquietudo, ac reliqua Februm indicia, procedente morbo, uti primùm Febris dolorem, tumorem, atque alia peperit symptomata (quæ in dies ingravescentia nonnunquam in *Gangrena* terminantur) ita hæc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque restinguantur.

Est & alia hujusce morbi species, licèt rariùs occurrens: Hæc quolibet anni tempore invadit, idque hæc ut plurimum *πορφύρεα*, quod scilicet æger vinorum subtilium magis, magisque attenuantium potationi paulò liberalius indulserit, aut liquoris similis spirituosi. Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit pustularum per universum ferè corpus eruptio, quæ urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in vesiculas attolluntur, mox recedentes tuberculorum more sub cute se condunt cum pruritu mordacissimo, & vix tolerando, at quoties levissimam scalpituram subeunt, rursus apparent.

* Hic ego materiam peccantem sanguini permixtam ritè evacuandam, ejusdemque sanguinis ebullitionem remediis illam contemperantibus sufflaminandam censeo; eam denique quæ jam partibus impacta est, materiam evocandam, discutiendamque.

Hæc

* *Curatio.*

Hec ut fiant, ubi primum accedo, satis largam sanguinis quantitatem è brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum sanguinem ferè semper emulatur. Die sequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & hora somni (si paulò frequentius dejecerit eger) haustum aliquem Paregoricum: e. gr. *Syr. de Meconio in Aq. fl. Paralys.* vel aliunde ejusmodi. Peracta Catharsi, partem affectam sequenti decocto foveri jubeo. *℞ Rad. Alth. & Lil. an. ℥ii. fol. Malv. Sambuc. Verbas. an. M. ii. flor. Melilot. summit. Hyper. & Centaur. min. an. M. i. Sem. Lini, & Fenugr. an. ℥ss. Coq. in f. q. aq. ad lib. iii. Coletur liquor, & tempore usus adde singulis libris Decocti, Spir. Vin. ℥ii.* Stupæ è panno laneo levis texturæ hoc decocto immerse, ac expresse, calidè admoveantur parti bis in die, quæ post fotum quotidie illinatur seq. mixtura. *℞ Spir. Vin. lib. ss. Theriac. Androm. ℥ii. pulv. Piperis longi, Caryophil. an. ℥ii. M. Char-* ta emporctica hac mixtura madefacta parti circumvolvatur.

Æger insuper, ut jusculis tantùm hordeaceis, atq; avenaceis, cùm pomis assatis vescatur, volo; tum etiam cerevisia utatur tenuissima, & per horas aliquot singulis diebus à lecto sibi temperet. Hac methodo tum Febris, tum alia symptomata citissimè ut plurimum fugantur. Sin aliter, rursus venam seco; quod & tertium nonnunquam fieri debet, interposito semper die uno, si prava nempe adsit sanguinis diathesis, & Febris intensior. Diebus à Venæ sectione liberis *Enema* è Lacte cum *Syr. Violaceo*, & julap. refrigerantia ex *Aq. Nymph. &c.* in *Rheumatismi* curatione jam dicta, qualibet hora diei usurpanda præscribo. Ut plurimum verò unica

Venæ sectio, & subsequens Catharsis, si tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum puncturas, cum pruritu, refert, species pari modo est amolienda; nisi quod hæc remediis ab extra applicandis minus egeat.

Hic obiter dicam, quod licet non solum hic affectus, de quo jam loquimur, sed & plerique eorum, qui cutim impetunt, & eruptionem aliqualem comitem sibi adjungunt(modò Chronici ii sint) facillè huic methodo cedant, ac proinde sanguinis missione, & Catharsi iteratis brevi se proripiant, eorum tamen aliqui via plane diversa tractandi sunt, nec evacuationes modò dictæ quantumlibet repetitæ, nec *pulveres testacei* sanguini edulcorando destinati quicquam proficiunt; cùm recrementa quedam pravam diathesin adepta intimiùs cuti impingantur, non nisi remediis, quæ sanguini robur, ac vim conciliant, proindeque cutis spiraculis deobstruendis apta nata sunt, ullatenus amovenda, debellandaque. Cum successu itaque non vulgari sequentem methodum aggressus sum in *Pruritu ferino*, atque inveteratis id genus cutis eruptionibus. Ut

℥ *Theriac. Androm.* ʒss. *Electuar. de ovo* ʒi. *rad. serpentar. Virgin. subtiliss. pulverat.* gr. xv. *lapid. Bezoard. Oriental.* gr. v. *cum* f. q. *syr. è Conditura Citri* f. Bolus, sumendus mane, & hora somni per dies 21. *superbibendo cochl.* vi. *seq. Julapii.*

℥ *Aq. Card. Bened.* ʒvi. *Aq. epidem. & Theriacal.* stillat. an. ʒii. *syr. Caryophyl.* ʒi. *ms. f. Julapium.*

Singulis matutinis post assumptum medicamentum sudet horæ unius, vel alterius spatium, vel potius pluribus stragulis, quam soleret, coopertus in lectulo levi madori indulgeat per dictum tempus. His finitis, si pustulæ adhuc non evanuerint, sequenti lini-

men-

mento partes affectæ inungantur. *¶ Unguent. ex oxylapatho* ℥ii. *unguenti pomati* ℥i. *flor. sulphuris* ℥iii. *ol. Rhodii* ℥s. *f. liniment.* Veruntamen medicamenta præscripta haud usurpentur, nisi Venæ sectione, atque catharsi ritè præmissis, quæ tametsi solum adhibita curationem non absolvunt, egrum tamen contra febrim præmuniant, ob usum medicaminum calidorum aliàs occursuram.

Est & alia *Eruptionis* species, etsi minus frequens, ad cujus medelam nullæ prorsus evacuationes conferunt. Hæc tametsi in aliis quandoque partibus, ut plurimum tamen in pectore apparet, ac loco aliquo determinato se figit, vix cutim supereminens, atque latiore maculam præ se ferens, nisi quod aliquando porriginosa, ac quasi furfuracea, cum squamulis colore ad flavum vergente tinctis, cernitur. Hac sive *macula*, sive *impetigine* vigente, æger bene se habet, eadem vero evanescente, ut sæpe fit, leviculam ægritudinem patitur, atque urina ejus turbidior, & rubicundior, sed ad flavedinem accedens, redditur. In hujus etiam affectus curatione eadem via, atque iisdem post evacuationes universales, plane remediis insistendum, ac in Pruritu ferino modo dicto; ac proinde, quod non omitendum, vini, ut & carniū ἐμπέπων usus omnino concedendus, cum refrigerantia omnia magis officiant, quam prosint. Atque ita hæc postrema Eruptionis species curatur, quæ tamen aliquando non nisi *Aquis Ferreis* diu epotis cedit.

CAPUT VII.

Angina.

QUolibet anni tempore aggreditur, maximè tamen illo, quod Ver, atque Æstatem interjacet, juvenes præ ceteris, & temperamento sanguineo præditos; Rufos etiam, quod non semel observavi, præ reliquis omnibus. Rigent, horrentque mox à primo morbi insultu, sequitur Febris, & paulo post dolor, & Faucium inflammatio; cui nisi maturè succurratur, eger statim nec deglutire valet amplius, nec spiritum per nares ducere, sed cum sensu quodam strangulationis præcluduntur Fauces ab inflammatione, & tumore Uvulæ, tonsillarum, laryngis, ita ut tantum non suffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis homines jugulat; quoties scilicet magna vis materiæ Febrilis in prædictas partes conjicitur, neque satis tempestivè convenientium remediorum usu ingruenti occurritur procelle.

* Opem laturus, sanguinem cum primis è brachio copiosè detraho, mox ex ranula utraque; dein, ut partes inflammatae melle Rosaceo spiritu sulphuris ad summum acorem permixto, tangantur, author sum: mox Gargarisma sequens præscribo, non vulgari modo usurpandum, sed ita, ut in ore sine ulla agitatione contineatur, donec incalescat, dein expuatur, & repetatur subinde. ʒi. Aq. Plantag. Ros. rubr. & Sperm. Ranar. an. ʒiiii. Album. ovorum in aquam agitando redact. N. iii. Sacch. cand. alb. ʒiii. F. Gargarisma. Jubeo etiam, ut de Emulsione in cu-

ra

* Curatio.

ra *Morbi lateralis* præscripta , vel simili , in dies sumat.

Sequenti mane , nisi Febris , & dolor inter deglutendum perceptus aliquantulum remiserint, venam in brachio rursum ferio, Catharsi in diem posterum rejecta. At si utraque hæc minuatur , *Catharticum* Lenitivum statim exhibeo ; quod quidem post sanguinis missionem præ omnibus aliis perutile , ac apprime necessarium esse, multiplici experientia comperi . Si forte , quod quidem oppidò rarum est , Febris, aliaque symptomata, etiam post Catharsin, bellum minentur, iterata ut prius Venæ sectione, perdomanda sunt, ut & *Epispastico* amplo, ac forti, posteriori cervici applicando. Per integrum hujusce morbi decursum, Enema refrigerans, emolliensque omni mane, dempto illo, quo Catharsi vacat, injiciendum, atque egrum hoc pacto reficiendum quotidie præcipio . Carnes, cujuscunque demum generis, ut & juscula ex iis parata , sacra sunt ; jusculis vero hordeaceis, avenaceis, pomis coctis, acid genus aliis vescitor ; ptisana ex hordeo , vel cerevisia tenuissima utitor . Lectulo interim per horas aliquot quotidie absistat ; cum hujus tepor tum Febri, tum reliquis symptomatis, quæ hac methodo expugnare satago, vires addat. Animadvertendum est autem, quod istiusmodi *Angina*, quæ Febris mihi *Stationaria* dictæ symptoma tantum est, illa ipsa methodo curari amat, quam Febris ea sibi vendicat, ac proinde vel per *διὰ πόρον*, & cutis spiracula exterminanda est, vel per aliam qualemcunque medendi methodum, quæ Febri Primariæ, cui inheret, debetur, quod sedula observatione dignum.

Sunt & aliæ Febres *Intercurrentibus* jure merito annumerandæ, quæ, quoniam alio aliquo modo

immediatè abitum sibi parant, & in hoc, vel illo symptomate desinunt, vulgò Febres non habentur; licèt tales ab origine verè fuerint, atque Affectus ille, à quo morbus nomen mutuatur, Febris tantùm sit *symptoma*, quæ in illo demum terminatur. Impreſentiarum duas tantùm, *Hæmorrhagiam* scilicet *Narium*, ac *Hæmoptoen*, leviter perstringam.

* *Hæmorrhagia Narium* quavis anni tempeſtate infeſtat, præcipuè ſanguine præſervido, temperamento verò debiliore præditos; idque magis ætate ingreſſeſcente, quàm adoleſcente. Primo ut plurimum appulſu Febris præ ſe fert indicia, qua derepente ſibi per nares, qua data porta, faciente viam, dolor, & calor ſinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu ſiſtitur, mox denuò erumpit, atque hæc viciffim: donec tandem vel remediorum uſu, vel ſponte ſua ob imminutam copiam, deperditamque cohibitus, omnino ceſſat; ita tamen, ut ægro ſingulis annis à recidiva metuendum ſit, ſi vel à liquoribus ſpirituofis, vel alia occaſione qualibet eſſuare contingat.

Eum hîc mihi ſcopum propono, ut ſanguinis fervor nimius, atque Ebullitio, unde oritur dicta præter naturæ modum extravafaſtio, frænîs omnibus compeſcatur, ejuſque impetus aliò vertatur. Ea propter frequenter brachii venas tundo, & ſanguinem liberaliter extraho, *Pleuriticorum* ſanguini colore ſemper reſpondentem. Viſtus rationem refrigerantem, atque increaſſantem injungo: Ut Aq. fontan. partes tres, Lactis unam ſimul coctas, & frigide hauriendas; poma cocta, juſcula hordeacea, & ſimilia à carnibus abhorrentia: Julapia inſuper refrigerantia, atque increaſſantia, unâ cum Emulſionibus,

in

* *Hæmorrhagia Narium.*

in morbis Inflammatoriis suprà descriptis. Lectulo item ut absistat per aliquod spatium quotidie, moneo, tum ut nullo non die injiciatur Enema leniens, refrigeransque, nec vel semel quidem omittatur: Haustu quin etiam hora somni Paregorico è Diacodio, ceu catena, constrictus sanguinis furor coerceatur. At verò, quando hujusmodi Hæmorrhagias non rarò comitetur lymphæ acrior, quæ sanguini permixta ejus motum adjuvat, venarum orificia referando, præter revulsionem, & refrigerationem, solenne mihi est Catharticum blandius, vel in ipsius morbi ætate propinare, cujus operatione finita, Anodynum exhibeo præter solitum viribus auctum; & ubi symptomata penitus evanuerint, aliud demum Catharticum.

Quoad externas applicationes. Linthea quadruplicata immersa aquæ frigidæ, in qua *Sal prunellæ* dissolvatur, & postea leviter expressa admoveantur Nuchæ, ac utrique Cervici sæpius in die. Item post universas evacuationes peractas liquor sequens applicetur. *℞ Vitriol. Hungar. & Alumin. an. ʒ. i. Phlegmatis Vitriol. lib. ss. Coq. tamdiu, donec omnia fuerint dissoluta. Liquorem frigidum filtra, & à Crystallis subinde natis separa. Liquore residuo adde Ol. Vitriol. duodecimam partem. Turunda ex lintheo raso liquore hoc probè humectata, nari, ex qua sanguis stillat, indatur, per dies duos isthuc relinquenda. Quo etiam liquore lintheamina imbuta, & applicata sanguinem sistunt, ex quacunque demum parte externa idem defluat.*

* *Hæmoptoe* etiam, quæ in Æstatis, ac Veris confinio homines calidioris temperamenti, at minùs robusti adoritur, & quorum pulmones minùs rectè

va-

* *Hæmoptoe.*

valent, præ senibus item juniores, ejusdem ferè indolis cum Hæmorrhagia jam mihi tractata est, cum & hæc quoque febris sit, quæ tam nomen, quam essentiam exuit suam illa, qua soluta est Crisi; hoc ferè tantum discrimine, quod in morbo *priori* sanguis nimium agitatus in narium venulas, in *hoc* verò in pulmones impetum facit; utque in illo, durante fluxu dolor, & calor sinciput jugiter lancinant, ita in hoc pectus uterque obsidet cum debilitate quadam. Quin & hoc vitium eandem ferè, quam Hæmorrhagia, methodum medendi sibi vendicat, nisi quod Catharsin minùs ferat, aqua, præsertim repetita, æger facilè in tabem conjicitur. At Phlebotomia crebrò celebrata, Enema quotidie injectum, Diacodium hora somni propinatum, Diæta insuper, & medicamenta, tam incrassantia, quam refrigerantia opus pro voto absolvent.

Atque hæc sunt, quæ hætenus observavi de numerosa ista morborum Tribu in varias familias dispersita, qui *Februm* sub nomine censentur, atque de iis symptomatis, quæ ab illa pendent; in quibus id seriò egi, ut nullas Putationes meas, nulla imaginaria Cerebri commenta orbi venderem; animo verò sincero, candidoque, nulliq; adeò Hypothesi adstricto, eorum Historiam, & naturalia Phænomena aliis traderem; Curationes etiam pari fide, & cautela pari subnecterem. Quod si vehemens desiderium Methodum certiorè minusque lubricam in utilissimo tuendæ mortalium vitæ negotio expiscandi, constabiliendique, me in semitas nullo antea pede calcatas pertraxerit; nemo eruditorum, uti spero, mihi imputabit, quod vel spretis aliorum judiciis meo nimium fidam, vel rebus studeam novis; cum & non spernendus rerum eventus mihi hæc investiganti in-

gen-

gentes hucusque animos addiderit , & posterorum experimenta sine dubio meam fidem sint liberatura. Et profecto haud oscitanter impugnandum est hoc morborum tam pestiferum agmen, quod nullo non die cum genere humano bellū gerit internecinum , atque ἀσπονδον ; & cujus telis duo ad minimum hominum trientes , si eos demas , qui violenta morte perimuntur , confossi quotannis occumbunt . Indefinientes horum morborum impetus, & quotidianæ, quas etiam de viris robustissimis , & ætate maximè florentibus reportabant, Victoriæ (non obstantibus suppetiis iis omnibus , quas nobis hætenus attulere speciosæ istæ Methodi in speculativorum libris satis fidenter descriptæ) animo meo hæc primùm agitantī minùs satisfaciebant; cū reapse cernerem , ludicra ista Cerebroforum commenta ita parùm ad redintegrandam ægrorum sanitatem conferre , ut qui ad Asyla hæc confugerant , quicquid pollicitarentur Thrasones Dogmatici, haud meliori in loco essent, quàm qui neglecta Arte se totos naturæ permiserant . Si quid ego hìc egero, quo vel periculi , vel etiam difficultatis , quæ in his morbis persanandis plerumque occurrunt , pars aliqua levetur (quod salva verecundia , me mihi polliceri posse saltem spero) scopum quadantenus assequutus sum, & dulcissimum improbi laboris in bono Proximi quærendo rectè collocati fructum fero . Hæc præcipua ferè sunt, quæ jam habeo comperta (vel saltem ad methodum aliquam novi reducere) circa *Febres* , & *symptomata*, quæ ab eisdem pendent, ad hunc usque 30. Decembris diem , An. 1675. quo hæc conscribo .

A THOMA SYDENHAM M. D.

P R I M A

DE MORBIS EPIDEMICIS
ab Anno 1675. ad Annum 1680.

AD ROBERTUM BRADY M. D.

S E C U N D A

DE LUIS VENEREÆ
Historia, & Curatione

AD HENRICUM PAMAN M. D.

CLARISSIMO VIRO

THOMÆ SYDENHAM M. D.

Nemo uspiam Medicorum, Vir eruditissime, adhuc vim aeris, & influentiam in humana corpora attentè perpendit, nec in vita nostra perennanda, quas agit partes, eorum quispiam consideravit satis, viresque, quas exerit in fermentando, & circumducendo sanguinem, aut in motibus animalibus quibuscunque peragendis, cujus sit energiae, & efficaciae, horum non aliquis notavit; neque ejusdem temperiem naturalem, alterationes multiplices, & mutationes, quas Constitutiones haud perperam indi-

digitas , ne leviter quidem vel Medici , vel Historiæ Naturalis Scriptores attigerunt , multo minus perscrutari sategerunt . Fieri sanè nequit , cum in omnes corporis partes , etiam reconditissimas , aer sese insinuet , quin quas subit alterationes , & mutationes à rebus , quibus impregnatur , easdem sanguini , & succis communicet , & imprimat ; unde ut plurimum ab hac , vel illa prava aeris constitutione oritur hujus , vel illius indolis prava sanguinis Diathesis . Optimo itaque consilio Observationes Medicas circa morborum acutorum Historiam , & Curationem juxta varias annorum , & eorundem partium constitutiones instituisti , cum in iisdem , aeris actiones in sanguinem , succos , & spiritus præsertim (si ipse non sit spirituum materia) conspiciantur . Et nullo dubito , quin Februm indoles ab annorum temperie , in quibus grassabantur , observata utilissimam , si non unicam , methodum constituit ad praxin stabilendam . Perge itaque , & si quæ adhuc restant Observationes Februm annorum nuperrime elapsorum , fac , ut palam fiant : qua in re quam maxime humani generis saluti prospicies .

In Sect. I. Cap. V. Libri tui , paucis egisti de usu Corticis Indici , & ejusdem exhibendi methodo . Equidem scio quosdam haud infimi subsellii Medicos , qui in magna quantitate , & dosi sæpius repetita eum exhibent ; alios item , qui ex eodem extracta , infusiones , & ex infusionibus julapia , & emulsionem conficiunt ; quibus modis se non tantum Intermitteres , sed & continuas quasdam certo curare asserunt : Magnum procul omni dubio in curandis Intermitteribus est remedium . Ego quidem per viginti plus minus annos dictum Corticem varia forma , & multiplici præparatione maximo cum successu exhiben-

bendum curavi. Si vero peculiare quippiam de usu hujusce Corticis nosti, vel quid melius progrediente experientia fueris edoctus, id, ne graveris precor, in lucem proferre.

In curatione Rheumatismi frequentem Phlebotomiam, & larga manu celebratam tanquam necessariam proposuisti. Quererem Ego, an non rejecta tam severa, & crudeli methodo, alia non humani sanguinis adeo prodiga, nec minus certa inveniri possit. Dum hæc agis, Dignissime Vir, malevolorum jurgia, & invidorum stigmata, atque calumnias sat superque persenties; neque nunc minus quam olim nomini tuo, aut famæ parcent, licet ingenuis fere omnibus displiceant, & candidioribus, apud quos solenne est istiusmodi detractores despicere. Isti vero, si Februm historiam longo usu comprobata, vel earundem essentias, causas, & differentias, vel veram tandem Medendi Methodum expiscari volunt, Te Ducem, & viam præmonstrantem sequi necesse habent; cum vix, aut ne vix quidem, alia vel earum naturam investigandi, vel curandi ratio possit assignari. Macte itaque esto, & sperne sciorum dicteria; sincerorum hominum ingenia excita; tu methodum monstrasti, & si tua non placet, qui carpunt, dent politiorem, & magis firmam. Vale, Vir Integerrime, qui hisce peragendis totam Medicorum turbam merito devincies, inter reliquos verò,

Tibi jure, meritoque
amicissimum,

Cantabrigæ 30. Decem. 1679.

R. BRADY.

Amplif-

Amplissimo, Doctissimoque Viro

ROBERTO BRADY M. D.

*Collegii Cajo-Gonevillensis Custodi, necnon Regio
in Medicina apud Cantabrigenses Pro-
fessori longè celeberrimo.*

ME certè, Vir Humanissime, si quid in mor-
borum curatione profecero, ad omne id cui-
vis efflagitanti impertiendum præ cæteris, qui
nunc sunt homines, facillimum esse omnino par
est: si enim ea tantum mihi innotescant, quæ
& reliquis mortalibus (quod mihi plus satis con-
stat) nullo pacto mihi obfuerit levidensia ista, &
è triviis desumpta evulgare; sin autem assecutus
sim aliquid, quod è re Medica sit, & ad certio-
rem morborum Therapeian faciat, non tam mi-
hi laudi dabitur, quam aliis daretur quibuslibet,
ea in lucem expromere; Qui & à Podagra jam
ab annis plus minus triginta, & calculo diu ma-
le multatus, facile mecum reputo, quam serio
gauderem, si quod meis malis levamen aliorum
indicio possit afferri: Cùm autem paucissimis in-
gens illud privilegium à Deo Opt. Max. conceda-
tur, ut publico commodo hac in re inservire que-
ant, iisque tantum, quibus è *meliore luto*, quàm
mihi, *finxit præcordia Titan*, votis agendum est,
quod reapse effectum dare non satis est virium: Sem-
per enim existimavi, neque id sine ratione, majoris
esse felicitatis certam vel levissimi alicujus morbi
debellandi methodum ægris mortalibus prodidisse,
quàm

quàm vel *Tantali*, quod ajunt, vel *Cresi* thesauros accumulasse. Feliciorem hoc illum dixi; dicam & meliorem, sapientioremq; : quod enim uberius & sapientiæ, & bonitatis suæ specimen quis potest edere, quàm, cum se è communi generis humani natura decisum animadvertat, ea quæ molitur omnia ad publicam magis omnium utilitatem, quàm ad suam ipsius, qui tam exilis totius particula, & contempta re est, jugiter referre? *Ut enim* (loquor cum maximo illo dicendi, sentiendique magistro *Cicerone* meo, sui sæculi, ne dicam universæ hominum naturæ Genio) *leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt, sic Vir bonus, & sapiens, & legibus parens, & civilis officii non ignarus utilitati hominum, plusquam unius alicujus, aut suæ consulit. Cicero de fin. bon. & mal.* Quinimò satis liquet, quòd cùm facinorosi sit hominem jugulare, boni viri erit eundem vel conservare, vel alios iis instruere præfidiis, quibus adjuti eum ab interitu vindicent, etiam authore vita jam functo. Et vox illa planè inhumana, & scelerata audit eorum, qui negant se recusare, quò minus ipsis mortuis terrarum omnium deflagratio consequatur.

His autem impræsentiarum missis factis, fatendum est, debere me ea, quæ de his morbis, de quibus percontari libuit, animo volutavi, utut exilia, tibi planè aperire, Tibi, inquam Eximio Viro, & *Sparta* quam ornas dignissimo; cujus ego & eruditioni, & probitati, animique candori ea tribuo encomia, quæ reliqua Togatorum Gens, inter quos nites. Prætereo etiam, quantum tibi debeo gratiarum, quòd te tam malè habeant immerita illa, quibus à nonnullis proscindor convitia; de quibus hoc habeo dicendum, quòd si vita innocua hominis, qui neminem neque

fa-

facto, neque dicto læserat, me ab illis factum tectum reddere valuisset, nunquam in me detonuerant. Cum autem nullo id meo crimine evenerit, neque, ut spero, eveniet unquam, stat sententia non me ideo plerere, quod alii deliquerint, id tantum ratus ad me attinere, ut viri probi scilicet officio defungar, & boni Medici, quantum patitur tenuitas nostra.

Morem itaque geram in tradendis observationibus, quæ mihi in morbis, de quibus sciscitabar, occurrebant. Primum autem agam de *Febribus Intermittebantibus* nunc apud nostros Epidemicis. Quo nomine non abs re fore arbitror annos istos ordine, sed breviter percurrere, qui illum excipiebant, quo clauderetur *Historia Acutorum Morborum* (qualis qualis illa demum fuerit) qui per præterlapsos annos 15 grassabantur, & quædam obiter perstringere in eorundem curatione à me pridem notata. Quo facto melius innotescet, quo tempore, & quibus gradibus, quæ jam obtinet *Februm constitutio*, nobis obrepserit.

* Annus 1676. eosdem peperit morbos, quos genuerat Constitutio postremo loco commemorata in dictis Observationibus, viz. Annor. 1673, (in cuius Autumno ea se primum exeruit) 1674, & 1675. At verò exolescente fermè hac crasi, mitiores erant, quàm pro suo genio, qui subpullulabant morbi, & minus insuper Epidemici; non obstante peculiari ejus anni indole, quantum ad manifestas aeris qualitates, quibus ab annis præcedentibus perquam abludebat, cum & æstatis fervor, & frigus hyemis omnes fermè annos, quorum memoriam habemus, longo intervallo superaverint. Et cum tam ingens tempestatum discrepantia similes tamen morbos

Y

pro-

* Annus 1676.

produceret, satis hinc liquet, non tam manifestam, quàm occultam aeris temperiem Epidemicis morbis favere. At verò fatendum est, morbos eosdem quoad symptomata quædam aliquandò à manifesta aeris diathesi pendere, quod & *Morbilli*, & *Cholera Morbus* hoc anno invadentes testatum faciunt, de quibus breviter agam.

Morbilli enim nascenti anno coorti, licet non admodum Epidemici, id tamen eximii habebant, quòd solito longiùs procurrerent: nam cum pro more suo mense primùm Januario comparentes, ad *Æquinoctium* usque vernum ingravescerent, dein paulatim imminuti cum *Solstitio* estivo ferè expirarent, hoc anno ad *Æquinoctium* fermè Autumnale pertingebant, ab æstatis calore, nisi fallor, aucti viribus, quò diutiùs obsisterent. Neque tamen Methodum Medendi ab usitata illa diversam postulabant.

Exeunte æstate *Cholera Morbus* epidemicè jam sæviebat, & infueto tempestatis calore evectus, atrociora Convulsionum symptomata, eaque diuturniora secum trahebat, quàm mihi priùs unquam videre contigerat. Neque enim solùm abdomen, uti aliàs in hoc malo, sed universi jam corporis musculi, brachiorum, crurumque præ reliquis, spasmis tentabantur dirissimis, ita ut æger è lecto subinde exiliret, si fortè extenso quaquaversum corpore eorum vim posset eludere.

Quamlibet autem hic morbus non aliam à jam recepta medendi rationem sibi vendicabat, *Anodyna* tamen fortiora, eaque sæpiùs ingerenda, quàm aliàs solebam, omninò indicabantur. Ex. gr. Ad quendam vocatus per id temporis truculentissimo illo, quod modo descripsi, symptomate tantùm non ene-

ctum (me autem comitabatur *Carolus Goodall M.*
D. cu.

D. cujus animi Candor, Probitas illibata, summus in me amor, labor improbus in morbis dignoscendis, curandisque unà cum nomine mihi semper occurrunt) & enormi vomitione, spasmodumque violentia animum agentem, cum sudore frigido, & pulsu vix micante, guttas 25. *Laudani liquidi*, à me jam olim publicati, in cochl. i. *Aq. Cinnamomi fortis* exhibendas curavi, veritus sc. ne vehiculum paulò copiosius medicamento rejiciendo (quod in vomendi tam impenso conamine per sepe fit) ansam daret: dein lecto assidens quasi ad semihoram, & expertus Remedii vires nec Vomituritioni compescende, nec sedandis Convulsionibus adhuc pares esse, toties illud ipsum repetere, & dosin in tantum augere coegebar (interposito tamen spatio, ut quid à jam ingesto mihi foret sperandum, prius ediscerem, quam novas adferrem suppetias) donec tandem pervicacissima illa symptomata sub jugum victoris mitterentur, quod tamen vel minimo corporis motu excitata denuò excutere satagebant. Serio itaque imperavi, ut & corporis quieti modis omnibus indulgeret ad paucos dies, & Medicamentum jam dictum, sed in minori dosi, subinde assumeret, etiam postquam convaluerit, ad *Relictum* sc. confirmandam; quod nobis ex animo cessit.

Neq; est, cur me quispiam justo audaciorem pronunciet, eo sc. nomine, quòd tantam *Laudani Liquidi* vim egro infundere non dubitaverim; cum judice experientia certò constabit, quòd in quibus affectibus ex *Opio* parata indicantur (sunt autem tres, *vehemens dolor, vomitus, vel dejectio enormior, & insigniores spirituum animalium ànxiæ*) in iis & Remedii Dos, & repetendi vices cum symptomatis magnitudine omnino sunt conferende. Quæ enim

dosis remissiori symptomati coercendo par est, ea ab alio fortiore superabitur; & quæ aliàs ægrum in manifestum vitæ discrimen conjiciet, eundem impræsentiarum ab orci faucibus liberabit.

* Atque hi sunt morbi isti, qui hoc anno populabantur, iidem sc. ut jam innui, cum morbis trium annorum præcedentium. Quales autem fuerint, qui annum sequentem viz. 1677. funestaverint, non habeo dicere. Cum enim molestissimo sanguinis mixtu, à motu vel levissimo, sub anni initio malè multarer, neque ita diù postea Podagra etiam, quæ non jam tam artus, quàm viscera seivissimo dolore excruciat, accedentibus insuper virium, & appetitus prostratione, crurum tumore, aliisque symptomatis non minus periculosis (quem si tùm fuerim extinctus, mors certè non tam à bonis, quàm à malis abstraxisset, haud equidem repugnantem) me domi meæ ad menses tres continere, deinde redintegrandæ sanitatis causa per idem ferè spatium rusticari cogebat: *Autumno* reversus ad meos, Febres Intermittentes hinc inde sparsas esse (quarum tamen pars maxima ægros non in urbe primùm invaserat) ab amicis didici; cùm autem mihi per valetudinem non liceret ægros invisere, de hoc anno nihil melius silentio possum adferre.

* Proximi anni (viz. 1678.) *Constitutio* prorsus immutata *Febribus Intermittentibus* (quæ jam ab anno 1664. ad tredecim sc. annos, urbe ferè exulaverant, nisi quòd nonnullos sporadicè occuparent, vel ex agris fortè comitarentur) usque adeò favebat, ut Epidemicæ rursus audirent; neque eum tamen gradum hodiè tuetur, quin & fines latius proferent, donec hæc, à qua pendent, aeris *Algidus* suam *amplitudinem*

* *Annus* 1677. * *Annus* 1678.

attigerit. Quantumlibet autem dictæ intermittentes pauciores aliquot etiam tempore Verno fuerint ad-orte, eo usque tamen exeunte Æstate, & Autumno fubeunte præ cæteris sæviebant, ut nulli amplius morbo Epidemici nomen relinquerent. Hyeme verò paululùm fatiscentes *Variolis* locum cedebant, atque aliis insuper Epidemicis, qui per omnia dominabantur, donec Intermittentibus apta tempestas in orbem rediret.

Sed ut jam edisseram, quæ de harum Febrium & natura, & causis sedula observatione affecutus sum: in primis notandum est, quòd licèt olim *Quartanæ* frequentius occurrerent, nunc dierum aut *Tertianæ* erant, aut *Quotidianæ* (nisi quis postremas has *Duplices Tertianas* malit appellare) & pariter quòd licèt *Tertianæ*, *Quotidianæ*que aliquandò cum rigore, atque horrore invadentes, subsequente primùm calore, mox etiam sudore, tandem in omnimoda *ἡνυπεξία* desinerent, atque post statam periodum ægros de novo lacefferent; ne hunc quidem jam morem servabāt ultra tertium, quartumve Paroxysmum, maximè si æger lecto addiceretur, & assumptis Cardiacis calidioribus oleum camino, quod ajūt, addiderit. Postea verò Febris hæc eo usque etiam præter indolem suam incrudescibat, ut *Intermissionis* loco *Remissionem* tantùm ægro concederet; & magis in dies ad *Continuarum* speciem accedens, tacto Cerebro tandem haud paucos extingueret.

Curationem quod spectat, jam à multis annis mihi innotuit, quàm sit periculosum eam in *Tertianis*, & *Quotidianis* (quæ cùm recentes sint, nullumque typum indutæ, in continuitatis vicinia adhuc hærent) per sudorifica moliri: quamvis enim notissimum sit simul cum sudore prorumpente inque-

tudinem, atque alia symptomata statim evanescere, & ἀνυπεξίδω succedere, & ex consequenti huic paululum esse indulgendum, saltem non esse obsistendum Paroxyismo fatifcente, tamen est compertissimum, quòd si iusto copiosius eliciatur sudor, quæ intermittebat, Febris jam sit Continua, ægerque tanquam incerto aleæ casu in vitæ discrimine versatur, hic servatur, perit ille. Ratio est hæc, nisi mea me fallit conjectura, quòd sc. istiusmodi profusus sudor, cùm materiæ febrilis, paroxyismi calore eo usque evectæ, ut jam per despumationem ejici possit, modum exuperet, exterminata ea parte, quæ unico paroxyismo respondet, de reliquo sanguini incendiando impenditur. Hujus itaque methodi inefficaciam, & aliarum evacuationem, Venæ sectionis v. gr. & Catharsecos incommoda (quarum utræq; relaxando tonum sanguinis morbum protrahunt) dū mecum perpenderem, *Peruvianus Cortex* certissimam mihi spem fecit; de quo verè affirmare possim, non obstante tam vulgi, quàm perpaucorum è doctis præjudicio, me nihil mali ægris accidisse ab ejus usu vidisse unquam, vel cum ratione suspicari potuisse, nisi quòd illi, qui longum, & repetitum corticis Peruviani usum experti sunt (ut in *capite de Rheumatismo* præmonstraverim) in speciem quandam *Rheumatismi Scorbutici* nonnūquam incidunt. Hoc autem malum perquam rarò ex hac occasione nascitur, & quandò accidit, facillimè Remediis ibidem descriptis cedit.

Et profectò si tam effectorum durationem, quàm Corticis hujus innocentiam exploratam haberem, principem illi locum inter omnia, quotquot sunt, remedia deferre nullus dubitarem; cùm non tantum in hoc morbo insignium esse virium deprehendatur; sed

sed & in Uteri, & Ventriculi etiam affectibus: Tantum abest, ut de ejus insalubritate meritò quis conqueratur.

His autem potissimum de causis, nisi fallor, dictus Cortex malè audit. Primò, quia plurima illa, horrendaque symptomata, quæ Febres Intermittentes jam diutius egrum cruciantes comitantur, etiam ubi, ne minimum quidem Corticis degustaverit, Cortici, vel semel assumpto, imputantur. Secundò, quia cum occulta vi, & non per sensibilem aliquam evacuationem morbum averruncet, statuunt plerique materiam morbum committentem, quæ propelli debuerat, tanquam hostem intra menia vi Corticis astringente inclusam latere, novos daturam tumultus, atque ægrum non penitus evasisse, cum adhuc catenam trahat. Ast hi non satis attendunt, Sudores paroxysmum finientes id omne, quod in lucido sanitatis intervallo accumulabatur, prorsus eliminasse, manere tantum morbi seminium tempore maturandum, quodque Cortex fugientem paroxysmum à tergo urgens, & intercepto, qui debuerat subministrari, morbi commeatu, sive fomite, non potest in sanguine retinere, quod jam in illo nonnisi tanquam in embryo reperitur; ac proinde neque strangulationum, neque obstructionum, quæ vulgò objiciuntur, reus est peragendus.

Quo autem pacto deprehendemus Corticem vi sua astringentia Febres fugare? Qui id probare velit, necesse erit, ut prius alia astringentia pari virtute prædita in medium afferat; mihi certè vel eorum fortissima adhibenti in experimentum nondum è voto cessit. Quid quod illos etiam sanat, qui ab ejus usu tanquam à Cathartico assumpto (quod nonnullis accidit) frequenter alvum deponunt? Id verò de-

mum est rectè sapere, suo se quemque pede, ac modulo metiri. At si quis fucum sibi faciens, aliis se præditum esse facultatibus existimaverit, quàm quæ inserviunt percipiendæ vel *Naturali Theologiæ* (ut Deo sc. rerum omnium Architecto, & Moderatori debita veneratio cum profundissima animi prostratione jure merito exhibeatur,) vel *Philosophiæ Morali* (ut virtutem exerceat, & mores tam ad privatum, quàm publicum Societatis Humanæ bonum accommodet) vel denique *Arti Medicæ, Mathematicæ, & Mechanicæ* (quibus vita communis adjuvatur) Hic primùm Hypothesin aliquam è schola *Naturalis Philosophiæ* depromat, qua vel unicam differentiam specificam rerum in natura possit enodare; ex. gr. rationem reddat, quare *Gramen* omne viridi ubicunq; colore, nusquam alio cernitur infectum, &c. Hoc si effecerit, in ejus castra haud invitus transeam; sin aliter, non verebor dicere, quòd Medici cura omnis, atque industria in expiscanda Morborum Historia, iisque remediis adhibendis, quæ experientia Indice, ac Magistra eosdem valent depellere, debent collocari; observata tamen ista medendi Methodo, quam recta ratio (non speculationum commentis, sed trito, & naturali Cogitandi modo innixa) ei dictaverit. Dicam itaque paucis, quod usu didici de Methodo, qua Cortex nobis usurpandus venit.

Cortex Peruvianus, cujus *Pulvis Patrum* vulgò nomine insignitur, annis abhinc quinque, & viginti (si benè memini) apud Londinenses nostros in exterminandis Febribus Intermittentibus, maximè Quartanis, primùm cepit inclarescere. Idque optimo fanè jure, cùm hujuscemodi morbi rarissimè ab ullo alio sive Remedio, sive Methodo Medèdi antea

expugnarentur , unde etiam opprobria Medicorum & erant, & audiebant . At verò non ita multo tempore elapso , duabus de causis, non quidem levibus, damnatus in-desuetudinē prorsus abiit . Primò, quia paucis horis ante adventum Paroxyfmi, pro recepto id temporis more exhibitus ægrum nonnunquam è medio tolleret ; quod & civi cuidam Londinensi, eidemque Senatori Urbano , *Undervvood* nomine, & Capitaneo nomine *Potter* in vico vulgo dicto *Black Fryars* Pharmacopolę memini accidisse : Funestior hic pulveris exitus, quamvis oppido rarus , Medicos tamē paulò cordatiores ab ejus usu meritò retraxit . Secundò, quia æger ope pulveris à Paroxyfmo aliàs in vasuro liberatus , quod plerumque eveniebat , tamen intra dies 14. recidivam ut plurimū pateretur , in morbo scilicet recenti , necdum temporis cursu, suoque Marte committigato . Maxima pars hominum his permota rationibus spem de hoc pulvere jam pridem conceptam protinus abjiciebat : Neque enim tanti æstimabant Paroxyfimum ad paucos dies protelare , ut se eo nomine in vitę discrimen à pulvere intentatum induci paterentur. Ego verò jam ab aliquot retro annis haud vulgarem hujus Corticis vim seriò perpendens , animoque revolvens , non alio magis , quàm hoc Herculeo medicamento Febres intermittentes debellatas iri confidebam, si qua par erat cura , accederet & diligentia . Diu itaque, multumque apud me agebam , ut & *Periculo* à pulveris usu impendenti, & *Recidivæ* intra paucos dies subsequituræ (quæ duo erant amolienda incommoda) possem occurrere, atque egrum hujus ope ad perfectæ sanitatis gradum promovere .

Primò *Periculum*, quod minitabatur, non tam ex ipso Cortice natum arbitrabar , quàm ex eo quòd
mi-

minus opportuè ægro ingereretur: cùm enim vis ingens materię febrilis diebus à Paroxysmo vacuis in corpore fuerit aggesta, pulvis prædictus, si immèdiatè antè Paroxysmum deglutiatur, facit, quo minùs materia morbifica ipsa naturę methodo, Paroxysmi scilicet impetu, possit eliminari, quę proinde præter fas inclusa ægrum in vitę discrimen solet conjicere. Hoc ego me malum propulsare posse existimabam, materiæq; pariter febrili de novo generandę obicem ponere, si ubi primùm Paroxysmorum unus affligere desierit, confestim pulverem exhiberem, quo inscuturus sufflaminaretur, & diebus intermissionis statis subinde vicibus eundem repeterem, usq; dum novus invaderet Paroxysmus, atque ita paulatim, tutoquę proinde sanguinis massam salutiferæ Corticis virtutè penitus inficerem.

Secundò cùm *Recidiva* (quę intra dies 14. plerumque accidebat) ex eo mihi videbatur nasci, quòd sanguis nō satis exaturaretur virtutè febrifugi, quod utut efficax, una tamen vice morbo penitus exterminando par non fuit, idcirco autumabam nihil ad eam præcavendam æquè posse conducere, atque methodum repetendi pulveris, etiam devictò ad præsens morbo, justis semper intervallis, antequam scilicet vires præcedentis dosis prorsus elanguescerent.

His itaque rationum momentis innixa menseam, quā jam utor, mihi methodum dictabat. Ad ægrum *Quartana* Febre laborantem accersitus (*die Lunæ v. gr.*) si Paroxysmus eodem die sit invasurus, nihil prorsus moveo, sed id tantùm ago, ut spem faciam eum à proximè venturo liberatum iri. Ac proinde binis diebus Intermissionis (sc. *Martis & Mercurii*) Corticem exhibeo hunc in modum. ʒi. Cortic. Peruv. subtiliss. pulverat. ʒi. cum s. q. syr. *Caryophyl.*
vel

Vel de Rosis siccis, f. Electuar. dividendum in 12. partes, quarum unam capiat quarta quaque hora, incipiendo immediatè post paroxysmum, superbibendoque haustū vini cujustibet, Vel si Pilulæ magis arrideant, ʒi. Cortic. Peruv. subtiliss. pulver. ʒi. cum s. q. syr. Caryophyl. f. Pil. mediocris magnitudinis, quarum capiat vi. quarta quaque hora. Sed minori cum molestia, eodem tamen fructu, hujus Pulveris uncia una admisceri poterit libris duabus Vini Clareti, atq; ejus cochl. viii. vel ix. exhiberi iisdem, quæ dicta sunt, temporis intervallis. Die Jovis, quo metuitur Paroxysmus, nihil impero, cum ut plurimum nullus accedat, reliquiis materie febrilis per solitos sudores, qui præcedentem paroxysmum absolvunt, despumatis, ejectisque è sanguine, atque intercisa novæ minere, vel fomitis accumulatione repetito pulveris usu, diebus Paroxysmos disterminantibus adhibiti.

Verum enimverò ne morbus denuò recrudesca-
(quod è prædictis incommodis erat alterum) *die octavo præcisè, à quo postremam dosin æger assump-
psit, eandem præfati pulveris quantitatem (Unciam
sc. in partes 12. divisam) eadem, qua prius, methodo,
certo certius exhibeo. Quamvis autem repetita hoc
modo semel Medicatio persæpè morbum conficit;
non tamen prorsus in tuto collocatur æger, nisi Me-
dico tertio, quartove eandem methodum eodem
temporis intervallo iteranti parere non gravetur;
maximè ubi sanguis à prægressa aliqua evacuatione
fuerit debilitatus, aut se æger incautiùs auræ frigi-
diori feriendum exposuerit.*

Verùm etsi hoc remedium nulla purgandi vi pol-
leat, tamen ob peculiarem quorundam corporum
temperiem, atque idiosyncrasiam persæpe accidit, ut
ab ejus usu tanquam à Cathartico fortiori assumpto
æger

æger violenter expurgetur: In hoc casu omninò oportet, ut *Laudanum* cum eo exhibeatur, quo minus hanc operationem, tam suæ naturæ, quàm morbo planè contrariam, ciere valeat, neque pulvis iusto citiùs per alvum expulsus disperdatur, antequam suo fungeretur munere. In hoc itaque casu *Laudani* ejusdem gut. x. Vino instillari jubeo, & post alternam pulveris dosin assumi, modò Diarrhœa perfliterit.

Dicta Methodus usu mihi venit in ceteris Inter-mittentibus sive *Tertianis*, sive *Quotidianis*; utraque enim statim à finito Paroxyfmo aggredior, & repetito per jam commemorata Paroxysmorum interstitia medicamine (quantum scilicet earum fert indoles) urgeo, atque à tergo premo; hoc tamen discrimine, quòd cum *Quartana* rarissimè nisi *Uncia una* in dose dispertita, reliquæ *sex Drachmis* possint ita expugnari, ut inducias saltem concedant.

At verò *Tertianæ*, *Quotidianæ*que, etsi post unum alterumve Paroxysmum omnino videantur intermittere, tamen non ita rarò (quod & à me ante est notatum) postea ad *Continuarum* ferè speciem vergunt, & ad *Remissionem* tantùm, etiam diebus, quæ *Intermissionem* pollicebantur, accedunt; præsertim ubi æger lecto defixus regimine iusto calidiorè, aut medicamentis Febri per sudores ejiciendæ dicatis fuerit multatus. Hoc in casu à remissione quantumlibet exigua (id enim mihi unum superest) ansam arripiens, pulverem quàm proximè à Paroxysmo (quantum conjectura valeo) ingerendum propino, nempe quarta quaque hora, ut modò dixi, ne quidem ipsum morans Paroxysmum, cùm aliter in spatio interjecto plus satis brevi alexeteria Corticis vis sanguini impertiri nequeat.

Cùm

Cùm autem Febres quę jam apud nos grassantur, etsi post secundũ, tertiumve paroxysmum reponere se in classẽ Continuarum nitantur, tamen ad Intermitteutes debeant referri; nulla mihi est religio *Corticem* vel in maximè *Continuis* hujus speciei sumendum proponere, qui dicto more iteratus ad apyrexiam certò egrum perducet, modò assiduus Lętuli calor, & intempestivus Cardiacorum usus continuitatem Febri non conciliaverint; quo in casu Peruvianum corticem nihil quicquam profecisse plus semel observavi. Neque mihi unquam contigit, ut viderem Vinum, in quo propinatur Cortex (quod jure quis possit suspicari) febricitanti obfuisse; è contrà verò calor, sitis, cęteraque Febris Symptomata, ut plurimum post assumptam hujus remediĩ quantitatem sufficientem, mox evanescent, vino haud obstanti. Hic autem observandum, quòd quo magis Febris sive sponte sua, sive regimine calidiori ad Continuitatem accedat, eo major Corticis quantitas exhibenda; itaut nonnunquam viderim morbum hunc non nisi sesqui-uncię, vel unciiis ejusdem duabus cessisse.

Cùm verò sint aliqui, qui Corticem hunc nec in Pulveris forma, nec Electuarii, nec tandem Pilularum ferre queant, his ejusdem infusum in frigido factum propino; ℥ii. sc. *Corticis grosse pulverati in Vini Rhenani* lib. ii. aliquandiu macero. Liquor hic per manicam Hippocratis sæpiusculè trajectus, colore limpidus adeo non officit, ut vel delicatulorum palato arrideat; ac dictę Infusionis Uncię quatuor ad dies aliquot factę, virtutem Drachmę unius Corticis in pulvere exhibiti videntur continere. Quę cùm nec ingrata sit, nec ventriculum premat, duplo frequentius usurpari poterit, quàm reliquę ejusdem

dem remedii formulæ, nempe donec Paroxysmi terga dederint.

Quandoque accidit, ut in hoc morbo malè formato, necdum in typum regularem evecto, æger ob vomituritionem ferè continuam Corticem deglutitum, quacunque demum forma exhibeatur, retinere nequeat: In hoc casu vomitio prius est compescenda, quàm Cortex propinetur. Ad quem scopum collimans jubeo, ut sexties, vel octies spatio duarum horarum *succi limonum recens expressi coch. i. cum salis Absint. ÷i. assumat*: Deinde *Laudan. liquid. gutt. xvi. cum aq. Cinamom. fort. Coch. i.* Ac brevi post, si vomitus cessaverit, usum Pulv. Peruv. aggrediatur.

Pro Infantibus, quorum ætas tenella vix feret, ut alia forma hoc remedium assumatur (saltem ea quantitate, qua devincatur morbus) sequens Julapium præscribere soleo. *℥. aq. Cerasor. nigr. & Vini Rhenani an. ℥ii. Cort. Peruv. sublimissimè pul. ℥iii. syr. Caryophil. ℥i. ms. f. Julap. Cap. Cocleare unum, alterumve pro ratione ætatis, quarta quaque hora, donec paroxysmi non amplius discrucient, instillando alternis dosibus, si Diarrhœa adfuerit, Laudani liquidi gutt. i. vel ii.*

Observandum est insuper, quòd cum breviora Paroxysmorum interstitia in Tertianis, & Quotidianis Intermittentibus non satis temporis concedant ad sanguinem febrifuga Corticis virtute planè exaturandum, fieri non potest, ut æger proximum à prima medicatione Paroxysmum, uti in Quarta-na solet evenire, certò effugere valeat, sed in his medicamentum sepè non nisi post biduum promissam curationem absolvet.

Animadvertendum autem, quòd si eger, non obstan-

stante abundanti cautela superiùs tradita, nihilominùs recidivam patiatur (quę in Quartana ipsa rariùs accidit, quàm in Tertianis, vel Quotidianis) tamen prudentis Medici erit non nimium pertinaciter insistere methodo Corticis per dicta intervalla exhibendi, sed pro suo iudicio aliis modis curationem aggredi; cui præ ceteris *Decoctum amarum*, quod appellant, magnopere conducere vulgò creditur.

Dietam quod spectat, ceterumque regimen, nec à cibo, nec à potu arcendus est eger, qualis qualis is demum fuerit, qui ad stomachum facit; Fructibus tamen horariis, & liquoribus frigidis (utpote & infirmandæ sanguinis massę, & Febri postliminio reducendę admodum conferentibus) semper exceptis. Vescatur itaque carnibuseupeptis, & euchymis, & vino modicè utatur pro potu ordinario; qua re sola ægros nonnumquam restitui, etiam eos, quorum corpora ob frequentem febris recursum contra Corticem quasi communita, salutiferam ejus vim perpetim eludebant.

Neque verò se temerè aurę frigidiori committere debet æger, donec sanguis pristinum vigorem de novo obtinuerit.

Hic autem advertendum, quòd cùm de Febribus Intermittentibus olim agens ægrum sublato morbo sedulò purgatum iri admonuerim, hoc intelligi velim de iis solùm febribus, quę vel sponte sua, vel alio sive medicamento, sive methodo præter Corticem Peruvianum erant debellatæ. Etenim Curatio, cùm huic Remedio, de quo jam loquor, innitatur, purgatione nec eget, nec eandem planè fert. Ita potenter dictus Cortex sine ope Catharticorum nō solùm *Paroxysmis*, sed & *Dyscrasiæ*, quam corpori iidem inflixerunt, subvenit. Vitandæ itaque ante omnia
Eva-

Evacuationes qualescunque, cum vel blandissima Catharsis, quinimò Enema è lacte Saccharato in morbi discrimen certissimè, fortè in morbum ipsum denuò ægrum conjiciet.

Hic autem commemorare libet, quod sub primos hujus Constitutionis annos symptoma quoddam insigne Febribus Intermittentibus quandoque supervenerit. Nempe earum Paroxyfmi non cum rigore, & horrore, quas postea Febris excipit, invadebant, sed æger iisdem planè symptomatis tentabatur, ac si *Apoplexia* vera laborasset, quæ tamen nihil aliud esset, utcunque hunc affectum æmularetur, quàm ipsa Febris caput impetens; ut ex aliis signis, ita ex colore urinæ satis liquebat: quæ in Intermittentibus ut plurimùm rubore saturato extat, qualis cernitur in urina eorum, qui Ictero laborant, etsi non adeò intensè rubet, & pariter sedimentum deponit pulverem laterum ferè referens. Hoc autem in casu quantumlibet evacuationes omnes, cujuscunq; demum generis sint, indicari videntur, ad revellendos scilicet ex cerebro humores, ut in *Apoplexia* primaria fieri solet; eadem tamen omnino omittendæ sunt, utpote quæ originariæ hujus symptomatis causæ, Febri nempe Intermittenti prorsus adversentur, ac proinde mortem accersant: quod & ipse novi. At è contrà expectandum, donec paroxyfmi sponte sua evanuerit, quo tempore Cortex, modò citiùs idem ingeri non poterit, quàm primum est exhibendus, & in Intervallis ab hujusmodi accessionibus liberis idem sedulo repetendus, usque dum perfectè convaluerit æger.

Nonnunquam accidit, etsi perquam rarò, ut Senes, qui diu hoc morbo antea laborarunt, ac interea Venæ sectionibus, & Catharticis imperitè fuerint mul-

mulcati, in *Diabete*n incidant, etiam Febre jam perfecte fugata. Etenim cum sanguis eorum abhinc debilitatus assimilandis succis ei illatis prorsus impar reddatur, iidem per vias urinarias crudi adhuc, & inconcocti exitum sibi quærunt, proindeque præ ingenti urinæ copia, quoties eam reddunt, excreta, sensim vires labefactantur, & quasi substantia corporis per hanc cloacam exinanitur. In hoc affectu, uti & in omni *Diabete*, ex quacunque ~~προσάγει~~ originem ducat, Curativę Indicationes ad sanguinem invigorandum, corroborandumque, ac pariter ad fluxum urinę præternaturalem restringendum, omnino dirigendę sunt. Ut ʒʒ *Theriac. Androm.* ʒiʒs. *Conserv. flaved. Aurant.* ʒi. *Diascordii* ʒʒs. *Zinzib. condit. & Nuc. moschat. condit. an.* ʒiiii. pulv. è chelis *Cancr. compos.* ʒiʒs cort. exterioris *Granator. rad. Angelic. Hispan. Coral. rubr. præpar. & trochisc. de terra Lemnia an.* ʒi. boli *Arm.* ʒii. *Gum. Arab.* ʒʒs. cum s. q. *Syr. de ros. siccis f. Electuar. de quo sumat ad magnitudinem nuc. mosch. maj. manè,* hora quinta pomerid. & nocte per mensem integrum, superbibendo sequen. infusionis cochl. vi. ʒʒ rad. *Enul. Campan. Imperator. Angelic. & Gentian. an.* ʒʒs. fol. *Absinth. Rom. Marrub. alb. Centaur. min. & Calaminth. an.* M. i. *Baccar. Junip.* ʒi. Incidantur minutim, & infundantur Vini Canarini lib. v. stent simul in infusione frigida. Coletur tantummodo tempore usus. Vescatur cibus & πείσις, viz. Carne vitulina, vervecina, &c. Abstineat ab esu olerum, & fructuum qualiumcunque, & singulis pastibus bibat vinum Hispanicum.

Eadem fere methodo, atque iisdem remediis contumax iste, & diuturnus affectus, *Fluor sc. muliebris*, sanatur, ac *Diabetes* modò dictus: nam utro-

bique Indicationes curativæ eedem sunt ; quantumcunque inter se hi duo morbi dissidere videantur. At in *fluoris muliebris* curatione Venę sectio semel celebrata, ac postea Catharsis ex *Pil.Coch.maj.* ℞ii. tribus vicibus repetita *Corroborantium* usui præmitti debent, deinde verò per totum processum omnino omitterendæ ; cùm quælibet evacuatio evertit quicquid corroborans substruxerit. Sed hæc obiter.

• Hæc habui de Peruviani Corticis usu summatim dicenda : Neque enim Remediorum pompæ libuit indulgere : Cum sanè, qui aliquid Cortici adjiciunt præter vehiculum eidem in ventriculum transmittendo necessarium, aut ex ignorantia peccant, ut mihi videtur, aut dolo malo, à quo Vir probus ex animo abhorrebit ; qui, cum pars sit ejusdem communis naturæ, ut ὁμοφύλοις fraudem faciat, nullo unquam privato suo commodo poterit adduci. Quod superest, si ætati placuisset ad ea animum advertere, quæ annis abhinc quatuor in Historia Acutorum Morborum tradideram (quæ & ante illud tempus mihi innotuisse omnino est credibile) quo pacto scilicet Cortex in interjectis Paroxysmorum spatiis debuerit ministrari, tum postea repeti ægro jam convalescente ; viverent fortassis haud pauci eorum, quos jam terra tegit, utut homines vilipendant tenues sanè illos conatus nostros communi omnium bono dicatos, & monita spreverint ibidem dictata verbis insequentibus, quibus ea breviter continentur, quæ hic fusius explicare visum est, viz.

Curandum est ante omnia, ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante sc. quàm morbus suo se Marte aliquantisper protriverit (nisi collabescentes & jam fractæ agri vires eundem temporis sumendum esse dictaverint) neque enim illud solum est metuendum, ne
à præ-

à præpropere ejus usu inefficax iste reddatur, & spem ægri fallat, sed etiam ne de ægri vita agatur, si sanguinei omni fermentationis nisu se despumanti derespente injiciamus remoram. Proximo loco neque Catharsi, multo minus Venæsectione subducenda est materia Febrilis pars aliqua, quo liberius cortex suo fungatur munere: cum enim ab utraque labefactetur quantantenus æconomia corporis, eo promptius, certiusque recrudescunt Paroxysmi, evanescente semel pulveris vi. Mibi etiam magis è re fore videtur, ut sanguinem dicto medicamine sensim, longioreque à Paroxysmis intervallo leviter inficiamus, quam ut uno omnino instantu Paroxysmum jam instantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur, quo suum opus plenius absolvat, & evitatur quicquid id est periculi, quod ægro poterit oriri ex subito isto, atque intempestivo nimis sufflamine, quo Paroxysmum jam invalescentem, atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremò brevibus istis temporis intervallis repetendus est Pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus, antequam altera exhibeatur: crebra enim repetitione ista & cetera tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum ceteris antepono. Peruvia-
ni corticis ℥i. cum Syrup. Rosar. rub. ℥ii. misceatur; æger vero quantitatem Nucis moschatae majoris mane, & sero quotidie devoret diebus à genuino Paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumperit. Repetatur porro ad tres alias vices, interjectis semper diebus quatuordecim. Morb. Acut. Histor. Sect. I. Cap. V.

Quantumlibet autem Cortex suprâ laudatus in Febribus hisce medendis omnibus aliis, quotquot adhuc inventa fuerunt, palmam facile præripiat,

attamen in *Tertianis Vernalibus*, si modò æger sanguineo temperamento præditus esset, atque etiam ætate floreret, Remedia sequentia curationem absolvisse observavi. Ex.gr. Mittatur sanguis è brachio die à paroxysmo libero, & post aliquot horas eodem die exhibeatur *Emeticum ex infusione Croci Metallorum*; ita tempus præfigendo, ut Vomitorium opus suum absolvat ante invasionem paroxysmi infrequentis, quo elapso, immediatè aggrediatur usum sequentium. ʒ *Extracti Gentian. Absinth. & Centaur. min. an. ʒii. Misceantur, ac dividantur in ix. doses, quarum unam capiat quarta quoque hora, superbibendo decocti amari sine purgantibus, & vini albi an. ʒiii.* Est & altera methodus curandi has Tertianas, in pauperibus scil. quorum facultas prolixo apparatus Medico ferendo non sit. Ut ʒ *Serpentar. Virginian. subtiliss. pulv. ʒi. vin. alb. ʒiii. Mis. sumat duabus horis ante paroxysmum, & stragulis bene coopertus sudet per tres, vel quatuor horas: Idem faciendo per duas alias vices paroxysmo ingruente.*

* Sequenti anno (nempe 1679.) sub initio Julii eadem Febres de novo vires redintegrabant, & quotidie increbrescentes mense Augusto quam immanissime debacchabantur, ac magnam stragem edebant. Cum autem de his jam fusius egi, nil amplius adjiciam, nisi quod *Novo Epidemico* à manifesta aeris crasi pendenti sub mense Novembri prorsus locum cedebant.

Etenim unà cum *Novembri* subingrediebantur *Tusses* cæteris, quos mihi contigit observare, annis ʒ *Ἰνδηνικώτεραι*, cum in singulis fere familiis universi laborarent. Harum aliæ opem medicam non magnopere desiderabant, alię verò pulmones ita vehementer

menter agitabant, ut æger ventriculi contenta per os ejicere subinde cogeretur, vertigine insuper correptus, à nisu violentiori, & laborioso. Primis ferè diebus Tussis, siccam æmulans, nullam materiam spectabilem exantlavit; mox etate auctior nonnihil; atque ut verbo expediam, tum in eo, quod parcius expectorarent ægri, tum etiam conatu vehementiori, & paroxysmorum duratione ad *Tussim puerorum Convulsivam* mihi propius accedere videbatur, nisi quod mitius aliquantum sæviret. In hoc saltem Convulsivam superabat, quòd & Febre, & solitis ejus symptomatis stipata ægrum invaderet, quæ in Tussi puerorum nondum me vidisse memini.

Solenne sit licèt Tusses sub Hyemis adventum affligere, mirabantur tamen omnes, eas hoc anno ita præter solitum increbrescere: quod quidem hac præcipuè de causa arbitror contigisse. Quum mensis *Octobris* crebrioribus, quam solebat, & ferme continuis permaduisset imbribus, & sanguis hominum tempestati consentiens particulas crudas, atque aquosas affatim imbibisset, transpiratione per cutis spiracula à primo frigoris insultu prohibita, Natura colluviem hanc serosam vel per ramos Venæ Arteriosæ, vel, quod alii volunt, Asperæ Arteriæ glandulas eliminare sategit, & tussis ope explodere.

Curatio ritè ut institueretur, quoties sc. Medico fuit opus, tam per Venæ sectionem, quam Catharsin evacuandum esse nullus dubitavi: Neque enim alia aliqua methodo equè commode ejiciuntur redundantes seri particule, ac per Phlebotomiam, & Cathartica, quæ tam insigniter vasa emulgent. Remedia *Pectoralia* quod attinet (præter quam quod eorum usu gratificamur ægris) non intelligo, quo pacto amoliendæ Tussis causæ queant conferre, cum

omnis eorum actio, vel in incrassanda materia, quoties justo tenuior vim expultricis facultatis eludit, vel in eadem attenuanda, quoties ob visciditatem ægrius expuitur, poni videatur. Id certo scio, inutiliter in his tantum temporis impendi; nonnunquam etiam sanguinis massam eò usque debilitari à retentis particulis feri naturæ inimicis, pulmoneſque inſuper Tuſſi irritatos ita conquaſſari motu violento, ac fere continuo, ut non raro via ſternatur ad *Tabem*; à cujus infidiis celeritate Curationis eger vindicari debuerat. Neque multo tutius adhibentur Sudorifica, à quorum usu æger nonnunquam in Febrem incidit, nonnunquam etiam particulæ sanguinis faciliè inflammabiles ita Pleuræ impinguntur, ut accendatur *Pleuresis*, quod per decurſum dictæ Tuſſis Epidemicæ ingenti vi hominum cum ſuo magno periculo contigit.

Sanguinis itaque è brachio eduxi quantitatem moderatam; *Epispaſticum* ſatis amplum, ac forte poſteriori cervici applicandum curavi, quo materiæ peccantis pars aliqua aliò derivari poſſit. Poſthæc *Catharticum* è Lenioribus, Infuſionem ſcil. *Sennæ*, *Rhei*, cum *Manna*, & *Syr. Roſ. Sol.* quotidie exhibui, donec vel prorsus convaleſceret eger, vel admodum imminuerentur Symptomata. Vel, ſi Potio minus ægro arrideret, *Pil. Coch. Major.* ðii. quotidie devorandos imperavi, hora ſcil. quinta matutina ſuperdormiendo.

Hac etiam Methodo, Phlebotomia ſcilicet, & repetita Catharſi, eaque ſola expugnatur *Tuſſis Puerorum Convulſiva*; malum aliàs pertinaciſſimum, & pene inſuperabile. Alii quid valeant hîc præſtare, plane nescio, me in variis, atque omnis fere generis remediis operam non ſemel perdidiffe ſatis ſcio. Sed
lenio-

leniora tantum Cathartica hîc conveniunt, atque cochleatim sunt ingerenda pro ratione ætatis. Quæ quidem κατ'ἄνταρσιν evacuatio eo nomine, ut arbitror, dictæ Tussi medetur, quod scilicet, licet non multum humoris serosi in Pulmonibus inveniatur, fervidiores tamen, & spirituosî Halitus è massa sanguinis in pulmones statim temporibus transmissi atrociores illos tussendi Paroxysmos in tenellis excitent; horum autem in pulmones impetus haud alia methodo æquè sisti posse videtur, & præcaveri, atque hac, qua motus priori contrarius (per viscera scilicet) morbi causæ conciliatur.

Verum in Morbis *Epidemicis*, cujuscunque demum generis sint (si modo recens adhuc ægrum corripuerint) summopere cavendum, ne alvus ei ducatur, nisi misso prius sanguine. Qui enim Morbi à Constitutione aeris Epidemica pendent, aut jam Febres sunt, aut in earum classem levissima de causa transeunt; cum ex tumultu in sanguine, & humoribus à Catharsi vel lenissima excitato, & subsequente calore facile accendatur Febris, quam alias Natura propulsalet consuetis materiæ morbificæ evacuationibus; *Gravedine* ex.gr. aut *Tussi* in hoc, de quo jam agimus, Epidemico, aut *Diarrhæa*, quoties Febris cum illa faciens epidemicè grassatur. Idem potest dici de quacunque alia aeris Constitutione, qua corpus ad certum aliquod Febris genus determinatur; quæ quidem non semper actu invadit, sed benignioris naturæ ductu morbi fomes è sanguine, mediante evacuatione aliqua ejus genio accommodata, exturbatur. Hoc constanter assero, quantumlibet mos jam obtineat exhibendi Cathartica ante celebratam Venæ sectionem, vel quod adhuc est periculosius, ea penitus omissa. Licet enim objicia-

tur faculentias in primis viis stabulantes toties in vacuas venas propelli, quoties detrahitur sanguis, alvo non prius subducta, certissimum tamen est, evacuationem, quam isti præmitti volunt, nullo modo refarcire posse injuriam sanguini illatam à tumultuante Cathartico Phlebotomiæ præmisso. Atque negari non potest, Catharticum mox à dempto sanguine assumptum longè mitiùs vim suam exerere, neque perinde sanguinem vel calefacere, vel exagitare, atque idem solet, si Phlebotomiam præcedat. Neque paucos, ex Infantibus maximè, vel ob ignoratam hanc rem, vel neglectam periisse existimo.

Atque hoc mihi suffragante experientia multiplici compertissimum est. *Experientia*, inquam, optima duce & magistra: ad cujus leges, & normam nisi exerceatur Medicina, eā prorsus exulare satiùs esset. Luditur enim, quod ajunt, de corio humano plus satis, cùm hinc Empirici, neque morborum historiam, nec Methodum medendi callentes, & Receptis tantùm freti; isthinc Sciorum vanissimi spem omnem in affectato Artis ambitu, & speculationibus utrinque pari ferè momento disceptatis ponentes, quasi junctis viribus majorem edunt stragem, quàm ederent morbi eorum destituti auxilio. Ea demum Praxis, eaque sola egris mortalibus opem feret, quæ Indicationes curativas ex ipsis morborum Phænomenis elicit, dein firmat experientia: Quibus gradibus magnus *Hippocrates* ad cælum ascendit. Et si dicta Methodo Ars Medica à quoquam traderetur, licet morbi unius, aut alterius Curatio cuilibet è vulgo possit innotescere, integra tamen Ars, quaqua patet, homines prudentes, & peritos etiam magis exquireret, quàm in statu hodierno, neque vel minimum Artis honori exinde decederet: Cùm enim
sub-

subtilitas longè accuratior in Naturæ operationibus (in quarum observatione vera Praxis Medica fundatur) quàm in Arte aliqua, Hypothesibus etiam luculentissimis suffulta, inveniatur, medendi Ars, quam præcipit Natura, rude vulgi ingenium lōgiori intervallo superabit, quàm ista, quæ à Philosophia docetur. Fidem hìc mihi facient *Febres*, quæ duas è tribus in Medicina facienda partes occupant, & quemvis mihi arbitrum constituo, vel mediocriter cogitationibus indulgere solitum, vera dicā necne. Quis enim vel ex insulsiſſimis Empiricis est, qui se huic morbo curando imparem fatebitur, si id tantum agendum est, ut duabus istis Indicationibus Curativis, quæ vulgò obtinent, fiat satis? Nempe ut Sudoriferorum ope exterminetur materia morbum committens, & symptomatis eatur obviam, quæ ejusmodi evacuationibus superveniunt. Certissimus enim est, *Tberiaca Andromachi*, *Pulv. è chellis Cancr. comp.* *Aq. Epidem.* &c. intrò assumptis, unà cum regimine calidiori sudores posse propelli; quem sibi scopum unicè proposuit in hujus morbi curatione, maximè si fortè *Malignitatis* nomen auribus usurpaverit. Et ad mitigāda quod attinet symptomata, *Diacodium* in promptu est, quo somnus invitetur, quoties urgeant vigilæ, *Enema*, quoties alvus non respondeat, & sic de cæteris. At nec ipſus valet comprehendere suo Marte, nec è Medicorum præscriptis ediscere, quæ demum illa sit Febris species, quam debellare satagit; si modò credamus (credent saltem fortè Posterì) varias dari Febrium species, quarum singulæ suam sibi methodum medendi à reliquis diversam ferè postulant; Unam insuper, eandemque Febrem, cujuscunque sit generis, uno modo ubi primùm aggreditur, atque alio paulu.

lulum diverso per singulos gradus quousque grassabitur, tractandam esse. Quo pacto Indicationes Curativas ab hoc, vel illo Phenomeno minus insigni mutuabitur naturalem morbi Historiam ignorans (quæ sola veram medendi rationem indigitare poterit) cum nequeat dijudicare, an hoc, vel aliud Phenomenon à Curandi, quam adhibet, Methodo, an ab ipso nascatur morbo? Dies deficeret enumerantem varia, & subtiliora illa, minutioraque, quæ in hoc, atque in aliis morbis curandis observanda occurrunt: quæ cum tot sint, & tanti momenti ad liberandos à morte homines, semper licebit Posteris, & feris Nepotibus aliquid adjicere iis Observationibus, quibus traditur varietas penè infinita operationum nature in Morborum productione, & Curativæ Indicationes ex eo fonte depromendæ enumerantur. Non itaque vilescet Ars, si quid hujusmodi lucem aspiciat, quin potius illustrabitur, & difficilior reddita nonnisi sapientes, & subacti judicii viros in filiorum numerum cooptari sinet. Sed hæc obiter.

Tusses modo dictæ, si imperitè tractarentur, *Febrē* accendere solebant ei haud absimilem, quæ Hyeme Anni 1675. adeo epidemicè grassabatur, & cujus historiam tradidi *Seçt. quinta Cap. quinto* libri nostri de *Morbis Acutis*. Sed cum Febris hæc soboles tantum esset, ac effectus Tussis Epidemicæ eadem ipsa methodo Febrē, felici semper cum successu, aggressus sum, quam in Tussis curatione supra descripsi; nempe *Venæ sectione*, *Epispastico* cervici apposito, & *Cathartico* deinde tribus auroris exhibito. Quamlibet enim in Tussi sine Febre nullum præfiniebatur tempus, quamdiu æger purgandus esset (utpote quæ continuari deberet, ut supra notavi, donec

donec vel prorsus convalesceret , vel admodum imminuerentur symptomata) in Febre tamen , quæ à Tussi pendebat , purgatio per tres dies instituta ei prorsus debellandæ par erat, quod in Constitutione, de qua jam agimus, sæpiusculè observavi.

Hic autem notandum occurrit, licèt hanc Febrē , quandò se primùm exerebat , comitarentur defluxiones in Pulmones molestissimæ , post mensem tamen unum , vel alterum , cùm colluvies ista feri sensim è sanguine eliminaretur , Febris ejusdem planè indolis hinc inde sine Tussi aliqua infestabat (non penitus deleta, sed manente adhuc in sanguine malæ Crasis impressione) ac proinde haud diversam Curationem ab ea , quam Tussis comitabatur , sibi vendicabat .

Verùm eodem , quem dixi , modo , hæc Febris se extendebat usque ad initium Anni 1680. quo hæc conscripsi ; quo tempore etiam cum anno surgente *Febres Intermittentes* modò dictæ apparere incipiebant . * Exinde verò ad initium usque Anni 1685 , quo *secundam* hanc nostram *Editionem* jam conficio, eedem adhuc perdurarunt. Etenim tametsi in hac urbe non adeò Epidemicè nunc temporis invadunt , ac in quatuor primis Annis , & mitiores etiam sunt ; in aliis tamen locis , nunc his , nunc illis , non minus grassantur , ac seviunt . Atque etiamnum generalis Constitutio Intermittentibus producendis adeò favet , ut ad hunc usque diem affirmare possim , me ne unicam quidem Febrim per hos dies verè *Continuam* vidisse unquam , nisi fortè re malè gesta in earum classē fuerit evecta ; vel una esset *Intercurrentium* mihi dictarum , quòd scilicet omni ferè anno invaderent. Ita pertinaciter hæc Constitutio

* Anni 1680, 81, 82, 83, 84.

tio hujusmodi Intermittentibus cōducit; cuius certè acies prius est retundenda, quàm *Continuæ depuratoria* mihi dictæ, epidemicè grassari fuerit integrum. Etenim in Intermittentium specie natura plus satis festinare videtur, & agendi vehementia iusto citiùs tempora materiæ morbificæ subigendæ, mox etiam despumandæ, debita percurrere: Quod in *Depuratoria* secus accidit: in qua non nisi post dies 13. vel 14. apparent signa materiæ febrilis tandem concoctæ, per sudores subinde, vel potius per *Ἀγπρον* paulò plenior, eliminandæ. His ritè perpensis nullus dubito, quin Febres istæ *Depuratoria*, quæ annis 61, 62, 63, 64. regnabant, quasi fæces fuerint *Intermittentium* quarundam, quæ ante id tempus per seriem Annorum certam sævisissent. (quanto autem tempore hæ invaluisse, haud equidem scio) Cum enim Constitutio, quæ ad Intermittētes faciebat, sevitiam suam deponens jam fermè exolevisset, Febres, quas postea parturiebat, magis humorales erant, ac terreæ, unde non nisi lentè, ac pedetentim sanguinē depurare satergerint, quæ in primis Constitutionis Annis subtilioribus principiis innixæ, atque adeò Intermittentium typo indutæ, celeri passu suis temporibus defungi solerent. Quòd si res ita se habeat, verisimile mihi videtur, hanc Febrem (*Depuratoriam* volo) postliminio reversuram, quàm primum præsens Constitutio aliquantulum remiserit, eandemque serie quadam Annorum permanfuram, antequàm *Pestis* eam exceperit. Per annos autem omnes, quotquot demum ii fuerint, quibus Febris hæc grassabitur, *Intermittentes* etiam subinde se exerent, ac forte nonnunquam pro brevi tempore Epidemicæ evadent; quando scilicet manifesta aliqua aeris temperies ad id symbolum suū conferet. An huic Febri

Cortex Peruvianus equè medebitur, ac nunc dierum Febribus intermittentibus solet, non habeo certò dicere. At in *peste*, atque *Epidemicis Continuis*, quæ eandem ordine excipient, debellandis, non alios effectus ex ejus usu expectare licet, quàm eos, quos hodie in *Pleuritide*, *Peripneumonia*, *Angina*, ac id genus *Febribus inflammatoriis* videmus, quibus non tantùm non prodest, sed & planè obest. Sed ut ut id fuerit, eo quem diximus modo, in posterum Epidemicorum alii alios excipient, si quidem natura eundem ordinem, ac per 24 annos ultimò præterlapsos, observaverit.

Atque hæc ferè sunt omnia, Vir plurimum Honorande, quæ de morbis Epidemicis Annorum nuperrimè elapsum observavi. In *Rheumatismi* verò curatione (nam & de illo etiam morbo quærebas) sæpenumero mihi subiit tecum dolere, quòd non nisi ingenti sanguinis vi repetitis venæ sectionibuseducta, ea possit perfici; unde non tantùm ægri vires pro tempore franguntur, sed si paulò fuerit natura debilior, aliis etiam morbis ad annos aliquot obnoxior ferè redditur; cùm post illos elapsos materia Rheumatismum priùs committès jam in pulmones depluat, ægro scilicet frigore perculso, vel alia aliqua ~~opporatæ~~ leviori diathesis latens in sanguine jam foras in actum protrudatur. His de causis experiri statui, an nulla alia methodus daretur à reiterata toties Phlebotomia diversa, qua hic morbus possit debellari. Seriò itaque perpendens, quòd affectus iste (uti jam pridem in *Acutorum Historia* subinnui) ab inflammatione videatur oriri, quod tùm cætera arguunt Phænomena, tùm præsertim sanguinis è pertusa vena color, utpote qui *Pleuriticorum* sanguini per omnia similis est; tandem vero simile esse
judi-

judicabam morbum hunc Diæta simplici, admodum refrigerante, & mediocriter nutriente, ægro imperata, equè feliciter, atque repetitis Venæ sectionibus profligari posse; etiam evitatis, quæ alteri methodo adjungebantur, incommodis: neque me fefellit *Diæta è sero lactis* Phlebotomiæ loco substituta.

Prægressa æstate Pharmacopola mihi in vicinia nomine *Malthus* (Vir probus, & ingenio non vulgari) me accersebat. Rheumatismo autem miserè cruciabatur his symptomatis stipato. Coxendice primò ad biduum claudicabat, exinde Pulmones dolore tentabantur gravativo cum dyspnœa, quæ post aliud fermè biduum evanescebat; dein caput vehementer cœpit dolere, mox etiam coxendix dextri lateris, quæ omnium primo laborabat; posteaque pro morbi indole, omnes ferè tam brachiorum, quàm crurum articuli per vices molestabantur. Cum debiliori esset, & sicco corporis habitu, veritus ne minus firmas jamdiu vires, & labescentes dempto copiosius sanguine prorsus exsolverem (maximè cum ætas eo usque adoleverit, ut jam metus esset, ne superveniens hyems redintegrandis viribus frequenti venæ sectione attritis intercederet) imperavi, ut solo *lactis sero* ad dies quatuor vesceretur æger, quibus elapsis præter serum lactis pro victu ordinario panem similagineum concessi loco prædii, semel nempe in die; donec penitus convalesceret. Tenui hac diæta contentus ad dies octodecim perseverabat, nisi quòd postremis eorum alium insuper panem pro cœna indulgerem. *Serum autem è Lactis Libris octo* domi paratum quotidie insumebat, quo satis benè nutriebatur. Post hos dies, cum non amplius urgerent symptomata, & jam sub dio versaretur, carnes etiam permisi, Pullorum scilicet elixorum,

rum, ceteraque *ἐυπεπία*. Tertio autem quoque die solo lactis sero victitabat, donec tandem pancraticè valeret; incommodis, quæ supra memoravi, hac methodo elusis, quibus decimo abhinc anno pessimè excipiebatur, Venæ sectione ex meo præscripto in curationis subsidium tunc adhibita, ac sæpè repetita.

Si quis hanc Methodum tanquam rudiolem, & Artis laude carentem contempserit, sciat is velim, primò leviora tantùm ingenia res quaslibet vilipendere, quòd simplices fuerint, & aperte, dein me, vel imminutæ existimationis pretio, publico hominum bono inservire paratissimum. Quibus edico, quòd, nisi obstarent præjudicia vulgi, nullus dubitaret methodum jam dictam aliis etiam morbis, quorum impræsentiarum nomen reticere libet, accommodare. Quod sanè magis ægris pròdesset, quàm solennior illa remediorum pompa, quæ in jam moribundis, tanquam bestiis, ut mox immolentur, coronatis, malè collocatur.

Quod verò etiam ista, quæ pro vilissimis habentur, & nullius sunt pretii, accedente ea, quæ in Medico quæritur solertia, & *ἀγχινοία*, hominibus ab orci faucibus liberandisqueant inservire, exemplo docebo: quod licèt ad morbum, de quo jam agimus, nihil pertineat, non tamen prorsus est *ἀπορροδιένυσον*, nec ab eo, quem mihi proposui, scopo alienum. Duobus abhinc mensibus quidam in vicinia me rogabat, ut servum inviserem, qui haud modicam *Mercurii Sublimati Corrosivi* quantitatem deglutiverat, sive, ut postea audiui, ex amore *μελαγχολῶν*. Horà ferè elapsa erat, à qua venenum hauserat, cùm ad eum accederem, jamque os, & labia valde intumescebant, vehementer egrotabat, ardente ventriculi dolore, caloreque tantùm non confectus.

Ego

Ego tres *Aquæ tepidæ Congios* repetitis haustibus summa qua potui celeritate, & diligentia ebibendos imperavi; atq; ut toties nova ingereretur copia, quoties ventriculus jam ingestam per vomitum eiecerat: volui etiam, ut eluerentur intestina aqua tepida sine ullo additamento copiosè per sedem injecta, ubi primum ventris tormina admonerent venenum jam per inferiora exitum quærere. Paruit miser, jam vitæ avidus, & plures etiam aquæ libras, quam præscripserim, absorpsit. Amici, qui ægro, utpote in casu insolito, assiderent, ab eo didicerunt, quas primum evomuit aquas gustu perquam acres fuisse, sale scilicet venenato plenius exaturatas, singulis autem vicibus rejectas aliquam semper acredinis partem amittere; donec tandem nihil prorsus saperent. Quæ mox urgebant tormina, sola aqua injecta ad modum *Enematis* leniebantur. Hoc tam nullo rerum apparatu, benedicente Numine, intra paucas horas convaluit æger, nisi quod labia non statim detumescerent; ore etiam à veneni particulis, quæ aquam, quam evomuerat, penitus infecerant, adhuc exulcerato. Quæ symptomata, *Diata è lacte* solo ad quadriduum adhibita, mox evanuerunt. Aquam *Oleo* (quod hîc unà cum opere ignari perdere solent) atque aliis omnibus liquoribus ideo prætuli, quod cum ea magis esuriret, exinde magis idonea mihi videretur devorandis salinis hujus veneni particulis, quam alius quilibet liquor, qui vel crassior esset, vel particulis alieni corporis jamdiu prægnantior.

Sed ut ad *Rheumatismum* revertar; Utut è sero lactis *Diata* conveniat Juvenibus, atque iis, qui temperate, & cum consilio vixerunt, tamen inconsultum fuerit virilem ætatem prætergressos, vel vino, ac aliis liquoribus spirituosis jam à longo tem-
pore

pore plus æquo addictos hac methodo tractare ; utpote quæ in huiusmodi hominibus ventriculum labefactet , & pariter præ inusitato frigore sanguini inducto viam sternat ad Hydropem . In hoc igitur casu omnino par est , ut eo ferè modo , quem Libri nostri *de Morb. Acut. Sect. V I. Cap. V.* tradidi, curetur æger : Tametsi ex quo eum scripsi, experientia didicerim satius esse post secundam, vel ad plurimum post tertiam Venæ sectionem *Cathartica* sæpè sæpiùs exhibere, atq; repetere, donec symptomata omnia penitus cessaverint, quàm Phlebotomiæ rem totam committere. Etenim ob Catharsin suppetias ad averuncandum morbum Phlebotomiæ ferentem, citra ingentem istam sanguinis jacturâ subsistere fas erit: atque porrò locus relinquetur *Paregoricis*, à quibus aliàs, utut sæviret dolor, ægro temperandum esset, cùm illorum usu figatur morbus, neque tam facile Venæ sectioni cedat. Purgativa verò ista è *Lenitivis* solùm consent, ut *Thamarindis*, *Senna*, *Rheo*, *Manna*, & *Syr. Ros. Sol.* cum alia, quæ ex *Scammonio*, *Zalapio*, &c. parantur, tumultum cieant, & dolorem exasperent. At singulis vespertinis post peractam Catharsin *Syr. de meconio* ℥i. aliquantulum temporius, quàm id fieri solet, propinetur.

Hic autem commemorare libet, me per constitutionem instantem observasse affectum quendam modò *Rheumatismum* æmulantem, modò etiam à *Nephritico dolore*, quoad sævissimum lumborum cruciatum non multum abludentem, qui cum Febres Intermittentes excipere soleret, translationi materiæ febrilis in musculosas corporis partes originem suam debebat. Hoc symptoma haud diversam medendi methodum postulabat ab illa, quam morbus ipse, cui adhæreret, Febris nempe Intermittens,

tens, sibi vendicabat; cum à frequenti Phlebotomia, & quibuscunque alijs evacuationibus exasperetur illud, atque æger in vitæ discrimen conjiceretur. Quod ut nemini imponat, id attingere volui.

Atque hæc sunt, Spectatissime Vir, quæ in his Affectibus, de quibus sciscitari libuit, sedula observatione habeo comperta: quæ si aut tibi placuerint, aut profuerint aliis, mihi cedent ex animi sententia; me saltem pro tenuitate mea debitum tuæ Claritati observantiæ specimen exhibere conatum mihi seriò gratulabor.

Tibi semper Addictissimus,

THO. SYDENHAM.

Doctissimo, Amicissimoque Viro

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

MAgnum rei medicæ exortum est & lumen, & commodum, Vir Clarissime, ex consummata tua de Morbis Acutis historia, eaque sedula observatione, & fida experientia stabilita, non lucri, aut famæ aucupio scripta, sed sincera fide, & mente honesta; Cum tibi amplum satis theatrum sit officium fecisse, & præsentī seculo quovis modo profuisse. Ipse hætenus celavi penitus, quod volui, at fortasse quid jam parem tibi è longinquo subolet. Qui laudat, quod facis, urget, ut facias, quod adhuc laudetur. De morbis Acutis scribere summa difficultas est, utpote quorū tam rapida volvit rota, ut nisi opportuno sistatur sufflamine, in præceps ruat vita, nullis in posterum auxiliis,

liis, nullis suppetiis redimenda. Tu singula eorum momenta notas, & quid quovis temporis articulo fieri necesse sit. Opus quidem perfectum, & absolutum, cui nihil addi poterat, nisi majus promiseras, De Morbis scilicet Chronicis. Hi inducias ferent, & tutiores examinandi, & judicandi moras.

Sæpe nobis incidit sermo de propudio illo Morbi Veneri, cujus ignominiosam originem Gentes Europæ à se invicem sedulo satagunt propellere, & ut ejus magis adhuc occultentur vestigia, ad ipsos Indos remotissimos amandant. Scortatorum audit flagellum, furiosæ, & indomitæ libidini aptissimè respondens pœna, eo fortasse fine tardius remota, ut tanti constet pœnitere. Et humanitatis, & peccati simul sensu tactus videbatur, qui palam optavit impurissimam hanc luem semel tantum curari posse. Cum jam autem ad Agyrtas, Tonsores, & infimos quosq; sciolos ejus sæpè devoluta sit curatio, illi aut fraude, aut imperitia magno eam sumptu, majori etiam molestia tamdiu differunt, & protollunt, ut vitæ planè tedeat inter carnificum tormenta, & longissimas Medicinæ moras protractæ, & ferè levius sit ægrotasse, quàm sanari. Jus igitur promissi, amicè tamen, exigo; præmittas oro, in arrhabonem reliquorum, si quid habes hanc in re confectum. Humaniter, & sincerè explices qua methodo, quibus auxiliis hoc morbo captus se redimat, quàm queat minimo. Satis est, ut æger sub Deo, non etiam pejus sub Medico vapulet. Hoc gratum pluribus fiet, & ad me aliqualis saltem pars gloriæ redibit, utpote cujus precibus desideratissimum hoc opus in lucem dederis.

Tibi omni officio addictissimus,

Ex Aedib. Lambeth.

Febr. 12. 1679. 80.

H. P A M A N.

A a 2

Orna-

Ornatissimo, Eruditissimoque Viro

HENRICO PAMAN M.D.

*Divi Johannis Cantabrigiensis Socio, Academiae
Oratori Publico, & in Collegio Greshamensi a-
pud Londinenses in Medicina Professori.*

QUanquam eum, quem de *Acutis Morbis*, Vir
Spectatissime, nuper edidi Tractatum, quæ est
tua tam humanitas, quàm animi in me propensio,
ceu opus undique consummatũ deprædicare digne-
ris; usque adeò tamen tenuitatis tũm meæ, tũm i-
stius opellæ mihi sum conscius, ut me nihil aliud e-
gisse existimem, quàm viam præmonstrasse, qua qui
ingenio magis valent, dictorum Morborum & Hi-
storiam, & curationem queant investigare.

*Fungor vice Cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi.*

Et profectò ita multiplex, incerta, & delicata, ut
ita dicam, est natura, atque ita ludit in his morbis
producendis, ut unius non sit hominis, utut vivacis,
varia eorum *παράλλαξις*, & curationes iisdem accom-
modatas graphicè depingere. Unum hominem dixi?
quid quod vel decem quidem homines per tot sæcula
sibi invicem succenturiati, atque iidem tũm maxima
ingenii vi, tũm indefessa industria præditi, tũm etiã
in Praxi, quæ numerosas observationes suppeditaret,
versatissimi perpulchrè hîc operam suam collocare
possunt? Tantum abest, ut ad Artem Medicam vel
pervenerim ipse, vel me putem pervenisse.

Mecum

*Mecum habito, & novi quàm sit mihi curta
supellex.*

Morbos istos Chronicos quod attinet, quorum Historiæ perscribendæ spem tibi feceram, ita penitus animo meo insedit ejus rei studium, ut non tam alia de causa, si bene me novi, vitam mihi prorogari exoptem, quàm ut istiusmodi aliquo conamine communi hominum utilitati inserviam: At verò singuli me dies docent, quàm sit arduum ceptum id, & quàm periculosa plenum aleæ (mihi præ cæteris, qui isto ingenii acumine, atque solertia, quibus hîc est opus, non satis valeo) cùm apud Scriptores rei Medicæ (Divinum Hippocratem si demas, atque alios paucissimos numero) vix ulla deprehendi queant vestigia, quibus adjutus per rerum avia spinis, & sentibus impedita iter faciam; cùm quæ promittunt subsidia Authores, & lumina ostendant, magis Ignes Fatui sint, quàm veræ faces, & in salebras potius, ac præcipitia sequentem agant, quàm mentem fideliter & rectâ dirigant in genuina naturæ Methodo indaganda, atque invenienda: utpote quorum scripta ferè omnia Hypothesibus innituntur, quas peperit lascivientis ingenii, & Phantasiæ luxuria; ipsaque adeò Morborum Phænomena (in quibus eorundem Historia vertitur) prout ab iis describuntur, ex eadem Hypothesen officina prodeunt; quin & ipsa Praxis qua Morbos aggrediuntur (quod humani generis Pestis est certissima, & pernicies) ad hujusmodi Postulata componitur, non ad rei veritatem. Usque adeò grassantur, & regnant ferè in singulis paginis Cerebroforum hominum commenta, jacent interim naturæ judicia. Quibus non obstantibus, si vitam Deus, atque otium concesserit, experiar fortassis aliquando, quid valeant humeri. Impræsentiarum, ut

animum agnoscas in tui obsequia paratissimum, en tibi offero, ceu ejus quod molior operis specimen, dissertationem hanc, brevem illam quidem de *Lue Venerea*, & quam solam adhuc prælo adornavi.

Primum autem id attingere volo, me haud paucos convenisse, qui sive præ studio honesto quidem eo, incontinentiores à peccato coercendi metu infecuturæ pœnæ, sive ut Castimoniæ laudem sibi arrogarent, non dubitabant asserere *Luis Venereæ* Curationem docendam non esse. His ego non assentior, utpote qui existimem nullum ferè locum Charitati, atque operæ mutux relictum iri, nisi ea, quæ sibi sua ipsorum culpa improvidi accersunt mala, humaniorum officiis sarciantur. Omnipotentis Dei est fontes castigare, nostrum verò miseris pro virili succurrere, atque ægris opem ferre; non autem curiosæ causerum indagatione illos acrius urgere, aut censorio vexare fastu. Tradam itaque, quæ in hoc morbo observavi, atque expertus sum: non quo hominum animos deteriores efficiam, sed ut corpora (quod mihi negotii datum est) reddam saniora.

* *Lues Venereæ* ex *India* primùm *Occidentali* An. Dom. 1493. *Europam* appulit; cùm ante id tempus, ne quidem nomine tenus, quantum scire licet, nostro orbi innotuerit. Unde etiam Morbus vulgò censetur iis tractibus *Americæ Endemius*, in quos nos primi Colonias deduximus. Mihi verò potius è regione aliqua *Nigritarum Guineæ* conterminorum originem traxisse videtur; cùm à plurimis nostratium, iisque fide dignis, qui *Insulas Caribes* dictas incolunt, didicerim, mancipia recens à *Guineâ* allata, etiam antequam in terram descenderint, tùm alia ibidem degentia hoc morbo tentari, nulla co-

* *Luis venereæ Historia.*

pula impura pregressa; ita ut non raro universam aliquam eorum familiam, viros scilicet, mulieres, liberosque malè mulctet. Neque ista Lues, quæ afflictißimos hosce sæpe sæpius invadit, vel hilum à *Veneræ* nobis dicta, quantum ego quidem intelligo, quoad symptomata, *Dolores* scilicet, *Ulcera*, &c. habita nempe diversorum Climatorum ratione, videtur discrepare, licet nomine prorsus abludat, cum *The Yavus* ab illis dicatur. At nec medendi methodus, qua utuntur illi, à nostra abhorret: utrobique enim *Salivatio* ex *Hydrargyro* utramque facit paginam, non obstante eo, quod hic apud nos dicitur de eximia *Gudiaci*, & *Sarsaparillæ* vi, quam in natali solo exerant, quæ ex longo ad nos itinere tantum non exhausta putatur. Probabile itaque mihi videtur, *Hispanos*, qui in Europam primi hunc morbum traduxere, eodem infectos fuisse ex contagio *Nigrorum* emptorum in *Africa*, quorum genti alicui (multi enim sunt populi *Guineæ* confines, apud quos invaluit mos illè barbarus homines Europeis mercibus permutandi) *Endemius* esse potest. Ut ut sit, contagiosa ista Lues paulatim serpens, has orbis terrarum partes eo usque inquinavit, ut si ea celeritate grassaretur adhuc, qua primum invasit, intra secula aliquot actum esset de genere humano, vel saltem *Nosocomiis* de cætero additum, prorsus impar esset iis rebus gerendis, quibus continetur hominum societas: nisi quòd, *Vegetabilium* instar, in alienum à patrio solum quasi transplantata, Europæo nostro non perinde letatur, sed languet in dies, & mitioribus *Phænomenis* fatiscit. Novus apud nos hospes cum esset, si quem arripuerat, mox omnem sanguinis massam contaminabat, & diris capitis, atque artuum doloribus, tum etiam ulceribus variis in par-

tibus se prodebat. At verò Centum retrò annis *Gonorrhœe Virulente* specie se primùm ostendebat, ostenditque adhuc, hac sibi porta exitum quærens; nullo alio manifesto symptomate, nisi quòd in perpaucis ulcusculum in pudendo (vulgò à *Shanker*) primum morbi est indicium; cujus virus cùm per *Gonorrhœam* non ejiciatur, sanguinis massam dicto citiùs pervadit, inficitque.

Propagatur autē *Veneræ* hæc *Lues* vel per *generationem*, undè misellus *Infans* ab inquinato parentum altero mala ducit stamina vitæ; vel per *contactum mollioris alicujus partis*, quo virulentia, atque inflammatio corpori insinuantur ex occasionibus hoc in loco dicendis. Primò in lactatione v.gr. vel *Infans* Nutricem per rariores mammillarum poros, vel *Nutrix* Infantem per os tenerum inficere potest. Secundò Infantes, si nudi cum inquinatis in eodem lecto dormiant. Licet enim *Adulti*, quorum caro jam firmior ætate obduruit, vix nisi intercedente impuro coitu, quamvis simul dormiant, possint infici, Infantium tamen laxior caro, & texturæ rarioris venenum facilè excipit, quod non semel observavi Infantibus à genitoribus, quibuscum dormiebant, infectis contigisse. Tertiò autem, partis mollioris contactus maximè in Coitu impuro fit, ac proinde eo præ ceteris modo serpit *Lues*; cùm scilicet penis Spiritibus Generationi dicatis turgidus, à *Veneræ* sive ulcere, sive etiam pustula in uteri vagina stabulante noxam de facili haurit, quorum alterutro intus latente *Mulier* nihilominus sana videri potest; veneno nempe vel istarum partium illuvie ita detento, ut segniùs invadat sanguinem, vel per menstruas purgationes diluto sæpiùs, & quadantenus exterminato. Contagio hæc carnosam virgæ substantiam, quan-

quantum ego judico, primum adoritur, quam quidem corrumpens, eidemque primò inflammacionem, mox ulcerosam *Αλγιδιον* sensim inducens, efficit, ut sanies, qualem in *Gonorrhœa* cernimus, in urethram lentè extillet: quod ut credam, hac ratione promoveor, ipse scilicet vidi virulentam hujusmodi materiam per substantiâ glandis porosam exudare, non per urethram ejectam, nulloq; ulcere vel glandem occupante, vel præputium. Tandem verò altiùs penetrans, glandulas *Prostatas* efferato ulcere solet depascere; quod haud rarò cernitur in eorum cadaveribus, quos hic morbus è medio sustulit.

Gradibus mox dicendis procedit hic morbus. *Æger* (ocyus, aut seriùs, prout mulier quacum consuevit, magis, minusve fuerit inquinata, pro ratione etiam temperaturę *μιασματι* excipiendo magis minusve idoneę) primùm dolore genitalium insolito cruciatur cum quadam rotatione quasi testiculorum; postea, si recutitus non sit, macula primò Morbillum jam erumpentem magnitudine, & colore emulans glandis partem aliquam invadit. Statim ab hujus maculæ exortu, liquor quidam lentè extillat, seminis instar, qui quotidie à seminis tàm colore, quàm consistentia recedens, flavescit tandem aliquantò dilutiùs ovi vitello; & in Lue virulentiore, intensioreque non modò virescit, sed & aqueo humori permiscetur sanguine affatim tincto. Pustula jam dicta *ulcus* tandem fit, primò haud absimile *Apthis* Infantium ora obsidentibus, quod in dies latius, & profundius depascatur, supervenientibus orificii callo, & duritie. Animadvertendum est autem, quòd memorata pustula rarò *Gonorrhœam* comitem habet in iis, qui aut jam pridem *Gonorrhœa* laborarunt, aut recutiti sunt; utpote quorum *Glans*
tùm

tum ab aere, cui exposita est, tum à frequenti linteorum attritu indurefcens, noxam non ita facile suscipit. Hujusmodi Verpi igitur glandis ulcere ferè non tentantur, sola *Gonorrhœa* dicto modo nascitur. Hanc alia mox symptomata excipiunt, ut primò magnus doloris sensus in pene, quoties erigitur, perinde ac si valida manu transversus fortiter constringeretur, qui noctu præcipuè urget, quoties in lecto æger cœpit incalescere: quam quidem constrictionem penis dolorificam morbi hujus in hoc statu existentis signum *παθονυσμονικόν* existimo. Incurvatur etiam veretrum à freno jam contractiore, quod cum in erectione extenditur pro natura sua, acutissimum dolorem adfert. Accedit etiam *ardor urinae*, qui plerumque inter mingendum vix percipitur, at verò æger jam à mictu cessans per omnem urethræ ductum acriter admodum uritur, maxime qua in glandem desinit. Nonnunquam etiam erosa atq; excoriata urethra jugi puris acrioris fluxu, natura in carne nova vice jam deperditæ justo occupatior laxam quandam, & spongiosam substituit, quæ mole quotidie aucta, & sensim indurata *Caruncularum* excrefcentiis ita meatum urinarium infert, ut tandem lotio non detur exitus; quæ quidem carunculæ nihilominus ex ulceribus sibi adnatis ichorem quendam evomunt, & tum Medico crucem figunt inter curandum, tum egro magis ipsa morte timendum malum. Quinimò sæpe accidit, ut sanies, quæ per *Gonorrhœam* depellenda erat, vel à motu violentiori, vel Astringentium usu in Scrotum deposita, atrocissimum dolorem, & Scroti inflammationem accersat, nunc alterutro, nunc utroque ejus latere in molem ingentem elato; *Gonorrhœa* interim progreditur tardius, at verò urinae ardor non mitius urget.

Atque

Atque hæc sunt communiora morbi hujus symptomata, manente hoc ejus statu.

At verò quoties sive Morbi diuturnitate, & in dictis partibus mora, contagio sursum fertur, & sensim sanguini labem imprimit, aut materia virulenta in debito Adstringentiũ usu in corpore retenta humores putrescunt, vera *Lues* exoritur, in qua Tumores, sive *Bubones* sæpe in inguine comparentes primum ejus gradum constituunt. *Dolores* tum caput, tum artus in articulorum interstitiis, humeros scilicet, brachia, & talos crudeliter laniant, nullo ordine invadentes, & per intervalla, licet noctu ægrum lectuli calore perfusum rarissimè destituant, nec nisi sub auroram libenter evanescant, Crustulæ etiam & *porrigines* varias corporis partes deturpant. Flavescent hæc fermè ad instar favi, quo signo à ceteris omnibus queant internosci. Quandoque superficie latiore varia occupant corporis spatia ad eum modum, quo *Lepra* in Medicorum scriptis depingitur. Quanto autem magis scabies hæc diffunditur, tanto minùs æger discruciat. Universa symptomata pedetentim incrudescunt, dolor præ reliquis, qui tandem eò usque exacerbatur, ut se nequeat miser diutius in lecto continere, sed protinus exiliens, huc illuc in cubiculo cursitet irrequietus fermè, donec illucescat. Adde quòd præ doloris vehementia Cranium, atque ossa tiliarum, brachiorumq; hinc inde attolluntur in perdura tubera, *Exostoses* dicta, excrecentiæ ossæ in equorum tibiis (vulgò a *Spavin*) haud absimilia: quæ quidem ossa tuberculis obfessa jugi dolore, ac inflammatione tandem cariota redduntur, & putrescunt. *Ulceræ* etiam *Phagedænica* varias corporis partes depopulantur, quæ fauces ut plurimum primò aggredientia, sensim per palatum in

in nasi cartilaginem propagantur, quam mox absumunt, ita ut is jam fulcro destitutus planè concidat. Crescentibus in dies ulceribus, & dolore aucto, æger partim indefinenti carnificina enectus, partim ulceribus confectus, & putredine, vitam trahit cruciatu, fœtore, carie, opprobrio molestissimam, & quavis morte longo intervallo miseriores, donec tandem, pereuntibus per vices membrorum, lacerum cadaver, & jam superis grave, humo condatur.

Intrinsicam hujus morbi naturam, Essentialem quam vocant, nisi quatenus ea ex istis, quæ jam depinximus, symptomatis elucescat, non mihi magis perspectam esse arbitror, quàm est Essentia sive Plantæ cujuslibet, sive Animalis: Quicquid verò de ea sit, certò mihi constat, humorem hunc committentem inflammationis haud mediocris participem esse, unde hæc tot malorum ilias: constat etiam dictum humorem evacuandum esse, idque iis mediis, quorum efficaciam Experientia, medicorum Magistra, suffragatur: Cùm nondum inveniatur immediatum aliquod *Specificum*, cujus ope sine evacuatione prægressa Lues debellari queat. Neque enim vel *Mercurius*, vel *Ligna Exsiccantia* dicta, Specificorum titulo sunt donanda, nisi exemplis in medium allatis probare quis possit, vel Mercurium absque Salivatione, vel Lignorum Decoctum nullo subsequente sudore Luis Venereæ curationem quandoque absolvisse. Utque experientia didici, sudorifica vulgaria haud minùs profecisse in hoc morbo, quàm lignorum decoctum, ita nullus dubito, quin si reperiri possit aliud quid, sive in Regno Vegetabili, sive Animali, quod in excitanda salivatione pares cum Mercurio vires haberet, pariter etiam ad sanandam Luem valeret. Quandoquidem autem hic morbus

bus adhuc intra Gonorrhœæ limites subsistens, longè ab eadem distat, cùm jam omnem sanguinis massam contaminaverit, & Venereæ Luis nomen præcisè mereatur: ita etiam Evacuatio, qua Gonorrhœæ materia ejicitur, alia prorsus est, atque illa, qua Lues jam formata eliminanda est.

* *Gonorrhœam* itaque quod attinet, de qua primò agemus, in remediis *Catharticis*, quantum huc usque usu comperimus, Curationis omnis cardo vertitur, quorum auxilio vel educitur humor peccans, vel procuratur diversio succorum corporis naturalium, qui aliter hosti in pabulum cederent. Quamvis autem tùm ratio, tùm experientia mihi dictant hūc morbum quolibet demum Cathartico sepe, diuque exhibito sanatum iri, ea tamen cæteris *σπασμώδεα* mihi videntur, quæ bilem, maximè verò quæ ichorem ferofum fortiter è sanguine expurgant, & subducunt. Ac proinde sola *Jalapii radice* pauperibus aliquoties subveni, quorum tenuitati, & rebus domi angustis consulendum erat. Cùm verò & morbus conspicuam secum trahat inflammationem, & medicamenta purgantia, quibus expugnandus is est, calida etiam sint, *Dieta refrigerans* omnino est imperanda à carceribus, quod dicitur, ad metas.

Sic itaque soleo præscribere. *℞. mass. Pilul. cochiar. maj. ℥iii. Extract. Rudii 3j. resin. Jalap. & diagryd. an. 3℥s. cum s. q. Opobalsami f. Pil. è singulis Drachm. vi.* Quatuor ex his singulis auroris deglutendæ sunt hora quarta, vel quinta (ita ut æger superdormiat) ad dies 12. vel 14. vel etiam plures, donec sc. urinæ ardor, & materiæ seminiformis color flavus admodum imminuantur; quæ cum pro voto successerint, satis esse autumo, si æger interjecto semper die

* *Gonorrhœa virulenta Curatio.*

die uno, easdem repetat ad septimanas adhuc duas; quo tempore elapso, sufficit, ut bis in septimana fumantur Pilulæ, donec humor ex urethra stillare solitus prorsus evanescat, quod ut plurimum non nisi post multos dies contingit. Quamvis enim vulgò affirmetur, quòd ejusmodi ichor, qui ardore urinæ, & flavo materie extillantis colore disparentibus, manè præsertim, in summitate colis digitis compressi ad guttulam unam alteramve cernitur, à debilitate tantum, & à laxitate partium ob diutinam viròsi fomitis in eis moram oriatur; miseri tamen experiuntur magno suo malo reliquias has esse contagii non penitus deleti; quod licet quadantenus subactum ex levissima quaque occasione (à potu scilicet nimio, aut exercitio quolibet vehementiori, aut simili alia) novas excitat tragædias, Gonorrhœa postliminiò recrudescente, si nempe æger catharसेos molestiam defugerit, nondum extirpato radicitus morbo.

Si post hujusmodi purgationem Gonorrhœa nondum cedat, ex usu erit loco pilularum, maximè in iis, qui difficilius purgantur, potentius aliquod medicamentum subinde intercalare, cujusmodi est Potio sequens, quæ semel tantum hausta magis aliquando fecit ad sistendam Gonorrhœam, quàm leniora Cathartica sæpenumero ingesta. *℞. Tamarind. ʒss. fol. sen. ʒii. Rhei ʒiss. Coq. s. q. aq. Colaturæ ʒiii. dissolv. Manna, & syr. Rosar. solut. an. ʒi. syr. de spina Cervin. & Electuar. è succo Rosar. an. ʒii. M. s. f. potio.* Vel curatione tardius procedente detur *Turbith minerale ad gr. viii.* tantum bis vel ter, idque interposito debito temporis spatio, ne fortè oboriatur Ptyalismus; quod quidem remedium in eradicanda Gonorrhœa pervicaciori facilè primas fert. Vel bis in septimana pil. sequentes exhiberi poterūt,
℞. pil.

℥. pil. ex duobus ℥ss. Mercur. dulc. ℥i. cum f. q. Opobalsami f. pil.iiii. sumenda summo mane.

Est autem ubi æger à Catharsi dicto modo repetita usque adeò abhorret, ut ne conspectum quidem, vel odorem solum remediorum ferre queat. Est etiam ubi corpus ex ἰδιωκρασία quadam ita pertinaciter purgantibus refragatur, ut debita peccantis humoris quantitas nequeat educi; atque ita dum impensius in hoc laboratur nullo cum fructu, Lues tandem obrepit, quæ eos sæpissimè ægros adoritur, quorum corpora cathartice fortius obfistunt: cum ita se res habeat, *Enematis* agendum est, quibus injectis utrique indicationi, humoris scilicet tum expurgandi, tum ab affecta parte derivandi satis fieri potest. Quin etiam hæc Methodus expeditior est nonnunquam præ memorata ista, at non æquè tuta, me iudice, cum prior illa licet diuturnitate molestior, minùs tamè habeat periculi, nequa contagiosi fomititis particula in visceribus hæreat, novos datura tumultus. Hoc verò incommodum facillimè evitatur, si Cathartica per os assumpta diebus ab usu Clysterum liberis, mutuam iis operam commodent.

Hac itaque via incedo: *Pilulas* jam prædictas, aut alias ejusmodi duabus, tribusve auroris continuis exhibendas curo: postea *Enema* sequens manè, & hora quinta pomeridiana quotidie injiciendum, donec penitus cessaverint symptomata; nisi quod semel, aut bis in hebdomade Catharticum impero, misso die isto Clystere. ℥. *Electuar.* è succo Rosar. ℥vi. *Terebint. Venet. vitello ovi solut.* ℥ss. dissolvantur in aq. *Hordei* lib.i. *Colaturæ adde El. Diacathol.* ℥ii. m. f. *Enema*: Singulis etiam noctibus *Opobalsami* vel *Balsami* è *Mecha gut.* xxv. sacchari frustulo exceptas concedo, sub lecti ingressu; quod quidem medica-

dicamentum, cum *Terebinthinæ* quoddam genus sit liquidum, ac purum, iisdem, quibus illa, facultatibus pollet, & ulcerosæ genitalium diathesi apprimè succurrit; hujus itaque defectu *Terebinthina Cypria* ad quantitatem avellanæ dictis temporibus devoranda substitui possit.

Procedente Curatione, quacunque ea demum methodo tentetur, egro cibis omnibus sale conditis, vel alias dyspeptis (quales sunt carnes Bovinæ, Porcinæ, Pisces, Caseus, Radices, Olera) & fructibus horariis quibuscunque interdico; quibus substituo carnem Vervecinam, Vitulinam, Pullorum, Cuniculorum, & cetera *ἑπεπτα*. Volo etiam, ut vel his parcissimè utatur, tantùm ut egri vires non labascant. *Potus*, vino in genere abdicato, ut & liquore omni sive spirituofo, sive acescente, *Hydrogala* esto, ex tribus aquæ coctæ partibus, & lactis una, nisi quòd in prandio, & cæna Cerevisia tenuis in parva quantitate possit indulgeri. Ad contemperandam insuper inflammationem, & mitigandum ardorem urinæ, refrigerantem aliquam *Emulsionem* ad sequentis normam compono, in Purgationum interstitio frequenter potandam. *℥. Sem. Melon. & Pepon. an. ʒi. sem. Papav. albi ʒii. Amygdal. dulc. excorticat. n. viii. contund. simul in mortario marmoreo, sensim affundendo aq. Hord. lib. i. Colaturæ adde sacchari Crystallini q. s. m. f. s. a. Emulsio.*

In temperamento admodum sanguineo, & affectu pertinaciore, post mensem catharsi datum, aut circiter, ut plurimum sanguinis *Uncias octo, vel novem* è brachio dextro detrahēdas suadeo; ut maturius celebretur venæ sectio author non sum, ne hac *πρωρίσει* contagium penitiùs inferatur. *Injectiones* in urethrā non magni facio utpote quæ sive acrimonia sua mor-

mordaci, five stipticitate non rarò magis officere soleant, quàm prodesse: veruntamen sub morbi exitu *Aqua Rosacea* in pauca quantitate potest injici.

Hac methodo, quæ mihi semper pro voto cessit in Gonorrhœa sananda, meliorem nondum comperi; maximè in iis, qui facilè purgantur. In iis enim, qui purgantur egriùs, curatio, licèt nunquam fallax, tamen non nisi post longum temporis spatium perficitur: In his itaque sanguis iterum mittendus, & acuenda sunt Cathartica, tùm etiam repetenda sæpiùs, atque in eorum usu diutiùs est perseverandum, aut Clysteres modo jam signato usurpandi. Etenim *Catharsis* hìc ad instar omnium est. Atque in hoc affectu, si in alio quopiam, verè asseritur, quòd qui mundificat bene, bene sanat: modò ab *Aquis Mineralibus* sibi temperet, quas certò mihi constat morbi reliquias è corpore eliminandas vi astringente, & plus satis sanativa arctiùs constringere, & quasi clavo figere trabali; unde quòd sæpius observavi, *Scroti tumores* enascebantur, quoties in morbi principio, vel statu, pejoraque adhuc symptomata, ut *Carunculae*, si quando sub ejus exitu portarentur. Quod quidem ego fidenter assero, quantumlibet ex more hodiè recepto *Aquæ Minerales* in dicto casu haud rarò præscribantur.

Neque sum nescius, quantum se venditent Practicorum nonnulli in hujus symptomatis curatione, qua brevioris temporis spatium, qua remediis magni nominis, & tituli absolvenda, interim observatione plus satis frequenti certò deprehendi, materiam, quæ eliminanda fuit, astringentium vi in corpore detentam maximum egris dedisse malum, ex quo per sepe sanguinis massam de novo subiens ipsam demum Luem parit. Nec majore cum fructu, licèt

periculo minore, decoctum *Lignorum exsiccantium* usurpatum comperi; quo scilicet, sub pretextu *Specificorum* tum universum ægri corpus, tum præ cæteris affecta pars jampridem nimis incallescencia ulterius adhuc inflammabantur; nonnunquam etiam *Gonorrhæa*, quæ paulo ante evanuerat, quod me observasse memini, denuo in conspectum prodiit.

Animadvertendum est autem, quod si ægri glans præputio undequaque contegatur, atque ejusdem ora præ inflammatione usque adeo tumida, dura, ac calosa reddantur, ut nullo modo queat reduci; laterem lavat quisquis *Gonorrhæam* remediis purgantibus, fortissimis licet, & quotidie ad nauseam repetitis aggreditur, nisi eodem tempore id agatur, ut pars ita affecta ad statum sibi naturalem redeat, sublatis & duritie, & tumore, unde *Gonorrhææ* novus utique fomes subministratur. Quod quidem ego admolior *Fotu* sequente. *℞ Rad. Albæ, & lilior. an. ʒi ss. fol. Malv. Verbasc. Sambuc. Hyoscyam. flor. Chamæmel. & Melilot. an. M. i. sem. Lini, & Fœnugræci an. ʒ ss. Coq. s. q. aq. font. ut f. Fotus*, parti affectæ admovendus per horæ unius spatium bis, vel ter in die. Peracta fomentatione, partem affectam *Oleo* è semine *Lini* recenter extracto perungendam curo, deinde *Emplastrum* è *Mucilaginibus* alutæ agninae inductum labiis præputii tumidis circumponendum. Quod si *Ulcus* vel in ipsius præputii labiis, vel in subiecta glande hærens sua callositate facit, ut illud non nisi ægre possit retrahi, præter fotum jam dictum, sequens etiam *Linimentum* præscribo. *℞ Unguent. Basilici ʒvi. Unguent. è Nicotiana ʒii. Præcipitat. ac. acq. Ros. lot. & optimè levigat. ʒ ss. m. f. Linimentum*, quo lintei rasura imbuatur, & ulcusculo admoveatur semper post *Fotus* præscripti usum.

Ubi vero siue quod iusto maturius Gonorrhœa sistatur, siue ab exercitio vehementiori, aut alia quacunque de causa, Scrotum jam morbi sedes ab eadem in tumorem insigniorem attollitur, prædictum *Fotum* bis in die parti affectæ admoveo, modò non imminuantur & dolor, & tumor *Cataplasmate* vulgò noto ex *Oxyrato*, & *farina Fabarum*. Hæc dum foras peraguntur, non desino remediis & Catharticis, & Refrigerantibus, quæ modò præscripsimus, introsumptis, tum etiam Diæta supradicta hostem urgere; neque mihi religio est quovis huiusce mali tempore sanguinis 3 ix. vel x. è brachio isto detrudere, quod testiculo tumefacto respondet, si tumoris magnitudo, & vehementia doloris id mihi suadeant. Atque hæc hæcenus de *Gonorrhœa*.

* Cum vero eousque invaluerit morbus, ut jam *Veneræ Lues*, vel *Lues confirmata* præcise dici mereatur, alia omnino porta quærenda est, & duriori huic nodo cuneus itidem durior est adhibendus: quandoquidem nullum adhuc experimentum, quod sciam, adferri possit extirpati huiusce morbi, nisi per *Salivationem ab Hydrargyro* excitatam: quicquid tam doctorum nonnulli, quam indoctorum de aliis sanandi modis satis temere, & audacter effutiverint. Cum itaque *Salivatio* omnem hîc numerum absolvat, id tantum mihi incumbit, ut quæ in ea excitanda, tum etiam regenda, & ratio (qualis qualis ea demum fuerit) & observatio rationi suffragata mihi dictaverit, edisseram.

In principio autem, ne conjectura quidem assequi possum, quid sibi velint crebra ista monita, quibus de corpore remediis *Catharticis*, & *Digerentibus*, Balneo puta, & cæteris id genus, rite præparando, ita

B b 2. feriò

* *Luis confirmatæ Curatio.*

seriò cavetur ; Ut de Venæ sectione jam taceam, cui nonnulli hic loci primas deferunt . Quum enim , si veritati sit litandum , eò res redigatur , ut *Veneno* Salivatio procuranda sit (neque enim adhuc innotescit salubre aliquod medicamentum , quo possit excitari , neque æger sine ejus ope in tuto collocari potest) quæritur , utrum corpori constantibus adhuc viribus vegeto , & valenti , ac proinde frangendis inimicis conatibus haud impari ; an eidem missione sanguinis , & tenui diætâ jam debilitato rectius committatur Venenum . Haud dubiè satius esse duxerit æquus rerum æstimator nihil agere , quam ita importune satagendo nocere . Quid quod experientia testatur , nullis evacuationibus , aut alio modo infirmatos salivationis impetum multo melius sustinere , quam eos , quorum quasi ante prælium incisi sunt nervi ?

Misso itaque damnofo omni hujusmodi præludio , statim atque accersor , *Unguentum* præscribo ex *Axungie Porcinæ* ℥ii. & *Mercurii crudi* ℥i. Neque oleum aliquod è calidioribus , neque aliud quid admisceo : cum deterius fiat Unguentum , si quod adjecta ista frænum injiciant , & nihilo efficacius , si nihil prorsus agant ; Et fortasse additamenta ejusmodi sub nomine *Correctivorum* idem hîc præstant (si quid tamen præstant) quod *Cathartici* adjuncta iudice experientia , solent præstare ; tormina nempe excitant , & catharsin reddunt laboriosiore , à lucta scil. inter Antidotum , & Catharticum , cujus vis omnis purgans in eo posita est , quòd naturæ hominis inimicetur . Verùm ut *tertia parte* dicti *Unguenti* brachia , crura , & tibiae ad tres noctes continuas (primam , qua accersor , includendo) manibus suis æger perungat , injungo ; ita tamen , ut neque axillas ,
neque

neque inguina attingat ulpam, & abdomen pannio
 laneo tenuiore circumposito, & posterius confuto,
 à linimenti contactu diligenter muniat. Post tertiam
 inunctionem, gingivæ ut plurimum intumescunt,
 & *Ptyalismus* suboritur. Si verò intra tres dies post
 ultimam inunctionem idem haud procedat, tum gr.
 viii. *Turbitb. Mineral. in Conser. Ros. rubr.* exhibean-
 tur egro, qui post singulas vomitiones, aut sedes
 umat haustum liquoris possetrici calidè. Cum ex-
 puere inceperit, id jam medico negotii tantum est,
 ut gradum salivationis scrupulosè expendat, ne in-
 vocatis temerè suppetiis, salivationem eousque eve-
 hat, ut æger de vita periclitetur. Ubi jam *Ptyalis-*
mus statum debitum fuerit adeptus (in quo expu-
 untur ut plurimū librę quatuor spatio *Nycthemeri*)
 vel symptomata, etiamsi parcius expuat æger, eva-
 nuerint (quod plerunque contingit post quartam
 diem à statu salivationis) & indusium, & tori lin-
 tea aliis, quæ, à quo ultimo lavabantur, usurpata a-
 liquandiu fuere, sunt permutanda: cum priora ista
 unguento infecta salivationem, & magis quam erat
 opus, intendere, & longius protrahere, quam egro
 expediat, apta nata sint. Quod si fortè prius elan-
 guescat salivatio, quam symptomata penitus dispa-
 ruerint, extimulanda subinde est *Mercurio dulci ad*
℞i. pro dosi exhibitio.

Nonnunquam accidit, præsertim in corporibus
Δμεταβλήτοις, quod post unam, vel alteram inun-
 ctionem (nempe simul ac *Hydrargyro* sanguis affici
 inceperit) natura illico per intestina hunc hostem
 expellere satagat, unde non solum dejectiones mu-
 cosæ, & tormina ventris, ut in iis, qui dysenteria la-
 borant, eveniunt, verum etiam curatio morbi im-
 peditur, utpote qui salivationi tantummodo cedere

soleat. In hoc casu à Mercurio, sive extra applicito, sive intra assumpto, prorsus abstinendum, donec hæc symptomata penitus evanuerint, atq; porro dictus alvi fluxus (qui plerumque accidit, antequam salivatio benè assurgat) sistendus est usu *Laudani liquidii*, ita dosim augendo, atque repetendo, prout urgeat symptoma; aut *Diascordii sesquidrachma*, aliquoties, prout opus fuerit, devorata. Diarrhœa tandem cohibita, salivatio debito modo procedere solet, quæ antea vix appareret.

Convalescente de ceteris ægro, nisi quod os adhuc exulceretur (qui genuinus est ptyalismi fructus) salivatio, quæ jam in dies imminuitur, nec purgatione, nec alio modo quocunque sistenda est: fieri enim potest, ut etiam post consopitum dolorem, atq; exsiccata ulcera aliquid de morbi fomite adhuc in corpore delitefcant, bella denuò moturum, nisi sibi permittatur sputatio illa moderata, quæ, postquam redintegrata sanitate homo se auræ liberiori aliquândiu exposuerit, desitura est. Periculosum itaque esse arbitror ptyalismi jam abiturientis, & mox evanituri reliquias vel *Catharsi* deducere, vel *Lignorum decocto* exsiccare velle; à qua Praxi, quæ vulgò obtinet specie vel Mercurii è corpore eliminandi, vel corrigendæ ejus malignitatis, nascuntur sine dubio frequentes istæ *Recidivæ*, quæ miseris accidunt, sanitatem tandem aliquandò post tantum impensarum, tot exantlatos labores, tantum tædii devoratum anhelantibus, ad quam etiam certò pervenissent, si salivatio non nisi suo tempore determinaretur. Longè itaque consultius esset, Ptyalismum promovere *Mercurio dulci* semel in hebdomade exhibito, etiam postquam omninò convaluerit, & jam sub dio versetur (quod & ego per menses

ses aliquot fieri aliquando jussi) quam eundem præmaturius inhibere.

Quantumlibet autem à catharsi in salivationis declinatione ob jam dictas causas abhorream, fieri tamen potest, ut in ejusdem statu ea nec prætermitti possit, nec debeat, quoties scilicet re male gesta, eoque fuerit evecta salivatio, ut jam ægri vitæ metuatur: quo in casu non tutum modò est, sed & necessarium etiam Cathartico ingesto Ptyalismum ad eum gradum deprimere, ut cum ægri *ὑποπία* procedat, qui deinde suo juri relinquendus.

Si quis jam quærat, an nuda Salivatione contenti esse debeamus, nec Catharticis, nec aliis remediis solennibus in usum, post eam peractam, revocatis? Respondeo, præter jam dicta, quibus & ratio assilatur, & experientia, me velle doceri, quam ob causam magis sit necessarium purgare post Salivationem, quàm Salivationem excitare post Catharsin, cum remedia purgantia (*Scammoniata* maxime, & id genus acria) malignitatis quidpiam in corpore relinquant, quod naturæ tamen committimus, cujus vi tandem subjugatur istud, quicquid est veneni, eo scilicet, qui purgatus fuit, ad regimen consuetum, exercitium, & liberio rem aeris usum se recipiente. Atque id potro libenter scire velim, qua demum arte freti Mercurii reliquias per Catharsin expellere conamur, cum genuinam illam, ac prope unicam methodum (per salivationem scilicet) qua natura id efficere solet, ac debet, non solum negligamus, sed etiam impendamus? Hujusmodi autem hallucinationes minimis istis rationis scintillulis imputandæ sunt, quibus nos miseri mortales tantùm præditi, ad veritatem in profundo demersam non penetrantes, quamlibet ejus umbram, & speciem amplectimur,

mur, pro Junone, quod ajunt, captantes nubem ; mox colloquia miscentes, præjudicia malè fundata ita penitus nobis invicem infigimus, ut tandem phantasmata nostra, & delirantium insomnia pro principiis Apodicticis haberi velimus ; cujus specimen, ni fallor, præ manibus nobis est.

Quamvis autem in plerisque Curatio modo jam dicto absolvatur, viz. *Inunctione* per tres noctes continuas, & exhibito *Turbith. Minerali*, Ptyalismo haud ritè procedente, *Mercurio* itē *dulci* ad vices aliquot, eodem justo citius fatifcente ; seriò tamen animadvertendum est, in quibusdam reperiri idiosyncrasiam, sive temperamentum quoddā peculiare tam salivationis respectu, quàm purgationis (atque eadem plerumque in iisdem, ut qui egrè purgantur, egrè etiam ad Ptyalissimum perducuntur) ita ut in nonnullis Methodus laudata vix gingivarū exulcerationem queat efficere, multò minùs salivationem eam procurare, quæ malo eradicando par sit. In hujusmodi ægris Medico summo opere cavendum est, ne animo nimium obstinato salivationem importuniùs urgeat, recalcitrante natura, atque ab isto evacuationis genere prorsus abhorrente ; quod qui minùs intellexere, ægros haud paucos letho dederunt : Etenim in corporibus ita factis, quotiescunque medicamenta, sive externa illa fuerint, sive interna, pertinaciter ingeminaveris, loco salivationis perfectæ nil præter ventris tormina, & dejectiones dysentericas obtinebis, natura per hanc portam Hydrargyri virus amoliente ; vel dolores ventriculi, & egritudines, sudores frigidos, horrendaque alia symptomata accerces, ita ut eger tantùm non agat animam, fortè etiam mox eam evomat. In his licet Medico concedi possit, ut postquam ad dies quatuor,

vel

vel quinque à postrema inunctione salivationē frustra preestolatus fuerit , inunctionem jam sepē dictam , & *Turbith. Minerale* denuò repetat (interjectis inter singulas inunctionum vices diebus aliquot) religiosè tamen cavere debet , ne cum tanto conamine salivationem in cassum sollicitaverit , eam per vim invitę naturę extorquere pergat . Hic itaque modus , quantum ego iudicio valeo , Medico tenendus est , ut ubi primū vel egritudo ventriculi , vel ventris tormina succedant , statim sibi temperet à remediis adhibendis , donec ea penitus evanuerint symptomata ; pluribus enim , & fortioribus remediis ad cogendum , *φύσεως ἀντιπαθέσεως* , salivationem accumulatis , *Dysenteria* certò certius tormina ventris , & ventriculi egritudinem Mors excipiet ; Cū ex adverso si lentè festinet , & mora strahat , *Mercurii dulcis* ℥i. semel , aut bis in septimana exhibendo , vel per se , vel cum ℥i. *Diascordii* , si eger in Diarrhœam propensior sit , tandem aliquandò cum bonis egrirebus optata potietur arena . Quantumvis enim Ptyalismus ad plenum nunquam assurget : eger tamen copiosius , quàm pro more solito expuet , & fœtor iustę salivationis comes neque imminutiorem hanc destituet : unde evincitur , sanguinem , & humores eā sive putrefactionem , sive alterationem , quęcunque ea demum sit , attigisse , quę vel parit salivationem , vel cum ea nascitur . Atque hac Methodo universa huius morbi symptomata tandem expugnabis , concessio utique debito temporis spatio .

Observandum est autem , quòd licet salivatio remedia alia , qualiacunque ea fuerint , in extirpanda *Lue confirmata* longè exuperet , *Gonorrhœam* tamen cum *Lue* concurrētem neutiquam valet sanare , nec sistetur illa , hac jam penitus devicta : unde rectè

colligitur nullam vim specificam Mercurio inesse, qua Venerea Lues immediate debellari possit; quamlibet *Specificum mediatum* fortè dici mereatur, in quantum mediante ptyalismo morbum expellat; pari fermè *καταχρήσει* (quod aliàs subinnui) atque scapellum Chirurgicum Laterali morbo Specificum queat appellari. Sed ut ad rem redeam; Quoties *Lues*, & *Gonorrhœa* una stabulantur, vel ante Salivationem, vel ea jam peracta, Gonorrhœæ curatio tentanda est; quod & tutius fit, me iudice, & facilius etiam post finitam salivationem, cum Luem habens comitem Gonorrhœa ægrius dometur; quæ verò à prægressa salivatione quadantenus subacta fuit, minori negotio expugnari soleat. At verò Catharticis religiosè abstinendum est, quousque vel minimæ salivationis reliquiæ supersint; Quamobrem *Turbith Minerali* semel, aut bis in hebdomade exhibito securius rem committemus, quàm aliis Purgantibus quibuslibet, cujus vi promovebitur aliquantulum ptyalismus, dum interim materia Gonorrhœam committens paulatim excernatur.

Porro observandum est, si tumor ossi alicui, *Exostosis* vulgo dictus, infideat, qui etiam tamdiu permanferit, ut os jam carie afficiatur; incassum prorsus erit sive salivatione, sive alia aliqua methodo curationem aggredi, nisi etiam huic malo obviam eatur; ac proinde os ope *Cautistici* denudandum, & quamprimùm idem, quod ajunt, *exfoliandum*, usu scilicet remedium, quæ intentionem hanc implere solent.

In *Ore exulcerato*, quod Salivationem passis ita familiare, si vel eger dolori ferendo par non sit, vel eo usque illud excorietur, ut sanguine diffluat, idem nocte, dieque vel *aqua Rosarum Damascenarum*, vel lacte aquæ permisto, vel *hordei radic. Albæ*, &

semin. Cydoniorum decocto sepiſſimè proluèdum eſt .
Unicum hoc ſymptoma memorabile, quod ſcio, ſalivationi accidit, ſaltem quoties ea, more debito, adminiſtratur ; & ſanè, ſi *dolor*, & *oris exulceratio* arte aliqua protelari potuerit , haud multò eſſet moleſtior morbi hujus curatio , quàm eſt aliorum aliquot longè minus famigeratorum .

Dietam quod ſpectat , & reliquum ægri regimen, eadem prorsùs in *Salivatione*, ſaltem donec ad finem jam ferè vergat , ac in *Catharſi* imperanda cenſeo : Cumque ei, qui medicamentum aliquod purgans aſſumpſit , id tantum incumbat, ut ſe in cubiculo à vi frigoris defendat , & cibis *ἀπέμφοις* moderatè veſcatur, nondum mihi conſtat, quo nomine vel lecto ſemper addicatur, qui Ptyaliſmum ſubit, vel à victu modico arceatur , qui ſcilicet naturæ cum veneno conſiſtanti vires, animumque addat; unde etiam natura tanto oneri ſuccumbente , haud pauci , ſpiritus, atque omni vitæ robore , diaphoreſi, purgationibus , & jejuniis ſupervacuis (præter vulnus ab *Hydrargyro* inſiſtunt) tandem penitus exhaustis , miſerè conſecti ſunt: Perſæpè etiam morbo jam pulſo, eger ea ſpiritus copia, qua erat opus ad redintegrandam ſanitatē deſtitutus, præ imbecillitate cōcidit; aut ſi forte *Libitbinam* valeat effugere, tot, tantisque cruciatibus vitam redimit, ut tanti non ſit vivere. De quibus Poeta è Neotericis haud inelegāter:

Graviora morbis patimur remedia ;

Nec vita tanti eſt , vivere ut poſſis , mori .

Hic autem in promptu eſt iſtam objectionem diluere , qui ſit , ut nonnulli hoc morbo (ſcilicet in ſtatu ejus modo dicto) malè multati in *Galliam* commigrare cogantur, ut ab eo liberentur; Cujus rei hanc eſſe rationem , quantum judicare poſſum, exiſti-

stimo; Hujusmodi egris, œconomia illorum corporum everfa, ac viribus prostratis, apud nos aer crassus, ac humidus refarciendis minus idoneus est, cum iste *Gallia*, utpote qui salubrior, ac magis serenus, spiritus corporis, & vires deperditas instaurare aptus sit: Non quod Practici ibidem degentes, utut docti quidem, methodum, qua hic morbus devinci possit, melius calleant, quam nos hic in *Anglia*. Sed ut ad Diætam revertar.

Existimo itaque (& experientia mecum facit) quod præter jusculum Avenaceum, Panatellam, Lac cerevisiatum, & Cerevisiam tenuem tepescitam, &c. juscula insuper è carne Vitulina, Pullorum, atque alia ejusmodi in mediocri quantitate egro & possent concedi, & debeant; atque ut ubi primum eousque subsederit gingivarum tumor, uedentes conferere valeat, Cuniculorum, Pullorum, Agnorum carnes, atque ejusmodi teneriores, at parca manu, sint indulgendæ; ut vel in lecto se contineat, vel ad ignem sedeat, prout hoc, vel illud magis allubescat animo: Cum enim *Ptyalismo* expugnetur hic morbus, non *Diaphoresi*, hariolando non sum, quorsum æger, nulla urgente necessitate, nimio calore mañetur.

Dicta Methodus uti expeditior est, cum neque tot dies corpori ante salivationem præparando inutiliter infumendos, nec frequentes istas purgationes, aut decocta solennia post salivationem ægris imponat; ita certissimus sum eandem longe faciliorem esse, minus itidem periculofam, & minus recidivæ obnoxiam: quod experimento suo discet quisquis in altera praxi versatus, ad hanc se demum conferet. Mihi saltem ex animi sententia successit in quamplurimis ægris; quorum nonnulli salivationis

tionis tædium, & laborem plus semel irritò conatu exantlaverant, recidivam semper denuò passi, ex occasionibus, & propter causas, quas suprà memoravimus.

Non est autem, Vir Candidissime, cur tuam fidem verborum ambagibus anxie sollicitem, qui jamdudum de probitate mea persuasissimus exiguæ æstimationi etiam nostræ favere dignaris. Plura itaque de hoc morbo non addo, cum mihi ne-
tquam placeat, nec placebit unquam, longis verborum ambagibus, & sermonibus ἀποστροφῶν νυ-
cleum involvere, quo rei caput, seu *Nili* fons, ægrius innotescat. Quantulicunque autem sit hoc opusculum sive pretii, sive molis, id ut boni consulas, rogo; cum illud eo præcipue fine elaboraverim, ut & in bonum publicum cederet, & quo in te essem animo, palàm testarer: quantumlibet autem magni te faciam, major tamen adhuc tibi honos debetur & à me, & ab iis, quibus summa illa tua eruditio, morum suavitas, animique candor, cæteræque virtutes laude dignissimæ ita clarè elucescunt. Haud equidem tibi assentor, quoties profiteor me tuam amicitiam, ex quo me primùm ea condecorabas, inter illa, quæ mihi comparavi, pretiosissima, luculentissimaque semper habuisse. Inter alia enim in brevi vitæ curriculo à me observata eximium est istud (quod etiam filio meo commendatissimum esse volo) hominum sc. probitate, cæterisque virtutibus præcellentium consuetudinem semper mihi commodo vertisse, atque emolumento; atque ex adverso pravorum amicitiam (nisi ea potius combinatio, sive etiam conjuratio dicenda sit, quæ in virtute non fundatur) quamvis nec dictu, nec vultu quidem me læserint unquam, tamen

nescio quo pacto, tandem aliquando aut mihi, aut rebus meis mali, aut damni quippiam affricasse. Vale, Vir Humanissime, & amare perge.

Tui semper Observantissimum
THOM. SYDENHAM.

DISSERTATIO EPISTOLARIS

AD GUILIELMUM COLE M. D.

*De Observationibus nuperis circa curationem
Variolarum Confluentium; necnon
de Affectione Hysterica.*

HUMANISSIMO VIRO

THOMÆ SYDENHAM M. D.

Miraberis fortasse, Clarissime Vir, quisnam importunus interpellator graviora tua interturbet negotia: sed veniam, confido, dabis, postquam intellexeris, ea potissimum de causa hanc tibi molestiam creari, ut grati animi sensa exprimat venerabundus Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratissimis tuis, circa morbos acutos, commentariis, agnosco me accepisse fructus, ut ad grates aucto-
ri

ri persolvendas me prorsus obligatum teneam. Tam accurate singulas annorum, aerisque, quas tractandas suscepisti, Constitutiones, cepto antebac inaudito, observasti; tam genuinas, facileque obvias pro singulis, qui in illis occurrebant, affectibus sanandis, indicationes excogitasti; tantoque ingenii nitore totum opus exornasti, ut merito tantam sagacitatem, tam indefesso labori junctam, suspiciamus: unde & Aegrotos, & Medicos tibi aeternum devincis.

Quaquam vero cuncta, quæ pertractas, accurate adeo absolvisti, ut prorsum sit de singulis in laudes tuas erumpere; præ cæteris tamen haud mihi temperare possum, quin impense tibi gratuler methodum tuam circa Variolarum curationem: cujus ope, quin feralis ille hætenus affectus terrificam suam exuat larvam, interque facillime curabiles (nisi malignitas, vel quiddam valde insolitum accesserit) se sistat, nullus ambigerem, si per nutriculae (turbam raro non inimicissimam hominum salutis) liceret, quæ calido suo regimine, & medicamentis omnia usque adeo pessumdant, totque ubique in sepulchrum ante tempus præcipitant, ut merito Tu, Doctissime Vir, humani generis vindex audire merearis, qui ægrotis miserè, cumque extremo vitæ discrimine palantibus te ducem fidissimum præbes, ut in salutis viam, si ductum tuum sequi volent, redeant. Ut de me loquar, quaquam meis fidere ratiociniis aliquatenus reformidarem, diu tamen credidi, Variolarum eruptionem, sicut non ipsum esse morbum, sed febris crisim, sic par reliquis crisibus desiderare regimen, in quibus omnium Medicorum effatis sancitur, totum negotium naturæ committendum, si cuncta recte procedant;

dant ; id , quod plerumque in isto affectu cernitur , nisi plus justo prius exagitatus fuerit sanguis . Postquam verò , perlecto aureo tuo libro , senseram tandem panicos esse , qui me , aliosque tam diu detinuerunt , timores , aususque fueram juxta tui præcepta (reclamantibus licet quandoque non solum vulgo , sed etiam Medicis) ægros regere , tantum inde emolumenti iis , ubi in obtemperantes incidi , obvenisse comperi , ut quicquid alii senserint , me felicissimum reputem , cujus in manus tantus devenit thesaurus . Porro & ubi ad Variolis confluentibus laborantes (quod tamen haud admodum sæpe contingit) accitus fuerim , non dubitavi , quanquam animam jam agere viderentur , ad paregorica , tua fretus auctoritate , confugere , idque successu haud penitendo , imo verò stupendo . Tam multum equidem hac in parte præstitisse mihi videris , ut nil superesse , quod vel aliorum , vel etiam Tui industriam exerceat , facile crederem , nisi nuperrime à doctissimo Viro , amicoque meo integerrimo , D. Kendrickio (qui humanitatem tuam plurimum celebrat) audivissem , te innuisse novas quasdam (quas & ad praxin rite exercendam perutiles fore non possum non augurari , utpote à te factas) circa idem subjectum tibi occurrisset Observationes , quas nisi publico impertias , & in Tui famam , & in humanum genus injurius eris . Proinde , si quid apud te ignoti valeant preces , haud graveris , obsecro , Celeberrime Vir , eas in lucem emittere .

Sed nec hic subsistam : Nempe ab eodem accepi , rariora quædam tibi observata fuisse circa Affectus , Hystericos dictos ; qui sanè sicut doctissimorum Medicorum ab omni memoria exercuerunt , imo lassarunt ingenia , sic (prob nimis sæpe !) & medicandi tradi-

traditas methodos eludunt ; documentaque dant, quàm parum tutum sit, in Philosophicis, nostræ rationi nimium fidere, nisi iis in rebus, quarum certitudinem à sensuum testimonio petere valemus. Plurimum, Dignissime Vir, alterius & à præsentis sæculo, & à posteris, haud dubiè mereberis, si & quæ circa hanc materiam meditatús es, propalare dignatus fueris. Hoc saltem à te mihi impetrare liceat, ut æqui bonique consulas ; quod non mei solum, sed publici etiam causa, ignotus tibi licèt, petere non erubuerim ; utque me inter innumeros eos habeas, qui tibi se quam maxime devotos profitentur,

Devotissimum

Vigornia.

Novemb. 17. 1681.

GUILIELMUM COLE.

Speçtatissimo, Doctissimoque Viro

GUILIELMO COLE M. D.

SI usque adeo Philautiæ indulgerem, Ornatissime Vir, ut eas, quæ ad me nihil attinent, laudes mihi arriperem, ægre admodum me ab aliquali animi elatione continere valeam, laudatus tantopere à laudato viro, qui eruditissimis suis lucubrationibus orbi literario, mihi vero nec de facie, quod sciam, innotescit. At vero, quod me tanto, licèt immerentem, honore dignatus fueris, id demum humanitati tuæ acceptum refero ; cum maximos quosque, & præstantissimos viros ita natura comparaverit, ut non tantum leviter errantibus, ut fit, æquiores sint,

Cc

sed

sed etiam in mediocrium studiis deprædicandis, data vel qualibet anfa, ingenuo suo candori morem lubentes gerant. Cujus quòd & in ipso me, & meis istis conatibus, ut ut tenuibus, publico tamen comodo destinatis, præclarum edideris specimen, gratus agnosco.

Ea quod spectat, quæ à me præstolaris, sive jam editis de *Variolis* observationibus addenda, sive etiam de *Passione Hysterica* de novo tradenda, ita habe. Horum primum idcirco aggressus sum, ut quæ olim deficere viderentur, ex iis, quæ experientia jam annosior mihi suggererat, possim sarcire. Alterum verò ideo in me recipiendum duxi, tum quoniam *Affectus Hystericos* omnium, post Febres, morborum frequentissimos occurrere, tum quia emolumentum aliquid è levidensibus meis observationibus capi posse existimarem. Neque tamen diffiteor aliam quandam, præter hanc publicam juveni spem, mihi causam subfuisse, ut otium scilicet benè locarem, & tædium brumalium noctium honestius fallerem; cum jam ingravescente ætate non amplius Congerones foras quæram. At quicquid id fuerit, quod me primum instigaverit, me non ita, atque speraveram, inceptis, ac votis meis parem esse sentio, cum continua illa cogitationum series, qua mens obstinatius defigenda est, mihi jam à multis annis ποδάρκωντι nunquam non officiat, maximè verò, jam appetente Senectæ. Cum itaque tam opportunæ appulerint humanissimæ tuæ literæ, brevi Responsionis limite expediam eorum summam, quæ prius fusius deducenda meditabar.

Sumpto itaque à *Variolis* exordio, illud prælibandum censeo, quòd scilicet ea Febrium Intermittentium species, quæ primum Anno 1677, uti alibi di-

ximus, caput extulit, atque etiam nunc regnat, Anno videlicet, quo hæc conscribo, 1681; hæc Febres, inquam, pro more Epidemicorum omnium, iis maximè tempestatibus grassabantur, quæ cum earum indole magis faciebant, per annos istos omnes, quibus vigeant; aliena autem tempestate appetente, iis protinus Epidemicis cedebant, quibus illa magis favebat. Exempli gratia, ingruente hyeme, nunquam non *Tussi*, & *Febribus Peripneumonicis* ab illa pendentibus locum dabant, ut & *Variolis*. Rediit autem Vere dicta Febris postliminio reversa est. Ita Anno 1680, postquam Febris hæc per Autumnum omnia fuerat depopulata, *Variolæ* brumali tempore eam excipiebant, ubique locorum grassantes. Anno autem vertente, 1681 sc. Febres intermittentes denuò recrudescebant, haud usquequaque Epidemicæ, fractis jam & succisis earum viribus: unde etiam *Variolæ*, hic illic sparsæ, unâ cum illis subpullulabant. Æstate verò jam ingressa *Variolæ* increbrescere quotidie, tandemque ἐπιδημιώταται factæ stragem haud vulgarem edebant.

Hoc anno, sc. 1681. luce meridiana, quod ajunt, clarius mihi constabat, quod jam olim ratio suadere videbatur, ægrum scil. lectulo noctes, atque dies continuos non prius addicendum esse, quam *Variolarum* examē omne in conspectum se dederit; Etenim tùm Veris, tùm etiam Æstatis temperie ficiore diutiùs, quàm post eorum, qui nunc sunt homines, memoriam invalescente (adeò ut omnis ferè ubique locorum herba exaruerit) sanguinem ferè omnis illa humiditas, quam aer aliàs solebat suppeditare, destituebat; ex quo *Variolas* jam grassantes major, quàm pro morbi indole inflammatio accendebat, cæteraq; exinde nata symptomata præ-

ter modum seviebant. Atque hanc ob causam, si quid ego judico, *Maculae Purpureae* plenam Exanthematum eruptionem haud rarò præveniebant, & quæ eas extrudebat vehementior inflammatio, debitam sanguinis crasin interturbans, atque disperdens, etiam ante justam materiæ morbificæ expulsionem, præmaturam mortem accersebat. Id verò maxime factorum sævitiam promovebat, quod jam exanthemata ob supra dictam causam ita facillime confluerent, vel ipsa aeris intemperie id mali sponte sua procurante, quod aliàs fere solent Scioli, & Medicastrî, regimine, & Cardiacis calidioribus in ipso morbi limine inauspicato imperatis, atque admotis. Etenim (quod diligenter animadvertendum est) post omnium vel exquisitissimas observationes, rei cardo in hoc vertitur, ut in Variolosis salutis spes omnis in *Exanthematum paucitate* reponatur; discrimen in eorundem *multitudine*: & prout plura sunt hæc, vel pauciora, aut moritur, aut vivit eger. Interea fatendum est, & *sanguinis mictum*, & *maculas purpureas*, quæ ita certe mortem prænunciant, quandoque accidere, vix ullo adhuc comparente Variolarum indicio, vel etiam paucissimis pustulis erumpentibus, hæc vero ut Variolas denso agmine confluentes ut plurimum comitantur, ita aliquando tam præpropere invadunt, ut ægrum ante plenam eruptionem è medio tollant, sicut jam præmonuimus.

In proclivi est autem, ut mihi videtur, rationem reddere, quare eger plus, minusve periclitetur pro majore, minoreve exanthematū numero; cum enim quælibet Pustula *Phlegmone* primò sit, licèt sub exigua mole, mox in *Apostema* evadat, fieri non potest, quin *Febris secundaria à Pure* jam in fieri pendens, magis, minusve exacerbetur, pro puris excoquendi quan-

quantitate jam in morbi statu; quod in mitissimo confluentium genere, die à primo morbi insultu *undecimo*, in mediocri *decimoquarto*, in crudissima verò, & ægrius domabili specie, *decimoseptimo* fieri consuevit. Quemadmodum enim (quod est notandum) *Confluentium Variolarum* genus, *Distinctum* quod dicitur, ratione periculi imminuentis, in tantum superat, quantum ab ipsa *Peste* superatur, ita etiam supra dictæ tres Confluētium species aliæ aliis præsentius discrimen adferunt. Quod insuper tam in ætate, quam in sexu locum habet, cum nemini non sit notissimum, Adolescentem in ipso juventutis flore, multo magis periclitari ab hoc morbo, quam vel sceminam, vel impubem. Sed hæc obiter.

Neque sane mirabitur tam ingens discrimen à majori pustularum numero pendere, qui secum reputaverit, quod si cujuslibet sive humeros, sive brachia, sive aliam quamlibet partem *Phlegmone* (vulgò *a Boyle*) forte invaserit, idem tempore maturationis, qua jam Pus fit, febricitavit; cum scil. sanguis à purulentis particulis, per venas ex lege circulationis in ejus massam resorptis, incitatus, *Febriculæ* fomitem subministret. Quanto magis Medicus ubi primis morbi diebus ægrum invisens, faciem ad instar pulveris è limatura acicularum undique respersam contemplabitur, mortem prædicet uno aliquo è diebus jam memoratis involutarum; idque præ indomita vi *Febris succedaneæ*, quam pro ratione quantitatis puris ex innumeris istis apostematis in sanguinem rejeçti, desævire necesse est. Quæ quidem hominis funesta ruina aliquot diebus antequam ingruat, facile prævideri potest, utut belle se habere æger & sibi videatur, & astantibus etiam in hujus morbi Historia minus exercitatis.

Quotcirca si non aliunde periclitetur æger (purpureis maculis, & sanguinis mictu jam sepositis) quam ex pustularum frequentia, seriò mihi perpendendum est, quibus potissimum de causis ita densæ protruduntur, & si tuto fieri potest, iisdem omni ope coercendis incumbendum. Quod quidem rei caput est, & in quo præcipue ægro suppetias ferre queam; cum periculosa plenum sit alexæ, quicquid moliamur, jam constituto in hac specie morbo; nec si tandem mortem eger evaserit, id tam meæ debetur solertiæ, quam vel insigni narium Hæmorrhagiæ, vel fortuitæ alicui, quæ morbo accidebat, mutationi. Profusissima autem illa crebrarum pustularum eruptio, si quid ego conjicere possum, à præcipiti nimis materiæ Variolosæ assimilatione ortum ducit; quæ quidem præcipitatio maxime videtur contingere, vel quod egri natura medicamenti ad instar *Cardiaci*, calore, & spiritu plus satis turgeat, vel quod ipse æger, siue præmature se lectulo includendo, siue adhibitis *Cardiacis* calidioribus, aut liquore quovis spirituoso, fermentum plus debito exaltaverit; quibus omnibus modis disponitur sanguis ad excipiendas, & intimius admittendas morbi impressiones, ipsaque natura, seu furiis agitata, præ exuberanti materiæ Variolosæ copia, & plenitudine, omnem fere succorum, & carniū molem in exanthemata evomere satagit.

Nulla vero magis ~~opérâre~~ promoveretur immodica materiæ Variolosæ assimilatio, quam si æger intempestive se lecto addicat, viz. ante diem sextum à prima invasione, vel quartum inclusive ab eruptione, quo tempore jam omnis pustularum cohors in conspectu est, nec sunt plures expectandæ.

Et licet moderatus lecti calor etiam post elapsos

dies

dies istos Phrenesi, vigiliis, aliisque symptomatibus accersendis nonnihil conferat, ea tamen ejusmodi sunt, quæ à medicamentis cum judicio propinatis vinci possint: cum ingens illud vitæ periculum, quod die undecimo instat, ab innumeris istis pustulis prognatum, omnem medicam opem respuat, & aspernetur.

Hic itaque seriò monendum est, egrum nullo pacto se lectulo interdiu debere committere, si sibi cavere velit à nimio pustularum confluxu, nisi sexto die jam ad vesperascente, unde se plurimum usque refocillari sentiet: à quo tempore vix se continebit à jugi in lecto decubitu, si insignior fuerit pustularum *confluxus*, tum ob acriorem jam pustularum molestiam, tum quòd ab ipso sessionis habitu in animi deliquium sit propensior; quod cum sæpenumero animadverterim, in mentem mihi venit, ex communi hujus morbi lege naturam ipsam quasi digito mihi monstrasse, quo primùm morbi tempore eger lectulo continuò adjudicandus est.

Sed ut non solum dicti problematis veritatem adstruam, quod tanti est momenti ad minuendum à Variolis impendens periculum, verum etiam, ut in iisdem à carceribus, ut ita dicam, ad metam pertractandis, rationem nostram quasi manu ducam, non abs re fuerit, opinor, quoddam quasi Schema totius morbi animo depingere, & diligenter expendere, quæ sit ejus natura, ac qualis methodus; quo demum ex certo sensu hominum fidissimis observationibus utentium, non ex opinione incerto Phantasiæ fundo innixa, rem clarè dijudicare valeamus.

Imprimis itaq; ejus essentia (quantum nos rerum essentias conjectura assequi valeamus) in peculiari quadam sanguinis *inflammatione* comprehendi vide-

tur, in qua Natura primis aliquot diebus id negotii habet, ut particulas inflammatas præparet, subigatque, quo facilius in corporis ambitum eliminentur; quo tempore, mota seditione, perturbato jam sanguinis statu, Febris ut accedat omninò necesse est: quinimo incensæ, ac jam furentes particulae, per omnem circulantis sanguinis ditionem tumultuantes, ventriculæ gritudines, dolores capitis lancinantes, & quæcunque alia Symptomata præcedunt expulsiorem, necessariò excitant, prout hæc, vel illas partes motu agitatæ appellant. At cum jam victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propulsaverit, ut priùs in sanguine, ita deinceps in carnea mole, id quod superest Tragædiæ, peragitur. Et sicuti Natura non alia quidè methodo, quàm accensa Febre materiam in sanguine peccantem novit amoliri, ita etiam non nisi factò Apostemate massam carneam à re qualibet extranea liberat: ut si forte sentis, aut quippiam ejusmodi carni inhæserit, partes circumjacentes mox Apostemate obsidentur, nisi id, quicquid est molesti, protinus extrahatur. Hæc itaque particulae in carnibus demum stabulantes, primùm *Phlegmonas* haud ita spectabiles excitât, in quibus latitant; quæ quidem augescentes in horas, atque efferatiores, & inflammatiores redditæ, tandem in *pus*, & vomicas desinunt; quo quidem tempore fieri non potest, quin aliquid ex illa Apostematum colluvie, in massam sanguinis, per venas circulari motu reducti, resorbeatur; quòd si sanies ista nimia copia sanguini ingeratur, non tantùm febrem accersit, cui egri vires planè sunt impares, sed etiam omnem ejus massam putredine, ceu veneno quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput est: quinetiam ab intensiore Febris calore, postremis hisce diebus

à nimia puris vi excitato, *Ptyalismus*, qui variolis confluentibus comes indivisus esse debet, præprope-
re sistitur, unde ægro spiritus continuò intercludi-
tur. Quod si dicta materia purulenta parcius sangui-
ni infundatur, insurgens Naturæ robur secundariæ
hujus Febris impetum nullo negotio reprimat, & ab-
scessulis in dies magis, magisque exarescentibus, æ-
ger brevi convalescit.

Si vera sit hæc, & iuxta hujus morbi Historia, cæ-
cus sit oportet, qui non videat, omnem ejusdem in
utramque partem eventum, à Curationis funda-
mento rectè, aut secus primis in diebus jacto, pen-
dere. Nam si calidorum, & præcipue jugi lectuli
usu, calentes hæ, ac spirituosæ particulæ acuantur,
necesse est, ut assimilandi facultas (qua jamdiu plus
satis pollent) adhuc intendatur, & augeat.

Adde, quod sanguis, & reliqui humores his modis
excalescenti, fortiori particularum impressioni prom-
ptius cedunt, unde plures, quam res postulabat, e-
mergunt pustulæ, & æger nulla necessitate cogente
in vitæ discrimen conjicitur. Quando oppositum huic
regimen, & modicè frigidiusculum, atque aeris usus
liberior, non tantum fervidarum, ac ferocientium
particularum vim retundit, sed etiam condensat, ob-
firmatque humores, quo se validius spiritibus mor-
bificis opponant, atque eorundem sustineant impe-
tum, unde non major materiæ Variolosæ copia con-
flat, quam pro genuina morbi indole.

Sed nec unico hoc incommodo, quod scil. nimia
materiæ morbificæ quantitas assimiletur, & supere-
xaltetur fermentum morbi, multatur is, qui iusto
citius ad lectum damnatur: at ex eodem fonte sæpif-
sime profluunt tum mictus sanguineus, tum etiam
maculæ purpureæ, æstivo maxime tempore, atque
in

in juvena adhuc florentibus. Utraque hæc sympto-
mata, nisi fallor ego, ortum ducunt ab æstu, & fu-
rore, in quem agitur sanguis à ferventibus, & spiri-
tuosis particulis, à quibus exagitatus, atq; insigniter
attenuatus vasorum claustra diffringit, nunc in mi-
ætu sanguineo, quoties in renes irruit, nunc purpu-
reis in maculis, quoties per arteriarum extremitates
in musculos, & cutem terminatas, percolatur, unde
totidem quasi *sphaceli* oboriuntur in iis partibus, in
quibus extravasatus sanguis coagulatur. Atque, ut
præcaveri facile poterant duo hæc symptomata pri-
mis morbi diebus, quibus plerunque emicant, regi-
mine, & diæta in frigidum urgentibus, ita ubi jam
æstu comparuerint, pariter operam ludet, qui iisdem
mederi conabitur, ægrum lecto includendo, & Car-
diaca exhibendo, ac luderet anicula, quæ nimiam a-
que in olla ebullitionem, igni fomitem submini-
strando, sufflaminare satagat.

Sed ut verum fateamur, utut offendantur Dog-
matici, & hujus rei ignari, ac proinde iniqui judi-
ces, non solum male tutum fuerit, ægrum primis
diebus lectulo jugiter affigi, verum enimvero est, u-
bi æger libero aeri omnino est exponendus, si æstas
scilicet fuerit, atque æger ætatis florem nondum præ-
tergressus, aut liquoribus spirituosus assuetus, præ-
sertim si morbus nimix computationi originem de-
beat: His, inquam, in casibus, præcipitem nimis pu-
stularum eruptionem haud equidem arbitror satis
coerceri posse, tum à lectulo abstinendo, tum etiam
à Cardiacis; at sanguis etiam sine horum subsidio
spirituum præfervidorum, & morbo congenerum
largo penu auctus, magno cum impetu, ut ex-
plodatur, quasi necesse habet; atque insuper tanta
humorum congeries in exanthemata facesset, ut

pre nimia puris copia in sanguinem regurgitantis sub fine morbi, eger quasi obrutus fato omnino succumbat.

Quamvis haud raro fermentum immodice exaltatum tantam colluviei Variolosæ vim conficiat, ut æger, incipiente adhuc morbo, è medio tollatur; cum scilicet materia morbum committens, tum præ nimia sui copia, tum præ motu inordinato, ac confuso in sanguinis massa excitato, se nequit extricare, & foras educere, cujus loco mictus sanguineus, & purpureæ maculæ tragœdiæ catastrophæ fiunt. Quod etiam & in Morbillis, & in Febre, Scarlatina dicta, sæpiusculè occurrit, ubi scilicet intempestiva opera in iisdem ad eruptionem vehementius sollicitandis infelicitè collocatur.

Neque sanguinis missio, quantum mihi videtur, licet maturè celebrata, ita efficaciter præproperam materiæ Variolosæ assimilationem cohibere valet, ac sanguinis contemperatio ab aere intromisso, maxime si statim ab emissio sanguine æger lectulo committatur, & cardiacis calidioribus mañetur: his etenim modis, sanguis propensior redditur excipientis adventitii caloris impressionibus, quàm ante venæ sectionem fuerat. Et sanctè assero, insignissimum fere omnium, quos mihi unquam videre contigit, è confluentium genere morbum, & qui egram undecimo die jugulaverit, juvenculæ supervenisse, ubi primum à Rheumatismo usitata illa methodo copiosæ, & iteratæ Venæ sectionis fuerat liberata. Atque hinc mihi primum innotuit, Phlebotomiam non perinde, atque ego prius arbitrabar, Variolis intra justos limites coercendis conducere: Tametsi sæpenumero observaverim, reiteratam catharsin, sanguine nondum inquinato, subsequen-

tes

tes Variolas laudabiles, & distinctas, ut plurimum, reddidisse.

Neque verò me fallit permulta esse, quæ contra sententiam hanc nostram, qua ægrum interdum lecto eximimus, possint objici; eaque haud exigui tùm apud hominum vulgus momenti, tùm etiam apud minus hac in palæstra exercitatos, quos Judices appellare solet vulgus medicorum, ut eorum auctoritate malè fundata theoremata statuminent, utpote quæ magis, & quasi ad amussim horum captui quadrent, quàm quæ ab ingeniis penetrantioribus maturè sunt excogitata; unde sequitur, ut cùm pars hominum longè maxima exteriori tantùm rerum cortici contemplando apta nata sit, paucissimi autem veritati in profundo latitanti inde extrahendæ pares sint, Scioli isti, ἢ πολλῶν suffragio adjuti primas facile ferant, hi autem perspicaciores calumniantium maledicentia excipiantur, Πολλοὶ γὰρ παρανοήτορες, παῦροι δὲ τε Βάκχοι. Qui tamen æquo id animo ferunt, veritate freti, & saniorum, paucorum licèt, consensu. Primò itaque objicietur, quòd lecto abesse primis morbi diebus pustulæ eruptioni officiet, & ex consequenti ægritudinem, aliaque symptomata ab impedita eruptione pendentia in longum ducet. Hoc verum esse minimè nego, cùm experientia ferè quotidiana ei suffragetur. Querendum est autem, ubi gravius periculum, vel in sufflaminanda paulisper materia Variolosa, atque ea de causa ægritudinem à non eruptione pendentem aliquantisper protrahendo; vel ex altera parte nimis urgendo morbi fermentum, & tam insignem materiæ Variolosæ quantitatem assimilando, ut eger ad orci fauces sistatur à Febre secunda, die morbi undecimo. Si rem rectè expendamus, liquebit, opinor,

pau-

paucissimos ideò fato defunctos, quod exanthemata seriùs ocyùs non efflorescerent ; nisi fortè ex iis aliquot, quorum sanguis præ nimia excalefactione, motu inordinato, quasi æstro quodam, percitus, materiæ morbificæ leniter excernendæ otium non concedebat ; quod à meis partibus militat, non pugnat mecum. Neque enim extimescendum est, quin, si nihil prorsus agamus, materia Variolosa (utut primis hisce diebus hinc illinc transvolans, quamcunque occupaverit partem, fatiget, unde vehementiora illa symptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, &c. enascuntur) tandem tamen à victrice natura debellabitur, & in corporis habitum extrudetur, præsertim cum egri alvus hucusque ut plurimum adstricta, pustularum eruptionem, feram licet, certam tamen fore spondeat. Ast è contrario quot, quantique letho patent aditus, quoties pustulæ intempestivæ, & nimio opere exiguntur? Longum foret omnes percurrere: præcipuos jam indigitavimus. Sunt autem hi, 1. Nimiùm auctus exanthematum numerus, cui ex equo respondet Febris ultimis diebus succedentis majus, minusve discrimen. 2. Mictus sanguineus, & maculæ purpureæ, quorum utrumque ab extravasato sanguine oritur, qui plus justo attenuatus, & quasi præ æstu ferociens, disruptis vasorum repagulis, qua data portaruit. 3. Ut suprà dictum est, debitæ eruptionis suppressio totalis, à nimis sedulo in præcipitanda eruptione conamine, quo non magis scopus medico propositus attingitur, quàm si quis id agens, ut densa hominum turba spatiosis ædibus inclusa, feriatim, & servato ordine inde exiret, machina characea pyrio pulvere referta, ac in medio displosa usque adeò omnes percelleret, ut singulis ad portam

omni ope contendentibus, proindeque confipato agmine in ejus faucibus hærente, exitus universis, quasi cuneo facto, præcluderetur.

Jam si quis roget, quorsum debita materiæ Variolosæ separatio non perinde primis hisce diebus promoveri possit, si æger moderato lectuli calore foveatur, ac si ab eodem arceatur; sciscitabor ego ex adverso, an non testetur experientia quemlibet lecto inclusum tempore brumali, stragulis modice contentum, foco non accenso, magis percalescere, quam si idem probe vestitus in eodem cubiculo extra lectum versetur. Quod si de differentia notabili satis constet, tunc erit quærendum, quænam ex his methodis magis apta sit ad reprimendam exuberantem fermenti Variolosi agitationem; ad quam metam, si quid nostra mediocritas judicando valet, à Medico, incipiente morbo, præcipue collimandum est, & prout ab eadem plus, minusve is aberraverit, ita cum malis, bonisve ægri rebus medicinam fecerit.

Incautioribus id verò præsertim hac in re imposuit, quod sc. animadverterint ægrum suapte sponte in sudores proclivem, qui cum jugiter manarēt, quoties lecto contineretur æger, æstus febriles haud parum minuebant, secus ac in iis, qui non sudabant. Primum autem perpendamus, quam ob causam Febri coercendæ ita impensam navemus operam, quum sit illa solennis naturæ machina, qua tum in præparanda, tum in eliminanda materia quavis inimica in sanguine latenti, præcipue utitur. Quis autem non videt, quod dum ita sedulo sudorem provocemus ad mitigandum Febrem, eadem opera, ceu fructum præcoccem, humorem crudum, & inconcoctum extrudentes, atque iis ipsis sudoribus immatori postmodum Febri ansam præbeamus; cum hoc modo

modo serum sanguinis (quo tum ipse sanguis, tum etiam recens natæ fervidæ istæ, & Variolose particulæ diluuntur) foras propellitur ; his interim particulis vires fumentibus, & ferociam, eo quod jam liberæ sint à colluvie serosa, quam sudores exhauserant. Verbo dicam: Febris, aliorumque symptomatum alleviatio à provocato sudore, & pustulis exinde præmature exactis, quamplurimis malecessit, qui eam ob causam vitam cum morte die undecimo commutarunt.

Observandum est autem, me ægro primis morbi diebus lecto interdicare ex hypothese tantum Variolarum è Confluentium genere subsecutarum: Namque distinctum genus quod attinet, modò certò prævideri possit, ut nulla ægro imperat necessitas se in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo; cum exanthematum paucitas, sive hanc, sive illam viam incedentem in tuto collocet.

Nihilominus non usque adeo mihi assentor, ut ea, quæ jam tradidi, ex autoritate judicii mei (quod scio, quam sit exiguum) credenda autumem. Et profecto ita parum firmas, & nullius fere ponderis hominum quorumcunque opiniones semper duxi, ut proprias etiam ubique pro suspectis habuerim, quoties cum aliorum sententiis pugnant: quod & hic etiam mihi usoveniret, nisi Phenomena practica quasi uno ore rationis judicio suffragarentur. Seclusis enim practicis observationibus, id, quod vel mihi, vel alii cuilibet pro ratione habetur, nihil fortassis erit aliud, quàm rationis umbra, aut phantasma, hoc est, mera opinio. Et quoties inter homines fuerim, certior inde redeo, quam sit periculosum, vel acutissimo ingenio præditis, cerebrum in qualibet sive Arte, sive Scientia indaganda agitari perpeti, & quasi

& quasi concalefieri, nisi factum ipsum veri, ac falsi iudicem, ac sequestrum constituent; quodque istiusmodi magni Opinatores, ut cum Cicerone loquar, in controversiis purè speculativis, gradibus, vel spatiis infinitis, quantum cuiquam possit innotescere, à veritatis scopo aberrant; Cùm qui ad illa tantum applicuerit animum, quæ Praxis certo determinare queat, si quid forte fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem probatis, quas animo conceperat, rerum Ideis. Nam in hoc nostro negotio, an non mihi licet observare, à quo maxime regimine adhibito, mitius, aut seivius Variolarum genus producat, atque adeo conformem rei evidentie sententiam animo procudere? Quod si alii idem factitaverint, satis habeo. Iniquissimum est autem, cum ne semel quidem per omnem vitam fuerint experti, quantum egro profit, noceatve jam sæpe memorata è lecto interdiu immunitas, me tanquam falsarium convitiis proscindere. Quod si jam olim vera, licet inopinabilia, sentientes calumniandi libido obtinuisset, nemo quicquam tentasset, quo invento homines juvari possint. Et sane quorsum ego has mihi facefserem molestias, nisi repetita sæpe, & fere quotidiana experientia, hanc methodum vulgari ista longe tutiorem esse, inclamaret? Non sum usq; adeo delirus, atq; inops mentis, ut famam mihi queram ab exagitata, atque explosa eorum opinione, qui, si plausum venarer, omni obsequio mihi ambiendi erant; neque malitie tam deplorate cuiquam videri possim, ut hominibus, etiam sæculis aliquàm multis post mea fata nascituris, ex mea, si quæ erit illa, autoritate insidias struam, & vel mortuus, quod horreo referens, perinde ac vivus, illos occidam. Utut sit, hac

ego methodo meos ipsius liberos , sanguine, & propinquitate conjunctissimos quosque , & quoquoque se mihi liberè permiserunt, omnino curavi. Si quid deliquerim, in eo à me erratum est , quòd obstinatae contra sentientium pertinaciae, ne durus, ac praefractus haberer , aliquoties cessi; atque hac de re eorum fidem appello, quibus maximè familiaribus usus sum: Sed hoc ad infelicitatis meae cumulum accessit, quòd aliquoties , etiam ubi astantes , ea , quae suaseram , omnia per integrum morbi cursum fuerant aspernati, aegri tamen fatum (etiam si à calore , quem promovebant amici , & curatrices , me ad ravim usque reclamante, extincti) mihi crimini dabatur . Qua de causa , accedente insuperabili τ πονηρῶν praejudicio , benè mecum agi putarem , si nunquam deinceps ad Variolis laborantes accerferer .

Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque demum modo tractentur, nonnunquam tamen insigniter confluxuras , unde etiam nunquam vacante periculo, quicquid suppetiarum afferatur; id autem afferro (quod mihi satis esse debet) diuturna , atque iterata saepe saepius experiētia innixus, eum in longè minori discrimine versari , qui à primo morbi insultu lecto interdium , & carnibus omnino abstinuit , nec nisi potum tenuiorem sibi indulsit , quàm qui statim lecto adjudicatus , medicamenta etiam Cardiacā assumpsit . Hæc enim methodus , quod supra etiam innuimus , ut plurimum densam nimis exanthematum segetem cohibebit , & ex consequenti etiam immodicam Febris secundariae effervescentiam, quæ non solum suo Marte perimit , sed etiam salivam (de qua in hujus Morbi Historia fusè egimus) præproperè incrassando, aegro perniciem ultimis morbi diebus minitatur . Quid quod hoc pacto

Dd   tum

tum sanguinis mictus, tum maculæ purpureæ præcaveri possint? quæ duo symptomata primis morbi diebus invadunt, idque per sepe nullo adhuc manifesto eruptionis indicio: quod etiam in Morbillis, Scarlatina Febre, atque Acutis aliis ab intensiore inflammationis gradu ortis, fieri assolet. Mitto jam jucundissimum istud refrigerium, quo se æger perfundi animadvertit ab aeris appulsu liberiore, quoties à lecto calente dimittitur; quod etiam singuli, quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, quasi vita, & spiritu receptis, hac aura postliminio vescerentur) pleno ore agnoverunt.

Unde mihi subiit cogitare, quanto sæpius fucum nobis facit illa, quam talem esse opinamur, ratio, quam sensus iste certissimo nobis cognitus; quodque in morborum curatione plus dandum est egro- rum appetitionibus, & desideriis impensioribus (modo perquam enormia non fuerint, & quæ vitam ipso facto extinguant) quam magis dubiis, ac fallacibus Medicæ Artis regulis. Exempli gratia. Febre ardente laborans, tenuioris potus refrigerium liberaliori manu concessum iri vehementer efflagitat; Artis jam Theoremata Hypothesi alicui innixa, quæ sibi alium scopum proponit, quocum pugnat liquoris frigentis indulgentia, appetitui adversantur, & hujus loco medicamentum Cardiacum imperant. Idem æger alimenti omne genus, dempto potu tenui, maximopere fastidit; hic Ars, maximè illa, quam profitentur Curatrices, & Amici adstantes, omninò comedendum esse acriter contendit. Alter post diuturnum ab eadem causa languorem, absurdi aliquid, & quod fortè nocere posse videatur, obnixè petit; Ars iterum molesta se opponit, & mortem intentat morem non gerenti; nisi fortè, ipse Artifex

sanum illum prudentissimi Hippocratis Aphorismum probè concoxerit, *Cibus, & Potus paulo deterior, suavior tamen, melioribus quidem, sed insuavioribus* (hoc est minus gratis) est anteponendus. In his omnibus naturæ, ut videtur, aberrationibus, quilibet in Praxi medica vel mediocriter versatus, modò animum diligenter adverterit, facilè cōcedet, ægros haud paucos, ubi primùm, spreto Medici dictamine, Genio suo obsecundaverint, se meliùs habuisse. Neque hoc sanè mirabitur, qui secum reputaverit, sapiētissimum rerum omnium Conditorem, Statoremq; universa tam exquisito ordine absolvisse, ut sicuti omnia naturæ mala ad concinnandam totius operis harmoniam egregiè conspirent, ita eorum singula divino quodam artificio, propriæ essentia quasi intertexto, donantur, quo subjectum eadem mala à se amoliatur; quod in morborum quàm plurium Acutorum exitu naturali satis cernitur, (*Acutos* dico, qui ut plurimum Deum habent Authorem, sicut *Chronici* ipsos nos) uti etiam in propensionibus istis, quæ tales comitantur morbos, & ad egrum ab illa perniciè liberandum viam struunt, quam Ars adfert, quoties in fatuos cadit. Atque in hoc sanè bene cum hominibus agitur; quorum genus universum aliter se perquam male habuisset, tùm cum Ars medica intra breves *Hellados* cancellos tota staret; quæ quidem eam ferè ad terrarum orbem proportionem habet, quam habet ignobilis aliqua Villa ad nostram hanc *Britanniam*. Et quid vel impræsentiarum de tot tatarum regionum incolis fiet, cum omnis *Asia, Africa* omnis, atque omnis etiam *America* (demptis aliquot nuperis *Coloniis* haud ita populosis) atque insuper magna *Europæ* pars, Arte medica prorsus destituantur? Attamen ut ele-

ganter Comicus, viros rationis, ac virtutum usu præstantes, ab eorum grege, qui formam humanam vita ad instar brutorum ἀλόγων acta conspurcant, distinguens, ὦς χερσίν, inquit, ἐς' ἀνδραπα, ἀνδραπα ἢ ita etiam Ars medica, si revera Ars fuerit, & non solum nomine tenus, maximum est donorum omnium, quæ hanc vitam respiciunt, tantoque cæteris omnibus præferendum, quanto ipsa vita iis, quibus in illa gaudemus, præcellit.

Sed ut ad rem redeam: Quantuncunque conducatur plerumque ægro, ut primis morbi diebus lecto non addicatur, est tamen (quod observandum) ubi etiam ante eruptionem omninò addici debeat. Exempli gratia, *Infans* de symptomatis Dentitionem comitantibus jam securus, derepente *Spasmo* corripitur: in hoc casu cogitandum est mihi, convulsionem istam fortassis à naturæ conatu, quo *Variolas*, *Scarlatinam*, *Febrem*, aut *Morbillos* in corporis habitum protrudere satagit, pendere, licet hucusque lateant sub cutis tegmine. Ut itaque tam periculoso symptomati eamus obviam, *Emplastro Epispastico* nuchæ mox applicito, lecto quàmprimùm committendus est; exhibito insuper medicamine aliquo *Cardiaco*, cui etiam *Paregorici* pauxillum est admiscendum, quo & potentiùs morbi causam eliminet, atque, etiam tumultum, à quo oritur Paroxysmus, consopiat: Verbi gratia, puero trienni, guttæ v. *Laudani liquidi in Aquæ Epidemicæ cochleari uno* (aut quid simile) sunt propinandæ. Et profectò suspicor admodum, ne dicam certus sum, millenos aliquot infantes, & nonnullos etiam ætate provectiores, idcirco letho fuisse datos, quòd non satis animadvertierint Medici, hujuscemodi Convulsiones nihil aliud fuisse, quàm morborum jam dictorum prænuncios: cum

cùm enim Practici paulò incautiores paroxyfmos hosce revera symptomaticos pro affectibus Essentialibus habeant, Enematis sæpe repetitis, & aliis evacuationibus eos aggressi, Variolarum eruptioni officiant, ac proinde permanentiores etiam reddunt paroxyfmos istos, quos tanto molimine opprimere student, quique alias, ubi primùm pustule eruperint, sua sponte certo certius evanescerent. Hic autem, fausto, lætoque omine (quod alibi diximus) Variolæ, quæ cum spasmo teneriores pueros invadunt, rarò insigniter confluunt, unde æger longè tutius læcto concreditur primis hisce diebus. Licet observaverim Variolas, quoties *affectus Comatosos* à tergo insequuntur, admodum confluere; quo in casu ipsemet Vesicatorium, & Paregoricum, quale suprâ descripsi, potius adhiberem, quàm ut ægro jugem læti usum ante eruptionem permetterem. Quinimò animadverti, ejusmodi *Convulsiones* quandoque (oppidò tamen rarò) *Intermittentium Februm Paroxyfmos* præcedere; *Affectus* verò *Comatosos* cum dictis paroxyfmis unà invadentes, & non nisi cum iisdem terminantes, tam in infantibus, quàm adultis perseppe vidi, quorū similiter nulla in curatione ratio habenda est, sola autem Febris, utpote morbus primarius, & essentialis, omni ope est expugnanda. Si enim Comatosis hisce Affectibus Febrem comitantibus curandis præcipuè incumberem, ac proinde Venæ sectione, Catharsi, atque Enematis repetitis, sopori vincendo operam navarem, Febrem inde magis accenderem, & ex consequenti eò usque augerem Coma (quod mihi erat tollendum) ut æger tandem ab eo æternum consopiretur; quando si in Febre debellanda totis viribus contendam, symptomata omnia ab eadem pendentia nullo negotio unà

faceſſent. Quod ſeriò notari velim, cum in hac re tam crebrò, tamque fataliter errari ſoleat. De hoc verò, alio in loco, fuſiùs dixi.

Aliquando etiam (quod proximè tradam) quantumlibet ægro conferat, ut lecto interdium abſiſtat, nihilominus non poteſt id ſolatii eidem indulgeri, ægritudine ſc. *vehementiori, intenſiori Febre, Vomitu enormi, Vertigine, Artuum dolore*, quaſi Rheumatismo laboret, & ſimilibus contra indicantibus: quæ quidem ſymptomata omnia, ſæviora ſi fuerint maximè in ſanguineis, & ætate florentibus, ingētem materiæ Varioloſæ copiam intus natam, & diſcrimen haud vulgare à puſtulis exitum certatim quærentibus, ac mox valdè confluxuris, præſagiunt. Cùm itaque frænum fermento ita exorbitanti omni ope injiciendum ſit, attamen hinc quidem illud continuo lectuli calore adjutum ferociet magis, illinc verò præ nimia ægritudine eodem abſtinere nequeat ægrotans, niſi ſuppetias afferamus; has ob cauſas omnino neceſſe erit, rebus ſic ſtantibus, *ſanguinem* primùm è brachii venis educere, & poſt aliquot horas *Emeticum* eradicativum *ex Infuſione Croci Metallorum* exhibere, quod non ſolùm materiam, à qua oritur ægritudo iſta insolentior, foras propellit, ſed etiam ægrum ita refocillat, ut jam quaſi ſanus lectulo abeſſe queat. Neque huic ſoli methodo innitendum eſt ad infringendas fermenti vires, ſed quo magis æger in tuto collocari poſſit, præter evacuationes jam memoratas per commodum erit *Vitrioli Spiritum* potui tenuiori, quoties eum haurit, liberaliùs immiſcere, etiam uſque ad plenam puſtularum eruptionem. Non obſtantibus tamen hiſce evacuationibus, tùm etiam uſu potus refrigerantis, æger nihilominus non niſi nocturno tempore lectulo permit-

tenduse est, si quidem fieri potest, quoniam hæc universa longè minus ad inhibendam præproperam materiæ Variolosæ assimilationem faciunt, quàm una sanguinis contemperatio à novo aere per pulmones subinde reciprocat: quæ quidem sola mirum in modum ægritudinem symptomaticam, de qua suprà, sublevat confestim, quod à me non uno experimento comprobatum est. Hæc autem methodus paulò insolentior non nisi in ætate florentibus, quorum quidem sanguis sive à Venere, sive à Baccho incaluit, atque in aliis (Infantes tenellulos semper excipio) quos unà cum Variolis vehemētiora, atque enormia ista symptomata jam dicta adoriuntur, necessariò requiritur. Ubi sanguis non usque adeò accenditur, neque ita urget symptomatum violentia, uti materiæ Variolosæ præmaturè assimilandæ longè minor est suspicio, ita ex consequenti & evacuationes præmemoratae, & Vitrioli Spiritus omitti possunt.

Longior in his fui, quia sat scio Curationis exitum sive letum, sive funestum, ab ea potissimum, si non in solidum, ratione pendere, qua æger primis morbi diebus tractatur. Jam verò omni pustularum acæ quasi in campumeducta (quod *die* ab invasione *sexto*, quarto autem inclusivè ab eruptione prima, fieri jam diximus) haud amplius interrompendus est agro lecti usus per reliquum morbi decursum: qui quidem ut ante hunc diem cōcedi non debebat, ita ut diutius differatur, vix patitur ægri status, modo confluentibus Variolis laboret. Hoc autem est genus (quod notari velim) de quo hætenus verba fecimus. Quæ enim & pauca, & distincta emergunt Exanthemata, parum habent momenti sive in hanc, sive in alteram partem, si vel mediocriter in arte valeat is, qui medetur. Quanquam etiā in genere hoc,

utut suoapte ingenio omni periculo vacet, haud pauci (quod seriò dolendum est) Libitinæ cessent, quoties sc. malo suo fato in eos inciderint, qui in promovendo calore spem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum ægrum, licèt inscii, conspirabant.

Tempore ab hoc Pustulæ augetcere, & corporis superficiem undique concalefacere incipiunt, at caput imprimis, unde æger, nisi fuerit infans, ad somnum difficilior est, & inquietudine vexatur: Quod proximo loco in hoc morbo diligenter expendendum esse arbitror; prout enim sedatior fuerit sãguis, ita debitum augmentum, & magnitudinem acquirēt pustulæ, atque ex adverso, pro ratione orgasmi, quo tumultuatur dictus sanguis, pustulæ marcescent, intercepto ulteriori progressu; unde non solum peccantis materiæ eliminatio sufflaminatur, sed insuper singularum phlegmonũ œconomia, & genuina crasis interturbatur; indeque vel non omnino debito tempore ad separationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, & loco flavi liquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel succus alius non naturalis, & à genuinis Variolarum pustulis alienus, egeritur. Quapropter Medicamenta *Paregorica* æquè indicari in Variolis Confluentibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo; cùm hic quasi *Spēcifica* sint, perinde ac Cortex Peruvianus in Febris intermittentibus: quamvis haud ignorem Paregorica non virtute aliqua præcisè specifica operari, sed isti solum Indicationi respondendo, qua sanguini, & spiritibus consopendis, & in ordinem redigendis operam damus. Atque hic quidem sanguinis, & spirituum motus inordinator (Variolarum Confluentium

tium in adultis comes individuus) Anodynorum usum præ ceteris deposcit; necdum ei satis innotescit hujusce morbi Genius, qui ista Vigiliis tantum deberi existimat. Sicuti enim fieri quandoque potest, ut etiam non dormiens benè compositis, ac sedatis fruatur spiritibus (quod ab assumpto Laudano sæpe accidit) ita etiam nonnunquam fit, ut spiritus vehementiùs agitati laudabili pustularum eruptioni officiant, etiam ubi æger multum dormiat, quod observatione dignum.

Ut de genere Anodynorum jam loquar: Tametsi ego à multis annis *Laudanum liquidum* satis auspicato exhibuerim, quoties huic Indicationi satisfaciendum erat; nihilominus *Syrupum de Meconio* ipse præferendum censeo; licet enim utrumque ad eundem scopum dirigatur, tamen Laudanum paulò magis calefacere mihi videtur, Syrupus autem minus. Dosin quod spectat Syrupi, ea non solum ægri ætati est adaptanda, sed & symptomatum gradui, & quæ homini, qui sedatos habet spiritus, & probè compositos, nimia fortè erit, alteri, cujus spiritus ferociunt magis, vix sufficiet. Exempli gratia, ponamus in genere sex Drachmas plerisque convenire; jam in Variolosis, quoties id remedii indicatur, vix intra *Unciam*, si quid præstare velimus, est subsistendum; quæ quidem quantitas singulis vicibus morbo decurrente imperanda est. De adultis agimus impræsentiarum, etenim si infantibus propinetur, dosis pro ratione ætatis erit minuenda. Et sanè Paregorica non perinde indicantur in infantibus Variolosis, ac in adultioribus, cum illi in somnos perdurante morbo proniores sint. Quamvis & in his, quoties à morbo periclitatur magis, à Paregorico abstinere multum extimescerem. At, quod dicere animus

mus mihi erat, difficile est admodum Paregoricorum dosin, quocunque in casu ista indicantur, certò determinare. Etenim sive in quocunque *Spirituum motu inordinatiori*, sive in vomitu enormi, & alvi fluxu, sive etiam in dolore atrociori (in quibus affectibus tribus presertim usum paregoricorum indicari alibi docui) ea methodo sunt exhibenda, ut si prima dosis metam non attingat, alia, atque alia, debito tempore, assumatur, donec tandem medicamentum Medici votis responderit non tam ad ingestam Anodynæ quantitatem, quàm ad effectum, quod in egro producendum erat, respectu habito, quod ubi primum successerit, nec citius, à Paregorici usu ita copioso, ac frequenti cessandum est: interposito tamen semper inter singulas doses spatium aliquo, ut pernoscere valeamus, utrum dosis ultima, id, quod quærimus, præstiterit, antequam nova ingeratur. At ubi semel finem propositum obtinuerimus, dosis Anodynæ in morbi progressu exhibendi, jam minor pro re nata definienda erit.

Exempla haud pauca in promptu mihi sunt, quibus eis, quæ hætenus tradidi, fidem adstruam, at unicum impresentiarum adducam. Aprilis 13. Anno 1681. quædam è nostra vicinia, nomine *Crosse*, ad me accedens, atque flens obnixè petiit, ut filium ejus decennem adirem, qui à die quarto malè habens, Variolis, ut ipsa metuebat, jam laborabat. Ego à podagra, quæ me tunc temporis excruciebat, detentus, Pharmacopolam, quo uti soleo, rogavi, ut egrum inviseret, ac mihi de ejus statu referret: rediens ille mihi narravit, pueri matrem è nescio cujus mulierculæ consilio, pulverem Comitissæ, & alia calidiora remedia filio propinasse; quin & stragula adjecerat matris indulgentia, sub quibus quasi defossus

late-

latebat æger, ut horum pondere sudores (ad quos, ceu ad sacram anchoram in hoc morbo fœminæ confugiunt) exprimeret; ad hæc magnam *Posseti* calentis vim, *floribus Calendulæ*, & *cornu Cervi incoctis*, ægro infuderat; unde, adaucto Febris calore, tantam spiritibus confusionem induxerat, ut præter modum deliraret æger, totis adstantium viribus vix lectulo affixus, ac incondita quædam, furentium ad instar, submurmurans. Nondum tamen in lucem prodibant exanthemata, vel saltem obscurè, sed denso agmine cutim impetebant, inhibita planè eruptione ab hac methodo violentiore, quæ ad eam sollicitandam destinabatur. Jubeo, ut è lecto eximatur quantò ocyùs, neque eundem nisi noctu ingrediatur ante elapsum *sextum diem*: dein ut syrupi de Meconio unciam dimidiam statim sumat, quo ne hilum proficiente post horæ spatium eandem dosin repeto, at nullo cum fructu; quippe quòd sanguis tam immani furebat orgasmo, ut non nisi unciis duabus cum dimidia (spatio tamen inter singulas semiuncias interjecto, quo liqueret, quid postrema dosis præstiterat) introassumptis frænari posset; quo factò, unciam dimidiam tantùm singulis noctibus hauriendam præscripsi usque ad finem morbi: quæ quidem illam spirituum requiem, quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam valebat. Unde etiam convaluit æger.

Hic minimè reticendum est, quòd in quantacunque demùm dosi, & quantumlibet repetita exhibeatur primis hujus morbi diebus Narcoticum, modò sanguinis æstus, atque enormis spirituum agitatio magnopere ferociant, vix scopum attingere poterit id, nisi æger è lectulo eximatur: Calor enim lecti calorem morbi ulteriùs augefcit, atque incendit; proinde.

indeque vim ita magnam Narcotici exhibere necesse erit , cui fortean Natura impar fuerit : Quod etiam usu venit , etsi haud tanto vite discrimine , quando Cortex Indicus exhibetur in Febre Intermittente , ægro per ejus usum in lecto se continente . Et hoc , ni fallor , in causa fuit , quòd curatio hujusce Febris nonnunquam protelata fuerit , quæ aliàs citiùs absoluta esset ; & quandoque etiam si Febris Remittens tantummodo , & non interstincta erat , eadem adeò intendebatur , ut mortem ipsam eger haud effugerit . Missis autem casibus extraordinariis , in quibus nullo non morbi tempore indicari potest hoc remedium , ego ista primùm nocte exhibendum suaserim , qua lecto jam in totum addicitur , *sexta* nempe à prima invasione , à quo tempore usque ad *diem decimum septimum* omni vesperi est propinandum , vel saltem donec æger *ἔξω βέλων* quod ajunt , fuerit constitutus . Sexto enim die caro Phlogosi quasi corripitur , unde caput ab humoribus exinde concalescentis turbari incipit , & vacillare .

Curandum est autem sedulò , ut Anodynum temporius sumatur hìc , quàm in aliis morbis ; quoniam quidam caloris , & inquietudinis quasi paroxysmus Variolosos sub vesperam semper affligit ; & quandoque accidit , quòd , nisi maturius exhibeatur sub ultimis morbi diebus , æger , derepente paulò hebetior factus , mox incalescat , post de ægritudine queratur , quæ brevi in ipsa morte terminatur ; attonitis haud parum amicis , qui paulo ante magnam de ægro , ceu convalituro , spem foverant . Cui tanto malo occurrì fortean poterat Anodyno confestim ingesto . His itaque diebus , *undecimo* verò præ ceteris , Pargoricum temporius propinandum impero , etiam hora quinta , sextave pomeridiana , utque in promptu sit ,

fit, si quando fortè ægritudo ex improvise invaserit. Quinimo persuasissimus sum, nonnullos ex mihi notis ideo fato functos, quòd dicto medicamento, re jam postulante, destituerentur; cujus ope, si adfuisset, adhuc inter vivos numerari potuissent. Atque hoc in loco maxime, si in quo unquam alio, *Occasio præcepta est.*

Quapropter cùm tam ingens discrimen impendeat, si Narcoticum vel sat citò non fuerit propinatum, vel si è diverso ita præmaturè, ut ejusdem vis paregorica, & spirituum sedatrix priùs exoleverit, quàm illud repetendum veniat; idcirco cùm res in lubrico sit, tutissimum omnino est Anodynum statim horis tam manè, quàm serò exhibere, ultimis sc. & periculosissimis morbi diebus. Neque hoc tempore syrupi dicti uncia semper sufficit, cùm ea quantitas nihil magis præstet in intensiori sanguinis inflammatione, & spirituū animalium exorbitantia insigniore, quàm uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, *Sesquiunciam* in juvenibus, & sanguineo temperamento præditis pro singula dosi, violentiæ symptomatum, quæ tunc ingruunt, & in quibus præcavendis toti sumus, frangendæ parem tantum esse; quodque hæc ipsa dosi in talibus subiectis, atque iis temporibus, manè, & serò, non tutò tantum, sed cum magno etiam egro- rum commodo, repeti possit, donec illi convaluerint.

Neque verò hoc reticebo, quòd in ultimis diebus Variolarum egregiè confluentium quandoque necesse habui etiam ter in spatio diei naturalis, *i. e.* Octava quaque hora, Narcoticum exhibere: quando scilicet vel ob violentum spirituum orgasmum, vel ob eorundem confusionem ægritudinem aliqualem inducentem, longiora ab usu ejus intervalla haud

haud concederentur. Hoc autem notandum, quod si tam frequens Diacodii exhibitio ægro nauseam creet (quod in dictis diebus sæpè accidit) hoc in casu *Laudanum liquidum* propinandum: cujus gurt. xvj. idem valent, ac ʒj. *syr. de Meconio*, nempe si eodem modo præparetur, quem in *Libro de Morbis Acutis*, & in *Cap. de Dysenteria* ibidem descripsimus.

Objicient, sat scio, illi quibus hæc minus placeant, materiam peccantem à Narcotico toties, & in tam larga dosi repetito, fixam iri, & Ptyalissimum retundi. Quibus respondeo, omnino fatendum esse Salivationem aliquatenus imminui, nunquam tamē ita penitus cessare, ut non longissimis ab assumpto Anodyno intervallis, atque ejus vi jam fatiscente, nonnihil recrudescat, imò verò gemino hoc commodò stipetur. Primò, quod æger, viribus à Narcotico instauratis, pituitam validius expectorare valeat. Dein, quòd Saliva quæ excreatur, licet parciior sit, rectius tamen excocta est, quàm si Anodynum non fuerit exhibitum. Proximo loco, Ptyalismi defectus hic partialis plusquam compensatur faciei, manuumque tumore, qui ex repetito Paregorici usu & certior est, & major in iis diebus, quibus hæ partes solent intumescere: facies scil. ab octavo die usque ad undecimum (quo tempore ferè incipit subsidere) manus verò ab undecimo, usque dum pustulæ eas obsidentes maturuerint. Atque fidenter assero, neminem in hoc morbo probè versatum posse negare, utriuslibet horum tumorum absentiam, quo tempore se debent ostendere, pejoris esse ominis, quàm Ptyalissimum interceptum. Me quod attinet, longè tutius esse autumo, Ptyalismi compescendi discrimen subire, quàm à Narcotico abstinere, quod

quod ita impensè morbus hic efflagitat, ut in eo rudis sit oportet, & parum observationi deditus, qui ægros suos subsidio tanto defraudat.

Non verò ita capienda sunt, quæ hætenus descriui, ac si ego quotidianum Diacodii usum, vel ea, quæ convenit, dosi, in tenellulis Infantibus, qui Variolis Confluentibus laborant, suaderem, nisi morbus periculum grave intentat: idque duabus de causis; primò, quia usque adeò non calent infantes, atque illi, quorum vitæ fax plenius accensa jam luculentius ardet; dein quod Narcoticorum jugiter assumptorum vim non ita benè ferat ætas mollior, & magis infirma. Adde, quòd sponte sua somno ferè perpetuo morbi tædia fallunt Infantes. Nihilominus quoties vel phrenesi illi corripiuntur, vel pustulæ mali moris sunt, Anodyna omninò indicantur: horum enim utrumque sanguinis, atque spirituum animalium motum interturbatum plus satis evincit.

Duo hæc, quæ adeo prolixè tractavimus, nempe ista methodus, qua inhiberi debet præpropria materiæ Variolosæ primis in diebus assimilatio, tum & altera, qua motus spirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione excitatus, est præcavendus, duo sunt quasi Cardines, in quibus omnis hujus morbi Curatio vertitur; quandoquidem quæ ex eo oriuntur mala, quòd utrique huic discrimini non satis occurreretur, funesta illa symptomata invitant, quibus Variolarum tragœdia absolvitur. Quocirca cum præcipuæ hæ fuerint Indicationes Curativæ, ubi iis modo jam tradito fecero satis, nihil amplius mihi restat agendum, in quantum sc. Medicus sum, non verò formularum medicarum Præscriptor: Quas ego duas, five Artes, five Dotes;
five

sive etiam Provincias appellare libeat, toto cœlo à se invicem distare arbitror.

Unum adjicio, si *Epispastico* opus fuerit, id per amplum, & satis acre ægri Nuchę applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque præmaturè appositum vim epispasticam ante diem undecimum, in quo de summa rerum agitur, amiserit; neque in eum ipsum diem rejiciatur, quo jam tardius adveniens illo temporis articulo obesse possit, præ calore, & æstu, quem sanguini imprimit, cum Febre Secundaria vix pari Marte tunc decertanti. Opportunissimè itaque applicabitur Epispasticum nocte illa, quæ magnam morbi crisin præcedit, mox ab assumpto Paregorico, quod tunc erat exhibendum. Apposito per id temporis Vesicatorio, dolor, quem ejusdem morsus adferet, desinet ante diem illum, quo æger vel agonizaturus, & materiæ peccanti eo ipso tempore dabitur exitus, quo eo est opus ad vincenda mala ista, quæ illum diem præstolantur. Hoc enim primùm tempore, quod in hujus morbi Historia fusè deduxi, facies, quę hætenus inturgescebat, jam detumesce-re incipit, & salivatio, quæ hucusque pleno amne fluebat, decrescere, condensato jam, & non nisi ègrè excreto, qui eam excitabat, humore. Ut verò mittamus Epispasticum illud tùm faciei detumescentiæ, tùm etiam imminutę Salivationi quadantenus substitui, Febri insuper Secundariæ perdomandæ aliquatenus conducit, quæ nunc temporis invalescit, sanguine quasi obruto, & penitus infecto puris copia à totidem abscessulis resorpta; adeò ut in omnibus ferè, quos unquam tractavi Variolis laborantes, observaverim, pulsus in carpo salientem ægrè percipi posse hoc tempore, ut ut facile

cilè se pridie hujus diei, & postridie etiam, digito exploratori se proderet.

Sed inter ea, quæ à capite sive derivant, sive revellunt, nihil æque mihi videtur operari, ac *Allium* pedum plantis applicitum. Quod *Allium* revera attrahat, manifestum est à vesciculis, quas sæpe excitat, & à dolore illo non ferendo, quem nonnunquam, licet rarò, affert, etiam non excitatis vesciculis, humores scilicet in partes illas invitando; unde dolor tam vehemens quandoque exortus est, ut cataplasmate è mica panis similaginei in lacte cocti eundem sedare necesse habuerim. In adultis itaque, qui Variolis Confluentibus laborant, *Allium* incisum, & linteo involutum plantis pedum admove soleo, à die octavo, in quo primùm facies intumescit, donec jam morbus periculo omni vacet, singulis diebus renovandum.

Neque interim istud mihi prætereundum est, ægrum scilicet à carnibus, durante morbo, arcendum omnino esse, & cerevisiam lupulatam, eamque tenuissimam tantum pro potu concedendam. Jusculis avenaceis, pomis coctis, & jam dicta Cerevisia commodissimè interea vitam tolerabit. At verò instante jam maturatione, ubi particule purulente in sanguinis massam regurgitantes eandem tabo suo inquinaverint, utile erit cochlearia vini aliquot, singulis auroris, & noctibus ægro indulgere. Stragula quod attinet, & lodices, quibus æger in lecto est contegendus, neque plura sint illa, neque pauciora, quàm quibus sanus utebatur. Quin & liberum ei sit, quoties voluerit, se ab hac in illam lecti partem transferre, quo præpediri possint sudores isti symptomaticei, quos ægro nocere satis, opinor, evici. Eodem pacto etiam præcavebitur efferatior exan-

thematum phlogosis excita à nimio calore, quem carnes contrahunt, quoties æger semper eodem in loco, ceu palo defixus, jacet. De hoc autem aliàs prolixius disserui.

Casum nuperrimum, seu specimen integræ hujus Praxeos, subnectam. Hac ipsa hyeme me accersibat fœmina nobilis, Domina *Dacres*, ut quendam suum nepotem, Dominum *Thomam Cheut*, temperamento perquam sanguineo, & ætate florentē Medicus curarem. Pridie cœperat febricitare vehementer; colluviem biliosam in magna copia per vomitum rejiciebat; dorsum plurimum dolebat. His malis solatium querens, & levamen, lectum petebat, & tum stragulis acervatim injectis, tum calidis assumptis liquoribus sudores per diem integrum omni ope sollicitabat, sed frustra, cum tanta ad vomendum proclivitas, & alvi fluxus, licèt modicus, omnem sudorificorum vim eluderent; Oleum interea Febris igni affuderat, quo illa multum increverat. Ego jam Variolas brevi exoriturus suspicabar, easque insigniter confluxuras, tum ob ætatis vigorem, tum etiam quod sanguinem multum excalefecerat irriti sudoris extorquendi conatu, (quo quidem, si modò Æstate ægrotaverat, & mictum sanguineum, & maculas purpureas certò advocaverat) tum vero maxime, quod semper observaverim in juvenibus immani vomitione, ægritudine, & dolore præter solitum vexatis, Variolas insequentes ultra modum confluxisse. Meum itaque esse ratus, ut nullum non lapidem moverem, quo præproperam materiæ Variolosæ assimilationem obstruerem, à lecto illum arcebam, nisi statis prius horis somni. Die sequenti (tertius is erat) Variolis nondum comparentibus, sanguinis uncias octo è dextro brachio manè extrahi curabam:

bam: optimus erat ille, floridusque, cum adhuc spirituosum tantum *μιασμα* exceperat, nondum vero putredinem illam, quam conciliat longior morbi mora, & in eorum sanguine ut plurimum conspicitur, qui nuper ab hoc morbo convaluerint. Hora quinta post meridiem diei ejusdem, Infusionis Croci Metallorum unciam unam exhibui; ex qua satis commode vomebat, & ægritudine levatus, longe melius habere visus est, jam haud invitus à lecto abstinens, à quo prius ægerrime se divelli patiebatur, ægritudine, & vertigine mactatus. Die quarto mane accedens exanthemata, quibus præcavendis tanta fueram molitus, eo numero prodeuntia conspexi, ut ab insigniori, quem minitabantur, confluxu, ægri vitæ metuendum esset. Diligenter itaque cavebam, ne lecto interdiu committeretur, consulebam etiam, ut Cerevisiam tenuem Spiritu Vitrioli instillato acidulatam potaret. In his ad sextum usq; diem perseverabam; quibus diebus licet non egrotaret, sed aura liberius vescens multum reficeretur, tamen alvo subinde laxiore fuit. Jam sub meridie non valebat ulterius, quod hîc fieri assolet, se à lecto abstinere; decubuit itaque usque ad finem morbi, me non reluctante, cum nunc erupissent pustulæ omnes, quæ, non obstante meo omni conamine, plus satis confluebant. Quamvis enim pauciora erant exanthemata iis, quæ in nonnullis observavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen, quàm plerisque eorum, qui sanantur, solent prodire. Hac primùm nocte Syrupi de Meconio unciam unam in Aq. flor. Paralyf. propinabam, singulis deinceps noctibus repetendam; suadebam etiam, ut non aliis stragulis, quam quibus sanus assueverat, tegeretur; ut Jusculis Avenaceis, & Hordeaceis, nonnunquam etiam

pomo cocto vesceretur; Cerevisiam etiam tenuem hauriret. Die octavo Allium incisum, & panno lineo inclusum pedum plantis applicandum curavi, & renovandum quotidie, donec extra aleam confisteret. Post hæc pro augescentium pustularum genio omnia cedebant, usque ad decimum diem; quo tempore manè eum invisens, licèt mediocriter se haberet, Febris tamen Secundariæ quendam quasi prodromum deprehendi, cum jactatione aliqua. Mox itaque procellam veritus imminentem, Paregoricum supra laudatum exhibui, à quo tranquilla omnia, & pacata; eadem nocte Syrupi de Meconio sesquiunciam præscripsi. Sequenti aurora, diei scilicet undecimi, cum post exolescentem vim Anodynæ, quod hesternæ nocte sumpserat, jam de novo esset irrequietior, Diacodii iterum sesquiunciam extemplo ingessi, vesperi item tantundem, atque eandem dosin manè, & ferò ut assumeret quotidie, consulebam, donec omnino convalesceret. Paruit æger; neque aliquod nos deinde symptoma exterruit, nisi quod urina ei quandoque supprimeretur (malum junioribus hoc in morbo familiare) quam tamen genibus innixus in lecto reddebat. Ptyalismum quod spectat, quantumvis salivæ copia frequenti Anodynorum in tam larga dosi repetitione aliquantulum interciperetur, tamen longiore ab eorum usu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies, manusque debito tempore pro votis intumescebant. Die decimo octavo è lecto surgebat, & tunc primùm jusculum è pullorum carnis indulgebam, à quo per gradus in dies ad victum consuetum redibat. Die vicesimo primo sanguis mittebatur è brachio dextro ad uncias octo, qui Pleuriticorum sanguinem æmulabatur, & puris fe-

rè instar erat . Denique ad quatuor vices , spatio interposito , purgatus fuit.

Hic subinnuam , quod quoties in his pagellis dies ab Invasione v. g. sextum , undecimum , &c. nominaverim, non ita accipi id velim, quasi Variolæ Confluentes tertio nunquam non die erumperent ; cum satis sciam quandoque ita accidere, etiam in iis , quæ vel maxime confluunt, ut pustulæ non nisi post ali-quod à die tertio temporis spatium se exerant. Eruptio autem ut plurimum in diem tertium ab invasione incidit , & ut plurimum , qui ex. gr. die Lunæ confluentibus Variolis primùm laborare incipit, die Mercurii sequenti pustularum primitias in cute summa deprehendet , & Jovis dies ab illo die Lunæ secundus , undecimus ille erit, periculi plenissimus, nisi interposuerit se Medicus.

Atque hinc iterum repeto, Theoremata hæc omnia ad *Confluentes* tantùm *Variolas* referri debere , quæ in genere distincto nullum prorsus usum habēt, nec ab illo exposcuntur . Et tam sibi , quam aliis imponunt , qui attollunt cristas , quoties eos sanaverint, quibus Exanthemata numero pauca , eaque inter-distincta efflorescebant . Si tentare libeat, quantum in Arte valeant, in Variolis Confluentibus vires experiantur ; maxime quoties vel florentes ætate, vel eos, qui immodica vini ingurgitatione nimium incaluerint , hic morbus invaserit . Ne in levioribus exercitati , ita toto cœlo aberrant , ut se eos servasse existiment , quos ipsi adstantes non occiderint.

Verum dissertatiūculam hancce nō prius finiam , quam ubi retulero , quæ mihi , dum hæc scriberem, suo ore narravit Amicissimus Dominus *Carolus Goodall* , M. D. Collegii Medicorum Socius, atque impræsentiarum Censor; quod mihi ideo faciendum

duxi, quo melius iis fidem conciliem, quæ cum hîc, tum alibi & de Petechiis, & de mîctu sanguineo affirmavi: utrumque nempe hoc symptoma quoties Acutis morbis accedit, atrociori sanguinis inflammationi omnino deberi, ac proinde Refrigerantia indicare remedia. Casus ita se habuit.

Juvenis annorum quasi 27. habitu corporis extenuato, & calido temperamento præditus, Febre violenta, & continua correptus est mense Junio, Anno 1681. Lingua erat sicca, & scabra, sitis vehemens, pulsus celer, dolor regionem cordis scrobiculo vicinam discrucîabat, dorsum vero imprimis (in quo jugiter desæviebat) sanguinem subinde mejebat, tum & Petechiæ coloris subfusi collum, pectus, & carpos dense insidebant. Die sexto accersitus Medicus, & agrum de vita periclitari à nimia urina sanguinolentæ excretionem comperiens, Indicationes curativas ad sanguinem refrigerandum, incrassandumque, cum etiam ad vasorum oscula, quæ in Renibus relaxata debiscebant, obturanda dirigendas censebat.

Præmissis itaque tum Venæ sectione, tum Bolo lenitivo, agrum, ut à lecto, quantum fieri potuit, se abstineret, serio monuit, cum à continuo lectuli calore mîctum sanguinis promoveri non dubitaret: suadebat etiam, ut in culcitra corio tecta ager potius dormiret, supinus non nisi rarissime jaceret, lac aqua permistum uipotaret, Panatella, oryza lacti incocta, pomis coctis, sive solis, sive aquæ fontanæ intritis, & saccharo edulcoratis vesceretur. Medicamenta ordinabat sequentia.

2℥ Fl. Ros. rubr. ʒ vi. cort. inter. Querc. ʒ ss. Sem Plantag. parum contus. ʒ iii. Aq. Font. lib. ii. Spir. Vîtriol. q. s. ad gratam aciditatem: infundatur in vaso clauso calore leni per quatuor, vel sex horas. Colat
ad.

ad aq. Cinnam. bord. $\mathfrak{z}$ iii. Sacch. albiss. q. s. ut f. Tinctura gustui grata, de qua sæpiuscule bibat die, nocteque.

Enema è lacte cum Syrupo Violaceo injiciebatur hora è meridie secunda: & hora somni sequens haustus præparabatur.

$\mathfrak{z}$ Aq. fl. Paralys. Plantag. Cinnam. bord. an. $\mathfrak{z}$ ss. Aceti stillat. $\mathfrak{z}$ ii. Syr. de Meconio $\mathfrak{z}$ vi. M.

Die septimo, symptomatis vix se remittentibus, Enema jam descriptum singulis diebus injiciendum curabat, tum etiam Emulsionem, Haustumque ad hunc modum præscribebat.

$\mathfrak{z}$ Sem. Cichor. Endiv. Lactuc. Portulac. an. $\mathfrak{z}$ ii. Sem. Cydon. Papav. alb. an. $\mathfrak{z}$ ss. Amygd. dulc. excort. n. iv. contundantur simul in mortar. marmor. sensim affundendo Aq. Hord. lib. i ss. Colat. add. Sacchar. CrySTALL. q. s. f. Emulsio, de qua bibat cochl. xii. quarta qua que hora.

$\mathfrak{z}$ Aq. fl. Paralys. Nymph. germin. Querc. Plantag. an. $\mathfrak{z}$ ss Aceti stillat. Aq. Cinnam. bord. an. $\mathfrak{z}$ iii. Confect. de Hyacinth. $\mathfrak{z}$ ss. Syr. de Meconio $\mathfrak{z}$ i. M. f. haustus hora somni sumendus.

Die octavo, cum adhuc instaret Febris, sanguis urinae immistus copiosius exiret, & Petechiae in præmemoratis partibus numerosæ comparerent, omnia hæc symptomata à sanguinis calore, tenuitate, & acrimonia oriri conjectans, sanguinem secunda vice detraxit, liberaliorem cerevisiæ tenuis usum, cui Vitrioli spiritus ad gratum acorem prius instillabatur, concessit: quam cum fastidiret ager, Posssetum è succo limonum, & lacte ei indulsit, uti etiam limonum pulpam in taleolas divisam, & saccharo involutam. Addebat & sequentia.

$\mathfrak{z}$ Conf. Lujul. Cynorrhod. an. $\mathfrak{z}$ ss. Confect. de Hyacinth.

cintb. ℥iii. Diascord. ℥iss. Corall. rub. præpar. sang Dracon. Bol. Armen. an. ℥i. Syrup. è Symphyt. & Pilosell. an. q. s. ut f. Opiata, de qua capiat quant. Avellanae sexta quaque hora, superbibendo haustulum feri lactis succo limonum facti, & sacch. alb. edulcorati, vel Decocti vulnerarii Spiritu Vitrioli acidulati.

Haustus hesternæ nocte præscriptus repetatur cum Syr. de Mecon. ℥x.

Nono die Petechiæ paulatim evanescebant, Urina minus sanguine scatebat, quique inerat sanguis, facilius separabatur, & matulae fundum libentius petebat: hortabatur itaque agrum, ut in Remediorum horum usu perseveraret, & diebus aliquot elapsis sequentia adjiciebat, ad eundem scopum collimantia.

℥ Conf. Ros. rub. per setaceum traject. & Vitriolat. ℥iv. Bals. Lucatel. ℥ii. Bol. Armen. Sang. Drac. Spec. Electuar. Diacoral. an. ℥i. Syr. è Coral. q. s. ut f. Elect. de quo cap. quant. nuc. mosch. bis de die, superbibendo haustum Emulsionis sequentis.

℥ Sem. Lactuc. Portulac. an. ℥iii. Cydon. ℥iss. Papav. alb. ℥ss. Amygd. dulc. excort. n. v. contund. in mort. marmor. sensim affundendo Aq. Plantag. lib. ii. Aq. Cinnam. bord. ℥ii. Colat. add. Sacch. q. s.

His remediis, favente Numine, æger intra septimanas tres à Febre, & horrendis illis, quæ memoravimus, symptomatis liberatus, Petechiis abolitis, atque urina tum colorem naturalem, tum consistentiam recipiente, paulatim ad sanitatem, & vires pristinas rediit.

Quamvis autem symptomata ista jam dicta Febri continuè accrescerent, non verò illi morbo, de quo nos supra egimus; cum tamen quoties utrumlibet ea comitantur, à vehementi inflammatione, & sanguinis nimia attenuatione, unde sanguis per oscula

vaso-

vasorum quasi vi exigitur, semper ortum ducant; nullus dubito, quin par Methodus in tanta causarum paritate omnino sit adhibenda; quantum sc. fert utriusque morbi Genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam, ut mihi per illum liceret hanc ejus Curationem hîc subnectere. Quam quidem si quis vel mihi insensissimus (cùm tamen alienos mores è propriis æstimans nullum inimicum habere sperem) præstiterat, tamen veritate victus, præclarissimam eam fuisse omnium, quas unquam novi, curationum, lubens faterer: cùm jamdiu comper- tum habeam, quàm sit fatale Febricitâtibus sanguinem cum Urina excernere. Cùm verò idem amicitia mihi sit conjunctissimus, quanto cum animi pro- lubio, & Veritati, & Viri Amantissimi famę mihi li- tandum erat? Hic enim ille est, qui, cùm pauci ad- modum me vel minimum quid in re medica sive in- daganda, sive etiam excolenda profecisse asserere au- derent, maledicorum torrenti se medium objicere sustinuit, atque me pari zelo, ac fide tutabatur, quo Parentem Filius. Quantumlibet autem beneficio tam insigni devinctus, nunquam tamen nisi eas, quas commeruit laudes, prædicarem, cùm perinde ferè sit improbum, sive opprobrio, sive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque à veri- tate discedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, si Virum hunc ego nemini inter eos, qui mihi hæte- nus innotuere, probitate secundum fidēter affirma- verim, cùm in tot annorum spatio, quibus eo fa- miliariter usus sim, nec dicto quemquam lædere, quanto minus factò, sibi permiserit. Quantum verò in ea, quam profitetur, Arte præcellat, modò Deus vitam ei concesserit, brevi satis elucescet; cùm Eru- ditioni haud vulgari, qua omnes Medicinæ tam An-
tiquæ

tiquæ,quàm Modernæ tractus perlustraverit,exquifitissimam in subtilioribus Praxeos minutiis indagandis solertiam (sine qua nemo unquam Medicinam merita cum laude faciet) catus attulerit: Unde etiam Ægrorum suorum votis Bonus, Felixque cum primis respondet.

Hæc demum sunt, quæ ipse de hoc morbo sentio, quæ non mihi suggessit phantasiæ imaginatricis temeritas, sed Phænomena Practica edocuerunt. Neque fane capio, qui fieri possit, ut fallatur is, qui cogitationes suas omnes mera, ac nuda ejus sive Artis, sive Facultatis Praxi limitat & determinat, quam sibi perdiscendam, & cum laude exercendam proposuit: aut è contra qui possit fieri, ut non tam in ipso se, quàm in aliis decipiendis omnes vitæ annos prodigat ille, qui in iis excogitandis operam disperdit, quæ cum Praxi nihil prorsus habent commune. Et sicuti haudquaquam faustus, probusve *navis ad Clavum Gubernator* fuerit ille, qui non tam ad breviam, & saxa submarina agnoscenda, evitandaque, quàm ad causas Fluxus, refluxusque maris speculandas animum adverterit (quod quidem cum Philosopho sit dignissimum, ab eo tamen perquam est alienum, cui id tantum negotii datum est, ut navis non submergatur) ita neque Medicus, cui non alia, quàm curandorum morborum provincia decernitur, quantumlibet ingenio, cæterisque animi dotibus valeat, in Arte verè Medica proficiet, qui non tam in occulta, & tortuosa illa Methodo, qua Natura morbos parit, alitque (à qua etiam eorundem Historia pendet) indaganda, atque in remediis eidem adaptandis omnes animi vires intendat, quàm in curiosis, & *παρέρυοις* speculationibus cerebrum fatiget, ad homines orco eripiendos (quod spondet Medicina) ne
hi-

hilum facientibus. Quæ quidem prævaricatio non solum in causa est, quod genus Humanum commodis illis, & emolumentis privetur, quibus à plurimorum ingenio, animique dotibus augeri potuisset; sed etiam effecit tandem, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi, Garriendique potius sit Ars, quàm Medendi. Atque eò tandem deventum est, ægris vivendum, moriendumve sit, prout Philosophus vel conjectando scopum attigerit, vel ab eodem aberraverit, quod in lubrico semper est, atque ancipiti, cum primi isti speculationum repertores, non minùs quàm eorum mancipia, & servum pecus, de cerebrosis istis commentis bello quasi internecino invicem digladientur, attamen nemo fortasse omnium ipsam veritatem assequatur. Quãvis enim, si mentem seriò applicuerimus, quid de facto agat Natura, & quibus in operatione sua utatur organis, deprehendere valeamus; modus tamen, quo illa operatur, mortales, aut ego fallor, semper latebit. Neque hoc mirum est, cum longè (imò supra omnem humanum captum longè) credibilius sit, nos misellos homunciones ab illustri vitæ, lucisque regione exulantes, methodum, qua in fabricanda machina usus est sapientissimus Artifex, capere nullatenus posse; quàm Fabrum Ferrarium rudem prorsus, & imperitum, nescire, quo pacto concinnetur Automaton Horarum index, cujus structura, & motus exquisitissimam artis elegantiam præ se ferunt: Sicuti de facto constat, Cerebrum omnis tam Sensus, quàm Motus fontem esse, tum etiam & Cogitationum, & Memoriam officinam; & tamen non est possibile à diligentissima ejus inspectione, contemplatione ve mentem usque adeò illuminari, ut intelligere possit, quo pacto substantia ita crassa, & quasi pulpa quædam,

neque operis, ut videtur, usque adeo affabrè elaborati usui ita nobili, & facultatibus tam præcellentibus queat sufficere; neque exinde assignare quis potis est, qua ratione ex naturæ ejus vi, & structura partium, sive hæc, sive altera ista facultas necessario fuerit exerenda.

Atque hæc de Variolis Confluentibus: Quibus si adduntur, quæ in Historia Morborum Acutorum de hoc affectu tradidi, summam habeseorum, quæ mihi hætenus innotuere, ea; omnia diligentissime, quod à me fieri potuit, trutinata, atque expensa.

Accingo me jam (quoniam tu id postulas, Vir Eruditissime) ad ea exponenda, quæ de *Affectio-nibus Hystericis* hætenus observatione comperi. Quas quidem per obscuram, & difficilem præ cæteris, qui homines vexant, morbis, diagnosin habere, tum etiam ægrius curationem admittere, lubens fateor. Attamen, ut potero, morem tibi geram, ea, quæ Epistolæ convenit, brevitate; quam sanè à me exigit valetudo infirmior, & quasi vacillans, hac præfertim anni tempestate, qua mihi verendum est, ne si pertinacius cogitationibus indulsero, Podagræ mox paroxysmum accersam: paucis itaque expediam, quæ hîc habeo dicenda, methodo, qua uti soleo, insistens, brevem scilicet morbi Historiam tradens secundum vera Naturæ Phænomena; tum etiam medendi rationem subnectens, quæ mihi optime cessit; quamque non tam librorum lectio, quam experientia propria, Magistra haudquaquam infida, jam olim suggessit.

Hic morbus, si rectè calculum pono, Chronicorum omnium frequentissime occurrit; & sicuti Febres cum Appendicibus suis duas partes Tertias, ad Chronicos morbos simul sumptos si comparentur, com-

complent; ita Affectus Hysterici (vel isti saltem, qui eo nomine insigniuntur) ad reliquæ partis Tertiæ dimidium assurgunt, hoc est, Chronicorum pars media sunt: Fœminarum enim paucissimæ (qui sexus Adultorum dimidia est pars) ab omni horum affectuū specie prorsus liberæ sunt, si istas excipias, quæ laboribus assuetæ durè vitam tolerant. Quinimo non pauci ex iis Viris, qui vitam degentes sedentariam chartis solent impallescere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retro Antiquitas symptomata illa Affectibus Hystericis adnascencia Utero semper vitio verterit, si tamen *Affectiones Hypochondriacas* vulgo dictas, quas Splenis, aut Viscerum nescio quorum obstructioni imputamus, cū mulierum Hystericarum symptomatis conferamus, vix ovum ovo similis, quam sunt utrobique Phenomena, deprehendemus. Neque tamen reticendum est, Fœminas multo crebrius hoc morbi genere corripì, quam solent Mares, non quod se Uterus magis male habeat, quam alia quævis corporis regio, sed ob causas infra explicandas.

Sed nec spectabilior est hujus morbi frequentia, quam varietas illa multiformis, qua se ostendit, & nullos fere non æmulatur ex iis affectibus, quibus atteruntur miseri Mortales. Quamcunque enim corporis partem infederit, symptomata, qualia ei competunt parti, statim producit: Et nisi Medicus tam sagaci quadam solertia, & *δευότητι*, quam in Arte peritia valeat, fraus ei fiet, atque ista symptomata à morbo aliquo essentiali hujus, vel illius partis, non vero ab affectione Hysterica pendere arbitrabitur.

Quandoque v. gr. *Capitis* arcem occupans, *Aplexiam* facit, quæ similiter *Hemiplegia* solvitur, eam

eam omninò referens Apoplexiam, qua tum etate, tum mole corporis grandiores siderantur, & quæ ex eo nascitur, quòd, Cerebri Cortice pituitæ copia referto, ac scatente, Spirituum animalium meatus, ac semitæ intercludantur: à qua quidem causa, quæ fœminis Hystericis accidit Apoplexia, oriri nullatenus videtur, cum easdem haud infrequens adoriatur confestim à partu, magna sanguinis vi simul ejecta, & vel partu laboriosiori, vel vehementiori alicui animi commotioni debeatur.

Quandoque *Spasmos* horrendos gignit, *Epilepsiæ* perfimiles, *Ventre*, & præcordiis guttur versus intumescantibus, & nixus ita fortes edente ægra, ut licet aliàs mediocrium tantum fuerit virium, jam omni Adstantium ope vix retineri queat, incòdita interim, atque inarticulata quædam vociferans, & pectus feriens. Fœminæ, quibus hæc species, quæ *uteri Strangulatus* vulgò audit, familiarior est, temperamento sunt ut plurimum plus quàm solet sanguineo, & habitu corporis ad Viragines accedente.

Nonnunquam *exteriorem Capitis partem* occupat, *Pericranium* inter, *Craniumque*, dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantum particula, quæ transverso pollice contegi possit, jugiter defixum. Dolorem hunc etiam comitantur Vomitiones enormes. Hæc species *Clavus Hystericus* mihi est, istas præ ceteris fatigans, quæ *Chlorosi* laborant.

Nonnunquam in *partes incidens vitales*, ita vehementem *Cordis Palpitationem* excitat, ut quæ eam patitur fœmina pro indubitato habeat, sonitum Cordis in costas arietantis etiam ab adstantibus omnino debere percipi. Hæc species eas maximè infestat, quæ extenuato sunt corpore, & crassius firma, quæque *Extabescentium* pene formam

mam præ se ferunt ; tum etiam Juvenculas Febre alba pallefcentes .

Nonnunquam *Pulmones* obsidet , unde eger creberrimè tussit , & ferè sine intermissione , nihil prorsus expectorans : & quantumlibet hæc Tussis species non ita valido nisu thoracem concutiat , atque illa , quæ Convulsiva dicitur , Explosiones tamen longè frequentiores sunt , æger præterea non ita sensu valet . Hæc autem *Tussis Hysterica* species oppidò rara est , & fœminas pituita scatentes præ ceteris exagitat .

Nonnunquam in *Colon* , & regionem *Scrobiculo Cordis* subtersam impetum faciens , dolorem vix ferendum infligit , *Iliacæ Passioni* haud ab similem ; ubi ægra immodicè vomit colluviem quandam Viridem , Bili , quam *Porraceam* appellant , ferè parem , nunc etiam insoliti alicujus coloris , rejiciens . Sæpè etiam postquam ægra ad multos dies jam dicto dolore (qui vel Stoicorum ἀνὰ δεινὴν expugnet) & continuo vomituritionis conatu tantum non fuerit enecta , tandem *Ictero* intensiore omnem corporis superficiem ad instar Croci tingente , solvitur Paroxysmus . Ægra interea diris mentis angoribus pressa , omnem recuperandæ Sanitatis spem prorsus abjicit : quæ quidem animi dejectio , & quasi *desperatio* quædam , non magis , quantum ego observavi , ab hac Hystericorum Affectuum specie sejungitur , quam sive Dolor , sive Vomitus præmemorati . Atque hoc genus in istis præcipue locum habet , quæ corporis habitu laxiore , crudoque sunt , tum & in iis , quæ Infantes grandiusculos cum ingenti sui , & naturalium vitæ flaminum dispendio , sunt enixæ .

Quandoq; hoc malum in alterutrum ex *Renibus* incurfans , atrocissimo , quem illic parit , dolore , Pa-
roxys-

roxyfimum Nephrriticum omnino mentitur, idque non solum doloris genere, locoque, quo sævit, sed & adfcitis Vomitionibus immanioribus, tum etiam nonnunquam ex eo, quod dolor per Ureterum ductus propagetur, ita ut egrè admodum dignosci queat, utrum hæc symptomata ab incluso Calculo, an verò ab effectu aliquo Hyfterico enascantur, nisi fortè Casus aliquis acerbior egrè animum paulo antequam corripereetur discrucians, aut materiæ viridis per vomitum rejectio, symptomata ista Affectioni potius Hyftericæ, quam Calculosæ tribuenda esse docuerint. Sed neque *Vesica* ab hoc Pseudosymptomate, atque eментito Affectu immunis est, cum non tantum ipsa ab eo doleat, sed & urina supprimatur, perinde ac si Calculus eam obstrueret, qui tamen nullus est. Rarissime autem cernitur postrema hæc species Vesicam attingens; quæ vero Renum calculum imitatur, non ita rarò. Utraque eas solet invadere fœminas, quarum vires repetitis sæpe paroxysmis Hyftericis jam fractæ sunt, & sanitas corporis detrita.

Nunc in *Ventriculum* decumbens, continuas *Vomitiones* excitat; nunc etiam *Diarrhæam*, quoties scilicet in Intestina effunditur: at neutrum horum symptomatum sequitur dolor, licet in utroque persæpe compareat dictus ille succus viridis. Utraque hæc species iis familiaris est, quas frequentiores paroxysmi Hyfterici debilitaverunt.

Atque, ut hic morbus omnes ferme partes *Internas* infestat, ita etiam nonnunquam & *Exteriores*, carnemque musculosam occupat, *maxillas* scilicet *humeros*, *manus*, *crura*, *tibias*, nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in quo genere is, qui tibias distendit, tumor præ reliquis conspicuus est. Cum enim

enim in Hydropicorum tumoribus duo hæc semper observari possint, ut tumor sc. sub vesperam se majorem exhibeat, tum etiam ut palte instar madentis, vestigiū digiti fortius impressi, formāq; referat; jam in hoc altero, tumor matutino tempore protuberantior est, nec digito cedit prementis, aut vestigium ullum manet. Plerumq; etiam tibiæ alterutram tantum inflat: de cetero sive magnitudinem spectes, sive etiam superficiem, Hydropicorum tumores ita ad amussim emulatur, ut egrè se haud faciliè ab ea, quæ infedit, sententia, dimoveri patiantur.

Sed neque ipsi *Dentes* (quod vix credas,) ab hujusce morbi insultu se possunt defendere: licet neq; vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, saltem qui percipi queat, dolori sive ansam præbuerit, sive vehiculum; qui nihilo minus nec mitior est, nec contractior, aut expugnatus faciliior. Isti verò tum dolores, tum tumores, quibus afficiuntur partes exteriores, quas suprà memoravimus, eas præcipuè fœminas adoriuntur, quæ, longa paroxysmorum Hystericorum serie, ac impetu violento tantum non exanimatæ, vitam ducunt vix vitalem.

Inter omnia verò morbi hujus tormenta nullum se tam crebrò ingerit, quàm *dolor in Dorso*; quem certo certius persentiscunt, quotquot vel levissimè hoc affectu tanguntur. Quinimò id habent effectum commune dolores prædicti, quòd illa, cui inheferant, regio, etiam post eorum discessum tenera sit, & quasi fustibus probè fuerit dedolata, tactum refugiat; quæ quidem teneritudo sensim evanescit.

Hoc interim observatu dignissimum est, quòd non rarò notabilis quædam *externarum partium refrigeratio* symptomatis his omnibus viam quasi sternit, & plerumque non nisi paroxysmo finito di-

spellitur: quam quidem refrigerationem haud semel isti ferè, qua rigent cadavera, parem comperi, pulsu nihilominus rectè se habente.

Addo, quòd Hystericæ ferè omnes, quotquot ego hætenus tractavi, de *spirituum* dejectione, sive *subsidentia* (ut cum illis loquar) conqueruntur; pulmonis regionem indigitâtes, quoties locum, in quo hæc spirituum contractio, seu subsidentia sentitur, volunt designare.

Demum mulieres Affectione Hysterica laborantes, nunc in *risum* effundi, nunc in *lacrymas* pariter immodicas solvi, nulla *σφοδράς* manifesta sive illum, sive has extorquente, nemini non est notum.

Inter omnia verò, quæ in hoc morbo comparent Phenomena, illud maximè proprium est, atque ab eo ferè inseparabile, quod sc. ægræ *urinam* subindè reddant planè *limpidam* ad instar aquæ è rupibus scaturientis, idque satis copiosè; quod quidem ego sigillatim percontando in omnibus ferè didici singnum esse Pathognomonicum eorum Affectuum, quos in Fœminis *Hystericos*, in Maribus *Hypochondriacos* appellandos censemus. Atque in Masculis nonnunquam observavi, quòd mox ab excreto lotio coloris Citrini (imò verò proximo temporis momento) violentiori aliquo animi motu derepentè perculsi, statim urinam, Crystallum claritate æmulantem, magna copia, & impetu diu continuato ejecerint, eò usque se malè habentes, donec urina pristinum colorem induerit, & paroxysmus simul evanuerit.

Quin & omnibus tam Hystericis, quàm Hypochondriacis, quibus scilicet jam malum inolevit, id accidit, ut *flatus* quandoque *nidorosos* è ventriculo emittant, quoties aliquid comederint, licèt
mo-

moderatè tantùm , & pro ratione appetitus , tùm etiam aliquando *acidum* eructent , acetum sapore referens , quoties in eos ascenderit ; lesa nempe utrobique concoctione , & succis proinde à naturali statu interversis .

Neque hoc tantùm nomine infelices sunt , quòd corpus ita malè affectum , & quasi conquaflatum adinstar ædium ruinas undequaque minitantium , tantùm non corruat , & fatifcat , cùm magis adhuc animo egrotent , quàm corpore : Cùm enim desperatio planè insanabilis de hujusce morbi natura sit , indignantur admodum , quoties aliquis vel minimam de sanitate recuperanda spem injecerit ; facilè interim credentes omnia se , quæcunque in homines cadere possunt incommoda , quæq; adeò fert rerum natura , perpeffuros , tristissima quæque sibi ominantes , atque timorem , iram , zelotypiam , suspiciones , & siquæ atrociora sunt animi pathemeta , vel ex levissima , vel etiam nulla data ansa , arripientes , & sinu foventes irrequieto , anxioque , ab omni interim gaudio , spe , lætitia abhorrentes : quæ si fortè occurrant , quando hæ raræ aves sunt , velocissimè avolant , animum interim haud minus vehementer exagitantia , quàm solent mœstiora illa πένθος , ita ut nullibi mediocritatem servant , in una levitate constantes ; nunc amant præter modum , mox odio eosdem sine causa prosequuntur ; nunc hoc , illudve sibi agendum proponunt , mox à proposito resiliunt , & quod cum eo pugnat , aggrediuntur : sed neque hoc peragunt ; ita animi pendentes , ut nunquam liceat quieta mente consistere . Quodque de Superstitionis asserit Orator Romanus , nostris hisce Melancholicis pulchrè quadrat . *Perfugium videtur omnium laborum , & sollicitudinum esse somnus , ac ex eo*

ipso plurimę curę, metusque nascuntur; dum funera tantum in somniis, & denatorum Amicorum umbrę representantur. Ita tam animo, quàm corpore excarnificantur, quasi hæc vita omnis Ignis esset Expurgatorius, in quo scelera alio in statu perpetrata jam luerent, atque expiarent. Neque hoc tantum Maniacis accidit, & furiosis, quos dicimus, sed etiam illis, qui, si hos animi impetus excipias, prudentia, ac judicio valent, quique & meditationum profunditate, & sapientia orationis longè eos superant, quorum mentes his cogitationum aculeis nunquam fuerint excitatę: Ita ut non sine ratione observaverit Aristoteles, Melancholicos cæteris ingenio præstare.

At verò tam horrendus animi status, qualem supra delineavimus, non aliis competit, quàm iis, qui diu, multumque cum hoc morbo conflictati, tandemq; subjugati quasi victas manus dant: maximè si res adversę, animi mœrores, sollicitudinesve, nimia in literarum studio assiduitas, atque animi contentio, cum prava corporis diathesi conspirantes, oleum camino adjecerint.

Dies me deficeret, si omnia, quę affectus Hystericos gravant, symptomata enumerare velim; tam diversa, atque ab invicem contraria specie variantia, quàm nec Proteus lufit unquam, nec coloratus spectatur Chameleon. Proindè rectè mihi videtur rationem subduxisse *Democritus* (quantumlibet in morbi causa hallucinaretur) ubi in Epistola ad Hippocratem missa disertè asserit; *Sexcentarum ærumnarum, innumerarumq; calamitatum authorem esse Uterum*. Neque tantum multifaria sunt ista, sed nec regula aliqua, aut Typo uniformi se contineri patiuntur, quod in aliis hominum Affectibus tamen usu-

venit, sed quasi farrago sunt quedam *παυρόμηνον* incomposita, atque inordinata, unde perarduum est hujus morbi Historiam describere.

Causæ autem hujus morbi *Procatareticæ*, seu externæ, vel sunt vehementiores corporis motus, vel etiam multo sæpiùs violenta quedam animi commotio à repentino aliquo sive iræ, sive doloris, sive etiam timoris, & similium Pathematum insultu. Quoties itaque me consulunt Fœminæ de hoc, illove corporis affectu, cujus ratio è vulgaribus Morborum dignoscendorum Axiomatis nequeat reddi, nunquam non diligenter ab eis exquiro, An non eo, de quo conqueruntur malo, tùm præcipuè fatigètur, cùm tristitia, erumna, aut alia aliqua perturbatio eas malè habeat; quod si annuerint, jam satis superque mihi constat morbum in hac, de qua agimus, Tribu censendum; præsertim verò, si diagnosin id clariùs illustret, quod sc. certis aliquot temporibus urinam limpidam, & CrySTALLI emulam, eamque copiosam simul excernant. His verò animi motibus, qui usitatiores sunt hujus morbi *προσάγει*, accedunt vel Stomachi vacuitas ab inedia pertinaciori, vel nimix humorum evacuationes, sive à sanguine intemperanter effuso, sive ab Emetico, aut Cathartico, cui impares erant ægre vires.

Jam verò ab hac totius morbi imagine, secundum vulgatissima ejus *παυρόμηνον* depicta, proximo loco ejus *Causæ Efficientes internæ*, sive *προσόντες* mihi veniunt pensitandæ, quantum eas, ex omnibus, quas descripsimus, Circumstantiis simul junctis, expiscari valeam. Pendent ergo Affectiones istæ, quas in fœminis Hystericas, in maribus Hypochondriacas insignire libet, quantum ego judico, à spirituum Animalium *ἀταξία*, unde factò impetu in hanc, illamve

partem plus quàm pro rata densi, nimiiq; feruntur, spasmos, uti & dolorem excitantes, ubi in partes sèsu exquisito prèditas irruunt, atque organorum, tùm ejus, in quod se ingerunt, tùm istius, à quo abscedunt, functiones pervertentes; cùm utrumq; ab hac tam iniqua partitione, quæ naturæ œconomix penitus adversatur, haud parum detrimenti capiat.

Cujus quidem *αταξίας* origo, atque *causa Antecedens*, est debilior dictorum Spirituum Crasis, sive nativa ea fuerit, sive etiam adventitia: unde quavis *ωποράσει* dissipatu faciles sunt, & eorundem systema nullo ferè negotio dirimitur. Quemadmodum enim *Homo* quidam *Exterior* conspicitur ex partibus sensui obviis compaginatus; ita procul dubio & *Interior* est quidam *Homo* è debita spirituum serie, & quasi Fabrica constans, solo rationis lumine contemplandus. Hic verò cum temperie corporis intimiùs conjunctus, & quasi unitus, tanto ægriùs, faciliùsve de statu suo dejicitur, quanto major est, minorve ea, quam à natura sortimur, Principiorum constituentium firmitas. Quamobrem Fœminas longè plures, quàm Masculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet istas natura magis delicatulo, rarioreq; corporis habitu (ceu vitæ molliori, & hominum deliciis destinatas) blanda donavit; Mares autem toroso corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colenda, & repastinanda, & feris, quibus alantur, capiendis, aliisque simili bus, apti nati sint.

Dictam autem Spirituum *αταξίαν* hujus morbi causam esse, Phænomena jam descripta satis probant; quorum præcipua tantùm attingam, à notissimo illo Affectu Hysterico, qui *Uteri Stragulator* vulgò dicitur, initium faciens. Hic jam Spiritus,

tus, factò quasi agmine in ventre inferiore, cater-
vatim, magnoque impetu in fauces irruentes, spas-
mos excitât per omnem, quam transeunt regionem,
ventrem inflantes ad instar Globi prægrandis, qui ta-
men nihil aliud est, quàm partium spasmò tentata-
tu m convolutio, & quasi conglobatio quædam, quæ
non nisi magna vi reprimi potest, & coerceri. Partes
interim externæ, massæque carnea à spiritibus, jam a-
liò raptis, magna ex parte destitutæ, eò usque frige-
scunt persèpè, non in hac sola Affectus Hyſterici spe-
cie, sed in aliis omnibus (quod priùs adnotatum) ut
cadavera non frigeant magis. Pulsus interim qualis
ſaniarum est, nec egra ab hoc frigore de vita pericli-
tatur, nisi illud ab evacuatione aliqua enormiori præ-
cedente originem ducat.

Idem etiam dici potest de violentiori isto Affectu
Hyſterico, qui externa facie *Colicam Biliosam*, vel et-
iam *Passionem Iliacam* emulatur: in quo egra dolore
vix tolerando in regione Cordis Scrobiculo circum-
posita, una cum immani materiæ herbam colore re-
ferentis evomitione, discruciat. Quod quidem
symptoma haud aliunde nasci existimo, quàm à ve-
hementi spirituum densè conglomeratorum in di-
ctas partes impulsu, unde & spasmus, & dolor, & ea-
rum totalis facultatum subversio.

Neque ex eo, quòd ista; quæ in hoc Affectu sive
per os, sive per sedem egeruntur, colore quando-
que viridi tingantur; statim conficitur morbum
hunc in humoribus residere, aut atrocissimum illum
dolorem ab humoris alicujus acrimonia partem, cui
inheret, dilaniantis, produci; quem idcirco pro mi-
nera morbi habeamus, ac proinde Remediis tam
ἀγρῶ, quàm κῆρα Catharticis radicitus extirpandum
censeamus. Etenim de facto constat, ægritudinem

illam, qua laborant Navigantes (à spirituum animalium agitatione ortam, in fluctuanti, ac irrequieto mari) colluviem coloris planè herbacei ex hominum vel sanissimorum ventriculo exantlare, ubi primùm in mare longiùs sunt provecti, quibus tamen ante semihorā ultimò elapsam non inerat Bilis hæc, quam Porraceam appellare libet. Annon & Infantes in Paroxysmis Convulsivis, in quibus spirituum Animalium maximè res agitur, tam per superiora, quàm per inferiora materiam ejusdè planè coloris ejiciunt? Quibus addendum est id, quod experientia fermè quotidiana docet, sc. quantumlibet ejusmodi sive fœminas, sive infantes iterata Catharsi exhauserimus, attamen color jam dictus in eis, quæ vel per vomitum, vel per sedem exeunt, usque visetur. Quin etiam à Pharmacis tam Emeticis, quàm Catharticis frequentius propinatis uberior materiæ viridis nascitur seges, cum ab utroque genere Spirituum ἀταξία provehatur: quæ vel, nescio quomodo, istarum partium fermentum destruit, ac pervertit, vel in ventriculum, intestinaque vi spasmorum succum aliquem alienæ indolis intorquet, qui humores ejusmodi coloribus inficere potis est. *Chimici* Sectatores, licèt nondum ita bene cum illis sit, ut quæ in Organis suis πολυτέχνως Medicamenta elaboraverint, majus aliquid in morbis debellandis præstent, quàm quæ contunduntur in Mortario, vel in Olla decoquantur, tamen curiosorum περιεργία eousque gratificari norunt, ut duos liquores æquè limpidos, clarosque ostendentes, ex iisdem invicem commistis saturatum colorem aliquem, quasi præstigiantes, possint exhibere. Et profectò ita lubrica est, & evanida colorum speculatio, ut nihil certi ex illis, de corporum, in quibus apparèt, natura queat

queat deprehendi. Neque magis sequitur ea, quæ colore viridi sunt, acria esse omnia, quàm omnia, quæ sunt acria, viridi esse colore. Re itaque undique perpenſa, ſatis liquet dolorem immaniſſimum, qui hac Colica Hyſterica laborantes penè exanimat, tum etiam materiæ viridis rejectionem, à Spiritibus nimio impetu in partes ſub cordis Scrobiculo poſitas incurſantibus, atque eaſdem ſpaſmo contrahentibus, omnino excitari.

Huic etiam Spirituum enormitati tribuendum eſt ſymptoma iſtud, quod ſuperiùs *Clavi Hyſterici* nomine indigitavi, in quo Spiritus ab omni corporis ambitu in certo Pericranii quaſi punctulo concentrantur, dolorem haud minùs perterebrantem, quàm ſi Clavus ferreus in caput vi adigeretur, accerſentes, unà cum inſigni materiæ viridis evomitione. Quæ quidem Spirituum ab univerſo corpore quaſi in punctum contractio nō multum abludit ab iſta radiorum Solis collectione, quæ fit ope Vitri Incenſorii: utque hi vi unita exurunt, ita & iſti ob eandem rationem dolorem inſigunt, membranas quaſi diſcerpentes, laceranteſque junctis viribus.

Deinde ab hac inordinata Spirituum agitatione ſanguinem perturbante exoritur Symptoma illud, tam Hyſtericis, quàm Hypochondriacis haud inſolens, ut ſuprà notavimus, quòd nempe ſæpenumerò *urinam reddant claram*, limpidamque ſimul, & copioſam: cum enim ſanguinis œconomia ſubinde interpellatur, quod importatur ſerū ſatis diu retinere nequit eger, ſed illud priùs dimittit, quàm iſtis particulis ſalinis, quarum ope color ad Citrinum traduci debuerat, imprægnari potuerit. Cujus rei quotidianum habemus experimentum in eis, qui, cum plus ſatis liquoris, maximè tenuioris, atque attenuantis, ingur-

ingurgitaverint, lotium mox limpidissimum excernunt. Quo in casu sanguis ab ea feri quantitate, cui retinendo prorsus impar est, planè devictus, illud omnino limpidum amittit, necdum à corporis succis infectum, ob moram justo breviorē.

Tertius jam agitur annus, à quo Nobilis quidam me sibi Medicum volebat, qui *Colicam Hypochondriacam* pati mihi videbatur, ad *Passionem Iliacam* fere accedentem, doloreque, & vomitu enormiori; quo morbo diu, multumque fuerat vexatus, & tantum non fractus. Per omnem morbi decursum sedulus animadverti, quòd ubi pessimè se habuerit, urina limpida, & exors coloris semper fuerit, quando verò paulo melius, ad Citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conspexi, quam tribus vicibus excreverat, in Matulis totidem reservatam, Citrino colore præditam: letus ipse, hilarisque cibum ex *Antémis* aliquem jam assumere meditabatur, invitante, quod mihi dicebat, appetitu: in quo temporis articulo superveniens quidam eousque bilem commovebat, ut extemplò egrotans Matulam deposceret, quam urina limpidissima crystallum colore æmulante ferè implevit.

Fortè etiam à Spiritibus sanguinem ita molestantibus pendet *Ptyalismus* ille Hystericis familiaris, cum ad multas Septimanas salivam expirant tenuē, perinde ac si Unguēto ex *Mercurio* fuerint delibute: durante enim hoc turbido sanguinis statu, in quo excretionibus ad naturæ methodum exigēdis imparis est, serum motum hunc inversum fortè sibi vendicans, non jam in Renes pro lege naturæ exoneratur, sed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, & per *Ductus Salivales* salivæ forma prodit. Idem dici potest de nocturnis istis sudoribus, quibus

bus scœminæ Hyſtericæ nonnunquam profunduntur, qui non ab alia causa fluunt, quàm à feri sanguinis diatheſi, qua in corporis habitum geſtit effundi, ob modò memoratam sanguinis ἀταξίαν.

Frigus quod attinet, quo toties algent partes externæ in Affectibus Hyſtericis, luce clarius est, illud ex eo accidere, quòd Spiritus suam in illis stationem deferentes, se nimio opere in hanc, illamve partem inferant: Nec est dubitandum, quin tam *Fletus*, quàm *Cachinnus*, quem tollunt haud rarò Hyſtericæ, etiam nulla data anſa, à Spiritibus Animalibus procuretur, Organa, quæ his functionibus Animalibus inserviunt, magna vi pulsantibus.

Obiter dicam, Mares etiam, quamvis rariùs id eveniat, Fletui ex nulla προφάσει quandoque obnoxios reperiri. Accerſebar aliquando ad Virum tam ingenio, quàm genere nobilem, qui non nisi paucis diebus à Febre convaluerat, alterius Medici consilio usus, qui & sanguinem detraxerat, & pharmacum Catharticum ter exhibuerat, tùm etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi veſtitum conſpexerim, & de rebus quibuslibet cum iudicio differentem audierim, rogabam quorsum me conveniret; respondit Familiaris quidam eius, modò expectarem paulisper, res ipsa loqueretur. confidens itaque, & sermones cum ægro trahens, mox observavi labrum inferius pendulum protrudi cum motitatione crebra (uti solent Infantes morosiores fletum adornare) & exinde ægrum in tantas solvi lachrymas, quantas vix aliàs vidi unquam, cum gemitu, ac suspiriis tantùm non Convulsivis. Qui tamen repentinus torrens non ita multò post detumuit prorsus. Hanc ego Affectiōnem à spirituum ἀταξία, (partim à morbi diuturnitate, partim ab Evacuationibus, quas διαρρηξία

ne-

necessario exigebat, orta) pendere existimabam : partim etiam ab exinanitione, & abstinentia à carnibus, quam etiam ad dies aliquot, posteaquam convalescerat, imperaverat Medicus, quo eum à recidiva præstaret securiorem. Hinc eum pronunciaui extra omnem Febris aleam jam constitutum; symptomæ prædictum inanitioni tantum deberi, ac proinde suadebam, ut pullum Gallinaceum assum in prandium juberet parari, & simul Vinum modicè hauriret, quo facto, & carnibus deinceps moderatè vescens, nunquam deinceps Fletum hunc Convulsivum passus est.

Ut tandem finiam, (cætera enim, quæ in hoc morbo spectantur Phænomena, jam missa facio) ab hac ipsa Spirituum inordinatione nascitur perturbatio illa, & varians subinde tam animi, quam corporis intemperies, quæ tum in Hystericis, tum Hypochondriacis dominatur: cum enim utrisque desit ea spirituum firmitas, quæ in robustioribus, atque iis, quorum facultates jugi spirituum vegetorum subsidio actuantur, semper invenitur, impressiones rerum minus gratarum nequeunt perferre, sed vel ira, vel dolore subito perciti, perinde sunt irritabiles, atque illi, quorum *ὑσμινὸν* mollius, & debilius vel natura primò procudit, aut longior ægritudinum sive series, sive mora tandem reddidit. Et enim animi robur, & constantia, quandiu hoc corporis luto is incrustatur, à firmitudine spirituum eidem famulantium maximè pendet, qui quidem supremum in scala materiæ gradum constituunt, in ipso *Entis Immaterialis* confinio positi: Cumque Animi compages, si fas est ita dicere, longè magis affabrat sit, & delicata, quam est corporis structura, utpote quæ in harmonia facultatum præstantissimarum, & penè

penè divinarum consistat, si hujus *σύστασις* quoquomodo fuerit interrupta, conturbataque, major inde sequetur ruina, quanto præcellentius erat, & magis exquisitum opificium, dum integrum præstaret. Et hic quidem miserorum, quos depinximus, animoque fractorum status est; cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel insolentissimi Stoici Decretum, quàm *ὀδονταλγίδω* præcaverit is, qui firmiter statuerit, se nullo modo permissurum, ut dentes dolore pertententur.

Satis itaque jam constat, opinor, omnem hunc morbum ad spiritus animales non ritè dispositos referri debere; nec à semine, aut sanguine menstruo corruptis (quod asserunt nonnulli Authores) & halitus malignos in partes affectas elevantibus, produci; nec à succorum nescio qua perversa depravatione, sive etiam humorum acrium congestione, ut alii volunt, sed ab iis, quas modò assignavimus, causis. Quòd enim morbi fomes in materia non delitescat, unica hac instantia satis elucescet. Fœmina v. g. quæ rectissima semper valetudine uti solet, modò delicatula sit illa, & teneriore corporis habitu, si fortè errore aliquo, sive Emetico, sive Cathartico quovis fortiore nimium fuerit debilitata exhaustaq; certo certius symptomate aliquo, ex iis, quibus hic morbus stipatur, multabitur; quod tamen ejusmodi Vomitus, vel Catharsis amoliretur magis, quàm invitaret, si morbi minera in humore contineretur. Idem dici potest de immodico sanguinis dispendio, sive phlebotomia is fuerit extractus, sive in puerperio debito copiosius manaverit, uti & de exinanitione, & justo longiore à carnibus abstinentia; quæ omnia ad Affectus Hystericos præcavendos potius facerent, quàm ad eosdem accersendos, si illorum fomes in

materia aliqua involveretur: cùm è diverso non alia causa ita constanter pariat hujusmodi Affectus, ac solent dictæ Evacuationes.

Quamvis autem satis pateat, originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus stabulari, fatendum est tamen (quod re est) spirituum ἀταξία illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cùm tam illarum partium functio, quæ vehementiori spirituum impulsu distenduntur, quàm earum, quæ illis privantur, omninò pervertatur. Cumque harum pleræque *Organa* sint quasi *Separatoria*, excipiendis Cruoris recrementis designata, si earum functiones quovis modo lædantur, fieri non potest, quin ingens feculentia colluvies accumuletur, quæ quidem eliminata fuisset, totaque proinde sanguinis massa depuratio facta, modo singula organa munus suum explevisent, cui nullo modo defuissent, si debita spirituum œconomia universas invigorasset. Huic ego causæ adjudico *Cachexias* insigniores, ἀνὸς ἰσχυρὸς, sive *Appetitus prostrationem*; in Juvenulis *Chlorosin*, sive *Febrim albam* (quam quidem speciem esse *Affectus hysterici* nullus dubito) aliamque omnem malorum Lernam, in qua immerguntur Miselle, quotquot hoc morbo diu elanguerunt, quæ omnia à succis putrescentibus in sanguine congestis, atque exinde in organa varia depluentibus; succrescunt. Hujus farine est *Hydrops Testium* in fœminis, quæ jam diutius affectu Hysterico laboraverint, natus à succis depravatis è sanguinis massa in Organa rejectis; unde perversis eorundem facultatibus, primò steriles fiunt mulieres, & destruitur prorsus œconomia partium, indeque serum, & sanies gignuntur, quæ non tatum *Nodulos*, ovaque *Testium* interficiunt, sed

sed etiam in Tunicarum interstitia se insinuantia Testes in molem ingentem elevant, quod in earum dissectionibus cernitur, quæ hoc morbo pereunt. Diathesis interim Hystrica horum, aliorumque humorum similium causa est primaria, quamlibet ejusdem cum illa Profapie non fuerint.

Quemadmodum in *Febre Quartana*, qua vel pancreaticè valens quispiam corripitur, si modò duos, tresve dies in locis paludosis, ac lacustribus egerit; primò, spirituosum quoddam *μίασμα* morbi hujus sanguini imprimitur, quod diuturnius inherens, lesa tandem naturæ æconomia, omnes corporis succos inquinat, aliena prorsus indole eos imbuens; unde eger (maximè si ætate grandior fuerit, ac in senium jam vergat) Cachexiis, aliisque malis obnoxius redditur, quæ Febribus Intermittentibus diu affligentibus superveniunt. Quæ tamen Febres non sunt profligandæ remediis, quibus rectissimè expurgantur hujusmodi humores, sed *Specificis* iis, quæ abigendis istis Febribus immediatè dicantur.

Ex omnibus, quæ nos hætenus concessimus, abunde mihi cōstare videtur, præcipuam in hoc morbo Indicationem Curativam eam esse, quæ sanguinis (qui spirituum fons, & origo est) corroborationem indigitat; quo factò spiritus invigorati eum servare possint tenorem, qui totius corporis, & singularum partium æconomie competit. Cum verò hæc spirituum *ελαξία* (quod suprà fieri posse concessimus) mora longiore humores vitiaverit, è re fuerit eosdem jam corruptos & *Pblebotomia*, & *Catharsi* priùs imminuere, modò egrè vires permiserint, quàm ad sanguinem corroborandum nos accingamus: quem quidem scopum vix assequi poterimus, quandiu feculenta humorum colluvies se
me-

mediam, quasi obicem, interposuerit. Quandoquidem autem *Dolores* atrociores, *Vomitiones*, & *Diarrhææ* enormes ita nonnunquam efferefcant, ut inducias non ferant, usquequo primariæ illi fortificandi sanguinis Intentioni possit satisfieri, quandoque ab effectis consopendis (missa aliquantisper causa) Curationis tela necessariò ordiendâ est, exhibito sc. Medicamine *Anodyno*: dein spiritibus, quorum crassis infirmior morbi causa est, rectificandis operanda est, quo ejusmodi symptomatis deinceps occurratur. Cùmq; experientia doceat permulta esse, quæ fetoris exhalatione repellendis spiritibus seditionem molientibus, & in loco suo continendis apta nata sint, (quæ idcirco *Hysterica* audiunt,) neque illa sunt negligenda, quoties dictis intentionibus Implendis operam navamus.

Ad hanc ego metam collimans, venam in brachio secari jubeo, dein ut purgetur ægra tribus, quatuorve auroris continuis. Per hos dies, in quibus *Venæ sectio*, & *Catharsis* celebrantur, ita planè nihil emolumenti capere ægra, ut in pejus ruere sibi videatur, cùm dictæ Evacuationes tumultu concitato *ἁταξίῳ* promoveant, qua de re ægram diligenter præmoneo, ne animum despondeat, suadente morbi Genio: utut fuerit, vitiosi isti humores, quos à morbo diuturniore coaggeratos supponimus, quantenus sunt detrahendi, antequam primariæ Intentioni percommodè satisfacere queamus.

Post has Evacuationes, ad sanguinem conforrandum, & proinde etiam spiritus ex eo prognatos, *Remedium* aliquod Martiale, seu *Chalybeatum* ad dies triginta præscribo assumendum, quo non aliud certiùs hîc votis respondet. Etenim massæ sanguineæ, jam effætæ, & languescenti, volatile quoddam

Fer.

Fermentum, ceu calcaria subdit, à quo excitantur, & quasi eriguntur spiritus antea jacentes, & suo pondere pressi. Cujus rei indicium est vel apertissimum; quod quoties *Chalybs* in *Chlorosi* propinatur, pulsus derepente major fit, & celerior, exteriora corporis incalescere, facies non amplius pallida, & mortuis concolor, sed vivida cerni, & sanguine purpurata. Attamen hìc notandum, quod non semper Venæ sectio, & Cathartica Chalybis usui sint præmittenda, cum viribus admodum imbecillis, & diuturnitate morbi attritis, fractisque omitti ea possint, ac debeant, & cum Chalybe statim incipiendum; quod diligenter advertendum.

Commodissimè verò, aut ego fallor, in *substantia* exhibetur; atque ut nec observavi unquam ipse, nec fando accepi, eum ita sumptum cuivis nocuisse; ita certiorè me fecit experientia multiplex, nudam Chalybis substantiam & felicius, & breviorè tēporis spatio curationem absolvere, quam si is quovis ex iis, qui vulgo feruntur, modo fuerit præparatus: Cum tam in hoc, quam in aliis melioris notæ remediis id quandoque præstiterit Chymicorum officiosa sedulitas, non tantum ut *πρατικώτερα* non sint, sed etiam à perversa eorundem diligentia, & opera plusquam otiosa, magis evilescent. Audivi etiam (quod si modò verum sit, assertionem hanc nostram fortiter sustinebit) ipsam Mineram, prout à terræ visceribus effoditur, crudam efficacius in morbis subjugandis operari, quam ferrum ignem jam passum, & fusione depuratum: cujus rei fides tamen penes Authorem sit, me nondum experto, ficcine se res habeat, an verò aliter. Id certo scio, nullum remedium præclarum, atque *εὐχαίρετον* uspiam gentium fuisse procusum, quod non à natura precipuas vires acce-

perit: unde Θεῶν χεῖρας, non verò Hominum præcellentiora quævis medicamina Antiquitas grata compellavit. Quòd verò nativa quidpiam bonitate præstans, & efficacia, mirandos edat effectus, quacunque demum forma ingeratur, testes hìc adduco Par illud nobile, Papaveris lacrymam, sive *Opium*, & *Corticem Peruvianum*. Neque enim tantum in medicamentis præparandis medica cernitur peritia, quàm in iis seligendis, appropriandisque, quæ Natura suo igne elaborata, atque evecta, liberali manu porrigit. Id tantum nobis agendum restat, ut Medicamenta in eam formam reducantur, qua vel eorundem substantia, vel saltem vis, & efficacia melius corporibus nostris impertiri queat: cui muneri obeundo facultates nacti sumus plusquàm pares. Post Chalybis substantiam, ejusdem *Syrupo* lubentiùs, & præ cæteris utor. Fit autem è ferri, aut Chalybis limatura, in Vino Rhenano in frigido infusa, usque dum vinum satis imprægnatum fuerit, quo factò liquor colatus cum sacchari quantitate sufficienti in Syrupi consistentiam excoquendus est.

Nec mihi solenne est toto illo spatio, quo ægra Chalybeata sumit, Catharticum aliquod statim intervallis exhibere, cum tam in genere Hysterico, quàm Hypochondriaco, Chalybis vires à Cathartico intercidi, atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium sit, ut spiritus in ordinem redigam, atq; eorum systema redintegrem, firmemque, quod toto vix Octiduo refarciveram Chalybis ope, Cathartico vel lenissimo exhibito die unica rursus demolior; atque ita diruta extruendo, atque à me extructa subruendo, & egros, & operam ludo, vanus, & infelix Ardelio. Qui quidem mos cum etiam in usu Aquarum Mineralium obtineat, quæ

Ferri mineræ sunt particeps, haud mihi dubium est, easdem exinde minus efficaces reddi. Non sum nescius quosdam fuisse sanatos Catharticis non tantum intercalatis, sed etiam quotidie cum Chalybe propinatis; quod tamen non tam Medici prudentiam, quam Chalybis virtutem ἐνεργητικὴν mihi comprobatur, cum, si ea omittantur, breviori temporis spatio Curatio succedat.

Neque sanè video in aliis affectibus multis præter jam dictum, quid emolumenti, sive potius quid non incommodi tam repetita Catharticum exhibitio ægris adferre queat. Quamvis enim haud negandum est, quin intestina ex impuritatibus liberent ea, & pariter è massa sanguinea humores noxios in ea stabulantes aliquantulum extrahant; è contra tamen haud minus certum est, quòd frequenter repetita in corporibus imbecillis (maximè verò in ætatibus tenellis) plurimum officiant; cum ex hac ἀπορροή in-gens humorum colluvies in viscera eliciatur, atque iis in partibus deposita fermentationes præternaturales invitet; ex quibus deinceps *Tumores* in infimo ventre oriuntur, tanto magis in dies mole augescen-tes, quanto sæpius æger purgetur. Atque id demum accidit, ut istæ partes præ imbecillitate, & caloris nativi (jam sub humorum onere quasi obruti) defectu, *tæbe* faciliè afficiantur, ac putrescant. Quandoque etiam, Oeconomia viscerum ob causas jam dictas penitus eversa, *Glandulæ* præternaturales, *Strumæ* soboles, & id genus similia Mesenterio accrescunt, & ad mortem viam sternunt. His rationibus adductus tutissimum esse judico in *Infantibus* post evacuationes universales, easque perpaucas, eò Indicationem Curativā dirigere, ut confortentur sanguis, & viscera. Quod *Vinum Hispanicum*, vel solum,

vel *Herbis corroborantibus* alteratum efficere potis est, modò manè, & serò cochlearia aliquot (pro ratione ætatis ægri) satis diu exhibeantur . Cum verò quæ exterius admoventur, tenera Infantium corpora facilè penetrent, proindeque sanguinem ipsum qualicumque virtute sua penitus afficiant, è re erit in *Tumoribus*, qui ventrem eorum occupant, sive *Scrophulis*, sive *Rachitidi veræ* originem illi debeant, *Lini* mentis uti, quæ sanguinem, ac viscera corroborandi, ac pariter labem aliquam morbificam iis inductam delendi vi pollent. Ut 24 *Fol. Absynth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamæpit. Scordii, Calamint. vulg. Parthenii, Saxifrag. pratens. Hyper. Virgæ Aur. Serpill. Menth. Salviæ, Rutæ, Card. benedict. Puleg. Abrotan. Chamomel. Tanacet. Lilior. convall.* (omnium rec. collectorum, & incisorum) an. m. i. *Axungie porcine* lib. iv. sevi ovini, & vini Clareti an. lib. ii. *Macerentur in olla fictili super cineres calidos per horas 12. Deinde ebulliant ad humiditatis consumptionem, & postea colentur, ut fiat Unguentum, quo venter, ac Hypochondria illinantur manè, & serò per 30, vel 40 dies continuos, uti etiam Axillæ utrequæ. Quoad Rachitidem autem hoc notandum, quod in tumoribus istis, qui ventres Infantium post longas Intermittentes Febres olim infestarent, veræ Rachitidi non multum abludentes, repetita Catharsis omnino videretur indicari, cum ante usum Corticis Peruviani istæ Febres in diuturnitatem longam se extenderent, ac proinde sedimentum deponerent, hujusmodi Tumorum causam, quæ ideò non nisi purgatione repetita abigi poterat. Attamen in *Rachitide verâ* Cathartica locum non habent, nisi ut semel, vel bis ad plurimum æger purgandus, antequam usum Alterantium aggrediatur. Per totum*

autem tempus, quo partes illinuntur, intus assumat vel vinum modò dictum, vel, si fieri possit, pro potu omni bibat Cerevisiam, in qua quantitas sufficiens herbarum prædictarum, vel earum saltem aliquàm multarum, unà in dolio inclusa fuerit. Denique hoc, quod innui, diligenter advertendum volo, cum non paucos Infantes, atque pueros à Catharticis sæpe repetitis (quæ fortè ventris tumor invitaverat) interemptos fuisse satis sciam. Sed hæc obiter.

Si quis objecerit, *limaturam Chalybis*, nisi æger subinde fuerit expurgatus, in visceribus hærentem, ei, qui illam devoraverit, nocere posse; respondeo, primùm me nihil unquam tale in quoquam deprehendisse: deinde longe verisimilius esse eandem mucò, & excrementitiis partium humoribus involutam una cum istis tandem omnem elabi, quam medicamentis purgantibus exagitatam, quæ adstrictiones insolitas, & viscerum torsiones, contractionesque afferunt; qua quidem compressione Chalybis particulæ viscerum tunicis impactæ in iisdem penitiùs defigi possunt.

Interea dum Chalybs administratur (ad confortandum sc. sanguinem, & spiritus Animales) Remedia vulgò dicta *Hysterica* in usum quasi obiter revocanda sunt, idque eo modo, atque ea forma, quæ maximè conveniunt ægris; quæ quidem si in forma solida fuerint deglutitæ à minus fastidiosis, potètiùs longè spiritus in officio, & loco suo retinebunt, quam si in liquida hauriantur, hoc est, sive Decocta, sive Infusa. Ipsa enim substantia ventriculum diutius sapore suo afficit, & corpus inficit penitiùs.

In summa, Indicationibus, quas supra attigi, universis satisfactorius, paucula hæc, & vulgaria præscribere soleo, quæ licèt nihil magnifici præ

le ferant, ut plurimum tamen id præstant, quod volo.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad ℥viii.

℥ Galban. in tinctur. Castor. solut. & colat. ℥iii. Tacamabac. ℥ii. f. Emplast. Umbilico admovendum.

Sequenti mane aggrediatur usum sequentium Pilularum.

℥ Pilul. Coch. maj. ℥ii. Castor. pulv. gr. ii. Bals. Peruv. gutt. iv. f. Pilulæ n. iv. Cap. hora quinta matutina superdormiendo. Repetatur per duas, vel tres alias vices, idque singulis, vel alternis auroris pro ratione virium, aut operationis.

℥ Aq. Ceras. nigr. Rutæ, & Brion. comp. an. ℥iii. Castor. in nodulo ligat. & in vitro suspend. ℥ss. Sacchar. crystal. q. s. f. Julapium, de quo capiat cochl. iv. vel v. in omni languore; instillando primæ dosi, modò paroxysmus urgeat, spir. C.C. gut. xx.

Post Pilulas purgantes modo supra descripto sumptas utatur & sequentibus.

℥ Limatur. Chalyb. gr. viii. cum s. q. extracti Absynth. f. Pilulæ n. ii. sumat summo mane, repetanturque hora quinta pomeridiana, per dies tringinta, superbibendo haustum Vini Absynthitis.

Vel pro usu quotidiano, ℥ Limatur. Chalyb. & extract. Absynth. an. ℥iv. mss. asservetur pro usu. Capiat iisdem temporibus gr. xvi. vel ℥i. in pilulas tres redact.

Vel si forma boli magis arrideat, ℥ Conserv. Absynth. Roman. & Conserv. flaved. Aurantior. an. ℥i. Angelic. condit. Nuc. moschat. condit. & Theriac. Andromach. an. ℥ss. zinzib. condit. ℥ii. cum s. q. syr. Aurantior. f. Electuarium. ℥. Electuarii præscript. ℥ss. Limaturæ Chalybis probe triti gr. viii. cum s. q. syr. Aurantior. f. bolus, sumendus mane, & hora quinta

*quinta pomeridiana, superbibendo haustum vini Ab-
synthitis.*

℥ Myrrh. elect. & Galban. an. ℥iss. Castor. gr.
xv. cum s. q. Balsami Peruv. f. Pilulæ, è singulis
drachmis xii. sumat iii. singulis noctibus, superbi-
bendo Aq. Brion. comp. cochl. iii. vel iv. per totum de-
cursum hujus processus.

Sin autem Pilulæ ultimò præscriptæ ventrem mo-
verint, quod in corporibus, quæ facillimè purgan-
tur præ Gummi, quæ insunt, quandoque fit, tum
sequentes substituantur.

℥ Castor. ℥i. Sal. succini volatil. ℥ss. cum s. q. ex-
tract. Rutæ. f. Pilulæ exiguae num. xxx. cap. iii. singulis
noctibus.

Hic autem observandum, quòd Chalybeata in
quacunque forma, aut dosi exhibeantur, foeminis
quandoque magnas tum animi, tum corporis per-
turbationes inducant, idque non solum primis die-
bus (quod ferè omnibus solenne est) sed etiam per
totum tempus, quo illis utuntur; in hoc casu non
statim Chalybis usus dictis temporibus interrom-
pendus, sed, quo melius eisdem ferre potuerint, Lau-
danum aqua aliqua hysterica mistum singulis nocti-
bus ad tempus aliquod propinandum.

At ubi symptomata mitiora sūt, & res sine Ferro
introsumpto transigi posse videtur, (in minore sc.
morbo) satis habeo sanguinem mittere, atq; alvum
solvere ad dies tres, quatuorve, ut supra diximus:
Dein Pilulas hystericas alterantes præmemoratas
manè, & serò per x dies capiendas imperare. Quæ
quidem methodus in affectu leviori rarò à scopo ab-
errat. Imo Pilulæ istæ solè, vel omissis Phleboto-
mia, & Catharsi, sæpe magnos effectus edunt.

Seriò interim animadvertendum est, nonnullas

ſcæminas *Idiosyncraſia* quadam, ab *Hystericis* illis medicamentis (quæ plerisque hujus morbi ſymptomatis levamen afferunt, & ſolatium) ita penitus abhorrere, ut non ſolùm non juventur, ſed etiam inſigniter ab eorum uſu lædantur. In his itaque omnino ſunt omittenda iſta: φύσεως γὰρ ἀντιπαθέσης, ut divinus Senex, *νεκρὰ πάντα*. *Invita Minerva* nihil quicquam moliendum.

Quæ quidem *Idiosyncraſia* adeò inſignis, ac frequens eſt, quòd reſpectu ad eam non habito ægræ in diſcrimen vitæ conjici poſſint; idque non ſolùm quoad *Hysterica*, ſed quoad multa *Remedia* alia: Cujus impreſentiarum inſtantiam unicam adferam. Fœminæ nonnullæ *Variolis* laborantes *Syrupi* è *Meconio* uſum ferre non poſſunt, utpote à quo *Vertigines*, *Vomituritiones*, & id genus ſymptomata ad affectus *Hystericos* pertinentia, accerſantur, quibus tamen *Laudanum liquidum* apprimè conveniat. Quod & dum hæc ſcriberem in *Adoleſcentula Nobili* obſervavi, cui *Variolis* laboranti cùm ſexta, ac ſeptima nocte ſyrupum dictum exhibuiſſem, ſymptomata priùs memorata ſingula exhibitione ei ingruiebant, neque puſtularum inflammatio debito modo procedebat; ſed cùm in poſterum *Laudano* uteretur, à *Symptomatis* dictis prorfus immunis erat, faciei tumore, ac puſtulis in dies augeſcentibus, &, quod non minùs læti ominis erat, *anxietas* iſta, cum *inquietudine* quadam tam mentis, quàm corporis, (quæ quaſi *paroxysmus Variolarum* ſolet eſſe) prorfus tolleretur, quoties *Paregoricum* hoc propinabatur, ægra mox vires, atque animum exinde recipiente. Hoc obiter.

Atque ita *hysterici Affectus* quoad plurimum ſanantur, ut & pleræque *mulierum*, quas appellant,

obstructiones, at præ cæteris *Chlorosis*, seu *pallidi virginum colores*, uti etiam *menstruorum suppressiones* qualescunque. Attamen si sanguis usque adeò effæctus fuerit, tantaque proinde spirituum *arægia*, ut Chalybs præscripta methodo usurpatus malo vincendo par non sit, adeundæ *Aquæ minerales* aliquæ Ferri minera saturæ, quales sunt nostræ *Tunbrigienses*, aut aliæ nuper repertæ. Harum enim virtus Chalybeata, tum ob insignem quantitatem, qua hauriuntur, tum etiam ob earundem cum natura convenientiam, intimiùs sanguini permiscetur, & potentiùs morbos expugnat, quàm Ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt Ciniflones imprudentiores.

Hoc autem præ cæteris inter bibendum observandum; si ægrotudo quævis ad symptomata affectionis hysterice referenda accadat, hoc in casu per diem unum, alterumve eger aquis absistat, donec symptoma illud transitum Aquarum alias impediturum penitus abeat. Etenim tametsi hæ Aquæ humoribus agitandis, ac proinde spiritibus confusione inducendæ minus aptæ natæ sint, quàm Cathartica, vel lenissima ex Officinis deprompta; aliquantulum tamen idem præstant, quatenus sc. diureticæ sunt; ut taceã quòd sæpe etiam ventrem movent. Quod si ipsæ Aquæ humores, ac spiritus exagitando, turbandoque aditum sibi et ipsis præcludant, quo minus facile transeant, videant illi quàm importunè agunt, qui medicamenta *purgativa* per harum usum imperant, semel, aut bis in septimana assumenda, vel, quod adhuc ineptius, ipsis Aquis immiscenda præcipiant; Unde fit tam in his, quàm in aliis aquis mineralibus, ut non solum non promptiùs, sed & planè tardiùs, ac difficilius eadem operentur.

Hic

Hic mihi non reticendum, quod tamen si his Aquis ferrum inesse in principiis solutis nonnullis videatur, (quod idem plane est, ac si *ferrum liquidum* supponamus) nullus tamen dubito, quin eedem nonnisi simplices aquę extent virtute minere, per quam transeunt, impregnate, ac infectę. Quod cuipiam liquidò constabit, si aquę communis congiis aliquot satis magnam vim clavorum veterum ex calceis equinis extractorum infuderit. Sentiet scilicet aquam hanc, cui pulvis *Gallarum*, *fol. Tea*, vel similia fuerint immista, eodem plane colore infici, ac si aqua esset fontis Mineralis. Neque sanè diversos effectus hæ aquę sive artificiales, sive inartificiales (utrum enim mavult, quis appellet) epotę edent, modò tempore æstivo, atque aere salubri assumantur.

Sed utut hoc sit, si ob contumaciam ejus hic affectus ferreis aquis minus cedat, adeundę sunt *Aquę calidę sulphurę*, quales sunt nostrę *Bathonienses*, atque eger, postquam tribus auroris continuis eas intus assumpserit, sequenti die *Balneum* ingrediatur, & postero die iterum eas bibat; idem faciendo alternatim per duos menses integros. Etenim tam in his, quam aliis, cujuscunque demum generis sint, hoc sedulo notandum, quod in earum usu eousque ægro persistendum, donec non tantum levamen aliquale sentiat, sed, quo minus symptomata omnia brevi postliminio revertant, donec omnino convalescat.

Theriaca Andromachi, vel sola, si crebro, diuque usurpetur, magnum est in hoc morbo Remedium. Neque verò in hoc solo, sed in aliis quamplurimis à coloris & Concoctionis, sive Digestionis defectu ortis, omnium fortè potentissimum, quę hactenus nobis innotuere, utut à plerisque fastidiatur, quod & pervulgata sit, & à tot jam sæculis cognita.

Vina Hispanica Gentiana, Angelica, Absynthio, Centaurio, Corticum Aurantiorum flavedine, aliisque corroborantibus infusis medicata, si ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modò egra tenui non fuerit, biliosoque corporis habitu. Profectò vel *Vini Hispanici simplicis* liberalior haustus hora somni aliquot noctibus, meo suasu propinatus Hystericis nonnullis perquam salutaris fuit, cum ex eo robustior universi corporis habitus redderetur, ipsæque adeò fœminæ è Cachecticis vividæ simul, ac vegetæ fierent.

Ad hæc *Peruvianus cortex* eximias, mirandasque vires in sanguine, & spiritibus confortandis, invigorandisque habere nonnunquam deprehenditur; cujus *Scrupulum unum* manè, & serò ad septimanas aliquot deglutitum, sanam, firmamque corporis crasin (tam Viris *Hypochondriacis*, quam *Hystericis* Fœminis diu, multumque ægrotantibus, dejectaque jam quasi corporis œconomia) restituisse, ipse observavi. In nullo autem Hystericorum Affectuum genere felicius succedit, quam in illo, quo *Spasmi* afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortissimos, & plusquam muliebres, pectora simul ferientes. Interim tamen confitendum est, quod hoc medicamentum non ita certo, crebroque huic malo succurrat, ac *Febris Intermittentibus*. Quamvis verò (ut id obiter dicam) in harum curatione egregia præstet, ne dicam miracula, dictus Cortex, atque eodem tum ipsi nos libenter utamur, tum Uxoribus, Liberisque usurpandum imperemus, quoties res postulet; sunt tamen, quibus haud minus jam displicet, quod tam certo, subitoque morbos expugnet, quam olim displicebat, quod non nisi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum

Opti-

Optimi quique Viri, tum etiam præstantissima quæque, ac *δρασινώτατα* Remedia semper fere urgentur. Veruntamen ad hanc notam, seu Lydium Lapidem, indolem nostram licet adductam experiri, atque exinde dignoscere, Hominesne boni simus, an verò probrosi; pro gradu scilicet, quo vel exultamus, vel dolemus, ac ringimus; quoties Publica Res hominum communi aliquo beneficio, ac Numinis favore augetur.

Si quæ verò ex remediis supra recensitis minus conveniant, quod temperamento bilioso, ac tenui præditis sæpe accidit, tunc *Diæta Lactea* possit usurpari. Etenim Mulieres aliquot (quod prima statim fronte mirabitur quis) cum Affectibus Hystericis diu conflictatæ, etiam iis, qui omnem Medicorum conatus spreverât, eluserantque, tandem Lactæ solo aliquandiu vescentes convaluere. Atque illæ quidem maximè, quæ ea specie laborabant, quam ego Colicam Hystericam appello, quæ non nisi à Narcoticis potuit deliniri; quibus itaque per intervalla repetendis multum assueverant hæ Fœminæ, dolore recrudescente, ut primum emarcuerit Anodynæ virtus. Id verò in hac Curandi methodo præcipuè mirandum, quod cum Lac frigidum tantum, crudumq; alimentum præbeant, Spiritus nihilominus ejus usu corroborantur, invigorenturque. Nec tamen hoc à ratione abhorre illis videbitur, qui secum reputaverint, Lac, cum simplex omnino nutrimentum supeditet, naturæ minus in coquendo negotium facessere, secus ac solent cibi, ac liquores magis compositi; quodque perfectissimam illam Concoctionem æqualis sanguinis, spirituumque crasis necessariò sequatur. Illud etiam est animadvertendum, quod non nuda Spirituum debilitas per se considerata, sed

eorūdem debilitas ad sanguinis statum comparatorum *ἀραξίας*, quam patiuntur, causa sit. Fieri enim potest, ut infanti spiritus satis firmi, robustique sint pro sanguinis ratione, qui tamen debitam ad sanguinem adulti hominis proportionem nō teneant. Jam verò cū ex jugi Lactis usu, & Diæta, quantumvis illa sit cruda, atque invalida, sanguis mollior, & tenerior evadat, si spiritus ab eo nati sanguinis pares tantum sint, satis benè se res habet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet à lacte aliàs juvari potuerint, ea incommoda superare posse, quæ primis ferè diebus apportat, quod nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in statu conservandis, sustentandisque minus sufficiat.

At verò nihil ex omnibus, quæ mihi hætenus innotuere, adeo impense sanguinem, spiritusq; fovet, firmatque, ac diu, multumque singulis fere diebus *equo vehi*. Cum enim in hac Gymnasticæ specie impetus ferme omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vasa Excretoria (quotquot sæculentiis, in sanguinis massa stabulantibus, educēdis à natura instituuntur) sita sint; quæ tanta functionum perversio, aliave organorum naturalis impotētia vel fingi potest, cui tot succussionum millia eodem die ingeminata, idque sub dio, opem non attulerint? Cujus calidum innatum usque adeo deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, & denuo effervescat? Quæverò sive præternaturalis substantia, sive succus depravatus in aliquo harum partium sinu recondi potest, qui non hoc corporis exercitio, vel in statum naturæ consentaneum perducatur, vel quaquaversum dissipetur, elimineturque? Quid quod sanguis perpetuo hoc motu indefinenter exagitatus, ac permixtus quasi renovatur, ac vigescit? Quæ quidem methodus licet

Fœminis vitæ defidî, atque imbelli assuetis, minùs accommoda sit, utpote quæ à motu, maximè in principio, possint lædi, Viris tamen est aptissima, & sanitatem præ cæteris conciliat.

Nostrorum quidem *in Sacris Antistes*, Vir prudentia, atque eruditione celeberrimus, postquam diù studiis intemperantiùs incubuerat, omnesque animi, qui permagnus ei est, atque excelsus, nervos seriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in *Affectum Hypochondriacum* incidit, quo diutiùs lacerante, omnia corporis Fermenta erant vitata, Concoctionesque penitùs subverse. Medicamentorum Chalybeatorum tædiù plus semel devoraverat: Aquas Minerales ferè omnes, cum Catharsi sæpè repetita, fuerat expertus: Uti etiam Antiscorbutica omnium generum, pulveresque Testaceos quamplurimos, sanguinis edulcorationem promittentes. Ita partim morbo, partim medicatione per tot annos continuata, tantùm non fractus, *Diarrhœa Colliquativa* (quæ in *Tabe*, aliisque Morbis Chronicis, ubi omnes omninò Digestiones sunt prostrate, mortem anteire solet) demum corripiebatur. Ubi me tandem cõsuleret, statim mecum reputavi, Pharmacis nullum amplius locum relinqui, cùm tot, tantaque nullo cum fructu jam deglutiverat. Suadebam itaque ob causas suprâ memoratas, ut statim se Equo vehendum, curandumque traderet; modico primùm itinere, quale ferre possit valetudo ita infirma, ut nisi iudicio valuisset rerum interiora altiùs penetrâre, nec ad tentandum quidem illud exercitii genus potuisset adduci. Rogabam autem, ut quotidie in eo persisteret, donec ex animi sententia convalesceret; majora in die spatia gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria ascenderet, quot uno die per-

percurrunt prudentiores, ac moderati Viatores; qui iter longiusculum negotii alicujus gratia susceperunt: Nullo interim sive ad cibos, sive potum, sive etiam aeris temperiem respectu habito, sed ad instar Itinerantis omnia, prout fors dederit, exciperet. Ne longior sim, hanc ille viam incessit, productis gradatim itinerum spatiis, donec tandem ad vicesimum, imò ad tricesimum usque lapidem quotidie vectaretur: cumque se longè melius habere post pauculos dies experiretur, ipso rei eventu penè mirabili animatus in eodem cursu ad menses aliquàm multos perseverabat, quo temporis spatio plura milliarium millia, quod ipse mihi narrabat, emensus est, donec tandem non convaluerit modò, sed satis validum etiam, vegetumque corporis habitum fuerit indeptus.

Neque magis *Hypochondriacis* prodest hoc exercitii genus, quàm *Tabidis*, *Phthificisque*, quorum nonnulli mihi sanguine juncti multum terrarum equo vectore peragrantes, ex meo consilio, sanitati sunt restituti; cum certò sciam me vel Medicamētis quantivis pretii, aut alia methodo, quæcunque demum ea fuerit, nihil magis iisdē proficere potuisse, quàm si multis verbis hortatus fueram, ut rectè valerent. Neque in levioribus tantùm malis, crebra tussi, & macie stipatis, id remedium obtinuit, sed & in *Tabe* tantùm non deplorata, ubi *nocturnis sudoribus* jam etiam accesserat *Diarrhæa* ista superiùs dicta, quæ *Phthisi* confectis mortis prænuntia solet esse, atque adeò ut plurimum ultima rerum linea. Verbo dicam. Quantumcunque exitialis *Phthisis* & sit, & audiat, utpote qua intereunt duo ferè *Trientes* eorum, quos *morbi Chronici* jugulant, hoc tamen sanctè assero, quòd neque *Mercurius* in *Lue Venerea*, neque *Cortex Peruvianus* in *Intermittentibus* efficacio-

ciores extent, quàm in *Phthisi* curanda *Exercitium* jam laudatum; modò æger curet, ut linteamina læti probè fuerint arefacta, atque etiam ut satis longa itinera emetiatur. Attamen hoc notandum, quod vitæ ἀκμὴν prætergressis multo diutiùs in hoc exercitio persistendum, quàm infra istam ætatem positis. Atque hoc multiplici experientia, quæ vix me fefellit unquam, didici: Et licèt equo vehi Phthificis præcipuè conferat, tamen & itinera curru facta mirandos sanè effectus quandoque ediderunt.

Sed ut ad propositum revertar: Hæc est Generalis hujusce morbi curandi ratio, qua causæ originariæ, quæ est debilior sanguinis crasis, occurritur; ac proinde extra Paroxysmum tantùm locum habet. Quoties verò *Paroxysmus* invaserit, adjuncto quolibet ex prædictis symptomate, si tale, aut tantum sit malum, ut inducias ferre nolit, donec sanguine, & spiritibus corroboratis, quasi per ambages sanari possit, confestim ad Remedia *Hysterica* ista confugiendum est, quæ odore viroso, ac gravi Spiritus, ut dixi, exorbitantes, ac desertores, in proprias stationes remandant, sive intra corpus sumantur, sive naribus admoveantur odoranda, sive exterius applicentur: cujusmodi sunt *Asa fætida*, *Galbanum*, *Castoreum*, *Spiritus salis Armoniaci*, & quicquid est denique, quod odorem tetrum admodum, ingratumque spirat.

Hic enim quod res est dicam. Quæcunque fœtent, ea omnia Intentioni huic apprimè inserviunt, sive natura, sive etiam ars ea putido odore donavit. Atque, ni fallor, *Spiritus C.C. Sanguinis humani*, *Urinæ*, *Ossium*, ac similibum, inde præcipuas suas vires acquirunt, quòd dum vi ignis præparentur, *Empyreuma* contrahant tetrum, ac malè olēs, quasi

essentiæ eorum intimius annexum. Quod pariter cernitur in fumis à Corio , Pennis, & id genus Animalium partibus, cùm exuruntur, exhalantibus. Et enim id habent commune singulæ Animalium substantiæ, ut inter exurendum fumum emittant olidū, & olfactui ingratum ; qui si importuno igne affatim eliciatur , ac Organis excipiat, condensatus is in liquores istos abit, ac convertitur, qui *Spirituum Volatilium* nomine insigniuntur , quique facultates eas facile reportant , quæ subjectis suis haud primitus inerant ; utpote qui *Ignis* solummodò *Creatura* existunt , & singuli eorum eandem planè Virtutem cū ceteris nanciscuntur, ex quacunque demum substantia (modò *Animalis* ea sit) procudantur, extrahanturve.

Proximo loco animadvertendum est, quod si paroxysmum comitetur *Dolor* aliquis intolerabilis in quacunque demum parte, aut *Vomitio* enormior, aut etiam *Diarrhœa*, tunc præter *Hysterica* jam laudata, *Laudanum* in usum revocari debet, quod solum vires habet his symptomatis cohibendis prorsus pares.

At verò in iis doloribus sedandis, qui Vomitiones excitant, cavendum est sedulò, ne illi sive Laudano, sive alio Paregorico mitigentur, non præmissis debitis Evacuationibus, nisi patientiam ferè humanam omnem vicerint. Primùm, quia tanta nonnunquam sanguinis, & humorum copia est aggesta (maximè in Fœminis sanguineo, & Masculis proprio habitu præditis) quanta Narcotici vel efficacissimi, ejusque sæpiùs repetiti, operationem valeat sufflaminare. Unde in talibus sanguis è brachii venis necessariò est extrahendus, & Catharticum eis propinandum est, antequàm ad Laudani usum accedamus ;

his enim ritè peractis, quod priùs vel in maxima dosi exhibitum, nihil proficiebat, jam in dosi mediocri scopum attinget. Deinde quia multiplici experientia edocti sumus, quod quoties ægra paulatim Laudano afflueverit, non præmissa evacuatione debita, necesse habuit ob dolorem mox ab evanescente remedii virtute denuo revertentem, Paregoricum rursus ingerere, idque quotidie annos aliquot continuos, dosi subinde per gradus aucta, ita ut nullo modo jam à Laudano abstinere queat, licèt omnes ab illo digestionem vitentur, & functiones naturales debilitentur. Quamvis non sentiam Laudani usum sive Cerebro, sive Nervis, sive Facultatibus Animalibus immediate nocere. Judico itaque ego, quod expertus loquor, Evacuante Anodynis debere præmitti: v. g. Viraginitibus, & fœminis, in quibus sanguis prædominatur, Vena secanda est, & alvus subducenda, præsertim si non jam à longo tempore paroxysmo fuerint correptæ. Si verò fœminæ debiliores, & quæ temperamētū à prioribus illis plane diversi sunt, hujuscemodi paroxysmo, & dolore affligantur, atque eodem subinde haud ita pridem laboraverint, sufficiet eorum ventriculos Congio uno, plus minus, lactis Cerevisiati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere; dein largam dosin imperare sive *The-riacæ Andromachi*, sive *Electuarii Orvietani*, & cochlearia aliquot liquoris alicujus spirituosi, & gustui non ingrati cum paucis Laudani liquidi guttulis superbibenda.

Quod si ægra jam pridem vomuerit, antequam accerferetur Medicus, & metus sit, ne, si Emeticis ulterius sollicitetur, in furorem agantur spiritus, & ægræ vires nimium deiciantur, hoc in casu *Laudanum* sine mora propinari debet, eo dosis modo, nu-

numeroque, quæ symptomatis magnitudinem, ac durationem non tantum exæquare possit, sed & vincere.

Duo autem hîc præ ceteris diligenter sunt notanda. Primò, quòd cum semel post evacuationes justas, & necessarias, Laudano uti ceperimus, ea dosi, atque illa toties repetita, sumendum est illud Pharmacum, donec symptoma omninò fuerit debellatum; interjecto tantum spatiolo inter singulas doses, ut, quid prior præstiterit, antè noscamus, quàm alteram repetamus. Sed de hoc fusiùs alibi egimus. Deinceps dum Laudano morbum aggredimur, nihil prorsus movendum est, nihil evacuandum, cum vel mitissimum illud Enema è lacte Saccharato possit destruere, quicquid reparaverat Paregoricum, & tam dolorem, quàm vomitionem postliminio revocare.

Utut verò Dolores, quod jam innuimus, supra memorati importuni sint in Anodyno efflagitando, tamen Vomitiones enormes & dosin ejusdem longè maximam, & sæpius repetitam indicant, cum ab inverso motu ventriculi peristaltico (quo in eo contenta versus inferiora erant protrudèda) remedium Paregoricum priùs eliminetur per œsophagum, quàm opis aliquid afferre queat, nisi post singulas Vomitiones Narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in forma potissimum solida; aut si in liquida detur, vehiculum ita parcum esse debet, ut ventriculum imbuat tantum, & præ materie inopia ab illo fursum evehi nequeat. v. g. *Guttæ aliquot in cochleari uno Aq. Cinnamomi fortioris*, aut similis. Monenda interim est ægra, ut statim ab assumpto Laudano conquiescat, ac caput præsertim, quantum fieri potest, immotum teneat; quando vel levissimus capitis motus præ ceteris omnibus Vomitionem

provocet, unde medicamento modo deglutiti jactura fit. Quinimo etiam cessante, & quasi perdomita Vomituritione, expedit Anodyno ad pauculos dies mane, & sero exhibito, ceu injecto freno, recidivam præcavere. Quod itidem post dolorem Hystericum Narcotico sedatum, aut Diarrhæam, omnino observari debet.

Atque ita demum methodo jam tradita & *Dolori*, & *Vomitioni* symptomaticis mederi in promptu est; à quibus, cum aliorum per sepe morborum speciem præ se ferant, Medicis facilius imponitur, quam ab aliis quibuslibet symptomatis, quotquot manum medicam deposcunt, de quo pauca subjungam. v. g. in ista Hystericæ Affectionis specie jam descripta, quæ *Paroxysmum Nephriticum* imitatur, quis non videt, quanta sit paritas morbi utriusque, & similitudo, tum quod pars eadem utrobique doleat, tum quod in utroque affectu vomituriant egræ, cum tamen à causis ita ab invicem variantibus pendeant, & tam impari methodo debeant sanari, ut quod in hoc lædat, in illo juvet, & è contrà? Si enim sive *Calculus*, sive *Arenula* Renum substantiam atterentes, dolorem inferant, atque ex partium consensu Vomitionem, nihil equè conducet ac prælarga, & frequens Causæ Antecedentis per Phlebotomiam revulsio, tum ut dilatentur, laxenturq; meatus, per quos Calculus excludendus est, Enematis Emollientibus sæpenumerò repetitis, aliisque ejus generis remediis internis: Quibus Medicamenta Diuretica, & Lithontriptica addenda sunt. Jam si dicta symptomata à Calculo nullatenus oriantur, sed à spiritibus Animalibus nimia copia Renes impetentibus (quo in casu Paregorica tantum indicantur, nec vel Enema è mitioribus, post primas Evacuationes, sine peri-

culo injicitur,) in quanto vitę discrimine versetur infelix ista, de cujus jam corio luditur, non opus est dicere. Idem potest affirmari de Affectu illo Hystericō, qui *Colicam Biliosam*, vel *Iliacam Passionem* simulat. Hic ubi pro concessio habeatur Affectum istum (licet indolis omnino sit diversę, imò contrarię) *Colicam Biliosam* esse, & ab humore acri in viscera per Arteriarum Mesentericarum oscula excreto nasci (in quem errorem dolor intolerabilis, & viridis color, qui in materia cernitur tam per os, quā per sedem expulsa, Medicum incautiorē, & cogitationibus minus assuetum haud egrē perducant) quę methodus tam commoda, quā ut in contemperanda, remedium Refrigerantium, atq; incrassantium ope, humorum acrimonia operam locemus? Atque quo humores è visceribus exterminentur, præter Enemata quotidiana, ut Cathartica frequenter propinemus; inter cetera verò etiam Mercurium dulcem Diagrydiatis permixtum ad pleniorē materię morbificę eradicationem? Quā malē autem cum egris agatur, quantumque eis periculum immineat, dum huic methodo insistamus, si Affectus, qui Colica Biliosa censetur, re ipsa Hystericus tantum fuerit, aut Hypochondriacus, nemini non liquet: cum clamat experientia, quò post primas evacuationes universales (quę humorum putrescentium, quos peperit *ἀταξία* jam sæpè dicta, quique Anodynīs obstaculo esse possint, saburræ amoliendę dicantur) nihil jam restat, nisi ut tumultuantes spiritus consopiamus, donec tandem symptomata evanuerint, atque iis cessantibus opportunē Calybeata imperemus, vel si quod aliud est remedium, quod sanguinem accēdendo, atque invigoroando morbum radicitus extirpet. Meum non est plu-

rimas, atque ingentes illas calamitates enumerare, quas Fœminis contigisse ipse novi, ubi Colica hæc Hysterica à Bile ortum ducere existimaretur. Verū tamen affirmo Evacuationes sæpè repetitas, quæ quidem in Colica Biliosa omnino indicantur, dolorem, vomitumque non solum non compescere, sed irritare magis, spirituum sc. perturbationem, quæ vera horum symptomatum causa est, promovendo. Tandemque malum ad menses aliquot prolongatū, metathesi derepentè in cerebrum facta, desinit in *Spasmus*, à quibus ægra brevi è medio tollitur; idque vel maximè, ubi post alias evacuationes diutius repetitas, suadète colore viridi eorum, quæ per os è ventriculo excernuntur, Emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam. Si quid ego observando didici, imprimis cavendum est, ne Symptomata Fœminis Hystericis familiaria ab aliis, quos sæpè æmulantur, morbis, diagnosi errante putentur oriri.

Hic non est reticendum, quòd præter errores jam recensitos, à quibus Fœminæ Affectibus Hystericis obnoxia de vita periclitantur, permultæ insuper errore non minus funesto dictis Affectibus mutantur ea tempestate, qua hic morbus, licèt sua natura non sit lethalis, tamen vi malorum *Αναισθησις*, ac subsequentium haud paucas è medio tollat. Exempli gratia: Fœmina teneriori, atque infirmo corporis habitu Infantem parit, cui omnia feliciter, & secundum naturam cedunt: Obstetrix, sive rudis, & imperita, sive jactabunda, & quàm præclare suo illa munere functa sit palàm ostentans, suadet, ut Puerpera paucis à partu diebus surgat, & se à lecto aliquandiu abstineat, hæc morem gerens, statim à primo corporis motu *Affectione Hysterica* corripitur, & pro ratione, qua morbus inaufescit, *Lochia* primum immi-

imminuuntur, deinde sistuntur penitus; quorum suppressionem præmaturam longa symptomatum series excipit: quæ, nisi permagna tam diligentia, quàm in medendo peritia intercedat, ægram brevi perimunt. Nonnunquam enim *Phrenesi* laborant ex hac occasione, quæ indies efferatior reddita *Spasmos* primùm, dein mortem affert: Si verò mortem evadant, mitiùs aliquantulum insaniunt, quandoque ad ultimum vitæ terminum. Nonnunquam post *Lochiorum* suppressionem in *Febrem* incidunt, quæ vel in earum, quæ tùm grassantur, *Epidemicarum* castra transit, vel ab ea sola pendet origine. Adde, quòd iidem *Affectus Hysterici*, quibus *Lochiorum* suppressio imprimis debetur, jam magis sæviunt, tanquam ex se denuò nati. Diu est, à quo mihi subiit in mentem, quòd ex eis, quæ moriuntur, *Puerperis*, vix *Decima* quæque, ut modestè computemus, vel ex eo perit, quòd vires partui necessariæ eam defecerint, vel ex doloribus partum laboriosiore comitantibus; at eo maximè nómine, quòd debito citiùs lecto exurgat, excitatis à motu illo paroxysmis *Hystericiis*, à quibus cùm sistantur *Lochia*, mox ingens ineluctabilium symptomatum turba ingruit. Quamobrem istis, quæ me audiunt, ubique Author sum, ut ad diem saltem *Decimum* usque in lecto se contineant, si modò natura paulò debiliores sint, præcipuè si *Vaporibus*, qui vulgò dicuntur, jam pridem fuerint tentatæ. Præterquam enim quòd ista, qua in lecto fruuntur, quies à malis jam toties commemoratis eas immunes præstet, non interruptus lecti calor spiritus pariter reficit tùm à pariendi doloribus, tùm ab evacuationibus in hoc casu solennibus exhaustos, fractosque; quin, imò & naturæ suppetias fert, atque omnes, quas

gestationis tempore mulier congefferat, cruditates digerit, & amolitur.

Verùm, si ab admissio hoc errore quodvis è dictis symptomatis supervenerit, Indicationes Curativæ eò dirigendæ sunt, ut spiritus ab hoc motu jam irrequieti redditi sedentur, & ut *Lochia* rursus fluant, quandoquidem eorundè suppressio horum symptomatum causa sit proxima, atque immediata. Neque tamen huic methodo pertinaciùs insistendum, sed exhibitis aliquandiu remediis, quæ in hoc casu cum successu usurpari solent, si votis ea non respondeant, ab iis temperandum est; cùm neque fortiora hìc locum habeant, neque in mitiorum usu perseverare debeamus, propter attritas, & ferè prostratas Puerperarum ita affectarum vires. Exempli gratia, ubi primùm *Lochia* jam suppressi constat, è re fuerit fœminam è vestigio lecto addicere, mox *Emplastrum Hystericum* umbilico admove, atque quamprimùm *Electuarium* sequens propinandum imperare. Ut ʒi. *Conserv. absynth. Roman. & ruta an. ʒi. trochisc. è myrrha ʒii. castor. croci Angl. sal. volatil. salis Armoniaci, & assæ fetidæ an. ʒss. cum s. q. syr. de 5. radicibus, f. Electu. Cap. ad magnitudinem nucis moschat. majoris tertia quaque hora, superbibendo seq. Julapii cochl. iiij. vel v. ʒi. aq. rutæ, bryon. comp. an. ʒiiij. sacchari Cand. q. s. ms. f. Julap. Atque hæc, si statim à primo suppressionis indicio exhibeantur, hoc malum plerumque devincent. Sin autem dictis Remediis eousque continuatis, donec tota quantitas assumpta fuerit, *Lochia* adhuc suppressantur, hoc in casu *Laudanum*, una saltem vice, tentandum. Hìc *Laudanum*, quantumlibet suapte indole astringat, cum tamen spirituum perturbationem, à qua solennis *Lochiorum* evacuatio fuerat interrupta, compescat,*

pescat, quandoque plurimum juvare, & *Emmenagogis* nihil proficientibus, Lochiorum fluxum postliminio revocare possit. Commodissimè verò *Narcotica* una cum *Hystericis*, & *Emmenagogis* propinantur; v. g. *Laudani liquidi guttæ xiv. in Aqua Bryoniæ composita.* vel *Laudani in forma solida granū unum semis cum scrupulo dimidio Assæ fetidæ in Pilulas duas redactum.* Sedulò interim animadvertendum est, quòd si telo hoc semel misso scopum nō attingamus, nec sequantur *Lochia*, *Opium* nullo modo est repetendum, ut in aliis casibus fieri solet, ac debet: Etenim si reiteretur hìc *Paregoricum*, *Lochia* ita potenter sistet, ut ea nulla deinceps arte provocari queant. Verùm enim verò si & hoc minus succedat (interjecto aliquo temporis spatio, quo certiores simus quid istud præstiterit) ad medicamenta interum *ἐμμηναγωγὰ* *Hystericis* permixta redeundum est, & dein ad *Enematis ex Lactē saccharato* injectionem. Verùm quod de *Opio* suprà, hìc de *Enematis* dicendum est; nisi enim primo injectum *Lochia* educat, nihil prorsus à pluribus est sperandum: cùm unum humores leniter sollicitando, ut fluant *Lochia*, efficere possit, plura verò eadem aliò divertant. His itaque peractis, (quæ tamen leviter tangenda sunt) tutissimum est, & Prudentis Medici officium, temporis *συνεμαχίδω* præstolari; cum singulo quoque die curationis negotium magis magisque extra aleam ponatur; & si egra *Vicesimum diem* superaverit, jam ferè in vado est. Etenim cùm à morbo, quisquis is fuerit, jam diuturniori scēmina aliquantisper respiraverit, viresque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre, quæ aptissima videbitur isto malo averruncando, quod à *Lochiorum* suppressione accreverat: quando remedia

obstinatius ingesta, primis ne hilum promoventibus, tùm etiam spirituum perturbationem, à qua morbus oritur, augere possint, quod sedulò advertendum velim.

Nuper Matrona, tàm natalibus, quàm moribus honestis, ac probis, me sibi Medicum volebat: huic ex modo dicta occasione statim à partu paroxysmis Hystericis affectæ Lochia penitus defecerant. Conabar medicamentis suprâ memoratis eadem proritare; at frustrâ, Affectione Hysterica vehementiore omnem opem medicam respuente. Unde, cùm ita demum eam salvam fore præviderem, si nihil prorsus molirer, rem omnem Tempori, Medicorum facile Principi, ac Coryphæo, committendam censui. Hoc meum consilium ad diem usque Decimum quartum optimè illi cessit; quotidie enim illam invisens, nullo die eam in pejore loco, quàm pridie fuerat, deprehendi: Post hunc mulierculæ adstantes, quas hactenus à noxa illi sub officii specie inferenda egrè arcueram, Maritum impellebant, ut sine mora sanguinem è pede uxoris extrahi curaret: quo facto, Paroxysmi Hysterici adeo invalescebant, ut intra paucas horas Spasmi accederent, & non ita diu postea, ærumnarum requies, Mors.

Et si fas mihi sit liberè, quæ sentio, effari; jamdiu in ea Hæresi fui, ut arbitrarer me non tantùm in dictis Puerperarum morbis, sed etiam in Acutis omnibus, ubi Curationem ab hac, illave, qua uti placet, methodo certo insecuturam polliceri nequeam, & Viri, & Medici Boni, Probiq; pulchrè defungi munere, quoties nihil omnino tento, modò ægrum invisens, illum non se pejus habere hoc die, quàm heri habuit, comperiam, nec cras habiturum, quam hodie conjectura assequi possum: Cùm si in ægro

curando ea methodo incedam, de cujus efficacia nondum mihi certò constet, tam ab experimento, quod ex eo capturus sum, quàm ab ipso morbo is periclitabitur: Neque ita facilè geminum discrimen effugiet, ac simplex erat evasurus. Quamvis enim impræsentiarum nullum vel incipientis Convalescentiæ signum manifestum se prodat, certissimus tamen sum, morbi Acuti cujuslibet naturam non ferre, ut quis eo semper laboret: ac proindè dies quilibet res ægri magis magisque in tuto collocat, vel saltem Medico ansam præbet, ex qua opportuniùs, ac certius morbum feriat, confodiatque, quàm in præcedentibus liceret. Quod quidem uti de Acutorum plerisque verè affirmatur, ita præcipuè de Puerperarum morbis, quibus error vel leviusculus fatalis esse possit; & in quibus ita parùm valeamus naturalem illam Evacuationem regere, à cujus suppressione mala, de quibus diximus, proveniunt.

Cùm verò *Affectus Hysterici* non semper primariæ causæ, spirituum nempe debilitati nativæ, sed adventitiæ aliquando originem suam debeant, hujusmodi itaque causam, antequam finiam, hìc recensere licet, quæ frequentissimè *Vaporum*, quos appellant, pararia existit. Atque ea est *Fluxus mensium immodicus*, sive in *Puerperio*, sive extra idem invadat. Quoad primam speciem, ea primis diebus post partum laboriosioremaximè infestat, & longa symptomatum hystericorum caterva stipatur. Et sicuti in primis hisce diebus solum ingruit, ac urget, ita etiam brevi se proripere solet. Etenim si victus paulò incrassans instituatur, facilè abigitur; cui & sequens potus addi poterit.

Assumatur aq. plantag. & vini rubri an. lib. i. Coq. simul ad tertias, & deindè edulcoretur s. q. sacchari albiss.

albiss. Cujus, cum frigescat, capiat lib. i. bis, vel ter in die. Interim Julapium aliquod Hystericum, at satis mite, subinde propinetur, & nodulus seq. naribus admoveatur. ℥. Galbani, & Assæ fetid. an. ℥ii. Castor. 3 ijs. sal. succini volatilis 3ls. ms. f. nodulus. Vel ℥. spir. salis Armoniac. ℥ii. quem sæpius olfaciat.

Quod verò ad hujusmodi *extra Puerperium fluxum* attinet, licet idem omni tempore fœminis accidere solet, eas tamen paulò ante tempus illud, quo sponte sua omnino menses cessaturi, sæpissimè invadit; circa ætatis scilicet annum 45. si modò temporius fluere incæperant, circa autem 50. si serius in vita prius prorumpébant. His, uti dictum, paulò ante totalem eorundem discessum (instar Candelæ jam fere absumptæ, deflagratæque, quæ subitò flammam edit insigniorem, mox penitus disparituram) cum magno impetu affatim excidunt, & ob copiam sanguinis ingentem, qui continuò excernitur, in paroxysmos hystericos ferè continuos miseras dejiciunt. Hic licet *Hysterica* tam interna, quàm externa obiter usurpanda (fortiora devitando, ne fluxum ulterius ea provocent) omnis tamen curationis cardo in menstruis cohibendis vertitur, quæ hunc in modum quàm primùm sistenda.

Mittatur sanguis è brachio ad ℥viii. Seq. mane exhibeatur *potio purgativa communis*, quæ repetenda est tertia quaque die per duas alias vices; & singulis noctibus per totum morbi decursum sumat *Paregoricum ex syr. de meconio* ℥i.

℥. Conserv. rosar. siccar. ℥ii. trochisc. de terra Lemn. 3ls. Cort. granator. & Coral. rubr. præp. an. ℥ii. lapid. hæmatit. sang. dracon. & bol. Armen. an. ʒi. cum s. q. syr. è Coral. simpl. f. *Electuar. de quo sumat ad magnitud. nuc. Moschat. maj. mane,*

ne, & quinta pomerid. superbibendo seq. *Julapii*
Cochl. vi.

℥. Aq. germin. quercus, & plantag. an. ℥i. aq. Cin-
 namom. bord. & syr. de ros. siccis an. ℥i. spir. Vitriol.
 q. s. ad gratam aciditatem.

℥. Fol. Plantag. & urticae an. q. s. contundantur
 simul mortario marmor. & succus exprimatur, qui
 postea clarificetur. Cap. cochl. vi. frigide ter, vel qua-
 ter in die. Post primam purgationem applicetur
 Emplastr. seq. regioni lumborum. ℥. Emplastr.
 Diapalm. & ad Herniam an. part. equal. ms. exten-
 datur super Alutam. & f. Emplastr.

Diæta refrigerans, increassansque imperanda, nisi
 quod è re erit semel, vel bis in die Vini Clareti hau-
 stulum Ægræ indulgere, quod etsi minùs conveniat,
 in quantum ebullitionem ciere aptum natum sit, ad
 vires tamen refocillandas concedi possit. Atque hæc
 quidem methodus, ut feminis hoc modo affectis
 apprimè proficua sit, ita eadem iis, quibus Abortus
 periculum imminet, non minùs confert. Atqui
 Cathartica, & Succus hìc omittantur.

Est & alia, etsi minus frequens, affectuum hyste-
 ricorum causa: nempè post partum laboriosiore
 Uteri procidentia, magnam hujusmodi malorum
 Iliada secum trahens, quæ tamen cito, ac facilè hoc
 modo sanatur. ℥. Cort. quercus ℥ii. Coq. aq. font.
 lib. iiii. ad lib. ii. sub finem addendo Cort. granator.
 contus. ℥i. rosar. rubr. flor. granator. an. M. ii. deinde
 adde Vini rubri lib. ss. Colatura sit pro Fotu, qui cum
 pannis laneis parti affectæ admoveatur manè horis
 duabus, antequam è lecto assurgat, & nocte post decub-
 itum, donec symptomata penitùs evanuerint. Sed de
 his plus satis.

Habes tandem, Humanissime Vir, eorum sum-
 mam,

mam, quæ à me in hujusce morbi sive Historia, sive
 Curatione hætenus fuerint observata. Restat, ut si
 quid fortè peccaverim, ista minus quàm oportuit
 accuratè describens, veniam à te petam: tùm ut
 opellam hanc, eo animo exaratam, ut gratias tibi
 referrem, quòd alia nostra conamina, qualia qua-
 lia illa fuerint, tuo calculo probare haud dedigne-
 ris, equi, bonique consulas. Quæ quidem Gratu-
 latio mihi ita rarò obvenit, ut vel nihil prorsus ab
 hominibus sim promeritus, vel candidi, ingenuique
 isti, quos ea mentis præstantia natura effinxit, ut
 grati esse norint, perpauci sunt; Vix totidem, quot
Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili. Quo non
 obstante pergo adhuc, imò & pergam, in ediscenda,
 promovendaque quoad potero Methodo Curando-
 rum morborum, atque iis, qui me minus in Praxi
 valent (si qui sunt ejusmodi) instruendis. Famæ
 meæ interim arbitrium penes alios sit. Æqua enim
 lance, & scrupulosè expendens, Hominesne juvare
 præstet, aut ab iisdem celebrari, prius illud præ-
 ponderare comperio, & maximi sanè momenti esse
 ad Animi Tranquillitatem; Famam verò, populique
 halitum pluma leviolem, aut bulla, atque umbra
 insomni magis evanidum. Quod si opes ejusmodi
 nominis celebritate partæ majus aliquod pondus ha-
 bere videantur, fruantur illis per me licet, qui
 jam corraferint; Meminerint tamen Mechanico-
 rum nonnullos, artes vel sordidissimas exercentium,
 uberiolem quotidie quæstum facere, & majorem
 Auri, Argentique vim posteris legare; neque tamen
 in hoc Brutis Animalibus superiores evadere; qui
 sibi, suisque pro sua indole prospiciunt; &, si recta
 ex animi arbitrio, & virtute nata excipiamus (quo-
 rum non est capax Brutorum natura) hos planè
 ex-

exequant Belluę, imò & alios, qui non eum sibi
vitę scopum proponunt, ut prosint quam plurimis.
Commendatum me habeas, rogo Viro sagaci,
& eruditissimo Domino | D. Kendrick, tibi, mi-
hique amicissimo; utpote cui debeam quod tuum
in me ita propensum animum resciverim, eam-
que, qua me complecteris, amicitiam, eo inter-
nuncio, didicerim. Conabor quantum in me est,
mutuas officiorum vices reddere, & par pari refer-
re, utpote qui sim jure meritoque, Vir Dignis-
sime,

Londini,
Jan. 20. 168 $\frac{1}{2}$

*Tibi Devinctissimus, Tuique
semper studiosissimus*

THOMAS SYDENHAM.

TRACTATUS
DE PODAGRA,
ET HYDROPE,

P E R

THOMAM SYDENHAM,

M. D.

*Non fingendum, aut excogitandum, sed invenien-
dum, quid Natura faciat, aut ferat. Bacon.*

Doctissimo Viro

THOMÆ SHORT, M. D.

Coll. Med. Lond. Soc.

EN tibi, Humanissime Vir, Tractatulum de Podagra, & Hydrope, loco spissioris voluminis, quod animo destinaveram; Historiam intelligo Morborum Chronicorum, eorum maximè, circa quos mea Praxis potissimum versata est. Cum verò omnem cogitandi vim, atque omnes nervos his rebus plus satis intendendo atrociorum podagræ paroxysmum mihi

ac-

accerfiverim, quam quo aliàs, ut puto, fueram multatandus, res ipsa monebat, ut has lucubrationes vel invitum ponerem, & mihi tandem ipse consulerem, hos tantum morbos duos quadantenus expedivisse contentus. Quoties enim ad hæc studia me recipiebam, toties & Podagra recurrebat. Hoc itaque operis, quale quale demum id est, accipere digneris, quod Tibi duabus potissimum de causis dicandum censeo. Primum, quod earum, quas jam olim in publicum dedi, Observationum, à quibusdam despectarum, utilitatem aliquam, non tantum me coram atque in os, sed etiam coram aliis agnoscere, atque asserere nullus dubitaveris. Deinde quod ex aliqua consuetudine, quam mutuam habuimus, Consilia in commune pro Egro- rum commodis conferentes, Ego tuum Genium deprehenderim ad Praxin Medicam apprime factum: quodque tametsi doctrina omnis generis inclarescas, Te tamen natura ad eas potius subtilitates determinaverit, quæ è praxi nascuntur, quam ad inanes speculationes: quæ duo haud minori intervallo à se invicem distant, quam Sapientum res seriæ, ac maximi momenti à puerulorum ludo, ac crepundiis disterminantur: Et fortasse (nisi me fallit observatio mea) perraro in eodem subjecto conveniunt. Quæ tua sagacitas juncta opportunitati, quam tibi suppeditavit ingens Medicandorum copia ad Experimenta stabilienda, Te ad Artis nostræ fastigium evexit: Et morum comitas versus omnes haud vulgaris existimationem, quam nactus es, facile tuebitur. Si quæ hic disserui, neque tibi, cui ista inscribo, nec paucis illis, ac spectatæ probitatis viris, quos amicos habeo, vitio dari possint, haud multum alios morabor, qui nulla alia de causa mihi insensissimi sunt, nisi quod aliter tam de ipsis morbis, quam de eorum Curationibus sentiam,

atque illi sentiant. Quod ut ita non fieret, penes me nullo modo fuit, quando sic à natura factus, atque dispositus sim, ut quod temporis alii libris legendis, id ego omne meditationi impendere soleam, neque tam quæram, an alii eadem mecum asserant, quam utrum, quæ ego trado, cum veritate consentiant: utpote qui rumores, & vulgi plausum baud magni faciam. Et sane quid tanti est, si officio Civis Boni strenue perfunctus, & publico commodo etiam cum privato damno inserviens, nullam tamen exinde gloriam reportem? Cum si rem recte perpendam, consulere Existimationi meæ, qui jam senex sim, brevi perinde erit, ac si Non enti consuluissem. Quid enim mihi post obitum prodesse queat, ut octo Elementa Alphabetica in istum ordinem redacta, ut nomen meum componant, eorum linguis jactentur, qui non magis aliquam mei Ideam animo possint effingere, quam ego jam queam concipere, qualesnam tandem illi futuri sunt, qui omnes & mortuos prioris seculi ignorabunt, & aliis tum dialectis, tum moribus utentur, pro rerum humanarum omnium inconstantia, ac vicissitudine? At quorsum ego de aliorum judicio sollicitus sim? Si meo aliquo conatu in promovenda & Morborum, & eorundem Curationum scientia aliquantulum promeritus fuerim, baud diu ista laude fruar: Atque è diverso, si cui minus placuerint mea scripta, vix puto me alia additurum, cum non patiatur ratio sanitatis meæ, ut mundo ulteriores, rem medicam tractando, molestias facessam. Et profectò, vel in hoc Tractatulo, quem jam edo, cum manus tremula calamus regere nequiret, operam mihi commodatam ab amicissimo Viro Domino Joanne Drake, Baccalaureo in Medicina ex Æde Christi apud Cantabrigenses, gratus agnoscere debeo: Quem quidem virum & natus morum candor, & vitæ in-

tegritas amicum perquam exoptabilem, Animi vero dotes tam à natura subministratæ, quam studio excultæ Humano generi utilem admodum reddent, & beneficum, ubi eam Artem exercere placuerit, quam ita probe callet. De cæterorogandus es, Vir Spectatissime, ut huic meo in te officio, si permolestior fuerim, veniam concedas: quod tamen non aliunde nasci existimes velim, quam ex illo honore, & obsequio, quibus te meritò, atque ex animo prosequitur

Tibi Addictissimus

Tuique observantissimus

Londini, Maji 21.

1683.

THO. SYDENHAM.

DE PODAGRA.

PROculdubio æstimabunt homines, vel morbi, de quo agimus, naturã *δυσνόητον*, ac fere incomprehensibilem esse, vel me, quem jam ab annis triginta quatuor vexavit, ingenii tardissimi, ac prorsus hebetis, cum meæ tam de ipso morbo, quam de ejus curatione observationes ita parum votis respondeant. Utut tamen se res habeat, ego bona saltem fide tradam, quæ hætenus rescivi omnia, difficultates, salebrasque, sive rationem morbi ipsius, sive curationis methodum spectantes, Tempori, Duci veritatis, evincendas, complanandasque relinquens.

Podagra eos plerunque senes invadit, qui post-

quam meliores vitæ dies molliùs, ac delicatiùs tranſ-
egerint, Epulis lautioribus, vino, aliſque liquori-
bus ſpirituofis liberaliùs indulgentes, tandem ob pi-
gritiam ætatis ingraveſcentis ſemper comitem, ea
corporis exercitia penitùs omiſere, quibus juvenes
aſſueverant. Ad hæc, iſti, qui huic morbo ſunt ob-
noxii, Crania habent grandiuſcula, Habitu corpo-
ris ut plurimùm ſunt pleniori, humido, & laxo,
& conſtitutionem habent omnes luxuriantem, viro-
ſamque, ditiffima, atque optima vitæ ſtamina.

Non quòd Podagra eos ſolùm adoriatur, qui
crasso, & corpulento habitu donantur, cùm aliquan-
do etiam, etſi rariùs, graciles, & macilentos inva-
dat; neque quòd hic morbus in omnibus ſenium præ-
ſtoletur: quandoque enim etiam ætate florentes cor-
ripit, quoties ſcilicet infelicia morbi ſemina à pa-
rentibus, quaſi ex traduce acceperint; vel ſi hoc
non fuerit, immodicæ Veneri præmaturiùs indul-
ſerint, aut exercitiis omnino valedixerint, quibus
priùs etiam vehementioribus utebantur; edaciores
inſuper fuerint, & liquores ſpirituofos immodera-
tiùs hauſerint, poſtea derepente ad liquores tenues,
& refrigerantes ſe contulerint.

Si quem non niſi jam ſenio conſectum primùm
adoriatur, nunquam poſteà vel tam ſtatas habet pe-
riodos, vel tam immaniter ſævire, quàm ſi juniorem
occupaverit; tùm quòd vita ut plurimum elabatur,
antequàm morbus naturalibus Symptomatis ſtipatus
ad *ἀκμὴν* pervenerit, tùm etiam quia Colore nativo, &
vigore corporis imminutis, nec ita jugiter, nec ve-
hementer in Articulos diſplodi poteſt. At ſi quem
maturiùs laceſcat, quamvis nec ſedem adhuc figat,
nec eum ita malè tractet, ſed incerta periodo pro-
data anſa ingruat, leviter ad paucos dies torquens,
& nul-

& nulla methodo invadens, recedensque; sensim tamen castrametatur, legem sibi ponens, typumque præformans, tam quoad anni tempus, quo arma quotannis movebit, quam quoad paroxysmi durationem: ad hæc ferocius quam primo insultu debacchatur.

De hoc morbo, dum ita regulam, typumque servat, libet primò disserere: postea de ejusdem Phenomenis Anomalis, atque incertioribus, quoties scilicet vel præpostero inidoneorum Medicamentorum usu de statu suo dejectus fuit, vel ob subjecti debilitatem, & languorem, ad propria, & genuina Symptomata nequit assurgere. Quoties itaque *Regularis* est *Podagra*, hoc ferè modo *Ægrum* aggreditur. *Januario* exeunte, aut incipiente *Februario* derepentè, & nulla ferè præensione antecedente ingruit, nisi quòd ventriculi cruditatem, atque ἀπεψία ad septimanas aliquot æger laboraverit; corporis insuper intumescencia quasi ventosa, & gravitate, quæ indies augetur; donec tandem detonet Paroxysmus; quem paucis diebus præit torpor, & quasi flatuum descensus per femorum carnes, cum affectione σπασμωδῇ, tum etiam pridie Paroxysmi Appetitus voracior, non tamen naturalis. Sanus lecto, somnoque committitur, Hora verò secunda post mediam noctem excitatur à dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque verò Calcaneum, Suram, aut Talum: Hic dolor eum refert, qui ossium dictorum dislocationem comitatur, cum sensu quasi aque tantum non frigidaë partis affecte membranis affuse. Mox sequitur Rigor cum horrore, & Febricitatione aliquali. Dolor autem hic primo remissior gradatim intenditur (& pari passu Rigor, atque Horror recedunt) idque in singulas horas, donec tandem

sub noctem ad apicem pervenerit, se ad varietatem officulorum Tarsi, & Metatarfi, quorum ligamēta obsidet, perbelle accommodans, nunc tensionem violentam, vel ligamentorum istorum dilacerationem, nunc morsum canis rodentis, quandoque pressuram, & coarctationem exprimens: ad hæc, ita vivum, exquisitumque habet sensum pars affecta, ut nec linteorum super incumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatione concussionem ferre valeat. Atque hinc fit, ut nox nō tantum in cruciatu transigatur, sed etiam cum irrequieta partis affectæ hac istac rotatione, & mutatione situs quasi perpetua. Neque minor est totius corporis jactatio incessans, quæ semper Paroxysmum, maxime verò accedentem, comitatur, quam torti membri agitatio, & dolor. Hinc etiam mille conamina, situs tum ipsius corporis, tum membri affecti mutatione assidua, doloris sedationem incassum exambiunt: quæ tamen non contingit ante horam secundam, tertiamve matutinam (decurso scilicet Nyctemeri spatio à primo appulsu Paroxysmi) quo tempore æger post materiæ peccantis modicam digestionem, & difflationem aliqualem, subito à dolore respirat; licet hanc ille liberationem isti membri affecti posituræ, qua postremò usus erat, immeritò acceptam referat. Jam leni madore perfusus somno concedit, à quo evigilans, dolore multum imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit; cum solum antehac (quod in omnibus Podagricorum Paroxysmis solenne est) insignior intumescencia venarum membro vexato intertextarum se in cōspectum dederat. Sequentie die, forte etiam ad biduum, triduumve, si materia Podagræ generandæ apta fuerit copiosior, dolet nonnihil pars affecta, idque vehemen-

mentius die jam advesperascente, levatur autem sub Galli cantu. Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur, quo is, qui prior doluit, vel si prior iste jam dolere defierit, debilitas, quæ eum infirmaverat, mox evanescit, tam viribus, quam integrâ sanitate isti pedi statim restitutis, perinde ac nunquam laboraverat, si modò dolor pedem nuper tentatum ferocius lancinet. Nihilominus easdem hîc excitat Tragœdias, quas prius in altero pede, tam quoad doloris vehementiam, quam durationem. Quandoque etiam primis morbi diebus cum materia peccans adeò exuberat, ut ei capiendæ pes unus impar sit, utrosque simul pari vehementia fatigat: sed ut plurimum pedes successive, uti diximus, aggreditur. Postquam utrumque pedem exercuerit, qui sequuntur Paroxysmi, abnormes sunt, tum quoad tempus invasionis, tum etiam quoad durationem: hoc tamen ubique servant, quod dolor noctu recrudescat, manè verò remittatur. Atque ex serie horum *Paroxysmulorum* (sit verbo venia) constat Paroxysmus, qui dicitur Podagræ, diuturnior, breviorque pro ægri ætate. Neque enim censendum est, quoties quis cum hoc morbo ad menses duos, vel tres fuerit conflictatus, unum illum Paroxysmum fuisse, sed seriem potius, & catenam Paroxysmulorum, quorum posterior quilibet priore & mitior fuit, & contractior, donec tandem materia peccante prorsus absumpta, æger pristinam obtinuerit sanitatem: quod in vegetioribus, & iis, quos Podagra rariùs invisit, diebus sæpe quatuordecim fit; in senioribus, atque iis, quos sæpius afflixit, duobus mensibus; iis verò, qui vel annis, vel diuturniore morbi mora fractiores jam sunt, non prius valedicit, quam æstas jam adultior eam fugaverit. Ad quatuordecim primos dies Urina

coloratior est, quæ post separationem sedimentum rubrum, & quasi arenulis refertum deponit; nec æger ut plurimum, nisi tertiam potulentorum, quæ assumpsit, partem per vesicam reddit; Alvus item ad dictos primos ferè dies constipata est, Appetitus prostratior, Rigor totius corporis sub vesperam, partium etiam non affectarum gravitas, & molesta sensatio integrum Paroxysmum comitantur. Recedentem Paroxysmum excipit pedis affecti pruritus vix ferendus, maximè inter digitos, unde decidunt furfures, & pedes ipsi quasi ab epoto Veneno desquamantur. Morbo jam discusso, ægri tum *deſidia*, tum Appetitus redeunt pro rata doloris, quo seſviebat Paroxysmus nuper elapsus, & in eadem proportionem servata vel acceleratur, vel differtur sequens Paroxysmus. Nam si hic ultimus ægrum pessimè multaverit, sequens Paroxysmus nonnisi anno ad idem punctum revertente denuo accedet.

Atque hoc se habet modo Podagra Regularis Phenomenis genuinis, propriisque se ostendēs. Cum verò vel ab indebita medicatione turbatur, vel ob diuturniorem morbi pertinaciam, corporis substantia quasi in morbi fomitem pervertitur, neque par est natura eidem, methodo consueta, eliminando, Phænomena multum sunt diversa à jam descriptis. Nam cum hætenus dolor pedibus tantum fuerit infestus (qui peccantis materiæ sedes sunt genuina, quæ cum alias quaslibet partes occupat, certissimum est vel morbi methodum inversam esse, vel corporis vigorem paulatim non imminutum) jam itaque manus, carpos, cubitus, genua, aliasque regiones occupat, ea jam, sicut pedes olim solebat, discrucians. Quandoque enim unum, pluresve digitos distorquens, fasciculo *radicum Pastinacæ* similes eos red-

reddit, motu paulatim privans, tandemque concre-
tiones circa Articulorum ligamenta tophaceas ge-
nerans, quæ Articulorum cuticulam, ipſamq; cutem
deſtruens, nudos *tophos*, *cretam*, vel *oculos Cancro-
rum* æmulantes, acicula eruendos, exhibet conſpe-
ctui. Nonnunquam materia morbum committens
Cubitis impacta, tumorem ſubalbum excitat ferè
ad ovi magnitudinem, quæ ſenſim inflammatur cum
rubore. Eſt ubi Femur occupans ſenſum exhibet
quaſi ingentis ponderis appenſi, ſine dolore tamen
notabili; at genu exinde petens id acriùs urget, mo-
tum omnem inhibens, ut quaſi clavo tranſacto le-
ctulo affixum ne latum pilum à loco, in quo eſt, ſe-
queat dimovere. Et quando vel propter totius cor-
poris inquietudinem huic morbo ita familiarem, vel
urgente neceſſario aliquo vitæ officio, æger aliorum
opera eſt movendus, omni cautela opus eſt, ne fortè
vel minima motus contrarietas dolorem accerſat,
qui eo tantum nomine poteſt tolerari, quòd confe-
ſſim evaneſcat. Quæ quidem corporis latio ita cau-
tè, & delicatè peragenda, haud exigua pars eſt æru-
mnarum, quibus Podagra oneratur: Dolor enim
vehementior non per omnem Paroxyſmum exten-
ditur, ſi modò pars affecta omnino quieſcat.

Cùm Podagra antehac non niſi exeunte hyeme
ſoleret invadere, poſt duos, treſve menſes pro more
reſſura; jam per annum integrum vexat ægrum,
demptis duobus, vel tribus menſibus calidioribus, at-
que æſtivis. Et quod inſuper eſt obſervandum, quem-
admodum *Paroxyſmus* major, ſive *Generalis* jam
protractior, quam olim fuerat, inveniatur; ita etiam
Paroxyſmi iſti *particulares*, ex quibus Generalior
componitur, ſinguli diutiùs ſæviunt: cùm enim an-
tehac particulares iſti non ultra unum, alterumve
diem

diem excruciant ; jam ubicunque ſedem figant , maximè ſi pedes, vel genua occupaverint, non ante diem decimumquartum caſtra movent : Primo ad hæc , aut ſecundo poſt appuſum die , æger præter dolorem , aliqualem etiam ægritudinem patitur, atque ſimul omnimodam Appetitus proſtrationem.

Poſtremò, cùm, antequam malum uſque adeo intruderat , æger non ſolùm longioribus fruere-
tur Paroxyſmorum intervallis , ſed etiam durante iſta intermiſſione rectè valeret tam artubus , quàm reliquo corpore , facultatibus ſingulis naturalibus officio ſuo debitè fungentibus; jam artus habet ferè unde quaque contractos, atque impeditos, ita ut quamlibet ſtare poſſit , fortè etiam aliquantiſper procedere, grefſu tamen ita claudicante , ac permoleſto prore-
pit, ut etiam cùm ambulet, quieſcere videatur : & ſi ultra vires ambulare perſtiterit , quo pedibus rectius valeat , quanto magis ipſos ambulando confirmat , & dolori excipiendi minus obnoxios reddit , tanto morbi fomes , nunquam per hoc omne intervallum perfectè diſſipatus , viſceribus periculoſius imminet , cùm in pedes ita liberè nequeat effundi : qui hoc morbi tempore vix unquam doloris ſunt expertes , ſed ſenſatione aliqua plus, minusve moleſta perpetuò tentantur .

Quinetiam multis aliis ſymptomatis infeſtatur æger, ut venarum Hæmorrhoidalium dolore, Ruſtu nidoroſo cibi jam manducati, & in Ventriculo putreſcentis guſtum referente , quoties vel aliquid è Dyſceptis aſſumpſerit , vel eam tantùm cibi quantitatem, quæ ſano competit. Appetitus languet, uti & totum corpus præ inopia ſpirituum . Denique ideo tantùm vivit, ut calamitoſus ſit, & miſer, nō ut vitæ dulcedine vel minimum fruatur. Urina, quam priùs

coloratiorem, maximè in Paroxyfmiſis, & in pauca quantitate ſolebat reddere, jam illam tam colore imitatur, quàm copia, quæ in *Diabete* excernitur. Dorsum, aliæque partes moleſtè pruriunt, maximè ſub horam ſomni.

Id etiam in hoc morbo, quoties jam confirmatior eſt, incommodi accidit, quod ab Oſcitatione, imprimis verò matutina, ligamenta oſſium Metatarſi vehementer convelluntur, cum ſenſu quaſi coarctationis, vel compreſſionis fortiffimæ à manu valida. Quandoque etiam nulla oſcitatione præcedente, æger jam ſe ſomno committens, ictum quaſi clavæ Metatarſum confringentis derepente perſentit, unde cum ejulatu expergitur. Tendines Muſculorum, quæ tibiaſ ſuffulciunt, ſubinde ſpaſmo corripiuntur ita acri, & violento, ut dolor, quem excitat, ſi vel tantisper duraret, omnem humanam patientiam dejiceret, vinceretque.

Poſt multos, diroſque cruciatus, & carnificinam diuturniorem, ceu pignus miſſionis, quam mors jam in propinquo ſtans mox eſt datura, Paroxyſmi ſubſequentes ægrum quoad dolorem clementiùs tractant, (natura partim ab onere materiæ peccantis oppreſſa, partim ob ſenium eandem in corporis extremitates jugiter, ac ſtrenuè relegare non amplius valente) ac loco doloris conſueti, ægritudo quædam cum dolore ventris, laſſitudo ſpontanea, quandoque etiam propenſio ad Diarrhœam ſuperveniunt. Hæc ſymptomata, dum vigent, artuum dolorem leniunt, quæ pariter evaneſcunt, quoties articulos dolor fatigat: atque ita nunc dolore, nunc ægritudine quaſi alternatim laceſſente, Paroxyſmus lōgas moras neſcit. Animadvertendum eſt enim, quòd ubi quis ad multos annos Podagra laboraverit, dolor

fin.

singulis Paroxyfms gradatim imminuitur, tandemque ægritudine potiùs conficitur, quàm dolore. Quem enim in his patitur dolor, quamlibet sint productiores, vix ad decimam partem ejus afurgit doloris, quem pati solebat, cum viribus effet magis integris. Nihilominus hæc ipsa morbi inclementia penfabatur ut plurimum longiore intercapedine, quæ paroxyfmo intercedebat; tum fanitate, qua interea fatis commoda utebatur. Namque hoc in morbo dolor amariffimum est naturæ pharmacum, qui quo vehementior est, eo citiùs præterlabitur Paroxyfms, atque infuper & longior erit intermiffio, & magis perfecta, & vice verfa.

Neque tamen dolor, claudicatio, atque impeditus partium affectarum motus, ægritudo, aliaque fymptomata jam descripta, hujufce morbi tragædiam abfolvunt: *Calculus* infuper *Renum* in quamplurimis parit hic affectus, tum ex eo, quòd æger diu fupinus recumbat, tum etiam, quod ferientur *Organ*a fecretoria à debitis fibi functionibus; five etiam, quòd *Calculus* ejufdem materie morbigicæ in genere portio quædam fit, quam ego litem non dijudico. Quæcunque verò fit hujus mali origo, nonnunquam ægri animum mœftiffima interpellit contemplatio, *Calculus*ne, an *Podagra* immitior fit. Quandoque etiam *Calculus* lotii per meatus urinarios in *Veficâ* tranfitum impediens ægrum de medio tollit, lentas *Podagræ* moras haud amplius expectantem.

Nec fatis eft ægrum ita miferis modis dilaniari, ut nec fui jam fuerit compos, alienę opis prorfus indigens, fed & hic accedit miferiarum cumulus, quod durante Paroxyfmo, animus etiam ceu contagio afflatus, eo ufque corpori compatitur, ut haud facile fit dictu, utro horum eger calamitofius doleat.

Non

Non enim rectius Podagræ, quàm iracundiæ, Paroxyſmus omnis dici poteſt; cùm mens, & ratio uſque adeò ab infirmato corpore enerventur, ut vel levifſimo affectuum motu impellantur, & vacillent: unde non magis ipſi, quàm aliis gravis eſt. Quid quod & cæteris quoque paſſionibus eſt obnoxius, timorì videlicet, ſollicitudinique, atque aliis id genus? A quibus pariter torquetur, donec, morbo evaneſcente, animus quoque priſtina tranquillitate recepta una convaleſcet.

Tandem æger (ut funeſtiſſimi hujus morbi Cataſtrophen ſemel expediam) viſceribus à Materiæ peccantis incubatu, complexuque ita læſis, ut Secretionis organa non amplius ſuo munere fungantur, unde & ſanguis quaſi limo, & fæculentiis reſertus ſtagnat, & materia peccans non jam, ut olim ſolebat, in corporis extremitates diſploditur, atque rejicitur, tandem inquam ὁ τρις-ἄθλιος vitam affliſtiſſimam, & jam diu non vitalem cum morte erumnarum requie feliciter commutat.

At verò (quod mihi, aliisque, licet tam fortune, quàm ingenii dotibus mediocriter inſtructis, hoc morbo laborantibus ſolatio eſſe poſſit) ita vixerunt, atque ita tandem mortem obierunt magni Reges, Dynaſtæ, Exercituum, Claſſiumque Duces, Philoſophi, aliique hiſ ſimiles haud pauci. Verbo dicam, Articularis hicce morbus (quod vix de quovis alio affirmaveris) Divites plures interemit, quàm pauperes, plures ſapientes, quàm fatuos, Natura quaſi digito monſtrante, quàm parum iniqua ſit omnium Parens, & Arbitra, quàm Partibus non ſtudeat; cùm eos, quibus alicubi deſuit, alio aliquo bonorum genere cumulatiùs ditare ſoleat; profuſiorem verò erga alios munificentiam æqua malorum parte admix-

mixta diluat, & contemperet: Adeò ut ubique gentium rata sit lex, atque inviolabilis, nullum hominem, vel ex omni parte beatum, vel per omnia miserum, ac calamitosum posse inveniri, singulos autem utramque experiri sortem. Quæ Boni, atque Mali contemperatio, fragilitati nostræ, & mortalitati ita propria, nobis fortasse apprimè conducit.

Podagra Fœminas perrarò infestat, easque non nisi jam Vetulas, & Viragines, seu corpore masculorum habitum æmulantes. Graciliores, quæ vel in adolescentia, vel constanti ætate symptomata patiuntur Podagram mentientia, ea ipsa vel affectibus Hystericis, vel Rheumatismo, quò jam olim laborarunt, & cujus fomes non satis initio fuerat eliminatus, accepta referunt.

Neque Pueros, neque Juvenibus minores Podagra vera, atque genuina vexatos hætenus observavi: Nōnulli tamen mihi noti sunt, qui priusquam eam ætatem attigissent, leviculam aliquam quasi vellicationem præsenferant; quorum nempe Patres etiam tunc hoc morbo tenerentur, cùm iis generandis operam darent. Atque hìc explicit morbi hujus Historia.

Omnes animi nervos variis hujusce morbi Phænomenis contemplandis acriter intendens, illum *Απεψία*, seu labefactatè, tam in partibus, quam succis corporis universis Concoctioni ortum debere existimo. In istis enim, qui huic morbo sunt obnoxii, cùm jam vel ætate fuerint confecti, vel effrænata morum licentia senectutem præmaturiùs accersiverint, Spiritus Animales per totum corpus deficiunt, immodico functionum in Juventutis calore vegetissimarum exercitio consumpti; verbi gratia, præpropere, nimioque Veneris usu, insanis, improbissimisque laboribus, quibus ardentè, atque indefessè

voluptatibus inferviunt, & his ſimilibus. Acceſſit etiam, ſive ab annis, ſive ab inertia, exercitiorum corporis, quibus olim aſſueverant, intermiſſio, vel ceſſatio repentina (quorum uſu tum ſanguis invigoratur, tum partium tonus firmior, & conſtantior ſolebat reddi) unde jam corpus flacceſcit, & Concoctiones non amplius rectè promoventur; è contra verò, ſuccorum corporis recrementa, quæ talium exercitiorum ope prius excernebantur, dehinc in Vaſis, ceu morbi ſeminiū, reconduntur. Nonnunquã & ſtudioſum, ſeu Meditatio de re quapiam ſeria, ac diuturna malum auxit, quo ſcilicet ſpiritus defæcationes, & magis volatiles à concoctionum penſo, quod debuerant abſolvere, nimiū avocantur. Adde, quod huic morbo obnoxii non ſolum ciborum in genere fere ſunt appetentiores, ſed & eorū maximè, qui difficillime ventriculo cedunt; quos cum haud parcius devorent, quam tum ſolerent, cum exercitiis uterentur, non jam iis digerendis pares ſunt. Neque tamen dicta voracitas, & liberalior ciborum ingeſtio ita frequenter (licet id haud rarò contigerit) Podagræ viam ſtravit, ac veſana, & immoderatioſior vini compotatio, unde fermenta Coctionibus variis dicata penitus proſternuntur, præcipitantur ipſæ Coctiones, & Spiritus naturales ab halituum adventitiorum copia ſubjugantur, diſpergunturque. Jam verò cum uno, eodemque tempore & Spirituum (qui Coctionis inſtrumenta ſunt) vigor imminuatur, atque inſuper ingens humorum colluvies ſanguinem opprimat, omnino neceſſe eſt, ut ſingulæ Coctiones haud rite peragantur, dum ita obruuntur ſingula viſcera, unde Spiritus jamdiu fatiſcentes nunc etiam ſuffocantur: Nam ſi à ſola ſpirituum debilitate penderet hic morbus, Infantes, Fœminas, atque eos, quos

quos ægritudo diuturnior maceravit, pariter invaderet; cum fere viroſiſſimos quoſque adoriatur, & robuſtiſſimis naturæ principiis præditos; quos tamen non aggreditur, donec caloris, & ſpirituum naturalium defectum, ſive declinationem, humorum quoque congeſtio excipiat, à quibus ſimul junctis concoctiones vitiatæ pervertuntur.

Porro ut Cauſarum, quas enumeravimus, ſingulæ Indigeſtionem promoverant, ita earum pleræque laxitati Habitus & Muſculorum corporis procurandæ nonnihil contulerant, unde porta crudis, indigeſtiſque humoribus intromittendis panditur, quoties iſti ad exteriora protruduntur. Quoties enim in ſanguine diutius ſtabulâtes tam mole, quam prava diatheſi maſti fuerint, tandem calorem putreſcentem acquirunt; & cùm non amplius à natura regi poſſint, prorumpunt in ſpeciem, & in Articulos deplunt, calore, atq; acredine dolores exquisitiſſimos in ligamentiſque oſſa contegentibus excitantes, quæ vel à ſenio, vel luxu, atque intemperantia labefactata, laxataque facile humoribus impetum facientibus locum concedunt. Hic verò humorum Podagram generantium prolapſus, qui Paroxyſmũ conſtituit, ſerius, ocyuſque contingit, prout anſa hujusmodi humoribus in motum ciendis data fuerit.

Jam vero *Curationem* quod ſpectat; (ut primò, quæ ſunt omittenda ſubinnuam) licèt, ſi humores reſpiciamus, atque indigeſtionem, unde iſti trahunt originem, prima fronte videri poſſit Indicationes Curativas imprimis ad humores jam factos evacuandos, dein ad Coctiones roborandas (unde aliorum humorum ſucceſcentium aggreſſio poſſit præcaveri) collimare debere, quandoquidem hæ ſunt Indicationes magis generales, quibus in pleriſque aliis

aliis morbis Humoralibus satisfaciendum est: in Podagra nihilominus Naturę quasi prerogativa est materiam peccantem suo modo exterminare, & in Articulos deponere, per insensibilem transpirationem diffundendam. Namque haud plures tribus proponuntur modi, quibus causam Podagrę continentem ejicere valeamus; Venę sectio scil. Catharsis, ac Diaphoresis per sudorem: nulla verò ex his methodus scopum attinget unquam.

Imprimis Venę sectio, quantumvis magna polliceatur tum in humoribus, qui in procinctu stant, & quasi descensum meditantes, tum in istis, qui jam jam Articulos obsederunt, evacuandis; manifesto tamen pugnat cum indicatione illa, quam causa antecedens, quę est indigestio, à spirituum (quos sanguinis detractio magis imminuit, opprimitque) depravatione, ac defectu orta, sibi vendicat. Non est itaque adhibenda Phlebotomia, vel ad præcavendum Paroxysmum, qui timetur, vel ad istum, qui jam adest, mitigandum, in iis nempe, qui ætate jam sunt provectiores. Quamvis enim qui educitur sanguis Pleuriticorū, & Rheumatismo laborantium sanguinem ut plurimū referat, attamen Venę sectio haud minus insigniter in hoc morbo officere ægro, quam in duobus prædictis prodesse cernitur. Etenim si sanguis in intermissione, quantumlibet diu post Paroxysmum, fuerit extractus, periculum est, ne à sanguinis, & humorum agitatione novus succrescat Paroxysmus, qui & priore diuturnior futurus est, & symptomatis enormibus stipandus, sanguinis robore, & vigore, quibus adjutoribus morbi fomitem strenuè, ac constanter excutere debuerat, exinde retusis. Atque hoc incommodi toties etiam accersitur, quoties ineunte Paroxysmo vena pertunditur. Si mox à

Paroxysmo feriatur vena, ingens periculum est, ne natura, dum sanguis adhuc languidior est, & nondum pristinas vires à morbo succisas redintegaverit, ejusmodi vulnere importunè inflicto usque adeò infirmetur, & succumbat, ut Hydropi aditus aperiat. Veruntamen si æger adhuc Juvenis fuerit, & ab immodica potatione excalesfactus, sanguis initio Paroxysmi potest detrahi: sin autem in Paroxysmis subsequētibz Phlebotomia jugiter utatur, Podagra quàm citissimè etiam in juvenibus inveterascet, & intra paucos annos latius imperium, seu potius tyrannidem propagabit, quàm aliàs in multis extendere valuisset.

Deinde, Catharsin quod attinet, sive *αῖμα*, sive, *κίτω*, animadvertendum est, quòd, cùm naturæ lex sit inviolabilis, atque ipsi hujusce morbi essentię intertextæ, innexæque, morbi fomitem semper in Articulos rejici debere; nihil prorsus aliud præstabunt Remedia sive Emetica, sive Cathartica propriè dicta, nisi ut materia peccans, quam natura in corporis extremitates protruserat, in sanguinis massam denudò revocetur; unde accidit, ut quæ in Articulos eliminari debuerat, in aliquod è visceribus fortè irruat, atque ita eger, qui in nullo priùs discrimine versabatur, jam de vita periclitetur. Quod iis fatale esse haud rarò observatur, qui medicamentis purgantibus vel ad Podagram præcavendam, vel (quod adhuc pejus est) ad leniendum Paroxysmum assueverant. Etenim cùm natura à methodo sibi familiari exturbata fuerit, qua, utpote securissima, optimaque, materiam morbificam in articulos ablegat, dum humores intrò versus intestina sollicitentur, loco doloris in juncturis, quem vel nullum habent, vel certè perexiguum, ventriculi ægritudine, alvi

torminibus, Lipothymia, & longo Anomalorum Symptomatum agmine miseri quasi enecantur.

Ego certè persuasissimus sum, à jugi, & sæpè iterata experientia edoctus, Catharsin omnem tam per Lenientia, quàm per Fortiora Medicamenta, qualia pro more Articulis expurgandis destinantur, plurimum nocere; sive in Paroxyfmo ad minuendam materiam peccantem, sive in fine ad dissipandas morbi reliquias, sive in perfecta intermissione, & recta valetudine, ut venturo Paroxyfmo occurratur, Purgatio in usum revocetur. Etenim tam mei ipsius, quàm aliorum periculo compertissimum habeo, Catharsin quovis horum temporum administratam, ita parum votis respondisse, ut malum, quod debuerat averruncare, atque avertere, accerferet. Primum itaque Purgatio scviente adhuc Paroxyfmo adhibita, naturæ in materia morbifica separanda, & in Articulos deponenda occupatæ, negotium faciens, magnam spirituum ἀντιξίαν nonnunquam excitavit, unde non tantum Paroxyfmus magis invalescebat, sed & æger in vitæ discrimen haud obscurè conjiciebatur. Deinde Cathartica in fine Paroxyfmi usurpata, cum morbi reliquias amoliri debuerint, id tantum egere, ut recens Paroxyfmus de novo suppullularet, haud mitior priori isto; atque ita æger spe falsa lactatus ea sibi fabricat mala, quæ non fuerat perpeffus, nisi humores denuò in rabiem agerentur. Quod genus incommodi ipsemet plus semel expertus sum, artis medicæ opem præpostere implorans ad exturbandas, ut mihi videbatur, reliquias morbi. Postremò quod Purgationem attinet, certis intervallis, & integra sanitate repetendam, ut Paroxyfmo eatur obviam, atque ei aditus præcludatur; etsi, quod est fatendum, non ita præfens periculum

est, ne nova accessio invitetur, atque fuit in casu jam dicto; cum æger nondum ἔξω βέλους omninò fuerit; tamen etiam hoc tempore Paroxysmum parit, idque ob causas suprà memoratas; quo malo si fortè ægrum non statim multaverit, nullatenus tamen eū à morbo liberat, quantumlibet constanter, & debitis intervallis Cathartica hæc, illave assumpserit. Quinimò nonnullos novi huic morbo obnoxios, qui Catharsi non solùm Vere, & Autumno, sed & singulis mensibus, imò & septimanis continuis, celebrata, sanitati litabant, neque tamen horum quisquam Podagram effugit: quæ exhinc crudeliùs plerunque, & immajoribus symptomatis eos impetebat, quàm si ab omni medicatione sibi temperassent. Licèt enim jam dicta Purgatio causæ continentis partem aliquam possit educere, cùm tamen concoctioni roborandæ (à quo tantum abest, ut eam debilitet, recenti vulnere naturam subruens, ac dejiciens) ne hilum conferat, uni tantummodò causæ opponitur, & morbi curationi impares prorsus habet vires.

Ad hæc annotandum est, ab eodem illo spirituum defectu, quo Coctiones in viis vitiantur, qui Podagra solent laborare, eorundem Spirituum animalium σύστασιν minus firmam, vegetamque reddi, unde mox dejicitur, & interturbatur à quavis causa, quæ vel animum, vel corpus paulò violentiùs concutit, exagitatque, ac proinde jam fugax, ac dissipabilis est admodum, prout iis, qui Affectioni vel Hypochondriacæ, vel Hystericæ obnoxii vivunt, persæpè accidit. A qua etiam Spirituum ad ἀταξίαν propensione fit, ut Podagra vel levissimam quamlibet evacuationem ferè subsequatur. Dissoluto enim corporis tono, quem Spirituum firmitas, dum in vigore suo persistunt, ritè compactum, vegetumque servat,

ma-

materia peccans quasi disruptis repagulis jam sui juris est, atque ab hac plaga corpori inflicta Paroxysmus statim exoritur.

At verò hæc ipsa Methodus utut pernicioſa, ac nocens, nihilominus Empiricis quibusdam, qui Catharticum, quo utebantur, medicamentum aſſutè omnes celarunt, haud mediocrem exiſtimationem conciliavit. Obſervandum eſt enim, quòd Purgatione currente, æger vel non omnino, vel remiſſè admodum dolet; & ſi Catharſis ad plures dies produci queat, nullo ſuperveniente Paroxyſmo recenti, æger conſeſtim ab eo, quo jam tenetur, convaleſcet: verum enim verò pœnas impoſterum pendet diriffiſimas ab ἀταξία, in quam dicta humorum exagitatio naturam præcipitem egit.

Denique materiæ peccantis per Sudores evacuationio, licèt prædictis evacuationibus minùs officiat, liquidò tamen officere cernitur. Quamvis enim morbi fomitem non retrahat in viſcera, ſed è contra in corporis habitum propellat, attamen hiſ ſaltem nominibus obeſt. Primò quidem, quòd extra Paroxyſmum humores adhuc crudos, & nondum ita ſubactos, ut ritè ſeparari debeant, quaſi vi quadam protrudit in Artus, atque eo pacto cunctantem Paroxyſmum ante diem, & vel invita natura ſollicitat. Deindè quòd ſudoris provocatio in ipſo paroxyſmo materiam morbificam nimis violenter in affectum membrum impingat, adigatque, dolorem ſimul adducens haud tolerandum; & ſi major ſit materiæ peccantis copia, quàm ut pars affecta eam queat admittere, illam mox in artus alios deturbat, unde orgasmus interea, atque ingens tam ſanguinis, quàm cæterorum humorum ebullitio, ſive exēſtuatio; ſi verò corpus colluvie ſeroſa Podagrę generandę apta

admodum scateat , metuendum est , ne Apoplexia ingruat . Quamobrem in hoc affectu , perinde ac in cæteris omnibus , in quibus sudores Artis ope sollicitantur ad eliminandam materiam morificam , non verò naturæ ductu profluunt , periculosissimum est eosdem nimis violenter , atque ultra eum Coctionis gradum , ad quem humores evacuandi sua spõte pervenerint , elicere . Et celeberrimus iste Hippocratis Aphorismus , *Cocta , non Cruda sunt medicanda* , tam in Sudoribus provocandis , quàm in subducēda Alvo locum habet . Quod quidem liquidò constat ex sudore illo , quo Paroxysmus Febrium Intermittētium claudi solet , qui , si modicus fuerit , materiæ Febrilis à præcedente Paroxysmo concoctæ quantitati aptè respondens , ægrum insigniter juvat , levatque ; si verò ultra naturæ modum sudatio promoveatur , ex eo , quòd æger lectulo jugiter affigatur , jam Febris continua subnascitur , & recens focus succenditur , cùm iste , qui priùs efflagrabat , fuerat extinguendus . Pari ratione in Podagra etiam lenis ille mador , qui ut plurimum manè sua sponte oritur post minorum Paroxysmorum , è quibus majorem Paroxysmum constare docui , singulos , tam dolorem , quàm inquietudinem , quibuscum æger tota nocte conflictabatur , mitigat ; è contra verò , si quando levis hicce mador , & suapte natura fugax , diutiùs , & vehementiùs proritetur , quàm fert proportio materiæ peccantis jam ab ultimo Paroxysmo concoctæ , morbus inde exacerbatur . Tam itaque in hoc , quàm in aliis morbis quibuscunque , quos mihi videre contigit , dempta sola Peste , sudores prolicere non tam Medici , quàm Naturæ provincia est : cùm nullo modo assequi possimus , quanta materiæ pars ejuscemodi separationi obeundæ jamjam est parata , nec per con-

se-

ſequens , quem in provocando ſudore modum tenere debeamus .

Ex jam dictis cùm ſatis liqueat, non ſolùm Podagræ Curationem à Medicamentis evacuantibus incaſſum peti, ſed & eadem *ποδραγριδος* noxam adferre , reſtat , ut exquiramus , ad quem alium ſcopum Curativæ indicationes ſunt dirigendæ . Ego quidem ex accurata *φανομενων* prædictorum omnium penſitatione, & diligenti examine colligo, duabus potiffimùm cauſis in huiusce morbi curatione obviam iri debere. Prima eſt cauſa Antecedens, ſive humorum indigeſtio à caloris , & ſpirituum Naturaliũ defectu orta . Altera eſt cauſa Continens , ſive eorundem humorum calor, & exæſtuatio , ubi jam tum putredinem , tùm etiam acredinem naſti ſunt à mora in corpore, quàm oportuerat , diuturniore, quæ mora ab inconcoctione ſuprà memorata pender . Hæ cauſæ ita toto cœlo , quod ajunt , à ſe invicem diſcrepant , ut , quæ huic profunt remedia , alteri obſint; unde hic Affectus ita curatu perdifficilis eſt. Etenim dum Medicamentis calefacientibus Indigeſtionem vincere ſatagimus , periculum eſt, ne ex altera parte humorum calor intendatur : atque è diverſo , dum ſive Diætâ , ſive Remediis refrigerantibus calorem, & acredinem humorum committigare volumus, *απεψισω* accerſimus , labefactato ſcil. calore naturali . At verò hîc Cauſâ Continentem non eam tantùm intelligo, quæ jam actu Articulos obſidens Paroxyſmum format , ſed eam inſuper , quæ adhuc in ſanguine deliteſcēs ſeparationi hætenus eſt inepta. Per rarò enim materia morbiſica omnis à Paroxyſmo quantumlibet diuturno, & crudeli, ita planè egeritur, ut nullæ prorſus in corpore reliquiæ ſint, eodem jam elapſo . Ac proindè utriuſque huius cauſæ tam

extra Paroxyfimum, quam eo vigente ratio habenda est. Quandoquidem verò materię continentis eliminatio naturę omnino opus est, ſua ipſius metho- do peragendum : cumque nihil interea temporis, ad humores calidos, acresque leniendos, abſque damno digeſtionibus illato, poſſit tentari, niſi ut exulent, ac evitentur victus, medicamentaque calidiora, à quibus inflammantur humores: maxima certè, & præcipua curandi intentio in eo verti debet, ut coſtioni, indigeſtionibus ſublatis, conſulatur, de qua jam agam : ita tamen, ut in Diſſertationis ſerie ea etiam attingam Remedia, prout anſa data fuerit, quæ ad leniendum humorum calorem, & acridinem retundendam facere poſſint.

Quæcunque igitur naturæ opem ferunt in muneribus ſuis rite fungendis, ſive Ventriculum confortando, ut alimenta recte coquat, ſive ſanguinem ad debitam chyli in illum invec̃ti aſſimilationem, ſive partes ſolidas corroborando, quo melius ſuccos earundem nutritioni, atque augmento deſtinatas in propriam ſubſtantiam convertant; quæcunque denique varia excretionis organa, atque emunctoria corporis in eo ſtatu conſervant, ut ſingularum partium recrementa debito tempore, atque ordine valeant amandare, hæc, & ejuſmodi omnia huic intentioni adimplendæ conferunt, ac propriè *Digeſtiva* appellantur, ſive Pharmaca ea fuerint, ſive ratio victus, ſive exercitatio, ſive alia ex iſtis quælibet, quæ *ſex res non naturales* indigitantur.

Huiuſmodi Medicamenta ſunt in genere, quæ moderate excalefaciunt, & vel amaricant, vel linguam leniter feriunt, utpote quæ ventriculo ſunt pergrata, ſanguini medentur, & cæteras partes fovēt, confortantque; qualia ſunt, verbi gratia, Radi-

ces Anglicæ , Enulæ , Folia Abſynthii , Centaurii minoris, Chamædryos, Chamæpityos, &c. Addi poſſunt etiam Antiſcorbutica vulgò dicta , ut Radices Raphani ruſtici, Folia Cochleariæ horteniſis, Naſturtii aquatici, &c. Cum autem herbæ iſtę acres, ac pungentes, utut ſtomacho arrideant, atque eidem conferant in coſtione juvanda, morbi tamen fomi- ti jamdiu formato aculeos ſubdant, & augeant calo- rem , parcius uſurpandę veniunt , præ aliis iſtis, quæ miti calore, atque amaritudine & ventriculum cor- roborant, & ſanguinis maſſam vegetiorem reddunt, ac magis vitalem.

Eorum ſpecies aliquot affabrè permiſſę humori- bus concoquendis rectius, ut mihi videtur, quam ſim- plex quodlibet ex eorū tribu deſumptum miniſtrāt. Quamlibet enim quoties ſpecifica medicamento cu- juſlibet virtute opus eſt nobis , Regula tenet , *Quo ſimplicius , eo melius* ; tamen cum id habemus propo- ſiti , ut huic , illive indicationi ſatisfaciendo egrum ſanemus ; ſingula ingredientia ſymbolum pro mor- bo curando quaſi conferunt, atque in hoc caſu, quā- to major eſt ſimplicium numerus, tanto potentius medicamentum operabitur . E prædictis itaque , & reliqua ejusdem farinæ materia medica , varię Re- mediorum formulę ad hunc ſcopum tendentes con- cinnari poſſunt . Ego formam Eleſtuarii ad exem- plum Theriacæ Andromachi cęteris præfero , ceu viribus præſtantiſſimam, eo quod mutua ſimplicium confermentatio omnium virtutem adaugeat , quaſi *aliquid Tertium* progignens , quod in ita conjunctis majorum eſt virium in pari quantitate, quam in eo- rum quolibet. Verùm tam delectum ejusmodi in- gredientium, quam formulas, quibus exhibēda ſunt, prudenti Medico lubens relinquo ; cum nunquam
mei

mei officii esse duxerim Receptulas, ut vocant, conscribere, at potius veras indicationes notare, ad quas Curationes sunt dirigendæ: Quod cum minus observetur, exhinc, ut alibi dixi, Empiricis ansa data est, ut se Artis Medicæ Principes jactent.

Verumtamen Tyronum gratia, remedium, quo ego uti soleo, in medium proferam, quod ad hunc modum componitur, ʒ Rad. Angelic. Calam. Arom. Imperator. Enul. campan. Fol. Absynth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamæpyt. Scord. Calaminth. vulgar. Parthen. Saxifrag. pratens. Hyperic. Virg. aur. Serpil. Menthae, Salviae, Rutæ, Card. bened. Puleg. Abrot. Flor. Chamæm. Tanacet. Lil. convul. Croci Anglic. Sem. Tblasp. Cochlear. hortens. Carui, Bacc. Junip. singulorum quantitatem sufficientem. Legantur singulae Herbae, Flores, & Radices, quo tempore viribus pollent maximis. Siccentur, ac in papyraceis sacculis asserventur, tum in pulverem tenuissimum redigantur. Singulorum uncia sex simul probe mistæ excipiantur s. q. mellis opt. despumati, & vini Canarini, & in Electuarium debitæ consistentiæ conficiantur s. a. Summat drachmas duas manè, & ferò. Vel hujus defectu, sequenti utatur. ʒ Conf. Cochlear. hortens. ʒi. Absynth. Roman. & Flaved. Aurantior. an. ʒi. Angelic. condit. Nuc. Moschat. cond. an. ʒss. Theriac. Androm. ʒiii. Pulv. Ari. comp. ʒii. cum s. q. Syr. Aurant. fiat Electuar. Capiat drachmas duas bis in die, superbibendo sequent. Aquæ cochl. v. vel vi. ʒ Rad. Raphan. rust. incis. ʒiii. Cochlear. hortens. manip. xii. Nasturt. aquatic. Becabung. Salv. Menth. an. manip. iv. Cortic. Aurantior. no. vi. Nuc. Moschat. contus. no. ii. Cerevisiæ Brunsvic. lib. xii. Distillantur organis communibus, donec solummodo libræ sex Aquæ eliciantur pro usu.

E Medicamentis vulgo cognitis *Theriaca Andromachi* concoctionibus roborandis præ cæteris confert: Cum tamen plures in ſe ſpecies contineat, quæ plus ſatis calefaciunt, atque inſuper Opio abundet, Electuarium ſupradictum commodius parari poteſt è Vegetabilibus præcipuis excaleſcientibus, & corroborantibus. Curandum eſt interim, ut ea ſimplicia eligantur, quæ ad ægri guſtum magis faciant: cum enim diu admodum, ſcil. ad omnem fere ætatem in ejus uſu perſeuerandum ſit, omnino convenit, ut palato minus ſit ingratum. Inter ſimplicia *Cortex Peruvianus* primas obtinet, cùm ſanguinem corroboraret, vegetumque reddat, ejus grana aliquot manè, & ſerò aſſumantur.

At ſane, uti in hoc Affectu, de quo jam agimus, ita & in aliis Chronicis plerisque, hæc, & huic ſimilia remedia, quæ ſanguinem corroborant, vegetumque reddunt (ſi modo eorundem calor, propter cauſas poſtea adferendas, in ſpiritibus vinoſis non conſiſtat) præ cæteris juvant; quandoquidem ſinguli hujus generis morbi ad unam, eandemque cauſam univerſalem, humorum ſcilicet *Indigeſtionem*, ſi rectè conjicio, referri debeant.

Nihil eſt autem, ex quo hoc certiùs evinci poterit, ac probari, quàm ſi ob oculos ponamus differentiam, quæ inter morbos *Acutos*, & *Chronicos* intercedit; quam ob cauſam æquus Lector boni conſulet, ſi pauliſper ab eo, quod jam præ manibus eſt, negotio digrediar. Prout itaque morbi *Acuti* ii fere habentur, qui cito vel perimunt, vel ad Concoctionem perducuntur: ita *Chronici* appellantur iſti, qui vel non omnino, vel tarde admodum, & longa temporis mora ad eandem coctionem pertingunt. Atque hoc quidem tam ipſa rei natura, quam verba, qui-

quibus illa exprimitur, apertè loquuntur; at verò causa hujus differentiae, quæ inter hæc duo morborum genera deprehenditur, altius latet, haud ita faciliè eruenda: cujus indagationi si aliquantisper immoremur, operæ, ut puto, vix nos penitebit, cùm harum rerum notitia clara, ac distincta, ad inveniendas veras Indicationes horum Morborum Curationi accommodas, magnum momentum adferre queat.

Sive interiora Terræ viscera, si ita loqui fas est, varias subeant mutationes, unde à Vaporum inde exhalantium interventu aer inquinetur, quod mihi maximè probatur: sive inficiatur Atmosphæra omnis ab alteratione, quam eidem inducit peculiaris aliqua corporum Cœlestium quorumlibet Conjunctio: res ita se habet, ut ad hoc, illudve tempus aer particulis referciatur, quæ humani corporis economiæ adversentur; uti etiam alio tempore istiusmodi particulis impregnatur, quæ cum corporibus speciei alicujus Brutorum minùs conveniunt. His jam temporibus, quoties nos hujusmodi noxia, & naturæ inimica *μιάσματα* in nudum sanguinem inspiratione attrahimus, & in illos morbos Epidemicos incidimus, quos illa parere apta nata sunt, Natura *Febrim* accersit, solennem nempe sibi Machinam ad sanguinem à materia aliqua hostili, & cōtraria intus stabulante vindicandum. Et tales morbi *Epidemici* vulgò audiunt, & ideò Acuti sunt, & Breves, quia motum habent ita celerem, & violentum. At verò præter hos morbos à causa externa excitatos, sunt & alii perinde Acuti, ab hac, vel illa peculiari sanguinis inflammatione nati, quæ non à causa aliqua generali ab aere pendente, sed à particulari particularium corporum Anomalia, vel intemperie producuntur. Quod quidem Februm genus ego

Intercurrens, & sporadicum idcirco vocito, quòd annis ferè quibuslibet occurrant.

At verò Morbi *Chronici* genium habent longè ab his diversum: quamvis enim aer minus salubris hujus, vel illius generis ad hos morbos generandos multùm conferat; non tamen aeri ita immediate originem debent suam, sed ut plurimum communi omnium horum Parenti, Humorum scilicet *Indigestioni*. Ubi enim quis Naturæ principia jam habuerit infirmata, ac protrita, sive à senectà, sive à magnis, & continuis circa *Sex res non naturales* erroribus, præcipuè in Cibo, Potuque; vel si Organa Secretoria eo usque fuerint debilitata, ut jam functionibus suis ad defæcandum sanguinem, & ejus superfluitates eliminandas destinatis, prorsus fuerint imparia: his in casibus uberiori humorum proventu jã coagmentato, quàm cui digerendo hominis vires sufficiant, dicti humores mora diuturniore varias fermentationes, ac putrefactiones patiuntur, tandemque in *speciem* erumpunt, & varias morborum species edunt pro depravationum varietate. Et prout succi depravati variam habent indolem, ita varie in hanc, illamve partem dilabuntur, quæ eisdem excipiendis aptissima est; atque ibi sensim longam illam symptomatum seriem explicant, quæ partim à talium succorum natura, partim ab ἀταξία istis partibus illata, solent exoriri; quæ duo simul juncta istam naturæ ἀνομαλίαν constituunt, quæ morbi alicujus nomine insignitur.

Jam quod ejusmodi impotentia naturæ ad coquendos humores plerorumque Morborum Chronicorum causa sit præcipua, facillè liquebit, si animadvertamus Senes, quorum Coctiones sunt læsæ, & spiritus, earum instrumenta, absumpti à repetitis

vitæ longioris functionibus hiſce Affectibus magis eſſe obnoxios, quàm ſunt Juniores, quorum vitæ flamma magis accenſa recrementa iſta coacervata diſſipat; & quorum Organa Secretoria jugi iſto caloris naturalis ſubſidio inſtruuntur, ut functionibus in totius ſanguinis maſſa depuranda peragēdis ne-
tiquam deficient, niſi inſuper premantur, & quaſi ſuffocentur à nimia humorum copia. Ad hæc talem humorum indigeſtionem plurium Morborū Chronicorum cauſam eſſe ex eo conſtat, quòd Hyemis ad iſtiusmodi morbos gignendos longè magis faciat, quàm Æſtas. Licèt nonnulli ex hiſ morbis non actū exerantur, niſi ſub Brumæ exitum; attamen iſte humorum proventus, à quo illi pendent, per omnem Hyemis decurſum ſuccreſcens, auctior factus eſt ab ejus tempeſtatis frigore, & effæto languore naturam debilitante, quo minus valeat in adminiſtranda corporis œconomia. Unde fit, ut qui in Æſtate ſatis benè habeant, rarò tamen Hyeme eos morbos effugiant, ad quos magis ſunt proclives, *Podagram* verbi gratia, *Aſthma*, *Tuſſes*, &c. Atque hinc etiam ratio deducenda eſt, quare Peregrinatio in Regiones magis Australes ita efficaciter eos morbos expugnet, quorum curatio in frigidioribus incaſſum tentabatur. Eorum, quæ de generali morborum Chronicorum cauſa jam dixi, veritas magis adhuc patebit ab ingenti, & quaſi ſtupendo, ac incredibili emolumento, quod ii, qui morbis Chronicis plerique, præcipuè verò *Phtifi*, laborant, ab Equitatione percipiunt, quod genus Exercitii Digèſtiones ſingulas invigorat, firmatque, dum à continua corporis ſuccuſſione calor naturalis reaccenditur, & Organa ſecretioni deſtinata in munere depurandi ſanguinis ritè fungendo promoventur; unde necesse eſt,

est, ut sequatur Digestionum deperditarum quasi renovatio quædam, & è consequenti totius corporis Crasis optima.

Quocirca è rationibus jam allegatis satis elucescit, non in Podagra tantum, sed & in aliis quoque Chronicis morbis, ubi nullum Symptoma manifestum contra indicat, *Herbas* ejusmodi *excalescentes* magnum omnino commodum adferre, cum sanguini æstatis calorem vel media hyeme concilient: quamvis si æstivo tempore earum usui assuescamus, melius præcavebunt mala ista, quæ adversa tempestas solet apportare. Et profecto si ad hyemis usque appulsum deferantur, quo tempore ingens humorum saburra accumulatur, periculum est, ne serò nimis ad hoc Asylum confugiamus, &, quod dici solet, Μετὰ πόλεμον συμμαχία. Quamvis autem, ut suprâ fusiùs differui, Podagra id sibi habeat peculiare, ut non tantum juvetur, sed & lædatur à Catharticis; tamen in aliis Chronicis plerisque & Venæ sectio, quoties opus fuerit, repetita, & Purgatio ante sunt imperanda, quàm Remediis corroborantibus, & Digestivis hic à me laudatis operanda est: ubi verò se æger his addixerit, in iis perseverandum est, nullis intercalatis Evacuationibus. Etenim hoc est firmiter retinendum, quòd quoties cujuscunque morbi curatio Remediis Corroborantibus innititur, Evacuationes, qualescunque eæ fuerint, officiunt prorsus. Denique non is sum, qui asseram, Medicamenta Digestiva jam memorata cæteris quibuscunque præstare: at verò dico, eum, qui Remedium ad hanc intensionem satisfaciendam potentissimum invenire potuerit, longè majora in sanandis Morbis Chronicis præstare posse, quàm ipse se posse existimaverit.

Iſtud vero iis omnibus, quę de Podagra ſananda dicturus ſum, præmittendum eſt, & maximopere præ ceteris obſervandum, nempe quod *Digeſtiva* Remedia quęcunque, ſive Medicamentorum apparatu, ſive Diæta, ſive Exercitatione ea conſtant, haud obiter inſtituenda ſint, verum conſtanter, atque omni adhibita diligentia aſſidue uſurpanda. Cum enim in hoc morbo, uti etiam in Chronicorum quamplurimis, cauſa ejus in habitum, & novam quaſi naturam tranſiverit, nemo ſanus exiſtimaverit leviculam aliquam, & momentaneam alterationem ſanguini, atque humoribus à quolibet ſive remedii, ſive victus genere ſuperinductam, curationis ſcopum poſſe attingere; at verò corporis habitus omnis aliò traducendus eſt, atque homo integer deinceps quaſi nova incude reſingendus. Neque enim hic ita ſe res habet atque in morbo Acuto aliquo; ubi is, qui modo athleticè, ac pancreaticè valebat, derepente Febre correptus, ab optimo ſanitatis ſtatu in morbum periculoſiſſimum, quaſi rupto ponte, præceps ruit. Podagræ diſpar admodum ratio: ubi quis per multos annos continuos comeſſationibus, computationibusque intemperantius indulgendo, ſolita exercitia intermittendo, deſidia, atque pigritia intabefcendo, vel etiam nimio ſtudio, atque irremiſſa animi intentione, aliis que vitę erroribus, id egit tandem quaſi dedita opera, ut varia corporis fermenta pervertantur, atque opprimantur ſpiritus Animales (qui coctionis inſtrumenta ſunt primaria) unde humores præter naturales coacervati erumpunt tandem, cum jam ad ſummum gradum exaltati fuerint, ac ſtragem edunt; Carnibus denique emolitis, & effœminatis Articulis, unde humores illabentes promptius excipiunt. Atque ita demum alia
quaſi

quasi natura sensim superinducitur, pristina, & naturali corporis œconomia everfa funditùs, & deleta: Cùm isti Paroxyfmi, qui hominum incautorum, ac minus perfpicacium oculos, animosque soli ferè perstringunt, & occupant, nihil prorsus aliud sint, quàm series, & ordo symptomatum ab illa metho- do pendētium, qua uti solet Natura in materia mor- bum committente foras pellenda. Quamobrem ope- ram ludit quisquis hoc, illove sive medicamento, si- ve etiam regimine subinde in usum revocato, hunc morbum protelare satagit. Cum verò hic habitus, tùm in Digestionum omnium labefactatione, tùm & in amissione firmitudinis naturalis partium sin- gularum præcipuè fundetur, ac constet, utriq; ma- lo occurrendum est; & tam Coctionum robur, quàm firmitudo partium pedetentim reduci debet, ac re- staurari, pro modulo scil. pristinæ, ac consuetæ cor- poris œconomix. Quantumlibet verò istud plene, perfectèque fieri non posse videatur, non eo solum nomine, quòd Habitus quicunque non nisi ægerri- mè in sibi contrarios transmutantur, sed etiam quòd ætas senilis, quæ huic morbo ut plurimùm comes est, & socia, vehementer refragatur: tamen quan- tum vires, annique sinent, tentanda est curatio, & prout æger potius ad hanc metam accedet, vel re- cedet longiùs, Podagræ tyrannidem magis, minusve effugiet.

Atque porrò animadvertendum est, quòd Re- media *περισπαστικά*, vel Digestiva, sive partem Medicam ea spectant, sive Diæteticam, in Paroxyfminorum præcipuè intervallis in usum revocanda sunt: idque quàm longissimè fieri potest à Paroxyfmo insecu- turo. Neque enim sine magna temporis mora, & pertinaci Remediorum usu Cōcoctionum omnium

corroboratio, fermentorum corporis jam imminutorum restauratio, tantaque firmitas, quantum expetunt tùm sanguis, tùm viscera, senio adversante possunt acquiri.

Quantumlibet verò profint hæc, aliaque ejusmodi remedia, attamen hisce solis hæc corroborandi intentio satisfieri nequit; sed & earum etiam rerum habenda est ratio, quæ ad artem propriè medicam non spectant. Et certissimè voto frustrabitur is, qui in hoc, aliove morbo Chronico omnem curationem Medicamentis solis absolvi posse autumat. Primum itaque ea in *Cibo*, *Potuique* mediocritas est observanda, ut neque plus alimenti ingeratur, quàm ventriculus concoquere valeat, ac proinde morbo fomes subministretur: neque è contra, nimia abstinentia partes ea proportionem defraudentur, qua earundem robur, & vigor debuerat sustineri, unde etiam magis debilitentur; quorum utrumque ex æquo nocet, prout tam in meipso, quàm in aliis haud semel expertus sum. Ad hæc, ciborum qualitatem quòd spectat, licet *Ἀπνεμία* per se considerata *δυσωσμία* præferenda sint, attamen ægri palato est consulendum: quandoquidem observandum est, quod sæpe numero id, quod ventriculus vehementer appetit, licet difficiliùs coquatur, citiùs tamen à natura vincitur, quàm quod facilioris concoctionis habetur, si ventriculo nauseam creet: at verò, quæ *δυσωσμία* habentur, idcirco parciùs sunt comedenda. Unica etiam ciborum specie singulis partibus vescendum arbitror, cum varia carniùm genera simul ingesta plus ventriculo molestiæ faciunt, quàm unicum, quod omnia ista quantitate exæquat. De ceteris, dempta carne, pro libitu comedat, modò nec acria, nec sale condita sint, nec aromatis; quæ licet co-

tionem non lædant, nocent tamen, quatenus morbi fomitem exagitant.

Tempora quod attinet, Prandere tantum expedit; cum enim lectus humoribus digerendis propriè dicetur, id temporis in cibis concoquendis non est infumendum. Non cœnent itaque, qui Podagræ sunt obnoxii; haustum tamen Cerevisiæ alicujus tenuioris liberaliorem sibi indulgeant: quandoquidem etiam Renum Calculo generando proclives fere sint tales; cujus concretio à liquore ejusmodi hoc tempore hausto multum impeditur, refrigeratis sc. ab eo Renibus, prolutisque.

Γαλακτοποσία, seu Diæta è solo lacte sive crudo, sive cocto, exulantibus ceteris omnibus, nisi quod panis aliquid semel forte in die adjiciatur, ab Annis retrò viginti obtinuit. Profuit hæc quamplurimis præ ceteris hujusce morbi præsidiiis, quamdiu ne latum unguem ab ea discefferint. Quamprimum verò ad sanorum dietam, utut lenem, mitemque, sese receperit, qui huic insueverat, Podagra confestim reversa egrum pejus longe, quam antehac vexavit: labefactatis enim hac methodo naturæ principiis, æger jam morbo pellendo magis impar redditur, unde & periculosius infestat, & diuturnius. Qui igitur huic se methodo tradere cogitat, primū seriò secum perpendat, num valeat per omnem vitam in eadem persistere: quod tamen fortassis penes eum non erit, utut propositi tenax fuerit: Novi enim Nobilem quendam, qui postquam per annum integrum solo lacte victitaverat, non tantum sine offensione, sed & cum summa voluptate; (quo tempore quotidie semel, aut pluries dejecerat) sistente derepente alvo, ac mutata corporis temperie, manente verò adhuc animi propensione, & ventriculo tandē

ad lac naſeante, abſiſtere coaſtus eſt. Nonnulli verò Hypochondriaci, craſſo corporis habitu, vel qui aliàs liquoribus ſpirituofis diu, multumque aſſuevere, lactis uſum nullatenus ferre poſſunt. Interea emolumentum illud perbreve, ac fugax, quod ex hac diæta percipiunt illi, quibus cum lacte convenit, hinc oritur, videlicet quòd non tantùm diæta ſit ſimpliſſima (unde nullus dubito, quin juſculum Avena- ceum, modò ventriculus illud ferat, idem præſtare poſſit,) ſed etiam ſanguinem dulciorem, mitioremq; reddat, particulas in eo acriores contemperando: atque inſuper, quod ego palmarium judico, cùm lac alimenti genus ſit Adultis prorfus impar, iſtam humorum turgeſcentiam, ſive viroſitatem reprimit, cui Podagra ortum debet, eo nomine paucos iſtos, quibus congruit, tamdiu à Podagra immunes præſtat, quamdiu eo ſolo veſcuntur, nec juvat ulterius. Cum enim Podagræ cauſæ originali, ac primariæ, nempe Concoctionum, ac Fermentorum debilitati omnino contrarietur, longè magis hac ratione obeſt, quàm altera prodeſt. Quòd cùm minus perſpectum fuerit, nonnulli incautiores in errores permagnos, & planè exitiabiles inciderũt; dum morbi cauſæ Continenti, humorum ſc. calori, & acredini, obviam ire ſatagentes, Concoctiones peſſundederũt, & Functiones naturales proſtraverunt omnes.

Liquores quod ſpectat, ii, me iudice, optimi ſunt, qui neque ad Vini generoſitatem aſcendunt, nec ad Aquæ debilitatem deprimuntur, cujuſmodi ſunt Cereviſia tenuis *Londinenſis*, ſive lupulata, ſive non lupulata; cùm extrema ab utraq; parte noceant. Primum de Vino, licet Proverbio jaſtetur, Vinum potans Podagra laborabis, & Vinum non potans laborabis Podagra; extra controverſiam tamen eſt, &

variis *παραγείωντων* experimentis confirmatissimum, *Vinum* de facto officere. Licet enim prodesse credatur juvandis Coctionibus, quarum vitia causam Podagræ Antecedentem jamdudum statui; ratione tamen Causæ Continentis omnino obesse censendū est, humores scilicet, fomitem morbi, jam in pro-cinctu stantes accendendo, exagitandoq;. Sed neque damus *Vinum* pro potu ordinario usurpatum Co-ctiones promovere, at potius subvertere dicimus, nisi in diu *Vino* assuetis. Quamvis enim calorem aliqualem in transitu impertiat, certissimum est ta-men, fermenta corporis ab eo subjugari, & avocari spiritus naturales, atque fugari; unde est, si benè conjicio, quòd Bibaces, atque Nepotes isti malè feriat *Podagra*, *Paralyfi*, *Hydrope*, aliisque mor-bis frigidis ferè perimuntur. Adde, quòd jugis, & immodica *Vini* ingurgitatio corpus ad instar corpo-rum Fœminarum emollit, laxatque; cùm liquores temperati partium omnium tonum roborent, ac fir-ment: unde qui liquoribus tenuioribus semper as-suevere, Podagram ferè nesciunt. Notandum est in-super, quòd huic morbo maximè obnoxii Viri sunt, qui licet imminutam habeant concoctionem natura-lem, tamen ex quadam sanguinis luxuria plus satis nutriunt, & incrementum sumunt ex materia qua-dam indigesta loco substantiæ sanioris, & ritè com-pactæ. Hanc sanguinis luxuriam *Οἶνοποσία* adauget magis, ac proinde tùm novam materiæ saburram accumulat, tùm etiam fomitem jamdiu repositum quasi subdita face actu in morbum provocat. Huic accedat strui, quòd cùm Podagricorum sanguis isti, qui è Pleuriticorum, aliorumque morbis inflam-matoriis laborantium pertusis venis extrahitur, per-similis sit, insanorum esset sanguinem jam *ὀργιῶντα*

ulterius spirituosus liquoribus, ceu ignem oleo, proritare. Neque tutius ex adverso liquores nimium refrigerantes in usum revocantur, cum hi Concoctiones prorsus dejiciendo, & extinguendo calorem naturalem, majorem adhuc noxam inferant; non dolorem scilicet, ut Vinum, sed ipsam adeò mortem; prout experientia docet in iis, qui ad senium usque vino liberalius indulgentes, aquam, aut tenuiores liquores derepente cum Vino, & non ita diu post vitam cum morte commutarunt.

Hic itaque Podagræ obnoxiiis in potu modus statuatur, ut iis utantur liquoribus, qui neque vel in maxima copia assumpti inebriare possunt, neque frigore suo ventriculum lædere. Hujusmodi est, ut dixi, Cerevisia tenuis nostras, & in aliis regionibus confici poterit ex multa aqua cum paucò vino permixta. Aquam puram, crudamque & periculosam existimo, & expertus sum meo damno. Attamen satis commodè ab ineunte ætate potatur Aqua; quæ hodieque longè major hominum pars sitim levat: inopia sua feliciores sunt illi, quàm nos nostra copia, & luxu. Testes appello ingens morborum agmen, quo corpora nostra hoc nomine discruciantur, Podagram sc. Calculum, Apoplexiam, Paralyfin, &c. tum & vim animis illatam, quæ à nativâ rectitudine transversum aguntur, dum adventitii talium liquorum spiritus, cum spiritibus Animalibus cogitationi formandæ inservientibus complicati, mentem nimium volatilisando perturbant, vana, ac futilia loco rerum solidarum, atque alicujus momenti subingerentes: atque ita demum ingeniosè Lepidos, ac Dicaces, pro Sapientibus nos reddentes; inter quos eadem fermè differentia intercedit, atq; est inter Substantiam, & prorsus Nihil. Sed de his satis.

Jam

Jam verò quamvis sufficiat ei, qui Podagra mi-
 tius, ac tantum per intervalla laborat, vel Cerevisia
 tenui uti, vel vino dilutiori, cum is morbi gradus
 tanti non sit, ut severiori regimini se subjiciat; attamen cum universa corporis substantia in Podagram
 quasi degeneraverit, minus quam exoptet in profligando morbo promovebit, qui non à liquore fermentato quocunque, quantumvis leni, & tenui, in totum abstinet: cum hi omnes spiritus pungentes & aliquem acredinis gradum in se contineant; & quod pejus est, quatenus fermento imbuti (perinde ac flores Cerevisiæ liquoribus inditi vim suam fermentativam toti massæ communicant) humores fermentationi perpetuæ addicunt: *Potus* itaq; *Diæ-
 teticus* ex ingredientibus vulgò notis, & huic usui dicatis pro tali potu ordinario præscribendus est: modò non sit justo fortior, quo haud multo minus periculosè accendantur humores, quam ipso vino; nec è contra aquosior justo, naturales functiones nimia refrigeratione prosterbens. Hujusmodi Potus si ritè paretur, selectis Ingredientibus istis, quæ egro minus sunt ingrata, licet ad septimanam unâ, alteramve non sine aliquali fastidio ita jugiter assumatur, postea tamen perinde gratus, & acceptus est, ac sunt alii liquores, quibus quis maximè assueverit. Atq; ab hoc potus genere non tantum non immi-
 nuetur Appetitus, sed & augebitur: magis insuper naturalis, & genuinus evadet, quam cum liquoribus fermentatis uti soleret. Hoc insuper commodi accedet, quòd qui hujusmodi motum Diæticum loco ordinarii hauriunt, liberiùs in cetero victu sibi possint indulgere, quam cum Cerevisiam biberent, aut Vinum: cum errores in victu, (quos omnes penitus evitare penè supra humanam sortem est) hoc pacto

aliquatenus corrigantur, compensenturque . Quod verò omnium primum est , æger hoc modo sibi à Calculo præcavebit , qui Podagræ ferè individuus est comes ; cùm liquores acres, ac attenuantes quilibet , uti ad Calculum jam factum proritandum , ita ad eundem generandum etiam faciunt . Liquor sequens, utpotè qui gustu, ac colore jucundo est , mihi maximè arridet . ʒi. Sarsaparil. ʒvi. Lign. Sassafr. Chinæ, & ras. c.c. an. ʒii. Glycyrrhiz. ʒi. Coq. in Aq. fontan. Cong. duobus per horæ dimidium ; deindè stent claus. super cineres calidos per horas 12. postea ebulliant ad tertiæ partis consumptionem . Cùm primùm ab igne amoveatur, infunde sem. Anisi ʒss. Post duas horas coletur, & postea depuretur per residentiam, & liquor clarus reponatur in lagenis vitreis probè clausis ad usum .

Hic liquor tùm primùm commodissimè in usum trahetur , ubi quis à Paroxyismo convaluit ; atq; in eo perseverandum tam in ipsis Paroxyismis, quàm in eorum intervallis per reliquum vitæ cursum . Neq; enim satisfactum est sevientem adhuc morbo novis rebus studere, cùm in ejusmodi ἀταξία , & motu inordinato natura vix ferre queat, ut liquores fermentati , qui vegetiores sunt, ac magis spirituosi, cum alio inertis, ac spiritibus destituto commutentur. Eodem etiam tempore & *Electuarium* prædictum usurpabitur ; quod pariter deinceps tam in Paroxyismorum insultibus, quàm extra eos quotidie est devorandum, Hujus calor Potus Diætetici aquositatem quadantenus pensabit, sanguini, & visceribus debitum caloris gradum concilians , sine ista agitatione , quæ excitari solet ab æstu liquorum fermentatorum .

Si quis objiciat eam vitam vix vitalem esse , in qua omnimoda tùm à Vino, tùm ab aliis liquoribus

fermentatis abſtinentia obſervatur ; reſpondeo perpendendum eſſe, an non longè miſerius ſit, ac minùs tolerabile diris inveteraſcentis Podagræ cruciatibus (nam in mitiori morbo non hoc poſtulo) quotidie excarnificari, quàm huic ſoli liquori ſe adſtringere; cujus uſu continuato in ceteris eſculentis fermè omnibus animo obſequi licet: ut jam non repetam, quòd & hic potus (uti cetera omnia) dulceſcet conſuetudine. Certè qui hunc morbum expertus eſt, modò Homo, non bipes fuerit pecus, nihil ambiget, in quam partem debeat concedere.

Quo non obſtante, ſi æger vel à longo, ac nimio uſu liquorum inebriantium, vel ab ætate proveſtione, vel denique præ nimia debilitate, cibos abſque Vino, vel quovis alio liquore fermentato nequeat concoquere, non vacat certè periculo eundem protinus, ac derepente à vino depellere; qui quidem error haud paucis lethalis fuit. Prorſus itaque, ſi me audit, Apozema Diæteticum ſuprà præſcriptum abdicet, vel, ſi eodem uti ſtatuerit, ei ſenſim aſſueſcat, hauſtum vini in paſtibus ad tempus aliquod ſibi indulgens, quaſi Remedii loco potiùs, quàm Diætæ, donec Decoctum illud familiarius evaſerit. *Vinum* autem *Hiſpanicum* hic loci, tam Rhenano, quàm Gallico omnino præferendum eſt, quæ poſteriora, licèt ventriculo pergrata ſint, tamen exacerbandis humoribus, & augendo morbi fomiti apta nata ſunt. Adde, quòd cùm æquè ferè cruda ſint, & vix magis concocta, quàm eſt noſtrum Pomaceum, non perinde cardiaca ſunt, atque calida, ac res poſtulat. Atq; hæc de Cibo, Potuque ποδαγελώντων dicta ſunto.

Eſt & aliud, quod tametſi parvi pendatur, magni tamen momenti eſt tam in digerendo morbi fomite, Paroxyſmo adhuc vigente, quàm ad prohibendam
ejuſdem

eiusdem materię generationem extra Paroxysmum, nempe ut æger, maximè hyemis tempore, maturè lectum petat. Etenim post venę sectionem, & Catharsin nihil equè naturę vires subruit, ac noctu vigilare: quod quidem valetudinariorum quilibet expertus affirmabit, si seriò animadvertit, quanto alacrior, vegetiorque exurgit, quoties se lecto temporius commiserit, quàm verò enervis est, ac languidus, quoties ad multam noctem vigilaverit. Et quamvis res eodem recidere videatur, an citius, seriusve quis lectum repetat, modò per tot horas eidem indulgeat, verbi gratia, an *hora nona* cubitum eat, & *quinta* surgat, vel *undecima* cubitum eat, & surgat *septima*; multum tamen interest, idque ob hanc, ut existimo, potissimum rationem. Interdiu scil. spiritus dissipantur, sive in corporis exercitio, sive animi, qui in minus rectè valentibus ita sunt infirmi, ac debiles, ut vesperi somni subsidio maturius opus habeant; & cùm noctis appulsus œconomię corporis quasi relaxationem quandam adferat, quę diurno tempore à solis influxu vegeta conservatur; lecti calor, bruma præsertim, solis vicem ut gerat necesse est. Manè verò spiritibus, tam à prægressę noctis quiete, quàm à lectuli calore refocillatis, invigoratisque, præterquam quòd dies superveniens firmitatem, ac robur corporis tono conciliet, diluculo surgere hoc tempore, licèt horam unam, alteramve à somno matutino detrahat, non ita altū vulnus Naturæ infligit, ac vigiliæ vespertinæ ad horam unam, vel alteram protractę. Quamobrem istis, qui podagrę sunt obnoxii, Author ego sim, hyeme præcipuè, ut lecto maturè admodum se committant, & diluculo exurgant, quantumvis somnus iusto brevior suadeat, ut diutius cubantes eundem adhuc

adhuc venientur : Cùm ſomnus, qui ita diluculo capitur, ſecuturę noctis ſomno tantundem detrahat; atque ita tandem naturę vi illata, ſpretoq; ſapienti ejus inſtituto, noctem pro die quis habeat, diem perversus pro nocte.

Quinimo *animi tranquillitas* omni ope ſtabilien-
da eſt: cùm perturbationes omnes, ſi repagula ſemel effringant, ad ſolvendam ſpirituum, qui ſunt Digeſtionum inſtrumenta, ſyſtaſin, ac proinde ad Podagrę incrementum multum faciant. Prudenter itaq; ſecum meditetur æger mortalitatis ſuę conditionem, nec ſe earum, quę eam ſequuntur, moleſtiarum exortem ſtultus opinetur: ſive enim ſui ipſius, ſive aliorum culpa hanc animi ægritudinem pariat, non poterit unquam mundo leges dare, qui nemini haſtenus, quantumlibet demum potens, aut ſapiens fuerit, ſemper morem geſſit; neque ita cuiquam ſemper ex animi voto cedebant res omnes, ac vana mens ſpoponderat, at derepente inter rerum apparatus animam agens humanę fragilitatis ſpecimen tandem edit, immerito ſe brevi vitę fructu ſpolians. Idem etiam incommodi ſequitur nimiam animi ad ſtudia, & res ſerias applicationem: Cùm enim huic morbo præ cæteris quibuslibet Melancholia vulgò dicta comes ſemper adhæreat, qui ei ſunt obnoxiii, ſpiritus Animales diù, multumque cogitando, etiam non adhibito artificiali librorum adminiculo, fatigare ſolent, atque obruere, hoc ipſum ita valdè, ac nimio opere agentes, ut corporis œconomia integra amplius conſervari nequeat: Quam ob cauſã ut mihi videtur, hic morbus per paucos Inſipientes (me excipiat, qui volet) occupavit unquam.

Ceteris verò omnibus, quę ad impediendum humorum indigeſtionem (quam ego primariam

Podagræ causam constitui) & ad sanguinem idcirco corroborandum, ac firmitudinem partibus conciliandam faciunt, *Exercitium* corporis facilè palmam præripit. Animadvertendum est autem, ubi suprà monui, quòd cum in hoc morbo, etiam magis quàm in Chronicorum quovis, totius corporis *Habitus* immutari debeat, exercitatio corporis, nisi quotidiana fuerit, nihil juvabit: hujusmodi enim exercitatio per vices intermissa, uti nihil fere conferret ad immutandum habitum corporis ab inertia, atque indulgentia jam languescantis, & effeminati, ita fortassis & nocere possit, Paroxysmum accersendo, ubi quis jamdiù ab ea desueverat. Hoc verò exercitium vehemens non sit oportet, tale verò quale Senibus competit, qui Podagræ subjecta sunt magis usitata. Motus enim corporis justo vehementior nimium dissipat, & è consequenti Concoctiones lædit; quando exercitatio moderata, ac perseverans eosdem firmet. Quantumlibet hoc durum videatur homini, qui præter senium, & corporis ad motum ineptitudinem, & socordiam huic præsertim malo quasi connaturalem, dolore insuper mactatur, tamen si hoc omittatur, nihil ex hætenus inventis quicquam proficiet: Utque Paroxysmorum intervalla sine jugi corporis exercitio magna esse non possint, ita etiam ad Calculi generationem talis erit proclivior; qui quidem plus habet & periculi, & cruciatus, quàm ipsa Podagra.

His adde (quod magnum pondus habere debet) materiam *tophaceam* à longa requie admodum auctam iri in Articulis corporis, maximè verò Digtorum, ita ut tandem omni motu priventur. Utut enim fidenter asserant nonnulli horum tophorum materiam nihil aliud esse, quàm sanguinis *Tartarum*
ad-

ad articulos transmissum, facile tamen constabit cuilibet rem paulò attentius perpendenti, quòd dum magna vis materiæ inconcoctæ Podagram facientis in Articulos quosdam depluit, & partes vicinas diutius timidas reddit, tandem accidit, ut partim harum virtus assimilativa sufflaminetur, partim à suffocante obstructione, quam in eis parit iners hic humor, dicta materia generetur, quæ a calore, doloreque articuli in hujusmodi substantiam cogitur atque in dies augetur, tùm carnem, tùm cutim articuli in propriam naturam vertens; quæ jam nuda jacet, acicula, ad instar *Cretæ*, *Ocul. Cancr.* aut similis alicujus rei, extrahenda. Jam verò hoc malum ab exercitio quotidiano præcavetur, à quo oritur debita humorum Podagram generantium, qui unam aliquam partem libenter occupant, difflatio per omne corpus. Unde fit, uti ipsemet expertus sum, quòd exercitatio longa quotidiana non tantùm non officit generationi tophorum, sed etiam tophos veteres, & induratos solvit, modò non eo usque invaluerint, ut cutim extimam in suam substantiam mutaverint.

Exercitii genus quod spectat, *Equitatio*, quoties nec grandior ætas, nec Calculus intercedant, reliquis longè præferenda est. Et sanè diu, multumque mecum reputavi, quòd si cui innotesceret Medicamentum, quod & celare vellet, equè efficax in hoc morbo, ut in Chronicis plerisque, ac est *Equitatio* constans, & assidua, opes ille exinde amplissimas facile accumulare posset. Hac si uti non liceat, vectio frequens in curru ferè eodem recidet. Atque in hoc saltem Podagra laborantibus plerisque, benè est, quòd opes, quæ luxuriæ, unde pullulavit morbus, irritamenta erant, facultates currus habendi submi-

nissent, quo hac saltem exercitationis specie fruantur, cum altera frui nequeant.

Observandum est autem, quod Exercitatio in aere salubri longè ea præstantior est, quæ in minus salubri peragitur: ruri scilicet potius, quàm in urbe, ubi aer vaporibus à variorum Artificum officinis exhalantibus est repletus, & edificiorum densitate constipatus; qualis est in *Londino* hoc nostro, urbe, quantum certò scimus, omnium, quæ in toto terrarum orbe sunt, spatiosissima. Quantum verò intersit, an quis ruri, an in urbe se exercent, Podagricorum quivis statim persentiscet.

Quod *Venerem* attinet, is, qui tam Podagra, quàm senectâ laborat (quandoquidem jamjam ea spirituû copia destitutus est, qua Concoctiones promoveri debuerant, & per consequens absque hac clade adventitia articulos, & reliquas partes adjacentes plus satis laxatas habet, & debilitatas) æquè improvidus meo judicio foret, si ejus lenociniis indulgeret, atque ille, qui cum longum iter emetiendum suscepit, Viaticum omne prius abliguriret, quàm se viæ committeret. Quinimò præter malum, quod sibi accersit, languidiora ævi jam fatiscentis desideria non cohibens, maximo illo Privilegio fruendi Jubilæi, quod speciali, atque eximio nature munere Senibus conceditur, se abdicat; qui jam in ultima vitæ scena ab earum libidinum impetu, quæ, ceu tot rabidæ feræ, eos per juventam omnem diu, noctuque quasi laniabant, tandem aliquando sunt emancipati: cum horum appetituum expletio nullo modo longum illud malorum agmen, quod eam vel comitabatur, vel insequabatur, pensaret unquam. Atque hæc de Regimine.

Quamvis autem hujusmodi Regulæ, tam Diætam quàm

quàm cæterum regimen spectantes, si ab hominè Podagræ obnoxio religiosè observentur, eum ab enormioribus morbi insultibus præservare queant, atque istam sanguini, & partibus solidis firmitatem conciliare, quæ ab illa malorum Iliade, unde morbus non solum supra humanæ patientiæ vires, sed & funestus tandem redditur, eundem immunem præstare possit; non tamen efficient, ut non post quædam intervalla, maximè exeunte hyeme, Podagra quandoq; tentetur. Licèt enim æstivo tempore, dum tonus, vigorq; sanguinis à Solis calore excitatus fuerit, & in statu conservatus, & pariter debita humorum per poros eliminatio pro voto successit, omnino oporteat, ut coctiones longè melius, quàm hyeme celebratæ fuerint; tamen cùm appetente bruma, & sanguinis robur fuerit imminutum, & perspiratio per cutis poros impeditior, necesse est, ut ingès materiæ indigestæ colluvies sit accumulata, quæ tandem diuturna mora in speciem prorumpet, propriis se exerens symptomatis, & Paroxysmum inducens, quam primùm vel ab humorum motu ab accessu Solis propiore, vini potatione, exercitio vehementiori, aut alia causa evidenti quacunque ansa detur.

Ex jam dictis liquet, eum, qui hujusce morbi curationem molitur, id negotii sibi dari debere credere, ut totius corporis habitum immutet, atque illud ad pristinam constitutionem refingat, quantum per ætatem, & reliquas circumstantias fieri possit: quod in Paroxysmorum interstitiis, non in ipsis Paroxysmis annitendum est. Cùm enim morbi fomes non solum generatus, sed & in articulos jam ablegatus fuerit, sero nimis, vel ejusdem mutationem, vel eliminationem per alias vias conabimur: cùm non alia methodo forasejiciendus sit, quàm ea quam natura præ-

premonstrat, cui soli permittendus omnino est. Quod & in Febrium Intermittentium Paroxyfmis usuvenit, quas obeandem causam remediis non oppugnamus, nisi æstu prius consopito. Nec absurdius quis in extinguendis harum febrium, calore scilicet, siti, inquietudine, aliisque symptomatis, anxie operam locaverit, quàm existimaverit alius se Podagram sanare, cum in Podagræ symptomatis tantum coercedis laboret; cum tantum hoc tempore à curatione morbi abscedat, ut eandem aliquatenus impediat, ac remoretur. Quanto enim magis ægri dolores lenit, tanto magis humorum concoctioni adversatur; quantoque claudicationem arcet, tanto materiæ morbificæ expulsionis officit. Adde, quod quanto paroxyfmi furor, ac acies retunditur, non solum tanto diutius affliget, sed & brevius erit spatium interjacens, & minus etiam liberum ab omni gradu symptomatum, quibus hic morbus funestatur. Quod nemo inficiabitur, qui diligenter trutinaverit, quæ supra in hujusce morbi historia edisserui.

Quamobrem licet nihil magni in *Paroxysmo* tentandum sit, nisi quod istis symptomatis occurrendum est, quæ falsa medendi methodus quandoque parturit; tamen cum omnes uno ore fateantur, morbum huncce ab humorum copia, & exuberanti plenitudine nasci, ægro fortasse conducet à carnibus per aliquot dies, ubi primum à morbo corripitur, abstinere, & harum loco simplici jusculo Avenaceo uti, aut alio pari alimento; cujusmodi diæta tenuis materiæ morbificæ imminuendæ multum conferet, & naturæ opportunitatem subministrabit, qua eandem ocys digerat. Cum verò ingens sit corporum aliorum ab aliis discrimen, quibusdam abstinentiam à carne non ferentibus, statim verò ab ea spirituum
ani-

animalium ἀναξία, animi deliquio, aliisque symptomatis, qualia sceminis Hysterica Affectione laborantibus accidere solent, correptis, istos non tantum non juvabit, sed & lædet, si diutius à carnibus abstineant, quam ventriculus earum usum aversetur: quod ut plurimum non excedit primum, aut secundum diem eorū Paroxysmorum particularium, qui omnes simul juncti integrum Paroxysmum, ut supra innui, constituunt. At verò sive tardiùs, sive ocyùs quis carne vescatur, seriò cavendum est, ne urgente morbo majore copia utatur, quam quæ ad naturam sustentandam necessaria sit, nec minore cura opus est in assignanda victus qualitate. Namque ut semper in Paroxysmorū intervallis, ita præcipuè Paroxysmo jam præsentē, æger summopere curare debet, ne quid vel in quantitate, vel qualitate sive potus, sive ciborum peccetur. Neque in hoc solo, sed in alio omni Regimine, de quo fufius egi, in intervallis observando, cautela haud vulgaris adhibenda est. Et licèt tam dolor, quam magna ad motum inhabilitas, exercitio, quod ego præ cæteris omnibus laudavi, contra indicare videantur, tamen & hic labor exantlandus omnino est. Quamlibet enim in Paroxysmi initio egro impossibile videatur, ut lationem in currum, multo minus ejus motum ferre queat, attamen si id tentaverit, non ita diu post sentiet se minus à tali motu dolere, quam cum se in cathedra domi contineret. Id insuper accedit emolumentum, si ad horas aliquot tam manè, quam post meridiem in curru vectus fuerit, quod cum domi toto die sederet, noctem fere insomnem ageret, jam dolorem somno ad multam noctem fugare poterit; cum exercitatio permodica Podagra laborantem eousque delasset, ut in somnum dilabatur. Adde, quod

eadem exercitatio Calculum, quem vita deses, ac iners ut plurimum accersit, quadantenus præcavebit. Quod verò maximi momenti est, à jugi, ac pertinaci exercitio occurreretur totali Artuum ad motum impotentia, quæ haud paucis accidit post Paroxysmum unum, alterumve diuturniorem, contractis sive poplitum, sive calcaneorum tendinibus: dum enim in cruciatu longiore quieti indulserint (maxime crura nolentes extendere, quoties dolor genu occupaverit) tandem crurum, ac pedum motu per reliquum vitæ tempus orbatii sunt, tam in Paroxysmorum interstitiis, quam in ipsis Paroxysmis, quos non ita tamen effugiunt. Quinimo in iis Senibus, quorum Concoctiones admodum vitiatæ sunt, & qui à morbo per multos annos affligente ipsam corporis substantiam quasi in Podagram habent conversam, nihil minus sperandum est, quam ut morbus sine exercitio ad digestionem perducatur unquam: cum enim morbus naturam viribus superet, sæpe moriuntur à languore, atque ægitudine, quæ fomitis morborum copia concoctionem respuentis apportat, & ab hac materia inconcoctili, quæ nullo modo potest assimilari, tanquam à veneno enecantur.

Attamen non obstantibus iis, quæ de exercitii utilitate in Podagræ Paroxysmis dicta sunt, si tamen æger præ nimia Paroxysmi atrocitate primo statim insultu quasi prostratus fuerit, (quod istis fere usu venit, in quibus Podagra jam *ακμὴν* suam attigit, nec adhuc à multorum annorum decursu mitigata est) hoc in casu si æger cubiculo includendus est, è re erit, ut etiam lectulo ad primos dies aliquot, donec scilicet doloris vehementia remiserit, idem includatur: etenim lectulus exercitii defectum aliquatenus supplebit; cum ejus usus continuus materiam

mor-

morbificam potentiùs digerat paucis diebus, quàm excubatio aliquàm multis, maximè incipiente morbo; ſi modò æger abſque lipothymia, aliisſque malis ſymptomatis à carnibus abſtinere queat, ſolo juſculo Avenaceo, Cereviſia tenui, & cæteris ejuſmodi contentus. Veruntamè haud omittendum eſt, quòd ſi Podagra jam inveterata fuerit, atque æger ad animi deliquia, ventris tormina, diarrhæam, aliaque his ſimilia ſymptomata propendeat, vix Libitinam evitabit ab aliquo Paroxyſmorum jugulatus, ſi non exercitio utatur, idque in aere liberiore, ac perſabili loco; quod diligenter animadvertendum cenſeo, quando magnus Podagricorum numerus iis ſymptomatis jam perierit, quibus hæc in cubiculo, & præſertim in lecto incarceration eoſdem obnoxios fecerat, qui non ita maturè fato conceſſiſſent, ſi moleſtiam veſtationis per majorem diei partem devorare voluiſſent. Licèt enim qui unico artuum dolore fatigatur, ſe cubiculo poſſit includere, tamen qui loco doloris acerbiffimi, ægritudine, aliisſque ſymptomatis prædictis laborat, talis idem imitando ſe in vitæ diſcrimen conjiciet. Et quidem benè nobiſcum agitur, quòd quoties dolor ita vehemens eſt, ut æger motum tolerare non valeat, neque eo admodum opus habeat; ipſo dolore, quod amariffimum eſt naturæ remedium, ægro de vita proſpiciente.

Jam verò quod attinet Podagræ *Symptomata*, iis occurrendum eſt, à quibus æger in *Paroxyſmo* de vita periclitatur. Horum maximè familiare eſt ventriculi debilitas, ac languor, cum ventris torminibus tanquam à flatu, quod iis accidit, qui vel jam à multis annis Podagræ obnoxii vixerunt, vel iis, qui licèt nō ita diu eadem laborantes, hoc tamen mali invitarūt.

præproperè, liquores spirituosos cum tenuioribus, & multùm refrigerantibus derepente commutantes; vel *Emplastra repellentia*, aliaque Medicamenta refrigerantia partibus affectis ad leniendum dolorem admoventes, unde morbi causa materialis, quæ in artus debuerat deponi, in viscera rejicitur. Multa egomet expertus sum in postremorum annorum Paroxysmis ad mitigandum hoc symptoma; nihil verò æquè votis respondit, ac *Vini Canariensis* haustulus subinde deglutitus, languore, atque ægritudine urgentibus: neque vel Vinum Gallicum rubrum, vel Theriaca Andromachi, neque aliud quodlibet è Cardiacis mihi hætenus notis pares habet vires. Sed neque vinum hocce, nec Cardiacorum aliud quodlibet egrum, si exercitio non utatur, omnino servare posse existimandum est.

Sin autem gravius aliquod symptoma inducias haud ferens, ex retrocessu materiæ Podagricæ subito ingruat, & mortem ægri minitetur; neque vino, neque exercitio suprà laudatis fidendum verum hoc in casu, modò non caput, at partes vitales, vel vitales ejusmodi malum impetat, ad *Laudanum* statim confugiendum; nempè *laudaniliquidigutt. xx. haustulo aq. Epidemicæ immista propinentur*, & in lecto ad quietem æger se componat.

Quod si materia Podagram committens, quia non jam in artus fuerit eliminata, *Diarrhæam* induxerit, modò ea Paroxysmi singularis Crisis non fuerit, & Laudano jam laudato, & exercitio omni-
 usmodi (hoc enim imprimis ad *Diarrhææ* curationem obeundum est) non obstante, alvus nihilominus diutiùs fluat, ægritudine, torminibus ventris, &c. accedentibus; unicum, quod scio, remedium est, ut *Sudor* provocetur methodo, & medicamenti huic

huic ufui destinatis: quod si fiat ad biduum, triduumve mane, & vespere, per duas, tresve horas continuas, sistetur ut plurimum Diarrhœa, & morbi fomes magna vi in artus detonabit. Hac ego methodo aliquot retrò annis meæ vitæ consului, postquam me in hoc malum à potatione aquæ frigidæ pro ordinario potu imprudens conjeceram; idque posteaquam Cardiacorum, & Adstringentium varii generis opem frustra imploraveram.

Est & aliud symptoma non perinde crebrum, quod tamen aliquoties ipse vidi; Metastasis scilicet materiæ peccantis in Pulmonum lobos; quoties nempe Tussis Brumalis à frigore tēpore Paroxyfmi suscepto materiam sensim in Pulmones allicit, Artubus interim, ob translationem materiæ morbificæ in aliam regionem, vel omnino, vel tantum non, tam à dolore, quam à tumore liberatis. Uno hoc in casu Intentio Curativa non ad ipsam Podagram dirigenda est, at verò hoc symptoma pari modo tractandum est, quo Peripneumonia absoluta; Venæ sectione scilicet repetita, cum diætâ, & remediis refrigerantibus, ac incrassantibus, cum sanguis, in hoc symptomate præcipuè, extractus Pleuriticorum sanguinem prorsus referat. Purgandus est insuper æger inter Venæ sectiones Potionibus lenientibus, quibus hæc colluvies in Pulmones illapsa possit amandari. Sudoris autem provocatio, quam vim cunque habeat in morbi fomite super Artus deturbando, hic tamen non tantum non prodest, sed & obest, materiam pulmonibus impactam indurando; unde generantur *abscessuli*, & tandem ægri mors certissima subsequitur.

Hic porrò notandum, quòd *Podagrici* ferè omnes, postquam cum hoc morbo diu confligere, *calculo*

renum sint obnoxii, proindeque vel statu, vel declinatione sepius, paroxysmi generalis Nephritico dolore laborare soleant; idque cum magno ægrorum non tantum cruciatu, sed & virium dispendio, cum jam plus satis attrite, fractæque eæ fuerint. Hoc in casu posthabitis quibusvis aliis remediis, liquoris possetrici, cui rad. Althææ ℥ii. incocta fuerint, Congium unum quam citissimè devoretur, & sequens Enema injiciatur.

℥ Rad. Althææ, & Lilior. an. ℥i. fol. malvæ, pariatar. branc. ursin. & flor. Chamæmel. an. m. i. sem. lin. & fænugr. an. ℥ ss. Coq. s. q. aq. ad lib. iss. Colatura dissolv. sacchar. culinaris, & syr. Dialthææ an. ℥ ii. Mf. f. Enema. Quam primum per vomitionem eger totum reddiderit, quod per os ingestum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, Laudani liquidi satis magna dosis propinetur, viz. ad gut. xxv. vel pil. Matthæi gr. xv.

Remedia *Externa* si quis quærat ad leniendum Podagræ dolorem accommoda, nulla mihi hætenus cognita sunt (licet plurima tum in meipso, tum in aliis expertus fuerim) præter merè Refrigerantia, & Repellentia, quorum usum jam supra docui periculo haud vacare. Et fidenter assero, multa, & longa observatione suffultus, maximam partem eorū, qui Podagra periisse putantur, non tam ipso morbo, quam sublesta, atq; indebita medicatione fuisse peremptos. Si quis autem Remediorum externorum, quæ pro Anodynis indubitatis habentur, virtutem probare velit, non fucum sibi faciat, eadem sub declinatione paroxysmi particularis (quo tempore dolor jam sponte sua cessurus est) applicando: quin potius sub initio paroxysmi ista usurpet, & statim edocebitur, quā ficulneum sit illud auxilium, quam

vana spes ; cū hęc Epithemata nocere quandoque possint , prodesse nunquam . Qua de causa egomet jam à multis annis nulla remedia externa adhibui . Pulticula ex pane similagineo cum Croco in lacte cocto , addito postea Oleo Rosaceo in pauca quantitate , mihi olim præ cæteris profuit , quę tamen in Paroxyfmi initio nihil prorsus juvabat . Si igitur dolor admodū sæviat , æger rectius sibi consulat se in lecto continendo , donec is aliquantisper remiserit , quàm Anodynis utatur : attamen haud abs re fuerit *Laudani* pauxillum vesperi sumere , si dolor patientiam multum vincat ; aliter melius omittetur .

At verò cum in externis hujusmodi Remediis jã sim , omnino aliquid mihi dicendum est de Musco quodam Indico , *Moxam* vocant , nuper magni nominis in Podagrę Curatione , si nempe pars affecta eadem accensa leviter ustuletur . Quamlibet hoc Remedii genus *Indis Orientalibus* acceptum referatur , atque *Europæis* universim omnibus pro incognito habeatur , attamen constabit antiquioris id esse ævi etiam apud nos , illi , qui *Hippocratis* effata jam ante annos bis mille literis tradita voluerit cōsulere . In præstantissimo illo de *Affectionibus* libro , *Sect. 5. pag. mihi 524. de Ischiade* agens , hęc habet , εἰδὲ ἐς ἐν τῷ χρωεῖν , &c. i. e. Quod si in uno aliquo loco firmiter constiterit dolor , neque Medicamentis expellatur ; quocunque loco dolor fortè extiterit , eum limo crudo inurito . Et paulo post de *Podagra* verba faciens : συμπερεί τῷ ἡγὶ τῶν τῶν , &c. i. e. Huic eadem , quę Articuli morbo conferunt , & longus quidem hic morbus est , & gravis , minimè tamen lethalis . Quod si in digitis dolor remaneat , venas in digito paulo supra articulum inurito ; ustio autem per linum crudum fiat . Opinor neminem posse existima-

re, eam esse differentiam Specificam inter flammam vel à lino, vel ab hoc Musco Indico excitatam, ut hæc illa in sanatione Podagræ plus valeat, non magis quam reputaverit ignem è *Roboris Segmentis* accensum majus aliquid præstare posse illo, qui *Fraxini* ligno alitur. Hæc partis affectæ ustulatio aliquid pollicetur (quod & efficere quandoque possit) ad doloris committigationem, evocata scilicet fomitis morbigici parte subtilissima, ac maximè spirituosâ, in articulum jam deposita. Attamen beneficium ab hoc remedio partum, cum Indigestionem, quæ Podagræ causa est antecedens, nullo modo attingat, fugax esse oportet, ac breve. Neque opus est, ut dicam, illud in Podagris tantum incipientibus locum habere: quando enim sive à morbi diuturnitate, sive ab importuno, atque indebito Medicamentorum usu, Podagra, ut subinde fit, ad partes internas fuerit conversa, ac proinde ægritudine, torminibus ventris, atque longo hujusmodi symptomatum agmine, potius quam dolore ægrum multaverit, nemo sanus igne utendum esse arbitrabitur.

En vobis omnia, quæ mihi hætenus comperta sunt in hujus morbi curatione. Si quis obijciat multa esse Remedia *Specificæ* ad Podagram; ego me ea nescire lubens fateor: & vereor, ne Promissores isti perinde sint ignari, ac sum ego. Et sanè dolendum est, Medicinam, Artem nobilissimam hujusmodi magis, quæ sive ab inscitia, sive à pravitate Scriptorum credulis obijciuntur, usque adeo deturpari; cum in omni fere morborum genere hujusmodi aliquid à Nugivendulis tanquam Θεῶν χεῖρες decantetur pleno ore: &, quod est magis mirandum, quod non tantum in morbis typo indutis hujusmodi deli-

ramenta obtineant, sed & in minimè formatis, qui ab Organorum læsione aliqua, aut *ποροῖσι* externa producuntur, Viris etiam cætera cordatis imponant. Atque hoc satis evincunt *Specificæ in Contusionibus* vulgò prædicata, qualia sunt *Sperma Ceti*, *Tegula Hybernica*, &c. quæ omnia id tantum præstant, ut Methodum, qua tractari debuerat hic Affectus, divertant: prout illi satis constabit, qui experiri voluerit, quanto tutius, atque ocyus sanabitur is, qui *Venæ sectionibus*, ac *Purgationibus* utetur *alternatis*, usque dum bene habuerit, neglectis prorsus levidensibus istis, quæ pro more post sanguinem semel eductum sæpe exhibentur; atque etiam ea sudorum sollicitatione, quæ pari passu cum eorum usu solet procedere; à qua partium jamdiu ad inflammationem propensarum excalefactione eger sine causa in vitæ periculum adducitur.

Quod si nihil proficientibus his, quæ attuli, omnibus, adhuc minus sagax videar, & minus copiosus in Medicamētis eruendis, enumerandisque, Univerſa illa proponam, quæ *Lucianus* in *Τραγοποδάγρα* jam plenius collegit, è quibus tam externa, quam interna qui volet eligat: quæ forſan haud minus efficacia sentiet, quam sunt eorum plurima, quæ à nonnullis deprædicantur. Apud hunc *Podagræ* Persona ita istos alloquitur, qui Secreta quædam Remedia se habere jactabant, quibus is morbus possit expugnari.

Τίς ἔ ἀνίκητον, &c. i. e.

*Quis invictam me dominam dolorum
Ignorat Podagram in terra mortalium?
Quam neque Thuris vapor placat,
Neque effusus sanguis aras ad incensas;
Non templum divitiarum undique suspensis ornatum
donariis;*

Quam

Quam neque Apollo Medicamentis expugnare valet,
Omnium Medicus in cælo Deorum;

Non filius Apollinis doctissimus Æsculapius.

Postquam enim enatum est primum hominibus genus,

Conantur omnes meam elidere potentiam,

Miscentes semper Medicamentorum artificia.

Alius aliam in me experitur artem.

Terunt Plantagines, & Apia mihi,

Et folia Lactucarum, & silvestrem Portulacam;

Alii Marrubium, alii Potamogetonem,

Alii Urticas terunt, alii Symphytum;

Alii Lentas afferunt ex palustribus lectas;

Alii Pastinacam coctam, alii folia Persicorum,

Hyoscyamum, Papaver, Cepas agrestes, Mali Pu-
nici Cortices,

Psyllium, Thus, radicem Ellebori, Nitrum,

Fenum græcum cum vino, Gyrinum, Collamphacum,

Cyparissinam Gallam, Pollen hordeaceum,

Brassicæ decoctæ folia, Gypsum ex Garo,

Stercora Montanæ Capræ, humanum oletum,

Farinas Fabarum, florem Asii lapidis;

Coquunt Rubetas, Mares araneos, Lacertas, Feles,

Ranas, Hyenas, Tragelaphos, Vulpeculas.

Quale Metallum non exploratum est mortalibus?

Quis non succus? Qualis non arborum lachryma?

Animalium quorumvis ossa, nervi, pelles,

Adeps, sanguis, medulla, stercus, lac.

Bibunt alii numero quaterno pharmacum:

Alii octono: sed septeno plures.

Alius verò bibens Hieram purgatur:

Alius incantamentis impostorum deluditur:

Judæus alium stultum excantat nactus:

Alius verò remedium petit ab Hirundinis nido:

Ego autem his omnibus plorare impero,

Et

*Et facientibus hæc, atque irritantibus me
Soleo occurrere multò iracundior.*

*Iis verò, qui cogitant nihil adversum mihi,
Benignam adhibeo mentem, facilisque fio.*

Nullus dubito, prudentissimos quosque eorum,
qui cum hoc morbo diu conflixere, de omnimoda
Curatione desperantes, Choro, qui istius Dramatis
Catastrophen facit, suffragaturos.

Ἡττω ὁ πάνδης, &c. i. e.

*Lenem, O ubique gentium celebrata, afferas (nobis)
dolorem, o Podagra,*

*Levem, facilem, non acutum, brevem, haud se-
vientem,*

*Tolerabilem, facilè desinentem, parum validum, am-
bulationes non impedientem.*

Multi sunt modi miserorum:

*Sed exercitia dolorum, & consuetudo
Podagricos soletur.*

*Ideoque æquo animo, o Complices, obliviscimini
Dolorum. Si ea, quæ placent, non fiunt,*

*Tamen etiam præter spem accidentibus viam inve-
nire solet Deus.*

*Quivis sustineat Podagra laborantium
Deludi, & derideri:*

Talis enim hujus morbi natura est.

Ut semel finiam, Methodus, quam hîc trado,
φαινομένην prædictorum examini innititur; quamque
ego secutus tam in ipso me, quam in aliis, morbi
levamen percepi. Therapeja Radicalis, & usque-
quaque perfecta, qua quis etiam à diathesi ad hunc
morbum foret liberatus, adhuc in Democriti puteo
latet, atque in nature sinu reconditur, nescio quan-
do, aut à quibus in lucem extrahenda. Spero nihi-
lominus me hoc scripto humano generi commodi
ali-

aliquid contulisse, si istos scopulos fideliter indigita-
verim, ad quos tùm ipsemet, tùm alii plurimi nau-
fragium fecimus; atque insuper optimam, quæ ha-
ctenus innotescit, methodum præmonstraverim.
Non his majora promitto; quamvis à longa cogita-
tionum serie, quas huic rei impendere tantùm non
sum coactus, inducar credere, ejusmodi Remedium
quandoque inventum iri. Quod si unquam acciderit,
inscitiam suam Dogmaticis exprobrabit, atque ex-
inde liquebit, quàm insigniter tam in dignoscendis
morborum essentiis, quàm in medicamentis, quibus
eos aggrediuntur, hallucinentur. Cujus rei exem-
plum satis luculentū habemus in repertione summi
illius ad *Febres intermittentes Specifici, Corticis*
Peruviani. Per quot jam sæcula homines quique
solertissimi ingenia exercuerant in investigandis ha-
rum *Februm* causis, quibus praxin quilibet aptavit
Theoriæ à se excogitatæ optime respondentem?
Quomodo verò hæ Medicationes Theoremata va-
lebant defendere, ex iis constat, quorum adhuc
recens est memoria, in quibus varias Intermitten-
tium species in variis humoribus in corpore redun-
dantibus collocantes, Curationem ad humorum
istorum alterationem, atque evacuationem dirigere
solebant. At quàm inauspicato id egerunt, eorum in
his conaminum frustratio, præcipuè verò hujus
Corticis usus felicior, palàm faciunt: cujus ope nos
nūc temporis tùm humores hujusmodi omnes, tùm
etiam Diætā, & regimen quodcumque susque de-
que habentes, ac nihil nisi methodum pulveri ex-
hibendo debitam observantes, scopum rectā attin-
gimus; vix ab illo aberrantes unquam, nisi egrum
lecto sine ulla necessitate addicimus, dum in ejus usu
est: Tanta tamen est hujus remedii vis, ut non
ob-

obstante eo incommodi, quod scilicet Febris à lecti calore plus, quam erat opus, intendatur, egrum nihilominus ad sanitatem ut plurimum reducat. Interim donec hæc Podagræ curatio radicalis comperta fuerit, quod Medicos omnes, me præ ceteris, optare fas est; hanc meam qualemcunque opellam boni consulite. Quod si minus eveniat, hominum mores ita probè perspectos habeo, ut non multum fallar; & officii mei rationem ita calleo, ut animo nequam cadam. Et si sævissimi istī cruciatus, impotentia ad motum, ceteraque corporis mala, quæ ego per maximam vitæ partem sum perpeßus (una cum damno rei familiaris, quod sustinui, à Medicina facienda toties adversa valetudine avocatus) aliis quietem, & ἀναλγησίῳ possint comparare, erit unde me fructum aliquem miseriarum hujus generis, quas in hac vita toleravi, in aliam migrans percepisse existimabo.

DE HYDROPE.

OMnis hominum ætas, sexus omnis ab *Hydrope* nonnunquam infestatur. Fœminæ tamen huic morbo magis sunt obnoxia, quam Viri: verum hos ætate præsertim ingravescente adoritur, illas ubi jam parere desierint: Steriles autem quandoque etiam juniores occupat. Foveæ à digitorum impressione in surarum parte inferiore, sub noctem imprimis conspicuæ, manè verò evanescentes, primum hujusce mali indicium dant, quod non perinde certum est. Hydropis ingruentis signū in Fœminis, atque est in Maribus; cum & prægnantes, & aliæ, quibus Cata-
me-

menia quavis de cauſa fiſtuntur, haud raro idem patiantur. Neque tamen in Viris ejuſmodi tumor Hydropem certò indicat : etenim cùm ſenex quiſpiam, habitu corporis paulò pleniori præditus, *Aſthmate* jam à multis annis laborans, ab eodem derepente, idque Hyemis tempore, fuerit liberatus, mox ingens tumor muſculos tibiæ occupabit, Hydro-picorum tumores æmulans, qui Hyeme etiam magis, quàm *Æſtate*, tempeſtate magis pluvia, quàm ſerena, pariter invaleſcet, & tamen ſine quovis incommodo inſigniori eundem ad Libitinam uſque comitabitur. Quo non obſtante, ſi generaliter loquamur, ſuræ, & tibiæ intumeſcentes, etiam in Viris, pro ſigno ſupervenientis Hydropis habendæ ſunt; maximè ſi ita affecti ſpiritum ægriùs ducant : qui quidem tumor tam copia, quàm mole auctior in dies redditur, donec pedibus majorem aquarum vim jam reſpuentibus, crura tentantur, ac poſtea abdomen ipſum; quod quidem ſero è ſanguine jugiter decidente repletum, paulatim ad ultimum capacitatis ſuæ limen diſtenditur; adeò ut ſepè multos Aquæ Congios intus contineat, quæ in umbilicum, qua data porta, ruentes, quandoque Exomphalon conſtituunt.

Tria interim hunc morbum ſtipant Symptomata, *Dyſpnæa*, *Urinæ paucitas*, *ſitis intenſa*. Spirandi difficultas oritur ab aqua Diaphragma comprimente, unde naturalis ejus motus ſuſſaminatur. Urina idcirco parcè redditur, quia ſanguinis ſerum, quod per ductus urinosos ex lege nature excerni debuerat, jam in cavitatem abdominis deponitur, & in ceteras partes eidem excipiendo aptas natas. Sitis eſt à putredine colluviei ſeroſæ, quæ à mora in corpore longiore & calorẽ, & acredinem contrahit,

unde æger & febre quadantenus ſemper laborat, & memorata ſiti.

Pro rata, qua æger in partibus, quas morbus obſidet, mole augetur, in reliquis magis, magisque indies emaciatur, & gracileſcit: tandemque cùm tanta aquarum vis intra abdominis ambitum coerceri ulterius nequeat, impetu in Viſcera nobiliora, & vitalem arcem factò, cataclyſmo quaſi ſubmerſus perit.

Cauſa huiusce morbi in genere ſanguinis debilitas eſt; unde alimento, quod forinſecus importatur, in ſubſtantiam ſuam convertendo non jam par, idem in extremitates, & pendulas corporis partes explodere neceſſe habet, mox in abdomen etiam, in quo, quamdiu in exigua quantitate hinc inde diſpergitur, natura eidem continendo Veſiculas quaſdam fabricat, donec tandem, modum jam ſuperans, uno Peritoneo ſimul clauditur.

Sanguini autem debilitando operam ut plurimum commodabant, vel nimia ejus per Venę ſectionem, aut alio quovis modo evacuatio, vel morbus aliquis diuturnior, vel perditus ille liquores ſpirituosos ingurgitandi mos, unde & naturalia corporis fermenta deſtruuntur, & diſſipantur ſpiritus. Hinc eſt, quòd bibaciſſimi quique Helluones ſæpius cum hoc morbo, frigido licèt, quàm ceteri conſiſtentur. E contra etiam Aquę potatio in iis, qui generoſis liquoribus diu affueverant, ſanguini eandem noxam infert.

In Fœminis verò, quod notandum eſt, alia quedam, & ab his longè diverſa Hydropis cauſa reperitur, incluſa nẽpe in teſticularum alterutro ſaburra, ſeu obſtructio, quę ſenſim ejuſdem craſin ſubvertit; unde in dicto teſticulo reſpoſita primùm morbi minera, tunica ejuſdem mirum in modum diſtenditur; qua iam tantùm non crepante, natura humori excipien-

piendo Vesciculas quasdam suggerit, quarum tãdem sive una aliqua, sive etiam pluribus disruptis, & in abdominis cavitatem se exonerantibus, eadem occurrunt symptomata, quæ in Hydrope, quam supra depinximus. Sed de hoc genere jam olim egi.

Sunt & aliæ duę Species tumorum abdominis Hydropem mentientes, Fœminis utręque familiares. Prima est carniū in partibus intra abdomen excreſcentia præternaturalis, quæ ventrem in molem haud minus conspicuam attollit, quam solet inclusa aqua. Altera species flatibus eorum debet, qui non tumorem tantum, sed & alia ingravidationis signa pariunt. Hęc Viduas ut plurimum exercet, vel etiam mulieres, quę non nisi provectiores etate nupserant: atque hæ tam suo ipsarum, quam Obstetricum iudicio, quarum Oracula hac ipsa de re consulere, motum Infantis jam à tempore consueto usque ad legitimum tempus pariendi persentientes, quin & ad eundem modum, quo gravidę solent, subinde egrotantes, sororiãtib; insuper mammillis, & lacte extillante, de fasciis haud rarò, cæterisque ad excipiendum infantem necessariis sibi prospexerunt, donec tandem venter pari, quo increverat, gradu, sensim detumescens, spem vanam eluserit. Neutra verò harum ad eum, de quo agimus, morbum est referenda.

Indicationes Curativæ veræ, ac genuinæ, utpote à prædictis Phenomenis naturaliter quasi exortæ, vel ad aquarum in abdomine, cæterisque partibus contentarum evacuationem, vel ad instaurandum sanguinis robur, quo novus earundem proventus præcaveri possit, omnino dirigendę sunt.

Seri evacuationem quod spectat, magni refert, ut diligenter observemus in omnibus Hydropicis ea

Cathartica, quæ vel segniùs , vel minùs potenter operantur, officere magis, quàm prodesse : cùm enim Medicamenta Purgantia ad unum omnia naturæ sint inimica , quo nomine Catharfeos munere funguntur, sanguinem aliquatenus debilitant, læduntque ; unde nisi corpus celeriter pervadant , & citissimè expellantur, Camerinam eam moventia, quam secum abducere nequeunt, & sanguinem tumultuosè exagitantia, tumorem magis adaugent: quod plus satis liquet in eorum pedibus, quibus alvus ita leniter, ac blandè sollicitatur . Quamobrem, ut cum bonis ægri rebus Purgatio instituat, scire oportet , utrum ægri corpus facilè , an verò difficulter , atque ægrè Catharticis cedat , cùm in hoc cardine Curationis omnis, sive nullo, sive non nisi magno labore peragenda negotium vertatur .

Quoties itaque *Hydragogis* utendum est , sollicitè ad facilitatem , vel difficultatem, qua ægri corpus Catharsin ferre solebat , respicere omnino convenit ; quod non alia via ulla certius dignosci potest, quàm ex diligenti inquisitione , quomodo alia Purgantia Remedia alio tempore aliquo usurpata opus destinatum peregerint . Cùm enim in corporibus Idiosyncrasia quædam inveniatur, quoad facilem, difficilemve Cathartorum operationem , ægrum sæpissimè in vitæ discrimen conjiciet is , qui sensibile corporis temperamentum, modum sibi, ac normam statuerit : quando non ita rarò usuveniat , ut, qui habitus sunt fermè Athletico, mediocribus Catharticis facile pareant ; cùm qui contrario planè habitu sunt præditi , vel fortissimis ægrè cedant . Et profectò jam dicta cautio de ægri corporis ad Purgantia ferenda ineptitudine non in *Hydragogis* tantum præscribendis, sed in aliis quibuslibet Catharticis locum

habere debet. Etenim sæpenumero observavi hypercatharſes à Potionibus etiam Lenientibus adductas, ex eo, quòd egrum Medicus non interrogaverit, prout oportuit, utrumne corpus facile, an verò difficulter expurgaretur. Attamen cùm Hydrops, quod superius dixi, præ ceteris morbis quibuslibet Catharſin & validiſſimam poſtulet, & maximè celerem; cumq; in hoc morbo Purgatio per *ὑπερκαθάρσιν* quæ in nonnullis aliis prodeſt, nullatenus admitti debeat, (cùm hujus generis Catharſis non tantùm non imminuat tumorem, ſed & adaugeat) Hanc inquam ob cauſam, expurgatio paulo fortior, & nimia, juſto debilioreſt præferenda; præcipuè cùm *Laudano* non deſtituantur, certiſſimo ad Hypercatharſin iſtiusmodi ſubitò domandam frèno.

Ad hæc in *Catharticiſ* omnibus Hydropicorum ſanationi dicatis id diligenter eſt obſervandum, ut aquæ ea maxima celeritate exhauriantur, quam egri vires ferre queant; utpotè qui ſingulis diebus expurgari debeat, niſi quòd ſive ob nimiam debilitatem corporis, ſive propter Cathartici præcedentis operationem plus ſatis violentâ dies unus, aut alter nonnunquam intercalari poſſit. Etenim ſi non niſi poſt longa intervalla repetatur Purgatio, quantumlibet copioſa Catharſis præceſſerit, aquis denuò affatim colligendis anſam præbebitur; atque ex hac induciarum occasione, quaſi victoria jam parta uti neſcientes, tandem loco pulſi, re infecta turpiter fugabimur. Adde, quod periculum eſt, ne aquarum inter viſcera mora diuturnior eadem putredine quadam ſua inquinet, ac inficiat. Atque inſuper, quod parvi ducendum non eſt, iſtæ aquæ à prægreſſis Catharticiſ ita in motum concitæ ad noxam inferendam jam propenſiores ſunt, quàm ubi quieſcerent. Tàm ob
hanc

hanc itaque causam, quàm ob alias suprà memoratas, huic Intentioni, quæ colluviem ferociam intùs clausam respicit, quàm velocissimè satisfaciendum est; neque ab ea, nisi urgente necessitate, est abstinendum, aut cessandum, donec omnis aquarum moles omninò demum exantlata fuerit.

Hoc porrò notandum venit, quòd cùm è Praxi constet Hydragoga fere omnia, genio quodam sibi peculiari, si sola exhibeantur, iis, qui ægrè purgantur, parùm admodùm votis respondere, quin & largiorem eorundem dosin, non tam Catharsin, quàm sanguinis tumultum promovere (unde qui imminui debuerat tumor, jam auctior cernitur) Hæc itaque non alium obtinent usum in huiusmodi corporibus, quàm ut lenioribus Catharticis stimulum addant. Quo non obstante in iis, qui purgatu sunt faciles, Hydragoga ista & celeriter, & cum magno effectû operantur.

Quocirca in istis, qui Catharsi promptè cedunt, *Syrupus de Spina Cervina*, etiam solus, Aquas sat copiosè elicit. Quod quidem Remedium in his aquas ferè solas, easque in magna quantitate educit, nec sanguinem perturbans, nec urinam reddens coloratiorem pro reliquorum Purgantium more: Id tantùm habet incommodi Syrupus ille, quòd inter operandum ingentem sitim provocet. Quòd si idem vel in summa dosi aliis propinetur, qui ægrè expurgantur, neque multæ sequentur dejectiones, neque eæ multa aqua, ut debuerant, refertæ.

Equidem probè memini, cùm tunc primùm ad Hydropem curandū invitarer, me annis abhinc 27, aut circiter ad Matronam quandam piam, & honestam, nomine *Saltmarsh*, *Westmonasterii* commorantem, fuisse accersitum; cùjus abdomen Hydrops,

quo atrociores nondum vidi, in molem magnitudinis vix credendæ evexerat: huic ego Syrupi prædicti Unciam unam ante prandium, qui tunc mos obtinuit, exhibui: credi vix potest, quàm magnam aquarum vim per sedem deturbavit, idque nullo excitato tumultu, absque ulla virium egræ jactura: Quod mihi animos addidit, ut eundem quotidie repeterem, nisi quod diem unum, alterumve intercalari paterer, si quando paulò infirmior videretur. Atque ita aquis sensim eductis, venter in dies detumuit, ipsaque prorsus convaluit. Ego fiducia planè juvenili, atq; hominis inexperti, credebam me ejusmodi medicamen possidere, quo Hydropses quoscunque possem debellare: verùm hujusmodi erroris intra paucas septimanas admonebar. Cùm enim non ita diu post ad aliam Fœminam eodem morbo laborantem, qui Febri Quartanæ diuturniori supervenerat, medicinam facturus accederem, eundem Syrupum propinavi, quo sæpiùs repetito, & dosi gradatim aucto, morbum laceflebam; at cùm aquarum evacuationem frustra tentarem, Catharsi non procedente, tumore autem ventris magis aucto, missum me fecit egra; atque alterius Medici ope, qui remedia efficaciora adhibuit, si benè memini, sanitatem recepit.

Ubi igitur constiterit, egrum eo esse corporis habitu, ut Cathartica Leniora nec celeriter, nec cùm bona euphoria opus suum peragant, Fortiora tentanda. Quo in casu, ut modò innui, notandum est, quòd licèt Hydragogorum pauca, si sola exhibeantur, votis respondeant, lenioribus tamen calcaris vice permista, efficacissima omnino sunt. In hujusmodi corporibus, exempli gratia, sequentem Potionem cum successu sæpe numero præscripsi. 24 *Tamarind.*

rind. ℥ss. Fol. Sen. ℥ii. Rhei. ℥iss. Coq. in q. s. Aq. fontan. ad ℥iii. in Colatur. dissolv. Mann. & Syr. Rosar. solut. an. ℥i. Syr. de Spin. Cervin. ℥ss. Elect. è succ. Rosar. ℥ii. m. f. Potio. Quę tamen potio nonnisi Robustioribus exhibenda est, quibus alvum solvit, ubi cętera id pręstare nequiverint; quod multiplici experientia ipsius probavi. Vel ʒ. Vini alb. ℥iiii. Zalap. subtiliss. pulv. ℥i. Zinzib. pul. ʒss. syr. de spin. cervin. ℥i. m. f. potio, sumenda summo mane, repetendaq; singulis, vel alternis diebus pro ratione virium.

Sequitur alia medicamenti formula, mihi haud infrequens, quo illi satis commodę utentur, qui à repetito aliorum purgantium usu abhorrent; quādo egrum calefaciat inter purgandum, tum etiam corroboret, ex. g. ʒ. Rad. Lalap. contus. Hermodactyl. an. ℥ss. Scammon. crud. ℥iii. fol. Senn. ℥ii. Glycirrhiz. ras. sem. Anis. Carni an. ℥ss. Summit. Absynth. fol. Salv. an. m. i. Infunde frigid. in lib. iii. Aq. vitę vulgaris, & coletur tantummodo usus tempore. Cap. cochlear. i. hora somni, & ii. mane sequenti. Augendo, vel minuendo dosin pro ratione operationis.

Restant verò Medicamenta duo, me iudice, Palmaria, & in iis, qui nonnisi egrę purgantur, cęteris, quę vel suprā enumeravi, vel adhuc comperta habeo *σπασμώτερε*, *Elaterium* intelligo, & *Infusionem Croci Metallorum*; *Elaterium*, sive *Facula Cucumeris agrestis* potenter in permodica quantitate vires suas exerit in conturbanda alvo, & fecibus cum serosis, & aquosis humoribus copiosę egerendis, adeo ut ejus grana duo plerisque, in genere loquendo, corporibus dosis aptissima sint. Ego permiscere soleo *Pil. ex Duobus* ʒi. quas in *Pilulas* tres exiguas formandas, ac manę sumendas impero.

Infusionem Croci quod spectat; ejus ʒ. iss. (vel

purgatu difficillimis ζ ii.) manè exhibita, & quotidie pro egri viribus reiterata, quamlibet prima facie haud aliud promittat, quàm colluviem in ventriculo stabulantem egerere, tandem tamen efficiet, ut abdomen ab aquarum superincumbētium onere liberetur. Præterquam enim quòd, cessante Vomitione, in Catharsin τῶ κατῶ solet desinere, necesse est omnino, ut cùm tanta fuerit agitatio, concussioque tàm Ventriculi, quàm viscerum, à tam insigni aquarum corrivatione quasi circumseptorum, earundem evacuatio per ductus communi naturæ lege haud satis patentes, conatum ita vehementem insequatur. Veruntamen si prædictum Vomitorium inferiorem ventrem haud efficaciter expurgaverit, tàm *Electuarium de Succo Rosarum*, quàm *Syrupum de Spina cervina* soleo post tertiam, aut quartam dosim meræ infusioni Croci Metallorum quandoque, licèt rariùs, adjicere. Ex. gr. $\mathcal{V}$. *Aq. Card. Ben.* ζ iii. *Infus. Croc. Metallor.* ζ iss. *Syr. de Spin. cervin.* ζ iss. *Elect. de Succ. Rosar.* ζ ii. m. f. *Potio.*

Quòd verò dentur ejusmodi cæci meatus, per quos aquæ ex abdominis cavitate ad intestina transferantur, de facto liquet; cùm quotidie observemus Hydrogoga tantam aquarum in abdomine inclusarum vim per secesum educere, perinde ac si primitùs in ipsis intestinis continerentur. Cui tàm duro nodo cùm parem cuneum haud facilè inveniamus, in mentem mihi venit celebre illud dictum Medici omnium sæculorum judicio sapientissimi, optimique, *Hippocratis* scilicet, qui in libro de Prisca Medicina hæc habet. λέγουσι δέ τινες καὶ ἰατροὶ, καὶ σοφισταὶ ὡς ἔχ' ἐνὶ θυατὸν ἰατρικῶς εἰδέναι, ὅστις μὴ οἶδεν ὃ πὶ ἔστιν ἄνθρωπος, καὶ ὅπως ἐγένετο πρῶτον, καὶ ὅπως σωσέσθῃ. ἐγὼ δὲ τῶν μὲν ὅσα πινὶ ἔρηται σοφιστῇ, ἢ ἰατρῷ, ἢ γέ-

ἢ ἐν γράμματι πρὸς φύσεις, ἢ ὅσον νομίζω τῇ ἰατρικῇ τέχνῃ προσ-
σχεῖν, ἢ τῇ γραφικῇ, i. e. *Medici quidam, & Sophistæ*
dicunt, quòd impossibile est eum medicinam cognoscere,
qui non novit quid sit Homo, & quomodo primum factus,
& compactus sit. Ego verò ea, quæ ab aliquo Sophi-
sta, aut Medico de Natura dicta, aut scripta sunt,
minùs censeo ad Artem Medicam spectare, quàm ad
Pictoriam.

Attamen (ne vel divinus hic Author erroris ul-
latenus infimuletur, velex hoc loco Empirici igno-
rantia suæ patrociniū quærant) apertè dicam, me
quantum attentissima cogitatione, eaque ad Praxin
(quæ Medicinam profitentium Lapis Lydius habe-
ri debet) relata assequi valeam, utcunque existima-
re, quòd necesse omnino sit, ut Medicus structuram
humani corporis probè calleat, quo rectiùs veras id-
eas & naturæ, & causarum quorundam morborum
animo concipere, ac formare queat. Neque enim
fieri potest, ut qui Renum fabricam ignorat, du-
ctuumque exinde ad Vesicam tendentium, conjice-
re possit, unde oriantur Symptomata illa, quæ à *cal-*
culo vel in pelvim, vel in ureteres altius impacto
pendent. Nec minus Chirurgum oportet eandem
humani corporis structuram perdiscere, quo meliùs
inter operandum ab iis vasis, sive aliis partibus ab-
stineat, quæ, si violentur, ægro exitium afferant.
Sed nec ossa dislocata ad situm naturalem rectè po-
terit reducere, nisi eam ossium compagem, *Skeleton*
dictam, curiosè inspexerit, atque animo compre-
henderit.

Hujusmodi itaque humani corporis notitia o-
mnino necessaria est; quam qui non habet, cum qui-
busdam morbis *Andabatarum*, quod ajunt, more
pugnabit, aut sine Nautica pyxide tentabit mare.

Porro hæc scientia, & citò, & facile acquiritur, cum id præ ceteris difficilioribus habeat compendii, quod αὐτοψία in cadaveribus vel humanis, vel animalium quorumlibet perdiscatur, idque nullo ferè negotio, etiam ab iis, qui mente, ac judicio minus valent. Veruntamen in Acutis quibuslibet, quod genus plus, quàm duas tertias morborum partes comprehendit, atque porro in Chronicis plerisque, omnino fatendum est τὴν Θεῖαν inesse, sive specificam proprietatem aliquam, quam nulla unquam contemplatio à speculatione corporis humani deducta queat indagare, atque in lucem protrahere. Quamobrem nè ita homines in cadaverum dissectione præcipuam locarent operam, tanquam exinde potius, quàm ex φαινομένων naturalium, ut & *Juvantium*, & *Ladentium* diligenti observatione, promoveri possit Ars Medica; id opinor, ut maximè caveri in loco prædicto voluit Divinus ille Senex, non autem generalem fabricæ humani corporis notitiam carpere, ac sugillare.

Et profectò Virum tantum, tamq; sapientem nullo modo potuit latere, humanam omnem investigationem ultra generalem ejusmodi notitiam pertinere non posse. Licet enim diligenti in secandis cadaveribus inquisitione, ac scrutinio, majora organa, quibus natura in peragendis operationibus suis utitur, in conspectum veniant, vasaque itidem nonnulla, per quæ succi ab his ad illas corporis partes transmittuntur; quæ tamen hujus motus sit origo, & causa primaria, oculi docere nequeunt. Neque Microscopium quodvis, vel exquisitissimè elaboratum exiles istos meatus, per quos Chylus ex. gr. ex intestinis in vasa Chylifera transcoletur, vel per quos ductus sanguis per Arterias derivatus in Venarum oscula reducendus transmittatur, potest detegere.

Quin-

Quinimò sunt & alii ferè innumeri , iiq; magis adhuc affabrè concinnati , meatus , ac pori in hac miranda hominis compage , quos nemo hominum ne per somnium quidem vidit, cùm rudis , & indocta , (sit verbo venia) Cognitio nostra in rerum cortice omnis fermè versetur , ac ad τὸ ὄν , sive quòd res hoc modo se habeat, ferè tantùm assurgens, τὸ διόν , sive rerum causas nullatenus attingat . Utut se res habeat, haud difficili investigatione scire possumus, quantum nobis dirigendis (prout fert rei natura) sufficit in eorum Curatione morborum , qui hujusmodi peritiam, quod suprà dixi , sibi vendicant : maxime verò quantum nos impellat ad divinum Artificem summa animi demissione adorandum, dum stupendum ejus artificium contemplamur in iis , quorum ratio nobis innotescit , tùm illud longè excellentissimum in cæteris , ad quæ prorsus cæcutimus .

Et sicuti *Hippocrates* eos reprehendit , qui huic in humanis corporibus speculandis curiositati , & *ᾤεσις* plus dant , quàm observationibus practicis , ac proinde quàm ipsius naturæ judicio; ita pari jure prudens vir quispiam in hoc nostro sæculo eos culpæ possit, qui existimant, *Artem Medicam* nulla re alia magis promoveri posse, quàm novis *Chymicorum* inventis . Quanquam enim ingrati prorsus animi esset non libenter agnoscere id emolumenti, quod *Chymix* acceptum debemus, eo quòd utilia nonnulla medicamenta , & indicationibus satisfaciendis perquam accommoda (inter quæ vel hoc ipsum *Emeticum*, de quo jam agimus, haud infimum locum tenet) nobis suppeditaverit: atque eam ob causam, si intra *Pharmacopææ* limites contineatur , *Arse* est satis quidem laudabilis : attamen nec illi culpa , aut saltem errore vacant , qui cerebrum sibi eousque

exca-

excalefaciunt, ac torquent, ut tandem arbitrentur Artem Medicam in hoc præsertim deficere, quòd Remediis magnis, atque efficacibus à sola *Chimicorum* præparatione, atq; opera nobis subministrandis, indigeat; Cùm ei, qui rem rectè perpenderit, satis liqueat, præcipuum Medicinæ faciendæ defectum non in eo verti, quòd nesciamus, quo pacto huic, aut illi intentioni satisfacere debeamus, sed quòd non satis sciamus, quenam sit illa Intentio, cui satisfaciendum est: Cùm vel rudissimus quispiam Pharmacopolæ servulus intra dimidium horæ quadrantem certum me faciet, quo medicamento Vomitionem, Purgationem, vel Sudores provocabo, vel refrigerabo æstuantem; at verò in palæstra medica probè exercitatus sit oportet, qui pari certitudine me docere queat, ubi hoc, vel illud remediorum genus in usum revocare debeam per omnem morborum, ac Curationum circuitum.

Et quidem certissimus sum, nihil equè ad iudicium hac in re ritè formandum conferre, atq; observationem exactissimam *φαινομένην* naturalium, & morborum, & pariter eorum, quæ in Praxi cernuntur à *juvantibus*, & *Lædentibus* derivata, post ea sive Remedia usurpata, sive etiam Medendi methodum istam, quibus morbos depellere satagimus. Hæc si diligenter inter se collata fuerint, mihi ostendent & morbi naturam, & in super undenam Curativæ Indicationes desumendæ sint longè meliùs, certiusque, quàm si ad speculationem naturæ hujus, aut illius principii corporis concreti tanquam ad *Cynosuram* cursum dirigam. Etenim vel exquisitissimæ hujus generis Dissertationes nihil aliud sunt, quàm Metaphora bellè deducta, ornatæque: quæ etiam ad eorum instar omnium, quæ in scena imaginatio-

nis, non verò in ipsa rerum natura fundamentum habent, dies delebit, ac proteret, cum *Nature* *judicia* rerum veritati superstructa, non nisi cum ipsa natura interciderint.

Quamvis autem *Hypotheses* speculationibus Philosophicis innixæ futiles sint prorsus, cum nemo hominum scientia intuitiva præditus sit, qua fretus Principia queat substernere, quibus mox superstruat; attamen si *Hypotheses* ab ipsis rebus factis fluant, ex eis tantum observationibus natæ, quas Phenomena Practica, & naturalia suggerunt, stabiles manent, & inconcussæ: ita ut licet Praxis Medica, si scribendi ordinem respicias, ex Hypothesibus orta videatur; nihilominus ipsæ Hypotheses, si modò solidæ fuerint, ac genuinæ, Praxi quadantenus originem debeant. Exempli gratia, in *Affectione Hysterica* non ideò Chalybeatis utor, cæterisque sanguinem invigorantibus; nec ideò ab evacuantibus me tempero (nisi scilicet in statibus quibusdam circumstantiis) & Remedia potius Paregorica impero, quia primùm pro concessio habui hunc morbum à debilitatis, fractisque spiritibus Animalibus pendere: verùm cum *φαινομένην* Practicorum constans observatio me docuisset, Cathartica exhibita morbi symptomata semper auxisse, his verò contraria eadem symptomata consopire solere, ex hac, aliisque *φαινομένην* naturalium observationibus Hypothesin meam desumpsi, ita ut Philosophus Empirico hic famularetur. Quòd si ab Hypothesi cæpisssem, ea planè ratione insanirẽ, atque ille, qui tabulata, tignaue domus superiora prius velit erigere, quàm fundamentũ jecerit: quod quidem istis tantum convenit, qui in Aere *Castella*, quod ajunt, solent extruere: his enim certo quodam privilegio ab alterutra extremitate licet ordiri.

Sed ut ad rem redeam: Quicumque demum sint meatus isti, per quos aqua ex abdominis cavitate in intestina deducitur, certissimus sum, Vomitionem à dicto Emetico excitatam easdem potenter evacuare, idque non solum deorsum per sedem, sed & sursum per ipsum Ventriculum, atque Os in vomendi actu. Etenim post duas, vel tres evomendi vices, aquæ non tam medicamenti vi secretoria elici videntur, quàm ruptis quasi repagulis, & claustris reſeratis, pleno alveo effundi: quod satis constat ex earundem eruptione, atque impetu sæpe factò inter ipsa vomendi spatia, five intervalla.

Menſe Auguſto poſtremum elapſo, Paupercula quædam annos habens 55. aut circiter, opem meam imploravit. Febre intermittente diu laboraverat, dein carcere fuerat incluſa ferè per triennium, à frigore multum paſſa erat, venter deniq; ad tantam molem increverat, ut ei parem nunquam hætenus viderim: Ego ꝑiſs. *Infuſionis Croci Metallorum* ſingulis diebus ad triduum exhibui, mox alternis diebus pro virium ægræ ratione, uſque dum doſes omnino ſex hauſerat. Primis aliquot vomendi vicibus urina penitus ſupprimebatur, quam poſtea quandoque per intervalla reddebat, ſed rarò admodum: quò frequentius Emeticum repetebat, eò maiorem aquæ copiam ſolebat rejicere, idque ſub finem tam per os, quàm per ſedem. Verùm poſt tertiam doſin tumor ſubſidere, atque imminui cepit, & poſt quatuordecim dies filo, quo craſſitiem corporis inflati juſſu meo fuerat dimenſa, iudice, ac teſte, jam tribus pedibus gracilior comparuit, atque aliquot aquæ Congios, ſupputatione ex iis, quæ mihi ipſa narravit, facta, ἀνω, καὶ κάτω egeſſerat: Ita ut quæ priùs in lecto non niſi erecta dormiebat, ne decumbens ab aqua-

aquarum pondere ſuffocaretur , jam capite in pulvinar reclinato ſecura jaceret , & de latere in latus pro arbitrio ſe movere potuerit . Cùm verò dicta Emetica operandi violentia *Vapores* , quos dicunt , ad eum gradum excitarent , ut iisdem diutiùs morbum laceſſere tutum non foret , & tamen tam ex reſidua adhuc ventris mole , quàm aquarum rotatione , quã toties percipiebat , quoties ſe in alterutrum latus convertebat , & veſtigiis inſuper rei cujuſlibet prementis in tibiis etiam nunc manentibus , plus ſatis liqueret multum aquæ adhuc in corpore reſtare : ob cauſam jam dictam , reliquam Curationem Purgantibus propriè dictis cogebar abſolvere . Poſthac igitur vel potionem Purgantem ſupra dictam , vel aliud quoddam Hydragogum præſcripſi ; idque vel rarius , vel ſæpius , prout vires ejus ferrent , aut *Vapores* minus infeſtarent . Etenim & Catharſis per inferiora Affectus Hyſtericos aliquatenus invitabat , licèt non ita graves , & violentos , ac ſolebant Emetica . Atque in hac methodo perſiſtebam ; donec prorſus convaleuiſſe videretur . Quæ dum fierent , hæc mihi præcipuè obſervanda occurrebāt : Primò , quòd iis diebus , quibus a Purgatione feriabatur , nonnunquam magnam aquarum vim per ſedem excernebat , atque etiam ſub finem per meatus urinarios , vel ad Congii menſuram ; quamlibet non ultra lib. iſſ. vel lib. ii. Potus pro ſingulis diebus concederem : ita ut portæ omnes , atque canales undicunque patere viderentur . Secundò notatu dignum erat , quòd curatione fere abſoluta , ſi quando *Vapores* a Catharticis commotum tumultuarentur , venter maximè verſus ſuperiora intumeſcebat , tanquam novo aquarum proventu denuò repletus foret , quod tamen fieri non poſſe ſciebam , cùm ita parcè bibiſſet , ac proinde tumorem

rem illum à flatibus, quos peperit *ἀταξία* ista à Catharticis provocata, tantum oriri: quod meum iudicium eventus comprobavit. Licet enim vel Congium aquæ, eo die, quo purgabatur, ejecisset, mox tamen cœpit intumescere; nec remittebat tumor ille, ad guttur usque assurgens, & dyspnœa affligens, donec corpus à Purgantium molestia liberatum, statum naturalem, ac quietem reciperet; quo facto, & tumor, & cætera symptomata derepente evanescebant, donec à succedente Catharsi de novo irritarentur. Denique & hoc animadvertendum erat, quod cum præfata Fœmina annum agens quinquagesimum quintum, fluxum Menstruum jam ab annis aliquot non fuerat passa, attamen Menses magno quasi flumine erumpebant denuò; qui sanguinis fluxus debilitati, & evacuationibus prægressis additus ingens Affectuum Hystericorum agmen adducebat, dolorem sc. in dorso, & circa regionem Splenis vehementem, Cephalalgiam, & Tussim ferinam. Adhæc tametsi post tam insignem Aquæ quantitatem per os, sedem, & urinas eliminatam omnino credibile esset non multum in corpore restare, attamen venter haud minus protuberabat, quàm nulla adhuc evacuatione tentata solebat. Quamobrem ad hos motus sedandos, qui etiam ad septimanam à postrema purgatione negotium faceßebant, coactus sum ad quatuor noctes continuas *Diacodii* Ziss. propinare; quæ etiam Dosis erat repetenda, nisi somnus intra horas tres insequeretur. Quo tandem pacata sunt omnia, & tumor disparuit.

Hoc interim observari velim, quod si leviculo aliquo ventris tumore tentetur æger, non ita promptè educuntur aquæ per Infusionem Croci Metallorum, ac in Ascite grandiore, ubi ingens aquarum

copia aggeſta fuerit: etenim vel ipſa aquarum moles, dum Emetici operatione agitatur, ac concutitur, ad earundem evacuationem mirè conferet : atque eam ob cauſam, niſi venter in tumorem inſignem attol- latur, omnino convenit, ut tota res evacuationibus per inferiora committatur .

Eſt & aliud Medicamentum ſatis vulgare, ac ſim- plex, quod Hydropem pari ratione, qua illud, de quo modò egimus, expugnat : Nempe manipuli iii. *Corticis interioris Sambuci* à ligno deaſi in lib. ii. aquæ, & lactis ſimul miſtorum, ad lib. i. incoquantur: Decocti hujus altera medietas mane, altera ſerò quotidie aſſumatur, donec æger convaleſcat . Hoc remedium & vomitionem ciet, & catharſin, pariter ac *Crocus Metallorum*; ac proinde eodem modo morbum depellit, non vi aliqua ſpecifica: quocir- ca ſi neutram harum operationum præſtet, vel ſi mediocriter, ac parcè, ne hilum prodeſt quidem: ubi verò alterutram producit efficaciter, maximè verò ſi utramque, mirè ad hunc morbum debellan- dum confert .

At ſanè, quod ſerio animadvertendum eſt, haud raro accidit, ut aqua non ſolùm in crura, ac tibiaſ deturbetur; ſed etiam in ipſam abdominis cavitatem depluat, quæ tamen Medicamentis Catharticis, ſive *αιω*, ſive *κατω* ducentibus, omnino elicienda non eſt. Verbi gratia, quoties hujusmodi tumor vel Phthiſin: diuturnam excipit, vel à viſcerum alicujus labe, ac putredine naſcitur; vel à ſanguinis tono, ſi ita loqui ſas eſt, non tantùm relaxato, ſed & deperdito, ac ſpi- ritibus penitus exhaustis, vel à longa Fiſtularum in partibus carnoſis mora, quæ copioſam ſaniem egeſſe- rant; vel à nimia debilitate, atque evacuatione tam humorum, quàm ſpirituum, quas advocavit ſive ſali-
vatio,

vatio, sive sudatio, sive etiam Purgatio iusto intensior, & Diæta tenuis, quæ in Luis Venereæ Curatione, etiam magis, quam res postulabat, fuerant adhibita. In his, atque aliis morbis ad hunc modum factis, eger non tantum non juvabitur a Catharsi, sed, imminuto adhuc amplius sanguinis tono, augebitur malum. Quamobrem rebus ita stantibus, omnis Curationis Cardo in sanguine, ac visceribus omni ope corroborandis, firmandisque omnino vertetur. Inter cætera hujus ordinis, præter Remedia Confortativa infra enumeranda, ego certissimo Experimento edoctus sum, aeris mutationem, & in aere libero Exercitium, quale quale demum æger ferre potuerit, huic Indicationi apprimè respondisse; spiritibus scil. quasi nova vita hoc pacto afflatis, atque Organis Excretoriis ad pensum sibi debitum denuò revocatis.

Est etiam ubi absque omni istiusmodi *προσπάσει*, Intentioni isti, quæ aquas evacuandas respicit, nec Catharticis, nec Emeticis satisfaciendum est: quoties enim vel æger constitutione est infirmiore, vel Fœmina Vaporibus, atq; ataxiis spirituum animalium admodum obnoxia: fieri non potest, ut Catharticis, & multo minus, ut Emeticis res geratur. Hic itaque aquarum evacuatio *Diureticis* committenda est. E quorum familia, licet quamplurima in Medicorum scriptis magni sint nominis, efficacissima tamen (ne dicam sola) mihi videntur ea, quæ è *Salibus Lixivialibus* fiunt: neque quicquam refert, è quorum vegetabilium genere cineres petantur. Quandoquidem verò vix aliud vegetabile *Genista* sit parabilius, & in hoc morbo benè audiat, ego ut plurimum cinerum ejus lib. i. in *Vini Rhenani* lib. iiii. frigide infundi jubeo, addendo *foliorum Absynthii*
vul-

vulgaris pugillum unum, alterumve. Liquoris per filtrationem colati ꝑ iv. manè, hora quinta pomeridiana, & fero, ægro jugiter hauriendas impero, usque dum tumor evanuerit. Quo solo Remedio Hydropes pro deploratis habitos curatos vidi, in iis, quorum Crasis debilior Purgantibus ferendis non fuit.

Aquis autem, (ut ad secundam Intentionem properemus) quę sunt proxima causa morbi, jam penitus evacuatis, non nisi ad dimidiam Curationis partem ut plurimum perventum est, nisi sanguinis etiam debilitati, quę prima morbi origo fuit, occurratur longo, & assiduo Medicamentorum *Calefacientium*, & *Corroborantium* usu, unde novus aquarum proventus præcaveri possit. Quamvis enim in junioribus sæpe contingat, ut aquis rite expurgatis sine alio quovis præsidio convalescant, cum eorum calor naturalis jam ab aquarum onere, ac pressura liberatus, dictorum Remediorum vices supplere valeat; tamen in ætate provectioribus, aut iis, qui aliàs minus sano corporis habitu sunt præditi, omnino necesse est, ut statim ab aquarum educatione jam absoluta, ad eorum simplicium usum, quę sanguinem excalefaciunt, invigorantque, protinus confugiant. Inter quę ea, quę ego jam superius in *Podagra* curanda laudavi, sive ipsa Remedia spectent, sive *sex Res non naturales*, præter illa, quę jam dicentur, locum habere possint; (nisi quod *Vinum*, à quo in *Podagra* prorsus est abstinendum, non tantum non noceat Hydropicis, sed & profit admodum, si pro potu ordinario usurpetur) Cum hi duo morbi id habeant commune, quod eadem Remedia Corroborantia utriusque causę originali adversentur. Fatendum est interim, quod cum tam

ex manifestis Phœnomenis, quàm à juvantibus, & lædentibus edocti simus tùm hoc, tùm alios plures morbos Chronicos sanguinis debilitati, atque indigestioni ortum debere, nec ulterius progredi valeamus, adhuc in extimo morborum cortice heremus; nec in essentielles eorundem differentias, & específicas Humorum depravationes ab istiusmodi Indigestionibus prognatas (quæ quidem *ὑπερσμία* communis omnium stirps est) quimus penetrare: Uti neque varias illas specificationes, quæ in morbis Acutis ab una eademque causa, sanguinis nempe inflammatione fluunt, ullatenus callemus. Quocirca tàm in his, quàm in Chronicis morbis, cum Specificis careamus, Curationem non ad Essentialem morborum naturam, sed ad causam eorundem magis generalem dirigere cogimur; Curandi methodum subinde variantes, vel pro indicio nature spontaneo, quo in morborum eliminatione illa utitur; vel experientiæ, cui potissimum Medicationis generi quilibet morbus facillimè concedat, dictantis, filum secuti.

Porro ad hanc, de qua jam agimus, Intentionem implendam, nempe ut sanguis corroboretur, sive aquarum evacuatio per hoc Diureticum, sive per Catharsin, vel etiam Vomitionem procuretur, ut supra, omnino necesse est, ut eger, quantum res ferat, Vinum potare teneatur, dum in curando est, (modò ne priùs incipiat *οἰνωπνοσιδίω*, quàm meatus quadantenus reclusi fuerint, & porta aquis data) vel saltem loco vini Cerevisiam aliquam è generosioribus; cum liquores tenues, ac refrigerantes quilibet, utut ægri palato arrideant, qui ferè semper in hoc morbo siticulosus est, eum magis Phlegmaticum reddant, & aquis obstetricentur: rarò itaque, aut nunquam hi sunt concedendi. Atque è diverso li-

quo.

quores generosi, modò non sint spiritus per distillationem elicti, usque adeò sanitatem promovent, ut vel soli aliquando amissam revocaverint; utique in morbi initio, nondum multa aqua distento abdomine; præsertim si Herbis calefacientibus, & confortantibus fuerint imprægnati. In Pauperibus, verbi gratia, quorum res angusta domi meliora remedia non permittebat, *Cerevisia fortis*, in qua quantitas sufficiens *Rad. Raphan. Rustic. fol. Absynth. vulgaris, Cochlear. hortens. Salvia, Centaurii min. summitatum Genistæ* inclusa fuerit, meo consilio usurpata pro potu ordinario, sola fuit instar omnium. Pro ditioribus Vinum Canarinum eisdem herbis amaris potest similiter imprægnari, cujus haustulus bis, terve de die inter Medicamenta suprà memorata deglutendus est. Vel si id palato minus allubescat, *Vinum Absynthites* vice ejus substituatur, de quo eger sumere possit cochlearia ix post *Electuarii Digestivi* (in *Tract. de Podagra* descript.) 3ii. horis medicamentis, i. e. manè, quarta pomeridiana, & nocte, devorandas. Electuarium hoc huic intentioni faciendo satis, Corroborantia quælibet Medicamenta longo post se intervallo linquit alia. Hic verò magni momenti est, quòd eger parcè admodum bibat liquores istos, qui minus generosi sunt, quandoquidem omnes, qualescunque demum sint, aquis non nihil incrementi dant; adeò ut vel omnimoda abstinencia à potu nonnullos sanaverit: atq; ob eam causam, si liquoribus istis quandoque indulgendum sit, eger tamen admodum parcè eos bibat; Veruntamen cum sitis magna huic affectui se comitem adjungere soleat, quam insuper à potu tenuiori abstinencia adaugeat, è re erit, ut eger sæpiusculè aqua frigida *Spiritu Vitrioli* acidulata os colluat, aut *Tamarindos*

in ore subinde teneat, aut *Limonem* manducet; neutrum verò deglutiens, præ eorum frigiditate, quæ morbo minùs convenit.

Verùm inter *Corroborantia*, *Chalybs* in Hydro-pis incipientis curatione haud infimum locum sibi vendicat, sanguinem videlicet invigorando, calefaciendoque. Quam ob causam & *Allium* hic adeò conducit, cùm eo solo, missis evacuantibus, Hydropem ex aliorum præscripto, non meo, depulsum noverim.

Est enim observandum, eum Hydropem, qui vel pedes tantùm inflavit, vel etiam ventrem, sed modicè, non statim Curationem per Emetica, & Cathartica sibi deposcere; sed hujusmodi liquoribus præfatis calefacientibus, & corroborantibus haud raro cedere. At verò præ cæteris seriò animadvertendum est, quòd quoties hunc morbum solis corroborantibus, vel etiam Lixivialibus aggredimur, eger nullo modo expurgandus est, sive mitiori, sive fortiori quocunque Pharmaco, tantisper dum sanguinis corroborationi navatur opera: evertet enim Catharticum quicquid Corroborans substruxerit; quod vel invitus agnoscat oportet, qui observaverit tumorem, qui ab usu Corroborantium jam imminui cœperat, mox à Purgatione augeri. Etenim tametsi cùm Intentioni isti aqua educendi satisfacere cupiamus, haud abs re fuerit, etiam Corroborantia subinde exhibere; tamen cùm tota res in isto solum cardine vertitur, ut sanguis corroboretur, omnino necesse est, ut à Catharticis abstineamus.

Notandum est autem, ægrum non semper sanari, quamvis utrique Indicationi satisfecerimus, *i.e.* tùm Aquæ in abdomine congestæ omnino educæ fuerint, tùm etiam Calefacientia, & Corroborantia pos-

stea

ſteà ad præcavendum novum aquarum proventum fuerint exhibita. Etenim non rarò contingit, ut *Aſcites* ad multos annos perdurans diuturna aquarum in viſcera incubatione eorum ſubſtantiam perverterit, & quaſi ſemi-coxerit; & tam ipſa viſcera, quàm partes vicinas corruperit penitùs, glandulas præternaturales, & Veficulas ſanie turgidas generàs, & omnia intra abdominis cavitatem contèta in putrilaginem quaſi quandam convertens: prout in eorum cadaveribus, qui ab *Aſcite* inveterato ſunt interempti, Sectio patefecit. Morbus ad hunc gradum jam provectus, Artis ſubſidia, quantum video, contemnit. Nihilominus Medici eſt, cùm certò ſcire nequeat, quantum adhuc noxæ viſceribus illatum fuerit, curationem omni ope moliri Remediis tam Evacuantibus, quàm Corroborantibus: & neque animo ipſus cadere, neque ægro ut cadat author eſſe debet. Cui rei ob hanc potiffimum cauſam danda eſt opera, quoniam in permultis Affectibus, morbi fomite jam penitùs exantlato, Natura, quæ noctes, atque dies noſtris rebus invigilat, cõſulitque, ſponte ſua mirum in modum machinatur, quo ægrum à pernicioſis morbi reliquiis muniat, ac tueatur. Quamobrem omnis *Aſcites*, quantumlibet inveteratus, & quantumlibet funeſtam cladem viſceribus intulerit, haud alio modo tractari poteſt, quàm ſi nunc primùm occæperit.

Topica, ſive Remedia *Externa*, quantũ ego obſervare potui, nihil egregium in hoc morbo præſtiterunt unquam. Ea minus ſaltem nocuere, quæ in forma ſive Cataplaſmatis, ſive Linimenti abdomini ad tumorem diſcutiendum fuerint applicata: Neque tamen video, quo pacto aquæ poſſint diſcuti. Verùm & alia ſunt à nonnullis Remediorum loco præſcri-

pta, quæ ita non profunt, ut etiam obsint plurimum: Hujusmodi sunt *Unguenta Cathartica* fortioribus confecta, atque abdomini adhibita; *Vesicatoria* item cruribus, & tibiis superimposita, ubi cutis in magnam molem fuerit protensa, ad aquas scilicet hoc pacto educendas. Utrumque hoc genus Medicationis est periculosum; cum à primo vis simplicium Cathartica ita penitus nonnunquam musculis, ac mēbranis impingatur, ut excitetur Hypercatharsis, nulla Remediorum ope unquam sistēda. *Vesicatoria* autem locis prædictis, ab Empiricis applicari solita, calorem naturalem jam fermè aquis obrutum, deficientibus item spiritibus Animalibus, omnino extinguunt, & *Gangrenam* (plus satis in hoc casu familiarem) sæpenumero invitant. Etenim vulnus vel levissimum in Hydropicorum carnibus, maximè in membro pendente, sanatu difficillimum est; quoniam ipsa carniū substantia his in partibus usque adeo irrigua est, & scatens latice, ut data quacunque porta, continuo cursu prorumpat humor, à quo vulneris conglutinatio impeditur. Neque aut feliciore cum eventu, aut minore discrimine administrantur, me iudice, sive *Paracentesis*, sive *Acupunctura* à nonnullis celebratæ, quàm Vesicatoria.

Ut tandem finiam; quamvis hic Morbus, ubi jam in verum *Ascitem* evaserit, pro deplorato semper habitus fuerit; attamen constabit, quod si dicto modo tractetur, æquè certò potest subjugari (modò viscera a corruptione sint libera) ac alii permulti, qui non ita funesti vulgò æstimantur.

At si quis fortè arguerit hæc Remedia, utpote simplicissima, & planè inartificialia, ego potiori jure ejus nequitiam arguam, & improbos mores; si dum ringatur alios hujusmodi simplicibus Medicamentis

juva-

juvari, se, uxorem, vel liberos suos, siquando egrotaverint, vel vilissimis ad sanitatem reduci exoptet. Adde, quod fucum sibi facit Morio, *Equitans in arundine longa*: etenim Artis Medicę pompa, & dignitas non tam in Formularum concinnitate, & elegantia, quàm in Morborum Curatione cernitur.

Atque hæc sunt, quę de his duobus morbis dicenda habui: & nisi fallor alios haud attingam unquam. Verum ista quod spectat, quę hætenus in publicum dedi, si quis ea semel tantum perlegere dignetur, est quod doleam me huic eam perdendi temporis ansam præbuisse. Quod si eadem sæpius relegere voluerit, & alta mente reponere, nullus dubito, quin eum fructum ex iis capiat, qui voto, & magnis laboribus, quos ego in istis observationibus faciendis, componendisque locavi, aliquatenus respondeat. Quę quidem quàm bona fide fuerint tradite, haud aliter sciet, quàm si in earum Praxi fuerit versatus, ac perinde in observando diligens, ac curiosus Explorator, atque Ego prius fueram. At si in paucis iis, quę scripsi, Naturam, me quasi manu ducentem, omninò secutus fuerim, nullius unquam Hominis, quantuscunque is demum sit, opinionibus me addicens, pro certo habeo sapientes, quotquot sunt, veniam mihi saltem daturus; quos & latere non potest duo esse hominum genera, qui profectum omnem in Arte Medica ex equo prohibent, sufflaminantque: Primum ii sunt, qui nullum prorsus symbolum ad eam, quam profitentur, Artem excolendam ipsi conferentes, illis succensent, qui vel minimum conferre videantur; defectus interrim suos, atque socordiam, Reverentię, quam Antiquioribus, à quibus ne latum unguem discedere audent, deberi contendunt, specie prætexentes.

Quorſum vero reliquas artes omnes, quę homines minus tangunt,juvantque, magna incrementa ſumpſiſſe fateamur,etiam ſine ulla priſcorum hominum injuria, ſolam autem Medicam undique perfectam exiſtimemus? An non certioris iſtius, quę nunc obtinet, navigandi Artis Repertores, eum *Pyxidis Nauticę* uſum,qui ita feliciter ceſſit,tentare potuerint,nifi primos, ac rudiores illos, qui non niſi ad ſtellarum cōſpectum, & littorum anfractus curſum ſuum dirigebant, prius contempſerint? Aut accuratior illa, ac magis perfecta, ſive conſtruendarum navium, ſive earundem in pugna regendarum Ars, qua hodie præ cæteris pollent Europę magis Occidentales incolę, iſtos ſugillat Naupegos, qui claſſes eas fabricabant,quę olim *Actii* depręliabantur? Aut *Auguſtum*, & *Marcum Antonium*, tanti belli Duces, & claſſium Rectores, ignominia afficit? Ad hæc innumera fere ſunt exempla rerum à nuperis hominibus inventarum, quę Antiquioris ſæculi inventis longe antecellunt: quarum omnium Repertores haud potiori jure priſcorum memorię vim inferre cenſendi ſunt, quam is filius patris famam ledere putandus eſt, qui rem familiarem à Parente acceptam,induſtria, ac ſolertia ſua auctiorem, ac cumulatiorem reddiderit. Eſt & aliud hominum genus, qui præ animi levitate, ingenii, ac ſapientię haud vulgaris titulum affectantes, *Speculationes* ad morborum Curationem ne hilum facientes moleſte ingerunt; Medici non tam viam præmonſtrantes, quam ignibus ſuis fatuis devios in errorem agentes. His Natura eum ingenii modum largita eſt, quo de illa docte nugari queant; at prudentiam non dedit, qua intelligant ſe eam haud aliter ſcire poſſe, niſi experientia indice, atque ejus peplum revelanti:

quan-

quando abjectior humanæ naturæ conditio ad ſcientiam *Intuitivam* nullatenus aſſurgens, intra anguſtos cognitionis, quam a quinque ſenſibus haurire poteſt, limites coarctetur. Unde nihilominus vir *Prudens*, quantum fert ſors humana, quis poteſt evadere; *Philofophus* verò, ſaltem pro auguſtiori hujus nominis majeſtate, nemo mortalium evadet unquam. Medici autem *Philofophia* omnis in expiſcandis Morborum Hiſtoriis, iisſque Remediis adhibendis, quæ *Experientia* indice, ac magiſtra, eodem valent depellere, tota ſtat; obſervata tamen, ut alibi dixi, Medendi methodo, quam recta ratio (non ſpeculationum commentis, ſed trito, & naturali cogitandi modo innixa) ei dictaverit.

Poſtſcriptum.

L Ector mihi veniam concedat, ſi unum haud parvi tam in dignoſcendis, quam curandis Febribus momenti hic adjiciam, quod niſi memoriæ mihi exciderat, loco magis ſuo dicendum fuerat. Obſervavi, quod ſingulis annis ab hyeme ingruenti uſque ad ver adultum *Febris* quædam invadit, quæ tam quoad ſymptomata, quam curationē à *Stationaria*, ſive Febre Epidemica conſtitutionis generalis, quæ tum obtinet, plane diſcrepat, proindeque in febrili, quas *Intercurrentes* appello, claſſem recensenda eſt. Frigiditati aeris una cū craſſitie, ac humiditate ejusdem illa originem ſuam debere videtur: Hinc enim pori cutis occluduntur, & ſanguis ob impeditam tranſpirationem colluvie ſeroſa oneratur, quæ tandem inimica facta, ac diuturniore mora putreſcens, facile à tuſcepto frigore, vel à levi aliqua occaſione febrem accendit. Si materia morbum committens

copiosa admodum fuerit, ea febris emergit, quam sub titulo *Peripneumoniæ nothæ* Libro de Morbis Acutis, Sect. 6. Cap. 4. descripsi. Sin autem humor iste minus scateat, ea solummodo symptomata producit, quæ jam sum descripturus. Æger per diem unum, vel alterum post primum febris insultum nunc incalescit, nunc friget: de dolore capitis, atque artuum cum inquietudine quadam totius corporis conqueritur. Lingua alba apparet: pulsus sanorum pulsui non admodum absimilis: urina turbida est, & intense rubet: sanguis ei detractus Pleuriticorum sanguinem æmulatur: Tussis fermè adest; sed respirationis difficultas, thoracis coarctatio, & dolor capitis inter tussendum quasi idem dissiliret, dictæ tussi (sicut in *Peripneumonia nothæ* solent) se non adjungunt, proindeque, cum notis insignioribus peripneumoniacis hæc febris haud stipuletur, licet à dicto morbo non nisi gradu diffideat, *Febrem Hyemalem* indigitare lubet.

Hic morbus, etsi primo ejus insultu symptomata solummodo à frigore suscepto orta præ se ferat, si tamen male tractetur, longam ineluctabilem malorum catenam post se trahit, quæ tandem mortem ipsam accersunt. Etenim cum Æger lectulo incarceratus fuerit, & Cardiacis nescio quibus ad sudorem eliciendum, ac proinde ad febrem solvendam (quod tamen rarò perficitur) mulctatus, delirium, lethargus, pulsus languidus, & inordinatus, lingua arida, maculæ rubentes, & quandoque ad livorem aliquantulum accedentes sæpe sæpius hanc febrem comitantur. Hæc, atque hujusmodi symptomata, etsi nonnullis pro *malignitate*, ut loqui amant, imponant, revera tamen rei male gestæ sunt adscribenda. Cum enim hæc febris suapte natura plus satis inflam-

Inflammatione polleat, sanguis adhuc ulterius Cardiacorum, & jugi lectuli usu incenditur: unde spiritus in confusionem, ac motus inordinatos, inconditosque adiguntur, atque materia morbifica in cerebrum impulsa, in pestum ruunt omnia.

In hac febre pellenda hunc mihi scopum propono, ut exundantem scilicet illam pituitæ colluviem ob hyemis analogiam congestam venę sectione revellam, & repetita Catharsi subducam. Hæc ut fiant, ubi primum accersor, sanguinem è brachio dextro ad ℥ ix, vel x mitti jubeo. Die sequente blandam illam potionem purgativam mihi in praxi familiarem exhibeo. Ut *℥ thamarind. ℥ ss. fol. sennæ ℥ ii. rhubarb. ℥ iss. Coq. s. q. aq. ad ℥ iiii. Colatura dissolve manna, & syr. rosar. sol. an. ℥ i. m. s. f. potio, sumenda summo mane.* Hanc potionem per duas alias vices repeto, die uno inter singulas purgationes interposito, modò symptomata omnia citius non disparuerint: Et noctibus insequentibus Paregoricum ex *Syr. de Meconio ℥ i.* propino. Diebus à Purgatione vacuis, modò Tussis adsit, *Decoctum Pectorale, & Eclegma ex oleo amygdal. dulc. Syr. Capil. Vener. & Violar.* subinde assumenda præcipio. Atque ad nimium sanguinis fervorem reprimendum, si febris magnopere æstuet, *Emulsionem ex seminibus frigidis* præscribo; ut *Julapium seq. ℥ Aq. Nymph. Portulac. & Lactuc. an. ℥ iv. Syr. de Limon. ℥ iss. Syr. viol. ℥ i. M. s. Julap. de quo bibat ad libitum.* Interim ut æger à lecto interdiu sibi temperet, injungo, ut & à carnis esu: post primam verò, vel secundam purgationem haustulum jusculi tenuis ex pullo gallinaeo facti subinde assumendum concedo. Verum hoc notandum, si symptomata quævis graviora, ut respirationis difficultas, dolor capitis inter tussendum

dum lancinans, malum hoc ad Peripneumoniam notham propius accedere indigitet, hoc in casu tam Venæ sectio, quam Catharsis eousque debitis intervallis sunt iterandę, donec symptomata omnia penitus evanuerint; & eger eo modo, quem Capite dicto descripsimus, sedulo tractandus. At non nisi perquam rarò febris, de qua jam agimus, ad eam sævitiam assurgit, ut post unicam Phlebotomiam, & tres Purgationes, pluribus evacuationibus indigeat.

Sed de hoc satis, quod tamen mihi neutiquam reticendum videbatur, quo minus errante diagnosi febris hæc *Hyemalis* pro *Stationaria*, sive febre epidemica generalis cujusvis constitutionis habeatur, cum ingentem hominum vim ob hanc rem vel neglectam, vel ignoratam periisse certò sciam.

SCHEDULA MONITORIA
DE NOVÆ FEBRIS
INGRESSU
PER

THOMAM SYDENHAM M. D.

Accedunt Ejusdem

De Febre putrida Variolis confluentibus super-
veniente ; Et de Mictu sanguineo à
Calculo Renibus impacto ,

DISSERTATIONES.

---

*Viro tam Virtute , quàm Eruditione
undique consummato*

CAROLO GOODALL M. D.

Coll. Med. Lond. Socio.

CUM ea, quæ de Febre præsentis hujusce Con-
stitutionis nuper observaram, in publicum ede-
re statuerem, tibi præ cæteris, Vir Ornatissime, o-
pellam hanc meam dicandam esse censui ; idque ob
duas potissimum rationes mihi faciendum videbatur.
Primum, quod cum amicissimus mihi sis, comes in-
divulsus lateri semper hæsisisti, meque tuo juvasti pa-
tro-

trocinio contra omnes quotquot se mihi uspiam ob-
cerant. Quod non tam mei ipsius gratia præstabas,
quam ex incocto generoso pectore honesto, hoc est, ex
magno, proboque Animo, qui tibi Author fuit, ut
Veritati à te cognitæ, compertæque assentiri haud
dubitares, etiam cum omnes fere omnium, qui rem
Medicam tractabant, linguæ in me unum exacue-
rentur. Quibus tamen non est quod irascar, (nec
irascor sanè) quandoquidem cum tot nequam Me-
dicastri cerebrosa sua somnia, & figmenta vendi-
tantes, quò famam sui latius spargerent, toties mun-
do imposuerint; fas omnino erat, ut Viri ingenio,
& iudicio præditi, non statim, & sine examine ea
admitterent, quæ ego jam recepto Praxeos mori plu-
rimum adversantia in medium protuleram. Quo non
obstante cum nihilo tibi minus debeam, mearum par-
tium esse duxi, gratum animi mei in te affectum o-
mnibus testatum facere: quando vix alia virtus na-
turam humanam ad profectus ultimas metas eve-
ctam hac deceat magis. Nam sicuti Reges eos, qui-
bus favent, titulis, & honorum insignibus illustra-
re, atque aliis spectabiliore reddere satagunt; ita
natura quoties hunc, vel illum humili turba, ac gre-
ge hominum eximere voluerit, Gratitude, ceu ex-
celsioris Genii notam, ac characterem solet impri-
mere. Altera Ratio, cur hæc tibi potissimum inscri-
bam, hæc est: quod scilicet pro familiari illa, &
quasi quotidiana consuetudine, quam jam per multos
annos invicem habuimus, Tibi imprimis, plusquam
cuiquam mortalium, notum esse oporteat, quanto cum
labore Notitias illas quantulascunque, tam Histo-
riæ, quam Curationis Morborum, de quibus palam
differui, indeptus fuerim. Quæ omnia non simul, &
semel evulgavi, sed interposito annorum aliquot in-
ter-

tervallo, prout in aliqualem eorundem cognitionem pervenire tandem potuerim. Ista vero Observationes meas ita mancās, & imperfectas esse judico, ut me magis earum pudeat, quam ut ullam exinde laudem mihi quæram. Utut se res habeat, illud saltem in mei excusationem potest adferri, quod licet triginta annorum, & quod excurrit, spatium, quibus ego non indiligenter in morborum observatione versabar, sufficere posse videatur ad majorem, quam in eorum cognitione ego feci, profectum faciendum; attamen haud temere affirmo, quod licet hoc temporis spatium plus quam sufficiat ad Cerebrum Theorematis, & Commentis fictitiis, ex Authorum libris collectis, (quæ omnia non magis ad Morborum Curationem faciunt, quam Pingendi Ars ad Artem Navigandi) plane obruendum; attamen ne quadruplicatus quidem horum annorum numerus, etiam in homine occupationibus Medicis distractissimo, satis erit ad eundem in omni Medicæ Artis, quaquā patet, circuitu rite perficiendum. Ego saltem pro meo modulo omnem quam potui operam istuc contuli, ut Observationes quam accuratissimas colligerem, quas sine mora prælo mandandas curavi, ut si quid utile haberent, id statim Publico cederet. Quæ in re cum meo munere pro virili defunctus jam mihi videar, acquiescit animus meus, nihil porro sollicitus, quo in loco ab aliis habeantur mea scripta. Hoc tantum addo, quod sicuti si quis ea neglexerit, mihi ne hilum nocuerit; ita qui semel tantum perlegerit, haud multum exinde proficiet. Sed ut hæc missa faciam, obsecro te, Humanissime Vir, ut Tractatulum hunc æqui, bonique consulas, quo testatum esse volui, quanto te honore prosequor; quod pariter faciunt etiam ii omnes, quibus longe minus, quam

mihi

mibi perspecta est virtus tua. Neque jure merito existimare quis potest, me, qui tui nullatenus indigeo, tibi assentari, cum palam profitear; quod sicuti in ea, quam exerces, Arte, nemini secundus sis, (ut modeste loquar) ita morum integritate, honestateque undique absolutissima, omnes fere, quorum ego consuetudine nunquam usus fuerim, superes. Diu vivas post mea fata, & in Fatrica palmam feras; non tam ad nummos posterorum usui corradendos (quæ quidem ratio, si cum sequente conferatur, animam fere Brutorum redolet) quam ut sæculo tandem aliquando detegas, quibus modis istæ in morbis persanandis difficultates, sub quibus Ars Medica hætenus gemit, & succumbit, vinci queant. Quod dum moliris, istis quæ ego primis jeci fundamentis, si modo libet, possis superstruere: Ita tamen, ut errata, in quæ ego forte inciderim, pro more humano, in meis Observationibus sive Historiam, sive Curationem hujus, illiusve morbi attinentibus, ubi ab annosa, & repetita Experientia melius fueris edoctus, libere, ac palam arguas. Neque hoc pacto defuncti ejus memoriam lades, qui in vita cum esset, nihil prius habuit, quam ut Ars medica à quocunque demum promoveretur, non tam eruditis de Morborum natura commentationibus, (quibus ad nauseam, & fastidium usque jamdiu explemur) quam certa, fidaque eorundem curandorum Methodo. Vale, Vir Optime, & amare perge

Tibi semper Addictissimum

THO. SYDENHAM.

SCHE.

S C H E D U L A M O N I T O R I A D E N O V Æ F E B R I S I N G R E S S U.

TAmetsi ingravescentis jam ætas, & à diuturnis morbis penè confecta, missionem à Cogitandi penso, Meditationeque intensiori, vel eo nomine sibi jure postulare videatur; attamen non mihi tempero, quin vel propriæ sanitatis dispendio alienam curare satagam: populares scilicet meos admonens de subingressu Novæ cujusdam Constitutionis, à qua pendet Febris Nova species à nuper grassantibus multum abludens.

Memoria recolendum est, quòd in Autumno, Anno 1677. Febres Intermittentes se primum exerebant, quæ quotannis increbrescentes, & ἐπιδημικῶς factæ, donec ad suum statum, sive ἀπὸ πρὸς pervernerint, postmodum sensim decrescebant; & postremis hujus Constitutionis annis ita raræ apparebant, ut pro Morbo Epidemico vix, ac ne vix quidem haberi potuerint. Qua de re pariter animadvertendum est, posteriores duos Constitutionis jam exeuntis annos Hyeme rigidissima fuisse infestatos, penultimum maximè, nempe Annum 1683. in quo ita

enormi Bruma intemperies defæviebat, ut nemo quisquam viventium illi parem, vel intensissimo eo frigoris gradu, vel prælongo temporis tractu, viderit umquam. Quippe quo Thamesis, Nobilis fluvius, ita prævalido gelu compaginabatur, ut Curruum circumcurfantium rotas, officinas ad Platarum modum mercibus refertas, ac numerosissimam hominum frequentiam, solidi instar pavimenti, facile sustentaret. Subsequens Annus 1684. licet nec intenso frigoris gradu, nec pervicaci duratione, præcedentem exæquaret, non tamen multum ei utrobiq; cessit. At cum primum exolveretur gelu Anno 1685. mense Februario, exorta est Febris ista, de qua jam agere institui, quam quidem ego novam Febris speciem esse arbitror, atque Febri, quæ per octennium ultimò prægressum invaluit, esse prorsus dissimilem.

An hujusce Constitutionis mutatio mutationi manifestarum aeris qualitatum, quæ per binas has hyemes successit, tribuenda sit, ego non satis scio; cum pro comperto habeam alterationes, quoad sensibiles Annorum qualitates, utcunque dispares, morborum Epidemicorum species non protulisse; & certam annorum seriẽ, quantumlibet annus unus ab alio externa facie, & temperamento discrepaverit, nihilominus omnes in eadem Februm Stationariarum specie producenda convenisse. Quod cum seriò animadverterim, opinari mihi subiit, prout à me aliàs dictum fuit, Constitutionis mutationem à secreta aliqua, abditaq; alteratione in terræ visceribus Atmosphæram omnem pervadente, vel à Corporum Cœlestium influxu aliquo maximè pendere. Tametsi hîc est notandum, quòd valedicante nobis olim Febre Depuratoria, siccissimum, ac vehementius

hemens gelū ab initio hyemis 1664. omnia con-
strinxerat; nec quicquam remisit, donec mensis
Martius adolesceret; quo quidem tempore, quam-
primum fatifcente gelu, terra solveretur, mox Fe-
bris Pestilentialis, postmodum ipsa Pestis grassari
cœperunt. Utut verò hoc se habeat, Febris, quam
nunc tractamus, jam dicto tempore primum se
ostendit, nempe Februario mense 1684. & tam
præcedente anno, quàm eo, qui jam agitur, per om-
nes Angliæ regiones latius vagata est; longè ma-
gis, & *ἑνδομικρότερος* aliis in locis, quàm hîc Lon-
dini deserviens.

Ubi primum ad hanc Febrem vocarer, omninò
existimabam, illam non ex eo genere Febrium fuif-
se, quas ego Stationarias appello, sed potius ex in-
tercurrentium familia, quæ singulis ferè annis pro-
miscuè adoriuntur. Non aliud scil. morbi genus
esse rebar, quàm Peripneumoniam illam Notham,
quam Libro de Morbis Acutis olim delineaveram.
Una hac intercedente discriminis nota, quòd in hac
Febre subindè non cōparebant Symptomata in Pe-
ripneumonia magis Pathognomonica, qualia sunt
Tussis vehementior, Cephalalgia inter tussendum
sævissima, & quasi Caput distringens, Vertigo à
motu quolibet, & Dyspnœa ingens, quæ omnia
Peripneumoniam Notham ferè comitabantur. Cùm
itaq; Librarius novam Tractatum meorum Edi-
tionem eo tempore sollicitaret, visum est conjectu-
ram tunc meam, in qua me hallucinatum fuisse jam
sentio, in forma Postscripti publico dare, in quem
quidem errorem me induxit ingens consensus, quo
Febris hæc cum dicta illa Peripneumonica luculen-
ter conveniebat, quæ nulla non hyeme subinde oc-
currit. At, cùm æstate superveniente, quæ Febres

illas Peripneumonicas solebat fugare, hæc nihilo-
minus perseveraret, statim erroris mei communi-
tus, Febrem hanc ad novam Constitutionem redi-
gendam omninò censui.

Symptomata diligenti quantum potui indagine
comprehensa, hæc ferè sunt, & olim fuere: Æger
per vices calore, & frigore tentatur; sæpenumero &
caput, & artus dolere queritur; pulsus sanorum
pulsui non absimilis est; Sanguis è venis eductus
Pleuriticorum sanguinem haud rarò æmulatur; Æ-
ger ut plurimum laborat Tussi, quæ quidem quantò
ab hyeme longiùs invadit morbus, tantò citiùs, unà
cum aliis Symptomatis Peripneumoniam mitem, &
boni moris comitantibus, recedit. Dolor collum,
& fauces (hic verò levior, quàm in Angina) sub
primum morbi insultum quandoq; occupat. Febris
tametsi prorsus continua sit, sæpè tamen Exacerba-
tiones molestissimas ingruente nocte apportat, non
aliter ac si duplex foret Tertianæ, sive Quotidianæ.
Æger jugem in lecto decubitus, quantumlibet levissi-
mè stragulis coopertus sit, non sine magno suo
periculo experitur. Febre enim exinde in Cerebrum
versa, vel in Coma, vel in Phrenesin facilè incidit.
Et, ut verum fatear, ita proclivis est in hoc morbo
ad Phrenesin lapsus, ut persæpè sua sponte, nulla
ejusmodi data ansa, illicò subrepat. At non eò ex-
candescentiæ, & furoris ascendit Phrenitis in hac
Febre, atque illa, qua Variolis, atque aliis Febribus
correpti laborant; quinimò æger potiùs tranquille
delirat, incongrua subinde effutiens. Ab intempe-
stivo Cardiacorum usu, & regimine paulò cali-
diore Petechiæ sæpiùs efflorescunt, & in junioribus
calido temperamento præditis, maculæ etiam pur-
pureæ, certissimum summæ Inflammationis indi-
cium,

cium, tam in hoc, quam in alio quovis morborum Acutorum genere. Quandoq; eruptiones Miliæres, quas vocant, in superficiem corporis se dispergunt, Morbillis haud multum abfimiles, nisi quod rubent magis, & quando recedunt, squamulas istas furfuraceas, quæ in Morbillis cernuntur, haud relinquunt: licet hæc sponte sua nonnunquam ingruant, sæpius tamen Lecti calore, & Cardiacis extorquentur. Lingua ægri pro ratione imperati Regiminis, vel humida est, vel sicca. Ubi inaruerit, fusci est coloris in medio; quam partem undique cingit fimbria inalbescens. Ubi verò humida est Lingua, omni ex parte alba est, pellicula item scabra, & alba vestita; Nam si eger ab adhibito regimine plus justo incalescat, lingua ferè est fusca, & arida; sin minùs, humida est, & alba. Idem de sudore dicendum est, qui pro ratione diversi regiminis præfati dimanat. Nam si calidiùs tractetur æger, ferme viscosus effluit, è capitis præsertim regione. Quantumvis autem sudor copiosè, & undequaque erumpat, parum tamen ex eo levaminis sentit æger, unde liquet ejusmodi sudores symptomaticos tantùm esse, criticos non esse. Primis morbi diebus sudoris ex arte provocatio materiam morbificam, si non in caput, saltem in artus solebat deponere. At ubi jam caput Febris occupavit, & Phrenesis semel invaluit, nulla restant Febris indicia, nisi quod pulsus nunc citatior est, nunc tardior; tandem verò, cùm ex re malè gesta spiritus in confusionem omnimodam adigantur; pulsus inordinatus cum subsultu membrorum subingreditur, quem non ita diu post mors excipit.

Curationem quod spectat: ista Peripneumonix signa, quæ hanc Febrem comitabatur *Februario* illo anni postremi, quo primùm emergebat, statim ab

hyemis exitum fidem, ut dixi, mihi fecere, eam prorsus in Peripneumonicarum familia censendam esse. Ac proinde me statim contuli ad usum Methodi istius, quam olim laudaveram in Curatione Peripneumoniæ Nothæ, & Auctario supra memorato. Quæ quidem Methodus satis feliciter cessit, tùm mihi, in paucis illis, quibus medicandis per adversam valetudinem meam vix sufficebam, tùm etiam aliis, qui, me Authore, eandem experiri haud aspernabantur. Quicquid verò id demum fuerit, quod hanc mihi Methodum suaderet; jam mihi satis compertum est, quando & morbi Phænomena, & ultimi Anni, qui binas rigidissimas hyemes excepit, perpendo temperiem (hyeme præsertim, si modò Hyems dici possit, quæ nullū frigus notabile secum adduxit) mihi inquam constat, hanc Febrem nihil esse aliud, quàm simplicem Sanguinis Inflammationem; ac proinde Indicationes Curativas ad dictam Inflammationem debitis Remediis, & methodo reprimendam, omnino dirigendas esse.

Hunc itaque ductum sequens, primo loco sanguinem è brachio dextro ad 3x educi volo. Neq; sanè Febris hæc (utut sanguis emissus Pleuriticorum sæpius sanguinem emulatur) reiteratam Phlebotomiam facile tolerat. Sin autem respirationis difficultas, dolor capitis inter tussendum lancinans, &c. malum hoc ad Peripneumoniam notham propius accedere indigent; hoc in casu tam venæ sectio, quàm catharsis eousque sunt iterandæ, donec symptomata omnia penitus evanuerint; prout Capite de Peripneumonia tradidi. Atq; hoc diligenter animadvertendum volo. Vesperis *Epispasticum*, seu Vesicatorium Nuchæ appono. Sequenti Aurora lenitivam hanc Potionem exhibeo.

℥℥. Tamarind. ℥ss.

Fol. senn. ℥ii.

Rhabarb. ℥iss.

Coq. s. q. aq. ad ℥iii.

in Colat. dissolv. Mann. & Syr. Rosar. solutiv. an. ℥i.
Mf. F. Potio, sumenda summo mane .

Quod quidem Catharticum etiam alternis diebus repetendum præscribo , donec tertiam vicem expleverit . Hora somni post Catharsin toties , quoties Paregoricum hoc , vel simile injungo .

℥℥. Aq. Paralyseos ℥ii.

Syr. de Meconio ℥i.

Succi Limon. recenter extracti cochl. ii.

Mf. F. Haustus .

Id scilicet, cavens, ne fortè ab agitatione, & tumultu, quem in Febricitantium sanguine, & humoribus Purgantia sæpe excitant, æger ex spirituum Animalium confusione Comatosus fiat . Quod quidem Symptoma Medicamentum Hypnoticum, quantumlibet contra facere videatur, procul amolitur . Qua de causa ego in Febre Comatosa Anni 1673. Catharticum propinare non ausus, in Clysterum usum subsistebam, certò sciens Remedia Purgantia eo tempore usurpata illicò Comata adduxisse . Quod fortean aliter evenire potuisset, si Paregoricum usurpatum fuisse post talem Catharsin mihi in mentem venisset . Ubi verò Purgatio celebrata non fuerit . Hypnoticum hora somni nullatenus est concedendum; ne scilicet Cathartici posttridie deglutiendi operationem, ac vim (quod fieri solet, quantumvis serò assumatur illud) sufflaminet, vel si non in solidum retundat, efficaciam tamen imminuat . In hac, aut alia quavis Febre Epidemica, statutum mihi est alvum non turbare in principio, statuve morbi, nisi

Venæ sectione præmissa . Quæ quidem præxeos Regula susq; deque habita , aut violata quamplurimos Orco addixit, infantes maxumè , prout aliàs in cautelam monui.

Observandum est autem, quòd licèt ut plurimum Evacuationes omnes præfatæ in hujus Febris Curatione usurpari debeant ; sæpe tamen æger , maximè si Juvenis , aut Infans fuerit , post eductum sanguinem una Catharsi defunctus, statim convalescit, nec pluribus fatigandus est , Febre primo purgantis Remedii impetu expugnata . E contra verò nonnunquam opus est, ut alvus ad plures , quàm suprà diximus, vices sollicitetur . Quandoque enim , licèt id rarò eveniat, Ægro è Febre jam dicta methodo liberato , recrudescencia materiæ Febrilis post dies aliquot morbum postliminio reducere videtur , quem tamen purgatio quarta vice repetita mox eliminat . Tametsi in hac methodo nova hæc Febris rarò accidit, nisi ab Aphthis, quæ sub exitu Febris præcedentis supervenere , & quæ jam ad statum auctæ eam denuò revocant . Quæ quidem Febris Symptomatica tantum est , & Singultum per intervalla redeuntem sæpenumero post se trahit, qui etiam sublata Febre per dies aliquot perseverat; at pro ratione redintegratarum Ægri virium spontè tandem evanescit . Quod est diligenter animadvertendum, quando quidem ex Singultu sub finem hujusce Febris accedente nihil egro periculi est , nisi officiosè nimis , & inutiliter multa ingerantur remedia: quod si fiat , Mors pro Medico est . Veruntamen tam Aphthæ , quàm Singultus, vel horum utervis , si non sponte faceflat , sed in longum tempus decurrat, faciliè fugantur usu *Pul. Corticis Peruviani* ; nempè $\mathfrak{z}$ i. *Corticis cum syr. Papaver. Rhæad. q. s.* in forma Electuarii , vel Pilularum

larum redacta, eaq; methodo assumpta, quam olim tradebam Epistola ad D. D. Brady, superbibendo haustum lactis deflorati. Quod remedii genus experimento deprehendi certius in hoc casu scopum attingere, quàm aliud quodvis etiam è celebratissimis, modò non frustrentur ejus vires (quod fieri assolet) ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à Purgatione liberis sequentia, vel his similia nonnunquam præscribo.

℥. Conserv. Lujulæ, & Cynosbati an. ℥i.

Conserv. Berberum. ℥ss.

Cremoris Tartar. ℥i.

Cum s. q. syr. è Limonibus F. Electuarium, de quo capiat ad magnitud. Nucis Moschat. ter in die superbibendo seq. Julap. cochl. vi.

℥. Aq. Portulac. Lactuc. Paralyf. an. ℥iiii.

Syr. de Limon. ℥iss.

Syr. Violar. ℥i.

Mf. F. Julapium. vel:

℥. Aq. Font. lib. i. Aq. Rosarum, Succ. Limon. Suchar. albiss. an. ℥iiii. Coq. lento igne, dum despumaverint cap. ℥iii. ad libitum.

Verùm in his omnibus spiritum Vitrioli, etsi summè refrigerantem, semper devito, utpote qui, cùm egregie stypticus sit, minùs convenit morbis omnibus, quorum Curatio purgationi innititur; ut in hoc loco mineralem hujus spiritus naturam haud memorem.

Sæpenumero hìc accidit, maximè Febre jam ad finem vergente, ut æger, dum hac Methodo tractatur, nocte subindè sudore sponte prorumpente diffluat: à quo admodum mitigantur universa morbi symptomata. Quo non obstante, cùm hujusmodi
dia-

diaphoresi fidendum non sit, supradicta Methodus nullo pacto est intermittenda; quandoquidem si æger ad longius temporis spatium istis sudoribus indulgeat, Febris, quam Purgationes præcedentes quadatenus subjugaverunt, denuo vires resumet. Si enim diaphoresis ista protrahatur ultra tempus illud, quo particulæ Febriles Coctione debita præparate prorsus diffillantur; qui post insequuntur Sudores non ad aliud faciunt, quàm ad inflammationem de novo accendendam. Quamobrem licet Sudores isti, qui sponte manabant, Critici fortassè fuerint, quoad materiæ Febrilis ejus, quæ expulsionem jam parata est, eliminationem, alii tamen, qui post illos eliciuntur, Symptomatici tantùm esse possunt, atque adeò officere magis, quàm prodesse. Verbo dicam: Hujusmodi sudoribus noctu sponte sua prodeuntibus, opportunè favet lecti per noctem lenis calor; quare stragula nec plura, nec densiora illis, quibus sanus assueverat, ægro aggerantur, nec exhibeantur Medicamenta quævis excalefacientia: lectulo tantùm indulgeat æger aliquantulùm solito diutiùs manere subsequente; & postea pergat in suprà descripta medendi methodo.

Diæta ex pulicula avenacea est, vel juscule hordeaceo, cum pomo subinde ad ignem cocto, atque etiam post secundam purgationem juscule tenui ex Pullo Gallinaceo. Pro potu ordinario Cerevisiam tenuem nullatenus tepesactam injungo, ut & Decoctum Album (quod appellant) ex ʒj. C. C. ubi in aq. communis lib. iii. cocti, & postea sacchar. albiss. edulcoratum.

Post Catharsin bis celebratam nulla suadet necessitas, ut alio loco adnotavi, Pullorum carnibus, aut similibus Eueptis ægro interdicerem, cum hæc per
pur-

purgationem medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi, si alii viæ infisteretur. Atque porro post ultimam purgationem, modò Febris aliquantulum deflagraverit, & intermittens typum nondum prorsus induerit; Vini Canarini cochl. tria, vel quatuor manè, & serò, ut & post prandium, per dies aliquot propinentur, quo & vires citius instaurentur, & febriles avertantur accessus.

Cùm autem hæc Febris species præ cæteris, quas mihi unquam videre contigit, cerebrum petere quasi apta nata sit, nec sine ingenti tùm molimine, tùm ægri periculo, inde queat deturbari; ægros meos sollicitè moneo, ne se nudos lectulo, nisi noctu tantùm committant: Quòd si usque adeò debilitati à morbo fuerint, ut erecto corpore sedere nequeant, permitto, ut vel super lectum ipsum, vel super grabatum, vestiti jaceant, capite paululum elevato; nec sino, ut focus sit luculentior in cubiculo, quàm cui eger tunc, cùm sanus erat, assueverat.

Atque ut hoc Regimen omninò tenendum est ab initio in singulis hac Febre correptis (si fœminas in primis Puerperii diebus decumbentes excipias) ita necessariò est imperandum, ubi ad ægrum, quem ob regimen justo calidius, Phrenesis, Petechiæ, aut Purpureæ Maculæ obsederunt, aut alia quævis efferatè inflammationis indicia, accersitur Medicus. Hoc enim in statu, quantumlibet sanguinis detrahatur, quantumvis leviter tegatur corpus, quicunque demum liquores Refrigerantes ingerantur, non prius sedabitur Febris, quàm eger se lectulo interdium abstinuerit: Cùm calor circumambientis aeris inter stragula conclusi sanguinem plus satis exagitet, & procumbentis corporis situs vehementiori impetu eundem in caput impingat. At hic ubi
Phre.

Phrenesis ob methodum imperitiorem semel invaluit, nec subito deleri potest, nec tutum est repetita ultra limites præscriptos vel Phlebotomia, vel Purgatione, ejusdem curationem aggredi, tandem verò suo tempore, suaque sponte, ope dicti regiminis recedet. Ad quam tamen amovendam nihil perinde confert, atque ægri caput radi: quod itaque semper præcipio, nullum Emplastrum admovens, sed Pisseolum tantum, quod ablatum rasura Capillitium spissitudine quadantenus compenset, aut saltem Caput à frigore externo muniat. Hac Methodo Cerebrum refrigeratur admodum, & recreatur, itaut sensim calidas impressiones Phrenesin excitantes queat vincere.

Et quæ de Phrenitide hîc dicuntur, de Comate etiam huic Febri supervenienti dicta sunt, in quo, ut in dicta Phrenitide materia Febrilis in caput sursum fertur, ac proinde si lingue albedinem excipias, nulla adsunt febris signa, at eger Apyrexia prorsus frui videtur. In hoc pariter affectu, ac in alio, Cathartica, sudorifica, vesicatoria, atque id genus alia non tantum nullo cum fructu, sed ne quidem sine maximo periculo usurpantur; istiusmodi enim evacuationes mortē sæpius, quàm symptomatis hujus curationem adsciscunt. Quamobrem post evacuationes generales per venæ sectionem, & purgationem factas, quantumlibet hoc symptoma astantes perterrefaciat, tota res nature, & tempori committenda est. Licet enim stupore æger diù laborarit, post aliquàm multos tamen dies pristinam sanitatem recuperabit, modò lecto non perpetim affigatur, sed de eo eximatur indies, & supra grabatum, vel etiam lectum vestitus decumbat. Interim autem abradatur caput, & sub affectus finem vini canarini cochl.

côchl. tria, vel quatuor bis in die exhibeantur . Sed de hoc fusiùs egi in *Sectione quinta*, & *capite secundo lib. de Morbis Acutis*. ubi de Comate quodam insigni Febrim constitutionis illius comitante disserui .

Quoad Febrem autem haud deterrendus est Medicus à faciendis prædictis Evacuationibus , si fortè membrorum subsultum , vel motum Convulsivum in ægri corpore persentiscat , dum pulsus tangitur ; quandoquidem in quibusdam generis Nervosi affectibus tam Venæ sectio , quàm Purgatio , etiam sæpiùs repetitæ non tantùm non nocent , sed & necessariò sunt adhibendæ . Cujus rei experimentum à me factum in medium profero , nempe in quadam Convulsionis specie , quæ *Chorea Sancti Viti* vulgo appellatur : quo morbo haud pauciores quinque laborantes & vidi , & sanavi ipsemet , & Venæ sectionibus , & Purgationibus per intervalla celebratis . De quo morbi genere , cùm & mihi opportunè occurrat , & eorum , quæ jam assero , veritati luculenter astipuletur , pauca dicere non gravabor . *Chorea Sancti Viti* Convulsionis est species , quæ ut plurimum pueros , puellasve à decimo ætatis anno ad pubertatem usque invadit ; primò se prodit claudicatione quadam , vel potius instabilitate alterutrius cruris , quod æger post se trahit fatuorum more ; postea in manu ejusdem lateris cernitur , quam hoc morbo affectus vel pectori , vel alii alicui parti applicitam , nullo pacto potest continere in eodem situ vel horæ momento ; sed in alium situm , aliumque locum convulsione quadam distorquebitur , quicquid eger contra nitatur . Si vas aliquod potu repletum in manus porrigatur , antequam illud ad os possit adducere , mille gesticulationes , Circulatorum

rum instar exhibebit : cùm enim poculum recta linea ori admoveere nequeat, deducta à spasmò manu, huc illuc aliquamdiù versat, donec tãdem fortè fortuna illud labris propiùs apponens, liquorem derepente in os injicit, atque avidè haurit, tanquam misellus id tantùm ageret, ut dedita opera spectantibus risum moveret. Cùm Affectus iste ab humore aliquo in nervos irruente, quorum irritatione istiusmodi motus præternaturales producuntur, pendere mihi videretur; Indicationes Curativas primùm ad humores illos tàm venę sectione, quàm Purgatione minuendos, dein ad corroborandum genus Nervosum omninò dirigendas censebam: Quem in finem hac utor Methodo. Sanguinem ex ægri brachio ad ℥vij. plus, vel minus pro ratione ætatis, educi jubeo. Die sequente vel dimidiam partem, vel quiddam amplius (pro ratione vel ætatis, vel etiam majoris, minorisve corporis ad subeundam Catharsin aptitudine) Potionis Purgantis Communis suprà descriptę ex *Tamarind. Fol. Senn. &c.* exhibeo. Vesperihautstulum seq. propino.

℥j. *Aq. Cerasor. Nigr.* ℥i.

Aq. Epilept. Langii. ℥iii.

Theriac. Androm. vet. ℥i.

Laudani liquid. gutt. viii.

F. Haust.

Potionem istam Catharticam ad tres vices alternis diebus repetendam præscribo, & Haustum Purgatorium iisdem noctibus. Postea sanguinem rursus extrahi curo, dein ut ad Catharsin, uti priùs, æger revertatur. Atque ita alternatim sanguinem mitto, & subduco alvum, donec ægro venâ ter, quaterve fuerit incisa, & post singulas venę sectiones, toties fuerit purgatus, quoties vires ferre posse videren-

rentur: eo tamen temporis spatio inter alternas evacuationes diligenter observato, ut nihil inde periculi ægro immineat. Diebus à Purgatione vacuis, sequentia præscribo.

℥. Conserv. Absynth. Rom. & flavedinis Aurantiorum an. ℥i.

Conserv. Anthos ℥ss.

Tberiac. Androm. veteris, & Nuc. Moschat. condit. an. ℥iii.

Zinzib. condit. ℥i.

Syr. è succ. Citri q. s. f. f. Electuar. de quo cap. ad magnitud. Nucis Moschat. mane, & hora quinta vespertina, superbibendo Vini sequentis cochl. v.

℥. Rad. Pæonia, Enul. Campan. Imperator. & Angelicæ an. ℥i.

Fol. Rutæ, Salvie, Betonicæ, Chamædr. marubii albi, & summitat. Centaur. minor. an. m. i. Baccar. juniper. ℥vi.

Cort. duorum Aurantior. Incidantur, & infundantur frigide in Vini Canarini lib. vi. Coletur tantummodò tempore usus.

℥. Aq. Rutæ ℥iv.

Aq. Epilept. Langii, & Bryon. compos. an. ℥i.

Syr. Pæoniæ ℥vi.

Mf. f. Julap. cap. cochl. iv.

Sing. noctibus cubitum iturus, instillando C. C. gutt. viii.

Applicetur plantis pedum Emplastrum è Carranna.

Quantò magis convalescit æger, tantò minùs pedem ducit; tantò pariter & diutiùs, & constantiùs manum in eodem situ continens, & Scyphum ori magis directà via admovet: quæ certissima sunt in-

indicia quantū profecerit in sanitate redintegrandā. Ad quam quidem consummatiū perficiendam licet author non sim, ut plus ter, quaterve ut plurimū sanguinem emittat eger, attamen Remedia Cathartica, & alterantia eousque in usum sunt revocanda, donec rectissimè tandem valeat. Et quoniam qui hoc morbo semel laboravit, facilè recidivam pati possit, è re fore existimo, ut pertundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, vel ea ipsa tempestate anni sequentis, vel paulò antequam Morbus primò invasit. Sanè haud multum abest, quin huic Methodo *Epilepsiam Adultorum* cedere posse autumem, modò Remedia præscripta ætati eorum ritè adæquentur; tametsi, cū non nisi perquàm raro hic morbus mihi occurrerit, non adhuc idem sum expertus. Sed de hoc obiter. In fœminis affectionibus Hystericis obnoxiiis quandoque accidit, quòd ubi Curatio Evacuationibus dictis commissa fuit, Febris post Venæ sectionem, & purgationes istiusmodi iteratas etiamnum duret, procurratque. In hoc casu Febris, quæ jam urget spiritum, commotioni ab evacuationibus excitatæ durationem ejus planè debet: ac proinde jam aliis omnibus posthabitis, Indicationes curativæ, modò signa Peripneumonix, & inflammationes circa partes vitales absint, ad quietem spiritibus inducendam, & eorum orgasmum sedandum omninò sunt dirigendæ. Quem in finem singulis noctibus Paregoricum, quod vigiliis debellandis par sit, exhibeatur, atque etiam medicamenta *Hysterica* propriè dicta bis, vel ter in die injungantur, qualia sunt pilulæ ex *Galbano*, *Assa fætida*, *Castoreo*, & similibus, & julapia ejusdem indolis in cap. de affect. Hyster. descripta. Insuper ad vires instaurandas, & vapores, quos dicunt, supprimen-

dos concedatur egrę talibus viſitare, tam quoad cibum, quàm potum, qualia Appetitui maximè conveniunt.

Jam diximus, Febrim hanc tùm anno ultimùm elapſo, tùm maximè hoc ipſo, qui nunc currit, exacerbationem quandam ſub noctem quotidie adducere, Paroxyſmo Febris Intermittentis non abſimilem. Quamobrem Medici illi, qui uſu didicerant omnes illas Febres, quę vel minimùm intermittebant (ſepè etiam, quę ne intermittebant quidem) per illam annorum ſeriem ab *An. 1677.* ad initium *An. 1685.* à Cortice Peruviano certiffimè fugari, eodem remedio hanc etiam Febrim adoriebantur. Quod quidem licèt judicio Rationis ſuffragante tētarent, non tamen æquè feliciter illis ceſſit, atque prioribus iſtis annis plerumque ceſſerat. Mihi enim quantum potui diligenter perquirenti compertum fuit, etiam magnam Corticis quantitatem exhibitam rariffimè ægrum à morbo liberaſſe. Idque ita perrarò, ut quoties reſtitueretur æger priſtinæ ſanitati, ego id magis fortunato alicui Morbi eventui, quàm Corticis viribus tribuendum arbitrarer: ita penitùs Cortex deſcivit ab illa ſanandi vi, & certitudine, qua prædictis illis annis pollebat. Febrim iſtam intelligo, quacum nobis impræſentiarum reſ eſt, quæ Quotidianam aliquatenus imitatur. Ubi verò Tertianæ Genuinę, vel alternis diebus invadentis, Typus reperitur, Cortex Peruvianus perindè hodiè, atque olim ægris opiculatur. Unde liquidò conſtat, hanc Febrem ab iſtis Conſtitutionis prioris toto cœlo diſtare; cum ne hilum quidem Corticis uſu huc proficiamus; cumque hæc è Vino, & Cardiacis, aliisque Calidis exaſperetur magis; quibus omnibus cum

Corticis usu olim satis conveniebat, quin & cum ipsa Febre.

Porro notandum est, quòd grassante hac Febre, per æstatem omnem, maximè illam anni jam currentis, morbis persæpe non tam Pathonogonicis Febris signis, calore scil., inquietudine, &c. quàm *ventris Torminibus*, nunc siccis, nunc dejectionibus, se ostendebat. Cum nihilominus sub hac larva ipsa hujusce tempestatis Febris delitesceret, in qua exhalationes sanguinis inflammatoriæ, non pro more solito, in externum corporis habitum protrudebantur, sed introrsum per Arterias Mesentericas in viscera inferioris ventris, sive Intestina; & nonnunquam etiam per Arteriarum Cœliacarum ramos in Ventriculum deponebantur, quæ quidem exhalationes Vomituritionem excitare solent, præcipuè statim ab ingestione, sive potus, sive nutrimenti cujusvis solidioris: Quamvis autem hæc Febris sub dictorum Symptomatum specie, & forma delitescat, omnino tamen genuina illa Methodo, quam supra dedimus, expugnanda est, perindè, ac si usitata hujus Febris facie compareret, idque tam ratione venæ sectionis, quàm repetitæ Catharseos. Nisi quod hic animadvertendum sit, quòd quoties Febris eò usque Ventriculum infestet, ut æger potionem retinere nequeat, *Pilulæ Cochis Majores* (quæ ad Dii. exhibitæ nunquam non per viscera sibi exitum parant) loco Potionis leniter Purgantis substitui possint. Devorentur verò *Pilulæ* hora quarta Matutina, ita ut æger superdormiat.

Tum etiam Hypnoticum dosi paulò largiore est concedendum, v. gr. *Laudani solidi Londinensis* gr. i. ss. cum simili quantitate *Mastiches* in duas *Pilulas* reducta eadem nocte deglutiantur, vel etiam *Laudani*
liquid

liquidi gutt. 18. vel 20 in 3i. Aq. Cinnamon. Hordea.
aut alio quovis Vehiculo generosiore; quò Ventri-
culus hujus tùm viribus corroboratus, tùm minori
quantitate non irritatus, ad medicamenti rejectio-
nem minùs infurgat. At si quovis modo Potio Pur-
gans, & Diacodium in Ventriculo queant retineri,
dictis Pilulis, & Laudano omnino præferantur; cùm
officio suo fungantur, corpore minùs quàm ex Pilu-
lis excalefacto.

Cùm autem de Torminibus Ventris mentionem
fecerim, monendi hìc mihi sunt Populares mei,
quanto cum periculo, prout frequenti observatione
didici, *Aque Minerales* in Ventris Torminibus qui-
buslibet, vel Diarrhœa, vel Vomitione, vel Affectu
alio quocunque, quem à Febre oriri vel suspicari
possimus, præscribi soleant. Quandoquidem in tam
subtili, & spirituofo morbi genere, ac Febris extat,
ejusmodi Medicamenta Mineralia ita omnia con-
turbant, ut loco eorum Symptomatum, quæ Febrem
ex more usitato comitantur, accidentia prorsus ano-
mala adducant; nec quicquam interea ad Febris ex-
tirpationem conferant, quod me diu, sæpèque ob-
servasse memini.

Illud interim omnino observandum est, utpote
quod ad quamplurimos ab Orci faucibus liberan-
dos pertineat, quòd non obstantibus iis, quæ suprà
jam tradidimus, quotiescunque prædicta ventris
Tormina ad *Dysenteriam* usq; *confirmatam* (in qua
præter illa Tormina Materia quædam mucosa una
cum sanguine per sedem excernitur) promoventur;
hìc mihi periculosissimum esse constat morbum
aggredi protractiore illa Methodo, quæ evacuan-
dos primùm, dein contemperandos acres istos hu-
mores esse docet (ut de Remediis Astringentibus,

varii generis, & variante forma intro assumptis, tum & Clysteribus nunc Abstergentibus, nunc consolidantibus subinde injectis nihil dicam) cum Experientia didicerim, Dysenteriam & certissimè, & celerrimè curari, si, missis ambagibus, Fluxus Laudano confestim sistatur. Ita enim atrox, & vehemens est hicce morbus, ut, si Dysenteria jam confirmata adhuc purgare satagas, perquam metuendum sit, ne Dysenteria sumptis inde viribus in præceps lata, ægrum præ incredibili fermento, quocunque te posita verteris, diutius excruciet, vel etiam vita spoliaret. Advocatus itaque, guttas circa xxij. Laudani liquidi in Aq. Epidemica, vel Aq. Mirabili, vel alia simili protinus exhibeo, bis intra horas 24. repetendas; vel etiam hoc sæpius statis intervallis, si nempe Dosis jam præscripta, manè, ac serò tantum usurpata, tam torminibus Ventris, quam Dejectionibus cruentis ritè compescendis par non fuerit. Dejectionibus paululum increasclatis, vel jam magis consistentibus (quod primum sanitatis mox recuperandæ indicium est) & fugatis Symptomatis, tutissimum arbitror, ut æger aliquantisper in usu prædicti Remedii manè, & serò capiendi perseveret, guttulis aliquot indies demptis, donec eo amplius non fuerit opus. Animadvertendum autem est diligenter quòd ægrum diutius ab usu Paregorici lectulo affigendum curo, cum situs quilibet paulo erectior cerebrum faciliè conturbet, nisi æger somnos post lecto satis longos captaverit. Diætam quod attinet si eger vino prius assueverat, Canariense concedo probè tamen aqua dilutum, in qua panis crustulum fuerat decoctum, & quam frigidam in hunc usum in lagena asservandam jubeo, ut in promptu sit, ubi vinum est contemperandum. Decoctum Album,

Cornu Cervi usto in Aqua fontana, hic etiam affatim epotum prodest. Pro victu jusculum Hordeaceum, vel è pullorum carnibus elixis, ovum sine testa coctum, vel aliud quodvis ex Eupeptis in primos dies sufficiet. Deinceps verò tùm ad liquores magis generosos, tùm ad alimentum uberius, solidiusque paulatim ascendendum, ne scilicet nimia vacuitas, sive exinanitio, vel morbum, à quo convalescerat, vel alia Symptomata, quæ exinanitio solet parere, denuò reducat. Veruntamen hoc est adnotandum, quòd licèt in constitutione jam regnante Laudanum solitarium suo Marte Dysenterias subjugabat; in istis tamen Annis, in quibus Dysentericæ Epidemicæ grassantur, ceteris prælucent morbis, non abs re fuerit illas primùm Evacuationes, quas in Capite de Dysenteria olim descripsi, in usum revocare.

Et sicuti in radicata illa Dysenteria modò dicta, ita etiam in hoc, qui sequitur, casu, fieri non potest, ut Curatio Methodo illa, quæ Febri unde primitus ortum duxit, debetur, illicò possit expediri. Verbi gratia. Nonnunquam usuvenit, ut quis rigore, atq; horrore corripiatur, calore, & frigore per vices alternantibus, quæ sunt haud mendacia Febris jam imminentis indicia. Derepentè viscerum torminibus, à materiæ febrilis irruptione, ac insultu gravissimè discruciat. Æger cùm venam ferire, & alvum repurgare deberet, ad normam superscriptam, ad Medicamenta nescio quæ Calefacientia, tam intro assumenda, quàm extra applicanda se confert: eo sc. animo, ut flatus, quos hujus mali fontem esse auguratur, his mediis discutiat, donec tandem augescente dolore, & visceribus diuturniori mora quasi impactò, motus Intestinorum Peristalticus, quo ex naturæ ordine omnia deorsum propellere debent,

inverti occipit, & inclusa omnia sursum tendunt, unde æger sævissimo cruciatu torquetur, & provocatur ad Vomitionem, malo jam in Iliaca passione definente. Hic in Medendi ratione, quam Febris, quæ hujusce Symptomatis Causa erat Antecedens, sibi postulabat, ulterius procedere nequit Medicus, quàm ut sanguinem ex egri brachio semel extrahendum præcipiat: etenim quot, & qualiacunque demum Cathartica propinaveris, ea statim Emetica fieri, atque ita sursum inversum viscerum motum magis promovere solent; cùm ut plurimum vix fortissima quidem Medicamenta Purgantia, vel minima eorum pars intestina permeare valeant, ac sedem petere. Rebus sic stantibus consultissimum esse arbitror, brachii venam primum pertundere; mox interjecta hora una, alterave, Clysterem aliquem ex iis, qui potentiùs operantur, injicere: ego fumum Nicotianæ, sive Tabaci, ex Tubulo inverso, per vesicam majusculam, in intestina validissimè insufflatum, Enema omnium, quæ mihi innotescunt, hactenus efficacissimum esse duco. Qui etiam post moram aliquam reiterari potest, nisi prior immissus, soluta alvo, meatus deorsum versus referaverit. Huic autem Remedio Symptomate haud cedente omnino necesse est, ut Catharticum paulò fortius, ac *δραστικότερον* in usum veniat, utur difficile fuerit exinde viam facere: ut:

24. *Pil. ex duobus gr. xxv.*

Mercurii dul. ℥i. cum s. q. Balsam. Peruv.

f. Pil. n. iiii. cap. è cochl. uno Syr. violar.

nullum insuper liquorem assumendo, ne minus retineantur. Sin autem eger hoc Remedium per os rejecerit, hac methodo procedendum,

Lauda-

*Laudani liq. gutt. xxv.**Aquæ Cinnam. fortis ℥ss.*

instillatæ statim propinentur; & interjectis aliquot horis idem Paregoricum repetatur. Cum vero horum usu vomituritio, ac ventris dolores remiserint, tunc Catharticum prius dictum iterum exhibeatur. Hoc enim tempore idem sub Laudani tutela assumptum retinebitur, ac suo tandem defungetur munere. Verum si Anodynorum virtute, ac vi jam penitus infractis, vomituritio, ac dolor iterum redierint, Cathartico interim in corpore resistente, in hoc casu, ex dejectionibus per inferiora spe omni impresentiarum abjecta, ad usum Paregorici supra descripti revertendum, idemque eousque repetendum quarta, vel sexta quaque hora, donec intestinis quies omnimoda inducatur, ac proinde motus eorum naturalis deorsum versus restituatur: quo quidem tempore Catharticum, quod hætenus ob contrarium intestinorum motum in corpore sisteretur, jam operationem suam per sedes exeret, quantumlibet ex tam repetito narcoticorum usu planè contrarium effectum iri videatur. Quod & ipse dum hæc scriberem, in Generoso quodam Ileo seivissimo laborante expertus sum; cui tamen postea ex nimis longa tam humorum morbum committentium, quam aerium Catharticorum retentione, Aphibæ supervenere, sed quæ satis facilè debellarentur usu Corticis Peruviani supra descripto; ut & os sæpè colluendo cum sequente Gargarismate:

*℥. Succi Pomorum agrestium lib. ss.**Syr. de Rubo Idæo ℥i.*

At cum jam ductus isti pro naturæ lege denuò pateant, egro liberum est, ut ad dies aliquot ferietur à Purgatione, donec scilicet tumultus nuper in visce-

ribus excitatus, omnino refederit, quod temporis spatium humorum calori, & acrimoniæ diluendis, contemperandisq; satis commodè impertiri potest. Quo factò, Catharsi alternis diebus, ut suprà, repetendæ vacare debet, si vel minima adhuc restent Febris vestigia. Sed de hoc satis.

Si infans hac Febre laboret, Gargarisma, tùm hirudines duæ utrinque pone aures applicentur.

Dein Emplastrum Epispasticum posteriori cervici admoveatur.

Cum Cerevisia, in qua Rhubarbarum fuerit infusum, purgetur.

Si post Catharsin Febris intermittere videatur, tùm *Julapium cum Cort. Peruv* (in cap. de Febre Intermittenti, pro Infantibus descriptum) exhibeatur.

Hoc in loco insuper est animadvertendum, quòd licèt *Infantes* huic Febris generi equè cum Adultis obnoxii sint, ac proinde pari cum illis Methodo curandi, nisi quòd pro ratione ætatis minor sanguinis quantitas est detrahenda, ac Catharsis tùm eorum ætatulæ accommodanda, tùm etiam fortè rariùs celebranda (sæpè enim & Infantium, & Juniorum morbus à primo, vel secundo saltem Cathartico prædominabitur) nihilominùs seriò advertendum est, an quæ hoc modo tractatur Febris, pro certo hujusce Constitutionis fuerit, non verò alterius speciei, quod diligenter perquiri debet in febribus iis, quæ Infantes corripunt, in omnibus quibuscunque annorum Constitutionibus. Vulgo enim notissimum est, Infantes à doloribus ex dentitione ortis sæpiùs in febres agi, quæ haud ita facilè ab alterius generis febribus internoscuntur. In harum ego Curatione diù, multumque angebar, nec nisi nupe-

nuperis his annis certò mihi persuadere potui, quemlibet ex illis, qui meæ curæ concrediti, ad sanitatem restituti fuerunt, tam Arte, quàm Casu convalescere, donec tandem de felici successu Remedii haud ita celebris, imò ob tritum ejus usum planè contempti, frequenter admonitus illud ipse quoque præscriberem; quod etiamnum præ cæteris, quæ mihi innotescunt, medicamentis, optimè votis hìc respondet. Ejusmodi verùm est. Gutte duæ, tres, vel quatuor spiritus C. C. pro ratione ætatis, in cochleari uno, vel altero Aq. Cerasor. nigr. vel Julapii alterius appropriati, exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor, vel sex.

Est & Symptoma aliud Infantibus permolestum, longè diversum & à Febris variorum Annorum Constitutionum, & ab illa proximè memorata. Est verò Hecticæ species Infantes diu affligens, qua infestati sine insigni aliquo calore languent, cum appetitus dejectione; & tam artus, quàm corporis truncus ubique emaciantur. Simplicissima qua hìc utor methodo, talis est. Rhei electi taleolatim incisi ℥ii. in lagenam vitream duarum librarum Cerevisiæ tenuis capacem, subere mox probè obturandam, immitti curo, (vel in alio quolibet liquore, quo pro potu ordinario uti solet infans) quam Cerevisiam ita medicatam infanti tam noctu, quàm interdiu, & cum, & sine cibo propinandam injungo. Epoto hoc liquore, duas alias libras Rhabarbaro eidem superaffundi jubeo; quibus pariter exhaustis, alias adhuc duas pro tertia vice substituo; quo factò & Rheum vires suas amittit, & Infans morbo ut plurimum liberatur. Ne tamen Cerevisia primùm affusa Rhei vi Cathartica saturatiùs imprægnata, justo vehementiùs alvum cieat, cautiùs agimus, si libra
una

una epota alteram statim adjiciamus: post verò, recentem Cerevisiam non affundemus, nisi exhausta ea omni, quæ prius fuerat lagenæ inclusa.

Sed ut ad Febrem, de qua nunc agimus, constitutionis scilicet jam currentis, revertamur, hoc sedulo observandum est, quòd in hoc Febris genere (perinde ac in Rheumatismo, & aliis morbis quamplurimis, quorum curatio solis evacuationibus absolvitur) si dictis evacuationibus pertinaciter insistamus, usque dum Symptomata omnia prorsus ablegaverimus, sæpius ægro non nisi Morte medebimur. Neque enim ita insolens est, ut Symptomata quædam leviora, & quasi effœtæ Febris Reliquiæ aliquantisper etiam expirante jam morbo perdurent; à quibus tamen nullum ægro recidivæ periculum est, quæque sua sponte pari passu, quo sanitas redit, abscedent. Quid quòd jam recitata Symptomata haud rarò nihil aliud sunt, quàm reiteratarum evacuationum, quibus Medicus morbi curationem tentavit, vera progenies? si huic saltem addamus in causæ partem, exinanitionem illam, quam ægri à consuetis cibis, potuque abstinentia superinduxit: quæ omnia cum in corpora jam à morbis infirmata, & penè confecta vim fecerint, Vapores, quos dicunt, haud aliter elevantur, quàm in fœminis, atque eandem planè ob rationem, ob debilitatum sc. & quasi dissectum, fractumq; Spirituum Animalium Systema. Quapropter post factas, quæ tollendo morbo sufficere queant, evacuationes, prudentis Medici est, ab importuna earundem ordinatione sibi temperare, & paulisper attendere, quid Tempus, Medicorum sæpè Felicissimus, Optimusque, ad leviculorum istorum Symptomatum depulsionem conferre possit; quæ quidem sæpenumero, prout multoties repetita ob-

serva-

servatione comperi, à Paregorico duabus, vel tribus noctibus assumpto, sine alio quovis apparatu, sub morbi hujusmodi exitu devincuntur.

Methodus jam laudata cæteris, quas expertus sum omnibus, in hujusce Febris curatione facilè antecellit. Si quandò verò Febrim non prorsus tollat, id saltem agit, ut intermittere cogatur, ac proinde Peruviano Cortici, qui hic nunquam non triumphat, conficiendam tradit: cùm autem Catharsis isthïc imperata curationi hujus Febris obesse nonnullis forte videatur, pro comperto affirmo, nihil ita certo, atq; ita potenter ægrum refrigerare atq; Catharsin, post venæ sectionem (quæ ubique præmittenda est) celebratam. Tametsi enim Medicamentum Purgans eo ipso quo sumitur die, atque adeò inter operandum majorem impresentiarum & in sanguine, & in reliquis humoribus, quàm qui ante fuit, tumultum excitet, & proinde Febrim intendat; id tamen noxæ emolumento mox inde subsecuturo plus satis pensatur. Testatur enim Experientia, Catharsin, modò post eductum sanguinem tentetur, quibuslibet aliis remediis feliciùs, certiusq; Febrem perdomare: tùm quatenus sedam illam Humorum illuviem è corpore exigit, à quibus ut à causa Antecedente Febris accendebatur, vel si non antea peccabant ii, jam saltem concalefacti, & à Febris ardore quasi cocti, & constipati, ad ejusdem moram diuturniorem multum faciunt; tùm etiam quatenus Anodyno viam sternit, quod tutius longè, certiusq; officio suo fungitur, quàm si humores peccantes, qui Paregorici vires aliter potuissent infringere, purgatione non fuerint eliminati.

At è contra sicuti Methodus illa, quæ materiam Febrilem per poros cutis eliminare satagit, minùs
habet

habet certitudinis, ita plus habet & fastidii, & moræ, utpote qua morbus sæpius ad septimanas aliquot producit. Cum æger hoc modo primùm in ipso sepulchri margine (si forte Libitinam evitet tandem) constituitur; & per longum illum Febris decursum denso Remediorum agmine infestatur, quibus ea expugnantur symptomata, quæ imperita Morbi tractatio advexit; dum Regimine, & Medicamentis calidissimis tentatur Curatio ejusmodi affectus, qui pro genio suo utraque horum frigidissima omnino deposcit. Atque ita dum malè sani homines Artis falsò dictæ Regulis se mancipant, etiam spreto sensuum illis reclamantium judicio, morbum ex sua natura brevem, facilemque in diuturnum, & difficilem eruditè convertunt, omnia tumultu, & metu conturbantes; & fluctus, quod ajunt, excitantes in simpulo. Quo factò non iis magis opus erat, quàm est Nauclo, ut dum in mari libero navim possit agere, eandem inter cautes, & brevia inferat, unde licèt majoris peritæ gubernationis famæ comparandæ opportunitatem nanciscatur, servato in tanta desperatione navigio, viri Prudentis saltem nomen amitteret.

Has itaque ob causas, & prudenti, uti spero, fiducia affirmare lubet, quod dicta Methodus curationis per Venæ sectionem, & Purgationem expediendæ, plus alia quavis præstabit in Febribus quamplurimarum specierum expugnandis. Licèt enim Diaphoresis, propriè loquendo, naturæ ipsius sit Methodus, qua materiam febrilem foras protrudit, & præ cæteris maximè genuina sit, & accommodatissima, quoties natura suo relicta arbitrio dictam materiam primùm digerat, dein ritè coctam per corporis habitum blandè expellat (quem felicem

Naturæ eventum Febres per sudores abigentis cum Medici Practici sæpè animadvertissent, hinc ansam arripiebant *Δογματικώτεροι* fidenter statuendi, Febres universas hac tantùm Methodo, non verò alia quavis, profligare posse, ac debere) Quo tamen dato, & concessò, Ars nihilominus, quantumcunque Naturæ imitationem præ se ferat, id saltem sibi privilegii arrogare nequit, ut Febribus per sudores certò exigendis par sit. Primò enim nescit Ars, quo pacto materia peccans ad expulsionem subeundam ritè præparanda sit; nec si hoc sciat, certa ulla habet indicia, quibus de hujusmodi debita præparatione possit moneri; unde etiam & tempus ciendo sudori opportunissimum ignorari necesse est. Temerariam verò sudoris, nondum peracta Coctione, provocationem longè periculosissimam esse, nemo opinor nisi pertinax negaverit; cùm materiam crudam in Cerebrum impingens oleum camino addat. Atque, prout aliàs etiam innui, saluberrimum illud Hippocratis Monitum, *Cocta, non Cruda sunt Medicanda*, non tam Catharsin, quàm Diaphoresin ex Arte sollicitandam spectare videtur. Etenim neminem in ægris tractandis vel mediocriter versatum fugere potest, quàm multi in dies malè multètur à Vetulis, & imperitis Medicis, præpostero hoc Sudorificorum abusu: hic enim more receptum est, ut si quis de rigore, & capitis, atque ossium dolore (quæ ut plurimum Febris mox invasuræ præludia sunt) conqueratur, extemplo illum lecto adjudicent, & sudoribus quoquo modo extorquendis toti incumbant. A quo importuno molimine tantum abest, ut præcaveatur Febris, quæ fortè vel sua sponte, vel eductis aliquot sanguinis Unciis poterat evanescere, ut è cōtra magis accensa vehementiùs exardescat, &

in morbum jam radicatum, confirmatumque abeat. Illud insuper (ut Vetulas jam missas faciamus) notissimum est , quòd sicut sudores isti, qui Febre primùm ingruente spontanei erumpunt, Symptomati- ci omnino sunt, nullatenus verò Critici; ita etiã qui primis Febris diebus Diaphoreticorum vi exprimū- tur , nihil magis ad morbi curationem plerumque conferunt, quàm solent alteri illi Symptomatici, ita præmaturè sua spontè manantes , hoc est ut pluri- mum ne hilum quidem . Deinde verò sicut ignorat Ars opportunitatē illam temporis , qua sudores eli- ciendi fuerint, ita pariter nescit, quamdiu in iisdem sollicitandis perseverandum sit . Quod si diaphoresis ultra debitum tempus , quo scil. materia morbum committens penitus fuerit exacta, protrahatur: hu- midarum istarum particularum , quibus sanguis di- luendus, contemperandusq; erat, absorptio, febris tum morè diuturniori, tum incremento ministra- bit . Constat itaq; quàm in lubrico res hìc vertatur ; cùm è contra penes Medicum sit alteram illam me- thodum, qua materia febrilis per Phlebotomiam, & Catharsin eliminatur , pro arbitrio suo moderari . Adde , quòd hoc etiam nomine illi alteri antepo- nenda est, quòd scilicet si fortè Medicus propositum sibi scopum non attigerit in sanando ægro , saltem eundem in nullum discrimen adducit, quod in Dia- phoreticorum usu cōtingit, nisi convalescat. Etenim vel calor lectulo jugiter inclusi , cui præter solitum morem aliquandiu se addixit , (ut Cardiaca , quæ in hac Medendi ratione locum semper obtinent, omit- tamus) naturæ œconomiam confundit , & convul- sivos artuum motus , aliaque Symptomata prorsus Anomala adfert , quæ sanè idèò delineari non pos- sunt , quia sub morbi Historiam non cadunt. (quod

in Symptomatis plerisque ad quemlibet morbum spectantibus usuvenit) sed à superaddito tumultu, & confusione oriuntur, quibus sæpè opprimitur natura, quoties curationem Morbi hac Methodo aggredimur. Quæ quidem omnia vulgò Malignitati nescio cui solent imputari.

Cujus de *Malignitate* (sive Notionem, sive verbum dixeris) opinionis inventio humano generi longè ipsa Pyrii Pulveris inventionem lethalior fuit. Cum enim eę Febres præsertim Malignæ dicantur, in quibus intensioris præ ceteris Inflammationis gradus conspicitur, hinc medici se ad usum Cardiacorum, & Alexipharmacorum nescio quorum contulerunt, quo scilicet per cutis poros expellant, quod somniant *Venenum* (hoc enim est dicendum, nisi malint verbis ludere, quam illud, quod potest intelligi, seriò proponere) ex quo factum est, ut Regimen calidissimum, Methodumque huic parem iis morbis adaptaverint, quæ frigidissima tùm Remedia, tùm Regimen præ ceteris sibi postulabant. Quod quidem satis arguitur, tùm in Variolarum, qui ex calidissimis in rerum natura Affectibus est, tùm in Febrium aliarum curatione. In quem errorem forte inciderunt ex conspectu Petechiarum, Macularum purpurearum, & ceterorum id genus *φαινομένων*: Quæ tamen omnia in plerisq; subjectis, Inflammationi, egri sanguini jamdiu plus satis à Febre accenso superinducto, omnino debentur: utpote quæ rarò sponte sua efflorescunt, præterquam sub adventu Pestis ipsius: atque in initio invasionis istarum variolarum Confluentium, quæ summæ inflammationis participes sunt. In hoc enim Morbi genere Maculæ liventes in variis corporis partibus unà cum Pustulis primùm erumpentibus

com-

comparent ; atque æger eodem tempore sanguinis excretionem, vel per meatus urinarios, vel cum Tussi per pulmones, fatigabitur ; cum ita valida exagitatione , atque orgasmo ab inflammatione orto sanguis ferociat , ut, diffractis jam repagulis , in cavitates corporis præceps ruat: Et licet Maculæ istæ purpureæ in hac Febre non à tam intenso sanguinis calore , qualis is est, qui istiusmodi Hæmorrhagias excitat, ortum ducant; ab eadem nihilominus inflammatione, sed gradu remissiori producuntur: & quoties ista sanguinis excretio (unicum in Variolis Symptoma, cui devincendo nondum par est Ars Medica) non accedit, Refrigeranti regimini facile cedunt. Quod si Malignitatis præsentiam non tantum è Maculis Purpureis colligunt , sed ex eo , quod observaverint , Febris Symptomata subinde fuisse mitiora , quàm quæ ejus naturæ competere viderentur, egrum tamen magis viribus occisum fuisse, quàm pro ratione temporis, à quo cæpit ægrotare ; Respondeo omnia hæc exinde tantum procedere , quod Natura à primo morbi impetu , quasi oppressa , devictaque , non satis valida est , ut Symptomata regularia , & magnitudini morbi consona exerat, omnia verò phænomena prorsus sunt anomala . Etenim perturbata Oeconomia animali , & quasi disjecta , Febris exinde deprimitur, quæ, obtinente genuino naturæ ductu , vigere solet . Cujus rei experimentum haud vulgare occurrisse mihi memini multis abhinc annis, in Juvene quodam , ad quem accersebar . Quamvis enim fermè animam agere videretur ille , calor tamen in externis corporis partibus ita ad tactum sentiebatur temperatus, ut fidem mihi derogarent adstantes amici, quoties asserebam eum Febre laborare, quæ ob sanguinis oppressionem (cujus mole, exitu

negato, quasi strangularetur) se explicare, & ostendere palam nequibat: quod si venam inciderent, Febrim illicò satis violentam statim animadverterent. Aperta vena, & sanguine paulo copiosius educto, emicuit Febris, quæ vehementiorem mihi nondum videre contigit; quæ non nisi tertiæ, quartæve demum Phlebotomiæ cessit. Sed de his satis.

Quòd si rationes à me allatæ tãti nō sint, ut certò, ac necessariò evincant, rem ita se habere atque ego statui; attamen si suffragante experientia deprehendero, hæc Febrim evacuationibus per Diaphoresin factis hand libenter cedere, habeo quod quæro. Neque enim cujuslibet demum Ratiocinatio, sed potius Experientia docere poterit, quænam Februm species Diaphoreticis, quænam verò aliusmodi evacuationibus sanari possint, ac debeant. Et profectò nemo sapiens, cui tam hominū, quàm rerum natura satis est perspecta, in iis, quæ meræ speculationes sunt, nullo autem certo experimento determinari queant, in cujusvis Mortalis verba, quantumvis is demum fuerit, facile juraverit: cum idem animadvertisse debeat, *Momenta Rationis* ita prorsus varia, itaque subtilia esse, ut cum aliquis Theoriam quamlibet proposuerit, ita validis rationibus suffultam, ut adstantium, quotquot sunt, omniam assensum extorqueat, hunc mox alius insignioribus fortè naturæ dotibus præditus, excipit, qui sententiam istam, quæ ita pulchrè stabilita videbatur, convellit, & firmiori Argumentorum vi nihil illud esse aliud, quàm Cerebri Commentum, cujus nulla prorsus in natura vestigia reperiuntur, palam ostendit. Cujus jam loco is novam quandam substituit Hypothesin, majori adhuc verisimilitudinis specie innixam, & magis affabrè concinnatam; quod tamen

posterius figmentum, pari cum superiori illo fato fungetur, quoties Tertius aliquis se objecerit, qui Secundum istum tantum ingenio vincat, quantum ille sibi præcedentem devicerat. Atque hoc iterabitur toties quoties, donec tandem ad illum perventum fuerit, quem *ultimā humani ingenii potentia* consummaverit. Quam verò difficile sit hunc hominem investigare, & à cæteris dignoscere, statim sentiet, quisquis non usque adeo desipit, ut hanc sibi laudem delirus arroget. Quinimo, cum jure merito suspicari liceat, esse Naturas in Orbibus illustrioribus per Universi expansum hinc illinc sparsis pene infinitas, quæ præcellentiori longe intellectus vi polent, quam nos homunciones; haud satis scimus, annon vel totum hominum genus Cerebrum, cogitationum officinam, habeant à Natura ita efformatum, ut non tam quid sit absolute verum, quam quid maxime conveniens, ac suis naturis accommodum, excogitare queant. Atque hæc iis, qui in Medicina facienda potius speculationibus vanis, quam experientiæ solido sensuum testimonio innixæ fidem adhibent, dicta sunt.

Quod si quis hic régerat, Annon igitur de facto experimur, hanc Febrem Methodo huic, quā tradis, prorsus contraria per sepe fugari? Respondeo toto quod ajunt, Cælo distare Curationem Morbi ea Methodo, cui sola ægri nonnunquam ad sanitatem restitutio adstipulatur, & ejusdem Curationem, ista Praxeos Methodo; cui & frequentior ægri restitutio, atque etiam Phænomena prædicta omnia, quæ in eodem curando incidunt, pariter astipulantur. Exempli gratia, in Variolis: Multi ex iis, qui diro calidorum & regiminis, & remediorum usu cruciantur, tamen convalescent; ex adverso autem & iis pariter felix

feliciter ceder, quorum Curatio methodo planè cō-
traria tentatur. Jam quo pacto litem hanc finiemus?
Quænam Methodus est præferenda? Hoc planè
modo certissimè dijudicabimus. Nempe si in illo
regimine priori exploratum habuero, me quanto
magis ægrum excalefacio, tanto magis Febrem, In-
quietudinem, Delirium, cæteraque Symptomata in-
tendere, ac promoverè; è contra verò deprehendero,
eundem, ubi moderatè refrigeretur, tanto sedatiori
temperamento esse, tantoque minùs tam à Febre,
quàm ab aliis Symptomatis vexari. Addo, quòd ser-
vata debita illa carnis musculosæ temperie, quæ pu-
stularum tum augmento, tum maturationi maximè
competit, & grandiores sunt pustulæ, & liberaliùs
implentur, quàm si eger nimio suffocaretur calore.
Posito hoc utroque casu, satis manifestum esse arbi-
tror, quam potius Praxeos Methodum sequi debea-
mus. Pariter in illa, de qua nunc agimus, Febre, si
comperiam, ægrum quo magis calefit, eo magis non
tantum Phrenesi, Maculis Purpureis, Petechiis, &c.
obnoxium esse; sed & Febrim insuper symptomatis
omnium generũ irregularibus, & Anomalis exinde
stipari: E contra verò si alium ægrum ea, quam jam
proponimus, Methodo tractatum ab his symptoma-
tis prorsus liberum observaverim, ratio dictat po-
steriorem hunc Praxeos modum longè alteri præ-
stare, tametsi uterque æger ita diversimodè curati
ad sanitatem revertantur. Quod si plures hac via, quàm
alia ista mortem effugiant, eò faciliùs solvitur Con-
troversię nodus; qua de re non est mearum partium
judicium ferre, ne mihi, & meis plus æquo faveam.

Atque hæc de hac Febris specie. Quousque illa
durabit non hariolor. Neque satis scio, annon sit
initium aliquod spirituosius, ac subtile, & quasi pri-

mordium *Febris illius Depuratoriae* jam antiquatæ, quam insecuta est immanissima illa *Pestis*. Sunt profectò *Phænomena* quædam, quæ me, ut hoc credam, quadantenus inducunt: quandoquidem non tantùm *Febres Intermittentes* proprie dictæ, præsertim *Quartanæ*, hic illic sparſe adhuc reſtant: verùm etiam nonnullæ ex his *Febribus Continuis* ſubinde in *Intermittentium caſtra*, maxumè *Autumno* jam pendente, commigrant. Ut jam taceam *Exacerbationes* in hac *Febre* ſuprà memoratas, eorum *Paroxyſmorum*, qui *Febres Intermittentes* comitantur, genium aliquo ſaltem modo referre. Tum etiam quòd hoc morbo laborantes ad *Vomitionem* ſatis ſunt propenſi. Qua de re tamen nihil prorsus pro comperto venditare animus mihi eſt, quoniam non jam mihi ſuccurrit, qua facie *Febris Depuratoria* ſe primùm extulit; prout libro de *Morbis Acutis*, Sect. I. Cap. III. his verbis ſubindico. *Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat, dicendo non ſum, cùm mihi hætenus ſatis fuerat ad generalia Februm Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias Annorum craſes, aut ejusdem Anni varia tempora eaſdem diſtingui poſſe animadverteram.*

*De Febre Putrida Variolis Confluentibus
ſuperveniente.*

CUM vel ætas jam provectior, & in occaſum ruens, vel adverſa, quacum jamdiu conflictor, Valetudo, opportunum fortè ſpatium poſthac non conceſſerit, quo nuperas aliquot obſervationes à me (tameſi nimis ſerò in vita mea) factas, circa *Febrem Secundariam Variolis Confluentibus ſupervenien-*

nientem, in publicum edam; veniam dabit Lector, opinor, si paucula quedam de hoc Affectu, quantumvis à morbo, quem superius tractavimus, satis abhorrente, pergam subnectere.

Jamdiu aliàs demonstravi, quantum intersit inter variolas generis *Distincti*, & *Confluentis*: in hoc scilicet, quòd qui *Distincto* genere laborat, vix opis medicæ indigus, sponte sua, & naturæ vi convalescet; nisi fortè ab initio Diaphoresi in lectulo continuo indulserit. Namque, uti pridem alibi adnotavi, qui *Discretis Variolis* laborat eger, cum satis promptè sudoribus diffluat, ac sibi omnia bona promittat, si morbi, ut sperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideò huic methodo insistit, tum remediis Cardiacis intrò assumptis, tum regimine calidiore, ut par est, adhibito; (atque hæc eò facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in principio sibi melius videatur habere, tum etiam ad malè fundatam Adstantium opinionem propiùs accedat:) Tandem verò eliminatis per *Αγρόπρσιον* particulis istis, quæ ad pustularum elevationem, atque intumescentiam faciei debuerant facere, die *Octavo*, quæ turgescere, & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albescunt interstitia, licèt interim rubescant pustulæ, atque eleventur, etiam post egri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat sudor, jam subito, suaque sponte evanescit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidissimis, revocari potest. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; Urinam parcè reddit, ac frequenter; ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, & ad plures migrat; quando idem

ille sine ullo vitæ periculo à morbo convaluisset, si naturæ rem committens, nulli se prorsus regimini subjecisset.

At in *Variolarum Confluentium* genere longè aliter se res habet: Licèt enim hæ (nisi sanguinis sive per Pulmones, sive per meatus Urinarios excretio primis diebus accedat) nec adstantes admodum perterrefaciant, nec egrum in discrimen aliquod vitæ adducant ad primos morbi dies; postea tamen istis diebus; sub morbi exitu, quibus ægrum maximè periclitari jam olim monui, ita derepentè ad incitas redigitur æger, ut, an Vita, an Mors insequatur, pariter incertum sit. In horum numero *Undecimum* pono (si à primo morbi insultu computes) sc. in minimè crudo, at maximè vulgari *Confluentium* genere: *Decimum quartum* in crudiore adhuc; *Decimum Septimum* verò in omnium, quæ passim obviæ sunt, genere crudissimo. Tametsi æger nonnunquam, sed rariùs, non ante *Diem Vicesimum Primum* fato defungatur, pustulis usque ad id tempus ita incrustatis, exsiccatisque, & in carnes quasi impactis maximè in ipsa facie, ut ad separationem nulla arte queant perducì. At verò Undecimo die æger ut plurimum primùm periclitari videtur, Febre atrociorè, inquietudine, aliisque symptomatis unà invadentibus, quæ mortem in propinquo esse denunciant; à qua eger, nisi Ars Medica intercesserit, plerumque opprimitur. Quòd si hoc die non succumbat morbo, utrique illi posteriores, quos indicavimus, adhuc metuendi restant. Quinimo per spatium illud omne, quod inter Undecimum, & Decimum Septimum interjacet, appetente Vespera molestissimo inquietudinis quasi paroxysmo quoti diè vexatur; & Mors quasi vi, & armis protelatur.

Por-

Porro ostendi hanc causam esse majoris, minorisve, in his Variolarum generibus, periculi ægroto impendentis, quod scilicet in genere *Discreto* cum Phlegmonæ, sive tumores cum inflammatione (cujusmodi sunt pustulæ omnes, ubi primum elevantur) pauciores extiterint, ac proinde non nisi exigua Puris quantitas in sanguinem per Circulationis leges foret regerenda, ubi illæ jam cœperint maturescere; nullus ex hac parte metus est, ne Febris nimium insurgat, cum Natura impressionibus in sanguinem factis à tantillo Puris cohibendis faciliè par sit. Cum verò in genere *Confluentium*, ubi corpus ferè universum his Phlegmonis protegitur, quæ postmodum in Abscessulos totidem facessunt, tanta Puris vis, diebus præfatis (in quibus Pustulæ, duce Natura, *ἀκμὴν* suam, vel debitam maturitatem ut plurimum obtinent) per venas in sanguinem reducit, tanta item halituum putridorum copia ab omni corporis jam quasi suppurati undique superficie in sanguinem subrepat, ut Febris ex hac occasione excitata naturæ vires penitus prosternat: atque ita extinguitur tandem æger, partim à Febre, partim à Veneno, quod sanguinis massam infecerat, jugulatus. Quapropter quando ægri incolumitas usque adeò à Variolarum paucitate, periculum verò è contra ab earundem auctiori numero pendeat; dicat Ratio, vel etiam sensus omnibus communis, Periti Medici esse ita nō materiam Variolosam, sub principio Morbi, Regimine, & Cardiacis calidioribus vehementer propellere (unde nimia fit assimilatio materiæ morbificæ in sanguine contentæ, totaque corporis substantia quasi in fomitem morbi facessit) ut omnē potius operam in reprimenda tam enormi, & subtili Inflammatione collocare debeat. Nempe

educto ante omnia è brachii venis sanguine, si vel levis fuerit suspicio (sive à florente ægri ætate, sive ex eo, quòd sanguinem liquoribus Generosis accenderit, sive quòd vehementiores dolores in aliqua corporis parte fuerit perpeffus, sive denique ab immani Vomitione) Variolas jamjam exituras ad Confluentium speciem referendas; postea verò propinato *Emetico*, ad eundem scopum collimabit. Cum verò nihil æquè ægrum percalefaciat, nec proinde nimis copiosam materiæ Variolosæ assimilationem æquè promoveat, atque ægri jugis in lecto decubitus: ego illum ab usu lectuli interdium semper arceo usque ad *Sextam diem* à prima morbi invasione, sive ab eruptione pustularum *Quartam*, quo tempore omne pustularum agmen jam in conspectu est. Posthac eundem lectulo committo usque ad morbi finem: at non pluribus, densioribusve stragulis coopertum, aut luculentiori in cubiculo foco illum uti sino, quàm quibus sanus cum esset solebat uti. Interim Cerevisiæ tenuioris, aliorumque liquorum Refrigerantium, qui ægro sunt acceptissimi, usum liberalem concedo. Quandoquidem verò non obstante vel temperatissimo regimine, æger nihilominus in calores, deliria, & molestas inquietudines frequenter incidet; *Hypnoticum* præscribo singulis noctibus, sed paulò temporius, quàm pro recepto more, sumendum: quoniam in hoc morbo quasi Paroxysmus quidam, sive exacerbatio caloris, & inquietudinis quotidie sub vesperam ferè reperitur. Quæ hìc traditur Methodus, & ad præcavendum justo uberiores Variolarum proventus, (unde maximum ægro periculum intentatur, ut suprà docui) & ad conciliandum tum incrementum Pustulis, ubi jam omnes

exie-

exierint, tùm debitam postea maturationem, accommodatissima est.

Attramen (quod sanè dolendum est, cùm florentissima hominum etas hac ferè strage deleatur) tùm his, quę præcipimus, tùm aliis omnibus, quę hactenus invenit Ars Medica, præsidii nihil proficientibus, sæpenumero æger, licèt usque eò non admodum periclitetur, tamen vel *Undecimo*, quod usu venit, die, vel alio aliquo istorum, quos variis speciebus Variolarum Confluentium ceu *magis fatales* assignavi, vehemente Febre corripitur, unà cum suffocatione, & jactatione inquietissima, & de tanta spe decidens subitò moritur, attonitis, & stupentibus amicis, qui ad hoc usque punctum ægro benè ominabantur. In frangendo improvise hoc morbi impetu, cùm priùs is omnia fecerit, quibus præcaveri potuerat, maximoperè desudabit Medicus. Quem in finem seriò perpendendum est, Febrem illam adventitiam, quę Undecimo die Variolis Confluentibus laborantes adoritur, morbum esse tam ab ipsis Variolis, quàm ab ista Febre, quę vel earum eruptionem præcedit, vel primis nonnunquam diebus à Plegmonarum inflammatione gignitur, prorsus diversum. Nihil enim est aliud, quàm *Febris Putrida*, propriè dicta, particulis putrescentibus, & à Pustulis jam adeptis maturitatem suam inquinatis, in sanguinem, uti dixi, resorptis ortum debens, quarum noxia, & nature inimica qualitate eger eodem tempore & pessima Febre, & Veneno laceffitur. Quamobrem ea sola in remediis huic malo cedere posse Prudens quispiam existimaverit, quę ad retundendam Secundariam hanc Febrem, quam Putridam appello, maximè faciunt. Id verò nihil efficacius præstat, quàm copiosa sanguinis eductio, quo pacto

vitiatæ illæ particule , quæ morbi sunt fomes , confestim è sanguine exulant. Neque huic Praxi, si quid ego judico , Variolę in quo jam sunt statu , vel minimum intercedunt: Jam enim pustulæ nullo modo introrsum agi possunt ; adeò ut si æger hoc morbi tempore Fatis cederet , & cadaver in terram frigidā exponeretur , attamen Pustulæ jam in duritiem incrustatæ, nec intra cutim se recipere , nec minimam molis suæ partem amittere poterint . Nec sanè cum Variolis jam nobis res est , sed cum alio prorsus morbo , nempe *Febre Putrida* . Has ob causas sequente Methodo , à quo postremas de Variolis observationes in publicum edidi , mihi comperta, feliciter usus sum ; quam si omittas , nec aliam video, nec conjectura assequi possum , quo pacto æger ita certò queat liberari . Cùm itaque ad has incitas redactus fuerit æger , & ex inusitata symptomatum immanitate , statim animam acturus videatur , nisi quis *Δεὸς δὲ τοῦ μυχᾶν* præsentissimam opem adferat ; in hoc inquam casu , sive alius quis isto posterior , sanguinis $\frac{3}{4}$ x. vel xii. ex eo brachio , in quo pustulæ rariores situ majorem feriente venę commoditatem fecerint , quamprimùm sunt mittendæ . Quamvis enim Paregorica , vel lectuli interdium abdicatio primis morbi diebus , etiam omissa venę sectione , Orgasmo , vel Paroxysmo, cum nocte ut plurimum ingruenti, debellando queant sufficere ; attamen per hos dies Febris Secundariæ nulli alteri adminiculo securè fiditur, nisi copiosæ sanguinis detractiōni, qua sola orgasmus per id temporis deserviens tutò sedatur . Vesperis Anodynum, uti prius, larga dosi exhibendum est (ad quod jam tanquam ad sacram Anchoram confugimus) atque ita deinceps tam manè, quàm serò , alicubi etiam , & hoc sæpius . Est enim

diligenter observandum, quòd in quibusdam Orgasmus ita supra modum efferatur, ut etiam prælarga Paregorici dosi ejusdem impetum usque ad 12. horarum spatium subjugare, vel sistere nequeat; quo in casu omnino necesse est, ut dicta dosi octava quaque hora repetatur.

Cùm verò sub ultimis morbi diebus haud rarò accidat, egri alvum, partim à morbi natura, partim à magna Paregoricorum vi, quorum opem planè deposcebat Medendi ratio, ita constipatà esse, ut tùm fere suffocetur ille, tùm Febris ad eum gradum ascenderit, ut jam de egro penè conclamatum videatur; duro huic nodo durus Cuneus aptandus est; & rebus sic stantibus longè minus egro periculi erit ab assumpto Cathartico Leniente, quàm à Febre eò vehementiè ab alvinarum fæcum retentione profecta. Hic Ego satis feliciter žifs. *Electuarii Lenitivi in Aq. stillatitia tenuioris*, (*ex gr. Aq. Cichorei, vel Aq. Lactis Alexiter.*) živ. solut. propinavi. Qui quidem Haustus licèt tùm ob alvi constrictionem huic Affectui solemnem, tùm etiam ob diuturniorem Hypnoticorum usũ haud ita subito ventrem exolvat, plerumque tamen, si manè deglutitur, ante noctem dejectiones aliquas parit. Quod si minùs præstare valeat, attamè Paregoricum vesperi assumendum est, imò & citiùs, non obstante Cathartico Paregorico nuper assumpto, si modò inquietudo ingens, aut egritudo aliqua insignis periculum minitetur, ne eger hoc præsidio destitutus, dum dejectiones nos præstolamur, luce privetur. Nec æger damni vel minimum ex hoc tam leni Cathartico capiet, si nihil prorsus efficiat ad dejectionem provocandam. Si itaque primo die votis non respondeat, iteretur proximè sequenti; quæ secunda dosi

dosis priori in suppetias data rarissimè Medici opem frustrabitur. At si primo die id egerit, ut hujus saburræ quantum satis in præsens est, subduxisse Medico videatur, atque Æger exinde melius se habere cœperit, secunda dosis in aliud tempus potest differri. Atque hac ratione tam Venæ sectio, quàm Catharsis per intervalla repeti possint, prout Febris mos, atque ægri inquietudo postulare videantur, donec tandem res in vado sit. Veruntamen in Catharseos negotio illud probè notari velim, (ne injecta ejus rei mentio longè plus damni, quàm emolumenti apportet) ægrum non esse purgandum, nisi facescente iam morbo, *v. gr. die decimo tertio*, aut eorum aliquo, qui illum sequuntur, nec per istos etiam dies, nisi sanguis, à quo secundaria Febris invasit, fuerit imminutus.

Sed, ut quantum in me est, Praxi in hoc morbo ultimam manum imponam, paucula de *Sputo Sanguinis*, ut & de *Mictu sanguineo* Variolis supervenientibus in medium proferre non gravabor. Utraque hæc Hæmorrhagia, ut olim adnotavi, sub morbi initio contingit pustulis nondum erumpentibus: vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atque ejus sunt generis, quæ in maximè confluentes adolescerent, nisi jam dictum Symptoma ægri morte morbum finierit, maculæ interim purpureæ hic illic superficiem corporis obsident, tristem eventum interminantes. Verùm tametsi debita sanguinis contemperatione maculæ ejusmodi auferantur, attamè tam mictus sanguinis, quàm violenta ejusdem è pulmonibus eruptio indubiè mortem prænunciare solent. Veruntamen tremenda hæc difficultas superari etiam possit, & ægri vita in tuto collocari. Et
enim

enim cū hæc Symptomata intensæ sanguinis inflammationi , ac proinde summæ ejusdem tenuitati originem suam debeant; Remedia ista , quæ sanguinem contemperant , ac pariter quæ vi , qua pollent, astringendi, incrassandique eum minus fluxilem reddunt , Hæmorrhagiis hisce apprimè succurrunt. Quamobrem post unicam sanguinis liberali manu educationem *Paregoricum* exhibeatur , ut:

℥. Aq. papav. rhæad. ℥ii. Laud. liq. gutt. XIV.
Aceti distillat. ℥iii. Syr. de Mecon. ℥ls. Mf.
f. *Haustus*.

Deinde sequentia , vel his similia præscribantur, donec Hæmorrhagia prorsus evanuerit.

℥. Trochisc. de Terra Lemn. & boli Armenæ ana
℥i. Terræ sigilli Lapid. hæmatit. sang. Draconis , & Corall. rubri præparati ana. ℥ls.
Mastic. & gum. Arab. ana. Di. M. f. Pulv. subtiliss. cujus cap. ℥ls. tertia quaque hora ex Cochl. uno Syr. de Symphyto , superbibendo cochl. IV. vel V. Julap. sequentis.

℥. Aqu. Plantag. & germin. Quercus ana. ℥iii.
Aqu. Cinnam. hordeat. ℥ii. Syr. de Rosar. siccis ℥i. spirit. Vitrioli q. s. ad levem aciditatem.

Interim singulis noctibus *Paregoricum* præscriptum propinetur.

Emulsiones item ex 4. sem. frig. maj. cum sem. papav. alb. magnopere conferunt.

Cessante verò hæmorrhagia, reliqua per decursum morbi agantur , prout in *Variolarum Capite* traditur.

Antequam finem faciam , hoc adjiciam ; quòd quoties guttulas aliquot Laudani liquidi usurpandas præscribo , *Laudanum* meæ descriptionis intelligo;

cujus formula in libro noſtro *de Morbis Acutis*, capite de *Dysenteria* habetur. Et quòd *Syrupum de Meconio* illum volo, qui conficitur ex ꝑxxiv. *Capitum Papaveris* albi benè ſiccatorum, & (poſt macerationem in Aquę font. lib. viii. ad horas 24.) probè coctorum, dein expreſſorum quàm fortiffimè; quorum colaturę adduntur Sacchari ꝑxxxiv. & in Syrupum coquitur. Has enim duas Pręparationes in ſuo genere efficaciffimas eſſe judico: præſertim *Syrupum de Meconio*, cujus ꝑi. plus præſtat, quàm ꝑii. alterius iſtius, in quo Papaverum capita humidiora uſurpantur, liquor nō ita fortiter exprimitur, & loco *Nigri* quandoque *Capita Papaveris Rheados* quę paululum virtutis habent, partem ita magnam ſuppeditant. Quoties itaque non ſatis mihi conſtat de alterutrius horum Paregoricorum viribus, utrorumvis loco *Laudani Londinenſis ſolidi* ſeſquigranum, vel etiam gr. ii. ſoleo præſcribere in Aqua appropriata ſoluta; quo pacto ab omni errore, & mihi, & egro meo caveo.

*De Miſtu Sanguineo à Calculo Renibus
impacto.*

Q Uamvis hominis minùs cauti, & prudentis eſſe videatur, obſervationem in vulgus ſpargere, cujus in ſeipſo tantùm experimentum ceperit; nemo tamen, opinor, æquus rerum arbiter ægrè feret me, qui tandiu, tãtaque à *Miſtu Sanguineo*, à *Calculo Renibus* impacto orto, fuerim perpeſſus, humanitate, & miſeratione erga Sodales in hoc malo meos commotum, iis, qui eodem morbo excruciaci quandoque poterint, iſta remedia indicare, quę mihi aliqua-

quali levamini fuerunt, quantumlibet vulgaria, & nihili facienda forte videantur.

Anno 1660. *Podagra* me invasit, Paroxyfmo tùm immaniore, tùm diuturniore, quàm prius unquam, miserum affligens, cùm ex hac causa estivo tempore, vel intra, vel supra lectum submollem jugiter ad duos menses decumberem, sine in Paroxyfmi, dolorem hebetem, & obtusum maximè in sinistro Rene nonnunquam, licèt rariùs, & in dextro cœpi persentiscere. A *Podagra* convalescenti hærebat utcunque Renum dolor, qui per intervalla quædam, nullatenus acutus, sed satis tolerabilis, me submonebat; nondum enim Paroxyfmo Nephritico (cujus sunt comites dolor ingens per Ureterum ductus vesicam versus tendens, tùm Vomitus enormis) vel semel laboraveram. Quàmvis verò nondum aderant ista Calculi Renum indicia, cum ratione tamen judicabam, me Calculum, mole insigniorem in Renum Pelvi gestare; qui cùm major esset, quàm ut ex Pelvi dicta in Ureterum ductus elabi posset, prædicta symptomata non intulit. Qua in re post annos multos elapsos me hallucinatum non fuisse certò comperi. Etenim cùm Bruma Anni 1776. statim à soluto rigidissimo gelu, diu multumque obambulasssem, urinam mox reddidi sanguine permixtam; idque toties mihi usuvenit, quoties vel multum itineris pedibus conficerem, vel in curru per platearum pavimenta veherer, quantumlibet lento equorum gressu; quod mihi tamen non accidebat, quoties per viam Regiam lapidibus non stratam, licèt quàm longissimè, curru vectarer. Urina, quam tunc excernebam, tametsi terribili sanguinis tantùm non sinteri specie prodiret, non ita diu post sanguine in fundo seorsim grumescète, in summitate limpida, &

fui

fui similis conspiciebatur. In hujusce mali remedium sanguinem satis copiosum è brachio mitti curabam, & post Purgationes Universales, medicamenta Refrigerantia, & Incrassantia varii generis in usum revocabam; Dietam interea his consentaneam adhibens, liquores acidos, acres, & attenuantes sollicitè devitans. Cum autem neque ista, neque alia permulta, quæ numerare longum esset, quicquam proderent, & metuens calculum, quem grandiore esse suspicabar, quàm ut expelli posset, Aquis Chalybeatis ad exitum sollicitare, tandem spem rei benè gerendæ prorsus amisi; idque eo potissimum nomine, quòd observaram senes aliquot mihi notos sibi mortem accersisse, dum hujusmodi remediis incassum morbi curationem molirentur. Stetit itaque sententia non ampliùs tentare, at vitato tantum, quàm potui maximè, corporis motu, ab hoc effectu mihi cavere. Tandem verò animo fortè recolens, quam mirè nonnulli deprædicent seminis *Fraxini* vim Linthon tripticam, subiit cogitare, quòd si semen ejusmodi virtute polleret, omnino verisimile esset *Mannam* Fraxini adhuc plus posse. Cum Manna, quam habemus, docente Botanographo τῷ πάλῳ Dño *Job. Ray* post alios Scriptores, neque Mel Aereum est, nec Ros aliquis Cœlestis; sed liquor potius, tam è foliis, quàm è trunco, & ramis Fraxinorum in *Calabria* nascentium, exudans; de cujus rei veritate idem, dum in *Italia* peregrinaretur, certior factus est ab eruditissimo Medico, qui ex ramulis, & foliis linteo à se curiosè contextis *Mannam* (qui est succus, ut dixi) sæpiùs collegit. *Vid. Job. Ray. Catalogum plantarum Angliæ.* Experimentum itaque factururus, Manne ʒiiss. in seri lactis lib.ii. solutè hausi, pauxillum succi limonum subinde, dum pur-

garer, deglutiens; quo & Catharticum acuerem, quod segniùs operari solet, & ventriculo minùs ingratum redderem. Ab hujusce remedii usu vix dici queat, quantum ego levaminis circa Renum regionem perceperim: licèt enim antea non semper dolerent Renes, tamen pondere quodam gravativo, & molesto sensu afficiebantur. Quod cùm ita feliciter mihi cessit, idem Catharticum singulis Hebdomadis statò quodam die ad menses aliquot continuos in usum revocabam, & post singulas Catharfeos vices meliùs me habuisse planè sum expertus, donec tandem etiam rudiorum Currus conquassationem ferre potuerim, ab hoc symptomate prorsus liberatus usque ad Veris tempus jam proximè elapsum. Quo appetente, cùm per prægressam hyemem ferè omnem Podagra laborassem, atque nimia corporis ad motum inhabilitate, quieti, & ~~anxia~~ magis, quàm aliàs solebam, indulissem, redit denuò sanguinis mictus. Hic ego an ad Catharsin me iterum reciperem, hærebam dubius, quoniam nuperis hisce annis omni corporis substantia in Podagræ sedem, & fomitem quasi perversa, Catharticum, quantumlibet lene, diutinum Podagræ Paroxysmum certò certius accersebat. Tandem animo succurrebat, si Pæregoricum singulis noctibus post purgationem adhiberem, quo tumultus à Cathartico excitatus sedaretur, posse me pristinam methodum Mannæ semel in hebdomade capiendæ tutò resumere. Uncias itaque duas cum semisse in seri lactis lib. ii. dissolutas manè hausi, & serò guttas xvj. *Laudani liquidi* in Cerevisia tenui dormiturus adjeci. Et Mannam, & Laudanum dicto modo repetens bis in Septimana ad sex vices. Postea verò Manna semel in septimana tantùm uterer, humorum illuvie jam ita copiosè à

Cathartico subducta, ut à Podagra minùs metuen-
dū erat. Cū tamē mea mihi ratio planē dictaverit,
quòd si facultate aliqua, sive dissolvente, sive alio
quovis modo Lithontriptica, fuerit insignita Māna,
omnino est necesse, ut Medicamentum, quale est
Laudanum, validē adstringens, remedii, in quo
spem collocaveram, efficaciam, ac vim quadantenus
infringat; satius esse duxi Hypnoticum missum
facere, cū jam semel tantū in septimana alvum
solverem. In qua Methodo jam ad menses aliquot
perstiterim, eundem septimanæ diem ubique Ca-
tharşi dicans; nec me ab hoc meo more ex quacun-
que data ansa dimoveri paterer. Licet à prima re-
medii hujus dosi dolor, qui in dorso erat, remitte-
bat, uti prius, tamen non ita diu post repetita Ca-
tharşis Podagræ signum dedit; quod nunc Artubus,
nunc Visceribus bellum cœpit indicare: at hæc
morbi tentamina Laudanum fortiter repressit. Cū
hæc mihi Medendi Ratio hætenus benè verterit, in
eadem perseverandum mihi esse judicabam, tam ad
præcavendum miçtus sanguinis recursum, quàm ad
immunendum aliquantulum calculi fomitem. Quod
tandem votis respondit, Hæmorrhagia ista, ex quo
Tractatulum hunc primum edidi, prorsus evane-
scēte, proindeque Manna in totum abjecta. Pur-
gationem itaque quod attinet (modò sanguinis mi-
çtus urgeat, & solum Cathartico hoc lenitivo, Man-
na scilicet, & secundum Methodum suprā à me tra-
ditam subducatur alvus) jam retractanda mihi est
sententia illa mea, quam in Scripto de Podagra olim
evulgaveram; nempe Podagra affectis minimè con-
ducere, ut vel initio, vel in declinatione, vel per Pa-
roxysmorum intervalla purgentur.

Nec ſi miſerum fortuna Sinonem
Finxit, vanum etiam, mendacemq; improba
ſinget.

Nondum enim in mentem mihi venerat, Paroxyſmum, quem à tumultuante Cathartico excitandum metuebam, exhibito ſub noctem Hypnotico prohiberi potuiſſe. Nihilominus ſi Podagram ſolum reſpiciamus, Evacuationes qualeſcunq; plurimum nocent, ac proinde nequaquam ſunt admittendæ, niſi Symptoma dictum earundem uſum omnino poſtulaverit.

De *Regimine*, & *viſtus* ratione, quæ utrovis horum Affectuum laborantibus competere mihi videtur, (quando nihil eorum præterire velim, quæ iſtis uſui eſſe poterint, qui iſdem, quibuſcum Ego, morbis conflictantur) hæc addo. Manè lecto exſurgens, Decoctionis *foliorum Tea* cyathum unum, alterumve exicco: dein curru ad meridiem uſque geſtatus, & domum reverſus, quovis ciborum genere mihi grato, & eupepto *modicè* (id enim ante omnia ſemper, & diligentium cura tenendum eſt) me reficio: ſtatim à prandio per ſingulos dies vini Canariñ plus aliquid quarta parte Libræ (ſeu Pintæ) vulgaris ad promovendam ciborum in ventriculo Concoctionem, & ad Athritidem à viſceribus procul arcendam, haurire ſoleo. Prænſus iterum Rheda vector, & quoties per occupationes meas non diſtineor, Ruſ peto, aeris ſalubrioris inſpirandi gratia, ad milliaria duo, vel tria. Cereviſiæ tenuioris hauſtus mihi pro cæna eſt; ſed & hunc repeto etiam in lectulo, me jam ad ſomnum compoſiturus, idque eo fine, ut hoc Julapio ſuccos acres, calidoſque in renibus ſtabulantes, è quibus fit calculus, refrigerem ſimul, ac diluam. Ego vero & hîc, & inter prandendum

dum Cerevisiam tenuem lupulatam. Cerevisiæ non Lupulatæ, quantumlibet tenui, ac miti, præferendam censeo. Licet enim non lupulata, mollitie, ac lubricitate, qua pollet, ad subducendum calculum jam in Renibus concretum magis faciat; attamen Lupulata, ob levem illam stipticitatem, quam impertiunt Lupuli, minùs facit ad sabuli, vel materiæ calculosæ generationem, quàm facit non Lupulata, cujus & viscidior est substantia, & lutulentior. Quo die Catharsi defungor, ex Pulli carnibus prandium mihi est; vinum tamen Canarinum pro more meo superbibo. Mihi curæ est, præsertim hyeme, ut lectum temporius petam: quo nihil magis confert ad Concoctiones rectè perficiendas, & conservandum pariter tenorem illum, atq; ordinem, qui naturæ jure debetur: Sicuti ex adverso, Nocturnæ lucubrationes Senum cum Morbo Chronico qualicunq; conflictantium, tùm Concoctiones omnes imminuunt, ac depravant, tùm eorundem principio Vitali vulnus haud facilè Medicabile infligunt. Illud etiam sedulò observo, ad præcavendum à Calculo mictum sanguineum, ut quoties per Plateas ad longius aliquod intervallum curru vehendus sim (Gestatio enim vel ad maximam quamlibet distantiam per vias lapidibus non stratas minimè officit mihi) non priùs rhedam ingrediar, quàm haustum Cerevisiæ tenuis paulo liberaliorem ingessero, quem pariter iterò ante regressum domum versus, si fortè alibi diutius fuerim commoratus; quo pacto semper mihi à mictu sanguineo satis est præcautum. At quoad Podagram hoc unum adjiciam. Nuperis hisce annis ex errore aliquo circa sex res non naturales commisso, mihi retrocessio subinde materiæ Podagricæ accidit; cujus signa sunt ægritudo ingens cum vomiti-

vomituritione , & aliquali ventris dolore. Artus interim ex improvifo doloris funt expertes, ac ad motum plus folito habiles. In hoc cafu congiuntum unum Liquoris poffetici , vel cerevifiæ tenuis devoro , & quamprimùm totum per Vomitionem rejecerim , vini Canarini hauftrum, cui inftillatæ fuerint Laudani liquidi gutt. xviii. ebibo , in lecto ad quietem me componens . Atque hac methodo meipfum ab imminente morte aliquoties liberavi .

Et fi verò haud quenquam fortaffe deceat (eum maximè, quem five falvum, five mortuum effe Hominem vix interfit) ita crebram fui mentionem injicere ; hæc tamen eo animo dicta volui, ut aliis, quorum vita , falusque majoris fortaffe ponderis, & momenti funt, queant prodeffe .

Hic poftremò fubindicandum eft ingens difcrimẽ, in quod nonnulli fe conjiciunt, tam Calculo , quàm Podagra laborantes, quoties Mannam in *Aquis Mineralibus* Catharticis folutam inconfultò capiunt . Quamvis enim hoc modo affumpta & celerius vim Catharticam edat , & minori naufea Ventriculum irriter; tamen minora ifta commoda injuriam aliàs ab aquis illatam penfare non valent . Etenim fi calculus Renibus inclufus ita magnæ molis fit , ut per Ureterum ductus in Veficam propelli nequeat , iftæ Aquæ Paroxyfimum ut plurimùm excitant , qui eo ufque perdurabit , cum magno vitæ ægri periculo , donec tandem calculus in pelvim redierit . Quinimo nec *Calybeatis Aquis* æger fe tutò committet , nifi priùs certò fciat calculum majorem non effe , quàm ut per Ureteres vim poffit five invenire , five facere, quod hoc tantum modo, quantum ego conjicio , certò dignofcere poteft; fi nempe jam antea Paroxyfimum aliquem Nephriticum fuerit perpeffus, (cum

Sf 3

dolo-

dolore scilicet sævissimo in Renum alterutro, per ureterum ductus propagato, & Vomitu enormi) pro comperto habeat, non tam grandiore aliquem calculum pelvi concludi, quam lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus subinde in Ureterem illabitur, atque in Paroxysmum hunc invitat, qui ferè non desinit calculo ita Vesicam detruso. Cum res ita se habeat, nullum est magis efficax Remedium, sive ad præcavendum minorum Calculorum incrementum, sive ad eosdem è Renibus deturbandos, quam *Aquarum Calybeatarum* Potatio liberalior, per singulas æstates jugiter repetenda.

Cum verò sæpe accidat, ut *Paroxysmo Nephritico* quis corripiatur, quando hujusmodi Minerales Aquæ haud præsto sint, vel etiam tempestas Anni adsit, quæ earundem potationi minùs faveat; hac itaque compendiosa Methodo, sine ulteriore Remediorum apparatu, insistendum. Si æger temperamento sanguineo præditus fuerit, & ætatem provectiorem haud adhuc attigerit, sanguis ex brachio Reni affecto respondentem, ad ℥x. extrahatur; deinde *Liquoris Possetici*, cui *Rad. Altheæ* ℥ii. *incoctæ* fuerint, *Congium unum* quàm citissimè devoretur, & sequens *Enema* injiciatur. ℥. *Rad. Altheæ*, & *Lilior. an.* ℥i. *Fol. Malvæ*, *Parietar. Branc. Ursin. & Flor. Chamamil. an.* M. i. *Sem. Lin. & Fænugr. ana.* ℥ss. *Coq. s. q. Aq. ad lib. iss.* *Colatura dissolve Sacchari culinaris*, & *Syr. Dialtheæ*, *an.* ℥ii. *Mss. Enema.* Quamprimum per Vomitionem æger totum reddiderit, quod per os ingestum fuerit, ut etiam *Enema* rejecerit, *Laudani Liquidum* satis magna dosis propinetur, viz. ad gutt. xxv. vel *Pil. Matthæi* gr. xv. vel xvi.

In Senibus verò, morbo aliquo diuturno fractis, ut & in Vetulis, *Vaporibus*, vulgò dictis, obnoxiiis
(pre-

(præcipuè si sub initium Paroxyſmi Urinam eę red-
dant nigram, ac ſabuloſam) Venę ſectio omittatur:
At quoad reliqua, eadem, quę jam dicta fuit, via om-
ninò procedendum.

Sed ad Calculum, qui hujus loci eſt, grandio-
rem revertamur. Quod ſi Calculoſus nullo unquam
paroxyſmo Nephritico fuerit tentatus, cùm jam
major ſit calculus, quàm ut ex Pelvi poſſit elabi:
non ſolùm nihil proderunt *Ferrę Aquę*, ſed etiam
ob jam dictas rationes non ſine præſenti periculo
ſumentur. Neque minùs malè quandoque *Podag-
ricis* cedit Aquarum Mineralium uſus, modò ſe-
nes fuerint (ut ſunt plerumque) & pariter corporis
habitu phlegmatico, imbecilloque. In his enim non-
nunquam naturæ vires eo uſque ſunt imminutæ, ac
ſuccifæ, ut omnino metuendum ſit, ne tanta copia
aquarum penitùs obruantur, ac ſuccumbant. Sive
vero hoc in cauſa ſit noxę, quam exinde capiunt
homines tali habitu, ac temperamento præditi, ſive
non ſit; illud mihi compertiſſimum eſt, haud paucos,
quorum corpora hoc morbo fracta admodum, &
quaſi confecta fuerant, hiſcẽ Aquis interemptos
diem ſuum obiſſe.

Atque hæc eorum ferè ſumma eſt, quę mihi in
Morborum curatione hætenus innotescũt, ad diem,
quo hæc ſcribo, *Septembris ſc. Vicesimum, & nonum,*
Anno Domini, 1686.

THOMÆ SYDENHAM M. D.

I N T E G R I

P R O C E S S U S

*In MORBIS ferè omnibus
CURANDIS,*

Quibus accessit

GRAPHICA SYMPTOMATUM
D E L I N E A T I O

*Undè cum quamplurimis Observatu dignis .
Editio novissima pluribus Articulis Aucta .*

Nec non

D E P H T H I S I

Tractatulus nunquam antehac editus.

AMICE LECTOR.

Specimen habes Praxeos eximie, in dilectissimi filii M. D. usum, cautè, & diligenter excogitatum, sua ipsius manu conscriptum, mihi autem pro familiaritate ista, qua omnes excepit, concessum à Cl. Sy-

Sydenham, Viro sanè, cui vix ætas superior parem dederat, vel postera datura est, non modo in arte sua mira sagacitate, & ingenii acumine singulari, conspicuo; sed & probis moribus, & in humanum genus studio, & amore insignibus adeo, ut apud omnes summum sui reliquerit desiderium: Cujus præcepta licèt animo meo, & imo pectore infixæ sint, ne tamen fortè fortuna in mei ipsius, & ægrorum detrimentum excidant memoria parùm fida, typis haud ita pridem mandabam, exemplaribus circiter viginti impressis, ut amicis quoque inservirem. Nescio autem quo pacto in lucem irrepserit publicam inter Miscellanea Curiosa superioris anni Norimbergæ editum; sed inepta mole inutile. Prodiit tandem eo modo vestitum, ut tibi sit in quovis loco paratum; figmentis cerebri vanis, & futilibus sciolorum dogmatis nequaquam refertum, nec hypothese placida solidis, ut videtur, rationum momentis undequaque constipata superbiens; humile autem, & modestum accuratè morbos depingit, & accuratius adhuc medetur; in id solum sollicitum innotescat, quod natura faciat, aut ferat. Et si verum loqui liceat, modò partium situs noveris; pateant tibi per Symptomata ægritudines (quod assidua ediscas observatione) scias deinde veram, & genuinam medendi methodum per dietam, & Pharmaciam adhibere, felicissimus eris practicus, & tibi, & infirmis optimè consules. Parum interim tua refert, utrum Alkali peccet, an Acidum; num in Spiritibus Animalibus, an in ipso sanguine, aut in recondito aliquo Viscere delitescat morbi minera: unde de Periodico Intermittentium reditu doctè satis, & prolixè possis differere; dum interea ipsa Febris sine ullis ambagibus, inquietudine, siti, calore, pul-

pulsu celeri, nausea, cæterisque Symptomatis, etiam astantibus palam est, & apertè dignoscitur: Hinc sæpius mirari subit, quamobrem anxie, ita & scrupulosè immediatas, & proximas morborum causas, dum Medicinam pertractandam suscipiunt, indagare satagunt, & è tenebris istis, quibus natura obduxit, irritò licèt conatu, eruere, gravi, & subactò judicio viri, & in praxi versatissimi; satis interim gnari se latere vel quævis obvia; unde enim dimanat graminis viridis, aut albus nivis color? Quid est, quod humana animaratiocinari nequeat, dum adhuc Infantes, aut Pueri sumus? Unde forma tua Specifica? Satius esse Medicum, quàm Philosophum agere (quis enim unquam Cartesium sibi Medicum voluerit?) minutissima Phænomena planè, & ritè enumerare, & remedia, quibus unusquisque morbus faciliùs cedat, candido, & sincero animo proponere; ita tandem limites suos prætergressa, quibus angustis nimis jam includitur nobilissima, omnibus, quaquaversum patet orbis, feliciter satis, & prospere salutem, filiis autem suis honores summos conciliabit.

Meditabatur paulo ante obitum tractatum de Phthisi peritissimus medicus in perquirendo naturæ methodum, qua morbos amoliri studet, ut adjatrices porrigeret manus, & miseris hominum subveniret, diu, noctuque pensitabundo, & anxio animo, exercitatissimus; hinc fidissimarum observationum serie, & irrefragabili edoctus experientia, medicinæ praxin ornavit, & ad saniores reduxit regulas; sed vix tabidis, dum hujusmodi nunquam intermissis studiis detenti, & defatigati spiritus, solitis non vacabant excubiis, truculentissimus hostis, Podagra, quæ per multos annos obsederat, & de-

¶ debilitaverat artus, impetu facto interiora viscera irruit, per vomitum, & secessum enormiores intentans mortem. unico autem morbo nescit cedere Medicorum Princeps, sed cum malorum cumulo accessit & Renum Calculus, qui corrasis vasorum osculis, sanguinem liberalius, quàm senectus tulit, urinae permixtum effudit, se jam non amplius opponens, nec vitæ, nec mortis cupidus, placidam, & pacatam expiravit animam. Ne tamen auxilio prorsus destituantur tabidi, fragmenta quædam, quæ autorem ubivis sapiunt in primo saltem morbi stadio plerumque proficua, (neque enim fas est, quod ægrotanti proximo opituletur, celare) in publicum prodeunt, ut exinde pateat, quàm accurata, & omnibus numeris absoluta, si modo Deus Opt. Maximus concessisset vitam, expectari potuisset Phthisiologia.

Quid in Febris, Variolis, Morbillis, acutis cæteris, ut & Chronicis sanandis valuit optimè meritis Author noster, sequentes indicant pagine. Regimen, & Dieta instituuntur aptissima; præscribuntur remedia pauca, sed necessaria; nec in Pharmacopolarum lucrum excogitata, nec inani ostentationi composita: sitibundis ægris (eodem modo, quo & ipse sitim suam restinguere solitus erat) cerevisiam tenuem affatim, & pro libitu hauriendam, unde mirè reficiuntur, & refrigerantur, concedit; nec immanitate plus quàm barbara precibus eorum surdus, Apozemata, & Julapia, præ ingrato sapore fastidita, substituit; maximam adhibet cautelam, ne exæstuans nimis, vel igne luculentiori, vel stragulorum onere, plus adhuc incalesceret, vel à propinatis forsitan remediis eum in finem, ut per poros eliminetur materia morbifica cruda adhuc, &

*inconcocta, quæ tamen hac data ansa concitato motu cerebrum petit, unde Phrenesi, aut Coma, aut extravasato sanguine deturpant cutim maculæ purpureæ, aut eruptiones, quas vocant miliares, collum, & pectus ubivis obsident. Numquid ad amissim magis depingi poterat, quam Variolarum historia? eruptionis diem in utraque specie designat, pustularum ingenium ad unguem describit, quo tempore incipiat, & quandiū continue-
tur Salivatio, quo iterum faciei, manuumque tumor se prodat, quid tandem quolibet die expectandum disertè explicat. Paregoricorum usum, quo emolumento judicent Practici, primus persuasit, malum ingerendi Cardiaca, ante eruptionem, morem, unde sæpe accersitum fuerit confluentium genus, meritò primus improbavit. Melius autem hæc ex ipso fonte. Valeas itaque amice, Lector, & sicubi scateant Menda, ignoscas.*

S. M.

Amico suo Integerrimo M. D. Expertis-
simo Domino S. M.

Solum sequaces prætulimus diu
Cum Medentes; Compar habebitur,
Qui clariorem te minori
Reddidit hoc, Medicina, Libro.

Non hic tumoris Mole superbiens
Blattis futurus Præda opulentior:
Sensu sed arcta Ditiori
Conciliant sibi Verba Pondus.

Frustra molesto vasta Volumine
Lustres Galeni scripta; Minutula
Acumen huic majus Tabellæ;
Se stupet hic Medicina totam.

Hic non remoto sordidus Angulo
Sensim fatiscet; Sedula strenue
Manus quotannis Spe perenni
Deteret, auctior ut resurgat.

Applaudè Votis Turba Medentium:
Non Febris illum, Morbus atrocior
Haud afflet ullus, Commodis qui
Immoritur satagendo Vestris.

Sic Vovet

Christophorus Crelle, M. D.

MEDICAMENTORUM

Quedam formulæ in praxi magis familiares.

Potio Communis Purgativa.

℞ **T** Amarind. ℥ ss. fol. Sennæ ℥ ii. Rhei. ℥ i ss. coq. s. q. aq. ad ℥ iii. in Colatura dissolve Mannæ, & Syrup. Rosar. solut. an. ℥ i. m. f. Potio.

Emeticum Commune.

℞. Aq. Cardui Benedict. ℥ ii. Infus. Croc. Metal. ℥ i. Syr. Caryophyll. ℥ ss. m. f. vomitorium. Sumat hora 4. Pomeridiana; superbibendo post singulas vomitiones haustum largum liquoris posse-
tici.

Julapium Perlatum.

℞. Aq. Cerasor. nigr. lact. Alexeter. aa. ℥ iii. aq. Cinnamon. ℥ i. Margarit. præparat. ℥ i ss. sacchar. Crystall. q. s. adde aq. Rosar. Damascen. ℥ ss. f. Julap. de quo cap. cochlear. iv. vel v. in Languoribus.

Julapium Cardiacum.

℞. Aq. Lact. Alexeter. Cerasor. nigr. an. ℥ iii. aq. Epidem. Syr. Caryophyll. & de succo Citri an. unc. ss. m. f. Julap. de quo capiat sæpius.

Decoctum Diæteticum.

℞. Rad. Sarsaparill. ℥ vi. lign. Sassafr. & Chinæ ana ℥ ii. Glycyrrhiz. ℥ i. coq. in aq. font. Congiis ii. per horæ dimidium, deinde stent clausè super cineres Calidos per horas xii. postea ebulliant ad tertiæ par-
tis

tis consumptionem; Cùm primùm ab igne amoveatur, infunde sem. Anisi ʒ ss. post duas horas coletur, & postea depuretur per residentiam, & liquor reponatur in lagenis vitreis probè clausis ad usum. Sit pro potu ordinario per xxx. dies.

Apozema Aperiens, & Antiscorbuticum.

ʒ. Rad. gramin. Cichor. Fenicul. & asparag. ana unc. j. uvarum Corinthiac. & passul. enucleat. an. unc. ij. fol. hepat. ling. cerv. & cap. Ven. an. M. j. fol. Beccabung. sub finem addit. M. ij. coq. f. q. aq. fontan. ad lib. ij. sub finem adde vini Rhenani lib. ss. Colatura adhuc calente, infunde ad duas horas, vase clauso, Coch. hortens. M. j. colatur. adde syr. è quinque radic. & è succo Aurant. ana. unc. ii. aq. Cinamom. hordeat. unc. j. M. f. Apozema. Sumat lib. ss. manè, & 5. pomeridiana per xiv. dies.

Eclegma Incrassans in Tussi.

ʒ. Ol. Amydg. dulc. un. j. Syr. Papav. Rhead. Portulac. Fijub. & Loboc-fani, ana ʒ ss. Sacchar. crystall. q. s. M. in mortario marmoreo ad integræ horæ spatium, & f. Linctus perfectè mistus; recondatur in olla figulina, ad usum. Cap. sæpius lambend. è baculo Liquiritiæ.

Eclegma fortiùs incrassans.

ʒ. Conserv. Ros. rub. Syr. violar. & de Mecon. an. unc. j. sem. papav. alb. ʒ iij. contundantur simul, & per setaceum trajiciantur, deinde adde ol. nuc. moschat. express. gr. vj. f. Eclegma.

In Defluxione tenui.

ʒ. Conserv. ros. rub. unc. ij. Syr. de Mecon. & Fijub. an. un. i. Oliban. Mastich. & Succin. an. ʒ i. ol. Nuc. Mosch. per express. gr. vi. M. f. Loboch. de quo lambat sæpe; bis in die cap. eclegm. descript. cochl. j. instil. land. Balsam. sulphur. Anisat. à gutt. viii. ad gutt. xij. Ce.

Cerevisia Purgativa.

℥. Polypod. Querc. lib. i. Rad. Rhabarb. Monac. fol. sennæ, & passul. enucleat. ana lib. fs. Rhabarb. incis. & rad. Raphan. Rustican. an. unc. iii. fol. Cochl. hortens. salv. an. Miv. Aurantior. incis. N. iv. infunde in Congiis v. vel. vi. Cerevisiæ non lupulatae, fermentationis tempore, & quando ad maturitatem pervenerit, sit pro potu ordinario per dies xiv. vel xxi. præcipuè verò sumat haustum singulis Auroris.

Emplastrum Hystericum.

℥. Galbani in tinctura Castor. solut. & colatur. ʒiii. Tacamabac. ʒii. f. Emplast. pro umbilico.

Catharticum pro Infantibus tenellis.

℥. Syrup. Cichor. cum Rhabarb. Cochl. i. parvulum.

Decoctum Amarum Purgativum.

℥. Decoct. amar. duplicata sene unc. iv. Syrup. de Spina Cervina unc. j. Elect. de Succ. Rosar. ʒii. M. f. Potio.

Laudanum Liquidum Authoris.

℥. Vini Hispanici lib. i. Opii unc. ii. Croci unc. i. pulv. Cinnamomi, & Caryophyllorum, an. ʒi. infundantur simul in B. M. per duos, vel tres dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat. Colatura servetur pro usu.

PROCESSUS INTEGRI IN MORBIS

Fere Omnibus Curandis.

---

*De Affectione, in feminis Hysterica, in maribus
Hypochondriaca, dicta.*

CUm à casu aliquo graviore molestum patitur humana anima, ataxiam concipiunt animales spiritus; urina subinde limpidissima copiosè excernitur; sanitatis recuperandæ spes omnis protinus abjicitur, & tristissima quævis sibi ominantur ægrotæ; quamcunque corporis partem morbus infederit (plurimas autem insidet) symptomata ei parti competentia confestim urgent; in capite apoplexia, hemiplegia soluta; statim à partu adoritur; spasmi epilepsiæ per similes (vulgò uteri strangulatus, in quo venter, & præcordia guttur versus intumescunt) infestant; clavus hystericus, in quo dolor in capite atrocissimus, quem transverso pollice possis contegere; ægra interim materiam viridem bili porraceæ parem evomente, miserè excruciat; cordis palpitationem, tussim, passionem iliacam, & colicam,

T t

cam, nephritin, urine suppressionem emulatur paroxysmus; vomitiones enormes, Diarrheam subinde excitat; externè in carne musculosa nunc dolorem, nunc tumorem inducit in tibiis hydropis instar; nec (quod mireris) intactos dimittit dentes; dolor dorsi creberrimè sevit; & sepe sepiùs adeò refrigerantur externæ partes, ut cadaver planè referant; in risum, & lachrymas effusissimas sine ulla ~~proprietate~~ ridiculè erumpunt; ptyalismus nonnunquam eo gradu laborantes afficit, ut Mercurio delibutas facile crederes. Dolores hysterici quamcunque partem obsident, ubi discesserint, teneritudinem, quæ tangi recusat, relinquunt, ac si verberatæ fuissent carnes.

Mittatur Sanguis ad unc. viii.

Emplast. de Galbano umbilico admoveatur. Sequenti manè aggrediatur usum sequentium pilularum.

℞. *Pil. Coch. maj.* ℥ii. *Castor. pulv. gr.* ii. *Balsam. Peruv. gutt.* iii. *f. Pil.* xiii. *Cap.* iv. singulis, vel alternis matutinis, pro ratione virium, hora 4. vel 5. matutina, superdormiendo.

℞. *Aq. Rutæ* ℥iv. *Bryon. comp.* ℥ii. *Castor. nodulo ligat. & in vitro suspens.* ℥ss. *Sacchar. Crystall.* q. s. *f. Julap.* de quo capiat cochl. iv. vel v. in omni languore. Post has pilulas sumptas utatur sequentibus.

℞. *Limatur. Calyb. gr.* viii. *cum s. q. Extract. Absynth. f. Pil. N.* iii. Sumat summo manè, & repetantur hora 5. pomeridiana per xxx. dies, superbibendo haustum Vini Absynthitis.

Sin forma boli magis arrideat.

℞. *Conserv. Absynth. Roman. & Conserv. flaved. Aurant. an. unc.* i. *Angelic. condit. Nuc. Moschat. condit. & Theriac. Andromach. an. unc.* ss. *pulv. Ari com.* ℥iii. *Zinzib. condit.* ℥ii. *cum s. q. Syrup. de suc.*

*suc. citr. vel, ejus defectu, Syr. Aurantior. f. Ele-
ctuarium.*

℞. *Elect. præscript. ℥ii. limatur. Calyb. gr. viii.
cum s. q. Syrup. Aurantior. f. Bolus sumendus manè,
& serò, superbibendo haustum vini absynthitis, vel
Cochl. vi. seq. Infusionis.*

℞. *Rad. Anglic. Enul. campan. & Imperator. an.
unc. i. fol. Absynt. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. &
Chamædr. an. M. i. Cort. Aurant. duor. incis. affunde
vini Hispanic. q. s. ad supereminentiam duorum digito-
rum. Coletur tempore usus. Vel*

*In Delicatulis Chalybs exhiberi poterit in forma
pulv. sequentis.*

℞. *Limatur. Calyb. probè trit. unc. i. pulv. Ari comp.
℥vi. sem. Coriand. præparat. Anisi, Fenicul. dulc. an.
unc. ss. Cinnamom. acutiss. Corall. rubr. præparat. an.
℥iii. Nuc. Moschat. ℥ii. f. omnium pulvis subtilissi-
mus, cui adde sacchar. albiss. ad pondus omnium,
hujus cap. è Cochleari ℥ss. bis in die per 4. dies, tum
℥i. bis in die per 40. dies superbibend. Cochl. vi. seq.
Julap. vel vini Absynthitis.*

℞. *Aq. Lact. Alexeter. unc. xii. Gentian. comp.
unc. iv. Absynth. mai. comp. unc. ii. sacchar. albiss. q.
s. f. Julap. Vel*

℞. *Vini Rhenan. Absynth. lib. ss. aq. Gentian. comp.
unc. ii. Syr. Carryoph. unc. i. f. Julap.*

℞. *Myrrh. elect. Galban. & Asæfætide, an. ℥i. Ca-
stor. ℥ss. cum s. q. Balsam. Peruv. f. Pil. è singulis dra-
chmis xii. Sumat iii. singulis noctibus, superbibend.
aq. Bryon. compos. Cochl. iii. vel iv. per totum de-
cursum hujus processus.*

*Si Pilule Præscriptæ ventrem moverint, utatur
sequentibus.*

℞. *Castor. ℥i. sal. succin. volatil. ℥ss. cum s. q. ex-
tract.*

tract. Rutæ, f. pilulæ N. xxiv. Cap. iii. singulis noctibus, superbibendo Julapii hysteric. Cochl. iii. vel iv.

Sp. CC. ad gutt. xvi. vel xviii. in aqua aliqua appropriata sæpius exhibitus valde confert.

Si verò his non cedat remediis, tùm capiat sequentes pilulas.

℞ Trochis. de Myrrh. pulv. ʒi. Balsam. sulphur. Terebintb. gut. iv. cum s. q. gumm. Ammoniac. solut. f. Pil. N. iv. Cap. manè, & serò superbib. Julap. hysteric. Cochl. iv. vel v. instillando Sp. CC. gutt. xii.

Electuarium Antiscorbutic. cum aqua ibidem descripta prodest in his affectionibus, ut & Electuar. corroborans cum additione Conserv. Cochl. hortens. unc. i. pulv. Ari Compos. ʒvi. superbibendo præscriptam aquam.

At si affectus his non cedat remediis, eundum est ad aquas ferreas; & si neque his, tùm ad Sulphureas, quales sunt *Bathonienses*.

Inter bibendum aquas ferreas hæc observanda; si aliquod Symptoma gravius acciderit, quod potationi aquarum referri potest, tunc ab iis æger abstineat, donec Symptoma istud penitus evanuerit. Æger in earum usu per sex septimanas ad minimum, vel potius ad duos menses perseveret. *Zinziber conditum*, vel *Semina Carui Saccharata*, ad calefaciendum ventriculum subinde fumat. *Pilulæ* etiam *hystericæ* iii. devorari possunt per primas x. noctes, superbibendo *Julap. hysteric. cochl. iv. vel v.*

Quoad usum *aquarum Bathoniensium*, duobus diebus bibat eas, ac tertio die per modum Balnei eas ingrediatur, atq; ita alternatim per sex septimanas, vel duos menses.

Si *Chalybs* iusto plus corpus calefaciat, tùm per
ejus

ejus usum quarta quaque Aurora sumat *aq. mineralium purgantium* lib. iv. Quæ tametsi alvum moveant, haud tamen tumultum cient, ut solent Cathartica ex officinis deprompta.

Si *Calybs* magnas perturbationes inducat, Laudanum *aq. aliqua* hysterica mistum singulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

Cùm à morbi diuturnitate fractæ, & attritæ fuerint vires, venæsectio, & cathartica non sunt præmittenda, sed à Chalybe statim incipiendum.

Ubi Symptomata sunt mitiora, satis est sanguinem mittere, & alvum solvere ad dies iii. vel iv. dein pilulas hystericas ad dies x. manè, & serò exhibere.

In dolore intolerabili, vomitione, & *Diarrhæa* enormioribus, exhibendum Laudanum, & postea corroborandi spiritus, at modò per vires liceat, ante usum Laudani educatur è venis sanguis, & Catharticum propinetur; in viraginibus præsertim, & sanguineo temperamento præditis: in debilioribus autem, & haud ita pridem paroxysmum passis, sufficit ventriculum Congio uno lactis cerevisiati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere, dein largam dosin *Theriac. Androm.* vel *Elect. Orvietan.* imperare, & *Cochl.* aliquot liquoris alicujus Spirituosi, cum paucul. Laudani liquid. guttalis, superbibenda, dare. Quod si ægra jam pridem vomuerit, & ulterius emeticis sollicitare periculo non vacabit, Laudanum sine mora propinandum est, ea dosi, quæ Symptoma vincat, & post singulas vomitiones toties quoties repetendum, in forma potissimum solida, vel in liquida, in parco vehiculo, viz. gutt. aliquot in *cochl. j. aq. Cinnamon.* fortior. ægra interim conquiescente, & caput immotum tenente.

Perdomito Symptomate , manè , & serò , ad dies pauculos continuetur usus Laudani .

Hæc duo diligenter notanda , quòd cùm semel post evacuationem Laudano uti cœperimus , ea dosi , atque illa toties repetita , sumendum est , donec Symptoma omnino fuerit debellatum , interjecto tantùm spatiolo inter singulas doses , ut quid prior præstiterit , ante noscamus , quàm alteram ingeramus , deinceps cùm Laudano morbum aggredimur , nihil movendum est , nihil evacuandum , vel per mitissimum enema .

Theriaca Andromachi crebro , diuque usurpata , magnum est in hoc , & aliis morbis quamplurimis à caloris , & concoctionis defectu ortis , remedium .

Vina Hispanica gentiana , angelica , absynth. centauro , corticum aurantior. flavedine , aliisque corroborantibus infusis medicata , si ad aliquot Cochlearia ter in die , potenter admodum conferunt , modò egra tenui non fuerit , biliosoque corporis habitu .

Cortex Peruv. ad ʒi. manè , & serò , per septimanas aliquot deglutitus , præsertim in spasmodicis hystericeis , miras habet vires .

In tenui , biliosoque corporis habitu possit usurpari *Diæta lactea* , præcipuè in Colica Hysterica , si modò ea incommoda possint superari , quæ primis ferè diebus apportat , quòd nempe tùm in ventriculo coagulatur , tùm etiam viribus corporis in statu conservandis , sustentandisque minus sufficiat .

Nihil tamen equè sanguinem , spiritusque fovet , & confirmat , ac diu , multumque singulis ferè diebus equo vehi , nec itinera in curru facta suo earent successu .

De Febre Depuratoria annorum 1661, 62, 63, 64.
Si eger juvenis sit , extrahatur sanguis è brachio ,
& co-

& eodem die post aliquot horas, vel sequenti die, duabus horis post leve prandium, *Emeticum ex infus. Croc. Metal. paratis Zythogal.* lib. vi. vel viii. ut quoties vomuerit, aut alvum exoneraverit, è vestigio sumatur haustus, exhibeatur &, post finitam operationem Emetici, hoc, vel simile paregoricum.

℥. *Aq. Cerasor. nigr.* ℥iss. *Aq. Epid.* ℥ss. *Laudaniliquid. gutt.* xvi. *Syr. Caryophyll.* ℥ii. *M. F. Haustus.*

Vomitoria ex infus. *Croc. Metal.* parata, puerulis, ullisve infra adolescentiam constitutis, vel minima quantitate, non est tutum exhibere.

Post hunc diem usque ad undecimum, vel duodecimum, singulis Auroris, injiciatur enema sequens.

℥. *Decoct. commun. pro Clystere* lib. i. (vel lactis *Vaccini eandem quantitate*) *Sacchar. Culinar.* & *Syr. Violac. an.* ℥ii. f. *Enema.*

Post dictum diem alvus constipari permittatur, quo materia febrilis citius concoquatur, ad quem etiam finem Cardiacæ moderata his ultimis diebus exhibita apprimè conducunt; ut

℥. *Pulv. è Chel. Cancror. comp.* gr. xiv. *Elect. de Ovo* ℥ss. cum s. q. *Syr. Caryophyll. f. Bolus* sumendus octava quaque hora, superbibendo sequentis *Julapii Coch.* v. vel vi.

℥. *Aq. Lact. Alexiter. Cerasor. nigr. an.* ℥iii. *Aq. Epidem.* & *Syr. Caryophyll. an.* ℥i. *M. F. Julap.* vel alia his similia.

Hac methodo sollicitè observata, usitatò circa xv. diem (tùm ex laudabili in urina separatione, tum ex manifesta Symptomatum omnium remissione) tempestivum esse Potionem Purgantem communem exhibere percipies.

Accidit interdum, maximè in Senibus, curata Febre, & purgato corpore, ægrum nihilominus valdè

debilem esse, & quandoque tussi, interdum etiam scretu, magnam glutinosi, viscosiq; phlegmatis copiam expectorare. Hoc in casu vinum Malaganum annosum, cum pane tosto ei immisso, bibat æger.

Si superveniat Iliaca passio; præscribatur Sal. Absynth. ʒi. ex Coch. i. Suc. Limonum, manè, & serò; intermediis temporibus cap. Aq. memb. stillatit. sine Saccharo Coch. aliquot, bis quaque hora; dum hæc fiunt, catulus vivens nudo ventri indefinenter accumbat, postquam dolor cum vomitu per biduum, triduumve cessaverit, exhibeatur *Pil. Coch. maj.* ʒi. in *Aq. Menth.* soluta, nec removendus catulus ante pilularum usum.

Ad recidivam præcavendam persistat in usu prædictæ aquæ per longum tempus, & duplicatis pannis laneis ventrem à frigore defendat.

De Febre Pestilentiali 1665, 66.

Post venæ sectionem in lecto celebrandam æger stragulis obruatur, & Lacinia Lanea sincipiti alligetur; tum, si vomitus non adsit, hoc, vel simile Hydroticum exhibe.

ʒ. *Theriac. Andromach.* ʒss. *Elect. de ov.* ʒss. *Pulv. è chel. cancer. comp. gr.* xii. *Coccinel. gr.* viii. *Croc. gr.* iv. cum s. q. succ. kermes, f. Bolus, quem sumat sexta quaque hora, superbibendo Coch. vi. seq. Julapii.

ʒ. *Aq. Card. Benedict.* & *Scord. compos. an.* ʒiv. *Aq. Theriacal. stillatit.* ʒii. *Syr. caryophyl.* ʒi. *M. F. Julapium.*

Si adsit Vomitus, hydroticum differatur, donec solo tegumentorum pondere sudor promanare incipiat, linteaminis parte vultu superinducta.

Incepta Diaphoresis haustulis Zythogalæ salvia alteratæ, vel Cerevisiæ, cui macis aliquantulum incoxeris, subinde repetitis ad naturalis diei spatium

(i. e.

(i. e. horas 24.) est continuanda; in sudore licet iussculis confortativis ægrum reficere.

Ubi tumor enatus fuerit, venam aperire non suffinui; per horas adhuc à finito sudore xxiv. ægro se in lecto continente frigus cautè devitetur. Indusium sponte sua in corpore arescere permittatur, potulenta omnia calidiusculè hauriantur, & Zytogalæ salvia alteratæ usus etiamnum continuetur, in seq. luce potio purgat. communis exhibeatur.

Anni 1667, 1668. Febrim Variolosam, & Variolas produxerunt.

Anni 1669, 70, 71, 72, Febrim Dysentericam.

Anni 1673. 74. 75. Febrim Comatosam.

Curationem febrium horum annorum non attingo; quoniam methodo in febre anni 1685, &c. descripta curari eas potuisse autumo.

De Febris Intermittentibus.

Cum rigore, & horrore adoritur paroxysmus, quibus mox succedit calor, & huic tandem sudor, & subsequens ἀπυρεξία: licèt in primis morbi diebus, Autumno maximè, aliquoties remissio potius, quàm intermissio persentiscitur, in calore æque ac in rigore vomiturit ut plurimum, ac vehementer egrotat miser cum siti, & lingua arida. In tenera ætate abdominis inflatio, in adultis crurum tumor febris solutionem; tonsillarum dolor, rauco, oculi cavi, facies Hippocratica, mortem denunciant.

℞. Cort. Peruv. subtiliss. pulv. unc. j. cum s. q. Syr. Caryoph. vel de Rosis siccis, f. Electuarium dividendum in xii. doses: quarum unam capiat quarta quaque hora, superbibendo Vini cujuslibet haustum, incipiendo immediatè post paroxysmum.

Si autem præscripti boli ventrem moverint, in haustu Vini dentur gutt. x. *Laudan. liquid.* singulis,
vel

vel alternis vicibus post assumptionem boli, ut opus fuerit.

Ad recidivam præcavendam (præcipuè in quartana) repetatur processus prædictus singulis septimanis per tres alias vices.

Sin forma Pilularum magis arrideat,

℞. Cort. Peruv. pulv. unc. j. cum s. q. Symp. caryophyll. f. Pilulæ mediocris magnitudinis, quarum capiat vi. quarta quaque hora.

℞. Cort. Peruv. pulv. unc. ii. Vin. Rhenan. lib. ii. stent simul in Infusione frigida, & coletur per manicam Hippocratis. Usus tempore cap. unc. iii. tertia, vel quarta quaque hora.

Sin ob vomiturionem ferè continuam, Corticem deglutire nequeat æger, tum sexies, vel octies, Spatio duarum horarum, Succi Limonum recens expressi Cochl. j. cum Salis Absynth. ℥i. assumat, dein Laudan. Liquid. gutt. xvi. cum Aq. cinnam. fortior. Cochl. j. ac brevi post, cessante vomitu, Corticis usum aggrediatur.

In intermittentibus vernalibus nonnunquam emeticum, tempestivè propinatum, ut nempe ante paroxysmum negotio suo defungi possit, felicissimè successit. Nonnunquam Enema in diebus intermittentibus, per triduum, vel quatrimum injectum, Curationem absolvit. Quæ sequenti quoque modo tentari potest.

℞. Serpentar. Virgin. subtiliss. pulverisat. gr. xv. Vin. alb. unc. iii. Sumat duabus horis ante Paroxysmum, & stragulis coopertus eger sudet per iij. vel iv. horas, idem faciendo per duas vices ante Paroxysmum.

Si ab ingeminatis paroxysmis summè debilis fuerit æger,

℞. Con-

℥. Conserv. Flor. Borag. Bugloss. an. un. j. conserv.
 Anthos. un. ss. cort. citr. condit. Nuc. Moschat. con-
 dit. Theriac. Andromach. an. ʒ iii. confectio. Alcher-
 mes. ʒ ii. M. F. Opiata, cap. ad quantitatem avella-
 næ, manè, & vesperi, superbibendo Cochlearia pau-
 cula alicujus Aq. Epidemicæ simplicioris, Saccharo
 edulcoratę, interdicto interim enematum usu.

Si sub morbi exitum occurrat hydrops, nondum
 tamen depulsa Febre, curatio non est instituenda re-
 mediis purgantibus, sed infusionibus rad. Raphan.
 Rustican. Summitat. Absynth. centaur. Min. Baccar.
 Juniper. cinerum genist. &c. vino factis, exulante
 autem Febre, Catharticis, & aperientibus.

Pro Infantibus Febre intermittente laborantibus

℥. Aq. cerasor. nigr. & Vini Rhenan. an. unc. ij.
 cort. Peruv. subtiliss. pulv. ʒ iii. Syr. caryophyll. unc. j.
 M. f. Julap. Cap. Coch. j. alterumve, pro ratione
 ætatis, quarta quaque hora, donec Paroxysmi non
 amplius discrucient, instillando alternis vicibus, si
 Diarrhœa adfuerit, Laud. liquid. gutt. j. vel jj.

De Febre Stationaria, ab an. 1685. ad 90.

Calor, & frigus se invicem excipiunt, artus pariter,
 & Caput dolent, pulsus interim ferè sanus, nonnun-
 quam tussis, dolor circa collum, & fauces, exacer-
 batio Febris prope noctem, inquietudo, sitis, lingua
 vel humida, & ex omni parte pellicula alba, & sca-
 bra vestita, vel sicca, fusci coloris in medio, quam par-
 tem undique cingit simbria inalbescens. A jugi in-
 lecto decubitu coma, & phrenesis, à calido regimine
 petechiæ, macule purpureę, eruptiones (quas vo-
 cant) miliares morbillis magis rubentes, pulsus inor-
 dinatus, tendinum subsultus, atq; ita tandem mors.
 Sudores in initio symptomatici divexant, qui si ab
 arte provocentur, viscosi à Capite erumpunt, &
 mate-

materiam morbificam in Caput, aut in artus transferunt.

Mittatur Sanguis ad unc. x. è brachio. Reiteretur Venę sectio; si modò respirationis difficultas, dolor Capitis inter tussendum lancinans, & alia signa Peripneumonix nothæ adsint. In hoc casu tam venę sectio, quàm Catharsis repetenda, donec æger convaluerit.

Vesperis applicetur Epispasticum, & sequenti Aurora Potio Lenitiva præscribatur, quæ ad tertiam vicem alternis diebus repetatur, & hora somni post Catharsin haustus pacificus propinetur.

℞. Aq. Paralys. ʒiij. Syr. de Mecon. ʒj. Succ. Limon. recent. extract. cochl. ii. M. F. Haustus.

Aphthæ, & singultus sponte sua post curationem febris supervenientes sponte evanescunt; Si in longum tempus decurrant, facillè fugantur Cortic. Peruv. ʒj. cum Syr. Papav. Rhead. q. s. in formam Electuar. vel pilular. redacta, superbibend. haustum laetis deflorati. Remedium hoc certissimè scopum attinget, si non frustrentur ejus vires ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à purgatione liberis sequentia præscribentur.

℞. Conserv. Lujul. & cynosbat. an. unc. j. conserv. Berber. unc. ss. crem. Tart. ʒj. cum s. q. Syr. de Limonib. f. Electuarium, de quo cap. ad magnitud. Nuc. Moschat. ter in die, superbibendo sequent. Julap. Cochl. vi.

℞. Aq. Portulac. Lactuc. Paralys. an. ʒiii. Syr. de Limonib. ʒi ss. Syr. Violar. ʒj. M. f. Julapium. Vel.

℞. Aq. font. lib. j. aq. Rosar. Succ. Limonum, Sacch. albiss. an. unc. iv. coq. lento igne, dum despumaverint, cap. unc. iii. ad libitum. præscribatur quoque seq. gargarisma.

℞. Su-

24. Succ. Pomar. agrest. lib. ss. Syr. de rubo Ideo
unc. j. m. f. gargarisma.

Si febris ita ventriculum infestet, ut æger potio-
nem retinere nequeat, *Pil. Coch. maj. ad Æii.* exhibe-
antur, tum etiam hypnoticum est concedendum, v.
gr. *Laudan. Londin. gr. i. ss. cum simili quantitate Ma-
stich. vel Laudan. Liquid. gutt. xviii. in aq. Cinnamo.*
hordeat. unc. j.

Decoctum album paratum, an. 3j. C. C. usti, in aq.
communis lib. iij. cocti, & postea Saccharo albissi-
mo edulcorat. sit pro potu, ut & Cerevisia tenuis
pro libitu.

Post Catharsin bis celebratam concedatur ægro
Pullorum carnibus vesci, & post ultimam Purga-
tionem, modò febris aliquantulum deflagraverit,
vini Canarini cochl. iij. vel iv. manè, & serò, ut &
post Prandium per dies aliquot propinentur.

In Phrenitide, ut & Comate, nihil perinde
confert, atque ægri caput radi, nullo admoto
Emplastro, sed Pileolo tantum.

Si (quod fœminis hystericis quandoque accidit)
post venæ sectionem, & purgationes hujusmodi
iteratas, etiamnum duret, procurratque febris,
modò signa Peripneumoniæ, & inflammationis
circa partes vitales absint, singulis noctibus Pa-
regoricum, & medicamenta hysterica, bis, vel ter
in die injungantur.

De Infantibus febre Stationaria laborantibus.

Hirudines duæ utrinque pone aures applicentur,
dein *Emplastr. Epispasticum* cervici admoveatur.

Cerevisia, qua Rhabarbarum fuerit infusum,
purgetur.

Si post Catharsin febris intermittere videatur,
tum *Julapium cum Cortice Peruviano* (in Capite de
fe-

febre intermittenti pro infantibus descriptum) exhibeatur .

De febre Scarlatina .

Æstate exeunte, infantes præcipuè infestat. Rigēt, & horrent sub initium; nec tamen admodum ægrotant, cutis universa maculis parvis rubris, crebrioribus, latioribus, & magis rubentibus, quàm in morbillis interstinguitur: Ad duos, tresve dies persistunt, quo quidem tempore evanescunt, & decedente subiecta cuticula squamulis furfuraceis, ad instar farinæ, cutis conspergitur.

℞. C. C. usti, & pulv. è Chel. cancr. comp. an. ʒss. Coccinell. gr. ii. Sacchar. Crystal. ʒj. M. f. pulvis subtiliss. in xij. Chartulas dividend. quarum unam cap. 6. quaque hora, superbibendo cochl. ij. vel iij. sequentis Julapii .

℞. Aq. Cerasor. nigr. aq. Lactis Alexeter. an. ʒ iij. Syr. è succ. citri ʒ j. M. f. Julap.

Applicetur etiam Epispasticum cervici, & qualibet nocte paregoricum ex Syr. de Mecon. propinetur, & postquam symptomata cessaverint, purgetur eger .

De Pleuritide .

Inter Ver, & Æstatē dominatur. A rigore, & horrore orditur, quos statim comitantur calor, sitis, inquietudo, & cætera febrium Symptomata; elapsis pauculis horis, eger vehementi dolore punctorio in laterum alterutro circa costas corripitur, qui nunc versus omoplatas, nunc spinam, nunc anteriora pectoris sese propagat, tussi crebra excruciat; Materia sputo rejecta in initio morbi pauca est, & tenuis, & sæpe sanguinis particulis intermixta, progressu verò copiosior, & magis concocta, sanguine etiam permixto. Febris pari passu incedit cum tussi, spu-

spuito sanguinis, dolore, & pro ratione liberioris expectorationis sensim imminuitur: nunc alvus est astricta, nunc soluta nimis; Eductus è vena sanguis sevi liquati speciem præ se fert, ubi refrixerit.

Mittatur sanguis è brachio lateris affecti ad 3x.

℥. Aq. Papav. Rhead. 3 iiii. Sal. Prunel. 3i. Syr. Violar. 3i. M. f. Haustus, sumendus statim à prima venesectione.

℥. Amygd. dulc. excorticat. N. v. sem. Melon. Pepon. an. 3 ss. sem. papav. alb. 3 iii. aq. bord. lib. i. ss. aq. Rosar. 3 ii. cum s. q. sacchar. cand. f. s. a. Emulsio, Cap. 3 iv. 4. quaque hora.

℥. Decoct. Pectoral. lib. ii. Syr. Viol. & Cap. Ven. an. 3 i ss. M. f. Apozema. Cap. lib. ss. ter in die.

℥. Ol. Amygd. dulc. 3 ii. Syr. Viol. & Cap. Ven. an. 3 i. Sacch. Cand. q. s. M. f. Eclegma, de quo sepe lambat.

Oleum Amygd. dulc. per se, vel Oleum sem. Lini recentè extract. exhiberi potest.

℥ Ol. Amygd. dulc. Lilior. & unguent. Dialtheæ, an. 3 i. M. f. Linimentum, quo inungatur latus affectum manè, & serò superimponendo fol. Brassicæ.

Repetatur Venesectio ad tres alias viçes, ad eandem quantitatem, quatuor diebus continuis, ubi dolor, & respirandi difficultas suadent.

De peripneumonia notha.

Ingruente hyeme, & sepe sub ejus exitum emergit: insultu primo nunc incalescit, nunc friget æger, ex motu quolibet vertiginosus est, rubent, & inflammantur genæ, oculique: tussit, & inter tussendum dolor capitis lancinans premit, potulenta vomitu rejicit, urina turbida est, & intensè rubet, sanguis pleuriticorum æmulus, anhelus crebrò, & celeriter spiritum ducit, dolente thorace. Ab asthmate sicco
pla-

planè distinguitur, quòd in isto nusquam comparent febris indicia, in hac manifestò se produnt, licèt minora longè, & magis obscura, quàm in peripneumonia vera.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad unc. x. Die sequenti æger hanc potionem sumat.

℞. Cassiæ extract. unc. j. Glycyrr. ʒii. ficus pingues N. iv. fol. senn. ʒiiss. Agaric. trochiscat. ʒj. coq. f. q. aquæ ad unc. iv. in Colatur. dissolv. Manna unc. j. Syr. Rosar. solu. unc. ls.

Si verò potionem assumere nequeat, Cap. Pil. *Cb. maj.* ʒij. hora quarta matutina.

Sequenti die celebretur iterum Venæ sectio ad eandem quantitatem; ac postero die repetatur Catharsis, quæ porrò repetenda est alternis diebus, vel post majora intervalla, pro ratione virium; Atque insuper si Symptomata non cessaverint, extrahatur iterum sanguis, semel adhuc, bis, vel sæpius, diebus aliquot interjectis, prout res postulaverit; sed ut plurimum venæ sectio bis celebrata sufficiet; Interim, dum hæc fiunt, præsertim in diebus à purgatione vacuis, utatur *decocto Pectorali, Eclegmate, & oleo Amygd. dulcium*, in Pleuritide descriptis.

De Rheumatismo.

Rigorem, & horrorè, & cetera febrium symptomata patiuntur, elapso die uno, alterove (est & ubi citius) dolor adest atrox, nunc in hoc, nunc illo artu, in carpis, humeris, & genibus præsertim, vicissim hos relinquens, & illos occupans, rubore, & tumore in parte, quam postremùm affecit, adhuc residuis. Febris sensim evanescit, manente dolore, quin & nonnunquam immaniùs sæviente. In lumbagine rheumatica immanis dolor est, circa lumborum regionem fixus, nephritin mentiens, nisi quòd

quòd æger non vomituriat, qui procumbere nequit, sed vel è lecto exilit, vel super eodem erectus sedet, corpore perpetua agitatione, nunc versus anteriora, nunc posteriora inclinato. Sanguis pleuriticorum similis.

Mittatur Sanguis è Brachio lateris affecti ad unc. x.

℞. *Aq. Nymph. Portulac. Lactuc. an. ℥iv. Syr. de Limonib. ℥iss. Syr. Violac. ℥i. M. f. Julap. de quo bibat ad libitum.*

Præscribend. *Emulsio 4. Sem. frigid. maj. Cataplasma è mica panis albiss. & lacte Croco tincto applicetur parti dolenti.*

Die sequenti eadem sanguinis quantitas detrahatur; atque iterum, die uno, vel altero interjecto, reiteretur, atque porrò quater, vel pluries, si opus fuerit, hoc observando, ut post secundam Venæsectionem majora sint intervalla inter singulas sanguinis missiones.

Diebus à Phlebotomia vacuis, Enema è lacte saccharato subinde injiciatur, vel sequens

℞. *Decoct. commun. pro Clystere lib. i. Syr. Violar. & Sacchar. culinar. an. ℥ii. M. f. Enema.*

Si Imbecillitas ægri repetitionem Phlebotomiæ non ferat, tum post secundam, vel tertiam venæsectionem Curatio hac methodo tentanda.

Capiat alternis diebus *portionem purgativam communem*, donec convaluerit, & iisdem noctibus *Paregoric. ex Syr. de Mecon.*

Sin his remediis non cedat, & æger ob imbecillitatem evacuationes qualescunque ferre nequeat, aggrediatur usum *Elect. & aq. Antiscorbutic. in scorbuto descript.* quæ etiam remedia locum habent in Rheumatismo Scorbutico.

In Juvenibus, atque iis, qui temperatè vixerunt, vino non plus æquo dediti, Rheumatismus Diæta simplici admodum refrigerante, & mediocriter nutriente æque feliciter, ac repetitis Venæ sectionibus (quas minùs ferre queant) profligari potest Ex. grat.

Solo Lactis sero ad dies quatuor vescatur æger, postea præter serum pane similagineo semel in die loco prandii, donec penitùs convalescat, nisi quòd postremis diebus iterum panem in cenam indulgere liceat, Symptomatis cessantibus, carnes pullorum elixorum, ceteraque eupepta concedantur, tertio autem quoque die solo lactis sero victitet, donec tandem pancraticè valeat.

De febre erysipelatoſa.

Nulla non corporis pars, præsertim facies, tumet, dolet, & summè rubet, pustulæ densæ, parvæ in vesiculas subinde facessunt, quæ per frontem, caputque serpunt, oculi tumore obruti, rigor, & horror, atque reliqua febris indicia adsunt. In alia hujus morbi specie, liquorum attenuantium potationi superveniente, febricula adest, pustulæ urticarum puncturas referentes, nonnunquam in vesiculas sublatæ, mox recedentes, tuberculorum more, sub cute se condentes, maximè pruriunt, & scalpando rursus apparent. Est & alia eruptionis species, peccus ut plurimum obsidens, macula nimirum lata, cuti vix supereminens, porriginosa, cum squamulis flavis, qua vigente, æger benè se habet, eadem evanescente, leviter ægrotat, urina turbida, & flava, iisdem remediis, quibus pruritus ferinus, cedit, vino utatur æger, & carnibus eupeptis.

Mittatur sanguis è brachio ad ℥ix. vel x. Die sequenti sumat *portionem communem purgativam.*

℥. Rad. Althææ, & Lilior. an. ℥i. fol. Malv. Sambuc. Verbasc. flor. Chamæm. Melilot. summit. Hyperic. & centaur. minor. an. M. i. sem. lini, fænugrec. an. ℥ss. coq. s. q. aq. ad lib. iiii. Coletur liquor, & tempore usus adde singulis libris decocti Sp. Vini ℥ii. Stuphæ è panno laneo huic decocto immersæ, ac expressæ, calidè admoveantur bis in die, & pars affecta post fotum sequenti mixtura illinatur.

℥. Sp. Vini lib. ss. Theriac. Androm. ℥ii. pulv. piperis longi, & Caryophyll. an. ℥ii. f. mixtura. qua Charta Emporetica madefacta parti affectæ circumvolvatur.

Si primæ venæ sectioni non cedat morbus, tùm repetatur; & nondum cessante, ad duas alias vices celebretur, interposito semper die uno.

Diebus à Venæ sectione liberis Enema è lacte cum Syr. Violarum. Emulsio Refrigerans, & Julap. refrigerans, sunt præscribenda.

De pruritu ferino, & inveteratis cutis eruptionibus, quæ Venæ sectioni, & Catharsi non cedunt.

℥. Theriac. Andromach. ℥ss. Elect. de ovo Di. rad. Serpentar. Virgin. subtiliss. pulver. gr. xv. Lapid. Bezoar. oriental. gr. v. cum s. q. Syr. è conditur. citri. f. Bolus, hora somni sumendus per dies xxi. superbibendo cochl. vi. sequent. Julapii.

℥. Aq. Card. Benedict. ℥vi. aq. Epidem. & Theriacal. Stillat. an. ℥ii. Syrup. Cariophyl. ℥i. M. f. Julap.

Singulis matutinis cap. liquoris possetici libr. ss. calidè, & sudet horæ unius spatio.

His finitis, si pustulæ adhuc non evanuerint, sequenti Linimento partes affectæ inungantur.

℥. Unguent. ex Oxylapatbo ℥ii. Unguent. Pomati ℥i. flor. Sulphur. ℥iii. ol. Rbodii ℥ss. f. Linimentum.

Veruntamen Medicamenta præscripta haud usurpentur, nisi Venæ sectione, & Catharsi ritè præmissis.

De Angina.

Angina inter Ver, & Æstatem ut plurimum aggreditur. Sequuntur Febris insultum dolor, & faucium inflammatio, unde à tumore uvule, tonsillarum, & laryngis, nec deglutire queat Æger, nec spiritum ducere.

Mittatur Sanguis è Brachio copiosè. Tangan-
tur partes inflammate melle Rosaceo, *Sp. Vitrioli, vel*
Sp. Sulphuris ad summum acorem permixto, vel Sp.
Vitrioli solo. Mox Gargarisma sequens usurpetur,
non vulgari modo; sed ita ut sine ulla agitatione in
ore contineatur, donec incalescat; dein expuatur,
& repetatur subindè.

℞. Aq. Plantag. Ros. Rubr. & Sperm. Ranar. an. ℥iv.
alb. ovor. in aquam agitando redact. N. iiii. Sacchar. Cry-
stal. ℥iii. M. f. Gargarisma.

Emulsio Refrigerans in Pleuritide descripta in dies
sumatur.

Sequenti mane, nisi febris, & dolor inter deglu-
tiendum remiserint, Venæ sectio repetatur, Ca-
tharsi in diem posterum rejecta, alias Catharticum
lenitivum exhibeatur.

Manente adhuc affectu (quod oppidò rarum) re-
petatur adhuc Venæsectio, & Catharsis, Epispasti-
cum amplum, ac forte applicetur cervici post pri-
mam Venæsectionem. Omni mane, nisi diebus pur-
gationi datis, Enema refrigerans, & Emolliens inji-
ciatur, Diæta tenui utatur æger, & lecto per horas
aliquot quotidie absistat.

In his omnibus febribus, quas intercurrentes ap-
pello, ut etiam in illa, quæ stationaria est, cautè
observandum, quòd æger à lecto abstineat magnam
diei

diei partem, ut jusculis hordeaceis, avenaceis, ac id genus aliis victitet, & cerevisiam Lupulatam, & hydrogalam pro potu ordinario bibat,

De Morbillis.

Infantes plerumque impetunt. Primo die rigent, horrentque, calent, & frigent alternatim. Secundo consummatam febrim accersunt, ægritudo vehemens, sitis inappetentia, lingua alba (non verò sicca) tussicula, capitis, & oculorum gravedo, & somnolentia perpetua, acriter premunt, humor è naribus, & oculis jugiter stillat (quæ lachrymæ certissimum morbillorum signum.) Huc accedunt sternutatio, tumor palpebrarum paulò ante eruptionem, vomitus, diarrhœa, cum dejectionibus colore viridi in dentientibus præsertim; Symptomata ingravescent ad quartum usque diem, quo quidem die (nonnunquam quinto) in fronte, & facie maculæ parvæ, rubræ, pulicum morsibus persimiles prodeunt; quæ numero, & magnitudine auctæ, racematim coalescunt, & faciem maculis rubris majusculis interstinguunt. Hæ maculæ è parvulis papulis, supra cutim paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantia digito levi, vix oculorum acie deprehendi possit.

A facie, quam primò solum occupant, ad pectus, ventremque, crura deinde, tibiaeque propagantur maculæ; in his autem partibus latæ, & rubræ, superficiem cutis non superantes conspiciuntur. Eruptione morbillorum non perinde deliniuntur Symptomata, ac in variolis. Vomitus post eruptionem nullus: sed tussicula, & febris cum spirandi difficultate intenduntur, in oculos defluxio, somnolentia, & inappetentia perseverant. Die sexto, aut circiter frons, & facies asperescunt, emorientibus pustulis, ruptaque cuticula, in reliquo corpore maculæ latissime

V u 3 sunt,

sunt, & maximè rubescunt. Octavo circiter die in facie evanescunt, & vix in reliquo corpore permanent. Nono nullæ prorsus sunt, per faciem verò, & artus quandoque, & totum corpus in farinam quandam, & squamulas facescunt, & tunc temporis febris, spirandi difficultas, & tussicula augentur. In adultis à calido regimine livescunt primò, mox nigrescunt exanthemata.

℥. Decoct. Pectoral. lib. i. ss. Syrup. Violar. & Cap. Ven. an. ℥i ss. M. f. Apozema, Cap. ℥i iii. vel iv. ter, vel quater in die.

℥. Ol. Amygd. dulc. ℥ii. Syr. Violar. & Cap. ven. an. ℥i. Sacchar. Cand. albiss. q. s. M. f. Eclegma, de quo sæpius lambat, præcipuè quando tussis urget.

℥. Aq. Cerasor. nigr. ℥i iii. Syr. de Mecon. ℥i. f. haustus singulis noctibuss sumendus, à primo morbi insultu, usque dum convaluerit æger, dosin augendo, vel imminuendo pro ratione ætatis.

Æger se contineat in lecto per biduum post primam eruptionem.

Si post Morbillorum discessum, Febris, respirandi difficultas, & alia Symptomata Peripneumoniæ mentientia supervenerint, sanguis liberaliter extrahendus è brachio, semel, bis, vel ter, prout opus fuerit, convenienti spatio interposito inter singulas Venæ sectiones; Atque etiam continuentur decoctum Pectorale supra descriptum, ut & Loboch. vel Ol. Amygd. dulc. per sc. Circa diem xii. ab invasione Cathartico lenienti purgetur.

Diarrhœa, quæ morbillos excipit, Venæ sectione sanatur.

De Variolis.

Distinctæ sunt, vel confluentes, & in distinctis invadunt rigor, & horror, calor intensus, capitis, & dorsi

dorsi dolor vehemens, vomituritio, in adultis ingens in sudores propensio (& hinc minimè confluxuras esse licet conjicere) dolor sub scrobiculo cordis si manu prematur, stupor, & somnolentia, nonnunquam & insultus epileptici (in infantibus præsertim) quibus si, dentitione peracta, corripiantur, in prociñctu esse variolas possis prædicere, ita ut si fortè insultum epilepticum sub vesperam patiantur, sequenti Aurora in conspectum se daturæ sint variolæ, mites ut plurimum, & rarissimè confluentes. Quarto inclusivè ab invasione die, nonnunquam seriùs, rarò tamen ante illum erumpunt, quo tempore vel minuuntur Symptomata, vel prorsus evanescent. In eruptione autem subrubræ primò pustulæ tenuissimarum acicularum puncta equantes sparsim se produnt per faciem, collum, pectus, & corpus universum; tunc in faucibus dolor, qui cum pustulis surgentibus augetur. Circiter octavum à primo insultu diem intervalla pustularum priùs alba rubere jam incipiunt, in tumorem attolli, & dolore tensivo affici; extenduntur palpebræ, & ut vesica inflata, oculos claudunt. Proximè à facie intumescent manus, digitique distenduntur, pustulæ faciei antea leves, & rubræ, jam asperæ (primum maturationis indicium) & subalbidæ apparent; succum insuper luteum, colore à favo non abludentem evomunt, faciei, & manuum inflammatio jam summa in pustularum interstitiis colorem exhibet (floridū, & rosarum Damascenarum emulum, quem quidem colorem, quo mitiores sunt variolæ, eo magis tùm pustulæ, tùm cutis interjecta ad amussim exprimunt: Quæ faciem occupant pustulæ, asperiores quotidie, ac magis flavæ pro maturationis ratione; quæ manus, & reliquum corpus, minùs asperæ, albæq; magis

conspiciuntur in dies. Die undecimo faciei tumor, & inflammatio recedunt, pustulę maturę, & justam magnitudinem (viz. pisi grandiusculi) adeptę exarescunt, deciduntque. Decimo quarto, vel quinto pereunt funditus; manuum autem pustulę pertinales, albę adhuc, & recentes die uno, aut altero morastrahunt, & tandem dirumpuntur, cęterę autem; faciei nimirum, & corporis, desquamantur, & in facie squamulis hisce furfuraceis succedunt foveę. Per totum morbi decursum alvus vel prorsus constipatur, vel rarissimę dejicit. Maxima eorum pars, qui ex hoc morbo pereunt, octavo die in discretis, undecimo autem in confluentibus intereunt: Quippe cüm in discreto hoc genere promoven-
tur sudores tũ cardiacis, tũ regimine calidiore, prædicto die facies, quę turgida, & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat, ẽ contra flaccida reperitur, & albescens, pustulis nihilominus rubentibus, & elevatis, etiam post ægri mortem, sudor, qui huc usque manaverat, derepentę evanescit, æger interim phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine, vehementibus, urinam parcę reddit, ac frequenter, & tandem paucissimarum horarum spatio ad plures migrat.

In Confluentibus eadem Symptomata (sed atrociora) febris scilicet anxietas, ægritudo, vomitum, &c. immaniũ sæviunt; licet non ita promptę, ac in discretis, in sudores dissolvitur æger. Diarrhœa nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unũ, aut alterum post illam protrahitur, quod in discretis vix contingit. Tertio die, aut citiũs, rarõ tardius, erumpunt; & quo citiũs, eo magis confluunt. Quandoque ad quartum, vel quintum diem differtur eruptio ob atrox aliquod symptoma, v. gr. acutissimum

num dolorem in lumbis , nephritici æmulum , in latere pleuritici , in artubus rheumatici , in ventriculo cum ingenti ægritudine , & vomitu . Non perinde , ac in discretis , mox ab eruptione remittunt symptomata , sed & febris , & alia ad multos etiam dies post eruptionē pustularum ægrum discruciant : Nunc erysipelatis ritu , nunc morbillorum erumpunt , eruptionis licet tempore planè distinguantur . Crescente morbo , non in molem aliquam spectabilem attolluntur ; sed in facie sibi invicem implicitæ , tanquam vesicula rubra vultum omnem contegunt , quem maturius elevant , quàm discretæ : postmodum ad instar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ cutis superficiem non admodum superant . Præterlapso die octavo , pellicula alba quotidie paulatim magis exasperatur , calore fusco ; Intensus magis est dolor cutis , donec tandem in truculentiori morbo nonnisi post diem vicesimum latioribus laminis desquamatur . Hoc interim observatu dignum , quòd quanto pustulæ maturescentes propiùs ad colorem subfuscum vergunt , eò deteriores lentius abscedunt ; quo magis autem flavescent , eò minùs confluxerint , & ocyùs se proripiunt . Ubi primùm deciderit pellicula , nulla scabritie vultus afficitur , at verò mox illam excipiunt squamulæ furfuraceæ , indolis perquam corrosivæ , quæ foveas relinquunt patentiores , & sepe cicatrices . Quandoque humeri , & dorsum cuticula denudantur . Morbi periculum à pustularum frequentia , & numero in facie sola , æstimandum . Pustulæ manuum , & pedum majores , & quò altiùs ab extremitate artuum ascenderis , eò sensim minores , & contractiores extant . In adultis salivatio , in infantibus diarrhœa (licet non ita certo) confluentium comes . Ptyalismus nunc cum eruptione se

prodit, nunc biduo, triduove præterito, materiam primò tenuem, die undecimo viscidiorē egerimè excreat. Siticulosus est æger, voce rauca, somnolentia, & stupore ingentibus corripitur, inter bibendum subinde tussit, & potus per nares revertitur. Tunc cessat ut plurimum salivatio, cui nisi faciei intumescencia (quæ licèt hoc ipso die pro morbi genio aliquantisper remitti debeat, non tamen nisi post diem unum, alterumve omnino recedere) & manuum insigniter incipiens, & diutiùs perdurans suppetias tulerint, ægro protinus moriendum est. Diarrhœa non ita maturè infantes occupat, ac ptyalismus adultos. In utraque variolarum specie febris ab insultu ad eruptionem dominatur, inde dat inducias ad pustularum maturationem; qua peracta, desinit. Superveniunt à malo regimine symptomata anomala; qualia sunt, pustularum flacciditas, & subsidentia, phrenitis, coma, maculæ purpureæ pustulis interspersæ, & in earum summitate maculæ nigre exiguæ in medio subsidentes, sanguinis mictus, & sputum sub initio morbi, urinæ suppressio.

Separationis tēpus cum febrili ebullitione tribus, vel quatuor primis diebus transigitur; Expulsio per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis abscessibus, in carne perficitur.

Dies, in quo maximè periclitatur æger, in confluentibus, in minimè crudo, maximè vulgari genere à primo morbi insultu, est undecimus, in crudiore adhuc, decimus quartus, & in crudissimo, decimus septimus; nonnunquam tamen, sed rarius, non ante diem vicesimum moritur æger. Quinimo per spatiū illud omne, quod inter dies undecimum, & decimum septimū interjacet, appetente vespera, molestissimo inquietudinis paroxysmo quotidie vexatur æger.

Mitta.

Mittatur sanguis quovis ex tribus primis diebus ab invasionem ad unc. ix. vel x. & postea *Vomitorium* exhibeatur ad ℥i. vel ℥iss. *Infusionis Croci Metallo-*
rum.

His primis diebus diluatur sanguis frequenti potatione *Cerevisiæ* tenuis *Lupulatae*, cui *Vitrioli Spiritus* immisceatur usque ad plenam pustularum eruptionem.

Cum variolæ omnes eruperint (quod ut plurimum est sexto die post invasionem) vesperi propinetur *Syr. de Mecon.* ℥i. quæ repetatur dehinc singulis noctibus ad diem decimum post invasionem. Ea nocte, si Variolæ è *Confluentium* genere fuerint, augeatur dosis ℥iss. quæ dein repetatur ad ℥i. mane, & ad ℥iss. serò, singulis noctibus, donec æger convaluerit.

Si *Syr. de Mecon.* minus congruat, substitui possit *Laudan. liquid.* viz. gutt. xviii. pro ℥i. *Syrupi,* & gutt. xxv. pro unc. iss. Hoc interim observandum, quod si paregoricum bis in die exhibitum orgasmum compescere non valeat (quod in Variolis insigniter confluentibus sub finem earum sæpe accidit) tum 8. quaque hora exhibendum, vel sæpius, si opus fuerit.

At si variolæ *Interstinctæ* fuerint, satis erit, ut solummodo singulis noctibus post plenam eruptionem exhibeatur *Paregoricum*; atque etiam in minori dosi.

Qualiscunque autem generis variolæ fuerint, atq; etiam qualicunque morbi tempore, si *Phrenitis* acciderit, omnino oportet, ut inordinato spirituum motui frænus injiciatur, ac proinde si prior *Paregorici* dosis metam non attingat, alia, atque alia assumatur, donec tumultus penitus conpescatur, inter-

posito inter singulas doses spatio aliquo ; ut perno-
scere valeamus , utrum dosis ultima id quod quæri-
mus , præstiterit , antequam nova ingeratur .

Si omnimoda urine suppressio acciderit , eger è
lecto eximatur , & aliquantulum obambulet .

Si saliva ob calorem sit adeò viscida , ut expecto-
rari non possit , tùm Gargarisma cum Syringa sæpe
in fauces injiciatur . Componatur è *Cerevisia tenui* ,
vel *aq. bord. cum Melle Rosarum* ; vel sequens usur-
pari poterit .

*℞. Cort. Ulmi ʒvi. rad. Glycyrrhiz. ʒss. Passul.
enucleat. N. xx. ros. rub. p. ii. coq. s. q. aq. ad. lib. i. ss. in
Colatur. dissolv. oxymel. simp. & mell. Rosar. an. ʒii.
M. f. Gargarisma .*

Si epispastico opus fuerit , amplum satis , & acre
nuchæ applicetur nocte ista , quæ magnam morbi
crisin præcedit , mox ab assumpto paregorico plan-
tis quoque pedum applicari potest allium , à die
octavo usque ad morbi finem , singulis diebus re-
novandum .

Si infans de Symptomatis dentitionem comitan-
tibus jam securus , derepente spasmo corripitur , hìc
cogitandum est , convulsionem istam , fortassis à na-
ture conatu , quæ variolas , scarlatinam Febrem , aut
morbillos in corporis habitum protrudere satagit ,
pendere : applicetur itaque Emplast. Epispasticum
nuche , lecto quam primum committatur æger , ex-
hibeatur insuper cardiacum , cui paregorici pauxil-
lum est admiscendum , puero nempe trienni *Laud.
liquid. gut. v. in aq. Epidem. cochl. i.*

Si die undecimo , vel alio quovis post eum , febris
secundaria cum inquietudine , jactatione , & ceteris
id genus symptomatis , usque adeò efferatur , ut Pa-
regoricis utcunque repetitis sufflaminari nequeat , &
mors

mors quasi immineat, tum sanguis in fatis magnam quantitatem illicò detrahatur; nempe ad unc. *xii.* vel circiter, atque porrò repeti possit semel, vel bis in sequentibus diebus, si symptomatum dictorum ratio idem postularit; at non aliàs. Catharsis etiam blanda die decimo tertio (non antea) vel quovis alio die eum insequente (modò Venę sectio præcesserit) institui possit, nempe ex *Electuarii Lenitivo. unc. i. dissolut. in aq. Cichor. vel lactis Alexeter. unc. iv.* Veruntamen nec Venę sectio, nec Catharsis impediunt, quo minùs Paregorica in usum veniant, quę (haud obstantibus iis) tam quoad largam dosin, quàm repetitam exhiberi debent, si opus adhuc fuerit: nam ad hęc in hoc morbo semper confugiendum.

Quando Pustulę perfectè exaruerint, inungatur facies Linimento ex equalibus partibus *ol. Amygd. dulc. & Pomat.* per biduum; at non ultra.

Die *xxi.* post invasionem mittatur sanguis è brachio; & sequenti die Catharsis celebranda, quę porrò alternis diebus ad tres alias vices repetatur.

Quoad Regimen; è lecto abstineat ad sextum diē post invasionem, in quo postea se contineat usque ad *xvii.* non aliis stragulis tectus, quàm quibus sanus uti solebat.

Jusculis Avenac. hordeac. Pomis coct. & Cerevisia tenui victitet, & post undecimum diem vini Hispanic. Coch. *iv.* vel *v.* bis in die exhibeantur, si eger voluerit.

Si crurum tumor non evacuationibus præscript. cedat, tum fotu fol. Malv. verbasc. Sambuc. Lauri, cum floribus Chamemel. & Melilot. in lacte coct. facilè fugatur.

Si primis morbi diebus æger Hæmoptoe laboret,
vel

vel urinam reddat sanguineam , tùm pulvis , & tinctura , quæ in capite de Hæmoptoe præscribuntur , sexta quaque hora (donec symptomata ista prorsus cessaverint) diligenter exhibeantur Quo etiam casu Paregorica liberali manu propinanda .

De chorea Sancti Viti .

Convulsionis species quædã est , quæ pueros , puellasve à decimo ætatis anno ad pubertatem invadit ; prodit se claudicatione , vel instabilitate alterutrius cruris , quod æger post se trahit fatuorum more ; manum ejusdem lateris vel pectori , vel alii alicui parti applicitam , nequit continere in eodem situ horæ momento , sed in alium situm , & locum convulsione distorquebitur , quicquid æger contra nitatur . Antequam poculum ad os possit adducere , mille gesticulationes , circulatorum instar , exhibebit : Non enim recta linea ori admovent , sed deducta à spasmo manu , huc illuc aliquandiu versat , donec tandem fortè fortuna labris propius apponens liquorem derepentè in os injicit , & avidè haurit , dedita tanquam opera , ut spectantibus risum moveret .

Sanguis ad ʒviii. plus minùs , pro ætate , ex brachio educatur .

Die sequenti , dimidia pars , vel quiddam amplius , pro ratione ætatis , potionis commun. hauriatur ; & vesperi haustulus sequens propinetur .

ʒi. Aq. Cerasor. nigr. ʒi. aq. Epilept. Langii ʒiii. Theriac. Andromac. ʒi Landan. Liquid. gutt. viii. f. haustus.

Potio Cathartic. ad tres vices , alternis diebus , repetatur ; & haustus Paregoricus iisdem noctibus .

Postea Sanguis iterum extrahatur ; & ad Catharsin , uti priùs , æger revertatur ; & sic sanguis mittatur , & alvus subducatur ad tertiam , quartamve vicem ,

cem, spatio tamen inter alternas evacuationes observato , ut nihil periculi ægro immineat.

Diebus à purgatione vacuis sequentia præscribantur.

℥. Conserv. Absynth. Roman. & flaved. Aurantior. an. ℥i. Conserv. Anthos 3ls. Theriac. Andromac. vet. & nuc. moschat. condit. an. ℥iii. Zinzib. condit. ℥i. Syr. è succ. citr. q.s.f. Electuar. de quo capiat ad magnitud. nuc. moschat. manè , & hora quinta pomeridiana, superbibend. vini sequent. Cochlear.v.

℥. Rad. Pæoniæ, Enul. Campan. Imperator. & Angelic. an. ℥i. fol. Rut. Salv. Betonic. Chamædr. Masrub. alb. & summitat. Centaur. min. an M. i. Baccar. Juniper. 3vi. Cortic. duor. Aurantior. Incidantur , & infundantur frigidè in vini Canarini lib. vi. Coletur tantummodo usus tempore .

℥. Aq. Rut. 3iv. aq. Epilept. Lang. & Bryon. comp. an. ℥i. Syr. Pæon. 3vi. M. f. Julap. Cap. Cochlear. iv. singulis noctibus cubitum iturus, instillando Sp. C. C. gutt. viii.

Applicetur plantis pedum Emplast. è Caranna.

Ob Recidivæ metum pertundatur ei vena , & ad dies aliquot purgetur, ea ipsa anni sequentis tempestate (vel paulò ante) qua morbus invasit .

Verisimile mihi videtur, quòd hæc methodus curationi Epilepsiæ Adultorum convenire possit, quod tamen non adhuc expertus sum. Cùm verò Choreia S. Viti ætates teneras adoriri soleat, in Epilepsia Adultorum tam sanguinis detrahendi quantitas, quàm Catharticorum dosis adaugeantur .

De Apoplexia .

Somnus est profundissimus, & omnimoda sensus, & motus privatio, excepta respiratione, quam ægri habent difficilem cum stertore.

Mittatur sanguis è brachio ad ℥xii. quāprimum, ac postea ex venis jugularibus ad ℥viii. deinde *Vomitorium ex ℥iss. vel unc. ii. Infus. Croc. Metal.* propinetur statim.

Emplast. Epispastic. satis amplum, ac forte cervici applicetur.

Dum hæc aguntur, erectus sedeat æger in lecto, nec stragulis nimis obrutus.

Sp. Sal. Armoniac. optimè rectificatus admoveatur naribus.

Finite Vomitorii Operatione, subinde exhibeantur *Cochl. iii. vel. iv. sequentis Julapii.*

℥. *Aq. Rutæ ℥iv. aq. Bryon. compos. & Antiepilept. Lang. an. ℥i. Sp. C.C. gut. xx. Sacchar. Crystal. q. s. f. Julap.*

Vel *Cochleare i. Sp. Lavendulæ compos.* per se propinari possit bis, vel ter, durante paroxysmo, hora dimidia, vel integra interposita.

Cavendum est, ne Cardiacæ plus justo calida, ac nimis frequenter (uti mos est) exhibeantur; nam quacunque demum specifica virtute pollere videantur, plus damni, quàm emolumenti egro apportant, ut pote quæ humores fundere (ac proinde malum augere) apta nata sunt: quod etiam incommodum non minus infertur ex nimia stragulorum congestione.

Paroxysmo jam finito, ad præcavendam recidivam sequentia exhibeantur.

℥. *Pil. Coch. maj. ℥ii. cap. tertia quaque die per 6. vices hora 4. matutina superdormiendo.*

℥. *Conserv. flor. salv. Rorismarin. an. unc. i. Conserv. flaved. Aurant. ℥vi. nuc. Moschat. condit. & Zinzib. condit. an. unc. ss. Theriac. Androm. vet. ℥ii. pulv. elect. diamb. diamosch. dulc. an. ℥i. cum s. q. Syr.*

conditur. *citr. f. opiata.* capiat ad magnitudinem Castaneæ manè, & serò, superbibend. *aq. Epilept. Lang. Coch. ii.*

℥. *Ambr. gr. is. 3ls. ol. destil. sem. Anisi, cinnamom. nuc. moschat. an. gutt. ii. ol. Caryphyl. gut. i. sacchar. in aq. flor. aurantior. solut. unc. iv. f. s. a Tabellæ,* quarum capiat unam ad libitum .

Ab usu potus generosioris cujusvis sibi temperet , vescatur jusculis avenaceis, hordeaceis , ut & ex pullis gallinaceis confectis, & quandoque etiam (præcipuè inter purgandum) carne pullorum agnorum , ac id genus ciborum eupepton .

De Ophthalmia .

Ex oculorum inflammatione patet .

Mittatur Sanguis è brachio ad unc. x. Sequenti die sumat potionem purgativam communem , quæ repetenda est per duas alias vices, duobus diebus interpositis ; iisdem noctibus sumat *haustum paregoricum ex Syr. de Mecon. unc. i.*

Diebus à purgatione vacuis sumat ter , aut quater in die *unc. iv. Emulsionis ex sem. frigid. maj. & Papav. alb.*

℥. *Aq. Plantag. Ros. rubr. & Spermat. Ranar. an. unc. i. pul. Tutia præparat. 3i. f. Collyrium ,* cujus guttè aliquot instillètur oculis bis in die ; at nō incipiendum, nisi post primam purgationem.

Si his remediis affectus haud cedat , repetatur Venæ sectio semel , vel bis (præcipuè si sanguis Pleuriticus apparuerit) ut etiam Catharsis .

Abstineat ab usu vini, & cujusvis liquoris generosi, ab usu etiam ciborum coctum difficilem, & sale conditorum ; & diebus inter purgationes bibat hydrogalam coctam .

Nota , quòd sæpè accidit, quòd Venæ sectioni , &

Catharsi utcunque repetitis Ophthalmia non cedit; hoc in casu *Paregoric. ex Syr. de Mecon. unc. i. singulis noctibus exhibitum curationem sine aliorum suppetiis absolvit.*

De Uteri Procidencia.

℥. Cort. *Querc. ʒii. Coq. in Aq. font. lib. iv. ad lib. ii. sub finem addendo Cortic. Granator. contus. ʒi. ros. rubr. flor. Granator. an. M. ii. dein adde vini rub. lib. ls. Colatura sit pro fotu, qui cum pannis laneis parti affectę admoveatur manē horis duabus, antequam ē lecto assurgat, & nocte post decubitum, donec symptoma penitus evanuerit.*

De Paroxysmo Nephritico.

Adsunt dolor fixus in lumborum regione, urina cruenta, arenularum, aut calculi excretio, stupor cruris ē directo renis laborantis, testis retractio ejus lateris, in quo est dolor, nausea, & vomitus. Dolor colicus nephritico haud absimilis; licet in quibusdam symptomatis planē discrepet, quę recensita in *Capite de colica biliosa* videas.

Si Æger temperamento sanguineo fuerit, mittatur sanguis ē brachio affecto reni respondentī ad ʒx. dein *liquoris possetici, cui Rad. Althęę ʒii, incoctę fuerint Cong. i.* quām citissimē deglutiatur, & Enema sequens injiciatur.

℥. Rad. Althęę, & Lilior. an. ʒ i. fol. Malv. Parietar. Branc. Ursin. & flor. Chamæmel. an. M. i. Sem. Linī, & Fenugr. an. ʒ ss. coq. s. q. aq. ad lib. ifs. M. F. Enema. Rejectis Vomitorio, & Enemate, *Lauda. Liquid. satis magna dosis propinetur, viz. ad. gutt. xxv. vel Pil. Matth. gr. xv. vel xvi.* In senibus verò, & morbo diuturno fractis, ut & vetulis Vaporibus obnoxiiis (precipue si sub initium Paroxysmi urinam eę reddant nigram, & sabulosam) Venesectio omit-

tatur;

tatur; at quoad reliqua, eadem, quæ dicta est, via omnino procedendum.

In mictu Sanguineo calculo renibus impacto.

Capiat æger, statò quodam die, singulis hebdomadis, *Mannæ Ziiss.* in feri lactis lib. ii. solut.

Conducit aliquando haustus cerevisiæ tenuis liberalior.

In calculo renum grandiori, dolor hebes, & obtusus, nullatenus auctus, sed satis tolerabilis persentitur, nec paroxysmus nephriticus comitatur.

Aquis chalybeatis æger se non tutò committet, nisi priùs certò sciat, calculum majorem non esse, quàm ut per ureteres viam possit invenire, quod hoc tantummodo certò potest dignosci, si nempè, jam antea, paroxysmum aliquem nephriticum fuerit perpeffus, (cum dolore scilicet sævissimo in renum alterutro, per ureterum ductus propagato, & vomitu enormi) pro comperto habeat, non tam grandiore aliquem calculum pelvi concludi, quàm lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus subindè in ureterem illabitur, atq; ita paroxysmum invitat, qui ferè non desinit, nisi calculo in vesicam detruso. Cùm sic se res habeat, nullū est magis efficax remedium, quàm aquarum chalybeatarum potatio; quòd si calculosus nullo unquam paroxysmo nephritico fuerit tentatus, cùm jam major sit calculus, quàm qui ex pelvi possit elabi, devitandæ sunt aquæ ferreæ.

De Dysenteria, Diarrhæa, & Tenesmo.

Rigent, horrentque, sequitur deinde totius corporis calor, quem brevi excipiunt ventris tormina, & hæc dejectiones crebræ, & mucosæ omnes (nisi quod stercorosa nonnunquam interponantur) cum ingenti cruciatu, & molestissimo viscerum omnium quasi descensu, quoties exoneratur alvus, sanguinis

interim lineamentis intertextæ , licèt aliquando ne minimum sanguinis per totum morbi decursum admisceatur . Progressu morbi sanguis sincerus quandoque excernitur, & gangræna insanabili afficiuntur intestina : Si æger ætate floreat, vel cardiacis incalescat : Febricitat admodum ; lingua est subalbida , quadam mucilagine densè obsita , interdum nigra, & sicca . Prosternuntur vires , dissipantur spiritus , apthæ insuper oris interna , faucesque obsident , præsertim ubi materiæ peccantis evacuatio adstringentibus præposterè impeditur , non exacto per cathartica morbi fomite . Aliquando exulante febre, agmen ducunt tormina, & cetera morbi symptomata sequuntur :

In diarrhæa humores excrementitii sine sanguine, aut intestinorum exulceratione excernuntur .

In tenesmo assidua est desidendi cupiditas , nihil tamen præter mucosum quoddam, & subcruentum, aut purulentum rejicitur .

Mittatur sanguis è brachio quamprimum , eademque nocte *Paregoricum* propinetur, & mane sequenti *Potio purgans communis* , repetenda alternis diebus ad duas alias vices, & *Paregoric.* post Purgationes, quamprimum suo defunctæ sunt munere ; ac diebus à purgatione vacuis idem mane, & sero esse exhibendum .

Post Venæ sectionem , & Catharsin semel celebratam , per totum morbi decursum , sequens Cardiacum exhibeatur .

℞. *Aq. ceras. nigr. & fragor. an. ℥iij. Aq. Epidem. Scord. comp. & cinnam. bordeat. an. ℥i. Margarit. præparat. ℥iiss. Sacchar. crystal. q. s. adde Aq. Rosar. Damascen. ℥ss. ad gratum saporem, m. f. Julap. de quo cap. cochl. iv. vel v. in languoribus , vel ad libitum*

Potus

Potus fit Laccoctum cum Aq. Triplo, vel Decoct. Alb. ut .

℥. c. c. c. & Mic. panis alb. an. ℥ii. coq. in Aq. font. lib. iii. ad lib. ii. postea s. q. Sacchar. Albiss. edulcoratur. Vel si dejectio virium postulaverit, Aq. font. lib. ii. cum Vin. anarm. lib. i. simul coctæ, pro potu frigide assumantur.

Cum per tres vices purgatus fuerit æger, tota curatio usui Laudani bis, vel ter in die repetiti postea incumbit, nisi quod Enema ex Lact. vaccin. lib. ss. & Theriac. Androm. ℥iss. subinde injiciatur, quod in alvi egestionibus mirè confert.

Cum alvi fluxus in Diarrhæam tantum assurgat, Phlebotom. & Catarsi præscript. omissis, sequ. Bolus singulis matutinis exhibeatur.

℥. Rhabarb. pulv. ℥ss. (plus minus pro ratione virium) cum s. q. Diascordii. f. Bolus, addendo Ol. Chym. cinnam. gutt. ii.

Noctibus insequentibus Paregoric. ex Aq. cinnam. bordeat. ℥i. & Laudan. Liquid. gutt. xiv. exhibeatur.

Ubi tormina sicca sine dejectionibus excruciant, curantur diluendo sero lactis frigide propinato, & tepide injecto; ut in Cholera morbo pullorum jussulo, aut lacte cerevisiato.

Si hic morbus diutius excurrat, adeò ut omnis ejus vis in rectum intestinum decumbat, cum assidua desidendi cupiditate, Diæta Analeptica instituat, & liquor aliquis Cardiacus pro libitu ingeneratur, ut restaurari possint vires, quibus redeuntibus Tenesmus sponte se proripit.

In dysenteria malè curata dolores aliquando egrum ad annos aliquot discruciant, in hoc casu Phlebotomia repetita pristinam sanitatem restituet.

Notandum est, quod in constitutionibus huius morbo minus faventibus, omissis evacuationibus, dysenteria Laudano solo sanatur, quod manè, & serò repetendum, donec symptomata penitus evanuerint, vel etiam ter Nycthemeri spatio, si opus fuerit.

De Colica biliosa.

Intestinorum dolor atrocissimus est, per horas aliquot affligit febris in hunc morbum desinens, qui aut quasi injecta fascia constringit, aut in punctum contractus quasi terebello perforat; subinde remittitur, mox recrudescit. Sub initio non ita certo ad unum aliquod punctum determinatur, neque tam crebra vomituritio, neque alvus ita pertinaciter cathartorum vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obstinatius in puncto figitur, vomituritio frequentior, & major alvi adstrictio, colica tandem in iliacam transeunte. A nephritide sic distinguitur.

1. Dolor nephriticus fixus in rene est, & ab eo ad testem exporrigitur secundum longitudinem ureteris. Colicus vero vagus est, & cinguli instar medium ventrè affligit. 2. A pastu colicus dolor augetur: Nephriticus potius imminuitur. 3. In colico dolore, ab excretionem per alvum, & per vomitum majus levamen emergit, quàm in nephritico. 4. In dolore nephritico urina primum clara, & tenuis, postea aliquid subsidit, & tandem arenulæ, aut lapilli excernuntur: In colica urinæ ab initio crassiores existunt.

Sanguis è brachio paulo liberalius educatur, & post horas iii. vel iv. *Anodyn.* exhibeatur: Postero die *Catharticum Lenitiv.* & interposito die uno, ad tertiam vicem propinetur.

At si malum hoc fructibus horariis, vel aliis cibis avidè ingestis originem debeat, tum ventriculus ante omnia lacte cerevisiato affatim hausto eluendus est;

est; quo exantlato Anodynum propinandum est; sequenti autem die vena secanda est, & in ordine præscripto procedendum.

Ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutissimè fatigaverit, & ægrum penè confecerit, liberalior sive aquæ Epidem. sive Mirab. sive alius cujuscunq; qua sanus maximè delectabatur, usus ægrum hoc tempore ultra spem omnem juvit.

De cholera Morbo.

Intra Augusti limites se continens, vix in priores Septembris hebdomadas evagatur. A crapula, & ingluvie excitatus similis affectus nullo temporis discrimine insurgit, qui licèt eodem curetur modo, alterius tamen est subsellii. Adsunt vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate, & angustia per alvum dejectio, ventris, ac intestinorum dolor vehemens, inflatio, & distentio; cardialgia, sitis pulsus celer, ac frequēs, parvus, & inæqualis, æstus, & anxietas, nausea molestissima, sudor, crurum, & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, & similia, quæ ægrum in 24. horarum spatio interimunt.

Pullus tenerior in tribus circiter Aquæ font. Congiis elixetur, ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat, hujus decocti, vel (defectu ejus) liquoris possetici capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhauriat; & eodem tempore ex eodem liquore *Enemata* successivè repetenda. Haustibus, & Chlysteribus *Syr. Lactuc. Violar. Portulac. Nymph. eorumve* alicujus unica subindè admisceri poterit.

Exantlato hoc Eluvionis penso (quod iii. vel iv. horas sibi vendicat) *Paregoricum* curationi Coronidem imponit.

Si non accesserit medicus, nisi postquam æger

vomitum, & dejectionibus per multas horas continuatis fuerit exhaustus, & jam frigescent membrorum extrema, tum ad *Laudanum Liquidum* confugiendum est in paulo majori dosi (viz. *Laudan liquid. gutt. xxv. in Aq. cinnam. fort. unc. i.*) & cum cessaverint symptomata, nihilominus manè, & serò quotidie est repetendum; at in minori dosi, donec pristinas vires receperit.

Est species quædam cholere morbi infantibus valde familiaris, ac sæpenumerò funesta, ex Dentitione, vel Crapula originem ducens.

Horum ætas tenella minimè fert, ut diluatur ventriculus larga liquorum potatione, multò minùs, ut Cathartici tumultus major in humoribus excitetur; sed Curatione *Laudano* solo aggredi oportet; quamobrem *gutt. ii. iii. vel iv. vel plures*, pro ratione ætatis, *Chochlear. i. cerevisiæ tenuis*, vel *Aquæ* cuiusvis appropriatæ instillatæ exhibeantur, repetanturque, ut opus fuerit.

De colica Pictonum.

Est species quædam Colicæ, quæ degenerare solet in Paralyfin, & motus omnimodam manuum, ac pedum depravationem; quam hoc nomine *Riverius* in capite de Paralyfi indigitat, & apud insulas Caribum notissima est, utpote quæ magnam vim hominum infestat.

Hunc dolorem atrocissimum sanat *Balsam. Perv.* frequenter, ac in magna dosi exhibitum, nempe si *ejus gutt. xx. xxx. vel xl. Sacchar. Albiss. cochl. i. instillantur*, & bis vel ter in die dentur: at Paralyfis huic remedio haud cedit.

De iliaca Passione.

Peristalticus intestinorum motus invertitur, propinata cathartica, & injecta enemata in emetica statim

tim transeunt, alvi fæces per vomitum rejiciuntur.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad unc. ix. vel x. post aliquot horas exhibeatur sequens Pulvis.

℞. *Resin. Scammon. vel (defectu ejus) Resin. Jalap. gr. xii. Calomelan. Turquet. ʒi. m. f. Pulvis*; cap. è Cochl. i. lactis vaccini, superbibendo ejusdem lactis Cochl. i. vel alterum, vel si forma Pilularum magis arrideat.

℞. *Pil. ex duob. ʒ ss. Calomel. Turquet. ʒi. cum s. q. Balsam. Peruv. f. Pil. iv. sumend. è Cochl. i. Syr. Violarum.*

Sin autem æger hoc remedium per os rejecerit, *Laudan. liquid. gutt. xxv. Aq. Cinnam. fort. ʒ ss. in-* stillatæ statim propinentur, cum verò horum usu vomituritio ac ventris dolores remiserint, catharticum dictum iterum exhibeatur, verùm si anodynorum virtute, ac vi jam penitus infractis vomituritio, ac dolor iterum redierint, cathartico interim in corpore resitante, ad usum paregorici suprâ descripti revertendum, idemque eo usque repetendum quarta vel sexta quaque hora, donec intestinis quies omninò inducatur, quo quidem tempore catharticum operationem suam per sedes exeret.

Nec sanè absre fuerit, elapsa una, aut altera post Venæ sectionem hora, clysterem aliquem ex iis, qui potentiùs operantur, injicere, fumum scilicet nicotianæ, ex tubulo inverso, per vesicam majusculam, in intestina validissimè insufflatum, quæ quidem operatio post aliquot horas reiterari debet, nisi citiùs meatus deorsum pateat.

Finita operatione Cathartici, sumat sequentem haustum.

℞. *Aq. Cinnam. fort. unc. i. Laudan. Liquid. gutt. xxv. m. f. Haustus*, qui porrò repetendus est bis, ter, vel

vel sæpius in die, donec vomituritio, & dolor penitus cessaverint, atque etiam, istis symptomatis cessantibus, nihilominus ad curationem confirmandam per aliquot adhuc noctes capiat idem paregoricum in minori dosi cubitum iturus.

De Fluxu Mensum immodico.

Menstruorum fluxus, naturaliter constitutus, capacitatem testæ ovi anserini implet. Patet autem immodicus ex difficili tolerantia, virium lapsu, inappetentia, cachexia, colore cadaveroso, & pedum intumescencia.

Mittatur sanguis è brachio ad unc. viii. sequenti mane sumatur *potio purgativa communis*, repetaturque alternis diebus ad duas alias vices; & noctibus post purgationem *Paregor. è Syr. de Mecon.* exhibetur.

Diebus à purgatione vacuis sumat sequentia.

℥. *Conserv. Rosar. sicc.* ℥ii. *Trochisc. de terra Lemnia* ℥iss. *Cort. Granator. Corall. rub. præparat.* & *boli Armen. an.* ℥ii. *lapid. hæmatit. Sanguin. Dracon. an.* ℥i. cum s. q. *Syr. Cydonior. f. Elect.* de quo sumat ad magnitudinem nucis moschat. maj. manè, & hora quinta pomeridiana, superbibendo sequentis Julapii *Cochl.* vi.

℥. *Aq. Germin. Querc. & Plantag. an.* ℥iii. *Aq. Cinnamom. hordeat;* & *Syr. de Rosis siccis an.* ℥i. *Sp. Vitriol. q. s.* ad gratam aciditatem.

℥. *Fol. Plantag. & Urtic. an. q. s.* Contundantur simul, & succus exprimatur, & postea clarificetur, de quo cap. *Cochl.* iv. vel v. sæpiusculè ad libitum.

Post primam purgationem applicetur emplastr. seq. regioni Lumborum.

℥. *Emplastr. de Minio, & ad Herniam an. part.*
æq. ex-

eq. extendantur super alutam , f. Emplastrum regionis Lumborum admovendum .

De Colica hysterica .

Est species quædam , seu potius insigne , ac valde usitatum affectionis hystericæ symptoma , cui comitem se adjungit dolor circa scrobiculum Cordis atrocissimus , uti etiam humorum viridi colore per vomitionem ejectio .

Primò, quò saburra vitiosorum humorum in ventriculo contentorum minùs impediatur Paregorici efficaciam , satis magna quantitas liquoris possetrici affatim ingurgitetur , atque iterum per vomitionem rejiciatur , nempe *ejusdem liquoris Cong. iss. quo peracto Lauda. liquid. gutt. xxv. in Aq. cinnam. fort. Aq. Epidem. vel alius vehiculi ℥i. propinentur .*

In usu Paregoric. hoc notandum , quòd eò usque repetendum est , donec symptomata omnia penitus cessaverint , debitum interea tempus interjiciendo , ut judicare valeamus , quid prior dosis effecit , antequam novam ingeramus .

Si sanguineo temperamento præditus sit eger , vel si antea hoc symptomate haud multum infestatus fuerit , ac viribus fractus , hoc in casu sanguis primùm è brachio detrahendus , antequam vomitorium præscriptum propinetur .

Hac ipsa Methodo Clavus hystericus curatur . Sin verò Colica Hysterica diuturnior fuerit per Paroxysmos affligens , tum in eorum intervallis , sive extra Paroxysmum , seq. usurpentur .

℥. Zedoar. subtiliss. pulv. ℥i. cum seq. Syr. è conditur. citri , f. Bolus sumendus manè , & serò per xxx. dies , superbibendo sequentem infusionem .

℥. Zedoar. incis. minutim. unc. ls. vini Canar. unc. iv. infundantur frigide per xii. horas ; deinde colentur

tur proufu; vel *Balsa. Peruv.* ut in Colica Pictorum, usurpetur.

Quæ de Colica Hysterica hîc dicuntur, de Colica etiam hypochondriaca dicta sunt; ut & hoc diligenter advertendum.

Utriusque affectus natura sibi vindicare videtur, ut alia atque alia tententur, donec tandem ad illud remedium peruentum fuerit, cui quasi genuinè morbus cedit, tametsi ut plurimum Chalybs imprimis confert.

Colica Hysterica tam in hypochondriacis, quàm hystericis sæpissime in icterum desinit, qui sensim sponte sua facessit, sin autem longas moras nectat, exhibeatur Apozema sequens.

℥. *Rad. Rub. Tinctor. curcum. an. unc. i. chelidon. maj. cum toto, & summitat. centaur. an. M. i. coq. in æqualib. partibus Vini Rhenani, & Aq. fontan. ad lib. ii. colatur. dissolv. Syr. de 5. radicibus unc. ii. m. f. Apozema, de quo capiat lib. fs. calidè manè, & serò, usque dum convaluerit.*

De Ictero, colica neutiquam prægressa.

Color flavus in toto corpore, præsertim in oculorum albis est conspicuus, quo quidem colore objecta omnia apparent afflictis tincta, corporis pruritus, segnities, & lassitudo, linguæ amaror, vomitus biliosus interdum, singultus, egestio alba, urina crocea, & pannum immersum eodem colore inficiens, morbum indignant.

Exhibeatur potio purgativa communis, dein aggre diatur usum sequentium; & durante eorundem usu Catharticum præscriptum quarto quoque die exhibeatur.

℥. *Conserv. Absynth. Rom. conserv. flaved. Aurant. an. unc. i. Angelic. condit. nuc. moschat. condit. pulv.*

Ari

Ari compos. & *chalyb.* cū *aceto* præparat. an. unc. ss.
Extract. *centaur. min.* *Extract.* *Gentian.* & *cremor.*
Tartar. an. ℥ii. *croc. Anglic. pulv.* 3ss. cum s. q. *Syr. de*
5. radicibus f. Electuarium, de quo cap. ad magnitud.
nuc. moschat. manè, & hora quinta pomeridiana (vel
vice *Electuarii* sumat pilulas *chalybeatas*) superbi-
bendo post matutinam dosin *aquarum mineralium*
purgantium lib. iv. & post pomeridianam dosin *A-*
pozemat. in colica hysterica descript. lib. ss.

At si signa hydropis affuerint, tam manè, quàm
ferò apozema superbibat.

Si vel his diu continuatis morbus adhuc perstite-
rit, ad *aquas ferreas* eundum est, quæ ex ipso fonte
sunt bibendæ.

Ad præcavendum abortum.

Eadem præscribenda, ac in Fluxu mensium im-
modico, omissis solummodò catharsi, & succis.

De immodico lochiorum fluxu.

Fluxum lochiorum naturalem tria constituunt,
sanguis scilicet purus, copiosus, per triduum pri-
mum fluens; dehinc sanguis aquosus, loturæ car-
nium crassiori similis per quatrimum præter eas
propè durans; hinc postmodum materia viscosa,
& mucilaginosa, pauco, aut nullo sanguine per-
mixta, per quinque, aut septem dies prodiens, &
sic porro ad mensis finem.

Fluxus autem eorum immodicus dijudicandus
est ex virium dejectione, animi deliquio, sanguine
grumoso effluente, cibi fastidio, dolore in hypo-
chondriis, ventris tensione, pulsu debili, & fre-
quenti, visus obtenebratione, aurium tinnitu, &
convulsionibus.

Victus incrassans instituatur, & potus sequens
addatur.

℥. Aq. Plantag. vin. rub. an. lib. i. coq. simul ad tertias, & deindè edulcoretur s. q. sacchar. albiss. cujus, cùm frigescat, cap. lib. fs. bis, vel ter in die.

Interim Julap. aliquod Hystericum (at satis mite) subinde propinetur, & nodulus sequens naribus applicetur.

℥. Galban. Asæ fætid. an. ℥ ii. castor. sal. succin. volatil. ʒss. m. f. nodulus, vel

℥. Sp. salis Ammoniac. ℥ ii. quem sæpe olfaciat.

De suppressione Lochiorum.

Intumescit venter, dolor gravativus inum ventrem, lumbos, & inguina occupat, facies rubescit, difficilis est respiratio, perturbantur oculi, rigores, febres acutæ adsunt, animi deliquia, sudores frigidi, pulsationis, & ardoris sensus in utero; paralysis in partibus inferioribus, ut & interdum epilepsia.

E vestigio lecto addicatur, & Emplast. hystericum umbilico admoveatur quamprimum; Elect. seq. adhibeatur.

℥. Conseru. Absynth. Rom. Rut. an. unc. i. Trochisc. è Myrrh. ℥ ii. Castor. croc. Anglic. sal. volatil. sal. Armoniac. & Asæ fætid. an. ʒss. cum s. q. Syr. è 5. radicib. f. Elect. cap. ad magnitud. nuc. moschat. quarta quaque hora, superbibendo seq. Julap. Cochl. 4. vel 5.

℥. Aq. Rut. unc. iv. Bryon. compos. unc. ii. Sacchar. cand. q. s. f. Julap. vel sumat Trochis. de Myrrh. ʒ i. quarta quaque hora.

Si tota prædictorum quantitas consumatur, & Lochia adhuc supprimantur, Laudanum unica saltem vice exhibendum, ut Laudan. liquid. gutt. xiv. in Aq. Bryon. compos. vel Laudan. solid. gr. iss. cum Asæ fætid. ʒss. in pilulas duas redact.

Si hæc nihil proficiant, tùm Enema ex lacte Saccharato unica saltem vice injiciatur.

De Hydrope.

Foveę à digitorum impressione in surarum parte inferiori sub noctem conspicuę manē evanescētes hoc malum primum indicant, maximē si spiritus interim egrius ducatur (haud rarō tamen fœminę pręgnantes, & quibuscatamenia sistuntur, ut & viri ab asthmate inveterato derepentē liberati eodem tumore tentantur) pedibus, cruribusq; ad extremum extensis, in abdomen ruunt aquę, & ad ultimum in capacitatis suę limen paulatim distendunt, donec tandem in viscera nobiliora impetu ab iis factō, æger submergitur. Pro rata, qua partes à morbo obsessę mole augmentur, alię magis magisq; gracilescunt, urgentibus dyspnœa, urinę paucitate, & siti intensa. Viros in gravescente ætate, fœminas, ubi jam parere desierint, ut plurimum adoritur.

Indicationes curativę dirigendę sunt primo ad aquarum evacuationem, deindē ad instaurandum sanguinis robur: quo novus aquarum proventus præcaveri possit.

℞. Vini albi ℥iv. Jalap. subtiliss. pulv. ℥i. zinzib. pulv. ℥i. Syr. de Spin. Cervin. unc. i. M. f. Potio, sumenda summo manē, repetendaque singulis vel alternis diebus, pro ratione virium, donec partes affectę detumuerint; vel

℞. Tamarind. unc. ss. fol. Senn. ℥ii. Rhei. ℥iss. Cog. in f. q. aq. ad unc. iii. in Colatur. dissol. Mannę, & Syr. Ros. solut. an. unc. i. Syr. de Spin. cervin. unc. ss. Elect. ē succ. Rosar. ℥iii. M. f. Potio, sumenda, ut suprà; vel

℞. Pil. ex duob. ℥i. Elater. gr. iii. Ol. Chym. Caryophyl. gutt. ii. f. Pil. N. iii. cap. summo mane, repetaturque, ut opus fuerit; vel,

℞. Gam-

24. *Gambugii* gr. xv. *vin. alb.* & *aq. Cichor. an. unc. fs. m. f. Potio* sumenda ut suprà; vel,

24. *Cortic. interior. Sambuc. & lact. partibus aq. è ligno derafi* M. iii. *coq. in aq. mistorum* lib. ii. *ad lib. i.* Colaturæ capiat dimidiam partem manè, & alteram ferò quotidie, donec convalescat. At hoc remedium, nisi in corporibus, quæ facilissimè purgativis cedunt, nihil confert.

Circa usum Catharticorum in hoc morbo hæc tria advertenda sunt.

Primò, utrum ægri corpus facilè, an verò difficulter Catharticis cedere soleat, cùm in iis, qui facilè purgantur, *Syrup. de Spin. Cervin. solus atq. i. exhibitus*, aquas sat copiosè eliciat, in illis verò, qui difficulter purgantur, Cathartica suprà descripta, utut valida, vix scopum attingant.

Secundò, Cathartica omnia, quæ segniùs operantur, magis officiunt, quàm profunt; quamobrem purgatio paulò fortior, & nimia, iusto debiliori est præferenda.

Tertiò, Aquæ ea maxima celeritate exhauriri debent, quam ægri vires ferre queant: ne nimis longa inter purgationes intervalla adhibendo, aq. denudò affatim colligantur.

Est autem ubi medicamenta omnia, qualiscunque demum generis, quæ alvum movent, prorsus omitti possint, ac debeant: quoties enim eger constitutione est infirmiori, vel scæmina vaporibus obnoxia, aquarum evacuatio Diureticis solum committenda, inter quæ ea sunt efficacissima, quæ ex salibus Lixivialibus fiunt; ut,

24. *Cinerum Genistæ* lib. i. *infundantur frigidè in vini Rhenani* lib. iv. *liquoris per filtrationem colati* unc. iii. manè quinta pomeridiana, & ferò singulis die.

diebus exhibeantur , usque dum humor evanuerit .

Aquis jam penitus evacuatis, Calefacientia, & corroborantia medicamenta usurpanda ; ut ,

℞. Rad. Raphan. Rustican. fol. cochl. hortens. absynth. vulgar. Salv. summitat. centaur. min. & Genistæ, infundantur in cerevisia forti pro potu ordinario, qui potus incipienti hydropi aliquando sine Catharticis subvenit , vel sequent. utatur.

℞. Conserv. Cochl. hortens. absynth. Roman. an. unc. j. Extract. Gentian. Absynth. vulgar. & Centaur. min. an. ℥iij. s. q. syr. è cortic. citr. f. Electuarium, de quo summat ad quantitatem nuc. moschat. maj. manè, quinta pomeridiana, & vesperi, superbibend. unc. iv. sequentis infusionis.

℞. Rad. Gentian. unc. j. summitat. Genist. Centaur. min. & Absynth. vulgar. M. j. Sem. fœnicul. & Petroselini an. ℥ij. incis. minutim affunde vini Rhenani lib. iv. stent. simul in infusione frigida , & coletur solummodo tempore usus.

Notandum, cùm ad corroborantium usum deventum fuerit, egrum nullo modo esse purgandum, tantisper dum sanguinis corroborationi navetur opera.

Quod & per salium Lixivialium usum omninò observandum , quo quidem tempore pariter corroborare convenit.

℞. Rad. Raphan. Rustican. unc. iij. fol. cochl. Hortens. absynth. vulg. salv. summitat. Centaur. & Genistæ, an. M. iij. Aurant. incis. N. iij. Infundantur in Congiis vi. Cerevisiæ fortis non lupulatae, inter fermentandum ; sit pro potu ordinatio.

De Gonorrhœa virulenta.

Corripiunt dolor genitalium insolitus, & rotatio testiculorum , in non recutitis macula morbilli æmula glandem occupat , statim à cujus exortu li-

quor, feminis instar, exstillat, qui quotidie à seminis colore, & consistentia recedens flavescit tandem dilutius ovi vitello; in lue virulentior virescit, & aqueo humori permiscetur sanguine tincto. Pustula dicta ulcus fit, aphthis infantum simile, indies latius, & profundius depascens, superveniente orificii callo. *Verpinon glandis ulcere, sola Gonorrhœa tentantur.* Mox magnus dolor in pene, quoties erigitur, quasi manu transversus fortiter constringeretur, noctu præcipuè urget, dum æger lecto incalescit. Curvatur penis à freno contracto. Accedit ardor urinæ, inter mingendum vix perceptibilis, sed mictu finito, per urethræ ductum acriter urens, maximè qua in glandem definit. Caruncule lotii exitum quandoque impediunt, & scroti dolor, ac inflammatio nonnunquam superveniunt.

℞. Mass. Pil. Coch. maj. ℥i.iii. Extract. Rud. ℥i. Resin. Jalap. & Diagryd. an. ℥ss. cum s. q. Opobalsam. f. Pilul. è singulis drachmis vi., cap. iv. singulis Auroris, donec urinæ ardor, & color flavus materie seminiformis admodum imminuantur. Postea alternis diebus ad septimanas adhuc duas, ac sub finem bis in septimana, donec humor stillare prorsus cessaverit.

In his, qui difficulter purgantur, subindè intercalari possit potio communis purgativa, cui addantur, *Syr. è Spin. Cervin. & Elect. è Succ. Rosar. an. ℥ii. vel, curatione minùs feliciter succedente, Turbitib. Minerale ad gr. viii. exhiberi potest bis, vel ter, diebus quatuor interpositis, vel vice Turbitib. Mineral.*

℞. Pil. ex duob. ℥ss. Merc. dulc. ℥i. cum s. Opobalsam. f. Pil. iv. summo manè sumendæ,

Si eger à dicta Catharsi abhorreat, post pilulas primæ de-

descriptas , tribus Auroris continuis sumptas , cum mane , & hora quinta pomeridiana quotidie injiciatur Clyster sequens , nisi quod semel , aut bis in hebdomade , omisso Clystere , Cathartic. imperandum .

℥. *Elect.* è succ. *Rosar.* ℥vi. *Terebinth. Venet. Vitel-* loovi solut. ℥ss. dissolvantur in *Aq. bord.* lib. i. Colatur. adde *Syrup. Viola. unc.* ii. *M. f. Clyster.*

Singulis noctibus cap. *Opobalsam. vel Balsam. è Mech. gutt.* xxv. *Sacch. frustulo exceptas.* Hujus defectum *Terebinth. Cypr.* ad quantitatem *Avellane* substitui possit .

Sit pro potu hydrogala ; at Cerevisia tenuis in pastibus .

Vel sequentem methodum aggrediatur .

℥. *Pil. ex duob.* ℥ss. *Opobalsam. gutt.* iii. *f. Pil. N.* iii. Cap. hora quarta matutina , superdormiendo , repetanturque alternis diebus , vel tertia quaq ; die . Diebus à purgatione vacuis injiciatur manè , & hora quinta pomeridiana Clyster suprà descriptus .

Procedente curatione (quacunq ; ea demum methodo tentetur) sanguis sub medium curationis semel , vel bis mittatur , & diætâ refrigerans , & in-crassians præscribatur , & medicamenta iisdem virtutibus pollentia , qualia sunt *hydrogala, Emulsione ex seminib. frig. &c.*

Si penis Tumore afficiatur ,

℥. *Rad. Altheæ , Lilior. an. unc.* i. ss. *fol. Malv. Verbasc. Sambuc. Hyoscyam. flor. Chamemel. Melilot. an. M. j. sem. Lini. Fœnugræc. an. unc.* ss. coq s. q. *Aq. font. & f. f. otus parti affectæ admovendus per horæ unius spatium bis , vel ter in die .*

Peractâ fomentatione , perungatur pars affecta ol. sem. Lin. rec. extract. dein *Emplast. è mucilaginibus*

alutæ agninae inductum labiis præputii tumidis circumponatur.

Si Ulcus in præputii labiis, vel in subiecta Glande hæreat, tum sequens Linimentum præscribatur.

℥. Unguent. Basilic. ʒvi. Unguent. Nicotian. ʒii. præcipitat. Aq. Rosar. loti, & optimè lævigat. ʒss. M. f. linimentum, quo lintei rasura imbuatur, & ulcusculo admoveatur semper post fatus præscripti usum.

Si scrotum tumore afficiatur, statim sanguis è brachio extrahatur, atque bis in die fatus præscriptus parti affectæ admoveatur, singul. fotubus addendo *Sp. vin. Gallic. cochl. i. vel alterum, vel Cataplasma ex Oxycrato & farina fabarum* ejus loco applicandum.

Catharticis interim, & refrigerantibus modò descriptis introsumptis utendum est.

De Lue Venerca.

Ubi aut à Gonorrhœe mora, aut indebito astringentium usu labes sanguini imprimitur, exoritur Lues. Comparent in inguine bubones, in capite dolores, & artubus, articulorum interstitiis, noctu præcipuè invadentes in lecto calidos; crustulæ, & porrigines in variis corporis partibus, quæ ad instar favi flavescunt. Quò magis scabies diffunditur, tantò minùs æger discruciat. In cranio, tibiis, brachiisque exostoses, ossium inflammatio, & caries; ulcera phagædenica in variis partibus, sed fauces ut plurimum primò aggredientia, quæ sensim per palatum in nasi cartilaginem propagata, mox eam absumunt, ita ut fulcro destitutus nasus planè concidat. Ulceribus, carie, & dolore in dies exacerbatis, pereunt per vices membra, lacerum donec cadaver, & jam Superis grave humo condatur.

℥. Axung.

℞. *Axung. Porc. unc. ii. Mercur. crud. unc. i. M. f. Linimentum*, in tres equales partes dividendum, quarum una brachia, crura, & tibias ad tres noctes continuas manibus suis eger perungat.

Si intra tres dies post ultimam inunctionem salivatio haud procedat, tūc gr. viii. *Turbith. mineral. in conserv. Rosar. rubr. exhibeantur*, aut corporibus minus robustis *Merc. dulc. ℞i*. Sed si salivatio jam incepta prius elanguescat, quā symptomata penitus disparuerint, extimulanda subindē est eadem dosi *Mercur. dulc.*

Ptyalismus ita moderari debet, ut lib. iv. *Nycthemeri* spatio expuat, aut circiter,

Si justo altius exurgat Ptyalismus, cum inflammatione nimia, atque id genus symptomatis ingruentibus, aliquantulum reprimendus est medicamentis Catharticis, donec debitum gradum attingat.

Quamprimum symptomata cessaverint, statim immutentur indusium, & tori lintea; at sint ea, quæ prius usurpata fuerint,

Si Diarrhœa supervenerit (quod plerumq; accidit, antequam salivatio benè assurgat) tunc sistenda est usu *Laudan. Liquid.* ita dosin augendo, atq; repetendo, ut debitum opus absolvat.

Si os exulceretur, *Aq. Ros. Damascen. vel lacte Aq. permisto*, vel seq. decoct. idem colluatur.

℞. *Rad. Alib. Hord. mundat. an. unc. i. sem. Cydonior. unc. ss. coq. s. q. aq. ad lib. ii. M. f. Gargarisma*, quo sæpius utatur.

Diæta, & reliquum ægri regimen, eadem, ac in Catharsi imperanda, nisi quod primis aliquot diebus liquore possetico, jusculis avenac. hordeac. ac cerevisia tenui tepesacta nutriatur.

His omnibus ritè peractis (etiamsi symptomata

omnia evanuerint, ac subindè morbus penitus profligari videatur) quo minùs recidivam postliminio patiatur, ægro semel in septimana per 4. vel 6. vices, *Merc. dulc.* ði. exhibendus, utcunque benè se habeat, & etiamsi jam domo egrediatur.

De fluore albo.

Quod effluit, modò album, modò pallidum, flavum, viride, aut subnigrum, modò acre, & erodens, tetrum quandoq; & graveolens, decoloratur facies, dolet spina dorsi, prosternitur appetentia, oculi, pedesque intumescunt.

Mittatur sanguis è brachio ad *unc. viii.*

℥. *Pil. Coch. maj.* ðii. *Castor. gr.* ii. *Balsam. Peruv. gutt.* iii f. *Pil. N.* iv. cap. hora quarta matutina, superdormiendo; repetanturq; per duas alias vices interponendo diem unum, vel alterum pro ratione virium.

℥. *Aq. Rut. unc.* iv. *Aq. Bryon. comp. unc.* ii. *Sacchar. Crystall. q. s. f. Julapium.* Cap. *Cochl.* iii. vel iv. in omni languore; deinde aggrediatur usum sequentium.

℥. *Theriac. Andromac.* ℥iss. *Conserv. flaved. Aarant. unc.* i. *Diascord. unc.* ss. *Zinzib. condit. & nuc. moschat. condit. an.* ℥iii. *Pulv. è Chel. cancr. comp.* ℥iss. *cort. exterior. granat. Rad. Angeli. Hispan. corall. rubr. preparat. & trochisc. de terra Lemnia an.* ℥i. *Boli Armen. ðii. Gumm. Arabic. ℥ss. cum s. q. Syrup. de Rosis siccis. f. Electuar. de quo sumat ad magnitud. nuc moschat. maj. manè, hora quinta pomeridiana, & nocte per mensem integrum, superbibendo sequent. infusionis Cochl. vi.*

℥. *Rad. Enul. campan. Imperator. Angelic. Calami Aromat. an.* ℥ss. *fol. Absynth. Roman. Marrub. alb. centaur. min. Calamentib. vulgar. salv. sic. an. M i. Bac. Junip.*

Junip.unc. i. incidantur minutim, & infundantur in Vini Canarini lib. iv. stent simul in infusione frigida: coletur tantummodò tempore usus.

Vescatur cibis eupeptis, & abstineat ab usu oleorum, & fructuum qualiumcunque, & singul. pastibus bibat vinum Hispanicum.

De Diabete.

Succi sanguini illati per vias urinarias crudi, & inconcocti exitum sibi quærunt, unde sensim labefactantur vires, colliquescit corpus, & quasi substantia ejus per hanc cloacam exinanitur, cum siti, ardore viscerum, lumborum, coxarumq; intumescencia, & salivæ spumosæ exspuitione crebra.

Eadem præscribenda sunt, quæ in fluore albo, omiſſis solummodò Venæsectione, & Catharsi.

De Doloꝛe Hæmorrhoidum.

Intensissimus inter excernendū dolor excruciat, & excrementi superficies cruore conspergitur: Nonnunquam tumores verrucis similes in sphindere delitescent, vel in margine ani apparent.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad *unc. x.*

℥. Sem. Melon. Pepon. an. unc. ss. sem. papav. albi ℥ii. Amygd. dulc. excorticat. N. v. contundantur in mortario marmoreo, sensim affundend. Aq. Hord. lib. i. ss. aq. Rosar. ℥ii. Sacchar. albiss. q. s. f. f. a. emulsio. cap. unc. iii. sæpiuscule.

℥. Flor. Sulphuris Pulv. Glycyrrhiz. Salvie an. ℥i. cum s. q. Balsam. Lucatel. f. Pil. è sing. drachm. vi. cap. iii. ter in die, superbibend. Emuls. præscript. Cochl. vi.

℥. Aq. Spermat. Ranar. unc. iv. in qua dissolv. Lithargyr. ℥ii. Opii. ℥i. f. mixtur. cujus tantillo Linimentum madefactum parti affectæ applicetur, vel si

tumor intus lateat, Cochl. iii. ejusdem mixturæ modo Clysteris injiciantur.

Pro Potu ordinario bibat aquam cum lacte coctam, vel aquam hordei, & à carnis usu abstineat. Singulis noctibus sumat Diacodium.

De fluxu Hæmorrhoidum immodico.

Innotescit ex viribus prostratis, copia, & diuturnitate sanguinis excreti, fædo corporis colore, ad citrinum (ut in ictero) vergente. Succedit cachexia, & deinde hydrops.

Eadem conferunt, quæ in fluxu mensium immodico, omissa solummodò Catharsi.

De Epilepsia Puerorum.

Vel primo mense aggreditur à frequentibus nimis alvi dejectionibus; (quo in casu *Diascordium ad quantitatem grani piperis in Aq. Saxifrag aut lacte materno solutum*, & exhibitum præstantissimum est remedium.) Vel circa dentitionis tempus, à septimo ad decimum mensem, tussi comitata est, aut (quod multo deterius) vomitu, & diarrhæa, viridia (ut solent hystricæ) egerente infante. Quandoq; improvise occupat paroxysmus, os, oculosque distortuens, nigredine vultum perfundens, & artus varios convellens; quandoque præsentitur ex digitorum in pugnum contractione, & ex stabili, & insolita oculorum orbitarum immobilitate. Nunc serius, nunc ocyùs se proripiunt paroxysmi, certa subinde periodo, vago aliàs insultu revertentes; sed appetente morte, à tergo se invicem premunt: Si quando inducias dent, in soporem proclives sunt infantes, donec à novo resuscitentur insultu.

Applicetur *Emplastr. Epispastic.* cervici quamprimum.

℞. *Aq. Epilept. Lang.* ℥iij. *Landan. Liquid.* gut. i. vel

vel ii. vel plures, pro ratione ætatis, Syr. pœon. ʒi. M. f. *Haustus*, sumendus quamprimum.

ʒ. Aq. Rutæ ʒ iii. Aq. Epilep. Lang. & Aq. Bryon. comp. an. ʒ i. Syr. caryophyll. ʒ ss. M. f. *Julap.* cap. Coch. i. singulis horis, si haustus præscript. paroxysmum non fugaverit.

De Rachitide.

In Rachitide adsunt partium laxitas, & molli-
ties, debilitas, & languor, ignavia, & torpor, & in-
æqualis earundem nutritio, *Viz.* caput justo majus,
facies plenior, & floridior, partes carnosæ infra ca-
put emaciantur, nodis protuberant articuli, maxi-
mè carpi, paulo minùs tali, tument & extremitates
costarum, ossa incurvantur, præcipuè tibiæ, & fibu-
læ, hinc ulnæ, & radii, aliquando femoris, & hume-
ri, dentes tardè, & molestè erumpunt, vacillant, ni-
grescunt, & frustulatim excidunt, pectus à lateri-
bus angustum, anteriùs acuminatum, abdominis
repletio, & hypochondriorum tensio, tussis, & pul-
monum vitia laceffunt, lateralis decubitus, modò
dextri, modò sinistri averfatio.

ʒ. Fol. Absynth. *Vulgar.* centaur. minor. Marrub.
alb. chamædryos, Scorpii, calamentb. vulg. Perthen.
Saxifrag. pratens. hyper. *Virg. aurea*, serpill. mentb.
salv. Rutæ, Card. benedict. Puleg. Abrotan. chamæm.
Tanacet. Lilior. convall. omnium rec. collect. & incis.
an. M. i. axung. Porcin. lib. iv. sev. ovin. & Vin. claret.
an. lib. ii. macerentur in olla fictili super cineres calidos
per horas xii. deinde ebulliant ad humiditatis consum-
ptionem, & postea colentur, ut f. *Linimentum*, quo
venter, & hypochondria illinantur manè, & serò,
ut etiam & artus hoc malo affecti, per 30. vel 40.
dies, vel donec convaluerit.

ʒ. Singulor. ingredient. præscript. an. M. ii. in-
fun-

fundantur frigide in Cerevisiæ non Lupulat. Congi-
m. pro potu.

In Tumoribus Infantum ventres occupantibus
ab Evacuationibus nimis procedentibus

Sanguis, & Viscera herbis corroborantibus con-
fortentur, ut in Rachitide vera; nisi quod axillæ
etiam utræque inungantur, at non artus.

De Febribus à Dentitione ortis.

Sp. C. C. gutt. ii. vel iii. vel iv. pro ratione ætatis
in Cochl. i. vel altero, Aq. Cerasor. nigr. vel Julap.
alterius appropriati, exhibeantur quarta quaque
hora ad vices quatuor, vel sex.

De Febre hæctica Infantum.

Sine insigni calore languent cum appetitus deje-
ctione, artus, & truncus corporis emaciantur.

Rhabarb. incisi ℥ii. in lagenam vitream cerevisiæ
tenuis lib. ii. capacem immittantur pro potu ordi-
nario.

Epoto hoc liquore, aliæ lib. ii. eidem Rhabarb.
superassundantur ad tertiam vicem.

Si verò potus vi Cathartica saturatiùs impregne-
tur, tum lib. i. epota alteri cerevisia mox adjiciatur.

De Tussi Puerorum Convulsiva.

Phlebotomia, & repetita Catharsi, eaque sola,
expugnatur hæc tussis, malum aliàs pertinacissimū,
& fere insuperabile; sed leniora tantum cathartica
hic conveniunt, eaque cochleatim ingerenda sunt,
pro ratione ætatis.

De Hæmorrhagia Narium.

Dolor, & calor sinciput lancinant.
Sanguis è brachio frequenter extrahatur; victus
ratio refrigerans, & incrassans injungatur, Julap.
refriger. & incrassans, cum Emulsionibus refrige-
rantibus præscribantur.

Singulis diebus injiciatur *Enema refrigerans*, atque omni nocte *Paregoric. ex Syrup. de Mecon.* exhibeatur, & semel, vel bis potio purgativa commun. præscribatur.

Lintea quadruplicata immersa Aq. frigida, in qua *sal. Prunell. dissolvatur*, & postea leviter expressa admoveantur nucae, & utrinque cervici sæpius in die.

Post Evacuationes liquor seq. applicetur.

℥. *Vitriol. Hungaric. & Alum. an. unc. i. Phlegm. Vitriol. lib. fs. Coq. tamdiu, donec omnia fuerint dissoluta, liquorem frigesactum filtra, & à Crystallis subinde natis separa: liquori residuo adde Ol. Vitrioli duodecimam partem, vel potius*

℥. *Aq. Plantag. unc. iii. Bol. Armen. subtiliss. pulver. unc. fs. probè misceantur; Turunda ex linteo raso liquore hoc humectata nari, ex quo sanguis stillat, indatur per dies duos istic relinquenda.*

Hoc minus succedente, *Vitriol. Rom. Aq. commun. dissolvatur, qua Turunda imbuta nari indatur, liquore etiam hoc linteamina imbuta, & applicata sanguinem sistunt, si ex parte externa diffuat.*

De Chorolosi.

Adsunt vultus, & totius corporis decoloratio, intumescencia in facie, palpebris, & malleolis, gravitas totius corporis, crurum, ac pedum tensiva lassitudo, respiratio difficilis, cordis palpitatio, capitis dolor, pulsus febrilis, somnolentia, pica, & mensium suppressio.

Sumat *Pilulas Chalybeatas*, vel *Pulv. Chalybeatum* in affectione hysterica præscript. plus minus pro ratione ætatis, superbibend. haustum vini cujuslibet ad libitum, vel infusion. corroborant. cum *Rad. Angelic. ibidem descript.* Si *Ægra non valde debilis*

debilis fuerit , purgetur semel , vel bis ante præscriptorum usum .

De Suppressionione Mensium .

Cibum fastidiunt mulierculæ , fœdus faciei color est , gravitas totius corporis , dolores incipitis , lumborum , crurum , & imi ventris ; pedum tumores infestant .

Eadem præscribenda , ac in Hysterica affectione ; at si iisdem remediis affectus non cesserit , tum sequuntur præscribenda .

Singulis Auroris , & quarta pomeridiana , sumat *Julap. Hysteric. sine Castor. Cochl. v. instilland. Sp. C. C. gutt. xii.* Singulis noctibus sumat cubitum itura *Trochis. de Myrrh. ʒi. cum Syr. de Artemis. in formam boli , vel. Pil. Redact.*

De Vomitu sanguinis , vel etiam de Hæmoptoe .

In Hæmoptoe dolor , & calor pectus obsident , cum debilitate quadam .

Mittatur sanguis ex brachio dextro ad unc. x. Sequenti mane sumat *portionem purgativ. commun.* & eadem nocte *Paregoric. ex unc. iii. Aq. Cerasor. nigr. & Syr. de Mecon. unc. i.*

Postea aggrediatur usum sequent.

ʒi. *Bol. Armen. unc. i. Pulv. Radic. Symphit. ʒ ii. Terr. Sigillat. Lapid. hæmatit. & Sang. Dracon. an. ʒi. Sacchar. Albiss. ad pondus omnium ; M. f. pulvis subtilissimus , cujus cap. ʒj. manè , quinta pomeridiana , & nocte , superbibend. sequent. Apozemat. unc. iv.*

ʒi. *Fol. Plantag. Rubi Sylvestris , & millefol. an. M. j. coq. s. q. Aq. ad lib. iss. in Colatura dissolv. Syr. de Symphyt. unc. ii. M. f. Apozema ; vel cap. Cochl. vi. sequent. Tincturæ .*

ʒi. *Flor. Ros. rubr. ʒ vi. Cor. intern. querc. unc. ss. sem.*

sem. Plantag. parum contus. 3 iii. Aq. font. lib. iii. Sp. Vitriol. q. s. ad levem aciditatem, infundatur in Vase clauso, calore leni, per 4. horas; Colatur. adde aq. cinnam. Hordeat. unc. iii. Sacchar. albiss. q. s. ut f. Tinctura gustui grata.

Si ab usu Pulveris abhorreat, utatur Electuario in fluxu mensium immodico præscripto.

Enema quotidie injiciatur, & Diacodium hora somni propinetur.

Phlebotomia insuper semel, bis, vel ter (ut opus fuerit) reiteretur, diebus aliquot interpositis, & semel iterum, si res postulet, repetatur potio purgativa.

Diæta incrassans, & refrigerans observanda.

De Punctura Tendinis.

Humor aqueus, vel ichor quidam, ex orificio venę incisę jugiter destillat.

℥. Rad. Lilior. alb. in lacte Vaccin. ad teneritud. coct. & contus. 3 iv. farin. sem. Lin. & Avenac. an. unc. jii. coq. ad cataplasmatism consistentiam in eodem lacte, quo radices coctæ fuere: applicetur parti affectæ manè, & serò.

De Ambustis.

Foveatur pars affecta linteis *Sp. Vini imbutis*, usque dum evanescat dolor, & deinceps de novo imbuatur linteum, quod ter, vel quater in die parti affectæ applicetur.

De Mania communi.

A nimis exaltata, & vivida sanguinis crasi oritur. Est & alia manię species febres intermittentes diuturniores excipiens, in stultitiam tandem degenerās, producta quidem à debilitate, & vapiditate sanguinis, à diutina fermentatione. Præscribantur itaque cardiaca generosiora, *Viz. Theriac. Andromach.*

Ele-

*Electuar. de ovo, Pulv. Comitiss. Pulv. Gualt. Ravv. leigh, in Aq. epidem. theriacal. vel alia, & diætā instituat*ur analeptica.

In junioribus mittatur sanguis è brachio ad unc. viii. vel ix. bis, vel ter, diebus tribus inter singulas Venę sectiones interpositis. Tum semel extrahatur sanguis è venis jugularibus. Postea tota curatio in nitatur sequenti Cathartico, quod sumat tertia, vel quarta quaque die, donec convaluerit, hoc interim observando, quòd cùm oëties, vel decies purgatus fuerit eger, exhibitio Cathartici ad septimanam unam, vel alteram omittatur.

℞. *Pharmac. domestic. (i. e. Rad. Bryon. alb.) pulv. 3 i. lactis vaccin. unc. iv. vel,*

℞. *Ejusdem unc. ss. vel 3 vi. Vin. alb. unc. iv. infundantur per noctem, in colatura dissolve Syr. Violar. unc. i. M. f. Potio; vel,*

℞. *Gambugii gr. xxv. Aq. Cerasor. nigr. unc. iii. Syr. Caryophyll. unc. ss. f. Potio.*

De Contusionibus.

Mittatur sanguis è brachio lateris magis affecti ad unc. x. seq. mane exhibeatur potio communis purgativ. ac deinceps eodem modo Venę sectio, & purgatio alternatim repetantur, donec æger convaluerit. Interim toto decursu, si interne partes lædantur, sequentia prescribantur.

℞. *Decoct. Pectoral. lib. i. ss. Syr. Violar. cap. Ven. an. unc. ii. f. Apozema; cap. lib. ss. ter in die. Item Ol. Amygd. dulc. rec. Cochl. i. sæpius propinetur.*

℞. *Ol. Amygd. dulc. unguent. Dialerth. & Pomat. an. unc. i. M. f. Linimentum, quo inungatur pars læsa manè, & serò, superimponend. fol. Brassicę.*

De fursure, sive porrigne capitis.

Potio purgans communis bis propinetur, dein

℞. *Ol.*

℞. Ol. Amygd. Amarar. & Laurini, Cinerum fol. Abrotani an. unc. i. misceantur probè, & f. Linimentum, quo inungatur totum caput singulis matutinis, diligenter infricando, & postea superimponendo vesicam suillam.

At primùm abradatur totum capillitium, & postea defricentur squamule sensim singulis auroris, prout decidere prone fuerint.

De Morsu canis Rabidi.

Post 40. dies, aut plures melancholica adsunt symptomata, febris, sitis, hydrophobia, & tandem partium extremarum convulsio.

℞. Sp. vin. optimè rectificat. ℥iv. Theriac. Andromach. ℥i. f. mixtura, qua illinatur pars læsa ter in die, superimponendo linteum eadem mixtura imbutum.

De Ulcere Vesicæ.

Pus graveolens, aut sanguis, nonnunquam squamulæ, seu pelliculæ membranæ, ac veluti furfuraceæ crustulæ (sin in renibus hæreat ulcus, caruncule minutulæ, aliquando crassiores) unâ cum urina excernuntur, perpetua dysuria, & continuus earum partium dolor infestant; renibus autem affectis ulcere, dilucida dysuriæ, & doloris dantur intervalla, pus etiam excretum copiosius est, album, leve, & minime fœtidum, lacti similis profunditur urina, & longè post mictionem pus ab eo separatum in fundo residet.

℞. Emplastr. Fl. unguent. dict. ℥iss. f. Pil. N. ix. cap. iii. horis medicinalibus, superbibendo sequentis Aqu. Cochl. vi.

℞. Rad. Fenicul. Consol. Aristoloch. & Caryophyll. an. ℥ iii. fol. Agrimon. Hyper. Sanicul. Plantag. an. M. vi. incidantur minutim, & destillentur in vini alb. & lact. an. lib. iv. & eliciantur solummodo lib. vi. pro usu.

℞. Pulv.

℥. Pulv. rad. Consolid. maj. & gum. Arab. an. ℥i. Sacchar. Penid. ℥ii. f. pulv. cap. Coch. i. bis in die.

De Asthmate inveterato in iis, qui sanguineo temperamento præditi sunt.

Dividitur in tres species; Dyspnœam, quæ difficilis est respiratio, in qua crebrior, densiorque est spiritus tractio ex infarctu pulmonum sine stertore oriunda: Asthma, ubi frequens, & magna respiratio, in qua diaphragma, musculi intercostales, tum etiam abdominis, violenter moventur, cum stertore, & sibilo. In priore specie substantia pulmonum, in posteriore bronchia oppilantur. Et Orthopnœa, quæ est maxima spirandi difficultas, sub qua ægrotañtes non nisi sedentes, & erecta cervice respirare possunt, Musculi etiam pectoris, & scapularum vehementer exagitantur.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad unc. x. Die sequenti sumat *portionem purgativam communem*, quæ repetatur tertia quaque die per duas alias vices.

Diebus à Purgatione vacuis sumat sequentia.

Sem. Anis. subtiliss. pulv. ℥ii. cum s. q. Balsam. Lucatell. f. pil. ex singulis drachmis vi. cap. iii. manè, & quinta pomeridiana, superbibend. decocti Amary sine purgantibus ℥iv. calidè.

Si Symptomata adhuc maneant, repetatur de novo integer Processus.

De Paralyfi.

Sensus, & motus in partibus, quæ afficiuntur, simul, vel alterutra tantum facultas aut prorsus extinguitur, aut vitiatur.

Sumat pil. Coch. min. ℥ii. alternis matutinis per vi. vices; deinde capiat ter in die per xxx. dies *Electuar. Antiscorbutic. ℥ii. superbibend. Ag. Antiscorbutic. Coch. vi. Vide ut Scorbut.*

℥. Un.

℥. Unguent. Nervin. ℥iii. Sp. Lavendul. compsi
& Sp. Cochl. hortens. an. ℥iss. M. & inungantur
partes affectæ, ut spina dorſi, &c. manè, & serò.

Pleraque præscriptorum, utut curationi scorbu-
ti solum destinari videantur, attamen, cum humo-
res crudos ad fixos volatilifare præ aliis apta nata
sunt, in Paralyſi etiam conveniunt.

De tussi, & Phthisi.

Tussis per se patet. Phthisis autem invadit ab
ætatis anno 18. ad 35. Extenuatur totum corpus.
Febris molestat hæctica, à cibo invaleſcens (quæ ex
celeritate pulsus, rubedineque genarum dignosci-
tur) materia per tussim excreta cruenta est, aut pu-
rulenta, in ignem conjecta tetrum spirat odorem,
& immissa in vas aqua repletum fundum petit. Su-
dores nocturni superveniunt, livescunt tandem ge-
næ, facies pallet, exacuuntur nares; temporum quo-
que collapsus, unguium incurvatio, capillorum de-
fluxio, & alvi profluvium colliquativum, mortem
statim subsecuturam denunciant.

Si Tussis recens fuerit, & nondum febrim, aut
alia signa Peripneumoniam notham comitantia ac-
cesserit, vel si à Pleuritide, aut Peripneumonia,
ob neglectam sufficientem Phlebotomiam, malè
curatis, eadem nequaquam orta fuerit, fatis erit, ut
æger per dies aliquot ab usu vini, & carnis abſtineat,
& his similibus remediis ad libitum utatur.

Balsamum Sulphuris Anisatum ad gutt. x. Cochl. i.
Sacchar. crystal. instillatum bis, vel ter in die devore-
tur; ut etiam Tabellar. sequent. quas secum æger
continuò portet, unam frequenter assumat.

℥. Sacchar. cand. lib. iss. coq. s. q. aq. font. usq; dum
adhærescat extremis digitor. tum adde pulv. Glycyrr-
rhizæ; Enul. Campan. sem. Anis. & Angelic. an. ℥iss.

pulver. Irid. Florentin. Sulphur. an. ℥ii. Ol. Chym. Anisi
℥i. f. s. a. Tabellæ domesticæ vocand. atque hoc interim
Eclegmate utatur.

℥. Ol. Amygd. dulc. ℥ii. Syr. cap. Ven. Violac. an. ℥i.
Sacchar. cand. q. s. f. Loboch. de quo sæpius lambat bac-
cillo Glycyrrhizæ, quando tussis urget.

In defluxione tenui *Eclegmata incrassantia* exhiberi poterunt.

Sin verò Tussis his remediis haud cessaret (præcipuè autem si febrem comitem habeat, vel si à Peripneumonia, aut Pleuritide originem ducat) tum ineptum fuerit pectoralibus fidere, sed Venæ sectione, & Catharsi debellanda est, ut in methodo, quæ in curatione Peripneumoniæ nothæ describitur.

Verùm enim verò, cùm, his omnibus non obstantibus, Tussis non modò non curationi cesserit, sed & diuturna Pulmonum concussione eos adeò debilitaverit, ut Phthisis tandem subingressa fuerit, tum hac methodo procedendum.

℥. Bal. peruv. gutt. x. instillentur Cochli. i. Syr. Hederæ
terrestris, vel si id minus gratum fuerit egro, Cochli.
i. Sacchar. crystal. cap. ter in die, superbibendo Deco-
cti Amari sine purgantib. ℥iv. vel (si idem ventrem
moverit) ℥iii.

Sed omnibus aliis (quotquot adhuc inventa sunt) *Equitatio* ad satis longa, & diutina itinera facile palmam præripit, hoc observando, quòd si eger juvenilem ætatem prætergressus fuerit, plus temporis huic exercitio impendere debet, quàm si puer, aut juvenis esset, & sanè haud multò certius Cortex Peruv. feбри intermittenti, quàm in hac ætate *Equitatio* Phthisi medetur.

De Scorbuto.

Adiunt spontaneæ lassitudines, corporis gravitas, dysp.

dyspnœa, præcipuè ex motu corporis, gingivarum putrefactio, oris graveolentia, sanguinis è naribus crebra eruptio, ambulandi difficultas, crurum nunc intumescencia, nunc extenuatio, in iisdem perpetuò maculæ lividæ, plumbeæ, flavæ, aut violaceæ, faciei color plerumque ex pallido fuscus.

Extrahatur sanguis è brachio ad ℥viii. nisi signa Hydropis adfuerint: Seq. mane exhibeatur Potio Purgat. communis, quæ repetatur tertia quaque die per duas alias vices.

Diebus à purgatione vacuis, uti etiam postea, per mensem unum, vel alterum sumat sequentia.

℥℥. *Cons. Cochl. hortens.* ℥ii. *Conserv. Luinl.* ℥i. *pulv. Ari compos.* ℥vi. *cum s. q. Syr. Aurantior. f. Electuar.* de quo cap. ad magnitud. nuc. moschat. maj. manè, quinta pomeridiana, & nocte, superbibendo *Aq. Raphan. compos. Cochl. vi. vel sequentis*

℥℥. *Rad. Raphan. Rustican. raspat.* lib. ii. *rad. Ari* lib. i. *fol. Cochl. hort. M.* xii. *fol. Menth. Salv. Nasturt. Aquat. & Becabung. an. M. i. Sem. Cochl. hort. parum contus.* lib. ss. *nuc. Moschat.* ℥ss. *Vin. Alb.* lib. xii. *destillantur organis communib. & eliciantur solummodo lib. vi. pro usu.*

Vel *Folia Rec. Cochl. hortens.* per se destillantur pro usu dicto.

Porro sequens cerevisia sit pro potu ordinario.

℥℥. *Rad. Raphan. Rustican. recentis incis.* ℥ii. *fol. Cochl. hort. N.* xii. *passular. enucleat. N.* vi. *Aurant. cum tot incis. dimid. in Lagenam vitream* lib. ii. *Cerevisiæ tenuis capacem subere mox probè obturandam immittantur.*

In hunc modum parentur eodem tempore sex Lagenæ pro usu, & post aliquot dies sex alię, antequam priores exhauriantur, & sic deinceps; vel,

Vice hujus Cerevisiæ seq. mixturæ Cochl. iii. vel iv. immisceri poterint singulis haustibus potus communis.

℞. Rad. Raphan. Rustican. & sem. Cochl. hortens. an. ʒss. fol. Cochl. hortens. M. ii. pulp. unius Aurant. Contundantur simul in mortar. marm. sensim affundendo Vin. alb. lib. ls. Coletur cum levi expressione, & reponatur pro usu.

Eadem remedia, Phlebotomia, & Catharsis omis-
sis, in Rheumatismo scorbutico, five hysterico, valdè profunt.

Phthisis, seu Tabis Descriptio, & cura.

Plures sunt Tabis species: Prima ferè oritur è frigore hyeme contracto. Paulò enim ante solstitium Brumale quamplurimi ab ingruente tempestate frigida tussi tentantur: Quæ cum illos invaserit, quibus pulmones ab ortu sunt infirmiores, omnino necesse est, ut à repetitis Tussiendi conatibus magis adhuc debilitentur; atque ita tandem alimento sibi proprio assimilando, præ mala *Alghisæ*, prorsus impares reddantur. Hinc jam ingens Pituitæ crudæ copia aggeritur, quæ continua pulmonum agitatione, & vehementi nisu affatim per os rejicitur. Pulmones exinde pure referti purulenta *μιάς μυστη* quaquaversum in carnes dispergunt. Hinc enascitur Febris putrida, cujus Paroxysmus sub vesperam fatigat, sub auroram verò sudore copioso, ac vires imminuente solvitur. Denique ad malorum cumulum Diarrhœa succedit, partim ab humoribus putridis ex arteriis Mesentericis in intestina depositis, excretisque, partim à labefactato, pessundatoque viscerum Tono. Atque ita demum eger proxima æstate fato suo fungitur, à morbo, cui prægressa Hyems viam straverat, extinctus. Atque hæc est præcipua Tabis species.

Por-

Porro cùm sanguis hac tempestate particulis humidis admodum scateat, perspiratioque à subita pororum contractione plus satis inhibeat, particule hæ in pulmones depluunt per interspersos Venæ Arteriosæ ramos; vel per Ductus Salivales in glandulis fauces occupantibus reponuntur; unde jam humor per Asperam Arteriam delapsus in pulmones, Catarrhi ritu, eos ita jugiter irritat, ut creber, & vehemens tussendi conatus tùm illam debilitatem, tùm alia, quæ diximus symptomata, brevi accersat. Cumque non jam amplius naturalem sibi pulmones economiam, statumque tueri valeant, Glandule, & Tubercula adnasci solent; quæ in egris ex hoc morbo decedentibus, si aspiciantur pulmones, purulenta sanie ut plurimum distenta reperiuntur.

Ubi semel invaluerit hic morbus, & radices egerit, remedia plerumque aspernatur. Tentari utcunq; potest Medicatio, minuendo causam defluxionis in pulmones, pertusa in Cubito Vena, Catharticis mitioribus, tùm medicamentis pectoralibus dictis, ad varios morbi status accommodatis; Incrassantibus sc. ubi humor subtilior, & tenuior vim Expultricis facultatis videtur eludere: Attenuantibus verò, ubi pituita crassior egrè, & cum molestia per os rejicitur. Dein & hæctica Febris remediis refrigerantibus, contemperantibusque coercenda. Talia sunt *Lac asinum*, *aqua lactis Stillatitia*, *Emulsiones ex amygd. dulc. sem. melon. pepon. Papav. alb. aq. Fl. Paralyf.* &c. Denique & curando Ulceri opera danda est; cui rei Terebinthina illa Liquida, Opobalsamum vulgo dicta, apprimè conferre censetur.

Hujusce Morbi Curatio, me Judice, hac methodo optimè, ac felicissimè instituetur. Primum educatur è brachio sanguis, dein subducatur Alvus ad tres dies

continuos, vel *Pil. Coch. majoribus*, vel *Decoët. Leniente à nobis præscripto*. Tertia nocte exhibeatur *Syr. de Mec. unc. ss.* Intermisso biduo, triduove, pro re nata, repetatur Purgatio, idque toties fiat, quoties opus esse videatur, donec symptomata vel prorsus evanuerint, vel saltem mitescant. Post singulas Catharſes jam finitas capiat *Opobalsami gutt. xx.* Sacchari particulę majori instillatas, permixtasque nihil superbibendo. Vel *Pil. è Terebinth. ex Insula Chio cum Saccharo cand. confectam*. *Opobalsamum* non assumendum est, nisi prægressis evacuationibus debitis. Hujus loco *Electuarium è Balsamo Lucatelli, Glycyrrh. pulvere, semine Anisi, & Terebinthina concinnatum* poterit substitui. Post evacuationes sedulò conandum est; ut Tussis sedetur, ne Pulmones jugi agitatione infirmiores evadant. Huc facit præceteris Syrupus jam laudatus, qui hac formula possit usurpari. *℞. Decoët. pectoral. lib. i. Syr. de Mecon. Syrup. capill. Ven. an. ℥ii. Cap. cochl. v. ter in die.* Medicamentum hoc ita frequenter haustum catarrhum in Pulmones depluentem paulatim sistet, eosque in pristinam εὐεξίαν reducet, nisi jampridem à naturali statu nimium recesserint. Promovebit insuper purulentę materię in iisdem aggestę concoctionem.

At vero *Palmarium* hujusce Morbi præsidium est, ut *Æger* quotidie Equo vehatur. Et qui se huic corporis exercitio sanandum tradit, nullis jam Diætę legibus adstrictus, nullo Cibi, potusve genere privandus est: cùm in hoc uno omnis rei cardo vertatur. Quibusdam eorum, qui ex hac methodo convaluere, tumor in collo exortus est non multum à *Scrophulis* abludens.

Est & alia *Tabis* species à Tussi prognata, longè diverso anni tempore, initio scilicet ætatis. Hac

Juve-

Juvenes perſepe illos invadit, qui debiliore ſunt corporis habitu, & quorum ſanguis particulis calidis acribuſque reſertus eſt. Sanguinem iſti è pulmonibus per tuſſim exantlant, nimio meri potu priùs excalefacti. Egri dolorem, ſive egritudinem quandam in pulmonibus perſentiſcunt: Quæ Symptomata niſi maturè remediis appropriatis eliminantur, primò ſcabrities, mox & ulcus accedit, unde pus confectum demum expuitur.

Dieta jam Tabis ſpecies Venæſectione, & Catharſi alternatim repetitis, ſaltem in principio, facile vincetur: Si Dieta inſuper Refrigerante, & In craſſante utatur eger, & à carnibus in ſolidum abſtineat.

Tertia hujus morbi Species ortum debet materiæ Febrili in pulmones Febre jam fatiſcente amandatæ, qui ſenſim infirmiores redditæ à ſymptomatis jam memoratis vexantur.

Quandoque oritur à ſanie iſta purulenta, quæ à Pleuriticis non ſatis copioſè per expectorationem egeritur, quo in caſu eandem, quam Empyema, Curationem poſtulat.

Sunt etiam, qui à nimis copioſis, & debito frequentioribus evacuationibus debilitati in quartam Tabis ſpeciem præcipitantur. Hos calor Hecticus à cibo, potuque ſumpto, ſub noctem laceſſit: Atque hos præ cæteris Aphthæ infeſtant.

De Podagra.

Exeunte Januario, aut incipiente Februario ingruit hora ſerè ſecunda matutina, dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque verò calcaneum, ſuram, aut talum, mox ſequitur rigor cum horrore, & febricitatione aliquali, dolor gradatim intenditur, (de pari paſſu rigor, atq; horror recedunt) idque in ſingulas horas, donec tandem ſub noctem

ad apicem pervenerit, nunc tensionem violentam, nunc morsum canis rodentis, quandoque pressuram, & coarctationem exprimens, hinc præ exquisito dolore, nec linteorum superincumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatione concussione ferre Podagricus valeat; dolor non sedatur, nisi ante horam secundam, tertiamve matutinam (decurso scilicet nycthemeri spatio à primo appulsu) & jam leni madore perfusus eger somno concedit, à quo evigilans, dolore multum imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit. Sequenti die, fortè etiam ad biduum, triduumve dolet nonnihil pars affecta, idque vehementiùs advesperascente die, levatur autem sub galli cantu. Intra paucos dies alter pes eodem dolore torquetur. Postquam utrumque pedem exercuerit dolor, qui sequuntur Paroxysmi abnormes sunt, tum quoad tempus invasionis, tum durationem, atque ex serie horum paroxysmorum constat paroxysmus, qui dicitur Podagræ diuturnior, breviorve, pro ægritudine in iis, qui vegetiores sunt, & quos Podagra rarius invasit, diebus sæpe quatuordecim, in senioribus, atque iis quos sæpius afflixit, duobus mensibus ferè definit, iis verò, qui vel annis, vel diuturniore morbi mora fracti sunt, non priùs valedicit, quam æstas jam adultior eam fugaverit.

Ad quatuordecim primos dies urina coloratior est, cum sedimento rubro, & quasi arenulis referto, alvus ferè constipata est, *Appetitus* prostratio, rigor totius corporis sub vesperam integrum Paroxysmum comitantur, recedentem Paroxysmum excipit pedis affecti inter digitos pruritus vix ferendus, unde decidunt furfures, & pedes desquamantur.

Haftenus dolor pedibus tantum fuerit infestus,
cum

cùm verò vel ab indebita medicatione turbatur Podagra , vel ob diuturnam morbi pertinaciam corporis substantia quasi in morbi fomitem pervertitur , jam manus , carpos , cubitos , genua , aliasque regiones occupat , quandoque unum , pluresve digitos distorquens , fasciculo radicum pastinacæ similes eos reddit , motu paulatim privans , tandemque concretiones , circa articulorum ligamenta , tophaceas generans , cretam , vel oculos cancerorum æmulantes , nonnunquam in cubitis tumorem subalbum ciet , ferè ad ovi magnitudinem , qui sensim inflammatur cum rubore , nonnunquam femur occupans , sensum exhibet quasi ingentis ponderis appèsi , sine dolore tamen notabili , at genu exinde petens , id acrius urget , artus jam habet æger ferè undequaque contractos , & impeditos , ita ut claudicet ; & permolestè prorepit . Urina illam colore imitatur , quæ in diabete excernitur , dorsum , aliæque partes molestè pruriunt , maximè sub horam somni .

Post multos , dirosque cruciatus Paroxyfmi subsequentes (natura partim onere materiæ peccantis , partim senio oppressa) ægrum quoad dolorem clementius tractant , at loco doloris consueti ægritudo quædam cum dolore ventris , lassitudo spontanea , quandoque etiam propensio ad diarrhœam superveniunt , quæ symptomata evanescunt , quoties articulos dolor fatigat , atque ita nunc dolore , nunc ægritudine quasi alternatim lacescentibus , Paroxyfmi longas moras necit .

Calculus Renum in quamplurimis parit hic affectus .

Fœminas perrarò infestat ; easque non nisi jam vetulas , & viragines , pueros quoque , & juvenibus minores vix adoritur .

Indicatio Curativa in eo vertitur, ut coctioni consulatur, indigestionibus sublatis, seu fiat per Pharmaca, seu victus rationem, seu exercitationem, seu alia ex istis qualibet, quæ sex res non naturales indigitantur.

Venæ sectio, Catharsis, ac Diaphoresis scopum non attingent, licet iis qui *Renum* simul *Calculo*, & exinde orto *Mictu sanguineo* laborant, non abs re erit semel in septimana alvum *Manna* subducere, & singulis noctibus, post Purgationem Paregoricum exhibere.

Medicamenta, quæ prædictæ indicationi satisfaciunt, ea sunt, quæ moderatè calent, & vel amari- cant, vel linguam leniter feriunt, talia sunt, *Rad. Angelic. enulæ, fol. Absynt. cent. cmin. chamædr. chamæmet. &c.* quibus addi possunt *Antiscorbutica* dicta, ut, *Rad. raph. rustic. fol. Cochl. hort. nasturt. Aq. &c.* quæ tamen parcius usurpanda veniunt, quia morbi fomiti aculeos subdunt, & calorem augment, præ istis aliis, quæ miti calore atque amaritudine ventriculum corroborant. Haud inutile est *Electuar.* sequens.

℞. *Conserv. cochl. hort. unc. i. fs. Absynth. rom. flav. Aurant. an. unc. i. Angel. condit. nuc. moscb. cond. an. unc. fs. Teriæ. Andromac. ℥iii. Pulv. aricomp. ℥ii. cum s. q. Syr. aurant. f. Elect. de quo sumat ℥ii. bis in die superbibendo seq. Aq. destillat. Cochl. v. vel vi.*

℞. *Rad. raphan. rustic. incis. unc. iii. Cochl. hort. M. xii. nasturt. Aq. becabung. salv. menth. an. M. iv. cort. aurant. N. vi. nuc. moscb. cont. N. ii. cerv. Brunsvicens. lib. xii. destillentur organis communibus, donec solummodo lib. vi. aquæ eliciantur pro usu.*

Hæc autem remedia *digestiva* constanter, atque omni adhibita diligentia, assiduè usurpanda, & in *paroxysmorum* intervallis præcipuè in usum revocanda sunt.

Mediocritas ea in cibo observanda est, ut neque plus alimenti ingeratur, quàm ventriculus concoquere valeat, neque è contra nimia abstinencia partes ea proportionem alimenti defraudentur, quæ eandem robur, & vigorem sustinere potis est. Quoad qualitatem autem ciborum ægri palato consulendum est, ut unica ciborum specie singulis pastibus vescatur, de cæteris, dempta carne, pro libitu comedat, modò nec acrida, nec sale condita sint, nec aromatis. Prandere tantùm expedit, loco autem cœnæ indulgeat sibi haustum cerevisiæ alicujus tenuioris, quo calculi concretio impediatur.

Liquores optimi sunt, qui neque ad vini generositatem ascendunt, nec ad aquæ debilitatem, ne frigore suo lædant ventriculum, deprimuntur. Hujusmodi est *Cerevisia tenuis Londinensis*, aut multa aqua cum paucò vino permixta; aqua autem pura, & cruda periculosa est: cùm autem universa ferè corporis substantia in podagram degeneraverit, à liquore quocunque fermentato quantumvis levi, & tenui abstineat, & utatur *Decocto Dietetico ex Sarsa*, in remedium formulis descripta, ubi primum à paroxysmo convaluerit, per reliquum vite cursum.

Sin autem æger à longo, & nimio liquorum inebriantium usu, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimia debilitate, cibos absque vino nequeat concoquere, in pastibus haustum vini Hispanici sibi indulgeat, *Apozema Dieteticum* abdicans.

Æger maximè hyemis tempore maturè lectum

petat, diluculo exurgat, animus sit tranquillus, nec nimis intentus studiis, & rebus seriis, cæteris verò omnibus exercitatio corporis quotidiana facile palmam præripit, quæ moderata sit, & perseverans, nullo autem modo justo vehementior; quoad exercitii genus, quoties nec grandior ætas, nec calculus intercedant, reliquis præferenda est equitatio constans, ac assidua in aere salubri, aut vectio in curru.

Veneris lenociniis ne indulgeat. Remedia externa nulla adhibenda.

Quamvis nihil magni in paroxysmo tentandum sit, conducet tamen fortasse per aliquot dies, ubi primum à morbo corripitur, à carnibus abstinere, jussulo uti avenaceo, aut alio pari alimento; si autem spiritus animales ataxiam concipere apti sūt, non expedit à carnibus abstinere diutius, quàm ventriculus earum usum aversetur, ne quid autem vel in quantitate, vel in qualitate ciborum, aut potus peccet.

Symptomatis iis occurrendum est, à quibus æger in paroxysmo de vita periclitatur, horum maximè familiare est, ventriculi languor, cum ventris torminibus, tanquam à flatu, hoc in casu nihil æque votis respondet, ac vini Canarensis haustulus subinde deglutitus, exercitio utatur æger; si autem symptoma, inducias haud ferens, mortem minitetur, modò caput malum non impetat, ad *Laudan.* statim confugiendum, viz. *gutt. xx.* in haustulo *Aq. Epidem.* & in lecto ad quietem se componat; hac ipsa methodo se ab imminente morte liberavit author clarissimus, ubi ex errore aliquo, circa res sex non naturales, in ingentem ventriculi ægritudinem incidit, cum vomituritione, & aliquali ventris dolore; artus interim,

interim, ex retrocessione materiæ Podagricæ, doloris erant expertes, ac ad motum plus solito habiles; Congium nempe unum liquoris possetici, vel cerevisiæ tenuis devorabat, & quamprimum totum per vomitum rejecerit, Vini Canar. haustulum, cui instillatæ fuerint *Laudan. liq. gutt. xviii.* fumebat. Quod si huic remedio symptoma non cedat, sudor provocetur, methodo, & medicamentis huic usui dicatis ad biduum, triduumve, manè, & vesperi per duas, tresve horas continuas.

Si autem metastasis fuerit materiæ peccantis in Pulmonum lobos, liberatis artubus à dolore, & tumore, tractandum est hoc symptoma pari modo ac Peripneumonia absoluta, venæ sectione scilicet repetita, diæta, & remediis refrigerantibus, & in-
crassantibus: purgandus est insuper eger, inter venæ sectiones, potionibus lenientibus, sudoris autem provocatio obest.

F I N I S.

INDEX

MORBORUM.

Quorum Curatio in Proceſſ. Integr. &c.
habetur.

A

D E Abortu Præcavendo	Pag. 701
Ambuſtis	717
Angina	676
Apoplexia	687
Aſthmate.	720

C

Canis rabidi morſu ;	719
Chloroſi	715
Cholera Morbo	695
Chorea Sancti Viti ,	686
Colica bilioſa	694
Colica Hyſterica ,	699
Colica Pictonum ,	696.
Contuſionibus	718

D

Diabete	711
Diarrhœa	691
Dyſenteria	ibid.

E

Epilepſia Puerorum	712
--------------------	-----

F

Febre Stationaria ,	67.& 659
Febre Conſtitutionum variarum ,	655
	Fe-

INDEX.

735

Febribus à dentitione ortis	714
Febre depuratoria,	652
Febre Erysipelatosa,	674
Febre Hæctica Infantum	714
Febre Intermitt.	655
Febre Pestilentiali,	654
Febre Scarlatina,	660
Fluore albo.	710
Furfure, sive Porrigine capitis:	718

G

Gonorrhœa virulenta.	705
----------------------	-----

H

Hæmoptoe	716
Hæmorrhagia narium	714
Hæmorrhoidum dolore	711
Hæmorroidum fluxu immodico,	712
Hydrope	703
Hypochondriaca affectione	657
Hysterica Passione,	ibid.

I

Ictero	700
Iliaca Passione	696

L

Lochiorum fluxu immodico	701
Lochiorum suppressione	702
Lue Venerea	708

M

Mania communi,	717
Mensium fluxu immodico	698
Mensium suppressione	716
Mictu Sanguineo à Renum calcul.	691
Morbillis	677

N

Nephritico Paroxysmo	690
----------------------	-----

Oph-

O

Ophthalmia 689

P

Paralyfi 720

Peripneumonia notha, 661

Phthifi 721.

Pleuritide 660

Pruritu ferino 675

Punctura tendinis 717

Podagra 727.

R

Rachitide 713

Rheumatismo 672

Remediorum formulę 654

S

Scorbuto 722

T

Tuffi 721

Tenefmo 691

Tuffi Puerorum convulfiva 714

Tabis Descriptio, & Cura. 724

V

Variolis 678

Ulcere Veficę 719

Vomitu fanguinis, 716

Uteri procidentia, 690

INDEX

RERUM, ET VERBORUM Totius Operis.

A

- A** *Bortus curatio.* 493. 708
Acupunctura in Hydropse rejicitur. 582
Aer terrenis effluviis inquinatus Epidemicorum
 morborum causa. 39. 269. 276. 594
Aeris dispositio sola Pestem vix potest suscitare. 119
Aeris manifestæ qualitates morbos Epidemicos variè mo-
 derantur. 39
     non tamen eos produciunt. 216. 594
Aeris mutatio in Febribus chronicis valdè nonnunquam
 est salutaris. 102
Aeris mutatio quo morbi tempore fieri debeat. *ibid.*
Aeris occultum quoddam vium varios gignit morbos.
 116. 216.
Affectus quidam Scorbuti nomine perperam ingnuntur.
 69. 318
Alba profluvia, vid. Fluor muliebri.
Alexipharmaca plerumque calida sunt. 124
Alexipharmaca occulta quadam indole agere necdum con-
 stat. 125
Alexipharmaca sudore solum movend. videntur operari.
ibid.
Allium laudatur in Hydropse incipiente. 580
 A a a in

433.
Alvi profluvium, & vomitus à sudore sedantur. 138
Amentia, five *Mania* post *Febres Intermittentes* autumnales. 110
Ambustorum curatio optima lintea madefacta in spiritu vini. 313. 7
Anatomia quænam notitia Medico necessaria. 567
Anethum non semper proscrit singultum. 77
Angina à quo aeris temperamento plerumque oritur. 39.
Anginæ Descriptio. 326. 676
     Curatio. 326. 676.
Anginæ Epidemicæ. 295
Anicula Medicorum simiæ stolidæ, ac infelices, 170. 173
Anima Mundi. 142
Animi pathemata spirituum syrtasin solvunt. 539
Annorum constitutiones variæ ab occulta aeris alteratione. 38.
Anodina, vid. *Paregorica*.
Antimonialia Emetica nunquam tutò exhibentur puerulis infra adolescentiam constitutis. 59
     neque tutò præbentur, nisi probè diluta fuerint.
 56.
Aphthæ in *Dysenteria*. 202
Aphthæ *Febri* supervenientes quomodo removendæ. 600
 615.
Apoplexiæ curatio. 687. 688
Apostema quid sit. 184
Apostematis cum *Febre* Analogia. *ibid.*
Apozema aperiens, & anti-corbaticum. 655
Apozema pectorale in *Pleuritide*. 304
Apozematis post *Febres* autumnales usurpandi formula. 107
Appetitui agrorum, licet incongruo, sæpius indulgere oportet. 261. 418
Aqua antiscorbutica. 206
Aquæ Cardiacæ temperatæ. 522
Aqua destillata in *Podagra*. 81
Aqua *Menthæ* in *Vomitu* egregiè confert. 611
Aquæ minerales cur non in omnibus torminibus ventris lutures. 385
Aquæ minerales multum vitandæ in gonorrhœa. 473
     cùm

cum non transeunt, ab iis plane abstinendum;
per diem unum, alterumve. *ibid.*

Aquæ minerales eadem in quibus calculosis tutò usurpen-
tur. 646

Aquæ minerales quibus Podagricis minus conveniant. 647.

Aqua Rosarum capiti applicita vigiliis medetur. 73

Ars Medica valdè adhuc imperfecta. 261

non rectius, quàm ab ipsius usu addiscitur. 4

Artis Medicæ incrementum in quo consistat. 11

Arthritis. 313

Arthritis Naturæ medicatricis instrumentum. 34

Arthritidem præcedentia, & consequentia Symptomata

Scorbutica mentiuntur. 318

In Arthritide materiæ morbificæ recursus summè no-
xius. 128

Asthma siccum. 312

Asthmatis inveterati curatio. 720

Authoris integritas. 415

Autumno humores sunt viscidiores, quàm Vere. 89

B

Botanica sensuum testimonio debet inniti. 47

Bubones in Peste. 132

Bubonum in Peste exortus. 123

Bubo pestilentialis interdum ex improviseo disparet.

127.

C

Cæci dantur meatus ex abdominis cavitate in intesti-
na. 566

Calculus Renum prævenitur copiosæ cerevisiæ tenuis sub
noctem computatione. 537

it. potu diætetico loco potus ordinarii. 535

Calculi magnitudo ureteris capacitatem haud superans
quomodo cognoscatur. 691

Calculi curatio. 550. 690

Manna in sero lactis solum commendatur. 691.

& seq.

Laudantur & Aquæ chalybeatæ, nisi major cal-
culus renum adfuerit. 691

Calculus Renum simulans affectus. 744

Calculus Vesicæ simulans affectus.	ib.
Eiusdem memorabile exemplum.	ib.
Vulgaria contra Calculum Vesicæ remedia hic nocebant, proderat verò Narcoticum.	ib.
Calor Adolescentulorum juxta cubantium interdum debilibus mirè confert.	69
Canis rabidi morsus.	619
Curatio.	ib.
Capillorum abrasio in Phrenitide confert, & cur.	604
Cardiaca quibus conferunt, & quo morbi tempore exhibenda.	62. 64
Cardiaca moderata.	64
Eorundem formulæ.	ib.
Cardiaca generosa.	111
Cardiacorum virtus.	103
Cataplasma in Rheumatismo.	316
Catarrhi Epidemici Anno 1675.	251
Cathartorum exhibitio nimia in plurimis affectibus noxia.	467
Catharticum pro Infantibus tenellis.	656
In Catharticis exhibendis cautio per quam necessaria.	469
Cerevisia purgativa.	656
Calybs, vid. de ejus usu in Hystericis affectibus.	470.
ad 474.	
Calybs cum nihil profecerit in morbis curandis, aquæ minerales ferreæ adjuvanda.	473
cumque istæ minus conferant, aquæ calide sulphureæ, quales Bathonienses, adjuvande.	
474.	
Chlorosis quomodo curanda.	473. 715
Cholera morbus quo anni tempore invadere soleat.	40
191. 595.	
quandiu grassetur.	41
eius descriptio.	196. 695
Curatio nec catharticis, nec adstringentibus molienda.	157
quo pacto perficiatur.	ib. 695
Cholera epidemica.	338
eius curatio.	ib.
Cholera sicca.	197
Chorea Sancti Viti.	605. 686
Chronici morbi indigestionibus debentur.	525
modus, quo gignuntur.	ib.

quomodo cum præveniendi, tum curandi. 527

qualis interim diæta observanda. 528.529

Chronici morbi plures Scorbuti larvam gerunt. 318

Chymia quousque utilis. 570

Chymica morbos non ita mirè debellant. 318

Chymica præparatio medicinas deteriores sæpè reddit.

465.

Cicatrices Variolarum illitionibus nequeunt præcaveri,

174.

Cicatrices Variolarum regimine moderato præcaventur.

ibid.

Cicatrices Variolarum præcavendi ratio. 273

Clyster in Diarrhœa. 77

Clysteres in soporosis affectibus valdè utiles. 256

Clysteres in quibusdam Colicis plus nocent, quàm profunt.

239.255.

Clysteres in Sentum Febribus minus tuti. 60

Clysteres fumi tabaci commendantur omnium potentissimi:

614.

Clysterum frequens usus in Febrium declinatione vitandus.

60.281.

Clysterum frequens usus in Hypochondriacis, & Hystericis nocet. 281

Cocta, non cruda, sunt medicanda. 187.258.520.621

Colicæ Biliosæ, & Hystericæ quàm diversæ esse debeant curationes. 486

Colicæ Biliosæ descriptio. 235.694

causa. 236

curatio. 237.695

Enemata nullius hîc usus. 239

Equitatio in declinatione laudatur.

240.

Diæta. 242

Colicæ Hystericæ descriptio. 243.699

Anodyno sedatur, interdictis Venæse-

ctione, catharsi. 243.699

nisi in valdè sanguineis. 246.699

Præservatio. 700

sæpè desinit in Icterus. 246.700

cujus curatio ostenditur. 247.248.700

Colicæ Hystericæ, & Hypochondriacæ curatio eadem.

246.700.

Colica Pictonum. 696

Color excretorum sæpè nullam Practico suggerit indicatio-

- nem. 245
- Colorum speculatio admodum incerta. 457
- Comatis* Febri supervenientis curatio. 260.604
- Coma in Variolis. 155.156.178
- Concoctio* in Febribus quid. 63
- Corroborantia* primi ordinis. 353. 475
- Corroborantium omnium maximum est Equitatio. 477
- Inter Corroborantium usum Cathartica nunquam intercalanda. 579
- Constitutioni* aeris presenti, Intermittentibus febribus omnino faventi, successura videtur febris continua Depuratoria, quam regnaturam per aliquot annos Pestis tandem excipiet. 593.594
- Constitutiones Epidemicæ, vid. Epidem. Constitut. 285
- Contagium* quomodo propagetur. 553.718.
- Contusionum* curatio. 226
- Convulsio* Dentitioni Infantum superveniens sola Venæ sectione curatur. 226
- specificæ vulgaria hæc minus tuta sunt. *ibid.*
- Convulsiones pro partium, quas invadunt, diversitate varios gignunt, vel simulant affectus: 244
- prestant hæc Narcotica præ omnibus aliis. 264.
- Convulsionibus obnoxia est quælibet corporis pars. 265
- Convulsiivi motus non semper Evacuationes prohibent. 605.
- Correctivorum* purgantibus immisceri solitorum incommoda. 388
- Cortex* interior Sambuci laudatur in Ascite grandiore. 575.704.
- Cortex Peruvianus*, inter anti-quartanaria hæctenus unic. 100.
- conferre etiam poterit in Tertianis. 346. 102.
- Febrim sæpius suspendit, quàm debellat. 100
- Methodus eundem exhibendi. 101.346
- 354.355.
- Cortex Peruvianus* laudatur quoque in Affectionibus Hystericis. 475. & Podagra. 523
- Rheumatismus scorbuticus, unicum ejus incommodum. 320
- quare Cortex ita malè atidiat. 343 345
- quomodo ejus discrimina evitari possint. *ibid.*
- quòd immeritò inculpetur. 476
- quòd

quòd inter Corticem exhibendum decubitus in le-
cto, & cardiacorum assumptio sint diligenter evi-
tanda. 348

quòd omnes evacuationes post ejus usum sint in-
terdicende. 351

Cortex febribus inflammatoriis curandis ita non confert, ut
plane obsit. 365

In Febre, quæ Quotidianam aliquatenus imita-
tur, inefficax. 351

In sanguine, & spiritibus confortandis egregium
est remedium. 475. in affectionibus Hystericis,
& Hypochondriacis. *ibid.* item in Podagra pro-
veniendâ. 523

Cortex in electuariis, & pilulis exhibitus. 345. 665
in infusione. 349. 666

Copula febres producit. 296

Croci metallorum infusio. 178
quoties in Hydrope repetenda. 572

Curationis in morbis acutis rectè institutæ character. 220.

Cutis affectuum curatio. 323. & seqq.

D

Debilibus adolescentulorum accubitus mirè interdum
prodest. 70

Decoctum album ex pane, & Cornu Cervi. 207. 232

Decoctum amarum purgativum. 656

Decoctum amarum quando usurpandum. 351

Decoctum Aperiens, & antiscorbuticum. 655

Decoctum Diæticum. 654

Decoctum Pulli in Cholera laudatur. 197. 699

Dentitioni Infantum superveniens Convulsio sola Veng se-
ctiione curatur. 226

specificæ vulgaria hic minus tuta sunt. *ibi.*

Despumatio in Febribus Intermittentibus. 83

Diabetes. 711

Diabetis curativa indicatio. 352

Remedia medica. 353

Dieta Febrem præcavens. 279

Dieta in Lue venerea observanda. 395

Dieta Podagricorum. 529. 530

Dieta qualis in morbum Chronicum curatione obser-
vanda. 529. 530

744	INDEX RERUM,	
Diæte lacteæ in Podagra censura æqua.		532
Diaphoresis non convenit in omni febre.		258. 620.
periculi plena est in tertianis , & quotidianis.		
341. 342.		
Diaphoresis quænam proficit , quænam verò noceat .		258
259.		
Diarrhææ curatio.		56. 207. 208.
Diarrhæam, ubi vomituritioni conjungitur, ab Emetico ,		
non ab adstringentibus propriè fisti .		56
attamen Enemate adstringenti fisti posse , si minùs		
valeat Emeticum .		77
Diarrhæa melius curatur venæ sectione, & sanguinem con-		
temperantibus , quàm aliis quibuscunque .		188
Diarrhæa in Febre Continua Epidem. ab An. 1661. ad		
1664. 55.		
Diarrhæa in Febribus unde oriatur .		183
Diarrhæa Epidemica ab Anno 1667. ad 1669.		144. 190.
Diarrhæa symptomatrica Ann. 1675.		259. 254
Diarrhæa Pleuritidi superveniens .		183
Diarrhæa in Variolis .		167
Diarrhæa variolarum confluentium comes .		152
Diarrhæa in Variolis distinctis noxia , in confluentibus		
salutaris .		173
Diarrhææ post Morbillos curatio per Venæ sectionem .		
225.		
Diascordium .		59. 167
Diascordium singultui medetur .		77
Digestiva medicamenta .		520.
Digestiva ob materiæ crassitiem evacuationi præmittenda .		
184.		
quantum valeant in Chronicis morbis debellan-		
dis .		528
quamdiu perseverandum in eorum usu .		529
Dormitorum exprobatio .		539
Dolores partium à Convulsionibus .		244
Dysenteriae descriptio .		200. 691
curatio. 205. 206. 692. & seq. c. sero lactis .		210
Laudani solius usu .		214. 610
Diæta .		207. 612
affectus est periculosus .		201
diuturna desinit in Tenesmum .		202
Dysenteria Endemia Hibernorum .		ibid.
Dysenteria Epidemica diversorum Annorum .		191. 192
193. 200.		

Dysenteria Symptomática.	248. 250
Dysenteria quo anni tempore invadere soleat.	200
Dysenteria quandoque per annos aliquot affligit.	213
Ejusdem per repetitam Venæ sectionem curatæ exemplum.	ibid.
Dysenterix cum torminibus siccis curatio.	210
Dysenterix sæpius se jungunt Aphthæ.	202. 215
In Dysenteria contumaciori quid agendum.	207
In Dysenteria Intestina quandoque Gangræna afficiuntur.	202
In Dysenteria meri sanguinis dejectio interitum minatur.	201. 202
In Dysenteria mucosæ dejectiones unde.	202
Dysenterix circa Æquinoctium autumnale grassantur.	45

E

E Bullitio humorum in Febribus Intermittentibus.	88
Eclegmata incrassantia in Tussi.	655
Electuarium hystericum, & emmenagogum.	488
Electuarium roborans in Podagra præstantissimum.	522
Electuarium roborans in Tertiana duplici.	101
Electuarii antiquartanarii formula.	162. 665
Emerica quibus exhiberi convenit, & quibus non convenit.	55
Quo morbi tempore exhibenda.	57
Emeticum Authoris.	56. 654
Empirici ægro assiduè medicamenta solent ingerere.	293
Emplastrum hystericum.	656
Emplastra Epispastica cervici in Febribus caput petentibus cum fructu applicantur.	255
Empyema.	302
Emulso in Pleuritide.	304
Enema adstringens.	77
in calculo.	550
in dysenteria.	207
Enemata fumi tabaci commendantur omnium potentissima.	614
Enemata Venæ sectionis locum quandoque supplent.	60
Enematis abstinendum in progressu morbi.	ibid.
Epidemici morbi qui dicantur.	36
Epidemici morbi regulares, & irregulares.	39. 40
vernales, & autumnales.	40
Epidemicorum morborum diversitas.	37
Epi-	

<i>Epidemicorum</i> curatio quam variè instituenda.	<i>ibid.</i>
<i>Epidemicarum</i> constitutionum quinque genera enumerantur.	288
<i>Epidemicæ</i> constitutiones generales suas habent periodos.	195. 276
ab occulta aeris crasi pendent, non à manifestà.	38. 216. 594
<i>Epidemica</i> constitutio an. 1661. 62. 63. 64.	48
annor. 1665. 66.	114
annor. 1667. 68. & partim ann. 69.	143
annor. 1669. 70. 71. 72.	191
annor. 1673. 74. 75.	248
<i>Epilepsia</i> adutorum qua methodo curari posse videatur.	608
<i>Epilepsia</i> puerorum.	712
<i>Epileptici</i> insultus in Infantibus Variolarum sæpè sunt prænuntii.	146
<i>Equitatio</i> est confortans maximum.	477
<i>Equitatio</i> est exercitiorum omnium primarium.	541
est in colica aliisque morbis chronicis exercitium utilissimum.	240. 241
<i>Equitationis</i> beneficia in morbis rebellibus devincendis.	474
in Tabidis, Phthisicisque.	378. 722
Exemplum Hypochondriaci deplorati equitatione mirè restituti.	478
<i>Equis</i> septem annorum.	85
<i>Erysipelatis</i> descriptio.	321. 322
curatio.	322
<i>Evacuationes</i> spontè à naturà fieri solitas imitari velle sæpè stolidum est.	259
<i>Exanthemata</i> Pestilentialia post nimios, & coactos sudores.	132
<i>Exercitio</i> calefacti sollicitè vitare debent frigus.	296
<i>Exostoses</i> Venereæ quomodo tractandæ.	394
<i>Expectoratione</i> Pleuritidem curare velle periculosum.	307.

F

F <i>Febris</i> quomodo fiat.	35. 36
<i>Febris</i> est Naturæ instrumentum ad impuritatum secretionem.	63. 185
<i>Febris</i> Naturæ primaria.	288. 289
	Fe-

Febris continua omnium, quas Auctor novit, maxime uniformis.	49
Febris continua constitutionis annor. 1661. 62. &c.	58
curatio.	52
constitutionis annor. 1667. 58. & 69.	181
ejus curatio.	184
constitutionis annor. 1670. 71. & dictæ Dysentericæ.	214
curatio.	218
constitutionis annor. 73. 74. 75.	251
Febris nulla verè continua Auth. visa est ab ann. 1680. nisi fortè ob rem malè gestam.	363
Febris intermittens, vide, Intermittens.	
Febris.	
Febris Pestilens, vid. Pestis.	
Febris Pestilens, per diaphoresin, Pestis per abscessus propriè solvi videtur.	126
Febris depuratoria.	288. 662
Febris Erysipelatosa.	322. 674
Febris in Angina.	298
in Pleuritide.	<i>ibid.</i>
Febris Infantem intermittens.	667
Febris Infantum dentitioni superveniens quomodo profliganda.	616. 714
Febris Infantum Hæctica.	320
Febris cum Scorbuto.	69
cum Tussi.	279
cum Variolis.	153
Febris sub torminibus ventris delitescens quomodo expugnanda.	610
Febris continuæ species quomodo ab aliis Epidemicis grassantibus dignoscatur.	290. 291
Febris certam semper speciem è phænomenis elicere difficile est.	218
Febris cum Apostemate analogia.	184
Febris Novæ natura quomodo investiganda.	292
quæ demum cautelæ Indicationes curativæ sumendæ exortu Novæ Febris.	293
Febris Novæ An. 1685. descriptio.	594. & seqq.
curatio.	570. & seqq.
Diætæ.	602
curatio in Infantibus.	616
Febris species unde possit dignosci.	218
Febris Hyemalis descriptio.	586

- curatio. 589
- Febris eadem Hyemalis pro novæ potius febris vendita-
tur specie. 594. & seqq.
- Febris putridæ Variolis confluentibus supervenientis de-
scriptio. 633
- curatio. 634. & seqq.
- Febris Scarlatinæ descriptio. 299, 670
- curatio simplicissima. 300, 670
- Febrim præcavens diætâ. 279, 280
- In Febre Commotionis vocem præstat usurpare, quàm Fer-
mentationis, vel Ebullitionis. 51
- In Febri quadam Epidemica materiæ in sanguine crassi-
ties. 184
- In Febre sanguis commovetur vel ad heterogenei secre-
tionem, vel ad novam suscipiendam diathesin. 52
- Febre non raro accenditur purus sanguis. *ibid.*
- Febre non raro corripuntur sani. *ibid.*
- Febre sublata, probè purgandus est æger, non autem
priùs. 105. Finita purgatione Paregoricum exhiben-
dum. 106
- Febres adolescentulorum vigentium. 96
- Febres autumnales continuæ, & intermittentes qua in
re à se invicem differant. 94
- Febres continuæ Epidemicæ diversam medendi metho-
dum exposcunt. 37
- Febres continuæ quare paucæ occurrant vere, nisi in
constitutione Epidemica. 89
- Febres cum notabili Symptomate. 295
- Febres è levi diætæ errore. 96
- Febres Epidemicæ à manifestis aeris qualitâtibus varia
mutantur. 216
- Febres Hystericarum quomodo tractandæ. 608
- Febres Intercurrentes quæ. 39. numerantur sex. 295
- In iis curandis ad Anni febrim seriò atten-
dendum. 297
- Ex Anni tempore innotescit, an essentielles
sint, an symptomatici. 298
- Febres malignæ. 69
- quæ verè tales sint. 116
- Febres Morbis Epidemicis junctæ haud equaliter cum
ipsis sæviunt. 216. Sæviunt præsertim mense Julio. *ibid.*
- Febres nonnullæ brevi iterum evanescent. 96
- Febres nonnullæ in principio sola Diætâ curantur. 96
- Febres præter communia Symptomata etiam certas pe-
cu-

- ciliares genii sui notas gerunt. 291. 298
 Febres quare tot Novæ vulgò audiant. 217
 Febres quædam Novæ vulgò dicuntur, nec tamen sunt. *ibid.*
 Febres Refrigerantium, aut Clysterum usu subinde Chronicæ sunt. 95
 Febres Stationariæ quæ. 38. 667
 quomodo à manifesta aeris qualitate pendeant. 216.
 Febres sunt duæ ferè tertiæ omnium, quæ sunt, morborum. 444
 Febres vernaes rorò sunt continuæ. 89
 Febres vernaes pauciora post se relinquunt symptomata, quàm autumnales. 106
 Febrium Autumnalium Epocha certissima est Julius, sicut vernalium Februarius. 86. 195
 Febrium contin. Epidem. speciem exactè dignoscere arduum est. 292
 Febrium contin. Epidem. speciem qua ratione possimilis expiscari. 290
 Febrium Epidemicarum Symptomata alia propria sunt, alia adventitia. 216
 Febrium Epidemicarum Symptomata pro varia constitutione temporis variant. 218
 Febrium quædam species sudore critico finiuntur. 258
 Febrium quædam symptomata subinde pro Morbis Essentialibus perperam habentur. 197
 In Febrium curatione semper respicienda est Anni constitutio, quatenus huic, alterive Epidemico producendo favet. 283
 In Febrium curatione viam Evacuationis nosse præcipuum est. 299. 618
 In Febrium principiis cur subinde Evacuationes instituendæ. 259
 In Febrium principiis sudorifica sæpe vel Phrenesin, vel Pleuritidem inferunt. 302
 In Febrium declinatione Clysterum frequens usus vitandus. 60. 281
 In Febrium declinatione lecto assiduè se contineat æger. 257.
 Febribus Epidemicis generalis curandis methodus nequit applicari. 45
 Febribus plurimis ansam dat intempestiva vestium mutatio, vel alias frigoris admissio. 296

- Febres curandi methodus non per rationem, sed per
Experientiam innotescit. 258
- Ad Febres tollendas provocandi sudores quales esse de-
beant. 187
- Inter Febres, & Morbos Epidemicos simul grassantes
mira affinitas. 290
- Post Febres Autumnales tonsillarum inflammatio valdè
est periculosa. 209
- eiusdem Causæ. *ibid.*
- Post Febres Autumnales omissa purgatio multis morbis
ansam dat. 67. 105
- Post Febres vernaes Purgatio non tam necessaria est,
atque post Autumnales. 67
- In Febribus Autumnalibus Infantum regio Lienis intu-
mescens Febris fugam prænunciat. 209
- In Febribus ad coctionem promovendam non opus est re-
gimine calido. 260
- In Febribus cum materia crassa cautè agendum. 184
- In Febribus caput petentibus emplastra epispastica cer-
vici cum fructu applicantur. 255
- In Febribus continuis Julapii convenientis formula. 185
- In Febribus maximè continuis generis intermittentis cor-
tex præbendus. 349
- Vinum non obesse in hujusmodi continuis. *ib.*
- In Febribus convalescentes nonnunquam sudoribus sno-
cturnis obnoxii sunt. 263
- curantur quotidiano Vini generosioris usu.
- In Febribus Chronicis Aeris mutatio valdè nonnunquam
est salutaris. 103
- In Febribus Malignis fit expulsio ad cutim. 52
- In Febribus Malignis Vomitorii omissio. 55
- In Febribus quibusdam Malignis Sudores nocent. 285
- In Febribus quibusdam Malignis aliæ propter Sudores
moliendæ sunt evacuationes. 284
- Febrilis materiæ concoctio quid sit. 63
- Febrilis materiæ concoctionem promoventia vulgò com-
mendant, at sine ratione. *ibid.*
- Febrilis materiæ concoctio quomodo revera sit promo-
venda. 64
- Fermentationis* natura simili illustratur. 96
- Fermentationis* phenomena, & effectus. 59
- Ad *Fermentationem* requiritur materiæ quædam visci-
ditas. 96
- Fermentationes* liquorum variæ. 95

<i>Fluor albus.</i>	710
<i>Fluoris muliebris curatio singularis.</i>	388. 354. 710
<i>Fœminæ medicamenta egenis distribuentes taxantur.</i>	302
<i>Fomenta in Erysipellate.</i>	322
<i>Fontanella in crure prodest in Rheumatismo inveterato.</i>	319
<i>Formule Medicamentorum.</i>	654. & seqq.
<i>Fumus Tabaci enematis potentissimi loco laudatur.</i>	614
<i>Furfuris capitis curatio.</i>	718

G

G <i>Angræna ex Erysipellate.</i>	322
<i>Gangræna Intestinorum in Dysentericis.</i>	202
<i>Gargarisma in Angina.</i>	326
<i>Gargarisma in salivæ visciditate.</i>	177
<i>Gonorrhœa virulenta centum retrò annis se ostendebat diversam ab ipsa Lue confirmata.</i>	376
<i>Quòd materia semini-formis, quæ hic fluit, carnosæ virgæ substantiæ debeatur.</i>	377
<i>Modus invasionis describitur.</i>	375. & seqq.
705.	
<i>Curatio Catharticis perficitur.</i>	381. 706
<i>Pilulis 281, 706. Clysteribus.</i>	383. 706
<i>Diæta quamam observanda.</i>	384. 706
<i>In Gonorrhœa rejicitur Lignorum exsiccantium usus.</i>	
386.	
<i>item improbantur aquæ minérales.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Quomodo Phymosis sit curanda.</i>	386
<i>Gonorrhœæ justo citius suppressæ Tumores scroti supervenientes quomodo curentur.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Gonorrhœa cum Lue juncta quomodo tollenda.</i>	394

H

H <i>Æmopie quando, & quos præcipuè invadat.</i>	328
<i>Ejus Curatio.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Hæmoptysis in Variolis.</i>	156. 636. 681
<i>Hæmoptysis, & mictus sanguinis in Variolis mortem prænunciant.</i>	178
<i>Hæmorrhagiæ narium descriptio, & curatio.</i>	328. 714
<i>Hæmorrhagiæ narium in Febre Continua Epidem. ab An. 1661. ad 1665. descriptio, ac curatio.</i>	75
<i>Post Hæmorrhagiam cur eger purgandus.</i>	76

Hæ-

- Hæmorrhoidum* dolor. 721
Curatio. *ibid.*
Hæmorrhoidum fluxus nimius. 712
Hæctica Febris. 320
Hippocrates. 16. 276
Hippocratis Aphorismi nequeunt quibusvis Febrium speciebus applicari. 289
Historia Morborum quomodo conscribenda. 11. & seqq.
Historiam Morborum verè practicam Author tradit. 330.
Homines variis affectibus obnoxii. 33
Homo 21. annorum. 84
Humores nonnunquam pertinaciter partibus inhærent. 35.
Humores sunt viscidiores Autumno, quam Vere. 89
Hydrogala. 232. 384
Hydragoga varia. 564. 565
Hydrops. ibi incipit ubi, desinit Scorbutus. 318
Hydropis febribus intermittentibus succedentis curatio. 107.
Hydropis primum signum, foveæ in suris à digitorum impressione sub noctem apparentes, & mane evanescentes. 557. 558. 703
Symptomata sunt Dyspnœa, urinæ paucitas, & fitis. 558. 703
Causa sanguinis debilitas. 559
Aliæ in foeminis causæ. 560
Indicationes curativæ. *ibid.* 703
Hydropem præcedentia Symptomata Scorbuti faciem præ se ferunt. 318
In Hydrope Cathartica fortiora semper usurpanda. 561
Perseverandum in Catharticis, donec moles abdominis evanuerint. 562. 704
Syrupus de spin. cerv. quibus conveniat. 563
704.
Exemplum ejus memorabile. 563
Hydragoga varia. 564. 565. 703
Infusio croci metallorum quoties repetenda ad curandum Hydropem. 572
In Ascite grandiore tantum convenit. 575
Cortex interior sambuci. 575. 704
In Hydrope quænam contraindicant catharsin. 576
Ubi catharsis contraindicatur, quænam Contrastativa conveniant. *ibid.*

Diureticis res agenda est in debilibus naturis,
& foeminis valdè hysteriis. 576

Salia lixivialia vino Rhenano. ib. 704

Corroborantia eadem in Hydrope, quæ in Podagra, præbeantur, nisi quod vinum Hydro-
pici permittatur pro potu ordinario. 577

Corroborantia qualia. 704. 705

Chalybis usus in Hydrope incipiente. 580

Alii similiter usus. ib.

Topica quare improbentur. 581

Rejiciuntur Paracentesis, & Acupunctura. 582

Hydropicorum sitis quomodo fallenda. 579

Hypercatharsee frænum certissimum est Laudantium. 502

Hypochondriaci Affectus. vid. *Hyster.* affect.

Hypotheses Physiologiæ multis in Praxi erroribus ansam
præbuerunt. 13

Hypotheses quatenus valent Medico instruendo. 571

Hysterica affectio sub quam variis symptomatis se ostendit.
445. 657

cujusnam temperiei foeminis singula contingunt.
ibid.

Hystericae affectiones sunt dimidia pars morborum Chroni-
corum. 445

Idem sunt in foeminis, ac affectio *Hypochondriaca* in viris. *ib.*

Uterus immeritò inculpatur. *ib.*

Hystericae foeminæ interrogandæ, an malum, de quo
queruntur, incepit cum tristitia, atque an urinam
limpidam excreverint. 450

*Hysteri*corum simul, ac *Hypochondriacorum* affectuum si-
gnum maximè Pathognomonicum est urina limpida co-
piofa. 450. 657

*Hysteri*corum affectuum causæ Procatacticae. 453

Causa efficiens interna, spirituum animalium
atrasia. *ib.*

Causa sunt humores. 461

Causa antecedens *atrasia*, debiliior spirituum
animalium crasis. 454

Unde Vomitus materiæ viridis. 455

Symptomatum singulorum ratio explicatur. 454.

Casus cujusdam abundè, & sæpiùs lacryman-
tis. 459

Curativa Indicatio est sanguinis Corroboratio.

- Venæ sectione, & Catharsi ordiendâ. 463. 658
 Deinde Calybeatis absolvenda. *ib.*
 In imbecillioribus quandoque à chalybe statim
 incipiendum. 465.
 Chalybis substantia præponitur præparationibus.
 465. 470
 Chalybis usum non rectè admittere purgantium
 intercalationem. 466
 Formulæ curationi inservientes. 470
 Theriaca Andr. magnum in his affectibus re-
 medium. 474
 Item Cortex Peruv. 475. 479
 Dolor, & Vomitus hystericarum quomodo sint
 cohibendæ. 481. & seqq.
 Fetida qua ratione hystericis utilia. 480
 In Affectione Hysterica mitiori dantur pilulæ
 hystericæ per X. dies. 471
 Hystericus Affectus Colicam biliosam referens. 243. 244.
 In Hystericis Affectus sæpè perperam dignoscuntur. 242
 In Hystericis, & Hypochondriacis Clysterum frequens
 usus nocet. 281

I

- I**cterus in Colica Hysterica. 243. 700
 Icterus post Febres lectum iusto citiùs deferentibus
 superveniens. 257
 Icteri curatio. 247. 700
 Idiosyncrasie ratio habenda. 472
 Ignis sacer unde, & quomodo oriatur. 122
 Pestis quandam gerit imaginem. *ib.*
 Iliacæ passionis causa. 79
 quo pacto producatur. *ib.*
 Curatio. 80. 697
 Argenti vivi, & globorum in huius curatione cen-
 sura. 80
 Iliacæ passio Colicam biliosam sequens. 236
 Iliacæ passio Febris perversæ tractatæ superveniens quomodo
 curanda. 614
 In Iliacæ passione omnia medicamenta, etiam enemata evo-
 muntur. 236. 696
 Imaginationis læsæ per cardiaca restitutæ exemplum. III
 112.
 Indicatio à jvantibus, & nocentibus in Febrium Novarum
 Cu-

E T V E R B O R U M

519

Curatione adhibenda .	293
<i>Infantes</i> sæpè diuturnas Quartanas vincunt .	09
In Infantibus venæ sectio æquè tuta , & necessaria est, atque in adultis .	226
In Infantibus ventris tumor, & duresces, hujus medela per linimentum .	109
<i>Infusum</i> corticis Peruviani .	349.666
<i>Infusum</i> Rad. Serpentiariæ virginianæ contra tertianas .	666.
<i>Ingrata</i> assumpta horrorem gignunt .	83
<i>Intermittentes</i> febres Autumnales in initio videntur continua .	42
<i>Intermittentes</i> Febres Epidemicæ nonnunquam maturè grassari incipiunt .	88
<i>Intermittentium</i> Febrium tria tempora spectanda .	83
Symptomata consueta .	ib.
unde est, quòd redeant Paroxyismi .	84
Paroxysmorum descriptio .	85
Duplicatio unde .	86
Divisio in vernaes, & autumnales .	87
Essentialiter hæc distinguuntur .	ib.
Vernalium curatio .	89
Autumnalium curatio .	96.98.665.
Tertianæ autumnalis curatio .	99.346
Tertianæ vernalis curatio sine cortice .	356
Curatio pro pauperibus .	ib.
Tertianæ duplicis curatio .	99. 346
Quartanæ curatio .	101.346
Quomodo Recidiva præveniatur .	346
Vomitio in his febribus quomodo compescenda , antequam Cortex exhibeatur .	350
Infantium medicatio .	ib.
Decoctum amarum quando præbendum .	351
<i>Julapium</i> cardiacum .	654
<i>Julapium</i> in Febribus continuis .	185
in Febrib. pro Infantibus .	350
in Pleuritide .	304
in Rheumatismo .	315
perlatum .	654
roborum in Tertianâ duplici .	100

- L** *Actee* Dietę usus, & quibus potissimum conveniat. 532
- L** ^{476.} *Lactee* Dietę censura notatū digna. 209.656
- L** *Laudani* liquidī descriptio. 482
- Ejus usum non immediatē nervis nocere. 198
- L** *Laudani* usus in cholera. 168.224
- E** *Lecto* surgere quam utile in Variolis. 412
- solvuntur objectiones. 186
- Quam necessarium in omnibus morbis inflam-
matoriis. 673
- Quam necessarium in Febre continua an. 256
- &c. 603
- in febre nova An. 1685.
- Cautela necessaria in surgendo, scilicet ne ni-
mis diū pro una vice surgant. 217
- morę longioris in lecto incommoda, scilicet
Rheumatismus, & Icterus subsequentes. *ibid.*
- Quam utile in Pleuritide. 307
- Quam utile in Angina. 327
- E** *Lecto* surrectionem quęnam contraindicent. 423
- L** *epira*. 276
- L** *ienis* regio in Febribus Autumnalibus Infantum intume-
scens febris fugam pręnuntiat. 109
- Descriptio hujus intumescentię. *ibid.*
- L** *inimentum* in Pleuritide. 306
- L** *inimentum* in Rachitide infantum Hypochondriis inun-
gendum. 468
- L** *inimentum* in Ventris tumore, & duritię Infantum.
ibid.
- L** *ochiorum* fluxus nimius quomodo sistendus. 701
- L** *ochiorum* suppressionis curatio. 488.702
- L** *uciani* irrissio in medentes Podagrę. 523
- L** *ues* Venerea unde, & quo tempore Europam appulerit.
374.
- Contagium ejus quomodo propagetur. 375.
- 376.
- Symptomatum ejus enumeratio. 377. 378. 708
- L** *uis* confirmatę sola salivatione curatio. 387
- Recidivę quibus debeantur, & quomodo pręve-
niantur. 391
- Quid in ore minus exulcerato sit agendum. 394
- Dietę quęnam observanda inter curandum. 395
- Quare in Gallia facilius sanetur, ac in Anglia. *ib.*
- L** *uem*

Luem Veneream non sanat Mercurius , vel falsa parilla virtute specifica.	125. 380
<i>Lumbago</i> Rheumatica .	315
Paroxysmum Nephriticum mentitur.	ib.
Valdè ægrum excruciat .	ib.
Causa.	ib.
Curatio.	ib.

M

M acula purpureæ in Acutis certissimum Inflammationis summæ indicium.	586
Macula purpureæ in Peste , malum signum.	127
Macula purpureæ in Variolis itidem malæ.	156. 404
Malignitas morborum quid sit.	285. & seq. 623
Malignitas morborum sæpe error medentium.	69. 115
Malignitas non semper sudore potest eliminari .	285
Malignitas per sudorifica , aliaque calida medicamenta nonnunquam augetur.	286. 624
Malignitas nonnunquam contemperantibus potest edomari.	ib.
Malignitas in morbis Epidemicis iisdem , quibus hi , curatur remediis .	287
Malignitati quodnam regimen propriè concedatur .	286. & seq.
<i>Mania</i> ex debilitate.	90
Maniæ communis causa.	717
Maniæ curatio.	112
Maniæ febres intermittentes diuturniores nonnunquam excipientis curatio.	110. 669
<i>Manna</i> quid sit .	640
in sero lactis soluta mictui cruento à calculo medetur.	ib.
in Aquis mineralibus catharticis soluta cur rejiciatur.	641
<i>Materia Medica</i> cur adeo immensa.	12
<i>Meatus</i> dantur cæci ex abdominis cavitate in intestina.	566
<i>Medicamentorum</i> formulæ.	654. & seqq.
<i>Medici</i> peritiores tubinde nihil in egri visitatione præscribunt.	293
Medici præcipua cura in Intentionibus veris expiscandis verti debet.	570
Medicum esse , & formulas præscribere , quam immane	di-

- distant. 40
 Medicum probum haud decet celare remedia morborum,
 imprimis Epidemicorum. 97
 Medicorum quorundam speculationes intutiles. 331
 Medicina non rectius, quam ab ipsius usu addiscitur. 4
 est Ars valde adhuc imperfecta. 262
 Medicinæ incrementum in quo consistat. 11. & seqq.
 Melancholia Hypochondriaca. vid. in Hyster. Affect.
 Mellis rosacei usus in Angina. 326
 Mensium fluxus intempestivus in Variolis foëminarum. 232
 Mensium fluxus immodicus quando potissimum contingit.
 491
 Mensium fluxus immodici tam intra puerperium, quam
 extra, curatio. ib. 698
 Mensium suppressio. 716
 Mercurius non sanat Luem Veneream virtute specifica.
 24. 123. 380
 Methodus medendi qualis esse debeat. 17
 Miasma pestiferum, vel immediate, vel mediate suscipi-
 tur. 117
 Mictus sanguineus à calculo renibus impacto. 638. 639
 Multa in hoc remedia sine successu adhibenda. ib.
 Manna in siero lactis soluta, c. pauxillo succi li-
 monum confert. 640
 Dieta. 643. & seqq.
 Mictus sanguineus in variolis. 156. 636. 686
 Mictus sanguineus, & Hæmoptysis in variolis mortem
 prænunciant. 157. 404
 Morbus quid sit. 33
 Morbi alii acuti, alii chronici. 35. 36
 Morbi acuti quinam sint. 36
 Morbi acuti, vel ab aeris inquinamento, vel à particu-
 lari corporum anomalia gignuntur. ib.
 Morbi acuti Deum habent authorem, chronici nos ipsos.
 419
 Morbi certis quibusdam annorum constitutionibus proprii.
 38
 Morbi epidemici qui dicantur. 36
 Morbi epidemici mirè ab invicem differunt. 37
 Morbi epidemici, vel regulares, vel anomali. 39. 40
 hæc disparitas unde. ib.
 Morbi epidemici, vel Verni sunt, vel Autumnales. ib.
 Morbi Epidemici ab aeris occulta crasi oriuntur. 115. 216
 Morbi epidemici ab Anni constitutione, qua grassantur,
 pecu-

peculiarem mutantur indolem.	45
Morbi epidemici à manifestis aeris qualitatibus variè re- guntur.	216
Morbi epidemici diversi in locis vicinis, à terræ potius effluviis, quam ab aeris diathesi oriuntur.	43. 269. 276.
594	
Morbi epidemici in initio vehementiores sunt, in pro- gressu leniores fiunt.	195
Morbi epidemici ab Anno 1661. ad 1665.	113
Quo ordine se invicem sequebantur.	94
Anno 1665.	114
ab Anno 1667. ad 1669.	143
Anno 1669.	191
Anno 1670.	194
Anno 1671.	ib.
Anno 1672.	ib.
Anno 1673.	248
Anno 1674.	249
Anno 1675.	250
Morbi essentielles, & iidem symptomatici quomodo di- scernendi.	298
Morbi essentielles aliter sunt tractandi, quam iidem sym- ptomatici.	ib.
Morbi inflammatorii quando grassari soleant.	124
Morbi omnes ferè ex vestium præmatura abiectione, & subito refrigerio post exercitium, exoriri videntur.	296
Morbi vel ex se, vel Medicastrî culpa fiunt lethales.	35
Morbi quidam antiqui ævi jam non comparent.	276
Morbi moderni poterunt suo tempore interciderè.	ib.
Morbi plurimi sine causarum cognitione curantur.	120
Morborum Acutorum, & Chronicorum differentia.	36
Morborum Acutorum ratio, & genius,	35
Morborum Epidemicorum ratio, & genius.	37
Morborum epidemicorum curatio sollicitè peragenda.	330
Morborum epidemicorum ab Ann. 1669. ad 1672. parti- cularis historia.	196. & seqq.
Morborum epidemicorum alter ab altero pellitur.	195
Morborum quælibet species peculiarem obtinet genium.	
120	
Morborum periodi certæ, siue ætates.	375
Morborum tempora.	195
Morborum ortus a qualitatum vitio deducantur.	120
Morborum species exactè discernendæ.	418
Morborum species unde desumendæ.	48

Morbortum Sporadicorum ratio, & genius.	36
Morbortum historia quomodo conscribenda.	II. & seq.
Morbortum historiam verè practicam Author tradit.	330
Morbortum, præsertim epidemicorum, remedia celare haud decet Medicum probum.	97. 98
In Morbortum curatione plus Naturæ committendum, at- que vulgo fit.	261
In Morbortum epidemicorum ortu Naturæ artificium.	198
Morbis Antiquitati incognitis novam methodum accom- modare non est absolum.	276
In morbis producendis naturæ methodus nondum hæte- nus detecta.	45
In Morbis inflammatoriis primaria remedia.	185
In Morbis Inflammatoriis assiduus in Lecto decubitus val- dè nocet.	186
Morbilli Vernales.	40
Morbillorum descriptio, & historia.	221. & seqq. 677
Curatio.	224. 678
Morbilli anomali.	229
Curatio.	230
Morbilli quo anni tempore regnent.	221
Morsus canis rabidi	719
Curatio.	ib.
Pro Mortuo habitus casu ad se rediit.	177
Mucose dejectiones in Dysenteria unde.	205
Mundi Anima.	142
Moxæ combustio in Podagra.	551
Moxæ combustio in Podagra inveterata nullius est usus.	552
Moxæ loco inustiones lino crudo ab Hippocrate usurpa- ta.	ib.

N

Narcotica post factas evacuationes quandoque felicius operantur.	246
Narcotica turbas à purgatione excitatas compescunt.	72
Narcotica urgente dolore tuto repetuntur.	239
Narcotica vigente febre obsunt, ut in declinatione mor- bi præclaros edunt effectus.	72
Narcoticorum dosis magnitudini doloris respondeat.	238
Narcoticorum frequens usus sæpe innoxius.	209
Narcoticorum in variolis insignis utilitas.	172
Narcoticorum noxæ quandoque venæ sectionibus emen- dan-	

dantur.	346
Narcoticorum formulæ.	172. 198. 577
Natura optima morborum medicatrix.	17. 261
Naturæ vox quo sensu ab Authore usurpetur.	142
Naturæ in curando multum relinquendum.	160. 205. 490
Naturæ in medicamentis producendis simul, ac præparandis collaudatio.	465
Naturæ opera incomprehensibilia.	84. 203
Naturæ operationes parum intelligimus.	120
Naturæ operum indagatores aliorum invidiam sibi arcessunt.	203
Naturales causæ à Deo quomodo regantur.	106
Nephritici paroxysmi veri, & hysterici, quam diversæ curationes sint instituendæ.	484. 485. 690
Nephriticum paroxysmum mentiens Lumbago Rheumatica.	315
Nicotianæ fumus loco enematis potentissimi commendatur.	614

O

O leum Amygdalarum dulcium aliis bechicis præferendum.	74
in febribus sine noxa potest assumi.	ib.
non debet affatim, sed parce exhiberi.	ib. 85.
ib. & 75.	
Ægri viribus attritis subvenit.	75
usus ejusdem in Pleuritide.	304
Variolarum aridarum crustis illinitur.	174
Olei Sem. Lini in Pleuritide usus.	304
Ophthalmiæ curatio.	689
Opium pluribus medetur affectibus.	209
insigne est Cardiacum.	ib.
Opii præstantia, & nativa bonitas.	ib.
In quibus affectibus præcipue ejus indicetur usus.	339
Opii virtus non præparationi, sed nativæ Papaveris bonitati debetur.	209
Inter Opiata quoad vim ipsam nullum fere est discrimen.	ib.

P Apaver.	209
<i>Paracentesis</i> in Hydrope rejicitur.	382
<i>Paralysis</i> quid, & quomodo curetur.	720
<i>Paregoricum</i> Auctoris.	198
Paregorica in quibus casibus recte indicentur.	339. 424
Paregoricis evacuantia debent præmitti in sanguineis temperamentis, non aliis.	481
<i>Penis</i> tumor in Lue Venerea quomodo discutiendus.	707
<i>Peregrinatio</i> versus Austrum cur in Chronicis. curandis profit.	526
<i>Peripneumonia</i> quid sit, & quomodo à Pleuritide differat.	304. 312
<i>Peripneumoniæ</i> Nothæ descriptio.	310. 671
Curatio.	311. 672
<i>Peripneumonia</i> Epidemica Ann. 1675.	251. 255
<i>Peripneumonia</i> symptomatica Tussi epidem. An. 1675. superveniens.	278
<i>Peripneumonia</i> post Morbillos.	225
Ejusdem curatio per venæ sectionem.	ib.
<i>Pestis</i> naturæ medicatricis instrumentum.	35
<i>Pestis</i> Ann. 1665.	115
<i>Pestis</i> quid sit.	120
<i>Pestis</i> Britanniam vix frequentius devastat, quam post annorum 40. revolutionem.	117
<i>Pestis</i> Londinensis Anno alioquin salubri grassans.	123
<i>Pestis</i> Italiam occupans, excepta Hetruria.	119
<i>Pestis</i> ab aëria diathesi fit epidemica.	ib.
<i>Pestis</i> ab aëris occulta crasi.	116
<i>Pestis</i> ab inflammatione oritur.	123
<i>Pestis</i> à tempestatum anni vicissitudinibus regitur.	117
<i>Pestis</i> in initio atrocior, in progressu benignior esse solet.	303
<i>Pestis</i> per miasma propagatur, idque duplici modo.	116
<i>Pestis</i> pro aliis morbis epidemicis rarius evenit.	116
<i>Pestis</i> quandoque subito, nulla etiam exorta Febre, jugulat.	119. 120. 121. 286
<i>Pestis</i> quanto tempore soleat grassari.	42
<i>Pestis</i> quo anni tempore exoritur.	118
<i>Pestis</i> ratione solum mechanica tolli potest.	125
<i>Pestis</i> semper manet superstes.	118
<i>Pestis</i> sporadica.	117

- Pestis invadendi modus describitur. 119. 120
 Pestis symptomata. *ib.*
 Pestis Curatio. 137. & seqq.
   Alexiteria in hac, & aliis morbis, non ut specifi-
   fica, sed ut diaphoretica prosunt. 125
   Pro venæ sectione facientes Authores. 128. 129
   Pro venæ sectione historia admiranda. *ib.*
   Præfertur tamen ei ab Authore diaphoresis. 132
   Diaphoresis quamdiu continuanda. 139
 Pestis proprium Alexiterium nondum innotuit. 125
 Ad Pestis prophylaxin vix conducunt calida. 124
 Pestem accelerat sæpe vinorum, & calidorum ingurgita-
 tio. *ib.*
 Pestem commercii cum locis contagiosis inhibito potest
 avertere. 118
 Ad Pestem excitandam requiritur contagium pestiferi cor-
 poris, præter aeris dispositionem. 119
 Peste affecti à continuata Diaphoresi recreantur. 139
 In Peste abscessuum fit eruptio. 184
 In Peste abscessuum eruptio incerta crisis est. 127. 141
 In Peste abscessuum eruptio quomodo promoveri possit,
 nondum constat. 126
 In Peste abscessuum sine sudore eruptio magis fuit salu-
 taris. 127
 In Peste Alexipharmaca calida quandoque nocent. 124
 In Peste Alexipharmaca calida quomodo prosint. *ib.*
 In Peste Diaphoresin interpolandam suadet Diemerbroe-
 kius. 139
   Refellitur. *ib.*
 In Peste Sudor continuus, & prolixus requiritur, non
 interpolatus. *ib.* & 285
 In Peste Sudor spontaneus valde salutaris. 139
 In Peste Sudores non faciunt salutarem abscessuum eru-
 ptionem. 126. 127
 In Peste sudores subinde valde noxii. 126. 131. 132
 In Peste maculæ purpureæ, malum signum. 119. 126
 In Peste tumores prorumpere, bonum. 119
 In Peste post abscessus eruptionem sanguinem mittere,
 minus est tutum. 140
 In Peste ob magnos sudores Bubo nonnunquam disparet.
 126. 132
 In Peste post sudores abscessus subinde erumpunt. 126
 In Peste sudantes, quando indusium mutare debeant. 140
 Pestilentialium macularum ratio. 131. 132

- Petechiæ* ab intempestivo Cardiacorum usu, & regimine paulò calidiore sapius efflorescunt. 596
- Petechiarum*, & mictus sanguinei casus insignis à D. D. Goodall communicatis. 438. & seq.
- Philosophia* effecit, ut quæ Medica appellatur, revera confabulandi, garriendique potius sit Ars, quàm medendi. 442
- Phrenitis* Febre Cont. Epid. ab An. 1661. ad 1665. 71
 In Febre Epidem. ab An. 1673. ad 1675. 262
 In Febre Nova An. 1685. 600
 In Variolis. 154. 683
- Phrenitis* quomodo tractanda. 71. 604
- In *Phrenitide* Spiritus Vitrioli laudatur. 262
- In *Phrenitide* Rasio capitis confert. 604
- In *Phrenitide* Variolis superveniente refrigerium ægro concedendum. 176
- Phthiſeos* curatio. 721
- Phthiſeos* specificum est equitatio. 479. 721
- Pilulæ Cochixæ*. 237
- Pilulæ Cochixæ* maj. in Ileo usurpandæ. 80
 it. in Tussi epidemia. 358
- Pilulæ Cort. Peruv.* 446. 666
- Plantæ* variis mensibus florent. 84
- Pleuritidis* historia. 301. 302. 670
 Curatio. 304. 671
 Diæta. ib.
 Rejicitur cura per expectorationem. 307. 309
- Pleuritis* Maligna vulgò dicta quænam sit. 282
- Pleuritis* Maligna venæ sectionem non fert: ib.
- Pleuritidi* superveniens Diarrhœa. 183
- De *Pleuriticorum* sanguine quædam notatu digna. 304
 Mensium sanguinis extrahendi. 304. 306
- Podagræ* Regularis historia. 500
 Irregularis historia. 504. & seqq.
- Causa est concoctionum depravatio, & humorum indigestio, sive à venere, sive à vino, sive ab exercitiis intermissis. 510. 511
- Curatio non aggredienda est Venæ sectione. 512. 513
 non Catharsi, sive ad præcavendum, sive ad curandum paroxysmum. 514. 515
 nisi Symptoma aliquod eandem postulet. 643
 neque Sudoribus, & quare. 518
 Curandi præcipua intentio in coctione promovenda, atque indigestionibus tollendis versari debet.

bet.

520

Medicamenta Digestiva.

ib.

Podagræ Therapeja Radicalis adhuc latet.

555

sed non sine spe aliquali specificum quandoque inventum iri.

ib.

In Podagra electuarium corroborans præstantissimum.

522

Electuarium aliud, atque Aqua destillata.

523

Theriace Andr. & Cortex Peruvianus laudantur.

ib.

In Podagræ Paroxysmo nihil magni tentandum, sed solum extra Paroxysmum, exemplo ab intermittentium febrium paroxysmis ducto.

543

In quorum paroxysmis abstinencia à carnibus interdicitur.

544

Paroxysmi symptomatis vitam minantibus quomodo occurrendum.

538

Ventriculi debilitas cum ventris torminibus vino Canarino mitiganda.

545

quo nihil proficiente ad Laudanum fugiendum.

ib.

Diarrhœa sudoribus cohibenda.

548

Tussis brumalis à frigore, tempore paroxysmi suscepto, sicut ipsa Peripneumonia curanda est.

ib.

Calculus superveniens quomodo curetur.

550. 646.

In Podagræ Paroxysmo Remedia externa in genere improbantur, verum istorum meliora reperiri merè Refrigerantia, & Repellentia.

550. 551

Quid Moxæ comburiem præstare possit.

551. 552

Podagrica materia ubi retrocesserit, quid agendum.

547

Podagrici ante, & post paroxysmum variis sæpe vexantur symptomatis Scorbuti æmulis.

504

Podagricorum Diætæ.

530. 648. & seqq.

Potus sit cerevisia tenuis.

532

Potus Diæteticus loco ordinarii in podagris inveteratis.

535. 536

Vinum planè officit.

532. 533

Vinum verò Hispanicum minus injurium.

536

Lactæ Diætæ in Podagra censura æqua.

532

Podagricis decubitus maturior quàm sit utilis, idque hyeme præsertim.

538

Animi tranquillitas stabilienda.

ib.

Exercitium sit quotidianum.

540.

Hoc Tophos præcavet, vel solvit.

ib.

In ipso paroxysmo permittitur,

545

nisi iste sit atrocior.

546

Exer-

Exercitiorum primarium est equitatio.	541
quam tamen supplere potest in curru vectio.	ib.
Venus quàm sit injuria.	542
Porriginis capitis curatio.	718
In Practicis experimentis commemorandis Fidelitas Authoris.	141
Praxis Medica Theoriæ multum præferenda.	142
Probi hominis verum criterium.	494
Pruritus ferini curatio cardiacis.	324
Pulli Decoctum in Cholera Morbo probatum remedium.	197.695
Punctum tendinis.	309. 717
Purgans Potio Authoris.	67.654
Purgans pro Infantibus tenellis.	656
Purgantis lenissimi formula.	205.587
à Purgantibus dolores ventris intenduntur.	516
Purgantia, vid. Cathartica.	
Purgatio quare necessaria post febres.	67
Purgatio quare conveniat post hæmorrhagias.	48
Purgationis noxæ, & incommoda.	206
Pustularum Urticæ puncturas referentium per totum corpus eruptio.	322
Curatio.	ib.

Q

Q uartana.	85
Quartana secunda vice infestans brevi finitur.	91
Quartanæ lethales in regione paroxysmi ægrum jugulant.	90
Quartanæ Autumnales.	ib.
Quartanæ Autumnales quibus temporibus finiantur.	ib.
Quartanæ Autumnales alios quosdam chronicos gignunt affectus.	ib.
Quartanæ Epidemicæ.	43
Quartanæ Ann. 1661. & seqq.	48
Quartanæ Epidemicæ An. 1661. maturè invadentis exemplum.	88
Quartanæ Infantum.	91
Infantes sæpè diuturnas Quartanas vincunt.	91
Quartanarum Curatio.	101
Parum hætenus votis respondet.	99
Per corticem Peruvianum.	ib. & 101
Aeris mutationem.	103

Potentiora cardiaca in declinatione propinanda.

104

Quartanariis obest Phlebotomia, ut & frequens Cathar-
fis. 98

In Quartanis Infantum, & Puerorum fortioribus Cardia-
cis abstinendum. 104

Quotidiana. 85

rarius observatur. 93

R

Rachitis vera describitur. 713

non est curanda catharticiis. 469

Linimentum ventri, & hypochondriis infantum i-
nungendum per 30. vel 40. dies. 465. 713

Rachitidis febribus infantum intermittentibus succedere
solitæ curatio. 108

Radix Serpentariæ Virginianæ in vino infusa tertianis me-
detur. 666

Rasio capitis in phrenitide confert. 604

Refrigerantia in fine morbi eum protrahunt. 64
idque maximè in grandævis. 69

Regiminis calidioris in Variolis noxæ. 160. 233. 418

Ejusd. in Dysenteria noxæ. 200

Ejusd. in Morbillis noxæ. 223

Ejusd. in Febribus plerisque discrimina. 302. 303.
604.

Regiminis refrigerantis in certis affectibus nocumentum.
69. 186

Remedia morborum, præsertim Epidemicorum, celare
haud decet Medicum probum. 97

Remediorum formulæ. 654. & seqq.

Renum Calculus. vid. Calculus.

Rhabarbarum in alvi fluxu sine additis aliis vix conducit.
205. 206

in Diarrhœa Epidemica nocuit. 190

Rheumatismi historia. 313. 672

Curatio. 315. 673

Anodynus figitur, & protrahitur. 316

Rheumatismus inveteratus quomodo tractandus. 319. &
seqq.

Rheumatismi Scorbutici descriptio. 319

Curatio singularis. 320

Rheumatismi Curatio sola Diæta è sero lactis, loco phle-
bo.

<i>botomiæ</i> .	366
Quibus conveniat istiusmodi curatio, & quibus non conveniat.	367. 368
Purgatio frequens, atque anodynorum usus possunt phlebotomiæ liberalioris vicem supplere.	369
<i>Rheumatica Lumbago</i> .	315
<i>Rigor</i> , vel <i>Horror</i> in <i>Febribus Intermittentibus</i> unde.	82
<i>Rosa</i> .	121

S

<i>Salia</i> lixivialia in vino Rhenano potentissima in Hydropse sunt diuretica.	577. 704
<i>Salis Absynthii</i> usus in vomitu.	81
<i>Salivatio</i> in Febre continua Epid. ab Ann. 1667. ad 1669.	181
<i>Salivatio Variolarum confluentium</i> comes.	189. 152. 171. 173.
<i>Salivatio</i> in Confluentibus Variolis usu refrigerantium promovetur, & cardiacis calidioribus reprimitur.	189
<i>Salivationis</i> in Lue Venerea methodus.	188. & seq.
Neque Cathartica, neque alia præparantia salivationi debent præmitti.	387. 391
Pæfacta salivatione neque Cathartica, neque sudorifica in usum venire debent.	390
Diarrhœa superveniens quomodo cohibeatur.	390
Cautelæ magni momenti observandæ in naturis salivationi nimis resistentibus.	393. & seq.
<i>Salsaparilla</i> non sanat Luem veneream virtute specifica.	24. 125
<i>Sambuci</i> cortex interior laudatur in Ascite grandiore.	574. 704
<i>Sanguis</i> purus non raro Febre accenditur.	32
<i>Sanguis</i> color purulentus in febribus Inflammatoriis detractus unde.	303. 304
<i>Sanguinis</i> depuratio fit per duplicem partium secretionem.	78
Circa Sanguinem in Pleuritide per Venæ sectionem ductum variæ observationes.	303. 304
<i>Sani</i> non raro Febre corripiuntur.	52
<i>Scabies</i> . vid. <i>Pruritus</i> .	
<i>Scorbutum</i> non tam frequens apud nos, ac vulgò creditur.	318
<i>Scorbutum</i> ubi desinit, ibi incipit <i>Hydrops</i> .	ib.
<i>Scorbuti</i> Symptomata. 722. Curatio.	723
Scor-	

- Scorbuti larvam plures gerunt morbi chronici. 318
 Scorbuti vocabulum perperam, & temerè usurpant imperiti. 69, 318
 cum Scorbuto Febris. ib.
 Secretio impuritatum sanguinis fit per fæces, & per flores. 78
 Semen Anethi in Singultu nihil profuit. 77
 Seri Lactis in Dysenteria usus. 210
 Serpentaria Virginianæ Radix in Vino infusa Tertianis medetur. 666
 Singultus in Febre Contin. Epid. ab Ann. 1661. ad 1665. 76
 Causæ remotiores, proxima incognita. ib.
 Curatio per Diascordium. 77
 Singultus in nova Febri An. 1685. Curatio per Corticem Peruvian. 60
 Sophistarum reprehensio Hippocratica. 566
 In Soporosis Affectibus Clysteres valdè utiles. 526
 Specifica pleraque dolo malo celebrantur. 552
 Speculationibus nimis addictorum Medicorum censura non minùs rigida, quàm iudiciosa. 441. 442
 Spiritus Cornu Cervi in febribus Dentitioni infantium supervenientibus laudatur. 617. 714
 Spiritus volatiles omnes ideo foetent, quia creaturæ ignis. 481
 Spiritus volatiles in Rheumatismo inveterato profunt. 320
 Spiritus Vini ustulatus in Tussi sæpe nocet. 280
 Spiritus Vini ambustis prodest. 313
 Spiritus Vitrioli Phrenesin in Febre Epidemica domabat. 262
 in Variolis insigniter profuit. 272
 Sputum Sanguinis, vid. Hæmoptoe.
 Sudores, vel critici sunt, vel symptomatichi. 258
 Sudores Symptomatichi. 292
 Sudores ad Febres tollendas provocandi quales esse debeant. 186
 Sudores in Febrium declinatione spontanei valdè sunt salutares. 259
 Sudores in omni Febre convenire neutiquam patet. 258. 621
 Sudores nocturni convalescentium quomodo tollendi. 263
 Sudorum in Febribus observatio multum facit ad earum cognitionem. 291
 Sudorum provocatio in nullo morbo, excepta Peste, videtur

- tur convenire, & quare. 518
 Sudores ad ciendos nihil æque conducit, ac capitis obvelatio. 183
 In Sudore iusculis ægrum reficere admodum salutare est. 140
Sudoriferorum formulæ in Peste. 138
Syderatio. 322
Symptomata nonnulla non tam morbo, quam Medico debentur. 14
Syrupus de Meconio s. Papaveris qualis ab Authore præscribatur. 638
Syrupus de Spina Cervina quibus in Hydrope conveniat. 563. 704
 ulus ejus in Hydrope exemplo memorabili confirmatur. 563

T.

- T** *Abaci* fumus loco enematis potentissimi laudatur. 614
Tabellæ præstantes ad tussim. 284
Tabes deplorata Equitatione tanquam specifica curatur. 478
Tendinis phincturæ curatio. 309. 717
Tenesmus quid sit. 692
Tenesmus post Dysenteriam. 202. 212
 Adultis exitialis, Infantibus benignus. 202
Tenesmi curatio corroborantibus solis. 212
Terræ effluvia morbos Epidemicos varios gignere possunt. 270. 276
Tertiana. 85
Tertianæ Curatio. 665
Tertianæ Vernales. 40
Tertianæ Vernales ob perversam curationem diù durantes. 89
Tertianæ Vernales diuturnæ ab Autumnali tempestate surgantur. 221. ib.
Tertianarum Vernalium Curatio. 91
Tertianæ Autumnales. 41. 0
Tertianæ Autumnales Quartanis magis sunt affines, quam Vernales. 93
Tertianarum Autumnalium curatio. 98. & seq.
 Per Sudores, & Dejectiones eodem tempore excitatos. 99.
Tertianæ duplicis Autumnalis curatio. ib.

In Tertiana duplici Electuarium roborans , atque Jul-	100
pus .	
Tertianæ Epidemicæ Ann. 1661. & seq. peculiaris Sym-	48
ptomata .	
Tertianæ Ann. 1671.	138
Theoria Medicorum vera qualis esse debeat .	17
Theriaca Andromachi in Febri Pestilentiali [felicitè u-	
lurpata .	133
maximum in quamplurimis morbis remedium .	474
laudatur in Affectione Hysterica ,	ib.
in Podagra .	523
Tophi Podagricorum exercitio impediuntur , vel solvun-	
tur .	540
Topica in Hydrope improbantur , & quare .	587
it. in Podagra .	550
Sub Torminibus ventris Febris nonnunquam delitescit .	610
In Torminibus ventris non omnibus Aquæ Minerales con-	
ferunt .	611
Tumor crurum post Variolas quibus remediis curandis .	
181	
Tusses Epidemicæ .	277.278
Curatio .	279
Epidemicæ curationem evacuationibus debent .	357
Tussis sine febre quomodo tractanda .	279.283.721
Neque Narcotica , neque liquores spirituosi , neque	
diaphoretica tuto hic usurpabantur .	280
Nec diaphoretica , nec pectoralia permittuntur .	358
Tussis oleo amygdalarum dulcium optimè lenitur .	74
Tabellæ præstantes ad tussim ,	284
Tussis in Febre Contin. Epid. ab An. 1661. ad 1665. 73	
Eiusdem Curatio .	74
Tussis Convulsiva puerorum , & infantium curatur im-	
primis venæ sectione .	225.226
Curatur venæ sectione , & reperita catharsi .	359
Tussis causa .	259
In Tussi quandoque valdè salutare est corporis exerci-	
tium .	ib.
In Tussi Spiritus vini ustulatus , aliaque similia valdè in-	
terdum noxia .	250

V.

Vaporum quos appellant Hystericorum frequens causa .

<i>Variolæ</i> ab Aeris occulta crasi.	116
<i>Variolæ</i> in crustas resiccatae.	151
<i>Variolæ</i> mitiores citius finiuntur.	268
<i>Variolæ</i> quanto tempore soleant grassari.	41
<i>Variolæ</i> quo anni tempore invadere soleant.	145
<i>Variolæ</i> quandoque sine insigni ægritudine erumpunt.	147
<i>Variolæ</i> revera parvi sunt abscessus.	158.159
<i>Variolæ</i> Regulares divisæ in Distinctas, & confluentes.	146
<i>Variolarum</i> Distinctarum Symptomata.	147.678
Distinctarum historia.	147.& ib. seq.
Venæ sectio in his supervacanea.	169
nisi regimen calidius præcesserit.	ib.
Regiminis iusto calidioris noxa.	160.161
Evacuationum noxa.	ib. 162
Frigoris sunt etiam nocumenta.	163
Cardiacis quando utendum.	164. 169
Cardiacum quale.	166.169
Quo tempore ægrotus lecto addicendus.	166.407.685
Lecto damnari nimis præpropere, est valde perniciosum.	507.410
Loci in lecto frequens permutatio, tum in hoc, tum in alio genere, est concedenda.	171
Solvuntur objectiones pro continuo in lectulo decubitu oblata.	412
Curatio.	164. 631.683
<i>Variolarum</i> Confluentium historia.	149.404.680
Salivatio eas adultorum, Diarrhæa istas infantium comitari solet.	152.173.682
Quibus temporibus morbi febris dominetur.	153.635
Quibus ut plurimum moriantur.	153.633
Symptomata exitialia utrique generi communia.	175. ad 180
Quam plenum periculi hoc genus.	170.405
Curatio; auspicianda est venæ sectione, atque emetico.	422. 632. 683, & spiritu vitrioli in potu. ib.
Ptyalismo potissimum perficitur.	171
à Fundamento rectè, aut secùs in primis diebus jactato maxime pender.	410
Paregorica in his quasi specifica.	424
nisi sint infantes, qui corripuntur.	172.414.431
Quo tempore morbi primum exhibenda.	428
Præ aliis ptyalissimum promovent.	172

Eorum exhibitum commoda. 193
 Paregoricorum quantitas. 429
 Exemplum eorum exhibitum in quodam Crosse. 426

Epispasticum quo die applicandum. 432

Alium incisum quo die plantis pedum applicandum. 433

Dieta. ib. 685

Casus D. Cheut totam curationem complectens. 334. & seqq.

Emeticum dari potest die morbi undecimo, in suffocationis metu. 177

In quo aeri exponendus est variolosus. 409

Variolosi admiranda historia. 177

Pustularum præpropere exclusio quantis stipetur incommodis. 413

Infantis regimen in variolis erupturis, & à convulsione incipientibus. 421

Diarrhœa infantibus salutaris. 174

Venæ sectio, & Catharsis quo demum tempore in convalescentibus variolosis sint celebrandæ. 180

Mensium fluxum in Variolis refrigerantia indicare. 232

Variolæ Anomalæ Distinctæ (sc. Nigræ) quomodo à Regularibus Distinctis fuerint discriminatæ. 227

Curatio. 231

Dieta. 232

Variolæ Anomalæ Confluentes quomodo à Regularibus Confluentibus discreparint. 229. 230

Curatio. 231

Variolæ Anomalæ An. 1674. & 75. 267

Curatio. 270

Spiritus vitrioli in his usus egregius. 272

Variolarum cicatrices, vid. Cicatrices Variolarum.

Variolarum nulla unquam mentio apud Hippocratem, neque perspicua apud Galenum. 276

Variolarum cum phrenitide casu sanatarum historia. 176

Variolarum in Infantibus sæpè sunt prænuncii Epileptici insultus. 142

Variolarum perversè curatarum symptomata. 162

Variolarum retrocessio sæpè temerè inculpatur. 179

In Variolarum summitate maculæ nigræ à nimio fervore. 156

Post Variolas relictæ foveæ unde, & quomodo oriantur. 148.

- Ex Variolis cur plures divites moriantur, quàm pauperes. 170
- In Variolis duo morborum tempora, Separationis, & Expulſionis. 158
- In Variolis Separationem paulatim fieri fatius eſt. 160.
- 164
- In Variolis Expulſio plus temporis requirit, quàm Separatio. 159
- In Variolis eruptio præcocior periculofior eſt tardiore. 161.
- 164
- In Variolis faciei, manuumque tumor magni eſt momenti. 157
- In Variolis mox impenſè ſudare noxium. 131
- In Variolis retroceſſis quid agendum. 179
- In Variolis tractandis quomodo Medici fama periclitetur. 164
- Vectio in Colica utiliſſimum exercitium. 240
- Venæ ſectio quibus noxia, & quibus utilis. 52. 54. 59
- Debet Emeticum ſemper præcedere, ubi utrumque indicatur. 57
- Debet ſimiliter præcedere Catharſin. 359. 598
- Ubi phlebotomia liberalior non permittitur, poteſt ſuppleri uſu enématum. 60
- Suppletur etiam purgatione frequenti, atque anodynorum uſu. 369
- Venæ ſectio* infantibus ſuccurrit pariter, ac adultis. 226
- Convulſionibus puerorum denticentium ſpecificè conducit. 16.
- Vena in lecto ſecanda, quo facilius phlebotomiam ferant. 11
- Venæ ſectio in debilibus nocet. 52
- Venæ ſectio in Peſte à multis laudatur. 129
- Venæ ſectio in Peſte parcè, & abſceſſu jam erumpente adminiſtrata valdè noxia eſt. 141
- Venenati* à ſublimato Corroſivo aſſumpto Curatio ſola aqua ſimplici. 367
- Vere* Morbi quidam Inflammatorii gignuntur. 89
- Veficatoria* in hydropicis ſæpe gangrænam inducunt. 582
- Veficatoria non in omni Comate profunt. 604
- Veficæ* ulceris ſigna, & curatio. 719
- Veſtium* hyemalium depositio quouſque ſit differenda. 296
- Vigilie* quo pacto tractandæ. 71
- Quomodo conſopiente poſt febrem ſint narcoticis. 73

73

<i>Vinum Absynthites.</i>	102. 578
<i>Vinum Canarinum.</i>	169. 223. 548. 578. 612
<i>Vinum Hispanicum.</i>	475. 537
<i>Vinum Malacense.</i>	68. 263
<i>Vinum in Hydrope pro potu ordinario commendatur.</i>	

577

<i>Vinum in Podagra nocet, & quare.</i>	533. 534
<i>Vini Compositio quenam noxia secum trahat.</i>	ib.
<i>Ulceribus pudendorum venereis quomodo succurrendum.</i>	

708

<i>Ulceris vesice signa, & curatio.</i>	719
<i>Unguentum in Pleuritide.</i>	306
<i>Vomitiones virides non semper cacochymiam indicant.</i>	

245

<i>Vomitus, & alvi profluvium à Sudore sedantur.</i>	138
<i>Vomitus sedatur aqua menthe.</i>	81
<i>Vomitus sanguinis.</i>	716
<i>Vomitiorum in Febre maligna quandoque Diarrhoeam excitat.</i>	77

<i>Vomitiorum exhibitionem præcedat Venæ sectio.</i>	57
<i>Vomitiorum præscriptio, & usus.</i>	56. & 58
<i>Vomitiorum ex Infusione Croci Metallorum minus sunt turba, præsertim pro puerulis.</i>	59
<i>periculosa itidem, nisi copiosè diluantur.</i>	56

<i>Vomitiorum quandoque emendari nequit materia vitiosa vomitu.</i>	246
---	-----

<i>Urinæ suppressio in Variolis.</i>	157. 179. 680
--------------------------------------	---------------

<i>Uteri procidentie curatio fotu adstringenti.</i>	493. 690
---	----------

<i>Vulnus levissimum in hydropicorum carne quare curatum sit difficillimum.</i>	382
---	-----

SOLI DEO GLORIA.

